

C L Á R.

1. RÉAMHRÁ :

- (i) Beatha an Fhile.
- (ii) Na Lámhscríbhinní.
- (iii) Ábhar : Stíl : Meadaracht.
- (iv) Pointí Gramadaí agus Foghraíochta.
- (v) Modh Eagarthóireachta.
- (vi) Tagairtí.

2. GIORRÚCHÁIN.

3. TÉACSANNA agus MALAIRTÍ.

4. NÓTAÍ.

5. (1) INDEX :

- (a) Daoine.
- (b) Áiteacha.

(ii) LIOSTA FOCAL.

6. CLÁR LEABHAR.

: : : : : : : : : :

S É A M A S D A L L M A C C U A R T A.

10 PÉAMHRÍ.

(1) BEATHA AN FHILE.

(a). Tá an cuntas seo leanas ar Bheatha Shéamais Dhaill Mhic Cuarta le fáil i Ls. 17 in ollscoil na Banríona. Meastar gur sa naoú haois déag a scríobhadh é ach ní fíor cé an scríobhaí nó cad is fiú é - an cumadóireacht bunaithe ar na dánta é, nó an raibh eolas ag an scríobhaí nach bhfuil anois againn.

"James McCourt was a native of Omeath Parish in County Louth, joining County Armagh, who lived before and after the war of William the 3d. He was a son to Bryan McCourt and acquired a very great knowledge of the Irish language, both written and spoken. He had also 2 brothers and 3 sisters of which he himself gives an account in many of his poems, in particular in his farewell to the Boyn, also in the elegy of his 2 brothers, Bryan and Rodger with 2 of the sisters Bridget and Rose. ⁴¹ When a young boy he went up the country as it was customary in that time to work with farmers. He stopt at a place named Kellystown in the Barroney of Slane in County Meath, where he was accustomed to be sitting out at night, taking care of horses, and, by getting cold in his head became blind. In a short time after he dreamed at night that the most beautiful woman in the world came to him which induced him follow her through all the Kingdom: but when he awoke she vanished away but left him the gift of poetry.

This is all we obtain of him by tradition but whether it was a dream or, as the people tell, a familiar spirit, it is sure enough, that in this kingdom or any other, in the opinion there never was any man had such flow of eloquence in his native language. He began with his composing his vision and his next was his farewell to Crea Cuinn, where he lost his sight and obtained the gift. He resorted (?) the Barron Flemings place at Slane, who, at that time, possessed all the land from the bridge of Slane to the bridge of

an ts. nuair is gá é go ríteodh sí leis an fhoirm cheart stairiúil e.g. leasaigh (LAIV), seoidh, doanmh, indiaidh, Thoirdealbhaigh.

(b) Nuair is gá an t-athrú scríobhtar c, p, t a n-ionad g. b. d na tsí e.g. scuirim, seapadh etc. Scríobhtar go, dt a n-ionad ce, tt e.g. i dtaiscuidh

(c) I n-áit i(e)igh(e), i-(e)idh(e)', i ndeireadh focail scríobhtar i-(e)i' san Ainmneach uatha agus iolra den Ainmfhocail, san Aidiacht, agus sa Bhriathar Sear Gnathcheiste agus Coinníollach e.g. glacai, cleasaí, bhearsaí, bannaí, síorras, doanmh, leagfaí etc. Ta cupla eisceacht, áfach, e.g. 'croidhe'.

(d) I gcás na Ringebhála agus Cinidíen Ainm Bhriathardha scríobhtar i-aitho' a n-ionad i-aigh', i-aighthe', e.g. beannaithe. I gcás na feileith tugtar léim na tsí san upper tus.

(e) Scríobhtar i'ú' do i-ugh dh' i ndeireadh an Ainm Bhriathardha.

(f) I ndeireadh na haidiaichte 'se' (i)uill' a scríobhtar a n-ionad i-(e)achail' na tsí.

(g) Scríobhtar na gutai ghairde doiléire neohaleanta d'réir nós na Gacilge Clasaicí:

do a n-ionad da,

-se a n-ionad -si (treise);

-ca a n-ionad -io (e.g. naighdean),

a, o, u d'reir mar is ceart (e.g. dol, gol, d'anamh),

a n-ionad / e.g. an Réamhfocail - a measc, an Chopail is (ní 'as').

(h) Ní fadanteor 'i', 'o', 'u' a 'ia', 'eo', 'uo'. Ní fadanteor an "e" a bhfocail mar 'ord' etc.

(i) Scríobhtar 'ar' a geonai ce go mbiónn 'air' na tsí go minic a geon an Réamhfocail.

(j) Scríobhtar i-aochadh' i ndeireadh an Choinníollaigh a bhfarras i-codhadh' etc.

(k) 'Sé 'acht' atá sa téacs a geonai ('ach' a geoid don tsí). Ta 'ri' sa téacs do 'rígh' agus 'ríogh'.

(6) Ón eagarthóir an phonocíocht.

Tá na ceannscríbhnaí atá ar na danta na tsí tugtha indiaidh liosta na tsí Muna bhfuil eagr. ón bhonn-tsí na measc, tuigtear go bhfuil an tsí gan tideoil sa bhonn-tsí.

(VI) ~~TAGAIR~~ Notai

1. Amhráin ^{Sc} ~~Sh. mh. C. p. 13.~~
2. LAJ ~~vii~~ vii No. 4.
3. Census.
4. An t-Ath. T. O. Fíoch a dhírigh m'aire r seo. Ta sé luaithe ag woulfe 'Sloinnite Gledhalge is Gail' s.v. 'Dee Cuarta'
5. O'Gr CAT. pp616-7.
6. Amhráin Sh. mh. C. p.15.
7. ibid pp22-3
8. ibid p4 (as Irish Writers).
9. Duanaire na Midhe pp119-20.
10. Amhráin Sh. mh. C. pp5-11.

11. An tÚltech Márta 1950
12. Tá seo luaithe sa chuntas Béarla Fois fosta an tÚltech Márta 1950
(O Dónaill).
13. Dúiche bheag a bhí i gCrémhain i n-ainisir mhic Cuarta. Ba 'ona Uí Cramthann a heinníodh an réigiun, agus spreidh sé siar go Co. Fheormonach tráth nach laghdaigh se fríd am.
14. Amhráin Sh. Mh. C. p.21.
15. Líne as agallamh idir MacGuarta agus Mac an Liodainn dar tús 'Faoi mhalaídh Shliabh Cruib'.. Níl sé sa chnuesach seo - tá se i n-eagar ag an Ath. Mág Uidhir cheona.
16. I n-agallamh eile dar tús 'An bhfuil tu 'do chodladh ..' ata an líne seo.
17. Amhráin Sh. Mh. C. pp22-3
18. The Diocese of Meath.
19. Cf. Amhráin Sh. Mh. C. p23
Tá an feartlaoi i n-eagar ag an Ath. Mág Uidhir fosta. 'Sé a thús:-
"Da roinntídh h'ionmhus liom, a theampuil/o chea fa da chloinn
gurab ann ta Sóamas/de bhfaghainnsi cruinn an inntleacht chéadna/
thegainn (?) gach an na cheann sna chéadfaidh..."
20. Tá clár dóibh seo i lsi Uí Thuathail sa Choimisiún Béaloidéasa. Tá
l. ll, lll, sa Leabharlann Náisiunta ar mhionscannán : VII, VIII caillte.
21. Tá clár dóibh seo i gColáiste Ollscoile Bhaile Áth Cliath.
22. Abbott and Gwynn Catalogue of Irish Mss. in T.C.D. pp 50, 235, 283.
23. Níl ach uimhir bheag cláraithe - ag Nessa Ní Shéaghdha 'Catalogue of
Irish Mss. in N L I p 51.
24. Catalogue of Irish Mss. in The Royal Irish Academy.
25. Clár i n-Irisleabhar na Gaedhilge lml.XVI.p177
26. Clár na Lsi Gaeilge i Leabharlann Phoiblí Bhéal Feirste. Breandán Ó
Buschella.
27. Táid i mionscannán sa Leabharlann Náisiunta
28. Clár d'ADD 3085 i n'Irisleabhar na Gaedhilge XIV p.855.
Clár d'ADD 4436 ibid. XIV pp692-5 (B. Ó. Buschella a thug ar t-eolas
seo domh - gur ionann é agus ls XIV a bhí i bPort Láirge).
29. Pádraig O Riain, C.O.C. a thug le fios domh go raibh ls. i gCardiff.
30. Clár i gCill Iníon Leinin. Is ionann A 40 agus an ls. a bhí ag James
Coyle agus a cláradh i n-Irisl Na Gaedhilge XIV pp80-8-9.
(Pádraig de Brún a thug an t-eolas seo domh) Cf. BRELIFNE 1959 pp113-7.
31. LAJ. VII p390-.
32. Clár i gColáiste Ollscoile na Gaillimhe, agus ar mhionscannán sa
Leabharlann Náisiunta.
33. P. de Brún a chur seo ar m'aire.
34. Celtica IV. (A. Mac Lochlainn).
35. Catalogue of Irish Manuscripts in the British Museum l. ll. lll.
36. Clár na Lsi Gaeilge i gColáiste Phádraig Ma Nuad ll. lll IV.
37. Irisl. Na Gaedhilge XIV pp667, 808.
38. Is dóigh le Breandán Ó Cnaimhsí gur Ó Ceirnaigh a chum 'Tá ceathrar
éachtach do sgoith na dtreánfhe r. '
39. Tá date a bhreithe i C² p.
40. Cf. Eigse Nua-Gaedhilge ll p.43 etc.

Bellyhoo, now the Barony of Slane. After the death of McCourt's father he took his two brothers and two sisters from the north up to live at the Boyn, where they all died as he himself mentions in the blessing of the . After the Barron he disposed of all his lands by King William and gave to an English man, James composed Chourt na Feale.

When ^{he} came to his own place to visit he composed many songs in conjunction with Nail McMurphy and Patt Linden and earnestly requested to be buried in Omeath. After the confiscation of the Fleimings' lands, the family went to the Continent. McCourt composed the song could Barun Slane and also the uncomparable Lamentation of the Great Ball Dearg O'Donnell, who was slain in the battle of Aughran; and, after, came to the North where he, on his travels between Dundalk and Jonesborough, composed the song could Mouda ni Dhoua for a little girl could Maud Doud who gave him a drink of beer (?) instead of milk as she was ordered by her mistress. He also at that time contended with both Lindon and Murphy in praise of the Boyn while they(?) on the ridiculed in dialogue: and, after, went back to Meath where he composed the most beautiful compositions that ever was known in the world. But let us take inference from the work itself, and we find that he did not confine himself to any other county in Linster but Meath only, but always joined himself to the Ulster bards, even in the County Cavan, as will be seen hereafter in the book of songs.

Before he returned McMurphy died which induced McCourt to compose his elegy: and, after, he composed the complaints of the Castle of Glasdroman in the County of Armagh together with the song of Tarance O'Nail in the same county, which shows plainly that he only sojourned in Meath. So, if(?) Linster, Munster or Connaught say they had poets, let them shew the memory of there ^[? these] ~~these(?)~~ great by any of their own and it is enough. But this is not nor never was the case in Ulster. They never wanted bards (?) or olives to record their deeds, and keep their memory alive by pomes, elegys and songs".

Tá an litríú mar atá sa ls. Mise fé ndeara an phoncaíocht.

¹ Cf 'With two of his sisters, Bridget and Rose, when a young

iii

boy ...'. (EIGSE III p.187)². Cf. '... became blind in a short time, after he dreamed ...' (Ibid). 7

(b). Ainm agus Sloinneadh : Teaghlach.

Nuair a bhí an t.ath. Ó Muireadhaigh ag obair ar shaothar Shéamais Dhaill Mhic Cuarta bhí béaloideas Ó Méith fána réir aige. D'aithris Brian Mac Cuarta as Ó Méith a ghinealach féin don tsagart.¹ Chuaigh sé siar go dtí Art, athair Ruairí, 'dréar don Dall', agus dúirt go mba é Art 'an chéad tús in Oméith'. Tá 'fhios againn go raibh Clann Mhic Cuarta i n-Ó Méith ó 1666, ar a mhoille. Sna 'Hearth Money Rolls' do Cho. Lú i 1666 bhí 9 Mhic Cuarta agus 10 'Murtagh'. (2 Mhic Cuarta i bparóiste Ó Méith féin, triúr i gCáirlinn 7 rl).² Tá seans réasúnta go rabhadar ann sa bhliain 1659. I ndaonáireamh na hÉireann sa bhliain sin bhí 5 Mhic Cuarta agus dosaen 'Murtagh' i mbarúntacht Dhún Dealgan.³

Luaim na 'Murtaghs' nó is dóiche go mb'ionann an da ainm tráth - gur truailliú foghraíochta an t-ainm 'Mac Cuarta' ar Mac M(h)uir-cheartach(-taigh) i.e. Mac Mhuircheartach > Mac Mhuirtach > Mac Chuarta > Mac Cuarta.⁴ Níl 'Mac Cuarta' sna seanghinealaigh. Tá sé inspéise go gcuirtear na línte seo leanas i leith "Dall mac Muircheartaigh" i Ls. Egerton 161 -

"A Bhréd ní Dhuirnín gabhann tu burdún go tenn coimsech láidir bíonn tu ag dúrdán ar fedh an úrláir mar bhiadh corr ar fhásach: cé mór tormán an doill úi Ghormáin a mesg na ngoirgidhe gálida ní fiu trompa mar ghní sé an tabrán a bfarrad mar leigios tu an ghráig sin". 5

Ní dóiche gur Mac Cuarta atá i gceist. 7.

Is cinnte go raibh Mac Cuarta dall. Tá ceann dena mórán scéalta mínithe ag Ó Muireadhaigh. - "Cha raibh sé dall nuair a rugadh é; acht rinn sé rud contráilte air na daonnaí beaga; agus nuair a bhain siad an t-amharc de, thug siad an glofta eile seo dó .i. ceol a dhéanamh."⁶ Is dóiche gur fíor nach raibh sé dall i gcónaí. Comh luath le 1713 glacitear 'Séamas Dall Mac Cuarta' air (xxxiii). Tá tagairtí dá dhaille i ndánta iv, v, xxv, xxix, xli etc.

D'éirigh ghinealach Bhriain Mhic Cuarta ba Art athair an Daill. Deir an cuntas Béarla thuas gur Brian a bhí air. Tá sé inspéise go dtugann an file 'Brian Óg' ar a dheartháir i ndán xlvii - b'fhéidir gur Brian a bhí ar a athair. Bhí beirt deartháir ag Séamas Dall -

Ruairí agus Brian. Tá tagairt dóibh i roinnt dán tar éis a mbáis e.g. 11, 1v, xxxvii. Tá 'Roger McChuort' sna 'Hearth Money Rolls 1666'. Bhí Ruairí pósta (xxxii). Fuarraodar beirt bás sa bhliain 1717 (1v). Bhí deirfiúr ag an fhile dar bh'ainm Róis (1v). Tá seans gur dheirfiúracha fosta naireá, an dá Bhríd agus an dá Shadhbh (11, xxxvii). Más é, caithíadh go bhfuair cuid acu bás óg. I ndán 11 deir Mac Cuarta gur fhág sé leo seo uilig 'ag an Bhóinn'. I ndán xxxvii deir sé gur fhág sé leo seo a theastaigh uaidh sa mBaile Nua - ach nach mbéadh Róis ann nó an dá Shadhbh. Ní léir aon réiteach ar fhadhb. Is dóiche gur reilig 'Monknewtown' atá i gceist aige leis an Bhaile Nua (chois Bóinne), cé gur dhúirt Ó Muireadhaigh gur i gCuaigle a bhí siad curtha.⁷

Ní dóiche go raibh Séamas Dall pósta. Ní thrachtann sé i n-am ar bith ar a mhnaoi. Ní raibh clann ar bith air, pé scéal é (xli).

(c). Dáta agus Áit a bhreithe

Tá 'fhios againn go raibh Séamas Mac Cuarta ag cumadh filíochta ó 1690, ar a mhoille, agus go bhfuair sé bás sa bhliain 1733. 'Sna 'Hearth Money Rolls 1666' tá sé luaite go raibh cónaí ar 'James McChuort' sa Bhadhbhún i bparóiste Ó Méith. Bheadh an fear seo ina cheann tí. Ó tharla go raibh an t-ainm 'Mac Cuarta' flúirseach go leor sa cheantar agus ós rud é nach mbéifeá ag súil leis an fhile a bheith ina cheann tí comh luath sin, ní féidir a bheith cinnte an é atá i gceist. Tá, san am chéanna, seans gur é. Más é, d'fhágfadh sin go rugadh é am éigin sna 1640^{aí}, ar a mhoille. Réiteodh dáta mar sco lena ráiteasai (a) go raibh sé 'dearbhcainte i n-aois' sa bhliain 1704 (v), (b) go raibh sé ina 'sheandall' sa bhliain 1717 (iv). 'Sé an rud is saoihiúla ina thaobh nó nach gcluin muid gur chum sé aon fhilíocht go 1691. Go fóill, ní féidir 'bheith níos cruinne ná a rá gur dóiche go rugadh é sna 1640^{aí}.

Ní féidir a rá go cinnte ach an oiread cá rugadh Séamas Dall. Dúirt O'Reilly gur 'a native of Cricamthann in the Co. Louth' a bhí ann.⁸ Ní fios caidé'n fhianaise a bhí aige le seo a rá. munar dán vi é. (Ja dán sin molann Mac Cuarta Cricamthain agus é ag fágáil slán ag an dúiche. Níl sé intuigthe, áfach, gur 'native of' Cricamthain é, díreach mar nach bhfuil gur Bóinneach é ó dhán 11). Dúirt Laoide gurbh i gCréamhaoin (foirm mheicart do Cricamthain a bhí

v.
aige-sean) a rugadh an file, gur bh'ionann 'Créamhaoin' agus paróiste
Dhromconrách i gCo. na n-í, gur 'a native of the far north of Lower
Ireath' Mac Cuarta - agus 'all northmen should feel proud of that
fact'.⁹ Ach níl éinne den ainm 'Mac Cuarta' i ndeontáirí na
bliana 1659 i gCo. na n-í. Tá na 'Hearth Money Rolls' do Cho. na n-í
caillte anois ach dúirt Ó Luire dhaigh nach raibh Mac Cuarta ar bith
iontu do pharóiste Dhrom Conrách. Tá seans gur aistrigh daoine as
an áit le linn Fhlándáil Chromail. Ach, go fóill níl aon fhianaise
ann a chruthaíodh gurbh as Co. na n-í an file.

Dúirt an t.th. Ó Luircadhaigh go rugadh Mac Cuarta i
gCrimhthain, ceart go leor, ach gur limistéar mór Crimhthain - i
bhfad níos mó ná Dromconrách.¹⁰ Ansin d'aontaigh sé le ráiteas
Niocláis Uí Chearnaigh gur i gCill Chatharlaigh a rugadh é. Luann
sé roinnt pointí a bheir tacaíocht don tuairim gur as Co. Lú é (ach
nach n-inseann mórán fá áit a bhreithe). Níl fianaise Uí Chearnaigh
iontaofa. (Dúirt scéan gur do Chúirt Chill Chatharlaigh a cumadh
dán xxi - Cúirt na Féile - ina bhfuil na línte

'go bhfaca tú mise, i n-aois gan chéill,
ar thaobh do shráide'.

D'fhéadfai tuiscint as sin gur chaith an file a óige ag taobh na
Cúirte, go rugadh i gCill Chatharlaigh é. (Ach níltheor cinnte an do
Chúirt Chill Chatharlaigh a thagann sé i n-aon chor.) Cibé'r bith,
deir Ó Luire dhaigh gur fhág an file Cill Chatharlaigh le linn
Chromail (ní thugann sé crúthú ar bith) agus go deachaidh go hó
léith.

Aontaíonn Miell Ó Dónaill le Ó Luircadhaigh gur i gCill Chathar-
laigh a rugadh Mac Cuarta. Deir sé go deachaidh sé go Baile Uí
Cheallaigh i gCréamhaoin ansin agus ó sin go hó léith.¹¹

Deir an cuntas BÉarla thuas gur i nó léith a rugadh é: aontaíonn
bÉaloideas Ó Méith le sin. Bhí an t-ainm ansin sna 1660^{aí}. Níl
aon fhianaise - go bhfios domh - gur le linn Chromail a lonnigh
muintir Mac Cuarta in Ó Méith, ach amháin blúire bÉaloideasa Bhriain
Mac Cuarta a deir gurbh athair an Daill 'an chéad tús'.

Níl freagra cinnte fós ar an cheist "Cá rugadh Séamus Dall Mac
Cuarta?" I nó Méith, is é is dóichí.

Ós rud é gur b'é príomhchuspóir an tréanta seo dánta Shéamais Iac Cuarta a chur i n-eagar, ní raibh caoi luí le tuairmíocht nó le infhiúchadh grinn ar chúla a chuid filíochta, ar an athrú ón dán díreach go dtí an t-amhrán, ó fhilí gan siam na ndaoine go macasamhail Iac Cuarta, ar an bhláth - a thoisigh le Séamas Dall - a tháinig ar an fhilíocht sa chúinne thoir-theas do Chúige Uladh, ar chúrsaí pátrúnocht is reaireacht, ar chúinsí cumadóireacht, ar an phobal a thug cluas don fhilíocht, fiú ar bheatha an fhile féin, - is a lán lán eile. Cuireann a chuid filíochta an-mhórán ceisteanna ós ár gcomhair nach bhfuil scrúdaithe go beacht go fóill - nó fiú fiafraithe. Anseo thíos tá cuntas giorraise ar bheatha an fhile, bunaithe ar na dátaí is féidir a chur le cuid dá dánta.

Tá 'fhios againn go raibh Iac Cuarta ag cumadh ceoltaí ó 1691 i leith. Ní fios ar chum sé aon rud go dtí sin nó caidé 'bhí a dhéanamh aige roimhe sin. Is eatar gur chaith sé seal choil Bóinne ar na fearmeoirí ina óige.¹² Ní fios an raibh cónaí air i n-áit amháin (in ó léith nó choil Bóinne) díreach ina dhiaidh sin nó ar thaisteal sé na bóithre comh luath sin, ag bailiú eolais is críonachta. Ní heol dúinn, ach comh beag, an bhfuair sé oideachas foirmiúil ar bith. Iuna bhfuair, caithfidh go raibh béaloidéas na dúiche an-shaibhir ar fad. B'fhéidir go raibh sé ar scoil searte, go raibh scoileanna éigse ann ina mbíodh oiliúint le fáil ag filí, fiú amháin go raibh sé seal sna 'hordaibh'. Ina chuid filíochta, is léir go raibh eolas maith aige ar sheanchas (scéalta, ginealaigh, litríocht) na hÉireann (tá tagairtí aige do Chéitinn, don 'bhean a fuair faill ar an bhfert' (iv), do 'Axal' (xxxi) etc.), ar na Clasaicí agus ar an Bhíobla (mionphointí luaite aige mar Litir Shéamais (xxi), na hainmnescha i Leabhar Dhainéil, maighdeanas Eoin (v) etc.).

Deir an cuntas Béarla go raibh cupla dán cumtha ag Séamas Dall roimh 1691, agus is dóiche go raibh, ós rud é gur chun sé dhá dhán comh maith is chun sé ariamh an bhliain sin. I gceann dena dánta seo (xlix) tá sé ag mairgnidh fá thitim na nGeel i nEachdhroim: sa cheann eile (l) croineann sé duine dena huaisle a thit - Comhairle Iac Domhnaill (ní Ball Dearg Ó Domhnaill mar deir an cuntas Béarla). Is minic ina dhiaidh seo Iac Cuarta i dtangmháil leis na huaisle -

á moladh is á gcloineadh. Ba thaise ó ré na bairdne é seo agus is dóiche go raibh, go fóill, fáilte is díolaíocht le fáil ag na filí óna huaisle, a bhí ag imeacht go tiubh, áfach. Sa bhliain 1691, fosta, chum Mac Cuarta dán molta don choirneoil Brian Mac Naois (xxiii). Ba i gCréamhain (i gCo. na hÍ) ¹³ a bhí 'cónaí' ar an Dall an tráth seo: deir sé 'Gan aoi bh táimse 'gCréamhain ...' (xlix l.25). Molann sé an dúiche go mór i ndán vi nuair a fhágann sé slán aici ar dul adtuaidh dó.

Níl aon fhianaise gur chum Séamas Dall dán ar bith eile sa seachtú céad déag. B'fhéidir gur i ndeireadh an chéid a bhí an t-agallamh idir é féin agus Aodh Mac Oireachtaigh fá chúrsaí ceannas- aíochta (xxxvi). Is dóiche gur i nÓ Méith a bhí sé le linn an agallamh seo. Sa bhliain 1700 cheap sé an dán cráifcach, ar a dtugtar 'An Dán Breac' (xxxv). Óna chuia filíochta go ginéarála chítear gur duine cráifcach a bhí ann. Sa bhliain 1702 bhí sé chois Bóinne ag caoineadh Murchaídh Crúis, duine eile aona huaisle. Dhá bhliain ina dhiaidh sin bhí sé ar ais in Ó Méith - i ngleic lena chara Niall Óg Mac Murchaídh, file. Deir an béaloideas gur cáirde dlútha a bhí iontu agus is léir gur ghoill bás a chara, sa bhliain 1714, go mór ar Shéamas. Ach sa dá agallamh (v, xli) a bhí eatarthu, bhíodar magúil agus nimhneach (cheapfá) lena chéile. Ba ar Thulaigh Ó Léith 'gan radharc nó cloistin 'na ndáil' a bhí ceann dena hagallamh (v). I ndiaidh é a chumadh or an uaineas maram go rachadh an péire i measc na cuideachta - ciacu filí eile nó tuataí - agus go ndéan- fadís a gcumadóireacht a reaceireacht. Gheibh muid blúirí eolais fána filí féin óna hagallamh seo - glaoitear 'fear meardhanta caoch' ar Mac Cuarta (v) agus tugtar le fios nach raibh clann air (xli). Bhí cumann láidir idir na filí. Fáiltíonn Mac Cuarta ó Cearbhalláin (xxvii): caoineann sé Niall Óg (xviii): téann sé chuig Mac an Liondainn le haghaidh agallamh filíochta (nach bhfuil comh healaíon- ta le cuid Néill Óig - ex tempore a chumaidís iad, is dóiche): caoineann Mac an Liondainn Mac Cuarta.

Go dtí seo chímid go bhfuil caidreamh ar leith ag Mac Cuarta le dhá láthair - cois Bóinne agus Ó Méith. Dúirt Ó Muireadháigh (agus d'aontaigh Ó Dónaill leis) gur chaith an file bunús a shaoil i nÓ Méith agus nach raibh sna haistir chun na Bóinne etc. ach 'mere pleasure trips' - go dtí 1717, cibé: ¹⁴ ina dhiaidh sin, gur thriall

sé na bóithre. Deir an cuntas Béarla gur viceversa a bhí an scéal - go raibh sé ina chónaí fán Bhóinn agus ag dul ó thuaidh ar chuairteanna. Bhí eolas maith aige ar an dá cheantar. Bainneann dánta v, viii, xviii, xxv, xli, xlvii, liv, le hó Méith (comh maith le dánta an Fheadha' - x agus xiv). Deir Mac an Liondainn leis nach seasann sé an chlú 'dona bodaigh sin ó Lughu'.¹⁵ Ar an lámh eile, is é ceantar na Bóinne atá i gceist i ndánta ii, vi, xvii, xix, xxiv, xxxiv, xl, etc. Glaoideann Mac an Liondainn 'a scráiste gan súil ó chrúsaigh na Bóinne' air.¹⁶ I ndán xli is léir go dtáinig sé ó chois Bóinne go hó Léith. Molann Niall Ó Dónaill glacadh le 'bóichne' i n-áit 'Bóinne' ach ní gá sin a dhéanamh. Ar fhianaise na ndánta, bhéinn claonta ar thaobh an chuntais Béarla, sé sin, go raibh cónaí ar an Dall fán Bhóinn (roimh 1717, pé scéal é).

Deir ls. mhall gur sa bhliain 1707 a chum sé an dán beag clúiteach 'Fáilte don éan...' (xxix). Cumadh é roimh 1713 ar scor ar bith, mar aon le dán xl (ag moladh Bharún Gláine), dán i (dán mór cráifeachta don t-haighdean mhuire), agus an 'tríológ' a faightear i lsi Risteard Tuibéir agus a bhfuil fianaise iontu go raibh scoil filíochta (nó comhlúadar filí agus scríbhaithe) i ndeiscirt Cho. na hÍ (xxxiii, xlv, liii). I gceann acu sin (xxxiii) léirítear greann Mhac Cuarta (mar a nítheor comh maith i xli). Am éigin roimh 1714 chum sé dán liv agus dán xv, an Chaoin Róis. Is dóiche gur sa tréimhse céanna a chum sé xiv, an mairgneadh ar Chaisleán na Glas-dromann a bhí i lámha a scríofóra, Ó Murchaigh, um a dtaca seo. Ní fios cá fuair a mhol sé Toirdhealbhach Ó Néill, ceannaire an Fheadha (x) - b'fhéidir gur fán am seo comh maith.

I 1714 toisíonn ré na truacontachta agus an dóláis. Fuair Niall Óg Mac Murchaigh agus a bhean bás an bhliain sin (xviii). Ghoill bás a chara go mór ar Mhac Cuarta agus is minic a luann sé é ina dhiaidh seo. Ba mhó fós an buille nuair a fuair a dhís deartháir bás sa bhliain 1717 (iv). Bhí sé fágtha ina chadhan aonraic ar an uaigneas - gan cara, gan sólas, - ar shiúl ag cumadh dántaí ina cheandall chaite. Is minic a thráchtas sé ar bhás Bhriain is Ruairí - i ndánta xxxii, xxxvii, xlvii. Ba sa bhliain 1717, fosta, a rinneadh easpag ar Dhún agus Conaire don Dr. Ó Siadhail. Rinn Mac Cuarta dán i n-onóir na hocáide. Céir bliana ina dhiaidh sin bhí eaglaiseach eile é mholadh aige - an t-athair

Philip Ó Raghallaigh, 'athair na sluaghte' a fuair bás an bhliain sin (xxxiv). Le cois na beirte sin luann sé cupla sagart eile ina chuid filíochta - i ndánte xii, xviii agus xlviii. Níltheas cinnte an é a chaoi iníonacha Neidigh Bercil sa bhliain 1728. Más é, sin an dán áirídh a chum sé a bhfuil dáta leis.

Bhí an bás ar teinnadh leis an tseandall. Do dhádrair iac an Lindsinn ina thionn rinne sé oide (xi?). Bhí sé seol ina luí i Lú is ba mhian leis go gcuirfí lena ghaolta é. Cá háit? Deir Ó Luireadhagh gur i nBaile Rua Cuailgne i nó .éith.¹⁷ Deir an cuntas Béarla gur in Ó .éith. Ina dhá, áfach, ó chuid oá dháta gur chois Bóinne a bhí a ghaolta curtha (ii). Tá dáta tábhachtacha eile truaillithe. Ní fios, ach comh beag, cár cuireadh é. Deir Cogan gur i 'Monknewtown', chois Bóinne.¹⁸ B'fhéidir gur do reilig Lughaidh a thagras Mac an Lindsinn ina fheartlaoi.¹⁹ Fuair sé bás i Mí Feabhra 1733, mar a d'aithris a chara, iac an Lindsinn: -

"Seacht gcéad déag a luaidhim ó Chríost an ré,
go Séamas Mac Chuarta dhol i n-uaigne síos faoi chré
dhá bhliadhain dhá mhí fuair an uaigh shnasta is triochad féin,
ó chríochnadh an chách budh buan tuise ar scribhinn Gaodheil".

(ii) NA L'AMBROÍBHILINÍ

(a) A. DANTA

Seo ceadlínite na nuáinta atá i n-eagar anseo, líon na lsa ina bhfuilid agus bliain scríofa na ls. is luaithe.

	DÁN	UIMH.	BLIAIN
i	. Bhliáth na bratriarc 's a inghean.	18	1713
ii	. Bhóinn a bhí ag Síol Chuinn.	6	c. 1610
iii	. daoine nach truaigh libh mé mo thruaill bhocht.	1	1649
iv	. dhearbhráthair mhuirnigh an geluin tú an chuech.	8	1737
v	. fhiorghrúh na n-omh, mé shealbhair heann tú th'fít.	2	1759
vi	. Ag an mBóinn do phlacas gleo.	5	1616
vii	. Ghiantaigh na scod.	1	1775
viii	. inghean álainn Chluinn Uí Néill.	4	?
ix	. leannáin gráich na átrí átriúr.	13	1775
x	. mhacraimh a théid a lacadh do léighinn.	23	1745
xi	. néalta dubh dorcha mar anfa 'mbarr sléibhe.	2	1641
xii	. phlanda chrú na nGeodhal fial.	14	1745
xiii	. Ar sonach a' Luain ins a' tuadhan so thuas.	2	1641
xiv	. sheanchloch uasal goidé an suan-se ar dháimh do thíre.	21	1754
xv	. atá beo phríe ar óiríngnean so na bhrósaibh tre leac ...	1	1715-17
xvi	. atá lile gan smúid.	3	1772
xvii	. theampall b'fhuras oit cuidiú le Geodhalaibh.	15	1724
xviii	. Thulaigh Ó Néith goidé an ghruaim-se ort.	14	1724
xix	. Ba h-geantach croidhiúil mo mhacnaidh 'teacht aníos.	9	1787
xx	. B'fhearr liom georrán Bhriain Uí Bhairn.	14	1726
xxi	. Ceist agam ort, a Chúirt na Féile.	3	1625
xxii	. Ceist agam ort, a spalcaire.	2	1641
xxiii	. Chuaidh a' coirneoil cumhdagh uainn ar cuantaí.	10	1792
xxiv	. Créad é an gol-se i Ros na Rí.	3	1641

	DÁN	UIMH.	BLIAIN
xxv	Oráid iár thréigie cupadh an cheoil.	8	1724
xxvi	Cuirim slán agus cóca don áit úd aréir.	2	1841
xxvii	Dhá mhilleán déag fáilte dhíbh.	16	1745
xxviii	Fogh mo chíll dhamh ó phruaimín.	4	1745
xxix	Fáilte don éan is binne r'chróibh.	8	1713 (?)
xxx	Féach coróin na n-aele na sol.	5	1737
xxxi	Iarraim bhur mbeannacht gan fheirg.	3	(1715-17)
xxxii	Idir dhá thíre ná chealltear ná a choidheche.	3	1841
xxxiii	Inncosad daoibh, a lucht a' tsuorcas.	1	1713
xxxiv	Is brúite atá mártún an uair-se.	8	1724
xxxv	Is claidhte chuir 'dhamh rena chlónnaibh.	12	1713
xxxvi	'Sé is léir liom uaim gurab oiahró ar Ghuairc.	3	1792
xxxvii	Is fear mé 'mo luighe i Lughbhaidh.	2	1841
xxxviii	Is buartha chuidh mo shuantaí 'réir dhamh.	13	1790 (?)
xxxix	Is uasal, is fearúil, is buachach, is barrúil.	9	1715-17
xl	Hochlansa fir na hAustria, 'léimcannaigh do b'áille.	6	1713
xli	Mo chuairt go Tulaigh Ó méith.	4	1793
xlii	Narcissus ar áille Scán Ó Raphallaigh.	2	1841
xliii	Ní maith is léir damh na leabhair Ghaoidhlig'.	6	1841
xliv	Ní mé féin a chuir a' chéadachloch.	8	1726 (?)
xlv	Ó thugais ó ughdaraibh Inse Fáil.	1	1713
xlvi	Naire a thobhas bean um dhuidh.	1	1745
xlvii	Fachaidh mé go Droimbile is beidh bonn beag ...	10	1724
xlviii	Jaart óg ó chois na Bóinne.	2	1841
xl ix	'Sé mo ghéardheireir chli-se gur é g tréibh ...	11	1777
l	'S i nTachdhroim an áir atáid 'na gcómhnaí.	44	1713 (?)
li	'Stór na mbeach 's a bhalsam na n-óigfheor..	4	1724

	DÁN	UIBH.	BLIAIN
lii	Tá an t-íomhar dár dtréigbháil, cúl feasta le féile.	3	1841
liii	Tabhair mo bheannacht tré dhúthracht.	1	1713
liv	Uaigneach sin tighthe Chorr a' Chait.	2	1841

DÁNTA SILE

A. DÁNTA ATÁ CURTHA I LEITH AHIC CUARTA AG Ó GEALACÁIN
BHÁIN.

CÁDLÍN. AN DÁIN

Lsi.

A chaoimróis 'sé d'aonphóg d'fhóg dian mhór.	G ³ G ⁶ .
A Cheataigh bhéasach is aise féuchaint.	G ⁴
A Cheataigh mhóhar a bhfuil iomad don rósa.	G ⁴
A chúl áluinn oheas na bhíinnfholt tais.	G ⁴
A fhir atá ar shlighe dhuibhe na hoidheche.	G ⁴
Ag astrughadh do bhíos idir dhá thír.	G ⁴
Ag lugh dhamh ar mo leabaidh aréir.	G ⁴ G ⁶ .
Aisling do chonaire mé réir air leabaidh.	G ⁴
A lile ghríamhar éuchtach do shúil a ríamh nár sméid ole.	G ⁴
A Mhailigh na séad táim réidh re cumann ban óg.	G ⁴
Amphion 7 Orphéus 7 éirghid gan spás on úaidh.	G ⁴
An neart ar mbeannsc mar Chonell treightheach.	G ⁴
Ansa Márta fa Phéil fádrúig air an haonadh lá dóg.	G ⁴
A óganaidh óig mar réolta thríd an cceo.	G ⁴
A Pheigidh bhéasach a bhrunghiol déad ghil.	G ⁴
Ar an ccead amhar do chonaire me ríamh ort.	G ⁴
Ar phurt a tSiúir do chonaire mé mo chsniúr.	G ⁴
Art Ó Ceallaigh.	G ¹
A rúan chroidhe 7 anocht 'stú mheall mé ttús m'óige.	G ⁴

CEADLÍNE AN DÁIN

Lsf.

Bláth bán na scéimhe.	G ⁴
Budh chóir é theacht sa tsíoghe go bhfuightheasa díol.	G ³ G ⁴ G ⁶
Cattuigh na geraobh.	G ¹
Ceithearnach Uí Néill.	G ¹
Cread e an t-ionghnamh mé bheith claoite.	G ⁴
Cuirighidh cruinneadh air bhuir slúaghte 7 téighidh.	G ⁶
Da bhfeicfeasa an téilliurín gránda.	G ⁴
D'oil me féin aon duine doag do mhacaibh.	G ⁴
Fuigh mholaidh Shliabh Crúb má bhaineamsa fúm.	G ³
Is bean bhocht mesi tá ttinnios re ráitheche.	G ⁴
Is í mo Róis Breifneach den bpór Raghailigh.	G ²
Is iomdha seold dheas fon Triúcha íochdráidh.	G ⁴
Lá da raibh mesi ag tasdail na tíre.	G ⁴
Lá dha raibh me gol a cCeannaidhneas an tsíogh.	G ⁴ G ⁶
Maidin cheóghaich da'r éirghios amach fa bhrúach na ccoillte.	G ⁴
Ma théid tú chois fairge teacht samhraidh na dúbhlacht.	G ⁴
Nach bearrnach dair ndóigh buairthe fuigh ghle.	G ⁴
Nar thagaidh seamair ar an talamh ar dóirteadh í.	G ⁴
Ní ar shliabh nó ar cioblach atá mo mhiansa.	G ¹ G ⁵
Rachfaidh mé síos go Baile na gCraobh.	G ⁶
Sásta nach mbíom go ttráhta me arís.	G ⁴
Se do bheatha ann a tírese a fhaoilleann is deise.	G ⁴
Sé mo chreach a rún nach bhfuil mé agus tú.	G ² G ³
Se mo chreach maidhne nach bhféigtheor mé.	G ⁴
Sé mo léun géar is m'amhgar gan Éire thart ...	G ⁴ G ⁶
Sí Caitrín Ní Cháláin an bharr laghthach dearbhtha.	G ² G ³
Tá géag dheas chaillín mo dhiaigh a gCréamhthaoin.	G ⁴
Tráthnóna mall aréir a chuala me sgéala.	G ⁴
Tuircedh Bheitigh Priotaird.	G ⁴

CÉADLÍNTE

Lsf.

A Lhuire agus a Rí is é mo chroidhe tá cráidhte.	E ¹
A Nannsgidh na gcrabh nar fhógh mé'n saoghail.	23 E 21 G ¹ G ³ G ⁴
An bhfuil tú do chodladh, a Phádraig Lhic Eoghain.	E ¹ G ³ G ⁵ G ⁶
A óiginghean mhodhmhar mhilis a fuair cuma.	23 H 39
A róis bhéasach de phóir Reighleach.	EG ⁷ G ² G ³
A Róis ghrís chuir baothchian ar fhearaibh críche Fal.	24 L 25
A theachtair theid ag fearontaigh Eiligh.	DON ⁷
Bailc an Tobair cia mór a thuarisg.	23 O 35
Crionnacht Ullis cródhacht ceilis.	D ¹
Fáilte is fiche don lánamhain a tháinig as tír na Galltachta.	E ¹ G ² G ³ G ⁵ DON ⁷ MOR ^{xx} BFXxvii
Gaillimh cuan gan cheann.	23 O 35
Gode an sport no an tocht soitn ar Ghaoidhilibh.	DON ⁷
Is é Mister Walsh an tréanmharcach crobhal.	L
Is í Saillí Ní Luinnsigh an enaoin bhrainnse.	G ⁴ G ⁶ DON ⁸
Is mian liom trácht ar sgéimh na mná.	EG ¹⁵⁴ E ¹
Lá da raibheamur a gCreag.	DON ⁷
Lá dha rebhas i gcathair na Gaillimhe.	MÓR ^{vi}
Le toil duitse a bhruinneall máinte.	EG ¹¹⁷ (?)
Más mian daoibh aisling d'fhaisint ar shaidhbhreac.	EG ¹³¹ 23 D 7 UCD ⁸
Má tá mo ghearránsa bán ní náir do gan a bheith donn.	23 L 7
Má tháidh tú ag iarraidh sgéala.	E ¹ G ² G ³ M
Ta ceathrarféachtach de sgoith na dtréanfhear.	E ¹
Tharlaigh me um aoner ar taobh cnuic sleibhe.	MOR ^{xiv}

(b) NA LAMHSCRÍBHINNÍ

Tá filíocht a chum Sámas Dall Mac Cuarta nó atá curtha ina leith le fáil i 130 ls. ar a laghad. Seo iad na háitcacha ina bhfuil na lsi seo le fáil.

ARD RHACHA, COLÁISTE PHÉDRAIG (5). [Níl ansin anois ach trí cinn acu sin - an dá cheann eile 'caillte'].²⁰

BAILE ÁTH CLINTH :

AN CHOLÁISTE OLLSCOILE (9)²¹ [1 FERRITER + 7 MORRIS + 1 O'CURRY]

COLÁISTE NA TRÍONÓIDE (4)²².

AN LEABHARLANN NÁISIÚNTA (14)²³. [Tá seans go bhfuil tuilleadh anseo - níl ach uimhir bheag dena Lsi Gceilge cláraithe.]

R.I.A. (43)²⁴. [Tá 11 Lsi eile ina bhfuil dánta atá curtha i leith Phac Cuarta ar uairibh - 'folksongs' is mó atá i gceist].

BÉAL FAIRSTE :

COLÁISTE NAOMH NAOLMH.ODHÓG (5)²⁵.

AN LEABHARLANN PHOIBLÍ (6)²⁶.

OLLSCOIL NA RÍONA (2)²⁷. [Nílid ansin anois].

CALBPIGHE : AN OLLSCOIL (3)²⁸.

CARDIFF (1)²⁹.

CILL INÍON LÉINÍN, DÚN MHUIRE (3)³⁰.

COPENHAGEN (1) .

CORCAIGH, AN OLLSCOIL (2).

DÚL ÉADAN (2)³¹.

GAILLIMH, AN OLLSCOIL 9 (4)³².

HAVVAPOD (1)³³.

LIVERPOOL, AN OLLSCOIL (3)³⁴.

LONDAIN, BRITISH MUSEUM (17)³⁵. [Tá dhá ls. eile anseo ina xvi. bhfuil dánta a chuirtear ina leith ar uairibh].

MANCHESTER, JOHN RYLANDS LIBRARY (1).

MÁ NUAD (6)³⁶.

PRÍOBHOIDEACH (2)³⁷. [LEABHAR AN DOMHNALLAIGH, MCCABE]

IORRÚCHÁN	LEAGSCRÍBHINN	SCRÍOBHAÍ	DÁTA	DÁNTA	SÁS SPÍONTA
LN 127	LEABHARLANN NÁISIÚNTA G 127	Risteard Tuibéar	1713	4	Ls.
LN 982	L. NÁIS. G 982	Risteard Tuibéar	1713	1	Ls.
D ² , D ¹³	R.I.A. 23 D 13	Seán Mac Solasidh	1713(?)	3	Ls.
EG ²	BRITISH MUSEUM EGEPTON 135	Risteard Tuibéar	1715-17 (?)	3	Mion- scannán
N	L. NÁIS. G 411	Henri Mac Muircheartaigh	1724-25	6	Ls.
LN 869	L. NÁIS. G 869	Mooh Ó Néill	1726(?)	2	Ls.
H 5 7	COLÁISTE NA TRIONÓIDE H 5 7	?	1727(?)	1	Mion- scannán
D ¹	R.I.A. 23 D 7	?	1728(?)	2	Ls.
FOR ^{x1}	U.C.D. MORRIS x1	Ó Fearráin	1737	1	Ls.
MAL ^K	COLÁISTE N. HAROLD HOGHOG K.	Pádraig Ó Pronntaigh	1739	1	Mion- scannán
LN 82	L. NÁIS. G 82	Seán Macantscoir	1744	3	Ls.
A ¹	R.I.A. 23 A 45 R.I.A. 23 D 33 R.I.A. 23 I 22 R.I.A. C 1 3 d	Muiris Ó Gormáin Muiris Ó Gormáin Muiris Ó Gormáin Muiris Ó Gormáin	1745 c.1750 ? ?	5 1 1 1	Ls. Ls. Ls. Ls.
H 6 11	COLÁISTE NA TRIONÓIDE H 6 11	Muiris Ó Gormáin	1754?	3	Mion- scannán
LN 38	L. NÁIS. G 38	Muiris Ó Gormáin	?	2	Ls.
LN 458	L. NÁIS. G 458	Muiris Ó Gormáin	?	2	Ls.
EG 162	BRIT. MUS. EGEPTON 162	Muiris Ó Gormáin	?	2	Mion- scannán
H 1 14	COLÁISTE NA TRIONÓIDE H 1 14	Mooh Ó Dálaigh	1750	1	Mion- scannán
	U.C.C. 61	Seán Ó Murchú	1753	1	-
C ²	R.I.A. 24 C 55	?	1753	2	Ls.
LIV ¹¹	LIVERPOOL UNIV. HAROLD COHEN LIBRARY 12076 1	?	1753	1	Photo- stat

ICRRÚCHÁN	LÁNHCHRÍBHINN	SCRÍOBHAÍ	DÁTA	DÁNTA	SÁS SPÍONTA	xvi:
LIV ¹¹	LIVERPOOL UNIV. 12065 M.	Bhatear Ó hEaslinnan	1759-60	2	Photo- stat	
EG ¹⁷²	BRIT. MUS. EGERTON 172	Pádraig Ó Prontaigh	1759	2	Mion- scannán	
I	R.I.A. 23 I 37	Aodh Mac Conaínn	1762	2	Ls.	
MUR ¹	MÁ NUAD MURPHY 103	Ardgheoill Ua hanluain	1762-4	2	Ls.	
A	COPENHAGEN	Muiris Ó Gormáin	1764?		-	
ADD ²	BRIT. MUS. ADDITIONAL 34119	Laurence McNally	1765	2	Mion- scannán	
	R.I.A. 23 K 24	Laurence McNally	1765	1	Ls.	
	R.I.A. E 11 1	Thomas Durnin	1765	1	Ls.	
E	R.I.A. 12 E 25	Séamus Mac a Nolltaidhe	1772	8	Ls.	
UCD ⁸	U.C.D. O'Curry 8	Seoirse Mac an Rí	1772	4	Ls.	
CILL	CILL INÍOM LÉINÍN A 39	Brian Ó Cathaláin	1773-5	5	Ls.	
EG	BRIT. MUS. EGERTON 127	Muiris Ó Gormáin	1775	5	Mion- scannán	
LIV ¹¹¹	LIVERPOOL UNIV. 12079 M.	Maolmuire Mac Faralán	1776-7	1	Photo- stat	
BF ^{v1}	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ v1	?	1776-7(?)	1	Mion- scannán	
DON ¹	ARD BACHA 1	Tomas Mac Cunn (?)	1777	6	Mion- scannán	
EG ⁶	BRIT. MUS. EGERTON 161	a lán	1778-88	3	Mion- scannán	
BF ^{xxvi}	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ xxvi	Donnchadh Mac Oireachtaigh	1782	3	Mion- scannán	
	R.I.A. 23 L 7	Guinnon Ua Iacainn	1782-83	2	Ls.	
	R.I.A. F v 5	Henrí Mac an tSaoir	1787	1	Ls.	
O'CUR	MÁ NUAD O'CURRY 73 E	?	1787(?)	2	Ls.	
	R.I.A. G v1 1	Henrí Mac an tSaoir	1787-88	1	Ls.	
F	R.I.A. F v 3	Henrí Mac an tSaoir	1788	6	Ls.	
UCG ²⁰	U.C.G. 20	Donnchadh Mac Oireachtaigh	1788	1	Mion- scannán	
KAL ⁱ	COLÁISTE LAOLMHAODHÓG I	D. Mac Oireachtaigh	1790	8	cóip Morris	
EG ¹	BRIT. MUS. EGERTON 131	Henrí Mac an tSaoir	1790	2	-	

GIORTÚCHÁN	LÁMHSCRÍBHINN	SCRÍOBHAÍ	DÁTA	DÁNTA	SÁS SPÍONTA
EG ⁵	BRIT. MUS. EGERTON 155	Fearghal Ó Raghallaigh	1790-'6	4	-
ADD ¹	BRIT. MUS. ADDITIONAL 16749	D. Mac Oireachtaigh	1792	6	Mion-scannán
DON ¹¹ DON ²	ARD MACHA 2	John McCoy (?)	1792(?)	2	Mion-scannán
UCG ⁹	U.C.G. 9	Thomas Stafford	1793	6	Mion-scannán
UCG ³⁴	U.C.G. 34	Thomas Stafford (?)	1793(?)	1	Mion-scannán
MOR ^{xiii}	U.C.D. MORRIS xiii	Callan agus Reur	1794-5	4	-
	COLÁISTE N. TRIONÓIDE H 6 12	Patrick O'Hehir	1795(?)	1	-
	BRIT. MUS. EGERTON 170	?	18 ^ú c.	1	Mion-scannán
MAL ^G	COLÁISTE N. MAOL HAODHÓG G	?	18 ^ú c.	6	Photo-stat
	R.I.A. 23 A 49	?	18 ^ú c.	1	Ls.
	R.I.A. 23 K 16	?	18 ^ú c.	2	Ls.
	R.I.A. 23 O 3	?	18 ^ú c.	1	Ls.
LN 227	L. MÁIS G 227	Aodh Mac Cábudh	1800	6	Ls.
	Ó NEILL		1802-3	1	-
BF ^{xxxvi}	BÉAL FEIRCTE LEABH. FHOIBLÍ xxxvi	Samuel Briosáin	1805-9	2	-
O'CUR	MÁ NUAD O'CURRY				
	73 d.	Peadar Ó Dálaigh	1806	1	Ls.
	R.I.A. 3 G 4 ii	Cristoir Andréva	1808-10	2	Ls.
	R.I.A. 23 I 13	Pádraig Ó Daoire	1809	1	Ls.
DON ¹¹¹ DON ³	ARD MACHA 3	Michael Bennett	1810	2	Mion-scannán
COYLE	COYLE (CILL INÍON LEINÍN A 40)	Sylvester Gibney	1812-23	4	-
MUR ⁱⁱ	MÁ NUAD MURPHY				
	99((	Tadhg Mac Caba	1813(?)	2	Ls.
MUR ¹⁰⁵	MÁ NUAD MURPHY				
	105	?	1816	1	Ls.
C ¹	R.I.A. 24 C 27	Pádraig A Gabhann	1817	3	Ls.
LN ¹⁹⁹	L. MÁIS G 199		1817(?)	2	Ls.
MOR ^{vi}	U.C.D. MORRIS vi	Níoclás Ó Cearnaigh (?)	1819-23	4	-
	R I.A. 23 I 32	Séamas Seán Nícláis	1820	1	Ls.
L	R.I.A. 23 L 31	Pádraig Mac Gashan	1820-23	11	Ls.
	R.I.A. 23 Q 3	James Hardiman (?)	1820, '38	1	Ls.

GIORRÚCHÁN	LÁMHSCHRÍBHINN	SCRÍOBHAÍ	DÁTA	DÁNTA	SÁS SPIONTA
	R.I.A. 24 E 26	Cnuasach Hardiman		1	Ls:
	R.I.A. 23 F 22	Hardiman		1	Ls.
	R.I.A. 23 H 32	Hardiman		1	Ls:
	R.I.A. 24 L 30	?	1821(?)	1	-
EG ³	BRIT. MUS. EGERTON 149	Finghin Ó Scannail	1821	3	Mion- scannán
	BRIT. MUS. EGERTON 126	Finghin Ó Scannail	?	1	Mion- scannán
	BRIT. MUS. EGERTON 118	Edward O'Reilly	?	1	Mion- scannán
	BRIT. MUS. EGERTON 146	Edward O'Reilly	?	1	Mion- scannán
EG ⁴	BRIT. MUS. EGERTON 154	Edward O'Reilly	?	2	-
	BRIT. MUS. EGERTON 175	Edward O'Reilly	1821	2	Mion- scannán
LN ²⁰⁰	L. NÁIS. G 200	Pádraig Ó Gallóglaigh (?)	1822(?)	4	Ls.
	R.I.A. 23 B 19	Art Ó Murchadha (?)	1822-26	2	Ls.
G ¹	L. NÁIS. G 809	Peadar Ó Geolacáin	1824	3	Ls.
MOR ^{xiv}	U.C.D. MORRIS xiv	Tomás Ó Conchubhair	1824	2	-
	McCABE	Eamonn Mac Cábha	1825	3	-
IAL ^F	COLÁISTE N. MAOLMHAODHÓG F	Michéal Ó Murchadha	1825	3	Cóip Morris
MOR ^{xx}	U.C.D. MORRIS xx	Art Mac Binéad	1825	4	Ls.
EG ⁷	BRIT. MUS. EGERTON 208	Peadar Ó Dálaigh	1826	8	-
	R.I.A. 23 O 54	Seán Ó Duinn	1827, '42	4	Ls.
MOR ^v	U.C.D. MORRIS v	Art Mór Ó Murchadha (?)	1828-9	1	-
CAM 3085	CAMBRIDGE UNIV. ADD. 3085	Art Mac Binéad	1831	2	Photo- stat
MOR ¹	U.C.D. MORRIS 1	Níoclás Ó Cearnaigh (?)	1834	1	-
	R.I.A. 24 B 33	John Winacle	1840	1	-
IAL ^N	COLÁISTE N. MAOLMHAODHÓG N.	Jordan	1840	4	Mion- scannán
	R.I.A. 12 B ¹ 5	Níoclás Ó Cearnaigh	1840-1	2	-
E ¹	R.I.A. 23 E 12	Níoclás Ó Cearnaigh	1846(?)	14	Photo- stat
	R.I.A. 23 N 33	Níoclás Ó Cearnaigh	1851(?)	6	Ls.
	R.I.A. 3 C 8	Níoclás Ó Cearnaigh	?	1	-
	R.I.A. 24 L 25	Níoclás Ó Cearnaigh	?	1	-

IORRÚCHÁN	LÁMHCHREÍBHINN	SCRÍOBHAÍ	DÁT. DÁNT.	S.G.S. SPIONTA	x2
G ²	DÚN É.D.AN	Peadar Ó Geolacáin	1841- c.34	Lion- scannán	
G ³	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ xxiv	Peadar Ó Geolacáin	8, 1844 45	Lion- scannán	
G ⁴	U.C.D. FERRITER 20	Peadar Ó Geolacáin	1840-50 c.47	Ls.	
G ⁵	R.I.A. 3 C 4 1a	Peadar Ó Geolacáin	1843-51 12	Ls.	
G ⁶	R.I.A. 3 B 38	Peadar Ó Geolacáin	1853-54 14	Ls.	
G ⁷	R.I. . 3 B 39	Peadar Ó Geolacáin	? 3	Ls.	
LxivC.M. 4436	CAMBRIDGE UNIV. ADD 4436	?	1850 (??) 4	Lion- scannán	
DONvii	ARD BHACHA 7	Art Mac Binéad	1855-6 13	Cóip Uí Thuathail	
DONviii	ARD BHACHA 8	Art Mac Binéad	1856 9	Cóip Uí Thuathail	
	CILL INÍON LÉINÍN A 49	Art Mac Binéad	c. 1857 1	-	
LN 802	L. NÁIS. G 802	Art Mac Binéad (?)	? 2	Ls.	
QUB 16	BÉAL FEIRSTE OLLSCOIL 16	Art Mac Binéad (?)	? 1	Lion- scannán	
M	R.I.A. 23 L 11	Seán Ó Dálaigh	1859 3	Ls.	
	R.I.A. 23 D 16	?	18 ^ú /19 ^ú c 1	Ls.	
	R.I.A. 24 B 13	Brian O'Looney	19 ^ú c (?) 1	-	
	R.I.A. 23 H 39	?	18 ^ú /19 ^ú c. 1	-	
LUR ¹	MÁ NUAD MURPHY 13	Michéal Óg Ó Longáin	19 ^ú c. 2	Ls.	
LN60	L. NÁIS G 60	?	19 ^ú c. 1	Ls.	
LAN ⁷²	MANCHESTER JOHN RYLANDS LIB. 72	?	19 ^ú c. 2	Lion- scannán	
PXXXB	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ xxxB	?	19 ^ú c. (?) 2	Lion- scannán	
LN 428	L. NÁIS. G 428	? Seosamh Laoide	19 4	Cóip as MORXX	
UCG54	U.C.G. 54	-	1915 2	-	
PXXVII	BÉAL FEIRSTE LEABH. PHOIBLÍ xxvii	?	? 1	Lion- scannán	
QUB ¹	BÉAL FEIRSTE OLLSCOIL 1	?	? 1	-	
UCC130	U.C.C. 130	?	? 1	-	
	LEABHAR IN DOHBHALLAIGH	?	18 ^ú /19 ^ú 1	-	
	CARDIFF	?	? 1	-	
	CAMBRIDGE ADD.6563	?	? 1	-	
	HARVARD UNIV. 1R.13.	?	? 2	-	
	23	?	? 2	-	

Seo leanas leis a bhfuil dháta iontu a cuirtear i leith Lhae Cuarta xxi. ar uairibh.

EG128	BRIT. MUS. EGPTON 128	Muiris Ó Gormáin	1748-49	1
	R.I. . 25 O 35	Brian Ó Fearraghail	1772-78	2
	R.I. . 2 v 2	Henrí Mac an tSaoir	1788	1
	R.I. . 23 O 18	Cnussach Hardiman	1821	1
	R.I. . 12 T 31	Michael Killeen	?	4
	R.I. . 23 A 1	Daniel Malone	1830	2
	R.I. . 23 I 38	Daniel Malone	1830	3
	R.I. . 23 H 33	Cnussach Hardiman		2
	R.I. . 12 B ² 12	Matthaeu Graham	reimh 1840	1
	R.I. . 23 O 47	Peter Giblin	1842-3	1
	R.I. . 23 L 24	Art Mac Binéad	1844	1
	R.I. . 12 O 7	Cnussach Croker	19 ^ú c.	1
EG117	BRIT. MUS. EGPTON 117	Philip Gibbons	19 c.	1

Níl aon tábhacht leis na 14 Lsí sin.

Tá 60 uimhreacha leis aon 18^ú céad. Scriobh Muiris Ó Gormáin 10 geian, Ó Gheallacáin 7 geian (ar a laghad), Ó Cearnaigh 7 geian (?), Mac Oirceartaigh is Mac an tSaoir 4 cinn, Dubéar trí cinn agus Mac Binéad 4, 5 nó 6 cinn.

Luar é té an oiread sin leis a gceist té sé bearnach do dhátaí aon chineál eile a chur ar fáil. Tá rudai áirithe le tabhairt iá níos gairid gan mórán dua - go raibh LN 127 agus Lsí Uí Gormáin ag Enrí Mac an tSaoir; go raibh LN 111 ag Ó Scannaill; go raibh EG 172 ag scriobhaí LN⁷² ; go raibh scriobhaíthe UCD⁸ agus E ag obair as lár na chéile; go raibh cuidreamh idir Ó Cearnaigh agus Ó Gheallacáin; go raibh cuid de Lsí Uí Gheallacáin ag Seán Ó Dálaigh etc.

Is féidir lánghuairín, beagnach, a chur 'ona Lsí a scriobhadh le linn beatha an fhile - se chéad cúig cinn, pé seól é. 'Tá LN¹¹¹ is lánghuairín dóibh seo, is. a scriobh Henrí Mac Oirceartaigh do Sheon Ó Loingsigh sna blianta 1723 agus 1724, agus ina bhfuil cnussach (6 cinn) de dhátaí an Daill (cé nach bhfuil curtha ina leith ach ceann amháin acu). Seo clár na ls.

1. (ar leithéad) 'Tuircadh Thomhaire Lhae Domhnall et ' 17 lch.
2. (" ") 'Tuircadh Daill Oig Lhae Lurchaidh cc.' 11¹ lch.

3. (ar fad) 'Fada coroinn Saxon a mbrón.' 3 lch. xxxi.
4. (ar Leithead) 'Tuireamh an Athar Philip Ui Raghallaigh cc.' 13 lch.
5. (" ") 'Tuireamh Ibhurchadh Cruis cc.' 15 lch.
6. (ar fad) 'Do theacht Anticriosd.' 11 "
7. (ar leithead) gan tideal. 'Rachaidh mise go Dróimbile'. 4 "
8. (ar fad) 'Semus Mac Cuarta cc. Créud far thréigis cumadh an cheoil.' 3 lch.
9. (ar leithead) 'Ata dearta dol triom do ma shíorthéasgadh ghnáth gach nuair ' 2½ lch.
10. (ar fad) 'Riaghail le bhfagthar an epact.' 1 lthch.
11. (?) (ar fad) 'An ainm an athair 7 mhic 7 a spirad naomh.' 11 1/8 lch.

Más féidir a bheith lánmhuiníneach as na luathlsí ní hamhlaidh an cás le lsí an naoú haois déag. Is léir go raibh dúil mhór ag Nioclás Ó Cearnaigh, fear de scríobhaithe an 19^ú c. a bheith ag athrú an téaxa anseo is ansiúd. Cuireann sé cupla dán i leith Mac Cuarta nár chuir éinne eile ina leith (is é féin a scríobh ceann amháin acu sin)³⁸; ach níl Ó Cearnaigh tábhachtach. Is tábhachtaí Peadar Ó Gealacháin, an scríobhaí as Bagh nEalta, a rugadh sa bhliain 1792.³⁹ Comh maith le ceithre cnuasachtaí beaga tá trí cnuasachtaí móra de 'dhánta Mhic Cuarta' aige.

LS.	An uimhir dán atá curtha i leith Mac Cuarta ann	aca		Dánta eile ina bhfuil fianaise inmheánach gur Mac Cuarta a chum	Dánta eile (an méid acu atá san eagrán seo).
		An uimhir/a bhí i	1 Lsí roimh seo (an uimhir a bhí curtha i leith Mac Cuarta roimhe seo).		
G ²	34	19	(16)	3	12 (8)
G ³	45	26	(23)	6	13 (7)
G ⁴	47	5	(5)	1	41 (2)

Ní féidir a bheith cinnte an Mac Cuarta a chum na dánta i roinn 3 ansin (.l. iad seo ina bhfuil 'fianaise inmheánach' gurb é). [Dánta xxxii, xxxvii, xliii, liv agus dhá agallamh le Mac an Liondainn .] Is lú i bhfad ár gcinnteacht maidir le roinn 4 (na 'dánta eile'). Is den roinn seo tuairim is trian dena dánta i G² agus G³ agus beagnach an t-iomlán i G⁴. Cá bhfuair Ó Gealacháin na dánta seo i roinn 3 agus 4? D'fhádfadh sé iad a fháil as (a) Lsí eile atá caillte orrainn anois, (b) an Bhéaloides : nó, d'fhéadfadh sé féin a gcumadh. Is dóichí gur ón Bhéaloides a fuair sé iad seo i roinn 4, cibé. Is amhráin tuaithe cuid mhór acu, i bhfad níos scaoilte ná fúrmhór fhilíochta an Daill.

Ina measc tá 'Bean an 'híre Ruaidh' is 'Coillte glasa an Triúcha'.
 B'fhéidir gur an pobal a chuir i leith an Deilí iad: b'fhéidir gur
 Ó Gealacháin. Tá tuairim 's ocht geann acu seo i n-eagar agam a
 bhfuil sé an-amhrasach an .ac Cuarta a chum iad (xi, xiii, xxvi, xlii,
 xlviii, lii. fú 111, xxii, xxiv). Ach ós rud é go ndéanadh siad
 comh-mór sin ar lsi, agus ós rud é go raibh filíocht Phéamais Deilí
 i mbéal an phobail b'fhéidir gurbh é a chur cuid acu. Cé go ndéanann
 sé athrú ansco is ansiúd, is cóir calaí dílis go maith Ó Gealacháin -
 bhí AG? mar rholnsc aige agus tá sé dílis go leor dó.

(c) ABHAR.

Is fóidir rangú ginearálta a dheanadh ar na 34 dán, at' se chnuasach seo, mar leanas.

- (a) Dánta Cráifeacha (tu arim is 5 cinn)
- (b) Hairgnidh agus Caointe (7)
- (c) Danta Poilitiúla (10). (Táidéal in-ghinearálta e seo. I gcas 5 cinn acu is eise do phoilitíocht agus do mholadh n n-uisle atá ann)
- (d) Dant Molta - fear, ban is eaglaisach (11)
- (e) Dánta Ilghnéitheacha (1) Ina measc seo tá "danta nádura", "danta pearsanta", "dinndhánt", nor, misling, dín olachain etc.

Níl don rud roshuatasach ag baint len abhair air. Phlé MacCuarta na téraí traidisiúnta Gaelacha - mar is léir ón meid danta molt is caointe agus danta poilitiúla at' ann - agus phlé sé iad i modh traidisiúnta comh m ith.

Tá sé de theist a bh MacCuarta gur file é. chum filíocht phearsanta", a nocht chroí, a phothúcháin, a ndéirí n soid d'ole air, a phríotál uisle. Tá sé de theist air gur file mór na nádúra sa Ghaeilge é - an d'ill bocht nach bhféadfaí óna óige agus a chum go binn brónach a nach bhféadfaí. Níl ach ceathre danta ansco bhfuil dlúthche ngal acu leis an nádúr - Falt don éan (XXXIX), an molann an file an chuach nach leir dó; An Londuch Béite (VIII), d n eaglaínn fairsúnach ina ré curraínn an file le beann cheill a po ta loin Duiche Chríostáin (VI) an gcuirínn an file síos go binn ar Chríostáin, agus Ceathre Reithe n Bla na (LII), iom rbh' idir na reithí. Tá **comhbháidh** leis an dúlra agus tuiscint d'áilleacht léirithe sna dánta sin. La suigh díofa sin, áfach, is beag t gearr don dúlra ach mh'an cé dline IV - "A dhérbhr thear mbuinnigh, an gelair tú n chu ch".

T "mothu" an caointe, a gcuirínn don ainnídh (go hírlithe i IV na gelaine na Sé na D'ill dhá dearth air) an d'nte poilitiúla. I gcasla

dín eile is treise é. I III tá buile u fáil ch an té r baine dh a lón dó. I XXXII, XXXVII, XLVII tá éile ch thruaimhéile ch an tse nd all uaignigh nach bhfuil do dhóchas aige ch do gearrfear é san áit r m ith leis; i LIV tá fe rg ghé r an fhile ghent.

Frid chuid filíocht Phile Cuarta go léir tá síorthagairt do Dhia, don chríofacht (e.g. I, IV, V, XII, XVII, XXI etc.)

Ta dín amháin (XXX) ar Pháis Chríost agus is nuaic dírlte r 'r n-aigne uirthi (XXIV L. 52-59, L. 42-44 etc.). Tá lín t gearr' con scriptúr (XXV L. 17-16, L. 33-40, XVII L. 66-76 etc.) molann an file auire, máth air Dé, a gcuirínn dant d'nte mór cráifeacha (1) I gcas na eile is é an póc a phríomhthéama (XXXV). I n-á g lín le Maill Óg MacMurch idh t' an sí nú d' chabidéal (V). Comh m ith lena d'nt sin tá cáig d'nte do (nó f', luocht eaglaise (XII, XXVIII, XXI, XXXIV, XLVIII)

chum na Cuarta ceathre tuaradh a na d' reat an ch ointe. Cé go bhfuil éagsúlacht go leor iontu tá té maí arithe le fáil iontu uilig In measc seo t' n nóa tús chur ar dhín tre l-bhairt le (nó r) áit (XVII,

AVIII, XXXIV, L). Cuirtear síos go leithéad ch ar thréithre an mharbhánaigh (XVII L11-17, L.52-61, XVIII L.64-83, XXXIV L.21-24, L36-48, L L.50-55 etc.) a shíolraigh ó shróite d'fhuil uasal (XVII L 124-158, XVIII, XXXIV L 30-102, L 1,149-179). Ach chaill na bhfíorúcháir sa bhás. Luaithear na daoine clúiteacha (sa Bhíobla, sa Claspáil, i seanchas na hÉireann) ar theip orthu an bás a chlaon (XVII L 73-93, XVIII L.98-111). Moltar dóibh seo atá fós agus ag margnadh géilleadh don scriptúr (XVII L.170 - XVIII L.142, XXXIV L.122). Níl éinne a shíolraigh n ceineadh an oiread le MacCuarta; níl éinne comh cumasach leis seo; 'sé a ointeoir liteardha mór na Gaeilge é. Troideadh Ceth Eachdhroma i Mí Iúil 1691 (XLIX, L). Buailleadh na Gaeil: cailleadh an tír. Ba mhó an chaill Eachdhroma ná an Bhóinn i súile na nGael: ní luann MacCuarta briseadh na Bóinne ar chor ar bith. I nEachdhroma 'an áir' throid Éireannaigh lena dtailte a chosant ar ochtarnaigh, 'ar son an dailte 'bhí i mbrataibh na hÓighe' agus 'a cosnadh Rí Sacon ar lochteibh na comhairle' (L L.197-199). Ní raibh Éire dílis dó clann (L L.12-) ach luigh leis an striapach allúrach. Cailleadh Somhairle MacDomhnaill agus a lán Gaeil bhra's' eile i n-Ár an Domhnaigh (L L.69). Fágadh Banba 'gan triatha, gan cheannfoirt (XLI L.49), gan neach a cheannódh é (XLI L.68). Tá na deallaochra faoi fhód nó ar díbirt: saltear deora; tá an dlí cluainteach Gallda 'fuar eascaoin ón Róimh' i réim (XLI L.62); tá Éireannaigh faoi smacht, faoi 'spraoic éirceacht' (X L.22). Tá na taoisigh 'ar saile - Toirdhealbhaigh Ó Néill 'd'fholaibh na dtóran' (X); an coirneoil cumhdaigh a scriosfadh éirceigh (XXIII); MacAirt Uí Néill 'an curaidh réimiúil den fhuil is tréine' (XXII); Barún Sláine (XL) etc. Tá Fódhla i lámha 'na ndaor neamhcharthannach' (XIV). Tréigeann a muintir féin í. Leagann Ó Murchadha Caisleán na Glasdromann (XIV); tá an spalpaire ar fhuaiún an iarla a measc na nGall a rinne droichead de chnámha an fhile (XXII); is binne le Cúirt na Féile 'prayers' i mBéarla na guí na cléire (XXI). Ach tá dóchas ann. 'fíor nó bréagach... nuair a phillfeas Toirdhealbhaigh Ó Néill... agus Mac Airt Uí Néill is Barún Sláine le 'flíte longa lána'.. is ní chloifidh na Sasanaigh Muire (I L.112) B'fhéidir áfach, gur dóchas bréagach é. Níl ag troid do Ghaelaibh ach ceithearnaigh coille, 'grogairí gruama, gránna' (XXXVI)... is cha dtig Spáinnigh (XXI). Sin an pictiúr ginearálta (fíor) a fhaighfeann muid ó Mhac Cuarta ar chúrsaí poilitíochta go dtí 1713, nó mar sin. Ina dhiaidh sin ní labrann sé a thuilleadh ina dtaobh. B'fhéidir go raibh a dhóchas ídithe, go raibh na taoisigh imithe go deo. File náisiúna é Séamas Dall a chrothnaigh na se nfhola, an seanchreideamh, na pátrúin déna. Ba chuma an Gaeil nó Gall-Ghaeil iad, b'fhearr iad ná na Breatain chluasacha (XLIII L.62).

Tá amhráin molta na mban (XI, XIII, XV, XVI, XXVI, LI) ar an ghnáth nós - an bhéim ar chorpáilocht. Tá rud amháin suntasach i gcupla ceann d'amhráin molta na bhfear (XXIII, XL, XXXIX, XLII) - an smointiú gur cúis torthúlachta dá dhúiche an flaith maith e.g.

" 'S dá ndórfadh 'n úrfhlaith ar eallach bhrúidiúil bheidh toradh dúbailte oca ortha bliadhain" (XXIII L.7-8) "Lena gheallamh 'steach ar chuentaibh beidh lacht ag teach ag buaibh" (XL)

Díofa seo atá fágtha té sé nó seacht de dhéanta a eascraí na caidreamh is cairdeas na bhfilí (V, IX, XXVII, XXXIII, XLV, LIII) - agallamh is déanta molta dá chéile - tá dán ag moladh bhuachaillí romána na Bóinne (XIX), dán eile ag moladh na Bóinne féin (II), tá dán ólacháin (XX) agus aisling - atá truaillithe sna lú - (XXXVIII) ann, agus cupla agallamh ar ábhair thu-túla - bearradh na gcapall (XXXIII) agus fiuchas an "chríonn" (XLI).

Muna bhfuil a lán "úire" i bhfilíocht an Daill tá go leor éagsúlachta ann. Pléann sé bunús a chuid téamaí go héifeachtach.

(b) STÍL

Tá teanga an Daill Mhic Cuarta leath bealaigh idir an teanga chlasaiceach agus caint na ndaoine. Teanga í a thuigfí ar fud na tíre. Tá a fhoclóir simplí go leor, a chuid gramadaí agus comhréire rialta de ghnáth. I mbunús a chuid amhrán agus caointe is é binneas agus eolmhaireacht na meidareachta fite go néata le foclóir tofa agus - de ghnáth - le hábhar suimiúil, a bheir taitneamh dúinn. Níl an bhriathraíocht mhaorga ná an uasalchéimníocht meidareachta chéanna ina cuid rann agus amhrán. Tá iontu teorice agus cruinneas fileata e.g.

'Cha bhíonn tubaiste muna mbíonn spró' (VI.1)

'Screadigh gach éan f'na nead' (XXV) etc.

Cé nach bhfaightear comh maic iad té seoda i measc na n-amhrán fosta e.g.

'Ní fhacaidh súil ó nach nglacadh dúil ann' (XXIII L.5)

'Bheir Brian, ceann fine, a mhien do gach duine' (XXXIX L.49)

Níl an t-omad ornáidíochta san fhilíocht seo. Níl Mac Cuarta tugtha do mheafair nó do chomparaidí. Tá eiseachtaí ann - go háirithe "A Bhláth na bPatriarc" (I), ina nglactear a lán ainmnacha ar mhúire, d'réir nós na ndéanta spioradálta.

Freisin, gheibhtear cupla sampla i IV - an meafar nach raibh sé dall gur chaill sé a dhís doarthair agus an chomparáid bheocht idir é féin agus Nuala sa Róimh Baineann Seamas Dall feidhm mhaith as an Chlasaiceachas, as an Bhíobla agus as an léann dúchais. Tá a chuid filíochta lán de thagairtí ona tré foinsí sin

e.g. Aaron, Abraham, Achilles, Aindrias, Bacus, Caesar, Charon, Déibhí, Elias, Eurata etc. etc. Luann sé na húdair, Aristotle, Cato, Diogenes, Erasmus,

Homer, Ovid, Virgil. Tá a lán tagairtí aige do traidisiún liteartha na

hÉireann (Dallán Forgaill, Torna, Psaltair na Teimhrach, 'Axal' ard /.

Céitinn, an bhean a fuair faill ar an bhíocht), agus g.n. amhras don

Bhe loiders (Deirdre, Fionn, Goll, Oscar, Cúchulainn etc.). Tá cuid dena tagairtí nach bhfuil róshoiléir.

Tá claonadh ag Mac Cuarta i leith an liodánachais (II, IV, L.25-56, XVII L.52-61, L. L.108-128 etc.): tá luí aige le comhfhocla (go háirithe i V): tá píosaí próis lár na filíochta i d á dhán (XIV, XLI). Tá rud a bhí coitianta i gCúige Mumhan, - an imirt focal ar 'beannacht' / 'bean/nocht' aige (XLII L.10-12, XLVII (?) agus an tuairim Indeorpach go mbíodh rathunas le linn deathaóisigh (XXIII, XL).

Mar atá i ngach fearann d'fhilíocht an Daill tá cuid mhór le déanamh ar a stíl, a théamaí, na tionchair a bhí air etc.

Ar mhoran slite ba idirthréimhse an seachtú céad déag i bhfilíocht na Gaeilge. B'ann a tharla an t-athrú ó fhilíocht an dáin díreach go dtí filíocht an amhráin, ó fhilíocht na n-uasal go filíocht na "dtuast ch". Ba adirfhile Séamus Dall Mac Cuarta. Bhí báidh mhór aige leis na huaisle ach ba mhinicí i measc na ngnathdheoinne é. I gcúrsaí meadaracht, fosta, tá an t-idircechas, an ghu gocht chéanna le feiceáil ann. Lena linn bhí an dáin díreach ina dhó deiridh, conablaoh a raibh a chuid foirfeachta curtha de aige agus a bhí fríomithe anois i neomhdhoichte an óglachais. Bhí an t-óglachas seo i gcumasc leis an amhrán san fhoirm ar dtugtar Rainn agus Amhrán - agus ansin mheorth sé go hiomlán. Tá tuairim is leath na ndánta sa chnuasach seo i meadaracht an amhráin : is caointe ceithre cinn eile : Laoithe Fianneíochta dh' cheann (II, XXXVII) : Óglachas ar dheibhidhe ceann amhráin (IV) agus Rainn agus Amhrán tá i sé cinn dó g.

Ona chruinnas is léir go raibh Mac Cuarta colach r chúrsaí meadaracht. Bhí cur amach aige ar an Deibhí, ar an Ranníocht mhór, ar an Ranníocht Bheag-príomh - mheadarachtaí na bairdne. Óglachas orthu seo a chleachtaigh sé. Bhí na hamhráin ar bharr a mhéire aige comh maith. Ochtfhoclach ab mhinicí a chleachtaigh sé ⁴¹(dhí chinéil de - (a) ceithre céimeanna i ngach líne e.g. III, VI, XXXIX, XLIII, XLIX etc. (b) ceithre céimeanna sna corrlínte + trí céimeanna sna réidhlínte e.g. X, XIX; Chum sé i meadaracht an Amhráin féin fosta, beagáinín i Rócan (XL), tuilleadh i línte cheithirchéimeannacha (XI). Ní fios an bhfuair Séamus Dall oiliúint ghearmiúil i gcúrsaí meadarachta nó ar ó an beoloidas a mhúnláigh é. Cibé foghlaim a fuair sé éiríonn go breá leis - go héirithe nuair a cuimhnítear go mba d'ill é. Feictear ó i mbuaic a chruinnis sna Caointe. Le cois an ghute meadarachta céanna a bheith i ndeireadh gach líne mar is gá, is minic a bhíos uimhir an-nhór línte agus trí nó ceithre dena gutaí meadaracht céanna iontu e.g. L. 1.1-87. Tá an mheadaracht ar a dtugtar an Chrosínteacht de ghnáth i XLV. ⁴² Tá giotáí próis sa dán san - gnáthnós na Crosínteachta - agus fosta i XLI. Agallamh an dá dhán seo agus is suimiúil an ní e go bhfuil sliochtanna próis le fáil fosta i n-agallamh le Ragnall Dall Mac Domhnaill ⁴³ file comhaimseardha le MacCuarta. Is iad na 'Rainn agus Amhrán' an fhoirm is inspéise ó thaobh meadarachta i bhfilíocht Mhic Cuarta. Tá seacht ndánta déag sa n-éime seo. Trí rainn (r) agus Amhrán (V) ocht gcinn acu (I, VIII, IX, XII, XX, XXVIII, XXIX, LIV) i sé cinn acu tá 'níos mó na trí rainn' agus amhrán (XXVII, XXX, XXXI, XLIV, XLV, XLVI) - agus, ansin 9 r + 3 v (LIII), 20 r + 4 v (XXXIII), 12 r + 12 v (gach ro ceann - XXXV). Is cinnte gur deireadh ar 'Trí Rainn agus Amhrán' mar fhoirm fó leith meadaracht san ochtú haois déag, e.g. 'Trí rainn agus amhrán cangail rinne me do rhalloch san chonharsan' (EG.155 6) ⁴⁴ 'Mas trí rainn do thasduigh uaibh a chuideachta is cruaidhe fá bhur n-íthi ag so dhlobhac fear a ráite agus abhrann leis féin na riath...' (EG.170 7) Is dóiche gur fhás an fhoirm d'róir a chéile ó nós déanach san fhilíocht shiollbach - véars. d'amhrán cangail a chur le dán (fada) aiceanta. cf Dánta Grádha. I ndán gearid ní haon iontas gur glacadh le trí rainn mar an rud aighdeanach

(na 'triads' etc.). D'róir deallraimh tháinig blath ar an fhoirm a n-am
 Mhic Cuarta - munar MacCuarta a bhláthaigh é. Is fiú a lua go gcuireann
 Séamas Dall véarsa ceangail lena chuid crainte comh maith .i. gach rud
 (beagnach) nach bhfuil ina amhrán cuirtear véarsa d' mhrón leis. Níor
 mhiste taighde a dhéanamh ar stair na foirme seo - 3 r + v. - agus ar
 pháirt an Dall Mhic Cuarta ina foibairt

(iv) POINTÍ GRAMADAÍ AGUS FOGHRAÍOCHTA.

(a) POINTÍ GRAMADAÍ.

Seo leanas cuid den nithe inspéise, ó thaobh gramadaí atá le fáil i bhfilíocht Shéamais Dhaill, d'réir fhianaise na Lá is sine.

(i) An t-Ainmfhocail agus an Aidiacht.

(a) Úsáidte r an Tuiscal Ainmneach i n-éit an Ghinideach corruair e.g. beannú Dia (xxxv), corthannacht Dhia (i), a dh'fhoghlaim léighcann (xlviii).

(b) Bíonn '-acht' i n-éit '-achta' go minic sa Ghinideach e.g. diadhacht (iv), intleacht (xviii), lómhantacht (1), fáilacht (1), cródhacht (1).

(c) Níl aon riail deimhneach nuair a thagann níos mó ná dhá ainmfhocail i n-eilíoch a chéile - uaireanta bíonn an dara ceann sa Ghinideach, uaireanta ní bhíonn.

e.g. cruinniú lá an tséibhe (xxxiv);
bainríoghan colais Fhlaithe Dó (i);
bainríoghan chathrach na nóil (xxxv).

(d) Taghtar 'neamh' (i, xxxv) agus 'nimhe' (xxxv vii) mar Ghinideach do 'neamh'. Ginideach suniúil eile 'cona' (iv).

(e) Bíonn foirm lé leith ag an Tabharthach Uatha i n-amanna e.g. éinhtigh (iv), ansoi (i), róimh uaignigh (xviii), láimh dheis (1).

(f) Bíonn '-aibh' mar dheirceach ar an Ainmneach Iolra anois is arís e.g. treabhannaibh (1), fianabhaibh (xxi), osnaidhíbh (xvii), psalmaibh (xviii), vagíníbh (xl) etc. ['3é '-aibh' gnáthdheirceadh an Tabharthaigh Iolra].

(g) Bíonn '-aí' i n-ionad '-a' san Ainmneach Iolra ar uairíbh e.g. plantaí (1), cuantaí (xviii), fiontaí (1), sróltáí (1).

(h) Bíonn an Aidiacht a bhíod le Ainmneach Iolra gan infhillcadh anois is arís e.g. scabhaic uaibhreach (xlvii), Gaodhail bhras (xlix), colamhna cruaidh (xxxv), saithe réimíúil (xxiii).

- (i) Maireann an n-gas stairiúil sna focail 'íotain' (xiv),
'íotan' (xxxv vii), 'ealtain' (xviii).

Cf. 'bóchain' (xxxvi), ar talmhain (i), na dtaltan (i).

- (j) Is minic a chríochnaíonn focail ar 'e(i)dh'. Mí fíidir i
geonai 'bheith cinnte an nós scríbhneoireachta nó
suaithneachas foghréifíochta nó gramadaí (.i. an sean-
díochlaonadh díadach ar cinnfhocail a chríochnaíod
ar ghuta) é seo.

e.g. freadh (i), billadh (xxxix), cneadh (xxxiv),
teineadh (xxxv), léanaadh (xix), cinidh (xxxv), léanaídh (xix)
dhá theinidh (iv), na dtéinteadh (xiv).

- (k) Tá an focal 'fcoil' firinscne, d'réir deallraimh, i xxviii.
Tá 'scoil' baininscne i luath-ls (xxxiv), firinscne níos
moille.

(ii) A n B r i a t h a r.

Tá an iholra taithe le fáil go minic :

Láithreach : 1^ú Pearsa Uatha : taom (iv).

2^ú P. U. : taor (xiv), táir (i), glacair (xvii),
n-éirighir (iv).

Colbhneasta : gheabhas (xvii), chrechas (xvii).

1^ú P. Iolra : agramaid (xxxv), guidhceamaid (xxxv).

3^ú P. Iol. : géillid (xxxiv), caillid (xx), tagaid
(xxx1).

Fáistineach: 1^ú P. U. : goirfead (xviii), goilfead (xviii),
bóid-se (iv), (xxxix), (liii), gheabham
(?v).

2^ú P. U. : leanfair (xxv), seosnair (xlvii),
bhfuighir (v, xxxiii).

1^ú P. Iol. : mbiam (i), gheabham (?v).

3^ú P. Iol. : gheobhaid (xxxvi).

Órdaitheach: 1^ú P. U. : tfilliam (xvii).

1^ú P. Iol. : déanmaoid (?) (i).

Foshuiteach Láith.: 1^ú P. U. : muna bhfuighed (iv).

2^ú P. U. : má fhuairighir (xxiii),
go gceasair (x).

3^ú P. Iol. : bhfuighdis (xxxiii).

- Coinníollach : 3^ú P. Iol. : bhéaradais (xxxix).
- Caité : 1^ú P. U. : ní rabhas (iv), do chonnarc (xxxiii),
nach bhíuasraos (xxix).
- 2^ú P. U. : thréigis (xxv), searais (iv), thugais
(xiv).
- 3^ú P. U. : beirais (i).
- 1^ú P. Iol. : luadhmar (xxxiv).
- 3^ú P. Iol. : chualadar (xxxiii), chuadar (xvii),
do bhéadar (xlv).

An Chopail.

Is féidir leis an fhocal indialach 'budh' (ba) a bheith sáimhithe nó gan sáimhiú.

e.g. ceirt (i), cheirt (xxv), beag (xvii) mho (i), cóir (xi),
shoirbhé (xxv).

Ainm Briathair.

Is fiú na foirmeacha seo a lua -

tréighneál (xvii), leanmhain (xvii), leanmhaint (v), méadú (xvii),
méadadh (i), fóirint (iii, iv), faicein (i), (Tá an 'a' tosaigh ro-
minic sa thrí-thar sin - bhfaicceadh (i), bhfaicceann (iv)).

(iii) h í r í n í.

(a) cha : Sna luathlís tá dhá shampla de 'chan' (xviii, l.41, xxxiv,
l.117). Sna lís mallatá a lán eile; leanann sáimhiú
'cha' ar uairibh, urú ar uairibh agus gan ceantar acu
amanna eile e.g. cha bhíonn (viii, xxxvii), cha dtig
(liv), cha déanadh (lii).

(b) nach : Ní bhíonn urú i nolaíoch 'nach' de ghnáth e.g. nach
gallann (i), nach gluaisir (xxix), nach glacair (xvii).
nach féach nach dtuigean (i).

(iv) a n R é a n h f h o c a l.

(i) ag : Urú a leanas é leis an alt de ghnáth e.g. ag an
mbás (i), ag an mbóinn (vi), Cf. ag an maor-se (v).

(ii) ar : Gan an t-alt - ar chreagaibh (xvii), ar neigheibh (i),
ar shliocht (xviii), ar sliabh (xiv).

Leis an alt - urú a leanas é de ghnáth e.g. ar an

bhfearr (iv), ar a mbainríoghan (xlv), ar an mbás (v).
Cf. ar an maor (v), ar an fhine (vii),

- (iii) chum : Gan an t-alt - + Gníde, de ghnáth e.g. chum cumais (1), chum Bhriain (xxxix), chum láir (v), chum báis (xviii).
- (iv) de/do : Leis an alt 'de' agus 'do'. Leanann 'dh' 'do' roimh ghuta nó 'f' ar uaireibh e.g. do dh'áicme (1), do dh'uaisle (xiv), do dh'fuighioll (x), do dh'áirinn (xvii). Tír le urú nó séimhiú 'thocht indíoch 'don' - nó gan aon athrú e.g. don teaghal (v), don mbrón (xlvii), don chrích (xlii), aon Chomhdhe (1), don maor (v), don mór fhuil (1). San Phortaingéise is é 'dh' i n-ionad 'd' (dhamh (xiv), dhuit (xxv) etc.).
- (v) gan : Leanann séimhiú é de ghnáth ach tá ciseachtaí ann e.g. gan coigilt (1), gan fállas (xxxix), gan cogadh (xxxv). Tá sampla amháin d'urú ina dhiaidh - gan bhicarta (1).
- (vi) i : Leis an alt leanann urú é - ina gcríoch-sa (xviii). Tá 'ina' áit a mbífeá ar oúil le 'i' sna cáis seo. 'ina nglíadh. . ' (1), 'go líonfadh ina ngrád ...' (1), 'ina bhfoirm sneachta ...' (xlvii), 'ina gcúig chroidhe ...' (xxxv 1.74).
- (vii) idir : Níl ach trí shampla sa na sean-lí - 'idir corp is anam' (1), idir na dteibh (xxxiii), idir fhear agus mhnaoi (xvii).
- (viii) le, roimh: Tá na samplaí seo sa luath-lí - leis an gcéin (v), roimh an ghréin (i).
- (ix) ó : Sampla dó le Tabharthach Speisialta Bainne - ó chathriagh (xxxv). Leis an alt leanann urú nó séimhiú é e.g. ón ngáir (i), ón fhocal (xxxv). Cf. 'ón mír' (xxxv).

- (x) sa : Urú a linnse é de ghnéith - sa gerann (xxx), san gerann (iv), sa nglao (xxxvi), san geló (1), san geroich (xxx) - ach tá 'san phlóir' (1) ann fosta.
- (xi) Ineasc na bhfoirmeacha inspéise den Phorainm Réamhfhoclaich tá - uathfa (xviii), leofa (xviii, 1), unpadh (xlvii), trithoadh (xvii) etc.
- (xii) Fágtair an Réamhfhoclaich ar lár uaireanta e.g. ló s dh'oidche (1), gach áit, gach aird (1).

(V) An Forainm.

- (i) Is minic a bhíonn áit ar an 2ú P. U. den Phorainm Fearanta - thú (v), thusa (iv).
- (ii) An Forainm Corbhneasta: Fágtair ar lár é go minic. Usáidtear 'do' go coitianta e.g. do scaoil (1), do cailleadh (xvii), do bhearradh (xxxiii), do chuir (xlv).
- (iii) An Forainm Gaeilgeach: 2ú P. U. - h'ana leis go rialta - h'adál (xvii), h'conuise (1), h'abhlacnaibh (xviii).
2ú P. Iol. - Tá 'bnur' (v, xxi) agus 'mur' (v) á n-úsáid.
-

(1) Báthadh.

Tó cuid ehor báthadh san fhilíocht seo e.g.

- (a) ag - a' , 'g, - a' teacht (1), a' fas (x1),
'gadh dh (1), 'gol (1V), 'teacht (XVII) etc.etc.
- (b) A (Gairneach) > - : 'inghean (1), 'fhar (XXV).
A (Sealbhaich) > - : 'uair (XXXV), ar 'mhian (XVII).
- (c) l > - : 'seilbh (XXV), 'geathaibh (L).
- (d) a, > A', 'n : a' Rí (XXXIV), 'nuair-se (XVIII).
- (e) as, is > 's : 'sagán (L), 'S a n-achdhroim (L).
- (f) do, do > a, - : a ghneith (L) a shliocht (XXXVIII).
doiligh 'chach (1)

(11) ATRUITHÉ AR CHONSAIN.

- (a) en - > er- : cnoc (V).
- (b) -cht > -it (?) : cr- gur beocht ('log o'fhcart),
do though buailleadh. (XVIII L.153).
- (c) -cht > t : bhrcht úitair (XIV vll),
lot (XII vll), lotar (XIV vll) etc.
- (d) a(1)nr > "(-)r : bainneoghan (-br th:tair L.L.13-15)
(:athair pápa 1), searadh (:ard :Dáibhí L 154-56) etc.
- (e) -ain > -an : barren (IV vll), sioran (XXV), guilean (XIV vll)
- (f) -aing > -igh/-ogh : (:aingéal > aighéal > aol;
daingneach > daighneach > d'eneach etc.)
aingéal (:lion 1 L.15) (:claoi 1) (:piantaibh XXXIV)
etc. etc.
daingneach (Ceitinn X) (:Seamas XVII L 127-8) etc.
Ach. cf. caraid : cheingail : leanas : haingil (L).
ndaingin : ne'gal (XVII).
- (g) Cailtear 'th' meánach i gcás na aithe e.g. aitis (Caitheas IV vll);
artha (Aithretha XL); thair (:leith XXVII); Lathair (:ghaith XXXV),
ceithir (:mhí L); léithid (geall XXXVI) etc.
cf. lúe (Caithe XLIX).
- (h) Cuirtear 't' le deireadh focail i n-ainm - Ainm Briathardha de
ghn th e.g.
foirint (III, IV), leinnheint (V), chluinsint (XLVI), foirneant (XVII ?)
etc.

(11) FUAÍL GUTAÍ AGUS DÉFHOGHAIL.

- (a) Fuaíltear 'ao-' (+ consán le than) mar 'é' no mar 'í' - d'réir na
threastáinn on rheadaracht e.g. aon (:cíos XVII) (:dnirigh X) (:chli
XXV) (:spionadh XXIV) (:cudail XVII) (:erc XXXIV) etc. etc.
aol (:dileachtai XXXIV) (:droim XXXIV);
taobh (slighe XXIV) (:clóire XXXIV),
caor (:riog-naibh XVII), saor (:éideadh XVII) etc. etc.
- (b) -a(1)dh, -a(1)gh, -o(1)gh, aó.
oidhir (:reolta 1); gadhar (gear VI); redharc (:ceor X), maighdean
(:reabadh XVII) (:gear XXXIII); oidhre (:léine XVII) (:eisteacht
XXVI); rogha (:cleir XXXIV) etc. etc.
Ach. cf. Raghnaill (:ardghoil L).
- (c) An defhoghar - ué é (ann-gh).
duaidhreadh (:re-paitha XLIX) (:treithe XLIX) (:maighdeor XVII);

bhuair (peácach XXXVII) etc.

Ach cf. buaidhreachd (· subhailce XLVII) ; buadhartha (:n-uasal XVII) etc.

-uai - í . smuain (:bhfuighid LI),
amuainigh (· disleacht XXXIV).

(d) ua u (ar uairibh) uain (duil XXXIV);
nua (.muinteoir XXXIV) ; cnuasach (: cumhra XXXIV).

(e) -(e)abh · ō (annamh): leabhraibh (cornaibh L) ;
labhairt (:broscadh XVII) Ach cf. labhradh (:meabhradh
reabhradh · psalmaibh XVII) etc.

(f) Brathann na fualmeanna seo leanas ar an mheadarach:

-ia- · é/ia · diaidh (eisteacht XVII) (:cian XLIII).

-ia- · ia/i(o) : 'ia' an gnathfhuaim ach feach mianach
(lonta X)(·linibh XXXIV), pianta (:sios XXXV),
ciansa (milte L) etc.

-éa- · éa/i(o) : 'ea' is gnath a bheith ann ach feach
ceanna (crionnacht XXXIX),
Séamas (local XXXVI).

D'fhéadfadh 'ú' no 'ó' 'bheith mar chead ghuta i 'cumhdach'
(lubach XXXIV) (:nduil LI) (Romha L) (phor LI).

Mar a gceanna feach

prelaid (tiortha XXXIV 1.66) (chlér XXXIV 1.106)

eirghe (ndioghalt XVII 1.44) (shleibhtibh XVII 1.21) (scéimhe XXXVII)
etc.

(g) Is dóiche gur 'aí' an fhoghraíocht a bhí ar 'aithe' e.g. bhearnaigh (1),
raebthaigh (XVII), chothaigh (XXXV), sgríobhaigh (LIII) etc. Ach feach
fosta sárughthe (XL), beannughthe (XL), m'fhiafraithe (XVIII).

(iv) MEITITÉIS.

I measc na samplaí de mheititis taid seo leanas eachtarnaigh (XVIII, L),
conoir (XXIV), cearthar (XXXIII).

(v) CAOLU AGUS LEATHNU CONSAN.

(a) Caolú cliu (iv, XIX, XXIV, L), colsc (XXV), toig (V,XXXI),
d'fhaig (XVII), druacht (XXXIV) etc.

(b) Leathnu astar (XXXV, XXXVI etc)

(vi) POINTI EILE.

(a) Ní séimhítear an 'c' i 'doctuar' (IV). Tá 'Críosta' i n-ionad 'Críost'
(1, XXXV, L) Fuaimnítear 'mercy' mar 'marcy' (X,XVIII 1.111). Tá
'rialt' (1.1.22) agus 'realt' (1.1.46) le fail. Is mar 'e' a
fuaimnítear an chead ghuta i 'Europ' (XVII 1.78, XXXIV 1.100). Tugtar
fe ndeara an fhoirm 'caraid' (1, IV, XXXIX).

(b) 'Se 'cuí' an fhoghraíocht ata ag 'cuibhe' i XVII 1.38 (aolbh) ach
'culve' i L.

(c) Luadh thuas an 'a(i)dh' ata i ndeireadh Ainmfhocail go minic. Bíonn
'cdh' (fuaim u) i ndeireadh an Fhorainm Reamfhoclaigh fosta -
tritheadh (XVII), chueadh (XL), umpadh (XLVII), (comh maith le 'f' -
leofa (XIX, L), uathfa (X, LI) etc.). 'Iomadaidh' an fhoirm ata ag

'iomad' (XXXVI) Bionn '-aidh' (fuaime 'ai') i ndeireadh an 3u P. U. Gaite den bhriathar e g dhearnaigh (1), bhfacadh (1), chualadh (XXXIV).

(d) Ta na foirmeacha inspaise seo le feiceall sna vll do dhánta XXXIX agus XL - da ttaga, bhríosa, ardamha, lasa, bia (beidh), sása, iongna, geille

(e) FOCAIL IASACHTA ON mBEARLA.

Ar na hiasachta inspaise on Bhearla ta siad seo leanas

acta (1bh)	gabaiste XLIV	pleancail lll	whiskey
alarm (XXII)	gaideán (?) XXII	plainead XIX	XXVIIII
axaircis (XIX)	game XXXIV	poisain XVII	
barun (XL)	gardail XL	pota	
bearad (XXII)	geilleail XVII	prayers XXI	
beithir (?) (X)	geiní lll	priosún	
bille (1)	gift lll	promhí (?) 1	
blacghard (XXXIIII)	giuistis XVII	príbhaoir XXXIV	
braimse (XIIII)	green L	record XVII	
brúid(1bh) (XIX)	griobhail XLIX	retreat lll	
búclaí (XXII)	hallai XXXIX, XLIIII	rid(1bh) XXXIV	
búta XIX	hata XXII	rum IV	
cabhar (?) XLII	leibhreachta XVII	sac VI	
carr XLIV	leibhit XL	seamsáin (?) XXXII	
cárta XLIV	loistín	saitín XVII	
casc(aibh) XVII	Marcas L	seisiun XXXIIII	
caraiste XXVIIII	margán (?) V	seapa(1) XVII	
ceibh (?) X, XL	marsail XL	sípeir XXXIV	
cing L	mercy X, XVIIII	somplai XVII	
Claas XXXI	Milord L	sopa XXXIIII	
coc XXII	ministear XX	spórt L	
coip XVII	monster XLII	stata XL, L	
coirneil XXIIII	murder XXXVIIII	stíobhard ll, XXXI, XXXIV	
coistí Vll, XLIV	muse IX, XXVII	steadaibh XXIIII, XXXIIII	
commission XLV	noblai XVI, XLVII	stór	
compórt IV, XI	october XIX, XLVII	tasc X	
consensiom lll	palas	tearma (?) V, XI, XVI	
conspal X	palsy lll	trais lll	
craobheir XXXIV	partaigh VI, XIX, L	tréanail XL, L	
creag(aibh) (?) XVII	pasacoid XVIIII	treas IV, XXXVI	
crucaí (?) XXXI	pastime XLVII	trick V	
dragun XIX	patriarc I, XXXI	tron XLII	
duinsion XXXV	péacog XLIV	truimpeit XXXI, XL	
faisiun XXII	peicí lll	trupai XL	
fleet X, XL	periwig XXII	vaginibh XL	
fortai XVII	piteanna XXXIIII	vearsai XXII, XLVII	
fortun		viscount XX	

V. MODH EAGARTHOIREACHTA.

Níl cnuasach iomlán dena dánta seo a leanas scríobhann ar bith : níl níos mó ná ocht geinn acu in aon ls. den ochtú céad déag ar sin, níl aon ls a leanúint mar bhonn-ls. don cnuasach iomlán. I gcás gach dáin tugtar liosta dena lsi ina bhfuil só le fáil (i.e. gach ls. ata cláráithe agus lsi neamh-chláráithe a dtáinig me' orthu). Tá bunús na lsi (no mionscannán dóibh) scrúdaithe agam (Foinsí) : tá rudai eile nach bhfuair me' caoi teacht orthu (Lsi eile). Tá liosta na lsi tugtha d'réir na dátaí inár scríobhadh iad, comh f.d. agus is féidir.

Glaetar leis an ls. is sine mar bhonn-ls. ach amháin i gcupla cás speisialta. Tugtar iarraidh olaoi leis an bhonn-ls. comh docht agus is féidir. Glaetar lena léimh gach uair ach amháin nuair is leir go bhfuil léimh níos fearr ag ls(í) eile, nó nuair a bhionn leasú le moladh. Nuair nach nglacter le léimh na bhonn-ls tugtar an léimh sin san apparatus atá le gach dán.

Tá gach léimh difriúil (varie lectio), atá tábhachtach nó inspéise, as na foinsí eile, tugtha san apparatus. M' tá cupla ls. le vll atá beagnach mar an gcéanna ach a bhfuil miondhifriocht eatarthu, cuirtear an ls. no na lsi atá rud beag difriúil idir lúibiní mar seo () e.g. Dán XXXV l.77 Sleadh D13(G³): 'so léimh G³ nó 'sleagha'.

Ceartaítear litriú na bonn-ls a geruth is go bhfuil sé ag cur leis an litriú clasaiceach, ach, téthar, ag an am céanna, comh dílis agus is féidir do chaint an fhile, mar atá sí le fáil sna lsi. De ghnéth cuirtear comharthaí canúnachais foghraíochta san apparatus (e.g. bracht, íotar etc.) ach mé tá aon **tábhacht** leis an bhfoirm chanúnach fágтар é e.g. God má (XVII), Gár (XIV), tóig (XXXI), osnadhíbh (XVII) etc. Dá bharr sin agus de bharr go bhfuil cuid dena bonnlí 130 bliain níos sine ná cuid eile acu tá easpa leanúnachais sa litriú, ar uairibh. Seo leanas cuid dena coigeartuithe etc. eagarthóireachta.

- (1) Tá cuid mhór bádhadh sna lsi agus fágтар mar sin é sa téacs e.g.
's do is, as : a do an, ag . a do de : 'g do . g .
'n do in, an : 'na do ina : 's a' do is an etc.

Fágтар an Aidiacht Shealbhaich (a, do) agus ^{an} mírín réamhfhoclach "ag" (roimh an Ainm Briathardha) ar lár a n-amannai: Cuirtear a n-easbhaidh a n-iúl le camóg e.g. 'caoineadh, ar 'mhian. Fágтар an foinm Coibhneasta ar lár go minic fosta.

- (2) Nuair a fhágтар síniú fada ar lár sa ls. cuirtear isteach é tré macron sa téacs, de ghnéth. Muna bhfuil aon dabht ach gur cheart dó a bheith istigh ní bhactar leis an macron.

- (3) Má tá litir nó cupla litir sa ls. nach bhfuil aon ghá leo fágтар ar lár iad e.g. nus (nuadh): uabhar (uadhbhar). Má tá tábhacht óigin leo fágтар istigh iad agus lúibiní mar seo thart orthu - (). e.g. téinte(adh).

- (4) Má cuirtear isteach litir, cupla litir, nó focal breise nach bhfuil sa ls. cuirtear idir lúibiní mar seo iad] e.g. mar smálghrís na 'sugh' soilceach (lv).

I gcás h, áfach, cuirtear líne faoi e.g. A Ghlantraigh (VII).

- (5) Seo athruithe nach luaitear sna vll.

(a) I gcás -bh, -dh, -gh, -mh, a lár nó a ndeireadh focail ceartaítear

41. Té scrímhíniu na dte rnaí mo d'aracht, seo uilig le fáil i 'Prósoid Gaedhilge' (Torna).
 42. Cf. Prósoid Gaedhilge : O'Grady Cat.
 43. LAJ. LX Uinir 11. 'A Chroagán uibhráigh...'
 44. FLOWER C.T. p50.
 45. FLOWER C.T. 11. p356 .
 46. Cf. Sgeolta Mhuinter Luinigh XIV-XXXII :
 Seanmónta Chuíge Uladh XVIII- XX :
 Fogh. Gh. an T : IRISH DIALECTS PAST AND PRESENT.
-

T É A C S A N N A

agus

M A L A I R T í.

A BHLÁTH NA BPÁTRIARC.

1 A bhláth na bpátriarc 's a inghean,
a mháthair na naomh nach geallann bréag,
's go dtiubhradh aon ndealradh amháin dod' thaobhsa
soillse shíorraí do dhā ghréin.

5 A inghean láshim, a Mháire aoibhinn,
a ghairdín fíona a' plandú Dé,
's go bhfuil naoi goéad millean míle
do mhaighdeanaibh naomhta in do chathair féin.

FOINSÍ : D² p66, EG170 p59, EG 162 p83,
23 K 24 p145, LN38 p119, 23 O 3 p39,
EG175 p82, Mur² p180, G³ p288,
Mur¹ p347.

LSÍ EILE : A¹ p78 (blogh), UCC⁹ p9, Mor^{x111}, LN227 p56,
Coyle §35, 23 O 54 p51, Mor¹, Mal^F, Mor^{x1v} (blogh),
Don^{v111} p1,

Cscrí : An fear ceadna oc̄c, [1. Mac Cuarta] D² (EG 162 LN38),
Blath na bpatriarc 23 O 3 ,
Fáilte agus moladh Mhuire Mac Cuarta oct. G³,
Séamus Mac Cuarta oct. Ar na Féiltibh
Muire Mur^I (Mur^{II}),

-
- 1 bhláth D² bpátriarc G³ inghean D² EG162 LN38
Mur², inghean G³ (K24 O3) sna Mur¹
naingeal EG175,
- 2 ngeallionn O3 (G³),
- 3 ndubhradh O3 (K24) do do EG175 Mur²
amharo do ghnússa Mur¹, thaobhsa G³
- 4 siollse Mur² síorrthuidh G³ shiorraidhe om dha
om Mur¹,
- 5 a om D² EG170 Ioccham G³ Mhuire G³ ro-aoibhinn Mur¹,
- 6 garlin Mur² díona EG175 ag planda K24 O3
do phlannuig a rígh ceart Mur¹ ag planndamh G³,
- 7 bhfuillid Mur¹,
- 8 Mhaidionaibh O3 san ocathair na mbíon sibh a
bhaintighearna aoibhinn Mur¹.

Coróin ghlórmhar ar gaoh ríoghain
 10 acu bhíos, in t'onóir féin:
 's gaoh inghean óg dhíobh do ló 's dh'oidhche
 ag tabhairt gláir shíorraí do mháthair Dé.

A mhaighdean is airde, a bhainríoghan mhilis na naomh,
 agus moladh do bhláth go bráth nach dtuigeann 'a saoghal.
 15 A loinnir na h-áille, ó táir-se 'do bhuime na n-aingeal,
 a Mhuire, fagh grása agus párdún dúinne in do líon.

Fáilte do phátrún an lae inniu,
 bainríoghan na mbrugh, 'neartaigh an ghrian:
 an mhaighdean mhuirneach nachar thuill guth,
 20 agus d'iomohair ina hucht mac ó Dhia.

9 glórmhar G³ ríoguin EG162 Mur² G³
 10 is aca bhíos G³ id onóir K24 O3 ad thonnair Mur²
 EG175 ó d'onóir G³,
 11 do om D² d'oidhche EG162 K24 Mur² G³ (O3),
 12 ag om D² glóire EG162 EG175 K24 Mur²
 shíorrthuigh G³,
 14 agus moladh go bráth don mbláth do thórrtha mac Dé G³
 ttugam an EG175,
 15 lionnar O3 ainghiol D²,
 16 fóg G³ is G³ fagh grasa do shliocht
 Adam go léir Mur¹,
 17 Fáilte phátrún G³ laí D² aníogh D² EG170 EG162
 niugh G³ (LN38),
 18 bhainríoghan LN38 a bháinríoghan G³
 do neartaigh K24 O3 Mur² G³ EG175,
 19 mhuirneach om K24 O3 a mhaighdion Mhuire nach ar G³
 nar Mur² EG175,
 20 is do iomear Mur² EG175 ann ducht G³
 do Dhia LN38 G³,

Doras foscailte an toighe aird;
 soillse is áille nō gach rialt;
 bainríoghan ar neamh na naoi ngrádh;
 agus soáthán Phārrthais thoir agus thiar.

- 25 Do fuair Muire tiodhlacadh thar mhnáibh,
 dalta as Pārrthas, mac ón triath.
 Cuimhnigh an mhaighdean mhuirneach bhlāith
 gurab í is máthair ar neamh do Dhia.

- A Mhuire, thug fuascailt chruidh as aithribh na naomh
 30 do mhac a dhol uait faoi chuaisne ar bhearaibh dár ndíol.
 'Abhaill na huaisle fuair gach athohuinge ó Chríost,
 beir m'anamsa suas gan ghruaim, ós leat atá ár ngaol.

Fáilte an athar dhuit ar tús,
 a mhaighdean mhúinte darb oidhre Dia.

- 35 Fáilte óna naoi n-oidr fá seach,
 ós inniu atá ar neamh do thriall.

-
- 21 a doras Mur² tige LN38 Mur² EG175 ard K24 Mur² G³,
 22 is airde Mur² (EG175) réalt G³ no an grian Mur² EG175,
 24 tsíar D² EG175 (EG162),
 25 do om Mur² EG175 G³ tiodhlacaidh K24 LN38 EG162 (03)
 tiodhalacaidh G³,
 26 Parithais Mur² EG175 an triath Mur² G³,
 27 maighdean lsí uile aoh EG175 G³ bhán G³,
 29 cruadh EG175 ar EG175 G³ aithre K24 03 Mur²
 EG175 G³,
 30 uait om K24 chuaisne Mur² EG175 da 03 EG175
 dhíol 03 n-íoe G³,
 31 abhall EG162 K24 03 G³ a fuair K24 03 G³
 athohuingidh EG162 LN38 achbfhainne G³
 achuinge lsí eile,
 33 athara 03 G³ dhuitse G³ ttús K24 03,
 34 darab EG162 K24 03 G³,
 35 nóird G³,
 36 anlogh D² EG170 EG162 (G³) 7rl aniu K24
 ar neamh atá G³,

Cia hí an mhaighdean do rug maó,
 agus tógadh suas ar neamh 'na hóigh?
 Acht amháin Muire, ní dheachaidh bean
 40 idir corp is anam isteach san ghlóir.

Cár beag an moladh do Mhuire amháin
 í a bheith 'na máthair ag Rí na ndúl?
 gur di a fosoladh doras Phárrthais,
 fuair slighe na ngrás chun aithrighe dhúinn.

45 A Mhuire 's a bhainríoghan, a mháthair 's a bhanaltra Dé,
 's a loinnir na háille dealraigheas solas na réalta,
 guidh thusa ar an athair thug pálás neamha dhuit féin,
 gan mise bheith 'gártha i léimh na ndeamhan nó i bpéin.

Cuinim an lae 'niu, maith an roinn,
 50 do dhruid linn ríoghaacht Dé.
 Do rug Anna do Ióachim inghean,
 agus samhaltar í leis an réilt.

37 Ga h-í G³,
 38 toigeadh K24,
 39 Muire amháin G³,
 40 chorp EG162 K24 LN38 anam 7 chorp K24 (G³)
 anam et corp O₃,
 41 Ger K24 Gar O₃ Gur G³ bheag EG162 K24 O₃ LN38 G³,
 42 í om EG162 a om K24 O₃ G³ ndiúl K24 O₃ ndúil G³,
 43 's gur K24 O₃ G³ 's gurab EG162 a om K24 O₃
 44 agus fuair K24 O₃ is fuair LN38 G³ chuim K24 O₃,
 ngrása EG162 dúinn G³
 45 's a mháthair, a bhainríoghan G³ mhathar D²,
 46 loinner D² loinnar K24 O₃ lochrán G³
 a dhealraigheas G³ (LN38)
 47 ar om an tathair K24 LN38 G³ Párrthas K24 G³
 nimhe K24 (G³) néamhdha EG162.
 48 nó om G³ na bpéin LN38 gárrtha lsí,
 49 nlogh lsí rúin K24,
 50 rinn EG162 O₃ ríoghaichte G³,
 51 Ioacham G³,
 52 réalta G³,

Réalt na maidne mar do ní
 'theacht le fírinne roimhe an ghréin,
 55 do tháinig Muire, agus í 'na hóigh,
 'na maighdin órdha i gcoinne Dé.

Ceannaí anmann na dtrí saoghal
 breitheamh, rí agus cruthaightheoir cáich;
 gé bé maighdean ag a bhfuil mar mhao,
 60 's mairg a shamhail Muire le mnáibh.

Muire le mnáibh, nā gnáthaighthear a samhail níos mó,
 's go ngoilleann go hard uirre an Pápa is treise sa Róimh,
 dá guidhe chum grása ón athair do sheachadadh dhóibh,
 's le aon athchuinge amháin gheibh bainríoghan neamha
 dhúinn glóir.

65 A lóchrann soillse na naoi n-ord,
 a bhainríoghan eolais Fhlathis Dé,
 a mhaighdean do scaoil peacadh an ubhail,
 's mór do chongnamh do shíol Éabh'.

53	riaghalt O3	ríalt G ³	ghnídh G ³ (EG162),
54	teacht G ³	ngréin G ³ ,	
55	do om K24 G ³	is í G ³ ,	
56	maighdean G ³	fa chun Dé G ³ ,	
57	cheannaigh G ³	anamna G ³ ,	ceannaigh lsí,
58	cruithigheoir G ³ ,		
59	aig so an mhaighdin K24 O3	súd an mhaighdean do	
	rug mao G ³ ,		
60	sas mairg K24 LN38 G ³	is EG162 do K24	shamhladh G ³ ,
61	ní LN38 G ³	samhail LN38 G ³	
62	óir a guillonn G ³	uirre om G ³	san LN38 G ³ ,
63	ga guidhmhe D ²	da guidhe gach lá chum grása do	
	sheacadadh K24 O3 (Mur ² EG175)	da guidhe gach lá	
	chum grása na haithrigh fhaghail dóibh G ³	ga guidhe	
	chum grása peacaidh fhaghail dóibh LN38	sheacadadh	
	Mur ² EG175 EG162,		
64	sle nachuinge D ²	sle haon Mur ² EG175	
	athchuingidh EG162 LN38 (Mur ² EG175)	gohbfhuinne G ³	
	gheabhadh G ³	nimhe EG162 K24 O3 Mur ² EG175 (G ³)	
	dóibh G ³ ,		
65	shoillsi EG162	shoillseach G ³	núird O3 nóird G ³ ,
66	Fhlaighthis G ³	flathais Mur ²	flaithis EG175,
67	na h-ubhaille G ³ ,		
68	as mór EG162	Ébh D ²	Éabh' G ³
	Ebha Mur ² ,	Éubha O3 LN38 EG170	

Congnamh saidhbhris do shíol Ádhamh,
 70 mac na ngrás do theacht le síth
 i neamh is talamh, agus ceannaí cáich, -
 's mór an lán 'na hucht ag mnaoi.

Bean ar a nguidheann an truagh 's a' tréan;
 bean ar a ngoilid oléir is tuaith;
 75 bean ar a n-éighmheann na heaspaid arda;
 bean le mbiam slán Dia Luain.

A bhainríoghan mhilis, fuair coinneal na ngrás anuas,
 a máthair na n-aingeal ar a ngoilleann gach Pápa nua,
 más áil leat sinne dēana guidhe ar an athair gach uair,
 80 's ar ghrádh do leinibh glao bille go Párrthas uainn.

Dēanamaoid gáirdeachas ar mhian,
 le teocht Íosa i n-uacht na hóighe.
 Cuinim an lae 'niu tháinig an t-aingeal
 a' fáiltiú don inghin bheannaithe mhóir.

69 saidhbhris K24 cúingnamh LN38,
 70 ngrása G³ (EG170) do om teocht G³ síodh Mur² EG175,
 71 i om EG162 EG170 K24 LN38 03 Mur² EG175 G³
 ceannaigh leis ach cheannaigh Mur² EG175 ceannach G³
 cháich EG162 G³,
 72 a EG170 K24 03 ann a thuocht EG170 03 (K24),
 73 bean uirrthi G³ guidion D²,
 74 bean uirrthi a G³ nguillionn Mur² EG175 (G³)
 nguadhionn EG170 K24 03 túaigh D² EG170 EG162,
 75 ar neighmhaid 03 néighmhionn EG162 neighmhaidh EG170
 néigimheadh K24 ngighid Mur² EG175 ar om nguidheann G³
 ard Mur² EG175 G³,
 76 is beannuigh h'ainim thair na mnáibh G³,
 77 a fuair EG170 K24 03 comhal EG162 G³ coinnil 03 (K24)
 ngrása EG170 G³ nuas G³,
 78 a om 03 ar om EG175,
 79 deán K24 03 Mur² EG175 G³ guidhmhe D² EG162 EG170,
 80 bulla G³ Parithais Mur² (EG175),
 81 deánmaoid K24 03 mían 03,
 82 aóigh EG175 G³,
 83 laoi EG162 Mur² EG175 nlogh D²(G³) anlogh EG175
 (EG170) niu K24,
 84 fáiltiú EG170 K24 03 d'fháiltiú G³ do K24 03
 bheannaigh D² inghean bheannaighthe mhor Mur² EG175
 'n ríoguin G³,

85 Briathra an athar a' teocht chum oríoh,
 dalta na n-aingeal a cheartaigh an riaghail
 ceannaí ár n-anmann 's ní le hór,
 acht fuil bheannaithe dhóirt ó Dhia.

Maighdean, bainríoghan, bean gan mhairg;
 90 ríoghan nachar thuill meirg ó chách;
 is aice ó neamh do chomhnaigh Dia,
 mar fuair an réalt glan thar mhnáibh.

Ríalt is gloine nō an oríostal fá dhó 's a' ghrian;
 ríalt na n-aingeal nachar milledh a hóighe riamh;
 95 ríalt is gile 's is finne dár chóirigh Dia;
 's í an rialtsa Muire gheibh lomadh na n-ord as pian.

A mhaighdean do fuair oré dár ngaol
 leat go naomhtha ar neamh na néall,
 is beannaithe thusa thar gach mnaoi
 100 's is beannaithe th-aonmhao ina chathraigh féin.

85 briathar K24 athara EG170 K24 O3 oríche EG170,
 86 do EG162 K24 O3 Mur² EG175 riaghalt K24 O3,
 87 cheannaigh EG175 (Mur²) a cheannaigh G³ n-anamna G³ ceannaigh I
 88 acht le fuil G³ bheannaigh D² do dhóirt EG170 K24 O3,
 89 banrígain EG170 's bean G³,
 90 nar K24 O3 Mur² ríoguin G³ mairg K24 O3 Mur²
 oic G³,
 92 mar a fuair sé'n G³ ríalt EG162 LN38 G³ Mur²
 riaghalt EG170 ghlan D² thar EG170
 glan gan smál G³,
 93 riaghalt EG170 K24 O3 glain EG175 oríosteal K24 O3,
 chríostal Mur² EG175,
 94 réalt EG162 Mur² nar EG170 LN38 G³ Mur² hoige D² EG162
 ariamh EG170,
 95 finne sas glaine dar órdaigh dia G³ chóirigh EG170 K24,
 96 réaltsa Mur² do gheibh Mur² EG175 fuair G³,
 97 a fuair EG170 O3 Mur² EG175 G³,
 98 neamh sa nglóir EG170 K24 O3,
 99 sis G³ tar Mur²,
 100 d'aonmhao G³ chathair K24 G³,

Glóir don athair 's don Spiorad Naomh,
agus moladh araon leo gach uair.

Is beannaithe an mhaighdean do chuaidh 'na ndáil
's is doiligh do cháoh gan a leanmhain suas.

105 Leanfaínn féin, dá bhfuighinn a cead,
an ríoghan do ní leas na naomh.
Is neamhnár dhúinne triall 'na diaidh,
bean dá ngéilleann neamh 's a' saoghal.

Bainríoghan ar éanlaithibh an aidhir 's ar fhlaithes na
110 bainríoghan na gréine, réalta agus gealaighe gach taobh;
bainríoghan na oíre, is léithe dalta na n-aingeal;
agus máthair mhíó Dé nach féadann na Sasanaigh a claoi.

Do rugadh maighdean fon am-sa
ohum fuascailt na n-anmann as piantaibh.
115 Tá inniu i bhFlaitheas 'na bainríoghan
's is aice do chomhnaigh Críosta.

101 is don EG162 Mur² EG175,
102 araon dóibh EG162 Mur² EG175 G³,
103 a chuaigh EG170 G³ do om Mur² EG175,
104 do om D² leanamhuint G³,
105 do leanfaínn EG170 do leanuinn K24 (O3) bfuigin D²
bhféaghainn EG162 LN38 G³ (K24) bhfuighainn O3
a om EG170 EG162 LN38 O3 G³,
106 ríoguin EG162 LN38 G³ (Mur²) ghnídh G³,
107 is om EG175 Mur² G³ neamhnáir G³ dhúinn G³
duine Mur² déigh LN38,
109 éanlaithibh D² éanlaith EG170 O3 (G³) éanlaighe EG162
(Mur² EG175) áedhir EG162 G³ aaidheir LN38
fhlaithais Mur² fhlaightheas G³,
110 gréine í Mur² is réalta K24 is riaghalt O3
riaghalta EG170 agus réalt LN38 rialta G³
sas gealaigh EG170 O3 (EG175) gealaigh D²
is gealaoh G³ gealaoh EG162 taoibh EG162,
111 cleire í Mur² EG175 G³ cleiroe í O3 (EG162)
léithse G³ (EG175, Mur²)
112 is Mur² mhíó Dé í LN 38 Mur² bhféadann EG170 EG175
Mur² G³ na om Mur² Saxanaigh EG170 K24 O3 EG175 Mur² (G³)
chlaoith EG170 K24 O3 (Mur² EG175) chlaoi LN38 G³,
113 Muire maighdion K24 san EG170 G³,
114 fuasgalta Mur² EG175 n-anamann G³, pian EG175 Mur²
pantaigh G³
115 ata EG162 EG170 K24 O3 EG175 Mur² G³ aníogh isí ach
anlu K24 bhlaithes Mur² 'na bainríoghan fhlaighthis G³,
116 is aice EG170 O3 EG175 Mur² G³ 7 is aice LN38,

Aonduine 'riamh dá leanmhantaigh
ní dhearnaídh dearmad dhíobhtha,
Níor leig a n-anam a dhamnú
120 le spioradaibh deamhnaí i n-íochtar.

A maireann do mhnáibh ar talmhain,
níor bh'fiú a samhladh don inghin-se;
's gur treise maighdean dá bantracht
nó na céada bainríoghan shaoghalta.

125 A bhean do ní an tréas agus thréigeas Muire ós aird,
's gur di-se do gbíll mac Dé, 'na buime 's 'na máthair,
dá mbeadh dalta agat féin, uradh 'ohéirseach amaídeach
níor charaid dhó an té 'dhéanfadh éagcóir ort-sa ^{mhná} 'na
láthair.

Ag so ceann an dá fhíochid lá -

130 chuaídh bainríoghan neamh na néall
'dhéanamh iodhbartha don athair
'steach don teampall le mac Dé.

117 aon nduine EG162 G³ ariamh EG170 leanmhantaigh G³,
118 dheárna sí G³ dearmoid Mur² díobhtha Mur² (EG170 O3)
dhíofa G³,
119 's níor EG170 K24 O3 EG175 Mur² G³ n-anmann EG170 K24 O3
nanamna G³ nanmain EG175 Mur² do EG170 K24 O3 Mur²
dhamnadh K24 O3 EG175 Mur²,
120 deamhnaídh EG162 EG175 (Mur² G³) deamhnaigh D²
aníochtar lsí,
121 na talmhain EG175 Mur² thalamh G³,
122 bhfiugh G³ samhlughadh EG162 EG175 Mur² G³
ingheanse EG175 Mur²,
123 do bhantrachd EG175 (Mur²),
124 na om K24 O3 EG175 Mur² céad O3 EG175 (Mur²) céadtha G³
saoghalta EG175 Mur²,
125 ghnídh G³ (EG175) tréigios EG162 is thréigeas Mur²
EG175 G³ ard Mur² áird lsí,
126 díssi lsí dísi Mur² bhuime EG175 Mur²
is na mhathair EG175 Mur²,
127 mbíadh lsí mac agat EG175 Mur² G³ sío EG170 K24 O3
rú D² a G³ rudh a EG175 Mur² oeirseach O3 mna Mur² G³,
128 dúit EG170 dhéanamh lsí ina EG162 (Mur²),
129 ag om Mur² air dha G³ fhiththead LN38 (G³)
130 do chuaídh EG162 EG175 (Mur²) tháinig G³ do naomh Mur²,
131 a dhéanamh G³ deanamh Mur² 'íodhbairt G³
íobartha EG175 Mur² athar Mur² d'athair cháich G³,
132 asteach Mur² teampall lsí,

Do bhí Simion, fear gan treoir,
'na sheandúine phrómhí is é i n-aois.

135 Is iad na fáidhe do thairngir dhó,
go mbeadh beo go bhfaicfeadh Críost.

Beireas ar Íosa 'na dhá láimh
as ucht bhainríoghan neamh na naomh.

'Shoillse an tsaoghail, ós damh 'bhí 'ndán
140 t'fhaisin slán, leig mé as pian'.

A mhaighdean is muirníge, d'iomhair mac agus Dia,
a ríoghan is cuimsíge shoillsíge amharo nó an ghrian,
a bhainríoghan ós ceann gach oird dā leanann do riaghail,
'mháthair na h-urnaighthe, cuimrigh m'anma is iarr.

145 Cuinim an lae-se tainig anuas
mac na h-uaisle 'cheannach oháich.

Ag Muire óigh do rinne ouairt,
'níor scar sí uaidh go bhfacaidh an pháis.

133 Siomon EG175 Simeon G³,
134 shean ndúine G³ phróimh EG162 phrobhí EG175 Mur²
próimhí LN38 G³,
135 fhaidhe D² fáidh EG175 Mur² G³ a thargair G³
thairnghir EG175 Mur²,
136 mbiadh lsí ach go mbéadh sé beo G³ bhfaicfeadh EG162 (G³)
ttuocfeadh EG175 (Mur²),
137 ina dhá EG162 LN38 EG175 Mur² (G³),
139 a shoillse EG175 (Mur²) soillse G³ is damh EG175 Mur² G³
a bhí G³,
140 t'fhaisin Mur² d'fhaisint G³ slán is me bheith
saor G³,
141 muirnígh D² EG170 EG172 a d'iomhair EG175 Mur²
mhac Mur² do Dhia G³,
142 ríogán EG162 G³ (Mur²) cuimsigh lsí sis soillsígh G³
soillsígh Mur² nó 'n G³,
143 ata os ceann G³ úird D² EG162 úird Mur² órd G³,
Mur² G³ is om G³,
144 a mháthair EG162 EG175 (Mur²) 'sa mháthair G³
huirníge EG175 hurnaigh G³ m'anam EG162
m'anama LN38 EG175 Mur² G³ is om G³,
145 sí EG162 LN38 G³ laí D² laoi sí a nlogh EG175 Mur²
lae so G³,
146 a cheannach G³,
147 chug Muire ógh G³,
148 sníor G³ sí om G³,

Bean thug sábháil do gach sluagh,
 150 'rug buaidh ar ifreann dhaor,
 bean thug fuascailt do gach fáidh;
 bean lér sásaigheadh neamh 's a' saoghal.

Guidheam thusa, 'inghean óg,
 ós díot do ním dóigh, a shiúr,
 155 ná leig mé go hifreann leo
 mar 'mbíonn dōghadh, loscadh is tnúth.

Le loscadh, le tnúth, gan súil le sochar go bráth,
 acht ag osnaigh go dlúth faoi smúid 's gan chabhair ón
 faoi shogadh na súiste(adh) is Lúcifir dá mbrostadh go
 160 a bhainríoghan na humhlaolta, cumhdaigh m'anam-sa ón
 ngáir.

Cuinim an lae-se rug Anna
 an mhaighdean bheannaithe do Iāohim:
 an ríoghan a d'iomhair gach solas,
 is fuair dhúinne an doras go Párrthas.

149 a thug EG175 Mur² do thug G³ sábháil LN38 EG175 Mur²
 do shábháil G³ do iomad sluagh G³,
 150 's do rug EG162 LN38 EG175 Mur² G³ buadh EG175 Mur²
 lfirín Mur² daor Mur² EG175 daor om shíos G³,
 151 a thug EG175 Mur² G³,
 153 guidhiom lsí ach guidhim G³ tusa Mur² a inghean
 LN38 EG175 G³ a nigeán Mur²,
 154 a ghnídhim G³ níom D² Mur² ghníom EG175 shiúir Mur²
 cshiúr G³,
 155 léig G³ sic G³ hiffríonn lsí,
 156 a mbíonn EG175 Mur² G³ dóthamh G³,
 157 is le tnúth EG175 Mur² ré sochar D²,
 158 osnaighthe EG175 Mur² fuigh G³ cabhair Mur²,
 159 súistigh G³ Lucifer G³,
 160 bheanríogan Mur² húmhlaidheacht G³ ghar EG175 Mur²
 ón ngáir om slán add EG162 LN38 G³,
 161 cuirim G³ laoisí EG175 Mur² lae so G³ do rug EG162,
 162 bheannaigh lsí ach bheannaighthe EG175 Mur² sic LN38
 Ioachim G³ Iaoob D² EG162 EG175 Mur²,
 163 ríoghain EG162 d'iomchar Mur²,
 164 duinn EG175 (Mur²),

165 Óiginghean dhealbhadh ghrianmhar,
 mharthannach fhialmhar gheanmnaidh
 shoillseach dhealrach dhiadha
 gheibh earthannaocht Dhia dár nanmainn.

'Áille an tsolais, ná diúlt-sa
 170 cúidiú ár muscladh ó mharbhaibh;
 's ar ghrádh do mhic go ndéanaid umhlaocht
 dhuit-se, na dúla balbha.

Ceithre mhíle bliadhain 'bhí an tighearna i gcogadh le
 fá abhaill an triath, mo chian, gur briseadh le hAdhamh,
 175 nō gur gheibh Dia, le briathraibh, an mac-sa fuair páis,
 's gur iomhair ár siar an ghrian gan pheacadh, gan smál.

165 oigriogain EG175 Mur² G³ dealbhach Mur²
 ghrianmhar om gheanmnaidh add G³,
 166 gheanmnaidh om dhealruigheach add G³,
 167 shoillseach ghrianmhar riaghalta G³,
 168 gheabh G³ Dé G³ Dia EG175 Mur² nanmon EG175 Mur²
 n-anamna G³,
 169 tsolus Mur² sic EG162 LN38 G³ diúlt sa D²
 diúlt san EG175 Mur²,
 170 mharbhadh Mur² mhairibh G³,
 171 is air LN38 's om EG175 Mur² ndéan EG162
 ndeanadh Mur² EG175 umhlaigheacht EG162 LN38 (G³)
 umhlaed Mur²,
 172 duitse Mur² dúile EG162 LN38 G³ duilla EG175 Mur²
 bhalba Mur²,
 173 bliaghain EG162 G³ (LN38) 1 om ocoga EG175 Mur²,
 174 adbhull EG175 Mur² abhall G³,
 175 briathar G³ an mheic a fuair EG175 Mur² bás G³,
 176 iomhair an mhaighdion so é gan G³.

II

A BHÓINN A BHÍ AG SÍOL CHUINN.

1 A Bhóinn a bhí ag síol Chuinn,
 a Bhóinn a bhí fá mhuirn ag a lán,
 a Bhóinn na gcreach, na gcath 's na nglíadh,
 an bhfuil tú liath 's ar chuir tú a bhláth?

5 A Bhóinn a bhí ag slíocht Éibhir Fhinn,
 a Bhóinn a bhí fá choim na Niall,
 a sheanbhean aosta liath linnghlas,
 a Bhóinn gan rath, oá ndeachaidh a' t-iaso?

FOINSÍ : Mur¹¹ p177, EG175 p79-82, EG⁷ p91b, 3 c 4 11 phov,
 G² p26, G³ p41, Mur¹ p345.

Ls EILE : Coyle 33, Ó Faircheallaigh.

Cscrí : Beanacht na Boinne. Mur¹¹
 By Dall McCuairt. Beannacht na Boinne. EG175,
 Beannacht Boinne EG⁷,
 Beannacht na Boinne do cumadh le Semus Mac Cuairt.
 C411,
 Beannacht Bóinne le Seamus Mhao Cuarta, G²,
 Beannacht Bóinne Mao Cuarta cct. G³,
 File éigin eile cct. Mur¹.

1 a om bhi Mur¹¹ EG175 A Bhoinne bhi C4 dho bhi Mur¹
 Cuinn Mur¹¹ EG175 oCuinn C4 Mur¹ Chuinn EG⁷G²G³,
 2 a om bhi Mur¹¹ EG175 C4 is do bhi Mur¹
 ag gach Mur¹ lain EG⁷,
 3 agus na goath Mur¹ ocaith Mur¹¹ EG175 nglíad Mur¹¹,
 4 ffuil EG175 car cuir C4 ohur EG175 G² blath G³
 'sar thuit do bhlath G³N,
 5 sloithadh C4 Eimhir EG175 G²G³ (Mur¹¹.EG⁷ C4)
 Eibhir Mur¹ Fionn EG175 Fhin Mur¹¹,
 6 fo EG⁷,
 7 aoisda C4 liagh Mur¹¹ EG175 lin EG175 Mur¹¹,
 8 cia EG⁷ rath gach C4 an EG175 EG⁷ C4 G²G³
 cá bfuil a Mur¹,

A Bhóinn a bhí ag slíocht Ír na gcath,
 10 a Bhóinn a bhí ag mac Airt gan cháin,
 a Bhóinn a bhí ag clainn Mílídh i bhfad,
 a Bhóinn budh líonmhar ealt' ar snámh.

A Bhóinn a bhí ag Boghdha dearg,
 a Bhóinn fá n-éirghídh fearg na bhfian(n),
 15 a Bhóinn l'ér olaoidheadh na mílte flaith,
 A Bhóinn na bhfear, na neach 's na srian.

A Bhóinn na mbradán is na mbreao,
 a Bhóinn na mbarc is na mac rí;
 cuirfead beannacht leat-sa, a Bhóinn,
 20 ó d'fháigeas mo lóin le do thaobh.

D'fháigeas agat i dtaiscídih i n-uaigne,
 Maērer is Ruaidhrí, Brian is Róis,
 mo dhā Shadhbha, mo ló truaighe;
 atá agat uaim is Bríghid nó dhō.

9 slíocht C4 slíocá Mur¹¹ na gcath om Mur¹,
 10 Art C4 cáin Mur¹¹ G² gan cháin om Mur¹,
 11 clann C4 G² clanna G³ Mhílídh G² b'fad Mur¹¹
 (EG175),
 12 a Bhóinn a bhí EG⁷ líonmur Mur¹¹ alt G³ i nealt EG⁷
 snámh EG⁷,
 13 a Bhoínn bhí C4 Bogdha Mur¹¹ Boghdha EG175 EG⁷
 Bogga C4 Bodha G³ Bódhagh G² Bogha Mur¹,
 14 far C4 ndeargaidh EG⁷ G² G³ eirgídh(?) C4
 bhfian EG⁷ C4 G²G³ (EG175) bhFíann Mur¹¹,
 15 far olaoidheadh G²G³ olaoidhtheadh EG⁷ olaoidh Mur¹,
 17 mbric C4,
 18 rígh Mur¹¹ ma rígh EG175 mach ríogh C4
 mac rígh G²G³ mac ríogh Mur¹,
 19 fircíod beannacht C4 beannacht Mur¹¹ o Bhóinn EG175,
 20 a daig me C4 d'fhaiseas G²G³ loin Mur¹¹ EG175 C4
 lóin EG⁷ lón G²G³ le da C4 thaobh EG⁷,
 21 a d'fáigios C4 d'fágbhas Mur¹ a n-úaign C4 G²G³
 nuadh Mur¹,
 22 sic C4 Bríghid is (Ruaidhrí) Lgí Elle Rughraide Mur¹
 Ruadhraigh EG⁷ G² Ruaidhrídh G³ is mo Róis C4,
 23 dha shadhbha EG175 EG⁷ G²G³ Adhbha C4
 mo rothruaighe EG⁷ G²G³ truaigh C4,
 24 ata om C4 agadsa EG⁷ G²G³ uam Mur¹¹ EG175 C4
 uainn EG⁷ dho EG175 EG⁷ C4,

25 D'fháigeas ochtar 's ní do mo tholl,
 agat-sa abhos i dtaiscíd, a Bhóinn;
 mo chroidhe, mo chrū, mo chrá(1)mh gaoil,
 mo ghrādh na naomh, ár mbeannacht leo.

Beannacht don chomharsain fá chēad,
 30 beannacht dā gcléir is dā dtuaith;
 beannacht dá n-óige is dā n-aois,
 budh leo na mílte beannacht uaim.

Ó Cheanannas na gCros, ó Dhroichead Átha,
 go srathnaigh bláth mo bheannacht siar:
 35 agus roinneadh stíobhard Íosa an ghrádh
 ar a bhfuil i nDroichead Átha lerab ionmhain mé.

Ní do /mo/ dhearmad Bartley wheet,
 p/l/úr na laoch dona treabhaibh ará,
 an t-óigfhear saothúil soilbhir suaire,
 40 croidhe gan chruas is féile láimh.

25 dfaigios oedar Mur¹¹ a dhfáigios C4 dfhaigeas G³
 d'fhaigbheas Mur¹ mo dhoill C4,
 26 a bhios EG⁷ bhíos G³ a bhíodhios G²,
 27 ar a coid C4 chruth G²G³ cráimh Mur¹¹ (EG175)
 chraimh EG175 ohnámh G²G³ ohnámh EG⁷ (C4),
 * 28 sar gradh C4 raomh Mur¹¹ EG175 EG⁷ naoimh C4
 roimh G²G³ ríogh Mur¹ mo bfuil leo Mur¹ leobh C4,
 29 chomharsan EG175 C4 chomharsan Mur¹¹ gcomharsann EG⁷G²
 gcomharsain G³ fo C4,
 30 do Mur¹¹ EG175 don gcléir EG⁷ G² (C4) ohléir Mur¹
 is don EG⁷ C4 G²G³ tuaidh EG⁷ dtuaith G²
 thuaithe C4 tuaithe G³
 31 do n-óige Mur¹¹ EG⁷, don óige G²G³ (C4) do neigsi is
 EG175 dá EG⁷ do naois C4 don aois G²G³,
 32 is leo C4 mílte C4,
 33 Cheanannas Mur¹¹ (EG175) Cheanannas (na gCros om) Mur¹
 Cheannanas EG⁷ G³ Go Cheannadus C4 geróis C4
 go Droichead Ath G³ (EG175 EG⁷) go Droithchead Ath G²
 o dhroichead athadh C4,
 34 snathnaigh Mur¹¹ EG175 srathnaigh C4 solchidh Mur¹
 snoighe EG⁷ snoighthe G²G³ blad EG⁷,
 35 go linnid C4 roinneadh Mur¹¹ EG175 stíobhcart EG⁷G²(G³)
 ghradh G³ a ngraidh C4,
 36 om C4n Droichiot Ath EG⁷,
 37 mo om Mur¹¹ ní dochadh mo G² dhearmuid C4 Parthalan
 whít EG⁷ Parthlan G³(G²) whít G³ Fuidhit G²
 Bartledh Fheith C4,
 38 puir Mur¹¹ EG175 pluir EG⁷ plúr G²G³ (C4 Mur¹) laoirh C4
 don C4 G²G³ (C4) treibh EG⁷ G²G³ tréinfhuil ard C4
 threabh budh hard Mur¹,
 39 saothearbhail Mur¹¹ soilbhair C4

Beannacht fo thrí le naoi goéad,
 uam-sa do féin is dā ghaol;
 nó go dtillfead fo thír ó shíol Néill,
 mo chroidhe-se 'mo dhiaidh Bartley wheet.

- 45 Toirbhir uam-sa i nDugha na gorann,
 do Lúoas is do chlann le grādh(a),
 M'ocht goéad beannacht faoi dhó dhéag
 dóibh gan léan dá gcoimhead slán.

-
- 41 goeas Mur¹¹,
 42 uamsa C4 uamsa Mur¹¹ uaimse EG175 G²G³ Mur¹ EG⁷
 uaimse f6 thuille le naoi goéad Mur¹ gaol Mur¹¹
 sdo gaol C4,
 43 dtiollfiod Mur¹¹ dtiollfiod EG175 dtiollfiod EG⁷
 dtiollfiod C4 dtiollfiod G³ dtiollfiod G²
 bhfilllead Mur¹ nó om G²G³ arís ó thír Néill Mur¹
 siol Néill Mur¹¹,
 44 mo chroidhe mo G²G³ Mur¹ mo chleibh Mur¹ dhaidh C4
 Bearly EG175 Bartledh Feith C4 Parthalan EG⁷ (G²G³)
 Fuidhit G²G³ Faot Mur¹;
 45 tairbhir C4 tourbhear G² (G³) a ndughmha G² G³
 a ndúmh Mur¹ na cenn Mur¹¹ coran EG175 C4
 gcrann EG⁷ G²G³,
 46 is da chlann G²G³ gradh C4 G²G³,
 47 fa do de dheag C4,
 48 gcomhead Mur¹¹ gcomhid a C4 Amen add G²G³.

A DHAOINE NACH TRUAGH LIBH MÉ.

- 1 A dhaoine nach truagh libh mé 'mo thruaill bhocht ag éagcaoin,
 tá mé 'nocht faoi ghruaim is gan m'fhuascailt ag aoinneach
 fá na hocht ngini dhéag do bhí mé a chumhdach -
 gur fuaid/igh/eadh go léir iad ón gcréatur gan súile.
- 5 Gé bé neach a rinnidh mo dhíoghbháil nó chuir na daoine le
 chéile,
 no shalaigh Lios Caomhan, Dia dílis 'na dhiaidh air.
 Mallacht na naomh air 's lomdíoghbháil a chéille air,
 go n-aidmheochaidh sé na gníomhartha-sa i bhfiadhnaise
 fhearaibh Éireann.
- Gé bé d'fhuaidigh mo stór uaim nó mo lón i gcoinne an
 tSamhraidh,
- 10 go mbudh bliadhain fhada faoi bhrón é 's é 'deorfaidh le
 hamhgar.
- An námhaid go raibh sa tóir air idir bóithrí agus gleanntáin,
 gan fhurtacht, gan fhóirint 's go ndóitear gach ball de.
- Cé bé d'fhuaidigh mo spré uaim 's gan léars in mo shúile,
 cuiream cách sa Retreat air 's iad a' réiteach mo chúrsaí.
- 15 An Tríonóid agus a' Mhaighdean le chéile go dtugaidh cúl dó,
 An t-Iúdas bradach bréagach scrios is léan air a dhúblaigh.

FOINSE : G⁴ p 46.

Cscr : Sgánradh an Daill é féin an cct.

-
- 2 fuigh Ls. áoneach Ls ,
3. ngeinidh Ls chúdach Ls,
- 4 fúaideadh Ls gcréatur Ls,
- 8 n-aidmheachaidh Ls a bhfioghnúise Ls,
- 11 bóirtheidh Ls,
- 14 cuiríom Ls Ratreat Ls chúrsaídh Ls,
- 15 tríonnoid Ls,

Cé bé d'fháig anocht gan bhia mé 's mé i bpianaidh go cinnte,

's nach bhféadaim a dhol dá iarraidh gan siapadh a bheith in mo cheann-sa;

cé bé d'fhág anocht faoi chian mé cuiream Dia 'na dhiaidh go cinnte,

20 's nár fháigídh sé an bhliadhain so go n-imeochaidh a chiall uaidh 's a chuimhne.

Cuiream léanscrios agus amhgar, palsy 'gus múchadh ar a chroidhe ina chliabh scallta d'fháig an dall bocht gan súile.

I n-éiric a' chlampaí a rinnídh an fealltóir go tútach go dtagaidh Iúdas dá cheannsó 's dá phleancáil le súistí.

25 Lá an bhreitheamhnais beidh na slóighte ag Rí 'n Dombnaigh dá gcuntas,

is cídhfidh tú mac na hóighe a' roinn glóir' ar a mhuintir.

Beidh tú do dheoraí 's beidh tóir ag na haingle ort

chá léigcann siad dá gcómhair thú agus lón bocht a' daill leat.

18 bhféadam Ls,

19 fuigh Ls,

20 úath Ls,

24 Iúdais Ls súistigh Ls,

25 biaidh Ls, ccunntas Ls,

27 dheóraidhe Ls,

28 i éigíon Ls ccóir Ls 7lón Ls.

A DHEARBHRÁTHAIR MHUERNIGH - AN GCLUIN TÚ AN CHUACH?

1 A dhearbhráthair mhuernigh, an gcluín tú an chuach?

éirigh agus éist lena h-athbhuaín.

A chródhfhir do dhísleacht mo choim,

ní dóigh gur nian leat mo scarthain.

5 Créad far dóigheadh mo chroíche leat,

mar smálghrís ná /sugh/ soileach?

'S a Ruaidhrí, mur n-éirghirse i n-am,

nach truagh do dhíleacht ar seachrán.

FOINSÍ : MOR^{XI} p 21, MAL^K, DON¹ p 98, L p 63m,
G³ p 257, G⁴ p 35, G⁶ p 310,

Ls EILE : DONN^{VII} p 231.

Cscrí : Seamus ua Cuarta cc. (iarscr. Ag sin marbhnaidh

Shéamuis mhic Cuarta da dhís dearbhráthair) MOR^{XI},

Séamus Mac Cuarta cc MAL^K,

Seamus Mhac Cuarta ag caoineadh a dhís dearbhráthar G³(L),

Mairgneadh Shéamais Mhic Cuarta ag caoineadh a dhís

dearbhráthair G⁶ (G⁴),

Seamus Mhac Cuarta caonamh a dhís dearbhráthar DONN^{VII}.

-
- 1 mhurnaigh DON¹ L muirneach MAL^K G³G⁶,
2 éirghidh MOR^{XI} G³ éirghe MAL^K (DON¹) éirigh G⁴ (L G⁶) suas agus
G⁶ (G³G⁴) re MAL^K thathbhuan G³G⁴G⁶ (L)
3 a chrófhfir DON¹ (L) a chródha fhir MAL^K dá MAL^K DON¹ L G³G⁴G⁶
4 an dóigh DON¹ L G³G⁴G⁶ leacht DON¹ sgaraint MAL^K sgarmhuin
DON¹ L sgaranhuint G³G⁴ (G⁶),
5 dóithchadh MOR^{XI} doghadh MAL^K DON¹ L dóthadh G³G⁴G⁶ libh G^H
6 ghrise MAL^K no sugh sáileach G³(G⁴G⁶) na suth sáileach L (DON¹)
na suileach MOR^{XI} na soileach MAL^K,
7 's om G³ 7 a G⁴G⁶ Ruaraigh L (DON¹) neirighersí MOR^{XI}
neirghirsí MAL^K acht mur ndeirgheir DON¹ (L) acht muna
neirhir G³G⁴G⁶,
8 do dhílleacht MOR^{XI} do dhíleachtuidh MAL^K leat díthleacht
G³G⁴G⁶ leacht díleacht L leat díleacht DON¹,

Nach bhfaiceann tú Brian tar éis dháis,

10 ó ghonaíon triamhain do thromghrádh?

Mise gan léas ós dhar gceann,

nó an truagh libh éimhtheach an tseandaill?

Freagraidh dom' éimhthigh-se i n-am,

's ní furas éisteacht le donán

15 Goiridh bhur ndíleachta 'mur gcómhair,

's ná dearmacaidh bhur ndá bhochtóig.

Eimhtheach' seanóir san taobh thuas,

's gan na mná aníos dá n-athbhuaín:

ní truaighe a bhí Nuala ar an bhfeart,

20 nó mise 's gan sluagh m'éisteacht.

-
- 9 bhfaiceann $G^3G^4G^6$ a dháis $G^3G^4G^6$ baís MAL^K L,
- 10 a gonaíbh triamhain do thromghrádh MAL^K ler goineadh tarmhuin
do thromghrádh $G^3G^4G^6$ (DON¹L)
- 11 no mise sgan leirse DON¹L ionna mesi 'sgan léirs $G^3G^4G^6$
as bhar cceim L mhur MOR^{X1} ann do cheann $G^3G^4G^6$
- 12 'snach truaigh L G^4 (DON¹) nach truagh G^3G^6 leat G^3
éadfach MOR^{X1} eifeach MAL^K éimhtheach $G^3G^4G^6$ eabhach DON¹L,
- 13 freagaraidh L (DON¹) eadhfidhse MOR^{X1} eafachs MAL^K
eabhach DON¹L éimhtheach G^3G^6 do mo ghártha G^3 ,
- 14 huras MOR^{X1} is nídh furas MAL^K is nach furas G^6 (G^3G^4 DON¹L)
éasdeacht MOR^{X1} re MAL^K DON² L $G^3G^4G^6$ donain L,
- 15 gioraidh DON¹ goireidh L goirighidh G^6 ndíleachta mur
MOR^{X1} ndíleacht MAL^K (DON¹ L G^4) ndithleacht G^3G^6 mur
ccóir MOR^{X1} mur ccon féin MAL^K do bhur ccóir $G^3G^4G^6$ (L DON¹)
- 16 bhur ndá bhochtóig MOR^{X1} MAL^K uaibhse bochtog DON¹ (L)
sibhse an bochtán $G^3G^4G^6$,
- 17 Eadhfeach MOR^{X1} eiffeach MAL^K eabhacha DON¹L éimhtheacha
 $G^3G^4G^6$ taoibh MAL^K annsa tír shúas DON¹ L $G^3G^4G^6$ shúas
MOR^{X1}
- 18 aníos da MOR^{X1} MAL^K níos da mo DON¹L aníos do mo $G^3G^4G^6$
ndathbhuaín MOR^{X1} athuaill DON¹ L $G^3G^4G^6$,
- 19 do bhí DON¹ L $G^3G^4G^6$ air an bpáirt MOR^{X1} air an bhfeart
 MAL^K ar bpáirt DON¹ L $G^3G^4G^6$
- 20 sluaigh DON¹ shluagh L mo éisteacht DON¹ L $G^3G^4G^6$,

Aithris do chrú na sé Niall

gur dhearg mo chumhaidh-se ar mo thrial;

mo dhá láimh gur scaradh dhíom,

ler tolladh mo dhá leataoibh.

25 Mo dhá ansacht, mo dhá chéill,

mo dhá phlanda, mo chaithréim;

mo chá shaidhbhreais san tslighe abhos,

mo dhá shéan is mo dhá shonas.

Mo dhá radharc, mo dhá rosc,

30 mo dhá shadharcán, mo sheanchas;

mo dhá dhisle óm chroidhe anois,

mo dhá sciste óm thinneas.

Mo dhá shúgaidh go toigh an óil,

mo dhá rún is mo chompórt;

35 mo dhá chnuasach do gach meas,

mo dhá shúil, mo dhá sholas.

21 aithris do chrú MOR^{X1} arthais do thnu DON¹(L) aithris do thnuth
G³G⁴G⁶,

22 gur dearg MAL^K DON¹ gur éag L G³G⁴G⁶ chumhasa DON¹L
chuallaidhne G³G⁴G⁶,

23 sgoradh díom G³G⁶ L (G⁴) mar sgoradh DON¹ (L)

24 leath taobh G³G⁶ leith taoibh DON¹(L)

25 annsacht G³G⁴G⁶,

26 chathréim MOR^{X1} mo dha chaithréim L G³G⁴G⁶ (Don¹),

27 shaidhbhris L tsliagh MAL^{X4} don tslighe bhus G³G⁴G⁶ don tsli
bhuas DON¹ (L),

28 agus G⁴ is om DON¹ L G³G⁶ shonnais L,

29 agus mo G⁴

30 shadharcann MAL^K shearcrán DON¹L G³G⁴G⁶ 7 mo aon chois G³G⁴
(DON¹L) 7 mo dhá chois G⁶,

31 mo chroidhe MAL^K dhádhisleacht o mo chroidhe nois G³G⁴G⁶
(DON¹ L),

32 Mo dhá sgiath G³G⁴G⁶ sgith DON¹ L an am tinnis DON¹ L
(G³G⁴G⁶) a mo theinnios MAL^K,

33 go toigh MOR^{X1} (MAL^K) a ttoigh G³G⁴G⁶ an a dteach óil
DON¹ L,

34 rúan G⁶ acas mo chompórt G³G⁴ (Don¹L) is mo dha champhórt MAL^K
7 mo dhá chompórt G⁶ chempart DON¹L,

35 chnusach DON¹L dhe DON¹ L (G⁶),

36 7 mo dhá G³G⁴G⁶ L is mo dhá MAL^K shólas G⁶,

Mo dhá shubháilce, mo dhá scéimh,

mo dhá ghuaillí gan toibhéim;

mo dhá fhuascailt as gach broid,

40 mo dhá chuallai, mo dhá charaid.

Mo dhá chéile, mo dhá chlainn,

mo dhá dhroichead ar gach abhainn;

mo dhá dhísleacht i nInis Fáil,

mo ghrádh mo dhís dearbhráthair.

45 Mo dhá chabhair, mo dhá chlú,

mo dhá chomhairleach i gceartrún;

mo dhá thriartha faoi an dá chlár,

mo ghrádh mo dhís dearbhráthair.

Mo dhá dhochtúir, mo dhá liaigh,

50 mo dhá fhortún, mo ghianspré;

mo dhá dhíoghrais, mo dhá pháirt,

mo ghrádh mo dhís dearbhráthair.

37 Mo dhá ansacht $DON^1 G^3 G^4 G^6$ (L) acas mo G^4 ,

38 ghualaidh L ($G^4 DON^1$) ghuaillidh $MOR^{X1} MAL^K G^3 (G^6)$,

39 fhuasgaltóir MAL^K ,

40 charraid L chúallaidh $MOR^{X1} MAL^K G^3 G^6$ ($DON^1 L G^4$)

41 Mo dhá phálas G^3 chéill $G^4 G^6$ cheille $DON^1 L$ chlíon $G^3 G^4 G^6$,

42 dhroigheat MOR^{X1} dhroithchead $MAL^K G^3 G^4 G^6$ dhrigheacht DON^1
dhrigheat L,

43 Mo dhá mhaitheas G^3 charraig G^6 a n-innis $G^3 G^4 G^6$ DON^1 ,

44 's mo ghrádh G^4 ($DON^1 L$) 's mo sheacht ngrádh G^3
's mo ghrádh go héag G^6 ,

45 chliúdh $MOR^{X1} (G^3 G^4)$ chliú $MAL^K G^6$,

46 chomhairle $DON^1 L G^3 G^4$ an a gceart ruin $DON^1 (G^6 L)$ an cheart
rúin G^3 an gceart rúin G^4 ,

47 thriartha MOR^{X1} thréartha MAL^K threata L ta mo dha threatha
 DON^1 tá mo dhá-threighthe $G^3 G^4 G^6$ fuigh $DON^1 G^3 G^4$ (L),

's mo gra DON^1 (L) 's mo chrádh $G^3 G^4 G^6$ dearbrathar $DON^1 G^3$,

49 dhochtúr MOR^{X1} dhochtúir MAL^K $DON^1 L$ dhochtúr $G^3 G^4 G^6$ liaigh MAL^K
 $G^3 G^6$ leighe MOR^{X1} leigh $DON^1 L$ reidh G^4 ,

50 fhurtún $G^3 G^4 G^6$ ortuin L mo chlan spreigh DON^1 (L) chlann
réigh $G^3 G^4 G^6$

51 Mo dhá dhoras $DON^1 L G^3 G^4 G^6$,

52 's mo ghra DON^1 (L) mo ghrádh choidhche $G^3 G^4 G^6$
dearbhrathair DON^1 ,

Mo dhá theinidh, mo dhá chúirt,
 mo dhá ionnait 1 n-aonrúm;
 55 mo dhá ghrianán ar gach sráid,
 mo ghrádh mo dhís dearbhráthair.

Acht béid-se 'mo sheargán níos mó,
 mar mharbhán nach n-éirgheann aithbheo;
 gach galar ag fás in mo cheann,
 60 's is fada liom an lá gan tuitim.

Ó mharbhais mo chroidhe dot' dheoin
 le bás na beirte-se, a Thrionóid;
 muna bhfuil treas domh in/a/iarraidh ort,
 cuir mise 'na ndiaidh gan fhuireach.

65 Ná léig a' somplóir gan treoir
 1 ndiaidh na deise-se, crochbheo:
 ar ghrádh do pháise san gcraann,
 cuir leo go Párrthas a' seandall.

63 thuidh Mor^{X1} thine DON¹(L) theine G³G⁴G⁶ chuairt^{G⁴},
 54 innealt G³G⁴G⁶ inghealt DON¹L iannlat MAL^K n-én MOR^{X1} (MAL^K)
 ann gach aon rún G³G⁴G⁶ an gach aon rúm DON¹ (L),
 56 's mo dhra L (DON¹) 's mo chrádh caoi G³G⁶(G⁴) mo dhís bráthar
 G³G⁴G⁶,
 57 as bíadsa MAL^K acht om beidh mé G³G⁴G⁶ (DON¹ L) níos mhó MOR^{X1}
 ní as G³G⁴G⁶ ní bhus mo DON¹,
 58 no mar DON¹ L G³G⁴G⁶ bharbhan DON¹ ndeirghean L aithbheo MOR^{X1}
 59 beidh gach feart ag an ngalar ann mo G³G⁴G⁶ (DON¹) beith gach
 feacht aige an galar anL, 60 tuitiom Ls1,
 61 dho do dheoin G³G⁴G⁶ (DON¹L) dod MAL^K,
 62 re DON¹ L G³G⁴G⁶ Thríonnoid G³G⁴G⁶,
 63 muna bfuil MAL^K 'sda mur bhfuil DON¹(L) 's muna G³G⁴G⁶ treas
 MOR^{X1} DON¹ dhamh iarraidh L (DON¹) dhamhsa iarraidh G³G⁴G⁶
 domh a iarraidh MOR^{X1}
 64 ndiaigh MOR^{X1} ndeaidh L fuireach G³G⁴G⁶
 65 a om G⁴G⁶ easomplóir G³ eisiomplair MAL^K a somplair L,
 66 deise sa MOR^{X1} na díse úd L G³G⁴G⁶ (DON¹) crochbheo MAL^K,
 67 acht an onóir L G³G⁴G⁶ (DON¹) na páise G⁴G⁶ annsa DON¹L
 G³G⁴,
 68 cuir mesi go Párrthas leo an seandall G³G⁴G⁶ (L)
 seannall DON¹L Parthas MOR^{X1} cuir go Parthas leo DON¹,

Ní rabhas dall nó gur folaigheadh uaim
 70 mo dhís dearbhráthair i n-aonuaigh;
 acht anois damh go bráth ar dhíth foinn,
 ó hadhlaiceadh mo dhá chumann.

Mo chroidhe 'na chompar go bráth,
 ó thrí teinnte mo dhóláis;
 75 mo thruaighe-se do chách fan gcrúinn',
 go Luan gan gáir inntinne.

Mo Bhrian, mo Ruaidhrí, mo Róis,
 mo phian, mo ghruaim is mo phiolóid;
 mar trí teinnte dom' chrád, h,
 80 's gan linnte mo chinn dhá bhfolach.

- 69 rabhais MOR^{X1} DON¹L raibheas G³G⁴ falaighubh MOR^{X1}
 falchiomh DON¹L no gur imthigh uaim G³G⁴G⁶ uam MOR^{X1} DON¹L,
 70 dhías MOR^{X1} n-én MOR^{X1} uaighe G⁶,
 71 damh om L G³G⁴G⁶ MAL^K acht anois go bráth is mé ar G⁴G⁶L
 (DON¹) acht anois go bráth biad air G³ dhíth suain G³(G⁴G⁶)
 dhíoth MAL^K dhíth MOR^{X1},
 72 hiodhlaiceadh MOR^{X1} le gur thalacadh L (DON¹) háodhalcadh a
 núaigh mo G³G⁴G⁶,
 73 ohraoidh DON¹ chumpar MOR^{X1} ccompar DON¹ L (G⁴G⁶) compar G³
 ohompar MAL^K bás MAL^K,
 74 tinnte MOR^{X1} a thrí theinte MAL^K na ttri tinte DON¹L ó om
 na trí theinte G³G⁴G⁶ go mo dhólas G⁴G⁶ (DON¹L) mo mhór
 dhólas G³,
 75 go mbudh truagh G³G⁴G⁶ (DON¹ L) bhíd cách DON¹ G³G⁴G⁶
 eorunne MAL^K ecrann DON¹ L G³G⁴G⁶,
 76 go om an luan MAL^K beidh go luan G³G⁶ (G⁴) beid go lúan L
 (DON¹) inntinn G³G⁴G⁶ (DON¹ L),
 77 fá mo Bhrian DON¹ L G³G⁴G⁶ Rúadhraidh G³G⁴G⁶ 7 mo Róis
 G³G⁴G⁶,
 78 mo ^{G-}phian mo bhrón is mo phiolóid G³G⁶ (G⁴L) phiolad L mo
 bhrón mo philoid DON¹,
 79 () tri tinnte MOR^{X1} mar thrí teinte MAL^K na ttri
 tinte DON¹ L na trí theinte G³G⁴G⁶ do mo chrád MAL^K
 G³G⁴G⁶ aige mo chra DON¹ (L),
 80 ann mo cheann G³G⁴G⁶ (DON¹L) dá MAL^K DON¹ L G³G⁴ folach L
 fholach G³G⁴G⁶,

Ní mé Conall nó Laoghaire
 a' caoineadh na con(a) d'fhuil íre:
 ní mé Déirdre 'gol fa chách,
 fa Naoise is a dhís dearbhráthair.

85 Ní mé Nuala 'gol sa Róimh,
 ar uaighe na dtrí seanóir:
 ní raibh inghean Uí Dhomhnaill dall,
 cé caoineach a brón i Labhán.

Ní mé inghean a' Lir do bhí
 90 a' caoineach Fhiachra, Chuinn is Aodh;
 do chuaigh Nuala leo chun báis,
 's níor léig a fuachas ar athlá.

-
- 81 mar mhac Conaill G^6 (G^4) mar mhac Cubhaill G^3 ionna G^3G^6 (G^4)
 Laoidhre DON^1 L,
 82 ag caoi $G^3G^4G^6$ aige caoi DON^1 L caoi cra DON^1 cona MOR^{X1}
 ccon MAL^K coine DON L $G^3G^4G^6$ do dh'fhuil G^6 (DON^1) do d'oil
 íre G^3G^4 ,
 83 'sní DON^1 L $G^3G^4G^6$ Déardre MOR^{X1} ag gol MAL^K $G^3G^4G^6$ (DON^1)
 aige gul L,
 84 fa om Aongus is a dhias MOR^{X1} Aongus sa dhís MAL^K fa Naos
 DON^1 L fa Naoise 7 $G^3G^4G^6$
 85 ag gol $G^3G^4G^6$ san MAL^K G^3G^4
 87 sní raibh DON^1 LG³ G^4G^6 ,
 88 cidh MAL^K ge gur DON^1 L gidh gur $G^3G^4G^6$ bhrón MOR^{X1} DON^1 L
 mbrón G^3 6 Labhán MAL^K a lamhain DON^1 L a lúagham $G^3G^4G^6$,
 89 an Lir G^4 uí Lir MAL^K ,
 90 a om MAL^K ag caoi craoh Chuinn agus Aodh L G^4 G^6
 (DON^1G^3)
 92 's om DON^1 L G^6 an fuachas DON^{11} L G^3 G^4 G^6
 fúathchas MAL^K athlo DON^1 L,

'Déanamh smaíneadh ar urnaí na gcréacht,
is é thurnas mo sneandéar:

95 'dol a chaoineadh do pháise sa gcrann,
ní bhíom-sa acht ar lár a' tseachráin.

Acht iarrail do phárdún anois,
a thighearna Phárrthais is na bhflaitheas:
a n-onóir do chumhacht a ngach tír,
100 tabhair dhamh-sa udhachta na haithrí.

A shealbhadóir neamh' is na néall,
a dhealbhadóir fairrge is minéisc;
'fhuascaltóir marbhán as broid,
bí ar chuaisne m'anama mar charaid.

-
- 93 A anam MOR^{X1} A nam MAL^K deanamh L dheanam DON¹ a déanamh
G³G⁴(G⁶) smaíneadh G³G⁴G⁶ urnaigh MOR^{X1} urnaí DON¹ air
~~XXXXXXXXXXXX~~ do créacht G³ ccreat L urnaiche MAL^K
urnaigh G⁴G⁶
- 94 sheadéar MOR^{X1} sé nídh a thuirneas mo sheindeáir MAL^K ós
iad a thoirphlongheas mur an deud DON¹ (L), os uait a tnuirlion-
as mur an déad G⁶ (G⁴) os uait a thuirlingios maith is méin
G³,
- 95 dol om air chaoineadh DON¹ G³G⁴G⁶ (L) san MAL^K annsa G³G⁴G⁶
(DON¹),
- 96 nach mbíom DON¹ G³G⁴G⁶ L an MAL^K G³,
- 97 iarram MOR^{X1} acht om Gabhaim do L G³G⁴G⁶ (DON¹) phadun DON¹
phardon a níos L,
- 98 Párrthais sna bhflaithis MAL^K Parrthas 7 na flaighthis fhághail
G³G⁴G⁶ Phathraís L na bhflaighios DON¹,
- 99 chomhacht MOR^{X1} chumhachta MAL^K DON¹ L G³G⁴G⁶ ann gach MAL^K
L G³G⁴G⁶
- 100 damhsa G³G⁴G⁶ ughachta MOR^{X1} MAL^K uachta DON¹ L uchta G³G⁴G⁶
haithridh MOR^{X1} MAL^K thairthaidh L (DON¹) hairthigh G⁴
haithrighe G³(G⁶),
- 101 neamh agus néall G³G⁶ (L) neimhe agus néall G⁴ neamh et neul
DON¹,
- 102 farrge as minnéisg MOR^{X1} fairge et minéisg MAL^K mara 7
mionéisg L G³G⁶ (DON¹G⁴)
- 103 a fhuasgaltóir L G³G⁴G⁶ (DON¹) marbháin G⁴(DON¹) marbhain MAL^K
(L)
- 104 cuaisne MOR^{X1} chuaisde MAL^K chuaisne a namama G⁴(G⁶) m'anama MAL^K
blach ar chuaisne a namhuid mar an charraid L ar chuaisne ar
namama G³ mo anama DON¹,

105 Ná haithfíir oram-sa, a ghrádh,
 m'ainonfeas a' caoineadh marbháin:
 acht, íosa, dearmaid mo choir
 i líníoh d'nearbhta do leabhair.

Leabhar na diadhacht ós libhse,
 110 ná léig na diabhair iá m'anam-sa:
 mar scarais do chroidhe ar mo scáth,
 is oraibh a taoim ag ofráil.

Gan dearbhráthair dílis go bráth,
 gan aon dom' ghaol dom' thógbháil;
 115 muna bhfuighead fáilte ó chineadh Chuinn,
 's i m'aonar atáim go foircheann.

-
- 105 hathfíir MOR^{X1} na hagarise orm a ghrádh G³G⁴G⁶ (L) na haghairse
 orm a ghra DON¹,
 106 mairbhíós MOR^{X1} m'ainbhíós MAL^K (L) marbhainn MAL^K L (G⁶)
 caoinadh MOR^{X1} mo anbhíós ag caoi na marphán DON¹(L) m'uail
 chumhaigh ag caoi na marbhán G³G⁴(G⁶),
 107 ach MOR^{X1} DON¹ dearmaid MOR^{X1} dearmoidíoh G³ dearmaid MAL^K
 dearmodaigh L G⁴ G⁶ (DON¹),
 108 ann a líníoh MAL^K ann a líonnaibh dearfa L an a líonaibh
 dearfa, DON¹ air líonadh deireadh G³G⁴G⁶,
 109 diaghacht MOR^{X1} o is G⁴,
 110 leigíoh G⁴ na om diabhair DON¹ L G³G⁴G⁶ mo anam L G⁴G⁶
 (G³ DON¹),
 111 scoruis MOR^{X1} sgarais MAL^K L sgith DON¹, chraoidh DON¹ o
 sgoradh DON¹ G³G⁶ (G⁴)
 112 is ort DON¹ L G³G⁴G⁶ ag ófrail MOR^{X1} dom aifráil MAL^K atá
 mo chomhfhurail DON¹ G⁴G⁶ (L)
 113 díoleas MOR^{X1} dílios MAL^K (DON¹ L) go bás MAL^K go brách G³G⁴,
 114 's gan MAL^K do mo L G³G⁶ da mo DON¹L(G⁴) theagmháil L G³G⁴G⁶
 (DON¹)
 115 muna bhfuighid MOR^{X1} acht mar bhfuigead MAL^K
 'sda mur bhfaghaid L (DON¹) 'smuna bhfághad G³G⁴G⁶ ó chianaibh
 Cuinn DON¹ L fáilte feasta a choídhche G³ (G⁴ G⁶)
 116 's mo aonar G³G⁶ is mo aonfhar DON¹(L) foircheann mo
 shaoghail G³G⁴G⁶.

Acht beannacht leo-san anois,
 an dis do leon mé agus d'imigh:
 cé tá 'na ndeoidh mo chroidhe tinn,
 120 ní bhfuighead fóirint ón fhoirinn.

Seacht gcéad ar mhíle gan ghó
 agus seacht mbliadhna déag dá thionól,
 7 theacht Chríost go chabhair cháich
 go bás mo dhíis dearbhráthair.

- 117 acht om DON¹ L G³G⁴G⁶ leo anois an dis sin G³G⁴G⁶ leofa
 anis a dis sin DON¹L
- 118 do leon mo chroidhe agus d'imthigh G⁴G⁶ (G³)
 7 a d'imigh DON¹L,
- 119 cidh MAL^K is ce tá mé nocht na ndiaigh tinn DON¹ L
 (G³G⁴G⁶)
- 120 bhfuighid MOR^{X1} bhfuighead MAL^K bhfaghaidh me L
 thagaidh DON¹ bhfuigh me G³G⁴G⁶ fóirinnt MOR^{X1}
 fóirighinn DON¹ (L) fóirighint G⁶ ona bhfuirinn DON¹ (L)
 o na bhfuirm G³G⁴G⁶,
- 121 thair mhíle G³G⁴G⁶ go beacht go MAL^K "seacht gcead
 deag ar DON¹,
- 122 agus om DON¹L mbliadhna MOR^{X1} déag om MAL^K
 a dtionnal G³G⁴(G⁶) a thionóil DON¹L
- 123 Chríosa MAL^K L
- 124 bais L dhíais MOR^{X1} dearbhráthair DON¹
 dearbhráthar G³.

Niall /Og Mac Murchaidh/.

Séamas /Mac Cuarta/

Niall

Séamas

FOINSÍ: EG172 p686, Man 72 p18.

Csorí : Asairchriagh Neill Óig uí Mhurchaidh 7
Shéamuís Mhíó Cuarta, Man 72 /EG172/.

1 shealbhuideann Ls1,
4 chr6 EG172 chuir Man 72 truaide Ls1,
5 A shen EG172 rás (?) EG172, 8 badh Ls1,
12 bialdh Ls1 /et sio per cet/, 13 bhialdh Ls1.

Niall

Ní bhíonn marbhluath san golár aocht seargán gan bhrígh
 's níl aocht tormán in do dhán, 'fhir mheardhanta chaoich.
 'Fhir mheardhanta chaoich, níl aocht seanghnás gan aird
 20 do chalmacht gan ohríoch 'bheith searbhteacht ar an mbás.

Séamas

Ní searbhteacht ar an mbás aocht dearbhcheart don
 go mbeidh do dheargleasa bhláith go marbhanta, mhaoir, ^{tsaoghal,}
 Go marbhanta, mhaoir, gídh gur meanmnach do ghnúis,
 's mäs feargach do ghníomh, gheabhair armáil san gcúirt.

Niall

25 Ní bhíonn armáil san gcúirt aocht dearbhcheart ar ghrádh
 's níl aocht searbhaacht gan súth in do mharbhteacht ar
 do mharbhteacht ar an mbás 's tú dearbhchearte i n-aois ^{an mbás:}
 's go bhfuigheam garbhcheuairt ó mhnáibh sa ngarbhuaisc-se
 an tsaoghail.

Séamas

30 Ū do gharbhuaio san tsaoghal 's ō do leanmhaint ar ^{mhnáibh}
 bheir airm ghonta an Rí dod' dheargloit don mbás:
 dod dheargloit don mbás 's dod' thoirmeasc ar bhaos,
 ag creinnchrith do chnāimh beidh dorchshluaighte daol.

Niall

Ní bhíonn dorchshluaighte daol ag creimchrímh ar chnāimh;
 mar mbeadh morgloit ar dhraoi gheabhadh toirmeasc i n-ár.
 35 Gheabhadh toirmeasc i n-ár gídh gur doirbh leo 'ohur síos,
 's go mbíonn forbhfháilte ag dáimh le garbhcheirt san
 oidhche.

18	tarmán Lsí,	19	niel Lsí,
20	da chalmacht EG172	searbhteas	Man 72,
22	mbíaidh Lsí,	24	coúairt Man 72,
25	tearbh cheart Man 72,	26	súth ann do Lsí,
28	ngarrbhuaiois Lsí,		
32	creinnchrith (?) EG172	creinn chruth	Man 72,
	bíaidh dorch shluaighte Lsí,		
33	creimchrímh (?) EG172	creim cruinn	Man 72,
34	Mur mbiadh Lsí	a nár Lsí,	
35	cídh Lsí	cur Man 72,	36 foibhfáilte Man 72,

Séamas

'Sé do gharbhcheirt san oidhche, tríd chealgaibh le
 bheir fearg ar na naoimh agus mairgneach gan truaigh:
 agus mairgneach gan truaigh 's mur ndoirbhghol gan aird
 's a teacht ghairmdhuibhe an Luain nĩ bhfuighe tairbhe ar
 mur gcás.

Niall

Gheabham tairbhe ar ár goás le dearbhghrása an Rí,
's ní bhíonn i ngeall leis an goáin aocht an tromdháimh
a bhíos caoch.

A' tromdháimh a bhíos caoch ag síorbhrosnadh duain,
beidh a' doirbhghol faoi ohian 'teacht chrích lae an
Luain.

Séamas

45 Teachta chríoch lae an Luain ní tríd cheilg a bhias,
tíocfaidh díbhfeirg anuas ó Chríost oraibh, a Néill;
ó Chríost oraibh a Néill, muna smuainighir ar a pháis,
beidh gríghortha i bpáin do bhar síorghoradh i gcáin.

Niall

Beidh dá shíorghoradh i gcáin san mbráththeine shíor
 agus airm ghonta an bháis ag láimhleadradh laoch:
 ag láimhleadradh laoch ar bairrheatha don fhuacht,
 leis na gairbhcheatha don ngaoith gan foircheann ar an
 uair.

Séamas

Gan fóiríocht ar an uair aocht ródheimhin don pháis
san mbeotheine shuthain 's gach leomhanspiorad 'na lár:
55 gach leomhanspiorad 'na lár 'ar cóir gola gan aoi
acht gleo deamhan agus gáir, gan ordghuidhe na naomh.

39	trúaigh Lsí,		
43	fíorbhrosnadh (?) EG172,	44	a ndoirbhghul Man 72,
47	smuainir Lsí,	50	láimh leadradh Lsí,
51	báirrchreatha (?) EG172,	52	fóirchionn Lsí,
54	leomhan spioradh Lsí,		

Niall

Gan ordghuidhe na naomh nó aobhneas san áit

ní ar bhreitheamhnas fhuir dhaoibh bhias síorraidheacht an
ghráidh.

Teacht síorraidheacht an ghráidh gheabham grása an Spiorad
Naomh

- 60 's gheabham rannpháirt le mnáibh san gcamchuart-se an
tsaoghail.

Séamas

'Sé do chamchuart san tsaoghal 'our feallohluaibh ar
mhnáibh
bheir/eas/ fearguaisle an Rí chum borbshluaighte 'chrádh:
chum borbshluaighte 'chrádh nach geolmhlíonann a' chóir
's go dtug aitheanta an dá chlár chum seanmóra 'na ndorn.

Niall

- 65 Chum seanmóra 'na ndorn, ag tōraidheacht air do ghnāth,
agus dearbhbhriathra Phóil mar dírohiste 'na láimh:
mar dírohiste 'na láimh ga dtairmeasc ar chraos,
's thug gach rōdhochtúir do mhnáibh oad forbhfháilte don
maor.

Séamas

- Ní headh forbhfháilte an mhaoir bhíos meanmnach ag Dia
70 acht seanghnás na naomh, 'bheith gan bhantracht gan
bhiadh:
'bheith gan bhantracht gan bhiadh mar bhí Aindrias agus
Eoin
ag leanmhaint dá dtriath, gan ansacht ar phóit.

-
- 58 bhreitheamhnus Ls1 fir Man 72 síorraidheacht Ls1,
59 on (?) EG172 spad (?) EG172
60 rannpháirt EG172,
62 bheirg (?) EG172 bheirg Man 72,
63 shluaighe Man 72,
64 na ndornn Ls1,
66 dearbh bhriathra Ls1,
70 gan bhiadh Ls1,

Niall

Gan ansaoht ar phóit aocht lóirghníomh dā gerādh
agus urbhrataibh róin ar chró/17leacaibh na trágħa.

75 Ar chróileacaibh na trágha bhíodh mórdháil na naomh
's a n-óirchiste 'na láimh ag tóraidheacht ar Chríost.

Séamas

Ag tóraidheacht ar Chríost d'fhulaing córdáí ar ār scáth
's gach deor fhola 'na thaobh ag róishíleadh chum láir:
ag róishíleadh chum láir chum ceo an pheacaidh 'chur ~~amán~~
dhínn

80 's ba cōir dhūinn go bráth 'bheith ag mórmholadh an Rí

$$\sqrt{N_{111}(?)}$$

Ag mórmholadh an Rí ó ohrích choscradh an Pháis
's na garbhthairngheadhaibh daor' i saorohroidhthibh A
lámh:
i saorohroidhthibh A lámh le cealgaibh fir chaoich,
's a' dall bocht gur sháth an tsleagh bharrchaol 'na
thaobh.

Séamas

85 An tsleagh bharrchaol 'nA thaobh do mhe[irg]airm an
tsluaigh
's gur foirf nimhe mar fhíon san tsearbhhchupa do fuair:
san tsearbhhchupa do fuair, níor thoirmise Air a hól,
's i dtairbh' dhúinne do chuaidh na oneadha rinneadh don
fheoil.

74 arbhrataibh (?) EG172 urbhratuib Man 72
chr6 leacaibh Ls1,
75 mordhuil Man 72,
77 dfulainn corduigh Ls1,
80 ba coir EG172 righ Ls1, 81 chrigh Man 72,
82 thairngheadhaibh Ls1,
85 mhe[?]airm EG172 meirguirm Man 72,
86 foirf nimhe Ls1 fion Man 72 cupa Man 72,
87 thoirmisg air Ls1,

Niall

Is iad na cneadha rinneadh don fheoil thóig fuaircheo don
 90 's thug seilbh cheart ar cheol do leomhanspioradaibh
 do leomhanspioradaibh laoch gan daorchíos ar a n-áit,
 acht rannpháirt na naomh go síorraidheacht an bhráith.

Séamas

Teacht shíorraidheacht an bhráith nuair do chífir an uile
 ní smaoineochair ar mhnáibh deasa aoldathúla, a Néill:
 95 Ní bhfuighir fíneamhain, a Néill, nó ithe reamhar is ól
 muna míneochair do léigheann le fíorcharaid na hóighe.

Niall

Tré fhíorcharaid na hóigh' gheabham trócaire ón Rí
 's le síorghuidhe na n-ord mar nósaim, 'fhir chaoich;
 mar nósaim 'fhir chaoich gidh gur searbh leat a rádh,
 100 chuirfeadh allbhroic as crích le do gharbhchnoic ar mhnáibh.

Séamas

'Sé do ghairbhchleas ar mhnáibh bheir searbhchroid ar phéin
 's ní marbtheine ghnáth bhíos i bhfearg Ifrinn ghéir:
 i bhfearg Ifrinn ghéir mar ndeargthar an uile phian
 'our na n-anmanna as oéill 'déanamh dearmad dá dtriath.

Niall

105 Déanamh dearmad dá nDia ag diabhlaibh an bhráith,
 smúid dhorcha na bpian dá ndianbhriseadh chum láir:
 dá ndianbhriseadh chum láir i n-ár bhocht faoi cheo
 's gan dúil aca 'theacht slán le hardghuidhe na n-ord.

89 rineadh EG172,
 94 aoldathamhla Lsí,
 97 rígh Lsí
 100 allbhruic (?) Lsí
 102 Ifrinn Lsí,

91 daorcíos Man 72,
 95 reamhar et ól Lsí,
 gharbhchnuic Lsí,
 107 a nár Lsí,

Séamas

Gan ardghuidhe na n-ord acht leomhain nimhe 'na n-áit
 110 i lár teineadh gan ór, gan glór aingeal 'na bpáirt:
 gan glór aingeal 'na bpáirt, gan róthoradh ón ngréin
 is leoghiorra don mbás go beo 'fulang i bpéin.

Niall

Go beo 'fulang i bpéin gach leomhanspiorad do shíor
 's níor chóir dhúinn a dhol i dtréas ar mhórchumas an Rí:
 115 ar mhórchumas an Rí d'fhulaing piantaí ar áir scáth
 dearbhaighim gur baos a bheith sírtheacht ar mhnáibh.

Séamas

Nā bí 'sírtheacht ar mhnáibh, 'dol a goarn le lucht tréasa;
 is fineolta an tráth ar thógais gráin dóibh, a Néill.
 Tóig gráin dóibh, a Néill, 's glac pardún na naomh
 120 is d'aitheantaibh mhic Dé tabhair dearbhghrádh go fíor.

[GEANGAL]

Aois mhic Dé do réir gach doctúir is fearr,
 míle gan bhréig seacht goéad anois caite 's a' ceathair,
 go h-am asairchrigh Néill agus Shéamais mar is follas do
 ar Thulaigh Ó Méith gan radharc nó cloistin 'na ndáil.
 chāch,

110 óil Man 72 ór (?) EG172,
 112 is leo ghiorra Lsí a bpéin Lsí,
 113 a bpéin Lsí, 114 rígh Lsí,
 115 dfulaing piantaí Lsí,
 116 dearbhghuighim EG172 dearbhagluighim gur bhaos Man72,
 117 do a Man 72 treas Man 72,
 118 fineolta Man 72 daibh Lsí,
 122 a nois EG172,
 124 air Thulaigh Ó Méadh Lsí.

VI.

AG AN mBÓINN.

- 1 Ag an mBóinn ghlacas gleo
 ó scaras le fód Chréamhainn,
 fearann tórtha an bharún leoin
 i n-aice an oird Ghaothlaigh.
- 5 Fáigfead fós beannacht leo,
 más de bheo Réamonn;
 deich gcéad scór 's gan a bheith i gcomhar
 i gcoinne gach ógmhaighdean.

FOINSE: Mur 105 p61, G² p470, G³ p11, G⁵ p (a) 9,
 E¹ p41,

Cscrí: Áilltán Chrébhuinn Mur 105,
 Dúithche Chreamháoin: nó Grianan Bhail' uí Cheallaidh.
 Mac Cúarta cct. G² (G⁵),
 Altain suairce Chre-Chuinn le Seumas dall Mac Cuarta G³,
 Dúithche Chreamhuin no Grianan Bhaile-úí-Cheallaigh.
 Seamus mhac Cuarta cct E¹,

-
- 1 Is aig G³E¹(G²G⁵) Bhoinn E¹ do ghlacas G⁵E¹
 a ghlacas G³ gleodh G²E¹G⁵,
- 2 trath sgar me G³G⁵E¹(G²) Chréamhaoín E²G⁵
 Chré-Chuinn G³ G²ⁿ Chreamhuin E¹ Chrébhuinn Mur 105,
- 3 fearainn Mur 105 fearran G³ tórrthamhail G²
 tórrth'aíl G³ tórrthach E¹ bharún león Mur 105
 Bharúin G²G³G⁵E¹ leóghain G² leómhain G³G⁵E¹,
- 4 órd Mur 105 óird G²G³G⁵(E¹) Ghaédh-laidh G²
 Ghaothlaigh G³ Gháodhalaighe G⁵ (E¹),
- 5 fáigfid Mur 105 toirbheart dóibh beannacht fós G²
 toirbhír dóibh beannacht fós G⁵E¹ acht faigthíod fós
 beannacht léof' G³,
- 6 do G²G⁵ Réadhmonn G²G⁵(E¹G³) bheo bheidhios
 Readhmonn E¹,
- 7 gan é bheith ccóir G² ccór G⁵ gan a bheith corr E¹,
- 8 oig-mhaighdin Mur 105 óig G³,

Rachad suas is glac~~f~~ad gruaim

10 i n-aice an chuain chéadfaigh.

Beir na sluaigh beannacht uaim

go fearann shuairc Chréamhainn.

Is iomdha buaidh uirthi is buairt

ó scar mo chuairt féin léi,

15 go dtig rabhairt chuach ar labhairt luath

is cilleabhar ag uaisle éanlaith.

Is i gCréamhainn thíos atá mo mhian, -

amharc séimh fásaigh,

radharc réidh coilleadh is féir

20 is uisce tréan támhaill:

teas ón ngréin, tuillte ón Éirne',

is brío ar léim snámh' ánn;

nach truagh an té 'tá scarmhaint léi,

's go bhfuighinn-se féin a' tsláinte ann.

- 9 glacad^{grúam} Mur 105¹⁰⁵ rachfad^{E¹} Tráth théighim-se
 suas^{G³} is om^{G²G³G⁵E¹} glacad^{G²G³G⁵} a ghlacadh^{E¹},
 10 chuan^{Mur 105} cheachtfaidh^{Mur 105} chéadfaidh^{G²G⁵},
 Ghaedhalaighe^{E¹} chréuchtigh^{G³ⁿ} a céimniughadh^{G³},
 11 Fithche slúagh do bheannacht uaim^{G²G³G⁵},
 Fithche slúagh beannacht uaim^{E¹},
 12 Chréthfuinn^{Mur 105} fearann nuadh Chré-Chuinn^{G³}
 a bhfearann núadh Chreamhainn^{G²G⁵} go fearann nuadh
 Chreamhuin^{E¹},
 13 orthaí^{Mur 105} buaidhreachd ortha 's grúaim^{G²G⁵E¹(G³)}
 is iomdhaidh buaidh orthadh is gruaim^{G³ⁿ},
 14 léith^{G²G³} leof^{E¹} leof^{G³ⁿ},
 15 go dtig om^{G²G³G⁵E¹} rabhairt rúag air labhairt cúach^{G²}
 mur mbionn rabhairt rúag air labhairt cúach^{G³}
 mar mbídhéann rabhairt rúag labhairt cúach^{E¹}
 bíonn rabhairt rúag air labhairt cúach^{G⁵}
 rabhairt chuach air labhairt luath^{G³ⁿ},
 16 sic^{G³ⁿ} (Mur 105) ciliúr^{Mur 105} éanlaigh^{Mur 105}
 7 cilleabhar uaisle aig éanlaigh^{G²(G³G⁵)}
 as cilleabhar suairc aige éanlaigh^{E¹},
 17 cCrébhainn shíos^{Mur 105} gCre-Chuinn shíos atá mo
 dhiaigh^{G³} is om^{G²G⁵E¹} Coréamhainn shíos atá mo
 dhiaigh^{G²G⁵(E¹)} A Chreamhuin^{E¹},
 18 fásaigh^{G⁵(E¹)},
 19 raédhirc^{Mur 105} reidhearc^{G⁵} coilleadh^{Mur 105}
 coille^{E¹} féir^{Mur¹} feoir^{G⁵E¹} is om^{E¹}
 20 agus^{G²G⁵E¹} tabhuill^{G³},
 21 tá teas^{G²G⁵E¹} biann teas^{G³} ngríain^{G⁵} ghréin^{G³E¹}
 's tuillte^{G⁵} Éirne^{G³E¹(G²G⁵)},
 22 agus^{G²G⁵E¹} breío^{G²G⁵E¹} breice^{G³} léim^{G³}
 léim a snámha^{G²G⁵} a leimnidh air snámha^{E¹}
 ann om^{G⁵E¹},
 23 scarfuint^{Mur 105} 's nach^{G³} don té^{E¹} sgaramhuin^{E¹}
 léith^{G²G³},
 24 an^{G²G³G⁵} tsláint^{G³},

- 25 Beir partaigh uaim go háth 'n Uisce Fhuar,
mar bhfuil na mnáibh 'is uaisle faobhthaidh.
Cuirim slán don uair dar ghnáth mo luath
san ard-so thuaidh i gCréamhainn.
Ó d'athraigheas uaibh chun na Galltacht suas,
30 ' mo chairde buan gur thréig mé.
'Mo tháimh, 'mo shuan is gnáth mo bhuairt,
is mē báite buarthaí tréithlag.
A inbhear éisc a' bharún tséimh
's ag Loch na Séad atá siad,
35 mar mbíonn céadaibh d'alaibh glégeal
ar abhainn ag géarsnámh ann.
Celleabhar éan i mbarraibh géag,
agus duilleabhar tar éis fás thríbh;
meadhair ghéar chon agus ghadhar
40 i dtús gach lae ar ardaibh.

- 25 Beir beannacht G²G⁵E¹ nAth-'nuisgh'-fhuaire G³
fhúaire E¹,
26 faedhfuídh Mur 105 faofaídh G³ na mná uaisle is
féile G²G⁵E¹,
27 sláin Mur 105 géad slán don uair air ghnáth mo
chuaire G²G⁵E¹(G³),
28 ocrébhainn Mur 105 fuigh ealtair uaigneach Chréamhain G²
go hAltan suairceach Chre Chuinn G³ fuigh áltain
uaigneach Chréamhain G⁵ faoi áltain uaigneach
Chreamhuin E¹,
29 ann a gcálltacht Mur 105 ó d'árduigheas úatha fa'n
ngáltacht súas G²(G⁵) o d'athruigh suas a ngalltacht
uaf' G³ o dárdaigheas uabh fan Ghalldaacht suas E¹,
30 mo chairdíd bhain gur thréigheas G³,
31 Bidhiom lán de'n ghruaim mo sháimh 's mo shuan E¹ (G⁵G²)
Leith G² don ngruaim G²(G⁵) Gach la faoi ghruaim
mo thamh mo shuan G⁵,
32 cráidhte buarthaídh G² cráite buairthídh G⁵ craidhte
buartha E¹ buithte buaidheartha G³
buadharthaídh G³ⁿ trélag Mur 10r G²G³G⁵E¹,
33 inbher Mur 105 inbheir éisg an Bharuin G³ an uimhir
íaisg an Bharúin tséimh G²G⁵(E¹),
34 is a loch E²G⁵E¹ air loch G³ sheud G³ atá sé G²G⁵
ata si G³,
35 mbídhinn céadaibh d'alaibh gléghal Mur 105 mar bhfuil
céadtha d'ealaibh 's géis gle ghleal G² mur bfuil na
céudtan eala 's geis G³ Mar a bhfuil na céudtha
d'ealaibh glé geal E¹G⁵,
36 ar an amhainn is iad ag'snámha G⁵(E¹G²) air tuillte
tréun a'snamh ann G³ air thuillte tréun a's iad ag
snámha G²ⁿ,
37 Ceiliúr éan Mur 105 cellbhar G² mbarruidh ghéug G³,
38 duilbhar Mur 105 thríbh Mur 105 a's duilliúr go tréan
a fás ann G² agus duillear go tréan a fás inn E¹ (G⁵).
39 'odhair gáir Mur 105 ghaodhir Mur 105 gaidhir G⁵
choin G²G⁵(G³) ghadhair G² ghadhar G³G⁵E¹ ghéur-
chon agus E¹,
40 ard ann G²G³G⁵(E¹),

'Sí dúithche na fáilte, dúithche na sláinte,
 dúithche an chrábha riaghalta,
 dúithche na ndán 's gan diúltadh le fágáil
 dúithche na ch dearnaídh díoghbháil;
 45 dúithche is fearr insna cúigibh Gallta
 dúithche nach n-aithníghéann fiabhrán;
 nach dubhchroidheach atáim fō chumháidh ō d'fhágas
 an dún is áille, an Grianán.

Is binn na heoin le coim gach neon
 50 fa choillte dlúth', 's mé 'dtriamhainn.
 Níl ponc sa gceol nach seinntí leo
 faoi bhrinnsí cnodh sa nGrianán;
 nach sloinntear leo ós ceann Fhiadh Bhóth
 cia gur tinn mé beo dhā ndíobháil;
 55 go dtiocfadh soillse i n-ór 'na thuilte romham,
 d'fháig linnte deor ar m'fhiabhrán.

41 na fáilte í G^2G^3 na sláinte í $G^2G^3G^5E^1$,
 42 dúithche nach ndearnaídh díoghbháil G^2G^3 nach ndéarna
 díoghbháil G^5 nach ndéarnaídh díoghbháil E^1 ,
 43 'sgan dúil le na fágáil $G^2G^3G^5$ 'sgan a leithid le
 fágáil E^1 ,
 44 dúithche nach ttárlan fiabhrán G^3 ($G^2G^5E^1$),
 45 Sí'n dúithche is fearr annsna cúigibh Gállda $G^2G^5(G^3E^1)$
 cóigadh Mur 105 cóigibh Gallda í G^3 ,
 46 dúithche shálmhar shíolmhar $G^2G^5E^1$ dúithche shálmhar
 fhíalmhar G^3 ndáthnaighenn Mur 105,
 47 a táim fuigh smúid gach lá $G^2G^3G^5(E^1)$,
 48 áille Mur 105 fá úr dhún²ⁿ a's áille 'n ghríanáin G^2
 fán dún a's áille an ghríanáin G^3 (G^5E^1),
 49 heón Mur 105 le cim Mur 105 Is binn guth loin os
 ceann na húaimhe G^2G^5 (E^1) Is binn guth loin os ceann
 na cúirte G^3 ,
 50 chuilte dlúmh Mur 105 a coillte cnudh na n-éunlaith G^2G^5
 i coilltibh anú na néunlaith E^1 'sa coillte cnudh na
 n-éunlaith G^3 ,
 51 'snach bhfuil ponc den cceol nach sinnfear leo $G^2G^3G^5(E^1)$
 seinntigh Mur 105,
 52 fuadh bhrinnsigh Mur 105 air bhrainnsigh óga an
 ghríanáin $G^2G^3G^5$ air bheangain óga an ghríanáin E^1 ,
 53 Fhiadh bóth Mur 105 Budh grinn a nglór a cceann gach
 neoin $G^2G^3G^5(E^1)$,
 54 ndiaphal Mur 105 'sní buan mo bhéo da bféagmuís G^2G^5
 (G^3E^1) de neugmhuis E^1 ,
 55 dtiocfadh Mur 105 a nór Mur 105 ag búrra na Bóinne
 go cinnte mbrón $G^2G^5(E^1)$ ag barra na Bóinne go cinte
 a mbrón G^3 ,
 56 's mé líonta déorfaídh bhfiabhrán $G^2G^5(G^3)$'s me
 caoi lán deor sa bhfiabhrán E^1 ,

- Is iomdha seod sa gCloch Nua chóir
 'ag an mbarún óg cráibhtheach.
 Ní lia nā ceol a sheinntear dóibh,
 60 diomdha do cheol clársaigh.
 Trí fichit coirn suite ar bord,
 líonta de bheoir Spáinneach.
 Agus ghabhaid go leor sac lena ól,
 is líontar dóibh a sáith de.
- 65 Is iomdha búr i gcontae Lú
 nach seasann clú do chéile,
 acht dhruidfeadh a súil' go daingean dlúth
 nuair chíd siad chucu mo léithide.
 Ní é sin dúthchas a cleachtadh dhamh-sa
 70 nuair bhí mé 'ndúithche Chréamhainn;
 ghabhainn ól gan diúltadh is biotáilte chumhra
 agus seinn go ciúin ar théadaibh.

-
- 57 seoid Mur 105 nuadh chóir Mur 105 annsa ceolach
 nuadh $G^2G^3G^5(E^1)$,
 58 an barún óg cráibhach Mur 105 ag an mbarún óg
 cráibhtheach $G^2G^3G^5(E^1)$,
 59 líath G^5 shinnter Mur 105 a chanfar dhóibh G^2
 shinnfir G^3 shinnfear $G^5(E^1)$,
 60 da cheol Mur 105 is imirt méoir air chlársach $G^2G^3(G^5)$
 le himirt méor air chlairsighe E^1 ,
 61 Deich ceád cóirn suigte air bord $G^2G^3G^5E^1$,
 62 bheoir Spáinnach Mur 105 de $G^2G^3G^5E^1$,
 63 leoir Mur 105 Togh gach seort, sack len ól $G^2G^5(G^3E^1)$
 taegh E^1 "sac" G^3 ,
 64 sáigh dé Mur 105 a shilfear leó is fáilte $G^2G^3G^5E^1$,
 65 búdhar Mur 105 Lúgh Mur 105 Nach iomdha G^3
 Lúghaidh G^2G^5 Lúdh G^3 Lúgha E^1 ,
 66 sesainn Mur 105 clú $G^2G^3G^5E^1$ a chéile G^3 ,
 67 ach dhruideadh Mur 105 súl Mur 105 a dhruidfeadh a
 súile $G^2G^5E^1$ a dhruideadh a súil G^3 ,
 68 'nár Mur 105 chucadh mo légtí Mur 105 nuair a
 chífedh $G^5E^1(G^2)$ nuair a tifeadh G^3 chuca $G^2G^3G^5E^1$
 mo léithide $G^2G^3G^5$ mo leithid-se E^1 ,
 69 /n/ or bheith sin a dhúthchas G^2 ní mur súd a
 cleachtadh.. G^5E^1 ní or bheidheadh sin duthchas a
 b'fhaisiun dúinn G^3 ,
 70 'nár Mur 105 Chrébhainn Mur 105 nuair a bhí mé
 $G^2G^5(E^1)$ Chréamhainn G^2G^5 Chreamhuin E^1
 trath bhí me a nduthchaidh Chré-Chuin G^3 ,
 71 bitáilte Mur 105 acht ól gan diúltadh $G^2G^3G^5E^1$
 air heallaidh chúra $G^2(G^5E^1)$ de'n mbiotailte
 chumhra G^3 ,
 72 sinim go ciúin Mur 105 7 seinnim chiúin air théudaibh G^3
 as cláirseach chiúin fa théadaibh E^1 7 clársach
 chiúin air théadaibh $G^5(G^2)$,

- Ar mo thrial all chun a' dúin, chun a Ghárdha Nua
mar bhfuighmis áirní dubh 'gus sceachonaora,
75 measaibh cumhra ar chrannaibh dlútha
agus mil go ciúin ar chuisseogaí,
loin gan smúid a' seinm dúinn
i dtús gach lae ar mochóirghe;
Alt na nUan, mo chrádh 's mo chumha(ídh),
80 faoi choirce dlúth ag scológaí.

73-80 om Mur 105,

- 73 ann a dúin G^2G^5 chum an dúin sin E^1 ann a ghárdha
núadh G^2 sann a ghárdha núadh G^5 'san ngairdín
nuadh E^1 Beir partuigh uaim ann a ghairlín nuadh G^3 ,
- 74 bhfuighmis áirnidh G^2G^5 bhfuighinn G^3
bhfaghmais E^1 áirnidh dlúth G^3 áirnidhe dhubha E^1
is $G^3(E^1)$ sceach chaoraídh $G^5(E^1)$ sgiathachairídh G^3 ,
- 75 cúnra G^2G^5 dlúghadh G^2G^5 measa E^1 air a chrannaibh
 G^3 dlútha E^1 ubhall G^3 ,
- 76 mil mur dhriúgha $G^3(G^{2n})$ chuisseogaibh E^1
chuisseogaídh $G^2G^3G^5$,
- 77 sinm G^2G^5 loinn E^1 sinm E^1 ceoltaídh ciúin ag
loin gan smúid G^3 ,
- 78 muchóirigh G^2G^5 air mhuchaoraibh E^1 ag triall le
neoin 's le moch eirigh G^3 ,
- 79 Ta alt na nuan G^5E^1 ghúmha E^1 is parc na n-úan
go siorrthaidh suthain G^3 ,
- 80 fuigh G^2G^5 dlúgh G^2 dlúghadh G^5 sgológaidh $G^2G^3G^5$
sgologaibh E^1 .

A GHLANTANAIGH NA SEOD.

1 A Ghlantanaigh na seod 's na lanna nite i n-ór,
 's go gcanann siad sa Róimh go bhfuil (tú) i n-oird aige Dia:
 's nachar bh'aithne dhúinn do sheort le maithéas ins na cógaibh
 ó theastaigh uainn an t-óghan a mbíodh slóite 'na dhiaidh.

5 'Sé is ainm dhuit Críostóir óg bheir go flaithiúil uaidh
 an t-ór,
 do mhacraidh-se na leomhain(?) a mbíodh ór aca a bhfian:
 's dá mbíodh maithéas críocha Fódhla idir eachraidh agus cóistí
 'triall go Baile an Lóda, go bhfaigh beoir ann go fial.

A churaidh deas na mbéimeann, dá gcruinneocha na céadta,
 10 faoi chumas dá scéitheach ag iarraidh didin uaid,
 is fuil chumasach uí Néill fuair urraim le céim
 mar sholas ón ghréin i dtimchiall do ghruaidh
 A chroidhe phronnta na séac a tháinig ón Ghréig
 a chosnach na sleibhte don airgead nua,
 15 's é do chluinnim-se dá léigheadh aige uaisle na h-Éirinne,
 gur tusa an tréannaomh atá ar an fhine thug buaidh.

FOINSE : CILL p 261.

Cscr : Aige so ceol molta do cuma les an dall
 mac Cuarta do Christeoir Glantunn Bhailla
 an Loada.

1 seoid Ls nitte Ls móir (?) LS, 2 sgo canainn Ls do anóird Ls,
 3 bhaithna dhun 2 seort Ls niaiteas (?) Ls coguibh Ls, 4 mbiadh Ls
 5 Cristar Ls slaithmeal uadh Ls,
 6 mhacraidh ri (?) Ls na loig Ls a bfian Ls,
 7 críoc a fola Ls coistigh Ls;
 8 trial Ls Baile Ls an go fiagnal Ls,
 9 A curraidh (?) Ls beamun Ls cc^uneocha Ls, ceada Ls,
 10 2 sgeigheadh Ls,
 12 thollas on grein a diacial 2 gruaigh Ls,
 13 sheud Ls Greuig Ls, phronta Ls,
 14 chosna na sleibhta Ls airg^g Ls;
 15 cluinnimsa 2 leaige aige uaisle Ls,
 16 a trian naomh Ls,

Is fialmhar 's is greannmhar an tighearna dona Glantanaigh,
 'tá 'n iarla ar a' dream sin do n-airdim ouaidh;
 ar shlocht Niallach na Lann teann 'mbíodh sciatha aca i
 gcanart

20 's a gcliar aca canaracht le crábhach buan.
 Tá mur bhfiarbhochta dallmhar 'teacht aniar ó gach fairge,
 'triall fan armart a bhíodh cách a luadh:
 's tú biadhtach gach hanmain (?) na bhfear rialta ga(ch)
 hanmhan,
 's iad 'triall fa do chruimrigh 'g iarraidh grása uaid.

25 A Ghlantanaigh an aoibhnis, a cheap a chlanna mílidh,
 dar bh'ainm Seán a' díomais chlaoitheadh na slóigh,
 is é Ó Dochartaigh croichíúil na n-eachraidh donna daoile
 ag a mbíodh ursanaí 'chuid sriantaí dá mhionlach an óir
 maithé tíre id shlocht, barúin agus laocnraidh
 30 do mholadh chine daonna 's do chríochnadh gach eoil:
 's nach gcurfa callaí ar na saoithe tráth thiocfadh siad
 'do líon-sa,
 ach ucsaídí an fhíona 'chur 'na suidhe chuca ar bord.

17 sialmhur (?) Ls tiaghearna Ls,
 18 air dim Ls,
 19 niad^é na lann ^é Ls sgiaghte oca a ccan^ut Ls,
 20 oca cañu a^ñ le c^ab^é Ls,
 21 dallm^é Ls g^{fa} Ls,
 22 arm^ut Ls,
 23 nanmnim (?) Ls hanmhuⁿ Ls,
 25 Gleantunaidh Ls iaobhneas a chap Ls miledh Ls,
 26 diomas chlaoit^t Ls,
 27 dothartaigh croichmhail Ls daoila Ls,
 28 ursannaidh chuid sreentaidh da mhionlach Ls,
 29 suar a ludh maitha Ls barunn Ls,
 30 mhollabh chinn a daone Ls chríochnadh Ls,
 31 callaid Ls tra thucfadh Ls,
 32 ugsaídaigh Ls chuir na suighe huca Ls.

VIII.

A INGHEAN ÁLAINN. CHUINN UÍ NÉILL.

1 A inghean álainn Chuinn Uí Néill,
 is fada do shuan tar éis do áir:
 is nach gcluín uaisle do chineadh féin
 a' caoineadh do spré tar éis a bháis.

5 Ceilleabhar na n-éan lúthmhar luath,
 theastaigh uait, 'fhaoilleann bháin:
 cha bhíonn tubaiste muna mbíonn spré,
 is déan-sa foighid ó ghreadadh lámh.

FCINSÍ : DON^{VII} p 97, 23 N33 p 471 (L5-16),
 LLCYD, CAM 4436.

Cscri : Seanraidhte 7 c N33,
 Conn O'Neills daughter of Ballymascanlon had a pet
 blackbird that perished in a tub of roche lime which
 gave rise to the following lines.

Séamus mac Cuarta a sgríodh. LLCYD, DONN^{VII}

Tri Rainn is Abhran le Seamas Mhac Cuarta CAM 4436.

-
- 1 ní ghean Lloyd Don^{VII} a om inghean CAM 4436 Chun Donn^{VII}
 chiúin Lloyd CAM 4436,
 2 shuain do om CAM 4436;
 3 chineamh Lloyd Don^{VII} chinnidh CAM 4436,
 4 tú caoineadh CAM 4436,
 5 ciolabhar Don^{VII} ciliubhar CAM 4436 nén N33 a neain
 CAM 4436 luthmhar Lloyd Donn^{VII} glórach N33,
 6 theastuigh o d'iolan bháin Lloyd theastuigh uad iolan bháin
 Donn^{VII} theasdaigh uait iolain bháin N33 (CAM 4436)
 7 cha bhíonn Lloyd (DONN^{VII} CAM 4436) ní bhíonn N33 tubasda
 DONN^{VII} muna mbíonn Lloyd (DONN^{VII}) acht mur mbí N33 ach
 mur mbíodan CAM 4436,
 8 foighid Lloyd faoighid Donn^{VII} CAM 4436 ghreadamh
 CAM 4436,

Ó ghreadadh lámh is ó shileadh rosc

10 glac-sa tost, a fhaoileann úir:

a inghean álainn Chuinn Uí Néill,
fá dhás do éin ná fliuch do shúil.

'Fhaoileann a d'fhás ó airdrí Uladh na rí,

fuirigh mar tá, is fearr é nó imtheacht le baois:

15 fá do éan beag a b'áille gáire ar imeall na gcraobh,
chan ceist dnuít a dhás go bráth is é nite le haol.

- 9 ghreadamh lámh Lloyd Donn^{VII} so N33 shíolamh Lloyd Donn^{VII}
silleadh CAM 4436,
- 10 glacsá tost Lloyd Donn^{VII} (CAM 4436) glacfadh tocht N33
iolan úir Lloyd Donn^{VII} a iolain N33, iolain CAM 4436,
- 11 nighean Lloyd Donn^{VII} ingin N33 alun DONN^{VII}
chiúin Lloyd Chuinn N33 (Donn^{VII}) a om inghean aluin
ciuin Uí Neill CAM 4436,
- 12 do ean Lloyd Donn^{VII} de eun N33 a nein CAM 4436 nach
Lloyd Don^{VII} CAM 4436 fliuch súil N33 dá shúil
Lloyd Dohn^{VII},
- 13 iolan Lloyd Donn^{VII} iolann N33 iolain CAM 4436 ardrigh N33
áirdriogh Lloyd Donn^{VII} rígh N33, ríogh Lloyd DON^{VII}
Ullamh CAM 4436,
- 14 fuaraig Lloyd fuiridh N33 CAM 4436 furaigh DONN^{VII}
tá Lloyd Don^{VII} (CAM 4436) táir N33 sis N33 is
féidir e Lloyd ná N33 no Lloyd Donn^{VII} baos N33,
- 15 ab áillne N33 ar ionnal Lloyd Donn^{VII} CAM 4436 ar
eunlaidh N33,
- 16 ní ceist N33 brach CAM 4436 nigte N33 haoil DONN^{VII}
aol Lloyd, níota le haol CAM 4436.

A LEANNÁIN GRÁIDH NA DTRI DTRIÚR.

1 A leannáin gráidh na dtri dtriúr

do mhaighribh áille gan ainiúl;

acht mac an Dagha/dh/a agus Sneara shoir

ni bhfuair clann Adhamh dhá dtiobraid.

5 Ar dhraoidheacht Thuatha Dé Danann draoi

fuair mac an Dagha/dh/a dá gcathraoi;

's ar mhillseacht do mheoir mbarrghlan mbinn

cheangladar báidhe do chumainn.

FOINSÍ : EG p 49 b, DONN¹ p 35, F p225, DONN¹¹ p 62
ADD¹ p 135, 23 B 9 p45, MOR^{XX} p 40, 23 N 33
p52m,

BF^{XXVI} p61, DONN^{VII} p61, LLOYD (?).

LSÍ EILE : EG⁵ p 139, LN 428.

CSCRÍ : Seamus Ua Cuarta cct. EG F,

Seamus mhac Cuarta cct. N33 BF^{XXVI} (DONN¹ DONN¹¹)

Seamus mhac Cuarta cct. ADD¹ B19,

Seamus mhac Cuarta do Phacruig McAlinduin MOR^{XX}

Seamus mhac Cuarta. McCourt gratefully returned

the compliment in the most flattering style of language
DONN^{VII},

-
- 1 leannan MOR^{XX} DONN¹ ADD¹ (DONN¹¹) ghrádh DONN¹¹ ghráidh B19
gradh MOR^{XX} ttriur DONN¹¹ triúr DONN¹¹ triur MOR^{XX} triuirN33
 - 2 da DONN¹¹ BF^{XXVI} B19 da maireadh N 33 mhaghradhibh DONN¹ (MOR^{XX})
mhaidhreadh B19 (BF^{XXVI}) mhaighridhibh ADD¹ (DONN^{VII}) maidhribh
DONN¹¹ aile DONN¹¹ an ndúil DONN¹ ADD¹ B19 N33 an dúil DONN¹¹ an
ndiul MOR^{XX},
 - 3 ach DONN¹ DONN¹¹ mhac DONN¹ mic B19 MOR^{XX} mhic N33 Dagha F
Dadha DONN¹ B19 Daghdha N 33 agus tu DONN¹ (DONN^{VII}) is tú B19
N33 et tú ADD¹ BF^{XXVI} MOR^{XX} DONN¹¹ 7 Theara F EG soir MOR^{XX}
saor DONN¹¹ a stoir DONN^{VII},
 - 4 bhfuair MOR^{XX} Adhamh DONN¹ B19 Adhbha DONN¹¹ da ttaibrad DONN¹
da B19 dha ttriobruid EG F de dtiobrud DONN^{VII} de thiobrad chlann
oirfid a d'ibh N33, da tiobraid DONN¹¹,
 - 5 Ar EG F Mas do DONN¹ ADD¹ MOR^{XX} (DONN¹¹ BF^{XXVI}) mas tre B19
N33 dhraoidheachta DONN¹¹ DONN^{VII} ADD¹ (BF^{XXVI}) Thuath Deadan
draoigh DONN¹ (MOR^{XX} DONN^{VII} ADD¹ Dé draoi N33 De danann EG
BF^{XXVI} B19 D.D. an DONN^{VII} DONN¹¹ an draoidh B19
 - 6 fuair DONN¹ MOR^{XX} fáir ADD¹ mhac DONN¹ mac Dagha DONN¹¹ mic MOR^{XX}
DONN^{VII} Daghdha N33 do MOR^{XX} B19 DONN^{VII} a N33 ccaraidh DONN¹
ADD¹ B19 DONN^{VII} (BF^{XXVI} MOR^{XX}) ccathraoi EG ccaraid DONN¹¹
charoid N33, cca F
 - 7 'sair EgF is tre DONN¹ DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXVI} MOR^{XX} N33 DONN^{VII} tre
B19 mheor B19 N33 mheor DONN¹¹ bharrghlan bhinn DONN¹ B19 N33
MOR^{XX} bharrghloin ADD¹ BF^{XXVI} (DONN^{VII})
 - 8 cheangladar EgF ceangladh DONN¹ DONN^{VII} BF^{XXVI} (MOR^{XX}) a ceangladh
DONN¹¹ N33 léir ceangladh B19 ceanglaid ADD¹ da EgBF^{XXVI} dar
ccumoin B19 chumann MOR^{XX} DONN^{VII} ccumainn N33,

- Canamhain do bheoil dhorcha ghrinn,
 10 ar lorg Theirdhealbhaigh an tseanfhoinn,
 do thabhaigh dhuit tiobraid na dtrí sruth
 's a' naonbhar músa dá n-ainmniú.

[An tAmhrán]

- más ar chaitheamh disle an eagna is mian libh chum báis
 no chur
 fan tiobraid shithe dhá ohfuil sibh líonta 's gan tráigh
 'na bhun;
 15 's gach tuile dhíobh ar an aiste chéanna ag fás gan scor,
 nó an mise d'íocfadh an mhíl do scaoiltear tré dharr bhar
 gcroibh.

-
- 9 Canamhuin EgF tre chanamhaint DONN¹¹ (BF^{XXV1} B19 N33) is tre
 chanmhuin DONN¹ MOR^{XX} (ADD¹) chanamhuin ADD¹ BF^{XXV1} B19 N33
 bhéil DONN¹¹,
- 10 a tséanfhuinn B19 (N33) treanfhuinn EgF (?)
 11 do thabhuidh EgF a thabhaigh DONN¹ (DONN¹¹ B19 ADD¹) do om
 tabhuidhe BF^{XXV1} do om tábhaidh N33 habaidh MOR^{XX} DONNV¹¹
 dhuinn B19 N 33 toibread B19 tiobrad ADD¹¹ N33 sruth DONNV¹¹
- 12 agus naoinmhear DONNV¹¹ is naonmhur MOR^{XX} nionmhar N33 miusa EG
 músa F musas DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXV1} MOR^{XX} B19 N33 DONNV¹¹
 muisis DONN¹ dha EgF ga DONN¹ da DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXV1} B19 N33
 MOR^{XX} nainmneadh EgF (DONN¹¹ DONNV¹¹) nainmnuigh DONN¹ (ADD¹)
 nainmniughadh BF^{XXV1} N33 nainmniughadh B19 namanach MOR^{XX},
- 13 Mas ar EgF mas tre DONN¹ DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXV1} MOR^{XX} B19 N33
 chathamh DONN¹ MOR^{XX} (DONNV¹¹) disleacht B19 N33 disleadh DONN¹¹
 um a neagna DONN¹ ADD¹ BF^{XXV1} B19 MOR^{XX} N33 an eagna EgF dhon
 eagna DONN¹¹ mithid DONN¹¹ libh om ADD¹ bas MOR^{XX} do chur
 MOR^{XX} DONNV¹¹ chuir BF^{XXV1}
- 14 'sar B19 san N33 tiobrad ADD¹ BF^{XXV1} N33 DONN^{V11} B19 shíghte
 EgF shithe ADD¹ BF^{XXV1} síthe DONN¹ MOR^{XX} shíth DONN¹¹ saoithe
 B19 righe N33 o N33 dha EgF a Lsí eile sibh EgF síohse Lsí eile
 líonta ADD¹ tráth ADD¹ BF^{XXV1} truaigh MOR^{XX} bun DONN¹¹ MOR^{XX}
 DONNV¹¹,
- 15 sgach EgFBF^{XXV1} gach DONN¹ DONN¹¹ MOR^{XX} ADD¹ B19 N33 dhíobhtha
 DONN¹ DONN¹¹ MOR^{XX} BF^{XXV1} (ADD¹) díof B19 dhíobh EgF (N33)
 asde DONN¹ chiodhna EgF DONN¹ cheadna DONN¹¹ chiodhna ADD¹ aige
 DONN¹ MOR^{XX} chéadna uadh fas B19 N33 ag om ADD¹ BF^{XXV1}
 scúir ADD¹,
- 16 a díocfadh N33 d'íocfas BF^{XXV1} mhíl a DONN¹ ADD¹ ga N33
 sgaoilfear BF^{XXV1} ga sgaoileadh N33 sgaithleadh DONN¹¹
 sgaoilthar B19 tríd B19 (N33) mur MOR^{XX} ccrubh DONN¹ MOR^{XX}
 (N33) ccruibh EE DONN¹¹ ADD¹ BF^{XXV1} (B19)

A MHACAOIMH A THÉID.

- 1 A mhacaoimh a théid a lasaigh do léighinn
go Bailtíe nó an taobh suas di,
agus ghlacas, indiaidh do thasc a bheith réidh,
faoi bhrataigh, deich gcéad buachall.
- 5 Tá seacht mbliadhna déag, 'Thoirdealbhaigh Uí Néill,
ó chaithis do léim uainne;
is ar fheartaibh Mhic Dé agus 'mhercy' na néall,
go gcasair le séan buadha.

FOINSÍ : A¹ p 10 ADD¹¹ p 187 B p 61, CILL p 67
LIV¹¹¹ p 94, F p 47, MAL¹, L p 19, 3 C 4 1.
No6, E¹ p 132, BF XXVI p 53, G² p 42, G³ p 175
M p25.

LSÍ EILE: DON¹ p 57, EG⁵ p 84, 12 8' 5 p 70, 3 C 8 p29,
BF XXXVII p 19, DOMHNALLAIGH, LN 199, LN 200,
DON^{VII} p 38 O'CON.

CSCRÍ : Seamus Mac Cuarta E (F BFX XVI),
Seamus Mac Cuarta, ollamh L,
Toirycalwar O'Neill 3 C 4 1,
Tordealbhaigh O'Neill - Seamus Mhac Cuarta cct.E²
Toirdhealbhaigh Ua Néill mac Cuarta cct.G²G³
Toirdhealbhaigh Ó Néill. Dall Mhac Cuarta, cc. M,
Gan tideal A¹ ADD²² CILL LIV¹¹¹ MAL² O'CON,

- 1 mhacaimh ADD¹¹ mhacaibh L mhacnaidh G³(G²) a om theid CILL
theithid E¹ do théid G²G³ ag leasughadh G²G³ a wacaw a heid
a lasaw do leighinn C4,
- 2 taebh A¹ LN¹¹¹ thair a mbailtíe G³ Baltuic BF XXVI an om ADD¹
CILL E¹ M (C4) shúas de G³ (G²)
- 3 glacais LIV¹¹¹ (MAL¹) 's gur ghlacais G³(G²) do theagsa bheith
ADD¹ teagsa E thaxa bheith CILL a ndéis do theaxsa MAL¹
(L BF XXXVI) tneasa E¹,
- 4 brataoi E bhrachtaigh LIV¹¹¹ dol fuigh bhrataigh G²G³ buachail
M,
- 5 Tá seacht E¹ a cceann do sheacht G²G³ a Thoirdealbhaigh
ADD¹ E M, G²G³,
- 6 chaith tú ADD¹ chathais CILL M do leighne uaithe M úaidhne G²
7 fhearta G²G³ BFX XVI mhearsaidh E (L G³) mherchigh G² chosnadh
E¹ na naomh CILL G³ E¹ M,
- 8 ccasfar ADD¹ gcasthair E ccasar MAL¹ BFX XVI ccasar E¹G²G³M(L)
leat séun búaidhe G²G³M séun búaidhe ADD¹ buaidh thu MAL¹(BFX XVI)

A ghrinnfhlaith na mboach, budh cuimseach 'ool uainn

10 (t)h'intleacht i gcruas laoghce;

's ba binn ceart gan fhuath 'shloinnta leat suas

le peann blast' 'n uaim Ghaodhailge.

'Ansacht na sluagh, 'sheangmhacaímh shuairc,

'choim saeachta dar dnual féile,

15 is cinnte do chuairt mhilseacht-sa uainn,

a cheannbheairt d'uaisle Éireann.

A mhic Aodh Buidhe mhic Airt, a ríoghraidh gan bhras,

d'fhíorfhuil na seacht réagún;

a mhianach na mac a bhi 'griosacht na gcath

20 ón Scitia do stoc Fhenius.

Chuaigh do ghaol-sa 'nois thart sa tír a raidh a gceart

acht diamhair faoi spraic éiriceacht;

's nár mhithid dhuit-se 'theacht, 'mhílídh, le neart,

's do 'chíos a oneith 'gcairt Éireann.

-
- 9 mbúaidh $G^2G^3_M$ chumseach G^2G^3 ba cheanasach dul M uait E^1 ,
 10 laighice A^1 laeigce ADD^{11} léigce E laeithice CILL. laighic
 LIV^{111} leighinn E^1 léighte M le hinntleacht a ccrúas láeghche
 G^2G^3 ,
 11 shlointidh A^1 a slointe ADD^{11} a sloinntuidh E slointidh LIV^{11}
 's budh ghrinncheart G^2G^3 bhinn Cill MAL^1 fuath aslin filighe-
 acht suas MAL^1 L BFX XVI leacht CILL,
 12 le peann blast nuaim A^1 LIV^{111} le om pinn blasda a nuaim ADD^{11}
 (E) le om peann bhlasta an ogham Cill do p blasda nfuaim MAL^1
 go binnbhlasta a ndúain $G^3(G^2)$ an ogham E^1_M Gaeidheilge A^1
 (LIV^{111}) Gaoidhlig ADD^{11} Ghaoidhlig CILL Ghaodhlaic MAL^1
 Gaoidheilge G^2G^3 ,
 13 sheangmhacaímh A^1 a sheangmharcadh E (ADD^{11} L MAL^1 CILL BFX XVI
 G^2G^3) sheangmhacaímh LIV^{111} ,
 14 a chom ADD^{11} CILL BFX XVI G^2G^3 ar dúal ADD^1 ,
 15 mhilseachtsa uainn A^1 ADD^{11} (LIV^{111} E) a mhilseacht na suadh CILL
 a mhilseacht sa bhfuadh L a mhilseacht sa bhuaidh MAL^1 BFX XVI
 a mhilseacht na nduan E^1_M 'sgur cinte CILL E^1_M ba cinnte $MAL^J(L)$
 cian linn do chuairt san innse so uainn G^2G^3 ,
 16 a cheannfoirt G^2G^3 (MAL^1) gceannbheart M ar uaisle $ADD^{11}G^2G^3$
 do dh'uasle CILL a dfuaisle MAL^1 BFX XVI,
 17 om BFX XVI MAL^1 bhuidhe LIV^{111} Art CILL raoruidh CILL ríoghídh
 LIV^{111} riaraidhe G^2G^3 bhras ADD^{11} E ba bras L,
 18 a dfíorfhuil A^1 LIV^{111} do fhíor L do gh fíorfhuil CILL réagún M ,
 19 na bhfear L a bhíodh a griosadh CILL a om bhíodh L a om bheidh-
 eadh E^1 ag griosamh M^{mac} a ccriseach G^3 mac a ghriseamh G^2 ,
 20 Scythia G^3 Sytia Cill Sgitia cceart Fenuis L Féníusa E^1 Fhénuis
 ADD^{11} ,
 21 huath E biaidh do ADD^{11} mheath do gháoltaigh lic thort, áa'n tír
 a raidh a cceart $G^3(G^2)$ anois ADD^{11} LIV^{111} lig thart L tirsí a
 ADD^{11} E (CILL E^1_M) a om gceart E F ccart CILL,
 22 diamhúir A^1 sta teamhair faoi E^1 achd iarsma fuigh G^2G^3 sprac ADD^{11}
 eiriceacht A^1 ADD^{11} E éircigh G^2G^3 (M)
 23 budh mhithid ADD^{11} (E) 's om nachar CILL $G^2G^3_M$ a mhílídh G^3_M ,
 24 a chuair a cceart G^2G^3 cceart ADD^1 L (E),

25 A Thoir dhealbhaigh Uí Néill, d'fholaibh na dtréan,
 as rolla na réx uaibhreach,
 deir gach córadh don chléir, le feabhas do léighinn,
 gur bh'fhogas dhuit céim uachtrach.

Cia nár shochar liom féin (is) fortún dá mhéad

30 's do bheith 'ndochar nó 'ndaorghuasacht;
 acht go mairidh tusa 'réim, a ghaiscíd na nGaodhal,
 a' fraschur na mbéim luaimneach.

A mhacaímh na n-éacht, as brollach Uí Néill,
 do dh'fhuigheall na bhfréamh uasal;
 tá pearsa don chléir is ionann is tú féin,
 'n athtuirse 'do dhiaidh, gruama.

-
- 25 d'olluidh L do fhollaibh ADD¹¹ (MAL¹G²) de ollamh G³ d'fhiorfhuil E¹,
- 26 réir rola G²G³ rola A¹LIV¹¹¹ E¹ rex A¹LIV¹¹¹ reics L reaxsa MAL¹ reigsí E (ADD¹¹) réx G²G³ uaibhridh ADD¹¹ (E) uachtra MAL¹
- 27 curadh M (E¹) ar gach cur ADD¹¹ is dar gach cor E ccléir CILL ADD¹¹ se deairid a chléir BFXXVI MAL¹ 'sga ndearadís a chléir ar fheabhas L a d'éirighidh san gcléir le G²G³,
- 28 duitse E¹ duit M CILL uachtraidh ADD¹ uachtarach Cill,
- 29 cia om níor L MAL¹ BF XXVI G²(G³) gidh M CILL cé nach ar ADD¹¹ (E) shocar A¹ leat féin G²G³ is om ADD¹¹ MAL¹ BF XXVI G²G³ ME furtún ADD¹¹ G²G³
- 30 sa bheith E ADD¹¹ is tú bheith L M (MAL¹) 's tá ndochar G²G³ nochar MAL¹ a ndochar no a M ghúaiseacht G³ (G²),
- 31 acht om MAL¹ BF XXXVIG²G³ E¹ 'sgo maire tu reim MAL¹ tusa féin, a CILL tú sa réim LIV¹¹¹ tú an réim G²G³ tu reim L nGaodheal A¹ LIV¹¹¹ (CILL) ngaol M.
- 32 ag G²G³ (MAL¹) a bhfraschur LIV¹¹¹ fraschur M mbeldhm MAL¹ Luimnach MAL¹,
- 33 mhacnaidh G³(G²)
- 34 do dh'fhuighioll A¹ LIV¹¹¹ a dheaghbhail G²G³ do dhibhail ADD¹¹ do dearbhail E do ghabhail CILL BF XXVI M (MAL¹) ghabhail LF¹ bpriamh M den bhfréimh G³(G²),
- 35 is tá E is go bhfuil L táid G²G³ ccléir ADD¹¹ CILL G²G³M is om ionann E¹G²G³,
- 36 a natuirse ADD¹¹ M (CILL) a dtuirse G²G³ dheigh ADD¹¹ go gruama G³,

Agus Caty faoi léan 'ndochar 's i bpéin

'fraschur dá caorghruaidhibh;

's go nglacfaidís araon faoi fhlaithis mar spré

40 amharc nó radharc uaire ort.

Má dheargais do lámh, 'Thoirdealbhaigh, sa Spáinn,

'mBrigansia nó 'gcathair Bhreoghain,

tionscain ar sáil is prionsaí 'do dháil

agus ionsaigh clár Fódhla.

45 Cuimhnigh do pháirt san inse-se Fáil,

agus sinsir do ghráidh, Domhnall,

is milse nó bláth binnbheach na mbard,

ag insin mur n-athairchródhacht.

37 agus om L₁G²G³ MAL¹ Caty A¹ LIV¹¹¹ Catidh ADD¹¹ E (CILL)
Caitidh E¹ Caitidh na séad a ndochar fuigh phéin G³ (G²)
fa léan ADD¹¹ a ndochar ADD¹¹ E MAL¹ is í a b éin E is í bpéin
CILL,

38 a frasghul ADD¹¹ L E¹G²G³ ghrúaidhe G²G³,

39 nglacfaidís A¹ LIV¹¹¹ ADD¹¹ E L nglacfadaois CILL M nglacfadh
sí E¹G²G³ a roghoin A¹ LIV¹¹¹ a raon E ADD¹¹ M (CILL) mar
raon E¹ mar roghnigh G²G³ a reaighin MAL¹ (L) air Fhlaithis
G³ fhlaithios LIV¹¹¹ fhlaithas M spreidh M,

40 cead amharc le na radharc G²G³ amharc do radharc CILL (M)
uair LIV¹¹¹ CILL M G²G³,

41 om BF XXVI ma dhearg tu L (MAL¹) laimh CILL (G²G³)
ó dheargais G²G³ a Thoirdealbhaigh ADD¹¹ G²G³ M san ADD¹¹
G²G³M,

42 mBragainsia no A¹ LIV¹¹¹ (M) a mBragainsia san ccathair
ADD¹¹ E a mBriogainsia no CILL a mBrigansa 'sa ccathair G²G³
mBrigunsia ccathair MAL¹ Bhreógaoín G²,

43 da dhail A¹ is om ADD¹¹ E CILL G²G³ MAL¹M prionnsa M is
bíodh prionsaidhe E, ad dháil G²G³,

44 is ionsaighidh fál Fódhla MAL¹ ionsaighidh fál ADD¹¹ (E) is ion-
saighidh súd faghail Fódhla CILL faghail Fódhla L ionsaightheair
libh faghail Fódhla E¹ ionsaigh leo fáil Fódhla G²G³ ionsaidh
súd faghail M,

45 innse seo M san aighneas do ghnáth G²G³ caimhnidhsí an MAL¹,

46 agus om sinnsireacnt ghráidh uí Dhómhnaill G²G³ shinsire do
ghráidh Ó Domhnuill M do bhrathair Domhnaill L (MAL¹)
Domhnaill ADD¹¹ Ó Dhómhnaill E¹,

47 millse A¹ LIV¹¹¹ 's budh milsi CILL is ba mhilsi MAL¹ (E¹M)
sgur mhilse L is millseacht mar bhláth bhinnbheach G³(G²) nó
bard M (MAL¹) na baird CILL.

48 innsin LIV¹¹¹ insidh CILL maithis₂LIV¹¹¹ (MAL^JM) innsidh bhur
nais crodhacht ADD¹¹ innsigh E G²G³ (M), bhur nais chródhacht
G² bhur n-áthais G³ chrodha CILL cródha MAL¹M,

Tríochad ar chéad do righthibh san réim

- 50 dhirigh, do réir m'eolas,
do dhisle na nGaodhal, ór shiolaigh do fhréimh,
's gach aon díobh i gcéim Fódhla.
A mhílídh thug léim tríd na seacht Néill,
do mhianach na liag lóghmhar,
55 biodh "fleet" leat-sa 'gcéin 'scaoilfeas dár bpéin,
is iad líonta do bheithir bheodha.

Ná dearmaid, a leomhain fheardha na sról,
armas shliocht mhór íre;
chum feargach na slógh, deargadh na ngleo,
60 ag argain is ag leodh biodhbha.

-
- 49 Ta tríochad E Bhí caogad 7 cead a righthe L Caogad air
ced da righthe MAL¹ thair chéad G²G³ don réim CILL faoi réim
E¹ M ann aon réim G²G³,
- 50 mh'eoluis LIV¹¹¹ m'eoluis ADD¹¹ M a d'eirghidh E¹(M) a
dlightheadh a réir m'eólais G³ (G²),
- 51 nGaodheal LIV¹¹¹ (A¹) dhisleacht LG²G³ (MAL¹) d'isle E¹
ngaoll shioluidh an bfreimh L shaoiluidh CILL ór shioladh M
do shiolruigh ó G³ do hoileadh o fhréimh G²,
- 52 dhiobha MAL¹ dibh CILL i om MAL¹ Fhódla M,
53 thríd LIV¹¹¹ G²G³ tré M neull ADD¹¹,
- 54 do mhineughadh G³ mineadh G² lóghmhair G²G³ migach (?) MAL¹
leaga E¹ lomair MAL¹ longmhura E¹,
- 55 biadh A¹ beir M sgaoileas A¹ LIV¹¹¹ G²G³ a ccéim ADD¹¹ E G²G³
fliot L aigéin M leat MAL¹ G²G³ chum scaoilidh MAL¹ sgaoilfeas
CILL dar mbéim ADD¹¹,
- 56 bheotha A¹ beódha ADD¹¹ mheir L (MAL¹) as e líonta de
bhéithir G²G³ dheighfhir M (E¹) bheodhacha E¹,
- 57 fhearrdha A¹ LIV¹¹¹ dearmad LIV¹¹¹ M dearmuidsi an leomhan
feardha fa CILL darmadsa L Fearrdhas E an leoansa a feargadh
sa tsro MAL¹ farguidh fon L sa sról ADD¹¹ E (E¹) Ná dear-
naidsi an léan a fúaramar gaédhil G³(G²),
- 58 mhic íre (?) A¹ achtarmaidh G³ armuidh slíocht mór íre G²(G³)
slíocht CILL MAL¹ E L M armur ADD¹¹ (E)
- 59 chum om gargaigh na slógh, a's deargaigh a ngleo G²G³
chum om gargadh MAL¹ garguid L
- 60 leoghadh A¹ LIV¹¹¹ (ADD¹¹) aige arguin sa leodh biodhbhuidh
MAL¹ sa leo G²G³ (L) gargóin sa leonadh biodhbha M leonadh
E¹ 'gargghoin sa leoghadh CILL biodhbhuidh G²G³ bhiobhuidh
L,

A dhearbhmhnc an Róigh, 'Ghearfás an óir,
 nó 'Chonaill ag clódh ríghthe -
 's a Thoirdehealohaigh, ní dóigh seargadh don rós,
 's gurb in do leaca 'tá na srotha gaoil-se.

- 65 Ghaibh Éireamhon ard géilleadh gan scáth
 i n-Éirinn 'ón Spáinn uachtraigh;
 's gach réxa dá bhláth, deir Céitinn is cách,
 gur géag sibh-se d'fhás uatha.
 Cuir féin 's do lucht gráidh le daingneach na mbarc
 70 saidhbhreas le barr sluaighthe;
 agus géimfidh na láin 'gcéibh Inis Fáil,
 tar éis sibh-se a gcás 'fhuascailt.

- 61 A dhearbhmhnc A¹ a dearbhmhnc LIV¹¹¹ ó dhearbh ADD¹¹ E M CILL
 deargmac L a om dearbhmhnc G²G³ (MAL¹) Fheargus A¹ Fhearguis
 LIV¹¹¹ Feargus ADD¹¹ E MAL¹ G²G³M,
 62 Chonaill A¹ LIV¹¹¹ Conaill ADD¹¹ E M CILL no om agus Conaill
 G²G³ (MAL¹) cló A¹ LIV¹¹¹ clódh ADD¹¹ G²G³ MAL¹ aige MAL¹
 G²G³M ríghthe G³,
 63 dóith M searga CILL,
 64 is as ann do ADD¹¹(E) 'sap do leaca CILL G²,MAL¹ (G³M),
 srothadh M, Gaodhaise MAL¹ Gaoidhlic M,
 65-72 om MAL¹,
 65 Ghabh LIV¹¹¹ Éreamhoin A¹ LIV¹¹¹ do ghaibh CILL E o ghabh M
 ro ghabh E¹ ghaibh om An Éireamhon árd a d'éirghe sé an lá
 G³ A n-eire-bhan árd, a d'eirigh sé an lá G² Éramhan árd,
 Gaodhaleach L árd-ghéile M gan spás CILL E¹M géille ADD¹¹,
 66 a mhéin chugainn on Spáinn G²G³ in om L uataraigh CILL,
 67 Ceitín A¹ LIV¹¹¹ réxa G²G³ régs M réxa eile don mbláth a
 deir Céitean G³ don mbláth G² do bhláth M,
 68 uathfa A¹ sibhsi a ccás fúasguilt LIV¹¹¹ géig CILL ibhse M
 gur géagan a dfás úainn thú G²G³,
 69-72 om LIV¹¹¹
 69 daighneach A¹ gaibh féin L cuir thusa 'sdo lucht gráidh,
 bhuir ndaingneach a bpáirt G²G³ ar dhaingneach CILL gradh
 ADD¹¹ leom ADD¹¹ E L ar dhaighneach na mbhardh E ar
 dhaighneach L ar dhaingneadh M na mbard ADD¹¹,
 70 bar A¹ bárr luaighthe CILL barr ADD¹¹ E E¹M a ccéin
 chugainn, bárr G²G³,
 71 geimhidh na lámh A¹ géimhidh ADD¹¹ geimid E géimfidh CILL
 M (E¹) 's muna n-éighidh an liag fáil, a nÉirinn mur budh
 ghnáth G³ (G²) néimhthidh G² lain E¹M (CILL) a cceidhibh E¹
 a gcéim M a gceibhinis ADD¹¹,
 72 bíáidh a n-éigse a ccás trúaighe G²G³ tar sibhse M sibh
 bheith E¹,

Atá tobar na rí do dh'oiibrigh do shíol,

a' borradh fa do chaorghruaidhibh;

75 is ag Helicon arís a ghabhais do scíth

nó gur dheochais de naoi n-uaire.

Tá cogadh dár ndíth, do thoil an dá rí,

's a Thoirdealbhaigh mhic Aodh, fuagair,

chun cabhair nó claoi 'thabhairt dár dtír

80 's do chollatáin chríoch Ruaidhrí.

73 da shíol A^1 LIV¹¹¹ L Ta CILL MAL¹ G²G³M A thobar ADD¹¹
ríogh do dhobhair ADD¹¹ E do dhobair CILL rígh do bhar
do síol E¹ ríogh dhobar MAL¹ (L) ríogh do bhair M dha síol
CILL rígh d'obair dha shíol G²G³,

74 a om MAL¹ ar borradh fuigh G³ faoi G² an do L (MAL¹)
fá na M ghrúaidhe G²G³ MAL¹,

75 aige A¹ LIV¹¹¹ MAL¹ ghabhus A¹M 's gur ab ag Helícon
arís do ghabhais G²G³ sgar ag E is om ADD¹¹ a gabhail
ADD¹¹ sgíis CILL G²,

76 dheachas A¹ dhe LIV¹¹¹ MAL¹ dheachais ADD¹¹ E E¹ nó om
G²G³ MAL¹ dheochais as G²G³,

77 ta an cogadh dar cclaigh 6 thoil ADD¹¹ dar niodh a thoil E
ndigh toil MAL¹ tá'n G²G³

78 fuagar ADD¹¹,

79 chunn A¹ thabhairt A¹ chum LIV¹¹¹ L MAL¹M chun om
ADD¹¹ E G²G³ Cogadh na síth dhá do thabhairt ann ar
ttír G²G³ no sgíoth a thabhairt ADD¹¹,

80 chollatain A¹ LIV¹¹¹ etc chrích LIV¹¹¹ (ADD¹¹) 's om
ADD¹¹ E E¹ M CILL 'sdo om MAL¹ is tú áileagan na
cráoibhe Rúaidhe G²G³ Cholla táin M chríche CILL (M)
ceirigh L críoch Ruaire MAL¹,

'Chonspail na mbuadh is fonnmhair 's is luath

tonnghoil, tuar tréithe;

A Chon gCulainn chruaidh comhscar an dual -

damhgaire ruathair Mhéidhbhe.

85 A longmhílidh, gluais tromthuile sluaigh,

le teannPhilip a gabháil treise;

's má chonsaighir ár ngruaim comhcheart na chuain,

mar Chonaire i nguais léana.

81-88 om MAL¹

81 Mur Chonall na mbuadh ADD¹¹ a chonspuill CILL (E) a
Chonsul M O Chonall na mbuaidh G²G³ luaith M

82 tonnghoil A¹ LIV¹¹¹ ton ghoile CILL tonnghaile ADD¹¹ E
(M) tuair ADD¹¹ tréighe E M (ADD¹¹) treightheach E¹ Tonn
Tuile tuair tre thú G³ (G²)

83 a Chonccolunn A¹ (LIV M) on cconchullain CILL comsgair
A¹ no Congolunn crúaidh comhcgair an dúail ADD¹¹ chruaidh
comsgair an LIV¹¹¹ (CILL) duail E¹M A's Cuchulann a bhí
cruaidh a choimhstritheadh na slúagh G³(G²)

84 Méidhbhe A¹ LIV¹¹¹ do ruathar L a tTeamhair a's a rúagadh
Mhéadhbha G³(G²),

85 longmhílidh A¹ LIV¹¹¹ longbhile CILL L M a laoch Mhílidh
G²G³ tromshuile ADD¹¹ E thuille CILL gluais tar tromthuile
M,

86 gabhal A¹ gabhail geille E E¹M nar theann Philip a gabhail
géilleadh G³ (G²)

87 's ma chonsgiththear A¹ LIV¹¹¹ sma chonsgidhir E ma
consaighar CILL (E¹) ma chonsuidher L má chonsaghair M
agus coinsglídih G²(G³) comhcheart A¹ LIV¹¹¹ comhrith
CILL chomhchrith E (L) coimheirghidh E¹ (M) ag coimh-
chreathadh G² (G³) ar ccuan E¹ an cuan L,

88 Conmhuire CILL Chonnhire ADD¹¹ (LE) Chonn mhare E¹
Chon mara G²G³ (M) nguas E ADD¹¹ CILL léarthaoid G²G³.

A NÉALTA DUBH DORCHA.

1. A néalta dubh dorchá mar anfa 'mbarr sléibhe,
dom' ghéarghoin gach ordlach ó phronn mé mo spéis ort:
níl dáil agam le compórt, muna dtabhair blas do bhéil
damh,
mar bheadh an mhuirneach ag an fhialmhac, a dheaghshearc
óig néamhdha.
5. A ghrádh maise is deise, bheir m'aigheadh dom'
thréigbheal,
Agus 'liacht mórleagadh, re nár x sheas mise, 'dréim leat.
so an treas luighe ar mo thaobh chli, bheir osnaí dom'
réabadh,
fó no Pheigídh chaoín bhreasnaí bheith dom' easbhaidh,
's í ar téarma.

- A bráighe, gan aithbhéil, mar dharr shneachta ar chraobhaibh.
10 is a dá rosca breágha dheas, bheir mo shláinte dom' .
thréigbheal;
a dá gruaidhe, thug barr lasair, ar dheargan na gcaora;
's gurab ina hurla 'tá'n donn deas, ar lí 'n phomgranéta.

FOINSÍ : G^2 p 375, G^3 p 133.

Cscrí : Peigídh Chaoín Bhreasnuigh Séumas Mhac Cúarta
Peigídh Chaoín Bhreasnuigh Mac Cuarta G^2 , G^3 .

1. néullta G^2 s liaibhe Lsí,
3. ní bhfuil dfághail Lsí.
4. mar bhiadh an mhuirnn-bheach Lsí,
6. re nar sheas mesi Lsí
8. easbhíuigh Lsí bhreasnaigh Lsí,
9. áidhbheil Lsí,
10. rosca Lsí,
11. bárr Lsí.
12. Lith G^3 Shlighe G^2 phomgrenéta G^3

Ar m'aimhleas, níor chuimhnigheas óm inntinn atá buartha,
mar a ceanglaidheadh thart timcheall, re lionndubh, mo
chéadfaidh.

15 tá mé dom' shunnscaíl ag tromsmuaintigh éadmhar,
mar a bhí an Connlaoch 'dol 'un comhraic sul ar
fhoillsigh sé féin dóibh.

Más bás damh, táim cinnte gur b'í an chill feasta
mo chéile,

's gur gearr bhéas mé 'un cainte nó 'un cuimhneadh
ar an maighre.

Gabham mar roinn ar a bhfuil cruinn dom' mhaoin
shaoghalta,

20 's do Phádraig Mhac an Lioyndainn, in mo thiomna
ghníom oidhre.

13 ní'r G³ búairthe Ls1

14 thort Ls1 re Ls1,

15 shunnscaíl Ls1,

16 bhídh 'n G³ dul an comhraic Ls1 sulfar G³,

17 'n chill G³ gur beith Ls1,

18. bhé's Ls1 ann cainte nó ann cuimhneadh Ls1
maighre G²,

20 's de G³ Phátraig G² ghnídhíom G² ghnídhim G³.

XII.

A PHLANDA.

1 A phlanda 'ohrú na n Gaodhal fial,
 ná leig-se do thriath as do láimh,
 Seachain ort póist na seacht geann,
 a' Bhabylon mhillteach agus a h-ál.

5 Máirtín, Seón is Boitsi-Bub,
 triúr is lúbaí thoir nó thiar;
 Crúcaí Lucifir na locht,
 seachain ort, a ohrú na goliar.

FOINSÍ : A^I p2, E p51, UCD⁸ p4, EG p15b, EG146,
 EG⁶ p19b, O'Curry 73(e) p4, F p1851, Mor^{x1v} p117,
 EG⁷ p20.

LSÍ EILE : EG⁵ p125b, Copenhagen. LN 227 p117.

Osorí : Beannaicht Seamus Mích Cuairrta chum Airtur
 Claircan ag Gialbharrídh E,
 Beanacht Shemus Mhíe Cuoarta chum Artur
 Claircan a gGialbharrídh UCD⁸,

-
1. A phlanda ohrú na A^I EG EG146 EG⁶ F EG⁷ (O'Curry 73)
 a phlanda ohruid na Mor^{x1v} A phlanda doith phluar na
 E UCD⁸ nGaoidheal EG (O'Curry 73) nGeaghal E UCD⁸
 nGeadhail Mor^{x1v},
 2. léigsi EG146 EG⁶ O'Curry 73 tligh an trian sin as do
 lambh E UCD⁸,
 3. píasad EG⁶ oclonn O'Curry 73 oomhead ort peust na
 seacht ocliongh E UCD⁸,
 4. an EG146 EG⁶ O'Curry 73 Mor^{x1v} mhilltidh A¹ tá
 Babilonn milta as a haul E UCD⁸,
 5. Martún E (UCD⁸) Marthin Mor^{x1v} Seoin EG⁷ agus Bolsabub
 E UCD⁸,
 6. an triúr E UCD⁸ lúbaighe A^I lúbaidh EG EG146 O'Curry
 73 F Mor^{x1v} EG⁷ lúbaigh E UCD⁸ shoir Ls1 (ACH) thios
 no shiar E thsior no shiar UCD⁸ thsiar EG F shiar Ls1
 Eile,
 7. orucaoi E UCD⁸ orúcaidh Ls1 Eile Lucifear EG146 EG⁶
 Luchifar UCD⁸ (E) na goles E UCD⁸,
 8. a ohruidh Mor^{x1v} comead iad a ohneadh na goliar E UCD⁸,

- Seachain ort, a chrú na nGaodhal,
 10 ó Theamhair na ríogh 's anall ón Spáinn.
 Ná bí ag Charon san bport
 ar eagla 'nocht go dtiocfadh an bás.

AN t-AMHRÁN

- 'Óigfhir shuairo dā dtug uaisle Gall is Gaodhal
 ansacht buan dhuit is buaidh le poann 's le léigheann,
 15 a bhrairse do ghluais anuas ón deargfhuil tréin
 nā cail se thuas le cluain 's nā feall ort féin.

-
9. a chruidh Mor^{xlv} nGaol A^I oomead iad a chneadh na
 goliar UCD⁸(E),
 10. Theamhur A^I sa dtol on A^I o Tamhbair na righ do shiol
 o an Spáinn E (UCD⁸),
 11. na biadh ag Carraban ar an bport E UCD⁸,
 12. anocht EG146 Mor^{xlv} EG⁷ go ttuofhadh an Baad UCD⁸(E)
 an bias O'Curry 73,
 13. A Artuir shuairo E (UCD⁸) dha dtug F EG⁷ uaisle Galaibh
 is Goul UCD⁸(E) Gaoidheal EG EG⁷,
 14. annsocht EG⁶ dut buaidh re pen is re lann E (UCD⁸) re
 leonn UCD⁸,
 15. a om A^I EG⁶ a brainsa ghluais o Ghualra o na deargfhuil
 feinn E (UCD⁸) an deargfhuil Mor^{xlv} thréin EG146 EG⁷,
 16. na cail E UCD⁸ shuas A' UCD⁸(E) re UCD⁸ cluan Mor^{xlv}
 is na fall E UCD⁸.

AR AONACH A' LUAIN.

1. Ar aonach a' Luain insan Uadhan so thuas,
 'sé tharla dhamh an stualrbhean a bhreathnaigh mo chás;
 'sé d'fháig mé faoi ghruaim, gan chodladh, gan suan,
 mar dhrithle den ngual thug goradh in mo lár,
5. an ní úd a fuaramar ón ríghohean an uair sin,
 mar abhall na mbuaidh chuir Paris ar sáil;
 's go dtaibhstear damh an uair sin go mbeoidheadh sí suas
 duine bheadh i suan, tar éis a feicsin, - ón mbás.
- Bhí mé lá éigin ar mhalaidh 'thaobh aonaigh,
 10 A' breathnú na séad, 's 'mo sheasamh mar chách,
 go bhfaca mé 'n spéir, mar shilleadh den ngréin, -
 'sí budh mhacanta 'méin, i n-inneall 's i gcáil.
 Char stadas féin nō gur fhiafraigheas do chéadtaibh,
 cia haca de shliocht Éireamhon, chuaidh tharam sa tsráid,
 15 gur aithnigh mé a scéimh as Pluincedaigh aerach,
 bunadh na ngéarlann is na gcaisleán bán.

Lsí : G^2 p 145 , G^3 p 99

Cscri : Inghean Oilibhéir Pluingcéad. Mac Cuarta cct. G^3
 Inghean Oilibheir Pluinced. Mac Cuarta cct. G^2

-
1. ansa Núadhan $G^3(G^2)$ shúas Lsí.
 2. thárlaigh G^2 ,
 3. fuigh Lsí.
 4. dhe'n Lsí ngual do ghorradh ann mo lár G^2
 guradh am, lár G^3 .
 5. nídh Lsí nídh di a fuaireamuinn G^2 ,
 6 mar om G^2 ,
 8. an suan t'reis Lsí an té G^{3N} ,
 9. mholaidh Lsí áonaich G^3
 10. sheasadh G^3
 11. shille dhen ngréin G^2 shilleadh na gréine G^3
 12 méin, an ainndhar, sa ccáil G^2
 13 níor stadas G^3 de G^3 chéadaibh Lsí
 14 hacadh G^2 thoram G^3 tairiom G^2
 15 agus d'aithnigh G^3 Phluinceadeaigh G^2 áedhearach G^3
 aedhreach G^2 ,

- 'Sé an ní a dubhairt saoi, 's é 'na shuí le mo thaobh:
 "An bhfaca sibh an inghean sin Oilibhéir Óig,
 An planda den bhfíorfhúil a d'aithbheoidheadh ríghthe
 20 a fuair ceart agus cíosaibh seal sa Ráth Mhóir?"
 Siúd í go fíor an Deirdre 'bhí ag Naoise,
 nó Helen le gur cláoidheadh léith' an macraídh sa Tróidh,
 nó Flora go fíor, bhí ag inghean Eochaidh an Rí,
 chaith seal tamaill le haoibhneas i dTeamhair na slógh.
- 25 'S a inghean Oilibhéir mhic Anraí, is duit-se tá'n dán so,
 a leinbh gan smál, 's go mairidh tú i gcéim,
 an brainse do b'áille de Phluincéadaigh ádhmhar,
 an bunadh nachar bearnaigheadh i mbriseadh nó i mbéim.
 An cíos úd do ghnáth linn 'íoc le do cháirde,
 30 dá dtiocfadh in do láimh-se 'ainnir na gcraobh,
 gur bh'aoibhinn an áit ag ollaimh chríochaibh Fáil,
 a bheith ag cruinniú fa d'áras, a bhruinneall na séad.

-
- 17 nídh Ls1 a tsaoi G² shuigh Ls1,
 19 plannda G²
 20 a fuair G², a om G³,
 21 súd Ls1,
 22 cláoidheamh Ls1 macraídh G³
 23 Rígh G³
 24 Slóigh G²
 25 'S om G³ Héunraídh G² Eanraídh G³
 27 ádhmhar G³ a bhrainse G³
 28 beárnughadh G² i om mbéim G³
 30 ttiucfadh Ls1 a ttiucfadh G² ainndhir Ls1,
 31 gura G²,
 32 a om G² ag om G² 'g G³ Cruinneadh Ls1 bruinneal
 Ls1.

A SHEANCHLOCH UASAL

MAC CUARTA

1. A' sheanchloch uasal, goidé an suan-sa ar dháimh do thíre,
nachar ghoir fuachas fá do bhrat uachtair, scáth do dhídin?

AN CAISLEÁN

Tá mo lucht truaighe sínte i dtuambaidhibh, no ádhbhar caointe,
choiscfeadh m'fhuacht 's do choingeobhadh subháilce i lár mo
bhruidhne.

Foinsí: H 6 11 p 139, EG 172 p 41, 23 I 22 p1, Mur^I p 245,
E 11 I p 101, E p 53, BF^{VI} p58, ADD^I p 109,
G² p 128, G³ p199, Mal^N, Mal^G,

Lsí EILE: EG¹ p 15, UCG⁹ p 21, LN 227 p 42, L p 161,
Mor^{XII}, Mal^I, LN 200, Don^{VI} p 202, Man 72.

Cscrí: Tuireadh Chaisleain na Glasdromuinn. Seumus mc
Cuarta cct H6 11,

Aig so (saothar) a rinneadh le Séamus Mhac Cuarta
do Chaislean na Glasdromuinn san Fheadh a bporraisde an
Chreagáin a bhí a n-árus comhnuidhe seal ag cuid a d'uaislibh
chlanna Néill air na leagadh le duine uasal an tan a
tháinig an áit ar a láimh. EG 172,

Séamus Mac Cuarta cc. Mur^I (BF^{VI} Add^I)

Tuireadh Chaisleain na Glasdromuinn a cconntae
Ardmhacha. Seamus Mac Cuarta cct. E,
Tuireamh Chaislean na Glasdromuinn a cconntae
Ardmhacha; amhail Agalladh idir Séamus Mhac Cuarta agus
an Caisleain.

-
1. úasail G³ go dé Lsí,
 2. nar Add^I fúadhachas H 6 11 I 22 G²G³ fúadhchus EG 172 BF^{VI}
bhracht I 22 ADD^I úatair ADD^I dhí dion H 6 11, I 22 E11 E (ADD^I)
dhídin MUR^I EG 172,
 3. truaigh ADD^I ttuambhaidhibh H 6 11 I 22 EG 172 ttuambaidh MUR^IE
dtúamaibh G² m'ádhbhar MUR^I,
 4. mh'fhúacht MUR^I chuingeobhadh H 6 11 E chuinneobhadh EG 172
I 22 chuinneochadh MUR^I choinnbhadh Add^I bhrúighne H 611 MUR^I
bhráighne I 22,

MAC CUARTA

5. Gár ghabh na cuacha a bhíodh dá luascadh 'lámhaibh laochraidh, nach déanadh suaimhneas gan a bheith suas a' dáil an fhíona?

AN C.

D'imigh m'uaisle i measc na sluagh go Párrthas naomhtha, ag a mbíodh cuacha is coirn dá ruagadh - gáir gan íotain.

MAC C.

A chaisléain uaignigh, an tusa rinne uabhar chathair na Traoithe,

10. far baineadh anuas do cheann 's gan fuagra d'fhágghail do thíorthaibh?

AN C.

Cailleadh mo chuaine is theastaigh uaim mo ghárda ríogain, ag a mbíodh cruadhghol fa mo bhrat uachtair d'fhágghail fo m'íochtar.

5. gur ghaibh MUR^I cár G²G³ E ADD² a om EG172 ADD^I E bhéidheadh I²² laochruighe MUR^I,
6. déanamh H 6 11 tteanamh ADD^I ndeanamh G² ndeanfadh G³,
7. do imigh H 6 11 E do indhigh MUR^I i om MUR^I um uaisle ADD^I Párus ADD^I sluaighthe ADD^I
8. mbídhomh G² mbéidheadh G³ is gáir E iota ann ADD^I iota G³,
9. chaisléin H 6 11 MUR^I a shean-chais. E tu rinneadh E11 uadhbar E6 172 I 22 ADD^I traoughthe ADD^I (G³)
10. beanadh MUR^I dfágghail H 6 11 MUR^I bhaineadh G³ fhaghail ADD^I thiorraibh ADD^I thiortha G²G³,
11. úam MUR^I chuainne G³,
12. bhracht H 6 11 I 22 ADD^I crúaghul. MAL^N mbíadh MUR^I fhágghail MUR^I dh'faghail I 22 dfágghail H 6 11 dh'faghail E11 do fhágghail G²G³ íochtair MUR^I E íotar ADD^I,

MAC C

A sheanchloch shuaithnidh fana mbíodh sluaigh ag áireamh
cíosa,

cia hiaid a' lucht fuath ler baineadh an uair-se an
scáth sin díot-sa?

AN C.

15. Cuid do mo thuarignibh catha dá gcuastaí d/¹fh/^ēa/^a1/⁷bh
mo ghaolta,

do nocht mo ghuaile 'n-aimsir fuacht chum mearbhdháil
maoine.

MAC C.

Cia haca do dh'uaisle na hEamhna ó thuaidh nó Teamhíra
taoibhghil?

ainmnigh uait cia an dream lex luaiththeadh an argain chéadna.

AN C.

An fear a chóir m'fhuascailt 's nachar thuill m'uaisle
fhearg nó dhíomdha,

20 's nach measfaínn go luaithfeadh an tseilbh ó ar ghluais sé
cealg nó díth dhamh.

-
13. suaithnigh BF^{VI} shuathnaigh ADD^I (G³) fa a G²G³ áirmheadh G³
14. fúadh MUR^I baineadh MUR^I dhíot-sa MUR^I a núairsin I 22 G²
G³ anuas E₁₁,
15. dom thúairgnibh MUR^I thuargneamh E₁₁ thuargaibh MAL^N
ccnuasaigheadh dhearbh MUR^I acnúastaidh dearbh H6 11 I 22 E(E₁₁)
ccnúasfaidh G³ chuaisgfeadh ADD^I,
16. go om nochtaidh E₁₁ a naimsir I 22 BF^{VI}G² fuachta Mur^I
fuaicht G²G³ fuat E₁₁ chum mearbh dáil H 6 11 I 22 mearbh
MUR^I mearbhdháil MAL^G E G²G³, /dfághail
17. do uaisle MUR^I duaisle MAL^G thuairth E I22 BF^{VI}G²G³ na G²G³,
18. úaid MUR^I cé MUR^I chéadhna H6 11 MUR^I ainmníodhthear uat
a dream E₁₁ ainmníghidh G³ luaidheagh ADD^I luaithlobh I22
luaidheadh G³ arguin MUR^I,
19. a fear MUR^I thuill uamsa MAL^G na díombaidh G²G³ fhearg no
dhíomadh MUR^I EG 172 fearg no díomdha H6 11,
20. cealg no dígh dhom MUR^I se mheasam nach luatfamh E₁₁ se
measum G³ measum G² measuinn I 22 ór MUR^{II} treibh E(G³)
air ghiuaise ADD^I,

1. (AN C) Acht is beag a' díth agus a' duath agus a'
dochar dhamh-sa féin an argain chéadna agus
an t-imdheargadh déidheanach sin a fuair mo
cholann chlaonite chaite, i ndeireadh m'aoise
5. agus m'aimsire, d'fhoillsiú agus d'ainmniú dhaoibh-se.
Tá na liacht tár agus tarcaisne d'fhuiling
mise ó 16 Sir Henry Uí Néill agus a mhac
Toirdhealbhach, nac Sir Henry mhic Fheidhlim
Ruaidh mhic Airt mhic Aodh mhic Eoghain mhic
10. Néill Óig mhic Néill mhóir mhic Aodh mhic Domhnaill
mhic Briain Chatha Dúin ler tóigeadh mise go fada
fionnaolta ó ghrianán agus ó ghrianneall na
talmhan. Cia hiomdha eachtranaigh agus
allmhuraigh chodail faoi mo dhíon agus faoi
15. mo dhíonscáth-sa ón am sin gus a' t-am-sa

-
1. dígh MUR^I a díth, a dúath E dfuath ADD^I,
2. an dochar G³ danhsa G²G³ agus om MUR^I,
3. deighnach MAL^N,
4. cholann MUR^I cholainn E11 EG 172 chlaoidhte H6 11 G²G³
a ndeireag M'aoisa MUR^I,
5. aig fhoillsiugh ADD^I d'fhoillsioghadh MUR^I (I22)
d'ainmradh I 22 ainmneadh MAL^N a d'ainmnioghadh MUR^I,
6. do liacht ADD^I bir no luig MAL^G dfulinn ADD^I dár
fhulaing G²G³ a dfulaing E dfulang MUR^I
7. lá G³ mesí G²G³ (EG 172) Heanraidh I22BF^{V1} (EG172
G²G³) agus iodhoín a mhac ADD^I a mhac .1. BF^{V1} MAL^N,
8. a Toir MUR^I mhic ADD^I mhac I 22 G²G³ (H 6 11),
9. mhic Aodh mhic Airt ADD^I
10. Aodha G²,
11. an Dúin E ADD^I G²G³, tógadh MUR^I togbhadh MAL^N
12. ghrinneal G³,
13. eachtranaidhbh MUR^I cia siomdha Allbharnach ADD^I
tallamhna MUR^I talmhain E11 hiomadh MAL^N
eachtranach MAL^N,
14. allmhuirach EG 172 allmhuiridh G²G³ atuirrnaoidh
chodail ADD^I, a chodail EG 172 E MAL^G G²H³,
15. mo om H 6 11 an t-am-sa G³(G²)

1. níor lámh agus níor luath aon díobh sin mo
tholladh nó no threaghdadh nó go dtáinig
brainse do shaorchlannaibh na fíneamhna
ór fhás no ríoghraidh-se féin, mar atá
5. Pádraig Ó Murchaidh, duine uasal áirithe atá
ar s hocht Beirn Mhic Fearghail, Mhic Maola
Dúin, mhc Maola Fithrigh, mhc Aodh Uairíodhnaigh,
mhc Donhnaill Ilchealgaigh, mhc Muircheartaigh,
mhc Muireadhaigh, mhc Eoghain, mhc Néill Naoighiall
gur thuargain agus gur threascair go lár agus /aigh
go lántalmhain 'no bhlodhaibh beaga béalscoilte
mise, chum méadú naoine agus mionairgid d6
féin ins an an a bhfuair sé mise 'mo
bhaintreabhaigh anbhainn éidtreóraigh gan chlainn,
gan chéile, gan chléir, gan chonách.

-
1. gídhedh níor MUR^I lámhaidh H6 11 níor lúadh agus
níor lámh EG²G³ dhíobhtha ADD^I lúadh H 6 11,
 2. thréaghdadh H 6 11 EG172 MAL^N threadadh E MAL^G(ADD^I)
thráothadh G³ thola ADD^I dtáinic MUR^I dtáinic G²I22
H 6 11,
 4. raoghruighsi BF^{V1} EG 172,
 5. Pádraic I 22 G³ Pádhraig EG² ua MUR^I Murchadh EG²
áirighthe MUR^I H 6 11 airighe MAL^G(G²) áirthígh G³,
 6. Bheirnn G³,
 7. Dúinn MUR^I Frithre ADD^I Frithridh G²G³ uairíonaigh E
uair aonaigh MUR^I (EG 172) úiríodhnach G²G³ uir
eaghnaoidh ADD^I uasal oinneach E11,
 8. iolchealgaidh E I 22 Muireartíodh E11,
 9. Mic Muireadh G²,
 10. lear thuargain ADD^I, thrusgair misí EG 172
 11. lántalmhain G²G³ bláogha ADD^I bhlodhaibh H 6 11
bhladhhaibh Lsí eile,
 12. misí I 22 meadugh ADD^I mionairgit G²G³ dho ADD^I,
 13. fa bhfuair EG 172 I 22 G²G³ E BF^{V1},
 14. anbhainn H6 I 22 E (EG 172) anmhuinn ADD^I anbhann G³
éittréoraidh MUR^I éadtréoraidh BF^{V1} (EG 172)
éittréorach G²G³ eattréoraidh I 22,
 15. gan chéile om E11,

- gan ríoghraidh nó rómhná do mo dhídean,
gan uaisle nó ardoireachta do mo chosnamh,
gan mhacnaídh, gan bhandáil do mo mheadhradh,
gan chíos, gan chionaidheacht do mo shásadh,
5. gan mhuca, gan mhartaídeacht do mo bhiathadh,
gan cuirm nó comhól dá chaitheamh le
sleasaibh mo bhruidhne mar ba gnáth anallód,
gan aos ciúil, oirfide nó ealadhna do mo
chealgadh, gan ollamhain nó saoithe le
10. saorsheanchas do mo ghríosadh nó do mo
shíormholadh, gan aon d'fhearaibh an domhain
do mo shábháil nó do mo thárrtháil.

-
1. rogha mhna H6 11 rogh I 22 ríoghmhná E E11 MAL^G(G²G³)
dhíghdean ADD^I dhíodan I²²,
2. oireachtas ADD^I oireacht G²G³ cosnadh E,
3. mhacnaoidh MUR^I H6 11 mhaicnoidh G²G³ mhacnaoi ADD^I
bhannail H 6 11 (I 22) mheidhreachd G²G³,
4. chionuideacht MUR^I chionnacht E chiontíre G²G³
shásamh G²G³ sheasamh ADD^I chíosaighacht H 6 11,
5. mhuc H 6 11 EG 122 G³ mic BF^{V1}(E) mairteacht ADD^I
mhartíodh E ii mhartuidheacht MUR^I,
6. chuirm E caoimhól ADD^I chaitheadh G³,
7. bhráoighne I 22 budh MUR^I dob ADD^I mur do bhí
G³,
8. om E ii aois MUR^I ceoil ADD^I chíúil G³G²
ealaidhna G²G³ eadhladhna MUR^I ealadhna H 6 11
I 22 MAL^N,
9. ollaimh ADD^I suigh ADD^I saoi G² saoih G³,
10. sírsheanchas G²G³ (BF^{V1}) dá mo ghríseadh G²G³,
11. shaormholladh ADD^I fhormholadh E gan aon
a MUR^I,
12. shádhbhail I 22 shathmhail eG 172 tharóil ADD^I
thárthail MUR^I,

Níl tárrtháil dhamh nó fuascailt, is truagh mo dhíol-sa,
ag so an bás a' teacht 'mo chluasa, buan mo luighe-se.

MAC C.

Gár ghabh na gártha a bhíodh fá bhuaidh le sluagh do bhruidhne,
nó an maireann na gárdaí chuirfeá uait le luach an fhíona?

AN. C.

Féach a gcnámha, táid, mo nuair, 'na gcuála críona,
fir na dtáinte(adh) do bheireadh duais ar dhuain do dhraoithibh.

MAC C.

A chaisleáin álainn, cé táir buadhartha gruama claoite,
is iomdha ár ler fanadh suas thú, a' gabháil na gaoithe.

AN C.

Dá maireadh i láthair mo mhaith nó m'uaisle, mo mhúairshliocht
Aodh-sa,

30. Ba mairg lámh le leagfaí 'nuas do mo ghuaille an t-aol-sa.
-
21. ní fhuil H 6 ll ní bhfuil MUR^I neil E tarthail MUR^I
táirail ADD^I 's trúagh H6 ll dhíoghalsa G²G³ ghaolsa ADD^I
is om MAL^G BF^{VI} G²G³,
22. am chlúasa G²G³ laoidhse H 6 ll I 22 is buan mo luighse ADD^I
luigh sa G²G³,
23. Car dhoibh ADD^I ghaibh MUR^I a om bhíodh le búaidh MUR^I
sluaigh MUR^I dhruighne H 6 ll I 22 dhraoighne E11 bhrúighne
Lsí eile,
24. chuirfeá H6 ll ADD^I chuirthe MUR^I chuirfeadh E11E a chuirfeadh
G²G³ chuirthea EG 172 BF^{VI} chuirfá I 22,
25. ccúallaibh MUR^I atáid E I 22 G²G³ na cnamha ADD^I,
26. dtáinte G²G³ bheirtheadh MUR^I bheireadh G²G³ dhraoithe ADD^I
dhraoighthibh MUR^I,
27. chaislein H 6 MUR^I álainn om EG 172 gidh G²G³ búadhartha
I 22 H6 ll (BF^{VI} MAL^G EG172) búartha MUR^I búairthe G²G³
claoidhte Lsí,
28. lear MUR^I thú om MAL^G ag gabhal G³ a om a MUR^I gaoithche ADD^I,
29. A maireadh H 6 ll I 22 mairfeadh E11 no om mo uaisle G²G³
lathair maith no ADD^I mo mhúarsliocht H6 ll (I 22 EG 172)
mo om muairshliocht MUR^I mórshliocht G²G³ (ADD^I E) m'fúar
sliocht aosa E11,
30. budh mhairg MUR^I E E11 ETC. Ba mairg H 6 ll (G³) le a
leagfaidh E,

Éaghmha sáraithe ní tú uait ar uaisle ríoghraidh,
tar éis a mbáis 's a mbascadh uait go luan gan éirghe.

AN C.

'Sé sin a' fáth fa nguillim i n-uaigneas cruacha caointe,
gan neach ar fagháil aois dár n-uaisle i nguais mo scaoilte.

MAC C.

35. A chaisléain aird dá gcluintí $\bar{t}/h$ uallghol uair do b'iongnadh,
b'iomdha gártha, basa ag bualadh, is roisc ag líonadh.

AN C.

Cé táim ársaídh 's go bhfuil mo bhrúacha anuas dá spíonadh,
acht mur be $\bar{t}/h$ bás shliocht Fheidhlime Ruaidh budh buan mo
shaoghal-sa.

MAC C.

Cé taoir scáinte 's go bhfuil do ghuaille cruaidhe 'críonadh,
bhí tú lá gan easbhaidh sluaigh 's do ghruaidh ar n-aolú.

-
31. Eughfa H6 11 éafa I 22 éabh MUR^I eafa Eii E BF^{VI} MAL^N
eighthe G²G³ éadhbh ADD^I sáraidh H6 11 MUR^I I 22 etc. do
ghnídh G²G³ raoraighin ADD^I
32. mbasgaidh H 6 11 Luain EG³ éirghidh H6 11 I22 G²(E)éirigh MUR^I
G³) mbasgadh 'nnúairh G²G³,
33. nguilleam MUR^I nguillom I22 ADD^I MAL^G MAL^N G²/ BF^{VI},
34. 'sgan ADD^I
35. chaisléin H 6 11 MUR^I a ccluintidh H 6 11 I 22 ccluinfidh G²G³
húailighul MUR^I húailighul ADD^I iongnamh MUR^I ionghadh ADD^IG³,
36. garttha MUR^I bassa Lsí ach bosa G²G³ MAL^N do b'iondha Eii gair
MAL^N rosg G²G³ aige líonadh ADD^I,
37. cia ADD^I tam Eii ADD^I taoim MAL^G táimse G²G³ ársuigh MUR^I
ársuidhe G²G³ sgáintidh ADD^I,
38. be H 6 11 MUR^I amur bé I 22 Eii muna G²G³ beith EG 172
G²G³ (ADD^I) bhuan ADD^I (G²G³)
39. gé MUR^I MAL^G BF^{VI} gidh G²G³ táir Eii MAL^N thaoir E
scianta (?) MUR^I scantaídh ADD^I críonadh Lsí ach críona H 6
11 (ADD^I) na ccruacha críona ADD^I
40. easbfuigh G³ ghrúaidhe G³ n-aolughadh H 6 11 G³ n-aoladh
Lsí eile,

- Ní hé fionnaoladh do ghruaidhe nó áille do ghealchoirp
 dá thraoitheadh nó dá thanú is cás dócamhail
 nó doilgheasa, (nó) dolán nó dubróin, tuirse nó
 tromghala, éagnaigh nó ardosna d'uaisle do
5. mhaicne nó do bhandála, do chródhacht do
 mharcshluagh nó do mhóroireachta, mar atáid treibh
 uasal oireadha Oilliolla mhic Eoghain mhic Néill
 Naighiallaigh, dá ngoirthear muintir Choinne, agus
 cuid eile do do chraobhaibh coimhneasa cinéil féin
10. ar lorg Sheáin Uí Néill, dá ngoirthear dhíobhtha
 Clann tSeáin: géaga fóirleathna fineamhna do do
 chrannaibh mar an gcéadna sliocht Ardghail mhóir
 mhic Nathgharhna dá n-ainmnighthear uatha Clann
 Ardghail. Is iad sin na trí dronga diana
15. dásachtacha do-eadrána a bhíodh ag congnamh agus

-
1. ní headh EG 175 faonáola Eii fionnáolughadh G^3 ,
 2. do thráothidh no do thanaigh H 6 11 da throitheadh no
 da thanughadh MUR^I thraoitheadh I 22 EG 172 $MAL^N(G^2ADD^I)$
 thraochadh MAL^G do ghríthiodh Eii thráothúghadh G^3
 do thánaigh Eii thanadh I 22 EG^2ADD^I theannughadh G^3 ,
 3. doilghiosa H 6 11 doilghios Lsí eile no do dhubrón.1.
 MUR^I ria do dhubrón EG 172,
 4. tromghula $MUR^I G^2G^3$ tromghala H 6 11 I 22 EG 172
 éagnach ADD^I osna H 6 11 osnaidh Lsí eile asnaidheadh
 EG 172,
 5. mhacnaoi ADD^I bhannala H 6 11 I 22 $BF^{VI} MAL^G$ do om
 chródhacht ADD^I
 6. bharr sluaigh ADD^I do om mhór MUR^I oirdheachtais ADD^I
 oireacht G^2G^3 ,
 7. uasal araigh oireaghta MAL^G airithe ADD^I aireadha G^2G^3
 Oillioll ADD^I mhac Eoghain BF^{VI} ,
 8. dhíobhta muintir ADD^I muintir H611 EG 172 G^2G^3 ,
 9. dá chraobhaibh MUR^I cineil om MUR^I coimhneasa E,
 10. Sheathain MUR^I cSheáin G^2 cSheaghain G^3 dháobhtha MUR^I ,
 11. fhoirleathna MUR^I etc. fóirleathna I 22 H6 11 fíorleatha
 G^2G^3 dona crannaibh ADD^I fíorleathana ADD^I ,
 12. Árdghoil MUR^I Árdghiol EG 172,
 13. nanmnaighthear uathfa H 6 11 uathfa I 22 Eii,
 14. iad so E G^2G^3 siad sin ADD^I ,
 15. dásachtach MUR^I etc. diana dosgaolli bhíodh ADD^I a om
 H 6 11 do-éadrána I 22 E Eii cúnghamh H 6 11 G^2G^3
 comhnaidh ADD^I ,

ag coimhídeacht(a) i n-uirthimcheall do ríoghraidh gach
conair ina ngabhaidís, dá n-anacal ar inghreim
agus ar anfhórlann eachtrannach: gach neach a
mhaireas dá n-iarsma nó dá n-íadhaibh so atá

5. a roisc ag róshíleadh agus a mbasa ag
bascbhualadh agus a gcroidhe créachtach
cróilinníteach a caoineadh do ríoghraidh-se agus do
ríoghmhná nach maireann agus a' caoineadh mar
d'ímigh a neart agus a niadhachas uatha féin
10. agus nach dtig leo furtacht nó fóirthighinn a
thabhairt dhuit-se ó lámhaibh na ndaor
neamhcharthannach atá ag do bhriseadh agus ag do
bhuanréabadh. Níor cheist leo, mar an gcéadna,
do theascadh nó do thóirneamh le Turcaigh nó
15. le tíoránaigh as rann Aifric, Asia nó America

-
1. coimhídeachta H 6 11 I22 coimhídeacht MUR^I coimhídeachta G²G³
coimhítheacht ADD^I i n-úir H 6 11 G² ráoghruighe MUR^I
ann gach G³,
 2. conaire ann a H6 11 MUR^I ngabhadaois MUR^I ngeabhadís E11
ingream G² ainghréim ADD^I,
 3. fhanfhurlann MUR^I anfhórlan G²G³ eachtranaigh MUR^I(G²G³)
eachtrannaibh E11 aturnaidh ADD^I,
 4. don iarsma ADD^I íadhaibh EG²G³ á táid G²G³E táid MAL^G,
 5. roithshíleagh MUR^I roithshíluigh BF^{V1}(MHL^N) aige
roithshíliodh EG 172,
 6. ccroidhe H 6 11 I22 G²G³ ccroidhthe Ls1 eile,
 7. cródhlinnteach H 6 11 I22 crobhíontach G³(G²) croilinníteach
Ls1 eile ag G² ráoghruigh MUR^I -sa G²G³ I22,
 8. mur a d'ímthigh G²G³,
 9. agus a gcúlhdídean uatha G²G³ & a ccúldídean EMAL^G
anfhinígeachas uaftha E11 ainídeachas ADD^I uathfa I22,
 10. fóirigheann MUR^I fóirthighin H 6 11 fóirighin I22 MAL^NG²G³
fóirighain EG 172 fóirighin E11,
 11. a thabhairt om MUR^I na ndrúagh ADD^I ndáoi G³,
 13. óir níor MUR^I cheaist EG 172 cceadhna MUR^I,
 14. ná do G³ thoirneamh H 6 11 thoirghneadh ADD^I,
 15. tíaranaidh MUR^I(G²G³) tíarannaibh EG 172 Páganíodh E11
om Aifric E11 Affraic MUR^I as a n-Africa G³(G²)
Aisia MUR^I Aimerica MUR^I America EG 172,

acht brainse do shaorchlannaibh torthúla tuinniúla na
Teamhra féin a bheith ag do dhíbirt agus ag do
dhíthcheannadh ins an am a bhfuairadar cumhachta
ós do cheann agus lámh an uachtair ort.

Lámh an uachtair i bpáirt na nuaGhall is ort-sa
díoghladh,
báidh na huaisle d'fháig do ghuaille, is ola do ríomhadh.

AN C.

Is iomdha cuaine theastaigh uaim, budh teascadh tíortha,
a bhriseadh sluaighte is chreachadh buailte i ngeall
mo scaoilte.

MAC C.

45. Acht mar dteastaigheadh uait acht sliocht Cholla Uais, ón
gceann sin shíos dhuit,
clann Domhnaill uasail anmnaigh shuaithnidh mheanmnaigh
Mhílidh.

-
1. brainnse Lsí saorchlana ADD^I sháor-ehrannaibh G²G³
tórrthamhla H 6 11 I22 MUR^I toreamhuil ADD^I
tórrthamhlach G³(G²) tuineamhna ADD^I,
2. Teamhracha EG 172 Teamhrach G³ dhíbheirt MUR^I ag do om
dhíthcheannadh ADD^I, 3. cúmhacht G²,
4. úachtar MUR^I ort om H 6 11 I22 EG 172 EG²G³ MAL^GMAL^N,
-
41. úachtar MUR^I dhíoghladh EG 172 díoladh ADD^I díoghaladhG²G³
nuadhghaill G³,
42. a d'fáig G³ ríomhaidh ADD^I
43. uait EG 172 teagadh ADD^I teasgaidh G³
úam MUR^I tíorrtha MUR^I,
44. chréachadh MUR^I a om EG 172 ADD^I brisluigh ADD^I
'sa creachadh bailte G³ creachadh G² 'ngéill ADD^I,
45. tteasdabhudh úaid a h MUR^I tteastlodhan E11
acht om muna ADD^I G amur I22 E MAL^G G² tteastaidh ADD^I
I22 E11 tteasduíghionn G³(G²) díot G³,
46. anmnaigh MUR^I H 6 11 ainmnigh EG 172 E MAL^GG² (ADD^IG³)
ainmníodh E11 shuathnaidh G²G³ shuantaigh ADD^I
mheanmníodh E11 mheanmnach ADD^I,

AN C.

Rí Oirthior uaim, ba leor a chruas i n-aimsir bruidhne,
mo leomhan uasal, mo chrann buadha, mo chorn fíona.

MAC C.

Atá comharsain uait gan chomháireanh suas 'bhí 'gcomhair
do ríoghraidh,

50. is budh leofa an bhuidh ó Bhóinn anuas go bord Eas
Craoibhe.

AN C.

Mac Mathghamhna uaim, Maguidhir na gcuach, mo lón, mo
laochraidh,

budh dóibh-sean uair ó bhord Uí Ruairc go teoirint Maoile,

MAC C.

Budh teann do ghuaille i n-am na ruaga seanshlíocht íre,
ansacht buan na ndrong 's na ndrúadh thug geall gach tíre.

47. Óirthior H 6 11 Óirthear E11 óirthiar G^2G^3 Óirchir MUR^I
budh MUR^I I22 EG 172 braoighne MUR^I braoine H 611
E $MAL^G(G^2G^3)$,
48. leanban ADD^I mo chorm búadha mo chrann fíona MUR^I
(I22 EG 172?) buadhach ADD^I ,
49. chomharsainn MUR^I EG 172 comharsan E11 uaim G^3
coimháirmheadh G^3 ccomhar I22 rágghrúighe MUR^I ,
50. leóthfa H 6 11 I 22 E11 (ADD^I) leofa EG 172 leo MUR^I ,
51. Mhathghamhna G^2G^3 Mac Guidhbhir E11 (ADD^I) lonn
 MUR^I EG 172 I 22 leóin ADD^I ,
52. 's budh ADD^I dhoibhsean MUR^I budh leo an búaidh ó
bhord G^2G^3 teóirint MUR^I teorainn ADD^I Mhaoile G^3 ,
53. theann H 6 11 ghuailla I 22 sean H 6 11 EG 172
shean MUR^I ,
54. ndrúaidh G^3 ndrúagh MUR^I I 22 tug I22 géill
 ADD^I ,

AN C.

Rí Easa Ruaidh fuair comhartha buadha ór bpátrún naomhtha
Ó Dochartaigh uaim, Mac Suibhne na dTuath agus Clann Uí
Bhaolte.

MAC C.

Ó Raghailigh, Ó Ruairc na Breifne uait is Ó Catháir an
fhíona
is Ó Donnghaile an tsluaigh budh tonnghail 'tuargain
lann le bíodhbháí.

-
55. Eassa MUR^I comharthadh ADD^I G²G³ buaidh G²G³ (ADD^I)
boatran MUR^I (MAL^N) ar brathur MAL^G,
56. ttuagh MUR^I Saibhne ADD^I Bhaolthe MAL^G Bhaoidhille
ADD^I,
57. Reilligh ADD^I Breithfne D22 Cathan H 6 11 (MUR^I),
58. Donghoille MUR^I Donghaile G² (EG 172) tsaigh MAL^N
tonnghoil MUR^I tuinnghoil E11 taonfhuil ADD^I
lán MUR^I bíodhbhadh ADD^I bíobaidh G² bíodhbha H 6 11.

XV.

ATÁ BEOGHRÍS AG ÓIGINGHEAN SO 'NA
BHRÓSAIBH...

1. Atá beoghrís ag óiginghean so 'na bhrósaibh tré

leaca mar aol

$\overline{[a]gus}$ rós líonta ar an nós céadna gan dōigh

scaoilte atā ar aiste na gcaor:

$\overline{[t]s(?)}$ char leor Séamas don ord dhíomhaoin 'bheith

i ngleo shiorraí nō i n-arc ag an ēag,

Ach slóigh laochraídh na Fódhla íochtaraigh $\overline{[e]}$ gan cōir

dhíolta ortha i searc leis an ngēag.

FOINSE : EG 135 p. 35.

Lsi EILE : EG⁷, G² p. 44%, G³ d. 183,
G^{3A} d. 245, G⁴ p. 51, G⁶ p. 296,
(E¹), (23 A 1 p. 80).

Cscrí : An fear ceadhna (.d. Seamus Mac Cuarta) EG 135,
Rois nui Réilligh, no an Chaoin Róis,
Semus Mac Cuarta cct. Ceol maith gan
bhreig. (A Rois bhéasach da phóir
Réighleach.. 7 vaí) EG⁷,
An Chaoin Róis Mac Cuarta cct. (A Róis
bhéasach dá phór Rághailleach.. 9 vaí) G²G³.
An Chaoin Róis. Séamus mhac Cúarta cct.
(A chaoin Róis sé do aon phóg, a dfáig pian
mhór agus creapall ann mo chlíabh.. 4 vaí),
G⁶ (G^{3A} G⁴), Rose O'Reilly. Carolan. (Is aig
mo caoin Roise ta na naoi nór fholt... 6 vaí)
23 A 1.

-
1. óg EG² aol EG²,
 2. ceadhna EG² gcáoir EG²,
 3. char leoir Seamus Síomus EG² a ngleo
shiorruighe EG²
 4. laochruigh na Fodla íochtdaruigh EG²
orra asarc leis EG²,

5. [ʲs̪] ag mo chaoiṇ Rósaídh atá na naoi n-órfoílt
 'fíorchornaídh 's a' freas[̪h̪] go féar,
 ar na nigho cōiriú le buíde an omra,
 gach dlaoi 'treorú 's a' casa[̪h̪] mar théid:
 [g̪]ach ní is cóir dhi atá claoi cóigídh do thrí
 seoida aici is glanta nó an scéimh,
 [ʲs̪] gur b'í is róghile p̄op óigilile agus cīche
 clóchrúinne ós ochta a coirp ghleāghil.
 Ní fhaiceann Sēamas faoi theas na grēine le seasamh
 scéimhe do mhnáibh gach cuan
10. acht an ainmí aolta(dh) nach leasc a ghleāsas
 ar shamplaí séimhstarra(dh) sáimh gach stuaim:
 á crobhtha ghle(a)laga(dh) is deise sbēideas gach
 aiste ar théadaibh i ndáil gach sluaigh,
 [ʲs̪] a bhfacaidh a tréathra do ghaiscibh Éireann gur
 ghreag i ngéarghoiṇ a grāidh gach uair.

5. fíor chornuigh sa frasa EG² mo chaoiṇ róis ta EG⁷
 nórfholt don mhín chórnughadh sar este na gcaor/ EG⁷,
 6. [ʲ?] air na níghe coirugh EG² gach dluigh treóruigh
 sa casa mar EG² is gur b'ionn a ceibh coraigthe le buigh
 omra gach dlaoigh a treórughadh sa casadh mar thead EG⁷,
 7. [ʲ] ach ní EG² dhí EG² cóigaidh do trí seoida aici dhí
 EG² ta gach nídh is coir di dhá thrí seoidaibh ta clocha
 clódh aici is glaine no'n sgeibh EG⁷,
 8. [ʲ] gur EG² rodhghille oip óigilile EG² oichtadh a
 cuirp ghleaghil EG² is gur b'í EG⁷ a oíob mar
 oigile, cīcha cruine ar ucht a cuirp gléil EG⁷,
 9-12. om EG⁷,
 9. [ʲ] í fhaiclonn EG²,
 10. [ʲ] ach an innfhíor aoltadh nac leisg EG²
 air shomplúigh séimh starr(?)adh sáimh gach
 stuaim EG²,
 11. [ʲ] a cruimhtha ghlea lagadh EG² sluáighídh EG²,
 12. [ʲ] a bhfachuigh a treathairadh do ghaisgibh
 EG² ghreig(?) a ngéur ghoin EG²,

[^tSí] mo Rós Bhreithinneach don phór Raghallach an
óig ghleghartha is corcarr grísghruaidh,

[is] a foilt nogheagach is mó méad fhleisc don
ór ghréagach le himeall gach duail:

15. []óir dheaghdhearca róigh raoighinghlasa, rós
caoirleaca is lile a' fás uatha,
[nó] an dóigh an spéirghasta an bheoil créarcbhlasta
ina mbíodh fós seantach mā léigir [mé] i
nuaigh.

Atā scata fionnchiabh is fada i n-íomaíocht ó dheise
a cinn siar go trácht a bróg,
nó an bhfacthas tillte iad 'na dtaisibh tríollfhiar
'casadh timcheall 's a' fás mar ór:

13. dhóir Raighalach EG² ghlegharrtha is corcarr EG²
A Rois bhéasach da dhóir Reighleach, an tseoid
ghléal ghartha, is corcara grísghruaidh, EG⁷,
14. nógh(?) -gheagach EG² óir EG² th'íomóill gach dúail EG²
/a bhfuil a folt snuadh dhéagh dhaite is mó
méin deise d'or Ghréugach ann imeal gach dual, EG⁷,
15. dhearca róigh rígh ráoighin ghlasa rós caoir
leacadh EG² Tá maíthe dheagh dheasa, a rosca
réigh ghlasa, [nos?] mar chaor leagtha ann
san lile mar stóir EG⁷,
16. [?] an doigh EG² a mbiadh EG² ma leig[·] an
uaigh / EG² no ann doigh, a spéar ghasda,
a beoir chraedharc dhaite, go mbéidhir fós
seantach, ma leigir me san uaigh EG⁷,
17. sgáta EG² a níomchidhacht EG² Tá sgata
fionnchiabh le fada a níomniamh ó dheise cinn
lei go baltaigh a bróg EG⁷,
18. no an bhfáiciós EG² 'na dtaisuibh tríollsfhiar
caisuibh (?) timchioll EG² óir EG² no an bhfaca
sibhse na cathaigh trlseach a bhí casadh timchioll sa
fás leis a tseoid EG⁷,

nó criostail goirniath 'na roisc ar mhoill triall
atā nīdhte as grinnlíoga i bpáirt an rōidh, -

20. ní mise ar aoinrian acht fir gach trian atá gonta i
dtromchian ngrádh le Rōis.

Atá mīle ōgchuach 'na bhfichead scór scuab agus naoi
gcorndual ar astar do chéibh,

's gach dlaoi is mó lua ar lí an óir nua 's go
nba dian leo a mbruach chum fascaidh do
ch/éad/ :

acht mura bhfuighid cóir uait a ghrís rōis fuair an
aon phóg shuan le seasadh ón phéin

mo chlí leonta uair ní bhiam beo buan a chroidhe is
leor cruadhais, nach peacadh dhuit m'éag.

19. a bpár/ṫ(?) ann roidh EG^2 nó om Cristiol
ghormlaoi, a rosg le'r mheall trian, aitos trom
ghean sa bpairt don ros, EG^7 ,
20. quinta a drom EG^2 ní me ta ar anriaghal ach fir
gach cruinn chian ta tuit a ttrom ghean sa
ngradh leis an tseoid. EG^7 ,
21. oig cuach na bhfithciod sgór sgúab agus naoi
gcoirnn dúal ar aistair EG^2 Ta mīle or chuach
do fhithchid sgóir sguab na naoi gornn dual
ar astar a ceibh EG^7 ,
22. lúadh EG^2 núadh sgo madh dían leó a mbrúach
chum fasgaidh do ch/ṫar/ EG^2 is gach dloigh is
mo luadh ar laoi an omra nuas is dion fuirdh na
bhruach chunn fsgadh do chéad EG^7 ,
23. ach EG^2 a dhrís EG^2 a náoin phoig shuan EG^2
le seasadh (?) EG^2 acht om mar bhfuighidh coir
bhfuird a ghrís ro shuairc aon phog le go seasfar do mo
phein EG^7 ,
24. búain EG^2 cruadhais EG^2 peacuidh EG^2 mī le
suairc cha bhíomsa beo buan a croidh is leor
cruas no an peacadh leat m'eag EG^7 ,

ATÁ LILE GAN SMÚID

- 1 Atá lile gan smúid ar m'aire-se ag luighe
 's ní cheillfidh mē a clū go dearbhtha;
 an ghlaire 's a' snuadh 'bhí ag Helen ar dtús
 gurab aici go nua tá ar tearma.
- 5 Gan bhriseadh, gan bhrughadh, gan mhealladh re cluain,
 aocht soineanta, sūgash, leanabaidh,
 agus tuilte do dhúthchas fhola Rí Mumhan
 a n-Ailidh ghil chiúin Ní Chearbhaill.

Nach bhfacadh tú scéimh Angelica is Dhéirdre

- 10 'cruinniú san maighdin gheanmnaidh;
 is gach buinne dá céibh mar loinnir na réalta
 nō ealta do dh'ēanlaigh an tsamhraidh.
 Deir a geleachtann a mēin do mhacnaidh na nGaodhal
 gurb aici tā an chēim go fairge:
- 15 is truagh nach raibh léigse ar fhearainn dúithche Éile
 ag Ailidh do fhrēimh shíol gCearbhaill.

FOINSÍ: E p50 [3v.7, G² p74, G³ p149.

Cscrí: Seamus Mac Cuarta E,
 Ailís nuí Chearbhuill mac Cuarta cēt. G²,
 Ailís nuí Chearbhaill G³.

- 1 Tá G²G³ m'aireise E ag om G²G³ luigheadh E
 lúadhadh G³ luathughadh G²,
 2 cheillidh E cheilleam G³ (G²) cliú Lsí,
 3 snuaidh E Heillín E,
 4 gearbh E téarama G³ (G²), 5 le G²G³,
 6 ach soindhiontha E soighnionnta G²,
 7 o dhúthchas G²G³ de fhola G² G³ fholla E,
 8 ann Ally G²G³ gheal G²G³,
 9 An bhfaca G²G³ Deirdhrigh E,
 10 a cruinneadh G³(G²) cruinioghadh E maighdinn E,
 máighdion G²G³ geannmigh E gheanamnaidh G²G³,
 11 is om G²G³ gan(?) buine E ciabh G²G³ air luinnir G²G³
 loinnir E,
 12 na G²G³ dht eunlaigh E éanlaighe samhraidh G³(G²),
 13 macnaidh G²G³ macnuibh E, 14. ceim G³ fairge E,
 15 thruaigh E 's mo núair G²G³ rabh E luigsa E
 fharrain E fhearann G²G³ dubh Éile G²G³,
 16 gearbhuill E Ailigh na séud ní Chearbhaill G²G³,

A theachtair thēid go fearainn dūithche Éile,

aithris do scéal gan mhearbhall;

go bhfuil ainneir dā bhfrēimh is earthannaigh mēin

20 dā bhfacthas ar aghaidh na talmhan.

Le haigheadh, le céill nach bhfuil comórtnas lēith

ó Chlochair go Droichead na Cairge,

is gan a lochtaibh faoi an ghréin aht ar ghoin sí don éag

do ghaiscídhibh na mbélmeann fairge.

25 Beannacht ar chéad uaim is aithris don ngéag

nach léigeam-sa 'n ghéis ar dearmad.

Acht déan colmhéad dult féin nuair a dhearcair a scéimh

nach rachaidh bú i n-éag mar Chearbhall,

tráth chualaidh sé scéal go ndeachaidh sí i gcré,

30 inghean osránach ghléal rí Albain.

Measaim nár bhéasaigh sise ná'n pEARLA,

Ailidh chiúin tséimh ní Chearbhaill.

Tá cruinniú na rós gan mhilleadh, gan bhreodhadh,

fá chiumhsaibh a beoil, ar ndeargadh;

35 agus gile gan oheo 'teacht timcheall 'na goómhair

mar lile faoi neoin gan seargadh.

Cá hiongnadh liom clódh na glaine faoi dhó

'bheith bruithneadh san tseoid ā cealgadh,

is fuil Cholla na slógh ó thobar na leomhan

40 dā hoibreadh, is mórshíol gCearbhaill.

17 a theid G^2 farain E fearann dubh Éile G^2G^3 ,

18 mhearabhall E mhearbhaill G^2G^3 ,

19 aindhir Ls1 da bhfeimh E don bhfréamh fa charthannaigh

G^2G^3 bhfaíonhas E bhfacas G^2G^3 talmhuin G^2 ,

21 heigneach E aigheadh G^2G^3 na bhfuil E ní bfuil G^2G^3

leí G^2 comorthúis E cómortog G^2G^3 ,

22 Dróiththead G^3 oarraice G^2G^3

23 gan a lasadh G^2G^3 fuil E (G^2G^3) ao E,

24 ghaisgeadhaibh E mbeimon farige E bélmeamhuil

fearamhuil $G^3(G^2)$,

25-64 om E 26 léigiomsa G^2G^3 , 27 dhearcas(?) G^3 ,

28 rāchfaidh tú dh'ég G^3 29 i om G^3 ,

30 Albainn Ls1, 31 measam Ls1 32 nuí Ls1,

33 cruinneadh G^3 bhreoghadh G^2G^3 34 chiúmhasaibh G^3 ,

35 timhíall G^3 cómhair Ls1,

37 hionghnamh G^3 coloinne Ls1

38 sa G^3 cealgadh Ls1,

39 as fuil G^3 uā thobar Ls1 40 hoibreadh as Ls1,

Dalta na oléire ar bhandáil na maighdean,
macánta, méiniúil, mórdha.

Leannán na féile ar cheannach na héigse,
an ainnir gheal tséimh nach deoraigheadh.

45 Soáthán na dtréanfhear, scafánta, tréitheach,
an mhallroscach ghréagach, dhealbhta;
's le amharc a laghad go socaradh an spéir-sa
cogadh a mhéad ó mharbhta.

Iomdha léithchorn iar pilleadh go feoir
50 agus loinnir an óir dá ndearbhadh,
croichte do nóblaí léithe mar ómra,
nite le fórcadh 'n airgid.

Breacaigh sí srólta mbreachtmaidh le meoire -
ealta na hEorpa i ndealbhadh;

55 an eala 's a' dreollán, an torc alla 's a' rón,
an mhuc mhara 's míol mór na fairge.

A gcuinneadh na slóighte loingis na seoltaí
chugainn ar bhóchna Dhealgain,
is clóithreaghadh na leomhan-sa ag innleadh a n-óige,
60 litir a clódh-sa dealbhta,
ní ghlacfaid siad ór ná eallach 'na ndorn
gan Ailidh bheith leo ar fairge.

Acht ní léigfeadh/dá gcómhair acht maithreas síol Róigh
na macnaidh an mhórfhuil Teamhrach.

43	cheanaigh Ls1,	44	ainndhir Ls1	deórghaidheadh Ls1,
45	sgathfanta G ³		tréightheach Ls1,	
47	a leud G ²	socrachadh G ³	sogaradh G ²	spéirsa G ³ (G ²),
48	mharbhta G ²	mharbhúghadh G ³ ,		
49	leicórn G ²	léith chórn G ³ ,	1. nóblaigh Ls1,	
52	nighte Ls1	fórcadh G ²	fótharcadh G ³ ,	
53	mbreachtmaidh Ls1,			
55	tuirc Ls1	alla G ³	allaidh G ² ,	
56	mial G ²	míol G ³ ,		
57	Dá gcruinneochadh slóighte G ³	ná Ls1	seoltaigh G ² (G ³),	
59	is clóithreaghadh na leonsa G ²	7 olúthughadh na		
	leomhain se G ³	innleadh G ²	innliughadh a nóige G ³ ,	
60	clódh-sa G ³ ,	61	ghlacadh Ls1,	
62	Ally Ls1	63	aoh Ls1	ccóir Ls1,
64	macnaoi Ls1.			

A THEAMPAILL B'FHURAS DUIT CUIDIÚ
LE GAODHALAIBH.

1 A Theampaill b'fhuras duit cuidiú le Gaodhalaibh,

FOINSÍ : N , 23 I 37 p 17, ADD^{II} p 163, L Pl,
 G² MAL 11. p 152, G² p 19, G³ p 43

Lsf Eile: C¹ p57, EG⁷ pl1, 23 N 33 p 412, Mor^V, McCabe §7,
 VII Don pl79, Coyle , 23 O 54 p 65.

Csorí : Tuireamh Mhurchadh Cruis oot. N I37,
 Tuireadh Murchadh Crúis. Mac Cúarta ré chan ADD^{II} ,
 Seamus Mhac Cuarta. Marbhnaoi Mhurchadh
 Crubhais L,
 Tuireadh Mhurchadh Crúis. Seamus mha Cuarta G²
 Tuireadh Murchadh Crúis . Mac Cúarta ró chan G³

A - C Tá Baile Chrúis gan driúchd gan fhéar ann
 gan duilliúr cúmhra air bharraibh géagaibh
 ó do lá-sa, a Mhurchadh, a cheann fine na féile
 2 3
 -sa theampaill G G

1. burus I37 cuidiugh I37 cuid eadh LG G^{2 3} Gaodhailibh
 G
 MAL ,

- 's a' liacht fear cumais, bhaineadh urraim as céadtaibh,
 'tá na luighe timcheall fo d'imeall do do theaghadh.
 A roilic, is mire nach roinneann tú /t̃-/h'adail,
 5 is iongnadh d'fhulaing tú tuile gach aonmhán,
 bhios 'teacht chugat ar buile(adh) do do bhuaidhreach;
 sileadh na rosc is osnaidhibh na maighdean,
 líonta do thuiŕse 's a mhasa dā réabadh,
 'caoineadh fon churaidh-se cuireadh go dēidhneanach.
 10 'Sé maighistear Murchadh d'fháig uile fo léan iad,
 laoch a bhí ullamh chun pronnadh ar chéadtaibh;
 's is minic do niodh coinneadh fo choinne na cléire,
 'fritheoladh 's a' freastal na n-Aifreann 's dā n-éisteacht,
 'míniú an scriptúir 's gan litir 'na dhiaidh de:
 15 léightheoir laidne 's gach siolla don Ghaedhlig,

-
2. da L.G² ligheacht N I37 G² líoghacht ADD^{II} a bhaineadh
 G²(G³) uirrim L chéadaibh G³ (I 37) céadaibh N,
 3. Lúigh G²G³ fodaod imiol MAL^G imol^N go da N do da I 37
 theagradh L G²G³(MAL^G) go do theagair ADD^{II}
 4. roilic MAL^G G²G³ th'eadail L,
 5 mar dfuling L dfulaing N a d'fhulaing G²G³ tu uilluin L.
 6 a teacht I 37 MAL^G a bhios G²G³ builluidh L bhaéreadh
 I37 bhuaireadh G²G³ buadhradh MAL^G bhuaidhreach N ADD^{II}
 7 a sileadh G²G³ osna ADD^{II} osnaigh L is gan cosg ar na
 maighdin G³(G²)
 8 líonta lán thursa ADD^{II} mbossa I 37 raebadh N,
 9 ag caoineadh G²G³ ccuirraighso a curadh go deanach L
 curaidhso ADD^{II}(G²G³)
 10 maighistir N dfhag MAL^G faoi L MAL^G fuigh G²G³
 11 ollamh L ADD^{II} do bhí ullmhaigh G²G³ chunn N chum I 37,
 12 's om L MAL^G G²G³ niodhean L coinnmhe I 37 cruinneadh
 ADD^{II} cuinneadh N cuiruidh L, cuinneadh G²G³,
 13 fritheolach I 37 a friothadh G²G³ freasdhail I 37 nēathfrim
 G² ndeisdeacht I 37,
 14 mionadh MAL^G a míniú G³ sriptur N 's gach L focal
 ADD^{II} dhaigh sin L,
 15 Laidhe N os gan I 37 Ghaoithlig I 37 Ghaodhleag L,
 Ghaedhlig N Ghaoidheilg ADD^{II} ngaoighlig MAL^G
 nGaoithlig G²(G³),

sealgair seabhaic do ghabhadh gach éanlaith.

marbhtoir na ndobharchon 'n abhainn, dá thréine.

B'ionmhain leis meadhair na ngadhar dá ngéaradh,

'leanmhain na thagha, chum feadha dá séideadh;

20 míolta maighe beaga ar maghaibh ag léimnigh,

sionnaigh ar chreagaibh 's a n-eagal dá dtreádu;

broic ag seasamh 'ndaingean ar shléibhtibh,

lachain da leibheireacht ag eiteallaidh 'g éirghe,

is eisean da leagadh le treise, le tréidhe:

25 marcshluagh 'tagra 's a' freagra dha chéile,

óigeich Ghailionnach ar faithchibh dá dtréanáil.

'S a' filleadh chun a' bhaile dhóibh ní codladh do
dhéindís,

acht fíon dá scapadh 's gan cosain ar aoinneach,

macnaidh ar leabhair 's a' labhairt gach léighinn,

6

-
- 16 seabhac I37. gheabha G^3 aonlaith ADD^{II} éanlaigh G^2
eanlaith N,
- 17 marbhair L ndobharchú I 37 ndobharchoin $L(ADD^{II})$ amhainn
 $G^2(G^3)$ theanal,
- 18 meidhir $G^2(L)$ ngaidhir G^3 ngadhair dá séidiughadh N,
- 19 om N ar mhuin na $ADD^{II}(L)$ fidheach ADD^{II} fiadhath L
fiadha G^2G^3 fiodha L 37 fideog a shéideadh 23 N 33,
séidiughadh N seadudh L shéadughadh ADD^{II} ,
- 20 om I37 muighi N maolta ADD^{II} maolthe G^3 maidhthibh ADD^{II}
faiththeadh G^2MAL^G faithe G^3
- 21 chreagadh G^2 neagla L ADD^{II} ttreadaigh MAL^G dreigin L
ttreadamh G^2G^3 ,
- 22 boruic I37 (MAL^G) berthigh G^2G^3 aige I, 37, ndaingin N
a ndaingion I37 daighean L a ndiongan G^3 an aigean ADD^{II}
shléibhte G^2G^3 ,
- 23 lacheanaigh $G^2(G^3)$ leibarat L laibhearacht G^3 aige
eitiolladh I 37 ar eiteal L géiridh N (MAL^G) géirghidh
I 37 ag eirghidh L,
- 24 leagan L is le MAL^GADD^{II} L tréine $ADD^I MAL^G G^2G^3$,
- 25 marcshlogh ADD^{II} tagradh I37 ag tagra MG^2G^3 da I37,
- 26 oigeac L Ghillinach ADD^{II} faithibh $ADD^{II}G^3$ ga N,
- 27 tfillleadh N I 37 pilleadh ADD^{II} ann a bhaile L sí do MAL^G
dhó G^2G^3 codhladh N dheanaidís I 37 dhéanamh $G^2G^3(L MAL^G)$
dheanaid ADD^{II} ,
- 28 sgabhadh I37 gan chosant L cosdas G^2 a chosain ADD^{II} ,
áoneach N, éinneach I 37, aon neach LG^2G^3 ,
- 29 macnaoidh N $ADD^{II}G^2$ míniughadh I 37 labhra L 's é G^3 a
leighinn $MAL^G(L)$ le léigheann mhór $G^3(G^2)$

- 30 dán dá thoisíú le broscaidh na dhéada,
 taipleisc suighte fona foirinn go gléasta;
 is 'n iomad do rioganaibh mionla méirgheal,
 agus deirge na gcaor fo thrí ina n-éadan,
 lile agus aol 'teacht trithe(adh) ag séideadh,
 35 'cur somplaí i gcrích le maothchrobh maighdean,
 is 'tarraing gach líne don tsíoda ar éadaighibh,
 'S ina hallaí ag an tsaoi-se do bhíodh gach aon mhaith,
 gan easbhaidh ar aon is fuigheall ag céadtaibh,
 dá dtigeadh an cíos mar budh cuidhe dó in-aoinfheacht.
 40 B'ionmhain leis draoithe, fo aoibh dá réiteach,
 le h-airgead rí le maoin 's le h-éadail;
 bochta na crích' ar 'mhian dá n-éidiú,
 'n Eaglais a' guidhe mar a ndíoghalt gach lae leis.

-
- 30 dánta ADD^{II} dáin G³ thoiseochadh G³ thosiughadh N
 thosaoghadh brosgudh ADD^{II} cláirsac da cosnamh le
 brosnadh L brosdughadh I 37.
- 31 agus taiphilisc imiortha L taifileasg ADD^{II} (I 37) táibhleis
 G³ bhfuireann G³ (ADD^{II})
- 32 's an I 37 rioganaibh mionnla N rioguinibh G³
 rioghuinibh I 37 rioghanaibh ADD^{II} mínla ADD^{II}
 mhionnla G³(G²) meirgadh MAL^G mhéarghadh G²phaethgheal
 G³, 33, neadain N ndéadan ADD^{II},
- 34 Liligh ADD^{II} an lile 'sa t-aol G²G³ tríd ADD^{II} triotha
 I37 friothadh L aige I 37 trithadh N séideamh G³,
- 35 cuir N sampla L (G²G³) ccríoch ADD^I (MAL^G G³)
 minchraoibh ADD^{II}
- 36 a tarraing I 37 éadaigh G³(L) eadaighthibh I 37, II
 37 san a h. N I 37 halla MAL^GG²G³ sa halla L tsaoith sí ADD^{II}
 38 easbfhuigh G²G³ agus I 37 fuighill Coy. aige I 37 na
 céadaibh G³,
- 39 ttagadh ADD^{II} dtagfuidh L a chios L cuidhe N (ADD^{II})
 chuibhthe G³ chuibhe, I 37,
- 40 budh ionmhain G³ áobhdha dha ADD^{II} do I 37 réiteacht G²,
 41 rioghte Coy rígh G³ riogh Lsí eile,
- 42 ccloch I37 ccríoch MAL^G ADD^{II} G²G³ gcloch Coy.
 mhion I 37, mhian N ar a mhaoín L neadudh L,
- 43 In eaglais I 37, a nEag ADD^I eaglas N a. ghuidhe mur
 aingiol I 37 go dian G²G³ a ndíoghalt N andaghailt
 ADD^{II} fo na ndicheall L lae I 37,

- Budh beag a' t-iongnadh dá n-éirgheadh a' séan dó.
 45 Ní raibh diomdha ag aon fon ngréin leis,
 ní raibh fearg nó fíoch ag a focaidhibh féin leis;
 budh doiligh(e) dá ghaol gan a gcroidhe 'bheith
 réabthaithe,
 agus imtheacht le baois ar saobhadh céille
 idir fhear agus mhaoi gan scís ó dhearaibh,
 50 'dtoiseach a shaoghail mar claidheadh don éag é
 'Sé maighistear Crúis d'fháig cumhaidh ar chéadtaibh,
 'bheith 'na luighe i n-úir 's gan dúil len' éirghe,
 'dtoiseach a dhúithche ar dtús mar oidhre,
 'dtoiseach a chluadh, a lúth 's a léime,
 55 'dtoiseach a shúgaidh, 'dúbladh a chéille,
 'dtoiseach a thoraidh, a shonais 's a shaidhbhris,
 'dtoiseach a sholais 's a' foscail a scéimhe,
 'dtoiseach a leabhair 's a' labhairt a' léighinn,
 'dtoiseach a phronnadh 's a thabhairt do Ghaodhalaibh,
 60 'dtoiseach a ghaisce a threise 's a thréithe,

-
- 44 bheag I 37 robheag G^2G^3 n-eireachadh L an séan leis ADD^{II} (L)
 45 om L ADD^{II} diomadh G^3 fuigh'n G^2G^3 ,
 46 om ADD^{II} fearg na I37 iocaibh L a om I 37 na hiocaidhe
 G^3 dho L,
 47 doiligh. I 37 doiligh G^2G^3 gan croidhe I 37 reabuidh L
 réabthaigh Lsí eile,
 48 gan im. G^2G^3 imcheacht N I 37 baos N baois G^2G^3 baos
 I 37 easbhadh L easbuidh ADD¹¹ saodhbhadh G^3 ,
 49 fhir I 37 mnaoi MAL^G mhná G^3 sgíth spás G^3 dheoraibh MAL^G
 50 a dtóiseach I 37 L G^2G^3 mar a claidheamh aige an L~~/~~ mar
 do ADD¹¹ den G^2G^3 .
 51 Crus I 37 maighistir Muícha ADD^{II} a d'fháig G^2G^3 ar
 Eirinn L ar mhaidh ar I 37
 52 bheadh I 37 san úir G^2G^3 le néirghidh N le na eirigh
 I 37,
 53 a dtóiseach G^2G^3 dtóiseach L oighre Lsí,
 54 om I37 chliú $G^3(G^2)$ chliudh MAL^G (ADD^{II}) chluadh L
 chliudh N,
 55 shugadh I 37₁₁ dúblughadh L ADD¹¹ a dúbladh G^2G^3 a om
 céille, ADD ,
 56 thoradh I 37 thorach L thórtha $G^3(G^2)$ shonas G^2MAL^G
 shaidhbhríos G^2ADD^{11}
 57 sholas I 37, shólais ADD¹¹ G^3 fosgailt ADD¹¹ $G^3(G^2)$
 58 a Leighionn dó G^3 leighionn G^2 ,
 59 phronnadh I 37 taobhairt I 37 Ghaoidhlibh I 37 Ghaodhlaibh
 G^2G^3 ,
 60 ghaidsidh I 37, ghaidsidheacht G^2 thréine Lsí uilig ach N,

- 'dtoiseach a leasa 's a' taispeánadh a mhéine,
'dtoiseach a mheasa 's a' measc' ar na h-éachta,
Is ó nach bhfuighthear feasta choidhche aiseac ón
éag air,
A Mhadam! glac fóghid le teagasc na cléire,
65 ós tusa 'thuigeas an scríontúir do léagadh.
A bhean uasal, tosaigh ins a' teastamint dhéidheanaigh,
Is chífir ins na teaxaibh an cleas do rinne Hérod;
Caiphas budh measa agus breitheamhnas Phealóid,
chuir Críost ar leagadh na Croise dá chéasadh,
70 Ní go ndearnaidh an éiseirghe! 'leasaigh síol Éabha:
Is a' méid a bhí 'teagasc a' tsoiscéil 'na dhiaidh sin -
mo nuair na h-easpail do cailleadh le h-éiricigh;
's gach aon dá threise faoi shoillse na gréine,
nach dtug a ngaisce 'lig aiseac ón éag dhóibh -
75 Samson is Hercules, Hector is Caesar,
is Pharaoh gan chreideamh 'bhí dtreis' ins an Éigipt,
fear nach raibh taise le deisciobal Dé aige.
-
- 61 's a om L thaisbeanadh mheine I 37,
62 measgach ar na L measgadh ADD^{II} theataibh L,
63 chaol MAL^G ó eag I 37,
65 a thuigeas G²⁻³ sscriptur^N dá I 37, leigheadh ADD^{II} dá
léigheadhadh G^{2G3},
66 a bhean uasal thuigsionach ghriongalach ghléigéal ADD
G^{2G3} toisigh ADD¹G^{2G3} teastaimint I 37 deighnach
ADD¹ dheigheanach I 37 (G^{2G3})
67 tithfir N ADD^{II} as do chífir L 37 chithfir G² texaibh N
(I 37) tasgaibh L textaibh G³ Hearod I 37,
68 mheasa MAL^G G³ Phíolaí N (ADD^{II}) Phealoid I 37,
69 Criosta ADD^{II} (L) a chuir G³ croiche G³
70 ndearaidh N eiseirigh L leasadh I 37 leasúghadh ADD^{II}
a leasaidh G^{2G3} leasaidh N shíol I, 37, L Ébha N,
71 mead I 37 L teagast ADD¹¹ tsoisgeail G²
72 nuair N ADD¹¹ G³ habsdail G^{2G3} heithricidh N I 37 theiricuidh
L,
73 treise I 37 faoidh I 37,
74 ngaisgidh II an gaiscidh I 37 ngaisgidheacht G³ lig om L
La I 37 bhig ADD^{II} a lic G³ eag I 37 do aon daoibh L,
75 Sampson Lsí, Heracles I 37, Cesar N,
76 Pharo I 37 Pharoadh G³ dreis N ttreisi I 37 G³ san ADD^{II}
G³ Éigipt N,
77 deisgiobail ADD¹¹ G^{2G3},

- Is Alasdran a raibh an domhan dó 'géilleadh
 An Asia, an Africa, America is Europ :
 80 's a' triúr a b'fhearr deise faoi shoillse na spéire,
 Naos is Narcissus is Absalom aodhardha.
 Fuaradar leagadh, 'sé mheasaim nach éirghid,
 is éigin dá dtaisibh 'bheith 'dtaiscuidh 'na gcreafóg,
 nó go dtí foircheann an bhreitheamhnas dheidheanaigh.
 85 Is Cú Chulainn na gcleas 'bhí 'seasamh do Ghaothalaibh,
 Is Fionn a ghlac treise, le gaiscuidh na Féine;
 Goll agus Oscar níodh coscar is éachta,
 's na ríghthe 'bhí 'cosnamh gach cóiguidh do dh'Éirinn:
 sliocht Mílidh gan chogal ór thogair síol Éimhir,
 90 sliocht íre na n-ollamh bhéaradh pronnadh don éigse,
 sliocht Éireamhoin a' tsolais dár tógadh síol Néill/díobh,
 le méadú gach maithas, le flaitheas, le féile,
 le tréathra, le tapadh, le beathú na cléire,
 le réabadh ar Ghallaibh 's gan aon fhocal de 'shéanadh.

-
- 78 Alasdran mac Philip G³ rabh I 37, géille ADD^{II},
 79 Aifric I 37 (ADD^{II}) Ameirioca I 37 an Armenia ADD^{II}
 80 'sa thuir fear ba deise MAL^G bearr I 37 deise N sholas L,
 gréine I 37 L ADD^{II},
 81 Naoise I 37 Narcissus I 37(N) aedhairrdha N(I) aothrach
 MAL^G Absolon N I 37 áedhearach G²(G³) éadhrach ADD^{II}
 sgeomhach L,
 82 fuairadar N mheasam N is ní mheasam gur éirigh L nár
 éirighe G²(G³) mhesaimse G²
 83 ttalsioghíbh ADD^{II} ttalsge ADD^{II} sa L ccreafóg ADD^{II} G²G³
 ccrefag L,
 84 foirchlonta N MAL^G lá foircheann ADD^{II} bhreitheamhnas
 G²G³ deigheanuigh ADD^{II},
 85 is ar Cholann I 37 Cuculun L do Eirin L, Gaothlaibh G³,
 86 do ghlac G²G³ gaisge ADD^{II},
 87 éachtaibh G³,
 88 ríoghthe N ríghthíbh G³ níodh cosin L coguidh G²N MAL
 cogadh I 37 do Éirinn I 37 do Gaothalaibh L do
 dheimhneadh G²G³,
 89 choigilt I 37 ar chogair MAL^G(G²G³) ó ar tógadh ADD^{II}
 togbhur L Eamhir ADD^{II}
 90 bheireadh G²G³ bhí pronnadh ar éigse L,
 91 Ereamhon N tsolas I 37 tsoláis ADD^{II} rogadh MAL^G
 tóigeadh G²G³ di G²G³ doibh I 37,
 92 meadugh ADD^{II} maithis I 37 féilthe G² le maithis is le
 flaitheas le thanneoc is le féile L,
 93 treartha I 37 tapuidh I 37 tapa ADD^{II},
 94 raebadh N raibadh MAL^G reabu L an fhocal MAL^G sheanamh
 N shéineadh G²,

8.

- 95 Acht ó chuadar faoi leaca gach aicme den méid-se
's nach dtig leo casadh chun a gcasaoid do dheanamh,
is neasa leis a' Madam an mac-sa nó céad díobh -
Murchadh, bile fascaidh na macaomh 's na maighdean,
nach dearnaídh leatrom ar Ghallaibh no ar Ghaothalaibh.
- 100 A bháis, is tú an sladaire chreachas na réaguin,
is cosmhail le gadaí thú, is deacair do réiteach
ní thugann tú osadh do ghleacaí dhá thréine.
God 'ma nach glacann tú earradh nó'éadáil
síoda nó saltin as seapaí nó séada,
- 105 fíon as na ceascaibh, nó eachraidh is éideadh,
dúithche le hallaí nó fearantaí saora,
airgead 'na cheatha nó frasa do phéarlaighibh
nó ór as na talta 'tá n-aice na gréine?
Mar beith nach glacair 's gur teachtaire Dé thú,
- 110 d'fhuascait an fear-sa ó do g lasaibh le saibhbheas,.
Acht, a Rí, chuaidh ar bearaibh do do tharraing ó chéile,
is d'fhulaing na tacaí do sparradh in do ghéaga,
ar son ár bpeacaidh 's gur b'ait linn a ndéanamh,
-
- 95 15 ó G² chuaidh L ADD^{II} mheid sí I 37,
96 leosan G²G³ chum ADD^{II} & ADD¹¹
97 liom a Mhadam ADD¹¹ is measa liomsa an macsa a Mhadam no na
na céadaibh L (ADD¹¹) céaduibh ADD¹¹
98 macaomh N macaibh L maighdin G³
99 ndearna G³ riamh leathtrom G³ na air I 37,
100 sladaigh L (G³) réguin N reaguin I 37,raeguín ADD¹¹
101 cosuil MAL^G cosmhail G² gadaigh Lsí
102 cha ttugan G²G³ ghaissigh ADD¹¹ ghaissgidhach L ghleacaidh
N 137 do dhean tuosadh MAL^G,
103 créad nach G²G³ is cosmhail nach ADD¹¹ is iongnadh nach
I 37 is ní mo nach L gadh ma MAL^G godh ma N nglacann I 37
G²G³ earra ADD¹¹ na I 37,
104 satin N síoduidhe L síopaigh ADD¹¹ seopaigh G²G³ na I 37,
105 caisgibh G² earramh L nó eidiughadh I 37
éadaigh ADD¹¹ G²G³ eadach L eadagh MAL^G,
106 le theallach L fearanta ADD¹¹ faraine L na fearonntaidh
I 37,
107 phéarlaidh G³ (MAL^G G²L) na frasa da I37,
108 talta N I 37 L, Gréige MAL^GG²G³
109 muna beith G³ bheith N mur be L glacthair N nglacthar G²
gur ab eadh I 37, 1X/
110 dfuaisgeoltaid. I 37 d'fhuasgealtaidh N d'fhuasglachaidh
G³ macsa o ghlasaibhmADD¹¹ ghlasa G²G³ shaidhbhir I 37
111 righ Lsí adht óm L bearadh G²G³ bhearaibh I 37 dod ADD¹
G²G³ do da N,
112 dfuiling I 37 dfuilang N,
113 bhfait ADD¹¹ mhaith G²G³

- glóir agus altú don mac-sa 'fuair céasadh,
 115 nár imthigh an teach-sa nó an treibh-se gan oidhre -
 go maireann scathfaire an-taithneanach deanta-
 Maighistear Goe is acfuingighe actaibh is treathra;
 spalpaire marcaigh gheabhas fortún is féile,
 brainse do chorcarfhuil ochta na fréimhe,
 120 a bhfuil críonnacht is ceart ann 's gan blas aige
 ar bhréagaibh.
 Beidh guidhe na mbocht leis is portús na cléire,
 Beidh saoghalach gan lochta gan dochar gan daidhbhreas,
 chun dithleachtaí 'chothú 's a bpórsain do mhéadú.
 Acht filleam ar a' leomhan-sa a raibh óige /ānn/ is
 éifeacht
 125 Murchadh na dtortha, an rochreach dheidheanach,
 brainse don mhórfhuil a tógbhadh i laighnibh,
 Crúsaigh na gcorn nár leonadh i n-aonchath,
-
- 114 altugh MAL^G γmoladh ADD^{II} (L) a ceasamh L,
 115 nachar ADD^{II} imdhigh N(I 37) t'teachsa N I 37 teachsa
 MAL^G (ADD^{II}) o oighre ADD^{II}
 116 molfuinn ADD^(I)(L) scafuire I 37 an s. G²G³ ADD^{II} an om
 I 37 ADD^{II} L MAL^G G²G³
 117 maistir G²G³ I^o N I 37 So G²G³ cumasaídh ADD^{II}
 cumhachtaídh G²G³ acfuingídh N (I 37) eataibh L nos is
 treartha I 37, actibh N ADD¹¹ G²G³
 118 gheibh urrthaim ADD^{II} furtún G²G³, ghabhais uram L
 119 chorcfhuil L don I 37 chorcuir N I 37 G³,
 120 crinneacht is carantacht L bhréaga G³(G²ADD¹¹).
 121 biaídh I 37 beig MAL^G portas I 37,
 122 bheith N saoghlach gan locht MAL^G saoghaltach ADD¹¹
 lotaibh L saoghalach le fortun gan lochta gan daibhbhreas
 I 37, 123 chum I 37 níomh dílfheachtuigh L dileachtaigh
 I 37 bpórsíun N bhpoireachtíun I 37 bpór-san G²G³ bfortún
 L bpórsun ADD¹¹ MAL^G, mheadadh G²,
 124 tfilliam N MAL^G tuilliam I 37 pilliom L a bhfuil I 37
 ann om N L ADD^{II} MAL^G oige ann G²G³ óige aige I 37 is
 oidhreacht G²,
 125 Murcha ADD^{II} ttórtha G²G³ ADD^{II} roichreach I 37
 dheachnach L deighionach I 37,
 126 tóigeadh a laighanaibh ADD^{II} a thóigfeadh láeghnibh G³G³,
 127 Crubhaisigh L Crúsigh G²G³

- Lochlannaigh budh seolta 'níodh fortai is daingneach,
 is Talbóidigh an óir bhí 'gcomhar rí Séamas,
 130 ceannphoirt is comhairligh budh mhó ins na réagáin;
 bhí 'ghaol leo faoi dhó, 'is ní shéanfadh
 a' nduine don phór-sa nó an coirneil tréan dó.
 A' giúistís Talbóid, lón na cléire,
 b'uncal do go ceart ó fhréimh é.
 135 Dá gcuirfinn a n-eolas i n-ordú a chéile,
 b'iomdha fuil chródha 'bhí 'ródú in'éadan.
 Bhí sceallán órdha do mhórfhuil Néill ann
 do shliocht Chormaic is Airt Aoinfhir
 is faide 'bhí posta le coróin Éircann,
 140 is cheannaigheadh ceol le torthaí saidhbhreas -
 níor bh'fhéidir leo an t-óg-sa thréigbheal.

-
- 128 lochrannaadh do ghníodh G^2G^3 portaidh I 37 fórtaihb G^3
 (L) dainghineach I 37 is om ar dhaingneach L
 129 an oir I 37 Talbadaigh L a bhí ccomair I 37 ccoroin L
 cconar ADD¹¹ Séamus N,
 130 ceannfuir G^2G^3 comhairleach I 37 comhairle L G^2G^3 mó I 37
 131 a ghaol ADD^{II} MAL^G LG² as dhí gaol le siltreabhuibh
 tréana I 37,
 132 aon nduine L ADD^{II} fós na'n G^3 treansa L trean do om
 G^2G^3 ,
 133 a giustais I 37 Augustus G^2G^3 lon I 37,
 134 budh uncal G^3 go coir I 37,
 135 ccuirinn N I 37 an ordughadh a neolas MAL^G aneolas
 andughadh I 37 ordugh le ch. L,
 136 dob iomdha ADD¹¹ budh iomdha G^2G^3 rodugh G^2 ,
 137 óirdha N I 37,
 138 Chorbmuic G^3 Chormic N Cormac I 37 aoinfhear I 37,
 éinfhir G^3 aonfhir N (ADD^{II}),
 139 fada G^2 Eareann N,
 140 is ceannaigh ceoil e le torrtha saidhbhir I 37 torrthaigh
 N tortha MAL^G (G^2G^3) saidhbhris G^2G^3 saobhris MAL^G,
 141 togra I 37 (MAL^G) tóigsa G^2G^3 threagbhal I 37,

- Is síol mBriain dar choir slóighte geilleadh;
 is mhic árrtha gan ghó, do róshliocht Éimhir;
 gaol Uí Mhóirdha é d'fhóirfeadh an éigse,
 145 is gaol, Mhic Domhnaill an ōir o Shléibh Mis
 is uí Chearbhaill mhóir san gcló chēadna.
 Gearaltaigh chrōdha do phór na Gréige,
 is Builtéirigh budh mhó faoi rí Séarlas;
 Burcaigh na seod dhō budh gaolmhar,
 150 Pluincéadaigh chathmhōr dhreachōg dhéanta,
 is geilteall ōir ar chóru a n-eadaigh:
 Fleimeannaigh ó Bhóinn na srotha séanmhar,
 Bearnolaigh, Róistigh fós is Paéraigh,
 níl fáth dhamh leo dá m'eol damh féin iad.
 155 Níl iarla óg nó barún tréitheach,

- 142 mBriain om MAL^G slóite géille ADD^{II},
 143 mac Cartha I 37 mac Cártha G²G³ roirliocht I 37,
 144 is gaol I 37 é om I 37 a d'fhóirfeadh MAL^G G²G³,
 Mhorrdha N Mhorrdhae I 37,
 145 is om I 37 smol nDomhnaill L 'noir N anoir Lsí eile
 sleibh I 37 shliabh Fheilim L Aenis G²
 146 agus Uí Cearbhaill L^{ts} is N Cearbhfuil ADD^{II} ibh
 Chearbhall G²G³ mhór I 37 gclodh I 37 ordú G³ ceadhna
 ADD^{II} ceadhna I 37 ceadhna N,
 147 crodha ADD^{II} G²G³ nGréagach G³ nGréige G²,
 148 Bulltanuidh L (G²G³) Builtearaidh ADD^{II} faoi chlórigh
 Shearlus I 37,
 149 is Búrcaidh G³ seóid ADD^{II} do I 37 do bhí L MAL^G ghaolmhar
 I 37
 150 cathmhór G²G³ dhreach dheanta L dúanta G²G³ Pluingceadaigh
 G³ dhreachóig ADD^{II}
 151 Gilteall I 37 Geiltáil ADD^{II},
 152 Pleamannaigh ADD^{II} Bhóine ADD^{II},
 153 Bearnallaigh G³ Péuraigh N (I 37) Péuraigh G²G³(MAL^G)
 Piedhearaidh L,
 154 om L, ADD^{II} niel N mbeol G³,
 155 ni bfuil ADD^{II} barun N tréightheach G²G³,

14.

nó milord i record Shēamas,
do Ghaill Fodhla nó dá nGaodhalaibh,
'mhuintir Strongbo nó Mhilesius,
nach raibh a ghaol leo 's níor leor liom féin sin.
160 b'ansa liom fós é beo nō céadta.
Tá 'liacht óigbhean mhódhmhar dhéidghil,
bhí fana bhord 's gan a bpósadh a dhēanamh,
a raibh a ghaol leo 's níor bh'eol dō a dtréigbheal.
Ní h-longnadh dhóibh 'bheith gcomhnaí 'géarghol,
165 'briseadh a sróil 's a' strócadh a n-éadaigh,
's a mbasa gan treoir 'leonadh a chéile,
'greadadh na meor 's a gcóib dá réabadh,
dá dtarraing as córú 'na ronaigh caola.
Acht ó cuireadh faoi fhód i gcomhraidh an tréanfhear,

156 mylord N I 37 record I 37 Sheamais G² (ADD^{II}) Shemus N.
157 ghoill N (I 37) Fodhladh I 37 de ghaol Fodhla MAL^G
G²G³ do Ghaoghalaibh ADD^{II}, Gaidhalaibh I 37,
158 muintir ADD^{II} Mhilesus N (ADD^{II}),
159 nach he a I 37,
160 b'fannsa ADD^{III} cead fear L céadaibh G²G³ (ADD^{II})
ceada N I 37,
161 sa I 37 da G²G³ sda MAL^G Ligheacht MAL^G N I 37
dhéadgheal ADD^{II} (MAL^G) dhéidgheal G²G³,
162 do bhí G³ phósadh ADD^{II} a om I 37 deanta L,
163 a gaol I 37 do om G²G³ ttréigbháil ADD^{II},
164 om L dóibh G²⁻³ (ADD^{II}) daise I géarghoil N,
165 a briseadh G²G³ sroal I 37 sróil G²G³ (MAL^G) n-eudamh
L ndeadaidh I 37,
166 a leonadh ADD^{II} G²G³ mbassa N,
167 greada ADD^{II} greadughadh G³ greadamh G² cciabh G³ dtoibh
MAL^G raebadh N,
168 ga NG²G³ MAL^G taraing as a corughadh I 37 coruigh L rónigh
N roinigh (ADD^{II} G²G³), romigh I 37
169 chuireadh N ccónra G³ ccomhra G²,

15.

- 170 's go rachaidh a bhfuil beo dá sheort 'na dhiaidh ann,
 scuiridh de mur ndórtadh deor gach aonlá,
 acht guidhe na Rómha is ceol na cléire,
 guidhe na n-ord go trón Mhic Dé leis.
 Beannacht na slogh go glóir fhlaithneas Dé leis,
 175 mo bheannacht-sa fós faoi dhó agus céad
 lena anam, 's go bhfóiridh mar lón as péin dó.
- Ag so an méid 'réir gach seanchaidh dhúinn
 seacht gcéad déag mar léightear san scríoptúir nua,
 is dhá bhliadhain 'na dhiaidh nach féidir a gcur faoi
 smúid
 180 aois Mhic Dé an uair d'éag Maighistear Murchadh Crúis.

-
- 170 racaidh N seort MAL^G dheaign I 37,
 171 scuir I 37 sguirid MAL^G de om G^2G^3 , bhur I 37 nortadh
 MAL^G ,
 172 as buid na Romha is ghuidh na clere (?) I 37,
 173 is ga throne L troin MAL^G throne G^2 ,
 174 slóigh G^2G^3 (ADD^{II}) go om MAL^G go glóir na naomh leis
 I 37 flaighthais MAL^G beannacht na n-igh gan bhroin 's
 na maighdion L,
 175 leis add I 37,
 176 len N mbfoiridh I 37 lonn I 37 loin is feim do L,
 177 mheid I 37 Aige so L do réir L ADD^{II} G^2G^3 seanchaidh
 ADD^{II} G^2G^3
 178 míle 7 seacht ccead x mur I 37 leightir N annsa G^2G^3
 sgriptur N,
 179 bhliain I 37 feadir I 37 a chur L ADD^{II} G^2G^3
 180 an tra L nuair a G^3 maighistir N (G^2G^3) Crus I 37.

XVIII.

A THULAIGH Ó MÉITH

- 1 A Thulaigh Ó Méith goldé an ghruaim-se ort? -
gan psalmaibh na oléire gaoh uair ort,
gan reabhradh na nGaodhal is na ndaoine uaisle,
gan meabhradh na dtéad nō lēigheadh duaino,
5 gan labhradh na n-éan nó séan cuach(a) ort,
gan toirbheart na ngéag nó an fhéar úaino,
gan [t]h'abhlaichaibh 'gēagaoín faoi ualaighibh,
nō oallohoill ag scaoileadh a onuasaigh.
San tSamhradh, mo léan, gan feidhm luachra ort,
10 nó bantacht na maighdean dā bhuan dhuit
don teaghlach dā móadaigheadh na sluaighthe.

FOINSÍ : N , D^I p90m, , 23 K 16 p29,
C^I p67, Mal^G pp34-43, G² no 20,
G³ p59, 23 N 33 p430.

LSÍ EILE : EG^I p21, EG⁷ p1226, Mor^{xx}, LN 227 p34
Donn^{vlll} p85.

Csori : Tuireamh Neill Óig Mhic Murchaídh oct N (D^I K16 C¹),
Tuireamh Neill Óig Uí Mhurchaídh N33,
Tuireadh Neill Óig Mhic Murchaídh S Mac Cuarta oct.
Tuireadh Neill Óig Mhic Mhurchaídh Seamus mhao Mal ,
Cuarta oct. G²)G³),

-
- 1 Omeith N33 cred é N33 go dé Lsí seo N33 Eo Méith N D^I
K16,
2 psailmibh N33 G³ spalmaibh C^I a bhíomh gaoh uair gan
tocht N33,
3 rabhradh Mal^G N33 G³ nGealaibh C^I sna D^I-K16 C^I N33
ort add Mal^G,
4 meadhair N33 léaghadh K16 duana N33,
5 Labhra D¹ K16 Mal^G Labhairt N33 séan na gouach N33,
6 toirbhirt K16 Mal^G G² toirbhirt C^I ngéag a ndéls a
nualthe N33 fhéuir D^I (Mal^G) úathne L16 G²G³ uaineach C^I.
7 hallacaibh C^I abhallghorta N33 ag éagaoín G³ N33
nualachaibh N33,
8 oallohoillidh C^I no fós oill onó N33 sgáoladh N K16 G²⁻³
gonusaich N33,
9 tsamhra N33 luaira C^I,
10 buan D¹C^I buain K16 N33 G²⁻³ duit C^I,
11 tealach C^I teaglach N33 do K16 meidughad C^I.

- B'iomdha fear, gan tart, gan suan ann,
 'dol ohun leapa ar easbhaidh suaimhnis:
 dís ó Laighnibh is fear ó Thuathmhumhain,
 15 ceathrar ón Midhe don taobh 'nuas ann,
 ouid eile ó Chiarraí is ó shliabh Luaohra,
 dream as Connacht na goor goruaidh ann;
 as Tír Chonaill, daoine ar cuairt ann,
 ó Dhoire na long is ó Thonn Tuaithe,
 20 beirt ón Éirne is fear ó Ohruachan,
 ó Mhuineachán na bhfial is ó shliabh Guaire,
 ó Thír Eoghain na ngleo suaithnidh,
 ó Loch nEathach na dtréanfhear
 ó Leith Cathail 's a lán as Cuail^{gn}e,
 25 'teacht gach lá go cathair a' tsuarcais;
 A ohnoic na héigse, 'radharo na gouantaighibh,
 oréad fá dtug an méid-se fuath dhuit?
-

- 12 budh iomdha N33 suain N33,
 13 Leaptha K16 (G^2G^3) lapa C^I leabta N33 easbhi C^I
 easfaigh N33 easbhfuigh G^2G^3 suaimhnios C^I ,
 14 Laighnaibh D^I C^I Laighean N33 agus N33 Tuathmumhan
 N33,
 15 ceathrear ND^1 ceathrarar don N33 anuas K16 G^{2-3} N33,
 16 Chiarruidh ND^1 Chiarrthaigh K16 (G^2G^3) Chiarraidhe N33
 sliabh Luaora C^I ,
 17 drong as N33 Connachta G^3 na gooroin N33 goruadh N33,
 18 cúart D^I an C^I ,
 19 ton C^I ,
 20 Chruachain K16 Mal^G N33 Crothan C^I ,
 21 bhfiail Mal^G ,
 22 súathnigh N (G^2),
 23 sío Mal^G Neidhaoh N neidhdhaoh D^I (C^I) Neitheach K16
 G^2G^3 N33,
 24 Chaithil C^I Chathail G^2 Chuailgne N33,
 25 a om tsuarcais C^I ,
 26 a radharo K16 C^I G^2 'sa radharo G^2 gouantaigh G^2G^3 (K16)
 ocuantaibh Mal^G (C^I) gouanta N33,
 27 fáth dtugann N33 méadsa D^I K16 (C^I) moad sin N33,

nó an dtugann aon neach dhíobh-so cuairt ort?

/An Tulaoh/

Ní háil liom bréag, 's ní hé do luaidheam;

- 30 bás mo Néill ohoinnigh uaim iad -
mo soáth, mo chéile, mo bhrat uachtair,
'ohrádh mo thaobh 's do réab mo ghuaille,
's d'fháig mo dhéara le mo ghruaidhibh;
fá ghrádh na céille is méin na n-uasal,
35 táim 'na dhiaidh 's na céada buadhartha.

/An File/

A thulaigh na n-éan 's na gcráobh nuaghas,

searbh do soéala, an méid go gualas,

bás mo thréinfhir, mäs ē fuairis.

Grádh mo chléibh-se, a chré san uaighe,

- 40 is barr mo léighinn don éag sin uaimse.

Gollfead na dheogh is chan le huabhar;

28 dobh so C^I díobh san N33,

29 haill D^I C^I N33 (Mal^G) ní shéadh G²G³ luaidhiom N C^I D^I
luaidhim N33 (Mal^G),

30 aacht bás C^I Niall G²G³ ohoingbhidh G³ do chuingbhidh
N33,

31 bhracht D^I Mal^G uachtar D^I,

32 a ohrádh G³N33 théibh Mal^G guaile C^I,

33 om C^I d'fáig NK16D^IG²G³ Mal^G tre'r fhás na deora re N33
ghrúaidhe G³,

34 gredh C^I aille C^I chéille K16 méin Mal^G(G²) huasala C^I
huaisle N33,

35 ta aen N33 dhaigh Mal^G oéadtha G²G³N33 búartha D^IK16
Mal^GN33 buairthidh G²G³,

36 nein C^I nuadhghlas D^I C^I Mal^G,

37 is searbh N33 do C^I Mal^G G²G³ N33 chualas G²G³N33
cualas C^I,

38 baís C^I sío Mal^G K16 thréanfhir ND^IG²(N33) fuairis N
do fuairis N33 fuaras G² fuair sé G³,

39 gra C^I tá grádh N33 chléibh-se G²⁻³ ore C^I goré N33,

40 eig C^I don chuige uaimse N33 uamsa K16,

41 guilfad D^I guilfad C^I guilfid N33 dheidh C^I
dhiaigh G²G³N33 ní le C^I N33 huadhbhar D^I Mal^G (N),

- in mo ohlí níos mó beidh lód gualaigh.
 Mo chroidhe gan bheos 'na oheo gruama,
 fá mo mhaoin, mo stór, mo lón, mo ghuala,
 45 mo dhíon, mo chumhdach, mo chorn buadha,
 mo mhian, mo cheol, mo shódh, mo shubháile,
 mo bhrígh, mo threoir, mo bhord, mo chruacha.
 Insa goríoch-se Chobhthaigh goirfead fuachas
 le díis dár chóir 'bheith leofa 'oruadhghol.
 50 Aon-mhao dá phór faoi an ghleo nua-sa,
 do mhianach mo leomhain ohun bróin 'fhuasaid.
 Is finíalta dó 'bheith beo 'n uair-se,
 ó shíorchur na ndeor le ródgruaidhibh,
 's a' smuainteadh gach neoin ar a' róimh uaignigh,
 55 a bhfuil luighe Néill Óig faoi fhód uainne -
 ār goríonnaicht, ār gcomhairleach, ār n-ól cuacha.

-
- 42 ann D'Mal^G (N K16 C^I) am ohlí N33 blaidh K16
 gualaidh N K16 guala N33,
 43 oeo O^I,
 44 mhein O^I lonn D^I K16 chuallaidhe N33,
 45 ohómhdach K16 N33 buadhaoh N33 bhuadha C^I,
 46 shógh C^ID^I K16 G²⁻³,
 47 ohuacha G³ crucha C^I,
 48 goríochse K16 Mal^G G²G³ goríochsa C^I
 Cobhthaigh D^IK16 gairfead G²G³(C^IK16)
 gairfeach N33 fuadhachas N D^I G²⁻³ fuathchais N33,
 49 roir C^I a bheith C^IN33 leo a G²G³ N33,
 50 den phór N33 fan ngleodh N33 ngloe C^I,
 51 mhínidh N33 mana G²G³ leoghain lsí ach N33
 ohum N33 fhúasaid K16 fhiaslaidh C^I fuasamh N33,
 fhúasaid K16 fhiaslaidh C^I fuasamh N33,
 52 finealta D^IK16 N33 fionailte C^I dho K16
 feith C^I an uairse D^I(K16 C^I N33),
 53 na ndois N33 rodh G² gruama C^I gruadh-dhubh N33
 ghrúaidhibh G²,
 54 smuineadh Mal^G smuineadh N33 smaoineadh G²G³
 ndeoin C^I uaigneach N33,
 55 mar bhfuil N33 luidhe C^I N33 (N) luigh K16,
 56 goómhairle N33 's ar C^IG²,

- Agus ríogain na rós is í is mó trualghe,
 atá ar dhísleacht na n-óigbhean, don uaisle,
 aon inghean Néill Óig 's a chnó cnuasaigh.
- 60 Is dithacahta 'na dheigh san tír suas í;
 is baoghalach, 'mo dhóigh, naoh beo buan í,
 mur dtóigfidh an rí glórmhar gruaim dhí,
 is foighid mar Iob 'thabhairt gach uair dhí, -
 fán lán óir atá 'gcomhraidh uaithe,
- 65 'b'fhearr nó Ovid teora uairibh,
 ó Chicero mhór thug sé an bhuaidhe
 Erasmus is Horace do chuartaigh,
 is Diogenes an eolais san uaigneas;
 Vergil na hintleacht' do b' uachtraigh;
- 70 thug bair ar Homer, cló budh cruaidhe,
 le grádh an choimhdhe is na n-ord uachtair,

- 57 is ríogain C^I aacht is í N33,
- 58 om C^I ta N33 n-óigbhan N33 den G³,
- 59 om C^I inghin G² sí an ono cnuasaigh N33 chnúasaigh D^I
 onúaisaigh K16,
- 60 díleachta Mal^G N33 (C^I) go deigh N33 shuas K16
 G²N33,
- 61 om N33 baoghlach D^I baola C^I,
- 62 dtóigfidh N a mur dtóigfidh D^I dtóigfeadh C^I
 aacht mur dtóigfidh Mal^G muna dtógfaidh K16(G²G³)
 muna dtógfaidh N33 di C^IN33,
- 63 agus N33 do thabhairt K16 a thabhairt C^IG²G³N33,
- 64 fan méad ata N33 a gcomhraidh N33 uaithe C^I,
- 65 a b'fearr G³ bearr K16 Obhíd G³ teortha uaidhthe C^I
 úiribh Mal^G uaire G²G³Ovid a r6-rann uaidhreach N33,
- 66 do thug sé N33 a thug G²G³ mór G²⁻³ boudha C^I
 an om bhuaidhe G²G³(N33),
- 67 Ennius N33 Thorase C^I Horas N33 chuairtidh G³
 chuairtadh N33,
- 68 agus N33 an eolag D^IC^I Mal^G sa nuaighnis N
 uaigneas D^IMal^GG²G³ (C^I),
- 69 Bh'gíl le hintleacht G³ hintleachta N33 budh
 uachtaraigh N33,
- 70 an eolag budh C^I clódh N33 ba Mal^G chruaidhe N33,
- 71 re Mal^G síg Mal^G G²G³(N33) chomhdhia D^I
 comhdhia C^I sna G²G³ uachtar D^IMal^G choimhdhia N(K16)

- grádh do na h-easpail do leasaigh na sluaighthe,
 grádh do na h-easpaig is measam gur dual sin,
 grádh don Eaglais is teagasc do thuataidhíbh,
 75 grádh do na sagairt 'tagra gach nuaghuidhe,
 grádh rósheasmhach do thaisbeánadh an uain dhúinn,
 grádh don ohreideamh is meas ar na h-uaisle,
 grádh don teastamint is eisean dá fuagra,
 grádh don teaschroidhe bhí 'dtaisoidh ag Guaire,
 80 grádh do lucht easbhaidh is taise le truaighe,
 grádh do na gaiscíd nīodh seasamh le sluaighthe,
 grádh do gach treasfhile 's a bhfreastal le duaisibh,
 grádh r'6-dheismir do dheasú gach duaine,
 grádh do na ceastaibh 'thoisíú 's dá bhfuascal.
 85 Tá naonmhar deirbhshiúr ar eiteal gan suaimhneas,
 do shíthmhna deasa 's a mbasa dá dtuargain;

-
- 72 heasbail N C^I D^I Kl6 Mal^G habstail G³ (N33)
 slúaghte N is measam gur dual sin N33,
 73 om C heasbailoc D^I Mal^G Measam ND^I dhual D^I Mal^G
 ata teagasc na dtuata N33,
 74 eaglas N teagaisg C^I thúataibh G²G³ do om
 thuathaidhabh C^I ata leasadh na sluaighthe N33,
 75 sagart C^I ag tagra G²G³(N33) nuadh lsí nuagnibh C^I,
 76 sheasbhach lsí ach sheasfach G³ do threabhana N33
 uainn D^I,
 77 oredemh C^I huaislibh N33,
 78 testament D^I Mal^G (Kl6) fhualra C^I fhuagra G³N33,
 79 dtaisge D^I Mal^G N33 taisgadh C^I aige D^I Mal^G,
 80 easfaidhe N33 easbhfuigh G²G³,
 81 gaisgaidh D^I gaisgidhíbh ghnídheamh N33 ghníodh G²G³
 slúaghe C^I sluaigtibh N33,
 82 treisfhile N33 is freastal N33 duairibh C^I,
 83 dheasmir G³ dheasadh N33 duinne C^I,
 84 oeistibh N33 thoisigheadh Kl6 (C^I) a thoisigheadh G³
 toise N33 bhfuasgailt Mal^G N33 G² is bhfuaisgail C^I,
 85 táid N33 Tá'n G² nionmhar N33 dearbhsíur N33
 eutoil C^I,
 86 shíothmhna Kl6 ríghmna N33 mbassa D^IMal^G
 sío Kl6 Mal^G G²G³N33 dtuairgin N (D^I) rebodh C^I,

- Clio, Melpomene is Talia 'cruadhghd,
 Eurata, Eutirpe is Terpsichore 'fuachas,
 Calíopia 'bascarnaigh, 'tarraing a gruaige,
 90 Urania ar foluaimneadh trasna na gcuantaí,
 Polihemna 'greadthaigh fon' fhaicsin san uaigne.
 Ní h-íad so 'bheith 'gceasnaighe bheir taise mo
 ghruaidhe,
 acht mo Niall a bheith 'dtaiscíd, crann seasta mo
 shuarcais;
 mo ghrianán ar faithchibh, mo chaismeart ar shluaightibh,
 95 fear m'fhiafraithe, fear m'aisce, fear choisce gach
 duadh dhíom,
 fear fiailmhar ag freastal lucht easbhaidh 'nam cruatain,
 fear ciallmhar ag leasú gach aiste dá luadhmaois,
 's dá thriamhain ní leasc liom bheith dreas ar gach
 uaigneas.
 Urudh, 'bháis a fuair treise is thug Hercules uatha,
 100 agus Sampson, do leagadh gach caiseal le cruadhneart,

-
- 87 Cleo C^I Melpomene N C^ID^IK16 Mal^G Thalia G²⁻³N33
 ag G³(N33),
 88 om C^I Erato N33 Euterpe G²G³N33 Terpsiphore N
 fuadhachas N a fuadhachas G²G³,
 89 a basgarnnaigh G³ a tarraing G²G³ a om C^I,
 90 fothluaimneadh N (C^IN33 G³) fothluaimneadh D^I (G²)
 fholuaimnigh Mal^G tarsna N33 gcuanta N33,
 91 Polihemnia D^I Polyhymna N33 (C^I Mal^G)
 a greadamh N33 fan D^I fhaicsint C^IN33,
 92 gceasnaigh D^I Mal^G gceasnaoi K16 ceasnaigh C^I
 ceasnaoi G³ (N33) bheir C^I gruaige C^I,
 93 Neil C^I dtaisgadh C^I shuarcais C^IMal^G na suarcais
 N33,
 94 faithibh K16 N33 fhaithcheibh G² chaismirt N33
 chasgairt G³ sluagtiagh C^I,
 95 m'fhiafraigh D^I K16 Mal^G N33 (G²G³) chosgaimh N33
 duadh G²G³N33,
 96 fiolmhar K16 easfaigh N33 orudhtan C^I cruatnais N33,
 97 leasadh N33 do luadhmar N33 luadhamaois G³,
 98 sic K16 N33 thriathmhaoi ND^I dtriamhain G³
 thriathmain C^I sic C^I leis leis ceist N33 a bheith
 dris C^I dreas G² dreis leis treimse N33 ann gach N33,
 99 urudh om C^I A bháis G³ Is e an bás N33 tug N
 uathfa N C^ID^I uathadh K16,
 100 Samson K16 N33 leagfadh G²G³ calsleen N33
 cruaidhneart Mal^G,

- Dābhī mhao Iesse rí fíosaich thug buaidhe,
 áille Narcissus is Absalom uallach,
 Solamh fuair gliocas gach olainne dá gualaidh,
 is Alasdran mhao Philip, ghlae cumas le huabhar
 105 Cúraoi is Cú Chulainn, gach curaidh is Goll gruama.
 A ghadaí is tú leagas fíor dheasa gach tuaithe;
 a chreachadóir na feille, thuill eascaoin gach
 truaighe.
 Is cosmhail, a chleasaí, nach bhfuil meas agat ar
 dhuaisibh,
 ar ríghthibh, ar fhlaithibh, ar bharúin nō ar uaisle.
 110 Nach iongnadh nár mealladh le heachraidh 's le buaibh
 thú
 is leis a' mianach chuir Marcas ar mearú 's ar
 buaireadh,
 A shíogaí gan mheroy rug balsam a' taobh tuaidh leat,
 mo dhídean, mo dhalta, le geantaoi gach suarcas,
 mo laoch ar shliocht Airt is Chuinn Chathraigh na
 Cruachan,
 115 Chormaic na flatha, Feidhlime Reachtmhair is Tuathail,

-
- 101 Daibith N33 ríogh D^I fíosa C^I buadha C^I buidhe Mal^G,
 102 Narcessius C^I Absolon NC^ID^I ualligh N33,
 103 gualadh N33,
 104 sío Mal^G huadhbhar ND^IK16 huadhbhart C^I
 huathbhar N33,
 105 sío Mal^G N33 Cúrí N D^I C^I K16 G²G³ Cuthcholainn D^I
 curaoi Mal^G cura N33,
 106 stú G²G³ feara deasa N33 gach fear deise C^I
 truaighe K16,
 107 chreachóir N33 thréatuir G³ thug D^IC^I
 eascaoin ND^IMal^GC^I(K16) easgain N33 gach uair
 uainn N33,
 108 oosamhail C^IG² chleasaidhe N33 chleasaigh isí,
 109 fhlaithibh N33 ná G³,
 110 mealadh N malladh C^I naohar G²G³ sío D^I Mal^G
 heachraidh N heachra N33
 111 no leis an N33 mionach ND^I ohur N Marcas D^IK16Mal^G
 mear N33 buadhreadh D^I buaidhrea Mal^G,
 112 bharoy C^I thug C^I K16 N33 an taobh K16 on taobh C^I
 tógath D^IC^I K16 Mal^G N33 tuaithe G²G³ leas C^I,
 113 dhallta D^I geantaoi G²G³ le cianaibh gan fuaracht N33,
 114 cathruigh C^I Choinn carad gCruachan N33,
 115 Cormac C^I flaithe G²G³(C^I) Feidhlime D^I
 reachtmhair D^I reachtmhar Mal^G G³ N33 Tuathail N33,

- is Cairbre chuir cath ar Fhionn gasta le fuagra.
 Ar lorg Fhiacha Sraibhthine 'bhí an fear-sa 's nior
 ghruama,
 is Mhuireadhaigh do chleachtadh breith ceart is
 gan cluain ann,
 is Eochaidh Muigh Mheodhain 'smachtaigh gach
 eachtarnaigh uainne,
 120 is Néill Naoghiallaigh 'neartaigh go hAlpaibh ar
 cuantaí,
 is Eoghain do ghlac le Mac Calprainn an uair sin,
 's gach rí don rath sin go hathNiall budh buadhaigh.
 Tá scriobhtha i psaltaraibh, i leabhair 's i nduantaibh,
 gur planda don ealtain-se an macsa mar Ghuaire,
 125 ag taobh Néill Fhrasaigh gur soair siad dá ghualainn.
 Ó Beirn an treas mac bhí ag Fearghal don chuaine.
 Is eolach dhamh an aicme 's a' fla¹/th-sa shil uatha,

-
- 116 our N chur $D^I C^I$ chuir Kl6 Mal^G N33 $G^2 G^3$,
 117 Fhiachadh N33 Fiadhaga C^I Straibhthinne N
 Sraibhtinne D^I (Mal^G C^I) Sreabhthuinne N33
 groma C^I a luaidhim N33,
 118 Mhuireadhaibh D^I Mal^G Muireadaoch C^I Mhuirídn G^3
 ceart N33 gach Mal^G C^I Kl6 G^2 ,
 119 Muigh meadhain C^I Muigh meadhain N33
 do smachtaigh $D^I C^I$ Kl6 (Mal^G) smacht N33
 do smachtadh G^3 eachtranaigh N33Kl6 uaim C^I ,
 120 Niall Naoghialla d'éirgheadh go N33 cuantaidhe N(D^I)
 cuantaibh N33,
 121 Eoghan N33 Eogaoín G^2 Arpluinn ND^I Mal^G $G^2 G^3$ (C^I)
 Alpuirnn Kl6 Alpuirnn N33,
 122 rithsin N hainall C^I buadhach Kl6 N33 bí b N33
 bhúadhaidh G^3 ,
 123 saltair N33 Psaltairibh G^2 i leabhairuibh,
 i saltrubh Kl6 leabh'raibh G^3 (G^2) nduantaighibh D^I
 nduantaigh $G^2 G^3$,
 124 altainse N33 ealltainse N do na sbeateaufa C^I
 mac seo N33,
 125 taoibh Mal^G D^I Niall $G^2 G^3$ Frasaich N33
 sgar D^I Mal^G N33 gualain C^I ghualaibh N33,
 126 Bheirnigh D^I Beirnigh C^I Bheran Mal^G Bhríain N33
 Fearghall G^3 ag freasghall Kl6 chuaine N33,
 127 eolghach N C^I D^I Kl6 (G^2) eol N33 dhamhsa N33
 dol an C^I flaithse Kl6 flaith a N33 shíol N33
 uathfa D^I Mal^G,

agus síol Néill na naoi dtalta ann ar lasadh trí
hualre.

Rí Oirthiarr bhí leath dhíobh, dona cathmhíllí(dhe)
cruaidhe,

130 a mbíodh comhdach na cairte ortha ó Bhanna go
Guail^{gn}e.

Fuil Néill Glúnduibh rathmhail ar n-athfilleadh suas
ann,

slíocht Briain is Eochaidh, ó Conchubhair rí Cruachan;
olann Domhnaill do chasradh fir Saetan, dá ruagadh,
rí Oirghiall, mac Mathghamhna do mhacnaidh Cholla
uaibhrigh,

135 Mac Guibhir fuair cathréim is bhí ar fhaistún na
Ruarcach,

fuil Ir ina cheartlár, Mac Artán budh duasmhór,
síol mBroin, slíocht Chathaoir, chuireadh cath san
tír uachtraigh,

ó Coinne bhíodh i dTeamhair, is Dún Geanainn dá
luadh leo

128 dtallta Lsí dalta C^I

129 Oirthear G³ N33 (C^I) Orthar Kl6 Oirthiarr D^I
Oirchear Mal^G loith D^I Kl6 Mal^G N33
cathmhíllí D^I (Kl6) cathmhíle N33 (G²),

130 comhdach Mal^G N33 G²G³ ceartí C^I dtallta air N33
orra Lsí Cuailgne N33 Couale C^I,

131 Glúnduibh D^I Glunduibh C^I rathmhar N33
n-athphilleadh Kl6 N33,

132 Bhriain N33 (C^I) as Chonchubhar N33 Chruachna N33
Cruachain G³,

133 nDomhnaill N33 chasgaradh Kl6 Shaxan Kl6 (D^IG²G³)
Saxan Mal^G 's do N33,

134 Oirghail C^I mhacnaoi N33 den aicme G³ síc D^I
Mal^G (N33) uaidhbhrigh N uaidhbhair C^I uaise Kl6
Chollaídh G²,

135 Guibhir Kl6 cathréim D^I N33 fhoistún D,

136 Ire N33 na N33 ionna G² Artain N33 Ártan D^I
duasmhor D^IC^I Mal^G (Kl6) duasmhar N33,

137 Bhruin C^I slíocht a chuirfeadh cath G² G³
chuireamh Kl6,

138 Guinn C^I bhídh i dTeamhar Kl6 a bhí N33
Dún Gheanainn D^I Mal^G N33 (Kl6) Dungannan C^I,

- Ó hÁgan, slíocht Maine, nár bh'annamh ina gcuallacht,
 140 clann Ardghail budh seasmhach dol i dtóiseach ar
 shluaightibh,
 clann tSeáin do níodh eineach is bhí fuilteach mar a
 dual dóibh,
 Mac an Bhaird a bhí gan seachrán 'nallód fār n-uaisle.
 Budh do ghaoltaibh mo scealláin-se go folláin
 Ó Ruadhnadh,
 Ó Cianán budh dreachnair is budh scapthach ar
 chuachaibh;
 145 's dá goraobhaibh d'fhan oinéal na n-ollamhain stuama
 ann,
 Ó Macriall 'na thimcheall le h-ofráil, is mac Ruaidhrí,
 Aoht a Níill Óig, ní leanfam do sheanchas mós buaine;
 tá mórán do do threabhaibh nach goanfam an uairse.
 Is measa linn do dhreachnua 'bheith 'mbeart chumhang
 na huaighe,

-
- 139 6 hÁgairn Mal^G N33 Mhaine C^I (N33) bhfannamh K16
 innsa C^I cuallacht C^I, b1 N33
- 140 sío D^I Mal^G Ardghail N Ardghoile N33 seasbhach D^IN33/
 seasfach G³ dtóiseach D^I dtosach C^I N33
 i am C^I N33 Mal^G shluaighte K16 G² N33 slotibh C^I,
- 141-168 om N.
- 141 sío K16 G²G³ tSeáin N33 (D^I) tSean C^I
 ghíodh G²G³(N33) eanach C^I 's bá N33 fuilte C^I
 mar dhual K16 N33 budh dual C^I,
- 142 a_{om} K16 N33 searan C^I nollad D^I anallod K16
 G²G³ N33 nuaislibh N33 fear uaisle C^I,
- 143 ghaolaibh Mal^G gaoltaibh C^I go fallain Ls1 ach
 fallan C^I Ruadadh G²G³ Ruadhne N33 Róunadh C^I
 Rúadhnaigh K16,
- 144 dreachmhar C^I N33 ba Mal^G sgabhthach N33
 sgabhach C^I cuaoa C^I,
- 145 síud craebha N33 is do goraobhubh K16 (C^I)
 den ohineal ar N33 don gineil C^I nollamhan Mal^G
 sdoma C^I ann om Mal^GC^IN33,
- 146 Maorail C^I hafrail C^I mic Ruairaidh C^I
 is om mic Ruaidhrigh N33,
- 147 Niaill G³ leanfuin C^I ded N33 seacas-se C^I
 is buane C^I,
- 148 dod G²G³(K16) do da D^I det N33 treibhlobh C^I
 nuarsa C^I,
- 149 liom C^I N33 dreach shnádadh G³ dreachnuadh C^IK16N33
 mbeirt D^I mbeart K16 G³(G²) bhfeart N33 meirt C^I
 cum C^I nach huaigh Mal^G,

150 's do chéile rinne tapadh is chualdh leat in do thuama,
 an ghéag nár bh'aít leī(th) do gheal-chnois ag fuaradh,
 nár fhulaing sī le searcdhīslē do gheansa aon mhí
 uaithe,
 gan a síneadh leat síos, cia gur beacht do though
 buaileadh.

[Ó d'éag tusa, 'dhaltáin, tá d'ailme gan suarcas.]

155 A chroidhe mór nár mheata chun caite, 's go bhfuaraís.
 Is faoi bhrón atáid gasraidh in gach pasaid dá
 gualaidh
 co luighe i róimh faoi leacaibh 's gan lasadh in do
 ghruaidhibh.
 Atá dís leonta 'fraschaoi ar an aiste a mbíodh Nuala,
 ins¹ a' naomh Róimh ar feart na nAodh, 'fadchaoineadh
 an uaisle.

160 Suidheam leo 's ní fos do nī(o)m, stad mo chlí gruama,

-
- 150 sic ¹K16 Mal^G G²G³N33 rinneadh D¹ tapa N33
 latsa C¹ coman do C¹ thuamba G³N33,
- 151 nachar G²G³N33 mhaith leī N33 nach bhaith C¹
 ohneas G²G³N33 geilohnes C¹ fuaramh N33,
- 152 'snar N33 fhuilling N33 fhuilaint sic¹
 bhfuiling K16 díslē C¹N33 aon om C¹N33,
- 153 a om C¹ N33 sionadh C¹ gídh G³ ger bh'ole do
 teach cuarta N33,
- 154 om D¹ C¹ K16 Mal^G G² N33,
- 155 nachar G³ mhóir C¹ N33 mheate G²G³ mheateach N33
 oaitmhē N33 fuair C¹ bhfúarus K16
 gach bhfuaraís N33,
- 156 is om N33 fuigh G²G³ bhroin C¹ gasraidhe C¹K16N33
 pasaid C¹N33 ga dD¹(Mal^G) dha G²G³,
- 157 luidhī D¹ (C¹) noimh D¹ niomh Mal^G aponn C¹
 a niugh K16 i roimh om N33 uaighe G²G³ leaca G²G³
 lasamh N33 ad N33 na gruaidhibh C¹ ghruaighe N33,
- 158 ta C¹ N33 leanta Mal^G frasghul N33 fras ar C¹
 a om K16 N33,
- 159 naoi G² naoidh G³ naomh om N33 fheart N33
 fart C¹ fhuarlīg a caoineadh na nuasal N33
 naodhfadh Mal^G naoidh K1t fart, an fhad caoineadh
 a nuaisle C¹ nuaisle K16,
- 160 suidhim N33 (G²G³ Mal^G) suidhiom D¹ (K16) loe C¹
 fios dhamh am N33 ghníom G²G³ ním C¹K16
 am stad N33 cle C¹,

fá m'fhíor-leomhan dár gnread gaon saoi a mbasa naoi
n-uaire.

Acht, a Néill, ó nach bhfuigheam th'aiseac nó go
bhfaiceam lá an Luain thú,

's gur oréachtaoh sinn id easbhaidh gan mheisnighe,
gan subhailce,

ár goéad beannacht feasta choidhche ar dheis na
naomh suas libh,

165 's le do chéile dheifrigh 'dol i dtaisce 'n aon
uaigh leat.

Géar impidhe na n-easpal dá mar leasú as guasacht,
le tréan-ghuidhe na neaspag, na sagart 's gach uachtrán,
go dtugaidh an rí 'tá measc na naingeal taisbeánadh
an uain dhaoibh.

Aois mhic Dé dol Néill mhic Murchaidh chun báis,

170 seacht goéad déag, a sé, is a hocht d'fhearrbarr.

Ní fada dhan a chéile 'na dhiaidh, go beacht fiche lá,
's beannacht shíol Éabha leo araon go foircheann an
bhráith.

-
- 161 fhír leomhan K16 N33 mfear leomhain C^I saoi th K16
bhassa G²G³ a om Mal^G N33,
- 162 Ooh' a Neill óig ní N33 as Neill C^I fagham N33
bhfuighiom D^IC^I bhfuighim G³ taise N33
bhfaicim D^I go bhfeicim N33 bhfaicim K16
bfeiceam G³ tlaibh C^I,
- 163 's me N33 oreachtaoh N33 easbhfuigh G²G³
ded gasfagh N33 smid easbhaidh C^I mheisnigh Mal^G
G²G³ K16 mheisneach N33 masnadh C^I suarcas N33
subhaille C^I,
- 164 síe G²G³ choidhche D^I(Mal^G) caoich K16 caoidhi C^I
choidhche om N33 lent N33,
- 165 dheithfiraigh D^I a dheifrigh Mal^G G²G³(K16 N33)
dheithfrigh C^I dtaisgidh Mal^G G²G³ dtasgaidh C^I
naonaigh Mal^G,
- 166 gear N33 gear is impidi C^I do bhur K16 G²G³
aldamh Mal^G na neaspal, na sagart 's na nuachtran N33
leasadh K16 C^I guaiseacht G²G³,
- 167 om N33 re Mal^G sagairt G²G³ is na nuachtrain C^I,
- 168 dtugadh N33 teasbanadh N33 taisbanadh C^I
gach uair dho C^I díbh G²G³ N33 (K16) Amen add G²G³,
- 169 dol do Niall Mac N33 G²G³ Mhurchadh G²G³ chum D^I,
- 170 déac an sé N33 an sé G³ dfearbarr K16 (N33 G²G³)
dfearbair C^I,
- 171 is ní fada C^I Mal^G (N33 D^I) dan K16 fithche N etc
fiche Mal^G,
- 172 Bíomh beannacht N33 agus G²G³ shíl N33 le leo C^I
air aon NC^ID^I bhráth N33 Amen add G²G³.

XIX

BA h-AIGEANTACH CROIDHIÚIL

- 1 Ba haigeantach croidhiúil mo mhacnaidh 'teacht aníos
ar an t-ochtmhadh la fichead do dh'Octóber.
Dā mbéinnse lena dtaobh do b'fhogas dōibh fíon
as cascaibh an rí tráthnōna.
- 5 Beidh cuimhne ag scaoithe na hAnaigh e go síorraí
ar na curadhaibh nār claidheadh le pónar,
mar bhí an balla a' dol tríothadh mar ealta le gaoith(e)
ag seabhaic ghlana líomhtha na Bóinne.

FOINSÍ: LN458 p85, F V 5 p55, O'Cur p8, DON^{III}(d), EG⁷ p144b,
G² no24, G³ p27, G⁵ p(a)20(i), E¹ p64.

Gscrí : Seumas Mac Cuarta G458 (Fv5),
Pátrún Fhionnmhuir Semus ua Caurta cct EG⁷,
Iomain na Bóinne Seamus Mhac Cuarta cct. E¹,
Iomain na Bóinne da ngoirthear Patrún
Fhionnmhair le Seumas mac Cuarta G³,
Patrun Fhionnmhar mac Cuarta cct. G²,
The Football at Finner or Búachailligh
na Bóinne by Courtney G⁵.

- 1 Budh aigeantach EG⁷ G² E¹ O'Cur craoidheamhuil E¹
mo mhacnaighsi aníos G458 Fv5 (O'Cur) mo mhacnaidh
teacht aníos EG⁷G²G³G⁵E¹,
2 ochdmhadh G²G³ fíthcheat E¹ fíthchiod G²G³
de EG⁷ E¹ a O'Cur October EG⁷G²G³G⁵E¹,
3 mbeidhinn G³G⁵ mbeithinnse E¹ damhsa G³G⁵
dhamsa G²E¹,
4 agus casgaibh EG⁷ in a ghasg fhaghail E¹
agus casg fhaghail G²G⁵(G³) do fhaghail G³
on E¹G²G³G⁵ ríghmhac G³,
5 Biaidh G²G⁵ aige sgaoithe G458 Fv3 EG⁷
ag an sgaoith sin G²G³G⁵E¹ on Anaigh E¹
síorrthuidh G²G³(G⁵) síorruidhte EG⁷,
6 curaidhibh EG⁷ cruniridh (?) O'Cur. curaidhne G³G⁵(G²)
curaighe E¹ nachar EG⁷ leis an bpónar G²G³G⁵
leis an phónar E¹,
7 a bhi G²G⁵ bhídh E¹ bhalla E¹ a' om G²G³G⁵E¹
tritheadh EG⁷ O'Cur. thríodtha E¹ thríof' G²G³
thríotha G⁵ eallta G458 Fv5 EG⁷ E¹ allta G⁵
le gaoithe G458 Fv5 le gaoith E¹ la gaeidhte EG⁷
(O'Cur) lá gaoithe G²G³G⁵,
8 seabhaic EG⁷ seabhaicibh E¹ glana G458 Fv5,

Barr buaidhe agus béasa gach uair óna céad $\overline{t/a}$

- 10 le buachaillí tréana na Bóinne;
's go mbuailfeadh dhá fhear dhēag dhíobh, le guaillidhíbh
a chéile,
a raibh anuas ar an léanaidh le heolas.

Mo ghruaigigh do shéideas, mar ruagadh na n-éanlaith,
na sluaighe le léathróid as ordú:

- 15 's budh dual sin ó fhréamh dona suaircfhir is féile
'bheith 'n uachtar ar phéiceallaigh an phónair.

Is uasal 's is Gaodhlach, is buadhach 's is tréitheach,
mo ghruagaigh do réabas ar shlóightibh;

agus bhuaileas an léathroid go huachtar na léanadh,

- 20 'chur suas ortha i ndéidheanach an fhóghmhair.

Beidh suaimhneas an scéil-se ar an uair-se le Phoëbus,

'dol uaim-se dāléaghadh do rī Seoirse;

tiocfaidh cuallaacht as Venice ar cuairt, is le féirín,

go buachaillí béimghasta Bóinne.

- 9 is béusa $EG^7G^2G^3G^5$ céada $G457 Fv5$ céadtha $G^5(G^2G^3)$
céadthaibh E^1 ,
10 buachaillí G^5 buachaillibh E^1 buachuillidh Ls^1 eile,
11 's mur bhuaileadh E^1 mbuaileadh EG^7 O'Cur da reag EG^7
dha'r'éag G^2G^3 dha-r-dhéug G^5E^1 ocadh EG^7
aca $G^2G^3G^5E^1$ a nguaillibh EG^7 a nguaille E^1
aca nguaillibh $G^2G^3(G^5)$ le cheile $EG^7G^2G^3G^5E^1$,
12 a raibh om $EG^7G^2G^3G^5E^1$ O'Cur teacht anuas G^3
léanaigh Ls^1 ,
13 da seidiomh $EG^7(G^3)$ da shéideamh G^2G^5 a shéidfeadh E^1
rúagfaidh G^3 néunlaith $Fv5 E^1$ héunlaith G^3 neanlaigh EG^7 ,
14 léaroid EG^7 O'Cur léarthoid G^2G^5 ,
15 's om $EG^7E^1G^2G^3G^5$ fhréamh $G^5(G^2)$ suaircfhearaibh féile
 $EG^7G^2G^3G^5$ suaircfhearaibh thréithe E^1 suarachfhir $G458$,
is om O'Cur,
16 bheith a nuachtar EG^7E^1 O'Cur pheacarlaigh EG^7
pheiciollaibh E^1 ,
17 Gaelach EG^7 Gaodhalach $G^2G^3G^5 E^1$ (O'Cur) buaidheach $G^2G^3G^5$
tréightheach $G458 Fv5 EG^7 G^5 E^1$ O'Cur tréigheach G^2G^3 ,
18 réabadh EG^7 réubthadh G^3 do ghnídh reubadh E^1
sloighte EG^7 ,
19 agus bhualadh EG^7 agus om a bhuaileas E^1 a bhúalas $G^2G^3G^5$
learthoid G^2G^5 léanaigh EG^7 léunadha E^1 léunugh G^2 ,
20 chur om EG^7 ag cur suas E^1 cur $G^2G^3G^5$ O'Cur
orra $G458 Fv5 G^2$ O'Cur orrthadh EG^7 orrtha G^5E^1
orradh G^3 a ndéighlonach $G458 Fv5$ (O'Cur) i om déanadh
an $EG^7G^2G^5 E^1$ aig déanamh G^3 ,
21 biaidh $EG^7G^2G^5$ sgéalsa G^2 uadh an E^1 uarsa EG^7
Phébus $G458 Fv5$ O'Cur Pheabus EG^7 le féimeadh G^2G^3
le féumadh E^1 ,
22 da umpar 's da EG^7 da fhúaimfeadh sda G^3 da yaimneadh
sda G^2G^5 'ga yaimhnúghadh sga E^1 léigheadh G^3
léigheadhadh G^2G^5 léighiúghadh E^1 Seorsa $EG^7G^2G^3G^5$
Sóirse $LN458$,
23 cúallaidhe EG^7 ríghlucht E^1 is Venus $G458 Fv5 EG^7$ O'Cur
as Bhénus E^1G^2 Venice G^3 Bhénis G^5 ,
24 chuig $G^2G^3G^5$ chuige E^1 béum E^1 ,

- 25 Bhí Sol agus Lúna agus Mars leo dá gcumhdach
 agus Mercury 'siubhal le mo pháistí;
 Iupiter ar cúl aca is Venus ar lúth leotha,
 na sē phlainéid chonganta agus Saturn.
 Bhí teist agus ciú leotha is meisneach ó Lúcas,
 30 a' greasacht 's a' dúsacht an bháire;
 mo ghaiscoidh budh lúthmhar a' seasamh go sùgach,
 a' leagadh lucht búta agus pracaís.
- Tháinig síol Uidhir séanmhar do laochraidh Loch Éirne
 naoh golaoidhfí le céad ta, dār dtárrtháil;
 35 agus trí mic i n-éinfheacht do dh'fíorfhuil na Raghailleadh
 na saotha budh spéisiúil san mbáire;
 Faolteach na féile a bhfuil mianach na nGaedhal ann,
 an ríoghmhacaimh réimiúil na bpátrún,
 agus Séamas, mo thréanfhear, ó hAonaigh le héifeacht
 40 a' scaoilleadh 's a' réabadh lucht pracaís.

- 25 bialdh EG⁷ bhídh E¹ Lúna EG⁷ is EG⁷G²G³ ga E¹,
 26 Mercuridh G² a siubhal EG⁷G²G³G⁵E¹ pháistidh G³ (G⁵)
 phaisdighibh E¹
 27 Bhídh Iupiter E¹ aca om EG⁷G²G³G⁵ cúl leo E¹
 agus EG⁷G²G³G⁵E¹ leotha G458 Fv5 O'Cur,
 28 phlanéid G458 Fv5 phláinead EG⁷ phlanóid G²(G⁵)
 phlanaid G³ planoidighe E¹ chunghanta LN458 Fv5 EG⁷ G²
 chonganta G³ cúghanta E¹ is G³
 29 bialdh EG⁷ taist EG⁷ teasd G²G³G⁵ cliu LN458 EG⁷
 G²G³G⁵ O'Cur chliú E¹ leofa G458 Fv5 leotha O'Cur uadh E¹,
 30 aig EG⁷ dúsghadh G³,
 31 ghaisgigh G³ ghaisgídhíbh G⁵ lem ghaisgídhíbh E¹
 lúathmhar EG⁷E¹ a seasadh EG⁷G⁵ (Fv5) a sheasadh E¹,
 32 aig leagan G²G⁵ bút EG⁷G²G⁵E¹ "boot" G³
 33 Uibhir EG⁷ Ghuidhir G²G³G⁵E¹ shéunmhar G⁵
 de Fv5 G²G³G⁵E¹ laochraibh E¹,
 34 céuda G458 (Fv5) ceadaibh EG⁷ céadtha G²G⁵(G³)
 céudthaibh E¹ gar E¹ dtarrthal EG⁷ ttárthail G458 G²G⁵,
 35 meic Lsí ach mhig E¹ aendhacht E¹ aonfheacht G²
 do fhíorfhuil EG⁷G⁵(E¹) de fíursgoith G³ na Raéilleach
 G458 na Raéilleach Fv5 Raeghalach EG⁷ Raghallach O'Cur,
 36 saothibh G³G⁵ suigh E¹ go ró spéiseamhuil E¹ sa Fv5,
 37 Fpíteach E¹ a om EG⁷G²G³G⁵E¹ mionach G458 Fv5 EG⁷
 E¹ O'Cur na Gaodhaltacht G458 Fv5 (O'Cur)
 na nGaedhal ann EG⁷G²G³G⁵E¹,
 38 ríghmharcach EG⁷G²G³G⁵E¹ rígh Lsí,
 39 acas G² threnfhear EG⁷ a shínigh le heafeacht EG⁷,
 40 pracas EG⁷ (O'Cur),

Tháinig mac Cléireach óg ann le a leagfaí na slóighte,

mar Shamson do leonadh na sluaighte;

mar Hercules i gcomhrac le fathaigh na Crēmóna,

[mar] Hector no Troilus i nguasacht:

45 mar Chadmus a' strócadh na ndragún le cródhacht,

nō Atlas i n-eolas an uaignis -

is mar sin a bhí Seoirse agus macnaidh na Bóinne

a' cur balla ar lucht próbaidh agus uathbháis.

Gach cumas dār hordaigheadh ag curadhaibh 's ag óigfhir

50 le hinneoin, le hordaibh dā lámhach;

le hiomáin, le tógbhail, le táinis go treorach,

le haxaircis gródh nō le báire:

le cēill is le fóghnadh, le léimnigh gan leonadh,

le léigheann i ngach eolas is airde:

55 tá an fhéile 's a' chródhacht ó phéiceallaigh an phónair

le spéirmhic na Bóinne is Bhaile Shláine.

41 Mac Cléireach óg G458 Fv5 O'Cur mac Chleirigh oig EG⁷G²
 mac Cléirigh óig G²G³(E¹) le om a leagfhadh E¹
 a om EG⁷ O'Cur leagfhadh G²G³G⁵,
 42 Shampson Ls¹ a EG⁷ a stróicfeadh G³(G²G⁵) a strócadh E¹
 leoghanaibh G²G⁵ leoghantuidh G³ leómhantaidhe E¹
 do léamghadh (?) na sluaighte O'Cur,
 43 no mar E¹ a gcomhraic G²G³ fáidh G458 Fv5
 fathaigh EG⁷G² O'Cur G³(G⁵) 2 faghach E¹,
 44 mar om G458 Fv5 O'Cur no mar G²G³G⁵E¹
 a nguasacht G458 O'Cur a nguaiseacht Ls¹ eile,
 45 ndraguin Fv5 E¹ ndrágúin G³
 46 no mar EG⁷ an eolais G²G³G⁵E¹ a nuaigheas O'Cur G²G³
 (EG⁷) i nuaigheas E¹,
 47 Seorsa EG⁷G²G³G⁵ macraidh G²G⁵(E¹) macnaoidh O'Cur,
 48 ag cur G⁵E¹ prób EG⁷G⁵ próib G²G³E¹ uathfáis EG⁷
 uathbhas G²G⁵,
 49 der Fv5 E¹ curadhaibh EG⁷G²G³G⁵E¹ O'Cur óigfhearaibh E¹,
 50 's le G³G⁵E¹ ga E¹,
 51 tógbhal EG⁷ táinis G458 Fv5 O'Cur teinnios EG⁷
 teinnis G²G⁵ 2 teannas G³E¹,
 52 hexercise EG⁷G²G³G⁵ O'Cur le hiomarduis E¹
 gródh EG⁷ O'Cur groidh G³
 53 agas G²G⁵E¹ fóghnamh EG⁷G²G³G⁵ O'Cur léimneach E¹G²
 G⁵(EG⁷) leonughadh EG⁷G²G⁵E¹ léimnigh G458 O'Cur
 léimrigh Fv5,
 54 leighean G²G³G⁵
 55 phéiceollaibh E¹ phonar EG⁷ (O'Cur),
 56 spéirmhacaibh G²G³G⁵E¹ na om E¹ Bail' EG⁷
 Bhaile G²G⁵E¹ (G³) Sláine Fv5 Shláinghe EG⁷G²G³G⁵(E¹),

Is iad seabhaic chaoináille na foraois' Bhaile Shláine

ariamh nachar thuill náire dā n-uaisle;

'bhriseas gach páirtigh dā geruinnigheann le báire,

60 'na gcoinne, gan cháirde na huaire.

Budh haoibhinn an lá sin a bheith 'bhFionnmhuir ar ardaibh

ag amharc ar rása na mbuachall;

's níl ríogain don Adhamhchlainn do chíftheadh mo pháistí

nach líonfadh dia ngrádh leotha 'n uair sin.

65 A bhuachaillí, mā chí sibh an tAilíneach go síorraí

a' cur gill as lucht gípís nō prácáis,

tógaidh gan scí(th)se chum na hAnaigh/e/ fo dhaoirse é

's nā bíodh sé in bhur líonta mar nāmhaid.

Gē gur dheacair linn an tsaoi sin 'chur i gcreapall

70 acht mar beith gur chlaon sē le Galltacht; nō 'bpríosún,

Acht mā chailleamaoid le daoithe é atā gaibhne sa tír-se

do dh'oibriú an fhir chéadna bhias láimh linn.

-
- 57 'siad G^3 alainn EG^7 fairidh so EG^7 bhfairche sa G^5
 bhfairighse G^2 bhfaircesí $E^1(G^3)$ Bhaill' Shláinge EG^7E^1 ,
 58 a riamh om $G458$ nar $EG^7E^1G^2G^3G^5$ don uaisle E^1 do $LN458$,
 59 a bhriseadh EG^7 a bhrisfeadh E^1 a bhriseas $G^2G^3G^5$
 páartaigh $EG^7G^2G^3G^5$ gach sárbhuidhin E^1
 ccruinneochadh EG^7E^1 ,
 60 ann a mhuillonn gan cairde EG^7 ann a cceann $G^2G^3G^5(E^1)$,
 61 B'aoibhinn $EG^7G^2G^3G^5E^1$ an áit a bheith EG^7 a om $G458$
 $G^2G^3G^5$ í bhF. E^1 i bhFionnmhar $G^2(G^3)$
 air na háirdaibh E^1 ,
 62 rásaidh G^3 ,
 63 is nach bhfuil EG^7 den EG^7 chíghfeadh E^1
 pháistigh $EG^7(G^2G^3G^5)$,
 64 dia ngrádh $G458$ a ngrádh $G^2G^3G^5EG^7(E^1)$ leotha $G458$
 $Fv5$ a nuair $EG^7G^2G^3G^5E^1$
 65 bhGachaillidh $G458 Fv5 EG^7G^2G^3(G^5E^1)$ ohigh sibh G^5E^1
 cidh sibh EG^7 t-ailíneach $G458$ talaighneach EG^7
 síorrthuidh $G^2G^3G^5(EG^7)$
 66 geill $G^2G^3G^5$ gríbe EG^7 griobais G^3 pracas EG^7 ,
 67 tógidh EG^7 tugaidh G^3 sgithste G^2G^3 sgís E^1
 chun G^2G^5 hAnnaigh G^3 fa EG^7E^1 dhaorsa EG^7G^5 ,
 68 bídeadh E^1 líontaigh EG^7 líontaibh E^1 ,
 69 gidh G^3 deacair $Fv5 G^2G^3G^5E^1(EG^7)$ tsaoidh E^1
 tsaoith $G^5(G^3)$ a chur $Fv5 G^2G^5E^1$ na a bpríosún G^5
 no í E^1 ,
 70 acht munab e E^1 muna mbé G^3 muna beith G^5
 chlaen $Fv5 G^3G^5$ do Ghálltacht G^5E^1 ,
 71 madh $G458 Fv5$ is ma EG^7 chailleamoid $EG^7G^2G^3G^5E^1$
 daoí $G^2G^3G^5E^1$ ta gaibhnidh G^3 tíorsa EG^7 ,
 72 dh'oibriaghna EG^7 de oibrighne $G^2(G^3G^5)$ d'oibrighibh E^1
 nfir $EG^7G^5(G^3)$ bhéidhios EG^7 bheithios E^1
 bhias G^2G^5 chuireas G^3 ,

atá amadán bocht bréan chois anaigh e mar léice,
gan bhaisteadh, gan chéadfaidh, gan náire,
75 gan fhios aige cia hé féin do gheinealach shíol Eabha
cia haca 'shliocht Cháin é nū Chaiphais;
do bhrúidibh Lutérius nó Iúdais na bréige,
Lucifer, Bhēillsi nó Charóin,
'rinne an nualitir scléipe gan mhúnadh gan bhéasa,
80 's go mb'éigin dóibh umhlú 'na dhiaidh sin mar
sclábhaithé.

Mās beag leotha a bhfuairadar i bhFionnmhuir an uair sin
do dh'imirt ó bhuachaillí Bóinne,
cruinnighid na sluaighthe fan Anaigh le buabhall
ó Theamhair go cuan Bhaile Í Mhórnáin:
85 Tugaid taispeánadh uatha mās toil leotha an bualadh,
's beidh an tAilíneach suas leo fá Fhéil' Ioseph;
beidh mo mhaonaidh-se i n-uachtar dha dtiomáin 'na
geruachaibh,
fan Mulleann ar cuairt chun a' Róistigh.

73 Ta G³G⁵ na hanaigh EG⁷G²G⁵E¹(G³),
74 chéadfaigh Fv⁵ E¹,
75 fios EG⁷G²G³G⁵E¹, cia é EG⁷ cia féin G²G⁵E¹
Eabha G458 Eabha EG⁷
76 hocadh EG⁷ hoca E¹ de shliocht EG⁷G²G³G⁵E¹
Chaidhne EG⁷ Chéin G³ Cain G⁵ Calaphas EG⁷
Cheaiphais G³ Calpheas G²G⁵,
77 de E¹ Lúteras EG⁷ Lutérius G³ Iúdas G²G³G⁵E¹
mbréaga EG⁷
78 Belzibub EG⁷ (G³G⁵) Bhelsibub G²E¹ Cárón EG⁷
Charon G³G⁵,
79 rinnidh G⁵ rinn E¹,
80 ge gur béigin do E¹ m'éigin G458 Fv⁵ EG⁷ G²G⁵
do G²G³G⁵ dheighsin EG⁷ díagh E¹ sglábhaigh G458
EG⁷ (Fv⁵ E¹) sclábhuigh G² (G³G⁵),
81 leatha bhfuairadar G458 Fv⁵ bhfuair siad G³
bfuairadar E¹ bhFionmhar G³ ar an E¹,
82 do imirt G³(E¹) bhuachaillibh E¹ na Bóinne EG⁷,
83 cruinnid siad EG⁷ cruinnigheadh G²G³G⁵E¹
a sluaighthe EG⁷,
84 ui E¹ Mhórnán G²G⁵E¹(EG⁷),
85 tugadh G²G³G⁵ tugad E¹ uabhta EG⁷ leotha G458 Fv⁵
a mbúaladh G³,
86 bialdh Fv⁵ biadh G²E¹ tAilíneach G458
tallighnach EG⁷ leo suas EG⁷G²G³G⁵E¹,
87 is bialdh Fv⁵ 'nuachtar Fv⁵ E¹ gha Fv⁵ dha EG⁷G³
da G⁵ dtiomáint EG⁷ ga coárnadh E¹ cgruacha EG⁷,
88 chunn a mhuillonn EG⁷ chum an mhuillinn G²G⁵E¹(G³)
aig na Róistigh EG⁷ chuig na Róisteach G³ an Fv⁵ E¹
churn a Róistigh LN458 chum an Róistighe E¹ (G³G⁵).

GEARRÁN BHRÍAIN UÍ BHEIRN.

- 1 B'fhearr liom gearrán Bhriain Uí Bheirn
fúm dom' iomchar ins gach ród,
nō dhéanamh leis mar níd na Goill,
'bheith ar scála oruinn is iad dā ól.
- 5
- 5 B'fhiúntaigh liom-sa gearrán Bhriain
fúm thart siar 's amach fān mBóinn,
nō 'dhol dā mheascadh ar eagan mias,
fear dá dhíol is dís dā ól.
- Is iomdha duine ler cailleadh an chiall
- 10 i mBaile Áth Fhirdhia 's i mBaile Áth Truim.
Ní lla nō racān i mBaile Áth Cliath,
ag ól fá ghearrán Bhriain Uí Bheirn

FOINSÍ : LN869, A¹ p2 (1v^o), E p65, 23 D 33 p27,
EG146, EG p116, EG⁶ p196, G¹ p7,
E¹ p100.

LSÍ EILE : EG⁴ p37, C.1.3 p22, H.6.12 p40,
Copenhagen p9,

Oscreí : Seumas Mac Cuarta LN869 EG,
Gearran Bhriain ui Bheirn G¹,
Goarran Bhriain ui Bheirne Séamas Mhao Cuarta
oct E¹

-
- 1 Bearr LN869 do bfearr E¹ gearrthan E¹,
gearan. i A¹ Bhriain LN869,
2 fuim LN869 ann gach D33 an sa G¹,
3 dheánadh EG⁶ G¹ ghníd E¹,
4 bheith om LN869 E¹ dha G¹,
5 B'fhiúdaigh E¹ bfiuntigh leamsa LN869 Bhrian LN869
6 thort G¹ shíar E¹ muigh E,
7 no bheith G¹ dhul E¹ eagain méis G¹ ga E,
8 dá thríall G¹ is dís LN869 E¹ is beirt gach Ls.Eile,
9 iomdhá A¹ le ar chaill a chiall E¹,
10 a mBaile Ath Ríath EG⁶ Fhir Dhia A¹ Átha E¹,
11 Líath EG⁶ na racan E¹,
12 aig A¹ fo LN869 Bhrían I Bheirn LN869

XXI

GEIST AGAM ORT, A SPALPAIRE.

Dall.

- 1 Ceist agam ort, a spalpaire,
a sheasas go fearúil oródha
ōs coinne cheartlár na haltóra, -
an deacha tú 'bhfad insna leabhraibh?

Spalpaire

- 5 Cha léigheam-sa leabhar ná páipéir,
's chan as a ghníom dánaocht mo chreidimh,
aoht mo phéire scafānta bróg' arda
's mo charbhata sārmaith sa bhfaisiún.

Dall

- Mholfaínn duit oromadh go h-íochtrach
10 agus fanaocht go simplí ón altóir;
gan a bheith d'ádhbhar magaidh nō cainte
aoht mar a bhí do ghaideán anallód.

Foinsí : G^2 p 39 , G^3 p 163.

Cscrí : Aig so Seumas Mhao Cuarta 7 an Spalpaire G^2 ,
Séamus Mhao Cúarta, 7 an Spalpaire G^3 .

-
- 2 fearamhuil lsí,
3 haltóire G^2 ,
4 deachaidh G^3 ,
6 ghnídhíom G^3 chreidigh G^2 ,
9 Mholainn G^2 mholthainn G^3 ,
10 simpligh G^2 simplídhe G^3 ,
11 ná G^3 ,

Spalpaire.

Ohan fhanam mar a bhí mo ghaideán anallód
 d'aimhdheoin do ohuid canráin i mbliadhna,
 15 Nach bhfeiceann tú mo chulaidh úr den raitín
 -is í déanta ar fhaisiún an iarla.

Dall.

Is beag do ghaol-sa le faisíún an iarla,
 's gan ar do ghaideán ariamh acht bairéad.
 A mhic ohailligh/e/ an tseanshūsín riabhaigh
 20 'bhí 'na heasair ariamh san mbarrach.

Spalpaire.

Is cuma liom goldé mar a bhí an chailleach
 ná an glostaire cabliath gan fhōghnamh.
 Chan fhanam níos faide ar a bhfaisiún
 is cuirfidh mé búclaí in mo bhróga.

Dall.

25 An cuimhin leat na súghōgaí barraigh,
 's na ribeacha fada den mbuaraigh?
 'bhí 'mbróga do ghaideáin anallód
 's a ohluibhreach ghlibeach ar uachtar.

13	Cha nghanuighiom G^2	chá nfanam G^3 ,
14	neamhdheoin G^3	mbliaghana G^2 ,
16	'sí G^3 ,	
18	beárrad G^3 ,	
20	heasar G^3 ,	
21	go dté Lsí,	
22	gistaire G^2 ,	
23	chá nghanuighiom G^2	chá nfanam G^3 nías Lsí,
25	cúmhain G^3	barraidh Lsí,
26	roibeacha G^2	raibeacha G^3 ,
27	ghaidean G^2 ,	
28	chúmhalach G^2 ,	

Spalpaire.

Is cuma liomsa goidé bhí ar uachtar -
 30 cha dtugam éisteacht ná cluais do do ramás.
 Feasta cumlochaidh mé den uaisle
 's ceannochaidh mé gruaig do mo bhallóig.

Dall.

Is beag oram-sa fear periwig úire
 'bheadh 'na luighe 'na lúiste sa teallach;
 35 's ar a theacht isteach i nAifreann dō
 nach bhfuil aige fiú 'nfhocail ar innealt.

Spalpaire.

Nach beadaí dhuit-se 'dol go toigh na muintir' eile
 ar bheagán leithsoéil 'do sheanroith.
 Is feasta ó d'imthigh na gaiste sin,
 40 diabhal duine dod' iarraidh.

Dall.

Chan ar sin a innsigh /th/ ear na scéala
 acht tusa 'tá ar buaireadh, 'dhíth eolais;
 nach bhfanann go socair simplí saidhbhir
 's go meastaí go m'éadail ohóir thú

29 go dté G^2 go de G^3 ,
 30 dod G^3 ,
 32 bhallog G^2 ,
 34 luigh Ls1 lúghaiste G^2 liúdaidh G^3 fan G^3 ,
 35 's air a theacht ó'n Aifreann dó Día dómhnaigh G^3
 thiaocht G^2 ,
 36 flugh Ls1 'nnfhocail G^3 nfocail G^2 ,
 37 beadaidh G^3 beaduigh G^2 ,
 40 don diabhal G^3 ,
 41 innsighir G^2 innsíghear G^3 ,
 42 dhigh G^2 díth G^3 ,
 43 bhfanuigheann G^2 simpligh G^2 simplídhe G^3 ,
 44 meastuigh G^2 (G^3),

Spalpaire.

- 45 Chan iarram-sa meas ar aonduine
 's is cuma liom chugam ná uaim iad.
 Cuirfidh mé trí ohoo in mo hata ar innealt
 agus seasfaidh mé i n-imeal^[1] na h-uaisle.

Dall.

- Mholfaínn duit fanaoht ón uaisle
 50 agus cromadh go suarach simplí;
 ná tuitfidh tú 'do phriompollán san luaith
 's beidh cac ort 'na dhualaibh pillte.

Spalpaire.

- Nár fhaghaidh tusa iasaohr salainn
 a ghiolla na starthacha bréagach,
 55 nach léigeann dona daoine go socair
 's go mb'^[fh]éidir nachar bhfada go n-éagfa.

Dall

- Cha mhó liom-sa mo bhás amārach
 mar ngeall ar mo shāsamh 'fhāghail ort-sa
 's gach aon don aíome Ghallta,
 60 rinne droichead do mo chnámha bochta.

Spalpaire.

- Ocht bpéire dhéag bróga arda
 a d'éirigh gan adhbhail do m'asnaidhibh,
 fána bhfoireann do bhúolaí bána
 'dol fá halárm ohun na haltóra.

-
- 47 ann mo lsí,
 48 seasfuigh G²,
 49 mholthainn G³,
 53 fhagh G³,
 54 scarthacha G³,
 56 néadfadh G²,
 57 Ní mó G³ amáireach G³,
 58 shásadh G³,
 59 den G³,
 60 rinnigh droithchead lsí,
 62 d'éirghe lsí ádhbháil G³ m'asnaidhaibh G²,
 64 ann a G³ ann na G².

XXII.

CEIST AGAM ORT A CHÚIRT NA FÉILE.

Mac Cuarta

1. Ceist agam ort, a Chúirt na féile,
 cár dhabh m'fháilte?
 is go bhfaca tú mise, i n-aois gan chéill,
 ar thaobh do shráide.

An Chúirt

5. "What is that you say?" ar an staichire,
 "nó goidé fáth d'ádhohair?
 I cannot understand your Gaelic,
 agus labhair go gallta."

FOINSÍ : MAL^F II p51, G² p 55, G³ p 191Cscrí : Cúirt na Féile ar na cumadh le Seamus
 Mhac Cuarta MAL^F,

Cúirt na Féile ná Ágallach Shéamais

Mhac Cuarta le Cúirt Bhail' Shlainghe

.1. Castle of Slane taréis na Fléimionnaich

do dhibirt 7 a chaill 7 an Burtúnach

a theacht asteach air is é tighearna

"Cunningham" atá anois ós cionn na

h-áite Lord Cunningham of Slane Co. of

Meath G³ (G²),2 ghaibh MAL^F,3 mhacaidh MAL^F, mes1 G³ i naois om MAL^F,4 ráille G³ G^{2N},5 staédhire G³ (G²) steiradh MAL^F,6 ná go dte G² no go de MAL^F d'abhair MAL^F,8 labhair liom go G³ galta MAL^F,

Mac Cuarta

Níl acht mise atá 'fíafraigh scéil,
 10 do dh'éadan bádhohúin:
 cá nuaachaidh na fianaibh a bhí dod' tháithighe,
 nó meichir na clársaigh/ē/?

An Chúirt

Is gníomh gan chéill do ní sibn, Gaodhail,
 díoh féin sa tráth sin -
 15 a bheith 'pronnadh mar gcíos ar aos na dtéad,
 is dá spréidheadh ar lucht dántaí.

Mac Cuarta

Cia nach fiú pighinn /leat_/rige na dtéad
 nó réidhteach dántaí,
 do thigidís cléir ó thír 'na chéile
 20 a' léigheadh na páise.

9 ach G^2G^3 tá G^2G^3 sgeal MAL^F ,
 10 do eadan bamhuinn MAL^F dh'éadon G^2G^3 ,
 11 cia MAL^F fiadhiniobh MAL^F bhéidh G^3 bnéidheadh G^2
 dod riar $G^3(G^2)$ da dtáithigh MAL^F ,
 12 ná G^2G^3 meadhair G^3 no maighir MAL^F ,
 13 ghnídhid G^3 ghníd G^2 Gaoidhíl MAL^F ,
 14 is dhibh féin ata rial (?) MAL^F ,
 15 a om G^2 bhur G^2G^3 ar chaoin G^2G^3 ,
 16 agus $G^2(G^3)$ da sredhmadh MAL^F dántaidh G^2G^3 ,
 17 gidh nach fiúgh pighinn leat caoin na G^2G^3 pionn righ na
 dtead MAL^F ,
 18 no reiteach MAL^F ná G^2G^3 dántaidh G^2G^3 (MAL^F),
 19 do thigidís G^2-G^3 do bearidís MAL^F o chéile G^2 o thír
 go tír MAL^F ,
 20 a om MAL^F ,

An Chúirt

Níl acht gníomh gan chéill a bheith 'maoidheamh mar gcléir
ar léigheadh na páise:

óir budh bhinne liom prayers dá miniú i mBéarla
as bheirsí Dháibhí.

Mac Cuarta

25 Is iongnadh sin, 's gurab iad ár gcléir-inne,
a ghéilleas don bpápa;
's go dtiubhradh siad bráighe as plantaí daora
i léim go Párrthas.

An Chúirt

Goidé an scríoptúir inár léigh tusa
30 a léithid sin a ráflaí?
nó cá huair a thug Críost cumhacht do bhuir gcléir
a bheith 'méadú grása?

-
- 21 Níl om gníomh eile gan G^2G^3 a $om\ G^{2-G^3}$ miodhugh MAL^F
bhur G^2G^3 ccliar G^2 ,
23 óir om G^2G^3 míneadhach G^2 ,
24 as bheirsigh Dáibhidh MAL^F as Bíobla Gálaita G^{2-G^3} ,
25 ionghnamh G^2G^3 is ionann sin 's gur b'iaid nar dh'cleir (?)
inne MAL^F ,
26 gheillis MAL^F ,
27 dturadh MAL^F bráigh G^2G^3 braid MAL^F daer MAL^F ,
28 a léim Lsí,
29 an ar leigheadh MAL^F , go dé'n G^3 (G^2),
30 leighit MAL^F a raifluidh MAL^F a rádhmhuill G^2G^3 ,
31 cia MAL^F dtug MAL^F cumhachta G^3 ,
32 meadugh graisibh MAL^F ,

Mac Cuarta

Ins an cúigeach caibideal ag Naomh Séam,
 má léigheann tú an áit sin,
 35 gheabhaidh tú ann scríobhtha guidhe na cléir',
 agus ola roimhe an mbás ann.

An Chúirt

Cá fios duit-se sin 's nach dhfuil agat léas
 ar léigheann ná ar 'athrú?
 is go mbíonn tú go cinnte ag innsigh bréag,
 40 's go n-éisteann cách leat.

Mac Cuarta

Cia nach léir damh line a léigheadh
 i mBiobla Gallta,
 tuigim an Ghaoidhlig is guidhe na cléir',
 's donim gnás de.

33 annsa G^2G^3 caibadal MAL^F ,
 34 Léigh G^2G^3 Leighan MAL^F san áit G^2G^3 ,
 35 gheabhaidh Ls1 sgríobha MAL^F gurbhe na gcleir MAL^F ,
 36 is G^2 olla MAL^F ,
 37 cia MAL^F ,
 38 no MAL^F átharradh G^3 arrthadh G^2 arthugh MAL^F ,
 39 mbidheann G^2-G^3 ,
 40 neistinn MAL^F ,
 41 gídh G^2-G^3 léur Ls1 Lonna Leighbha MAL^F Léigheadha G^3 ,
 42 Ghailte MAL^F ,
 43 tiogum a Ghaoidhlic MAL^F 'Ghaódhailge G^2G^3 guidhbhe na
 gcleir MAL^F ,
 44 ghnidhim G^3 ghníom G^2 gnáthas G^2-G^3 deth G^2 ,

An Chúirt

- 45 Nuair nach gcreideann tú fíor ná bréag uaim,
 bí mar tá tú:
 nó téigh mar 'bhfuil Gaodhail i n-íochtar Éireann,
 is fan 'do sclábhaí.

Mac Cuarta

- Sibhse, ar éigin, an siol sin an Bhéarla,
 50 a d'fháig Gaodhail 'na sclábhaithe:
 a gcíos, a spré, a maoin 's a n-éadáil,
 gur libh-se a thábhacht.

An Chúirt

- Le faoohar claidheamh, le géarlannaibh,
 's le neart lámhaigh,
 55 do bhaineamar cíos is maoin do Ghaodhalaibh,
 is géilleadh do Ghalltacht.

- 45 an uair $G^2 (G^3)$ nuair MAL^F gcreidfídh G^2-G^3 gcreideann
 MAL^F ,
 47 tiagh MAL^F mar a bhfuil G^2G^3 iotar MAL^F Éirinn $G^2 G^3$,
 49 an Beurla MAL^F a Bhéarla G^2G^3 ,
 50 Gaoidhíl MAL^F sclábhúighe G^2-G^3 (MAL^F),
 51 muin MAL^F ,
 52 is gur MAL^F a om S^2 ,
 53 faedhbhur MAL^F cloimhte G^2-G^3 claidheamh, 's le MAL^F ,
 54 lámhaidh MAL^F lámha G^2G^3 ,
 55 bhain mhur MAL^F bhaineamuid G^2G^3 Ghaoidhíl MAL^F ,
 56 géillfear G^2G^3 deiluidh MAL^F ,

Mac Cuarta

Chífidh sibh Éirinn, i n-aimsir éigin,

is beidh ann athrú:

deir na naonmh is $\overline{na}$ fíorchléirigh,

60 go scriosfar Galltacht.

An Chúirt

Gach uair dá dtugamaoid buaidh ar Ghaodhlaibh,

bítheair dá rá sin:

acht beidh sibh go cinnte faoi nár ngéarsnacht,

is chá dtig Spáinnigh.

Mac Cuarta

65 B'fhada bhí pobal Israel ins an Éigipt,

i mbroid ag Pháro:

nó go dtug an tathair síorraí is maols' leo saor $\overline{iad}$,

tríd an lánmhuir.

-
- 57 cighfidh G^3 cifeadh MAL^F an Éirinn aimsir éigin G^2G^3
 58 biaidh $G^3(G^2)$ air MAL^F atharradh G^3 atharughadh G^2
 atharthagh MAL^F ,
 59 is fíor chléirigh MAL^F ,
 60 sgriostar G^2 MAL^F , Ghaodhalaibh G^2
 61 a dtugamuinn G^2 a dtugmuid MAL^F buaighe MAL^F Ghaoiluibh MAL^F
 62 a bhítheair G^3 bídhar G^2 bídhir MAL^F radh G^2 MAL^F ,
 63 fa nídh faedh ar n'deursa síos na dhiagh sin MAL^F ,
 64 cá digh MAL^F Spannaigh MAL^F ,
 65 puball G^2G^3 san G^3 ,
 66 a Pháro G^3 ,
 67 t-athar MAL^F síorrthuigh G^2G^3 is maols leo saor iad G^2
 is Mais leo siar MAL^F a's maolse saor iad G^3 iad om
 MAL^F ,
 68 tríd MAL^F thríd G^2G^3 ,

An Chúirt

Cá huair a rinne muidne dioghaitas ar Ghaodhail,
 70 mar go rinne Phárō?
 's nár fháig sé aon mhac mí gan éag
 don tsliocht sin Iacób.

MacQuarta

Is faide muidne faoi smacht lucht Béarla
 ná pobal Áaron -
 75 ar feadh dhá chéad bliadhain an adis ó chéile,
 gan riaghail chrábhaidh.

69 cia MAL^F rinnidh MAL^F sinn G^3 muidne G^2 mur MAL^F
 dioltais MAL^F ,
 70 rinnidh MAL^F
 71 nachar G^2-G^3 fháig Lsí mí G^2 midh MAL^F míosa G^3 ,
 73 maoidne G^3 muinne G^2 mur MAL^F fúigh G^2-G^3 ,
 74 no MAL^F puball G^2-G^3
 75 bliaghain G^2-G^3 an éus MAL^F ua MAL^F .

XXIII.

CHUALDH A' COIRNEOIL.

- 1 Chualdh a' coirneoil cumhdaigh uainn ar cuantaí,
 'Chlanna Rudhraigh 's do throibh na átriath;
 sceallán conganta ó Theamhair dhúiscigh,
 don abhail chumhra 's do shleacht na Niall.
- 5 Ní fhacaídh dūil ē nash nglacadh dūil ann,
 buadh scáthán búiigeadh is ceithreach Brian:
 's dá ndearaí/adh 'n úrfhlaith ar eallach brúidiúil,
 bhacadh toradh dūbalta aca ortha bliadhain.

FOINSÍ : ADD¹ p114b , MAL¹ p75 , L p152, 23 B 19 p140,
 E¹ p391 , G⁴ p165 , G⁶ p2921, DON^{VII} p293.

LSÍ EILE: MOR^{XX}, LN428.

Csérí : Seamus Mc Cuarta c^c ADD¹
 Seumas Mac Cuarta c^c MAL¹ L (23 B 19),
 An Cornéil Brian Mac Congusa. mac Cuarta c^c E¹,
 Coirneal Brian mhac Náos. mac Cuarta c^c G⁶,
 an Coirneal Cumhdaigh Mac Cub^c c^c G⁴,
 Seamus Mhac Cuarta DON^{VII}.

- 1 chuadh L (E¹) an B 19 G⁴G⁶ coirneoil ADD¹ MAL¹
 cornal L cornail B 19 E¹ coirneal G⁴G⁶
 cumhdaigh ADD¹ cumhdaigh LSÍ Eile cuantaibh E¹
 thair G⁶,
- 2 géug de chlann Rudhraigh E¹ do chlanna G⁴
 clanna L G⁶ DON^{VII} rudhraighen MAL¹ (B19)
 ruighridhean L ruirionn G⁴G⁶ de E¹ G⁶ DON^{VII}
 threabh L,
- 3 sgealan ADD¹ MAL¹ B19 sgiathan E¹ cumhanta ADD¹ MAL¹
 L B19 cumhanta G⁴G⁶ cumhainte DON^{VII}
 chumhanta E¹ a dúsgadh G⁴G⁶(L) a dúisgeamh DON^{VII}
 dúisighadh E¹,
- 4 don E¹ G⁴ G⁶ abhail L E¹ G⁴ G⁶ DON^{VII} chumhartha MAL¹
 E¹G⁴G⁶ (B19) de E¹G⁶ leacht ADD¹ MAL¹
 shliocht L B19 E¹ G⁴ G⁶ DON^{VII},
- 5 bhfacaídh L na E¹ nglacadh L DON^{VII}
 nglacadh G⁴
- 6 cugaibh L DON^{VII} cúigo B19 E¹ cúigibh G⁴G⁶ c^c ADD¹
 agus E¹ G⁶ DON^{VII} (G⁴) cethraigh L catharache DON^{VII},
- 7 ndearcadh L DON^{VII} ndearcadh LSÍ eile an uirfhlaith
 L DON^{VII} (B19) 'n t-úrfhlaith E¹G⁶ ollach B19
 bhruidiúil ADD¹ MAL¹ bruideamhail L B19
 bruideamhail E¹G⁴G⁶ bhrudmhul DON^{VII},
- 8 go mbiadh L go mbeidh DON^{VII} bhídhloimh B19
 tórrtha G⁴G⁶ aca ortha ADD¹ MAL¹ B19 aca om LG⁴G⁶
 DON^{VII} an bhliaghainn L (B19 DON^{VII}),

- Budh scōthān gréine do bhandhail Éireann
 10 an mac sin léighinn do chlanna Róigh;
 a raibh corcfhuil chraorac d'fhuil Eochaidh is Néill ann,
 'borradh an tréanfhir ar lasadh an róis.
 Budh socair saoirse do bhochtaibh aortha,
 is tortha seidhbhris chum beathadh an choil;
 15 's go nglacfaí 'gcóill insna ráithe réimiúil
 Brian na scóimhe mac Dhomhnaill óig.

- Goldé' n ní aon cheist a chur chum éigse,
 's nach maireann aoinneach dār n-ollaimh beo?
 bheireadh fearann saor dona flatha féile,
 20 is eachraidh léimneach a thoradh an choil.
 'Mhacnaidh thréitheach chum scrios na n-éirceach,
 choingbheadh cléir cheart 'sna ccallaibh cóir;
 's nach cian a' t-éisteacht-sa ar Bhrian na stéad mear,
 gan triall go Gaodhaltacht le sochaidh e slóigh.

- 9 bath ADD¹ MAL¹ bheanndhail DON^{VII} Éirinnna L
 Éire é G⁴ Éirinn G⁶ DON^{VII}
 10 an mór mhac léighinn ud de E¹ san L leighean ADD¹ MAL¹
 leighinn G⁶ DON^{VII}(L) leiginn B19 féin G⁴ de DON^{VII}
 da ADD¹ chlannaibh G⁴ raol ADD¹ róigh B19 E¹ G⁴G⁶DON^{VII}
 (MAL¹) ríogh L,
 11 chráodharca ADD¹ (B19) MAL¹ chraorcadh L chraorcach
 DON^{VII} crodhartha E¹ chráorca G⁴G⁶ shíl E¹,
 12 a borradh LG⁴G⁶DON^{VII} a bárradh E¹ tréinfhir B19 G⁴
 rós L B19 G⁴G⁶(MAL¹),
 13 sochar L Go DON^{VII} budh damhna E¹ saorsa G⁶ dáonndha G⁶
 da ADD¹ MAL¹ aodhartha B19 adhartha E¹ aortha é L DON^{VII}
 claoite é G⁴,
 14 agus E¹ torrtha ADD¹ tórrtha B19 E¹G⁴G⁶(MAL¹) torrath L
 torra DON^{VII} saeidhbhris MAL¹ DON^{VII} (B19) saelbhris ADD¹
 é chum E¹ beatha B19 E¹ cheol L,
 15 nglacfaidh MAL¹ ADD¹ nglacadh L G⁴G⁶ DON^{VII} nglacadh B19
 's om da nglacadh E¹ ccéill ADD¹ MAL¹ gíall L cíall G⁶
 céill G⁴ geill DON^{VII} raighthe ADD¹ raithe MAL¹ B19
 G⁴G⁶ rotha L DON^{VII} ratha E¹ reimiúil ADD¹ MAL¹ (L DON^{VII})
 réimeamhuil B19 E¹ G⁴ G⁶
 16 mhac MAL¹ G⁴ mhio DON^{VII} domhnuill MAL¹ (ADD¹ B19),
 17 Gode nídh ADD¹(G⁶) Go de ghnídh B19 Ca fáth E¹ chuir MAL¹
 ADD¹,
 18 's om MAL¹ B19 G⁶E¹ 6 nach G⁴ muna E¹ marthan L
 aon neach Ls¹ do ar nollamh L (DON^{VII})
 nollaibh B19 E¹ nolladh G⁶ bheo ADD¹,
 19 bheiriudh ADD¹ (MAL¹) bhearadh E¹(G⁴) bhfeareadh L bheirfa B19
 bheirfadh G⁶ (DON^{VII}) fearan ADD¹ MAL¹ L fearainn E¹
 saortha B19 (E¹) flaithe B19(G⁶) flaitheibh E¹G⁴
 20 agus G⁶(E¹G⁴) léimnidh G⁶(G⁴) a om MAL¹ B19 do thorradh
 L (DON^{VII}) mar thoradh ceoil E¹ le meadhair cheoil G⁴
 air lúth san ród G⁶,
 21 mhacnaoi ADD¹ MAL¹ macaomh L G⁶ DON^{VII}(G⁴) macnaoi B19
 macnaidh E¹ treightheach MAL¹ (E¹) treightheach L(B19)
 treightheach G⁴G⁶DON^{VII} a ccumas Éireann ADD¹ neircheach
 MAL¹ neiricach L (B19 G⁴ E¹),
 22 choinnbhadh ADD¹ choingbheadh MAL¹ a choingbheadh L G⁴G⁶
 (E¹ B19) anna G⁴ cealla MAL¹,
 23 's om DON^{VII} teasdacht L téisdacht sar Bhrian ADD¹
 na sgéimhe L G⁴G⁶DON^{VII}
 24 chuig G⁴Gaoidhiltacht Don^{VII} do ghaoltaibh E¹ Sothchuidh ADD¹
 sochaibh E¹ sochraidh G⁴ sloighe G⁶

Nach cian a' t-éisteacht-sa ar ollaimh Gaodhaltacht
le flaithe féile 'tá rathúil róigh?
nach gcumhneann éachta na gcuraidhíbh créachtach,
nach gcodlann néall acht i gcathaibh gleo.
Mac na féile sheachain Éiro,

- 30 chum creideamh Dé 'thabháirt ar lasadh beo;
's gach fuil dá thréine faoi loinnir ghréine
'na dtuillte 'n'éadan i dtaithidh an leo/mha/in.

Ní ghaillfeadh an saoghal ceart ar mhuintir Fhéagain
dá mairroadh an t-oidhre sin, coirneoil Brian,

- 35 a raibh maithreas scéimhe le flaithe féile,
'ā stadadh an t-éag dhe go dtagadh 'chiail.
Ghlac na tréanfhir 'bhí eachúil éachtach
'na dhalta cléibh /e/ as ucht a sciath;
is 'ā leigfí an saorchlann sin aca 'n éifeacht
40 budh fhadú saoghail leo édá mba toil le Dia.

- 25 Nach fada'n nfoighid atá ag ollaimh Gaodhalach G⁻ an E¹G⁶
DONVII taisdeacht air E¹ teasdeachtsa L ollaibh B19
ollamh L G⁶ churadhaibh Gaedhalach E¹,
26 leis an bhflaith is féile G⁴ flaitha L na flatha E¹
rathamhuil L B19 E¹ G⁴ G⁶ DONVII cóir G⁴ rathmhail ADD¹MAL¹,
27 ccumhnighean L(E¹G⁴G⁶) gcumhnaidhinn DONVII éachtaibh G⁴G⁶,
ccuraidhin ADD¹ ccuraidhíbh MAL¹ B19 (L DONVII) ccuraidh
G⁴G⁶ mileadh E¹ crouchta B19 DONVII treuna E¹,
28 ccodhlan ADD¹(G⁶) ccollan MAL¹(B19 E¹) ccollaidhann L
(DONVII) neul E¹ MAL¹(G⁴) gleodh ADD¹ acht ata fuigh
ghleo G⁴,
29 mac is féile B19 an mac is féile E¹ fa mhac G⁻ seacain B19
seachan Eirinn L south sheachun DONVII a bheith seachaint
G⁴ a seachaint G⁶ ag seachnadh E¹ Eirinn G⁶ DONVII,
30 creididh ADD¹ creidiugh MAL¹ 7 creideamh Dé bheirt ar E¹
31 da ADD¹G⁴G⁶ do MAL¹ L B19 DONVII de E¹ fuidh MAL¹G⁴DONVII
linnoir L gréine L B19 E¹G⁴G⁶ DONVII,
32 an eadain L 'na éadan E¹ anéideadh G⁴G⁶ a ccaithidh an
leoin ADD¹ a dtaithaidh MAL¹ a dtaithheadh L ag daitheadh
B19 ag dathughadh E¹ mhac Dhómhnaill Óig G⁴G⁶ leomain L
(B19) leómhain E¹ leómhan B19,
33 gaillfadh ADD¹ ghaillfaidh MAL¹ cha ghaillleadh L (DONVII)
cha gheallfadh G⁴(G⁶) saoghal uile cheart L DONVII cheart
MAL¹ B19 G⁴ DONVII saoghal mór air E¹ Féagan B19
Fhéaghuin G⁴G⁶ Fhéagain E¹ (MAL¹) Fhéagan ADD¹,
34 mairiugh MAL¹ mairtheadh G⁶(G⁴ DONVII) martheadh L da
mbith leo E¹ taothre L táire ADD¹ (MAL¹) (an) cóirneal
G⁴(G⁶) coirnéil E¹ cornal L (B19),
35 'na raibh E¹ maise L DONVII is sgéimhe DONVII flatha MAL¹
L B19 DONVII féile ann DONVII 's féile G⁶ sgéimhe a
dúblugh féile G⁴,
36 a stadugh ADD¹ MAL¹ gur stad L dá stadfadh B19 G⁻(G⁶E¹)
gan stad DONVII a teug L (DONVII) dheith ADD¹ (MAL¹) uadh
E¹ de LG⁴G⁶ e DONVII ttiucfadh G⁴ ttigeadh B19 E¹G⁶
o thainig a chiail DONVII(L) a chiail MAL¹G⁴ ciail B19,
37 an B19 E¹ ttreunfhear ADD¹ treunfhir MAL¹ DONVII tréinfhir
LG⁶(G⁴) tréanfhear B19 E¹ a bhí MAL¹ G⁴G⁶ DONVII éuchtach
meineamhuil G⁶ sochmuil éachtach G⁴ eachmhail ADD¹MAL¹LB19
DONVII,
38 ghalta' ADD¹ MAL¹ cléibh é LG⁴G⁶DONVII cléibh dho E¹ os ucht AD
39 a leigfígh ADD¹ leigfaidh MAL¹ 'sda leigfeadh L 'sda léig-
fidh G⁴G⁶DONVII 'sda mbéidhmh E¹ saorclan ADD¹ LE¹G⁴G⁶DONVII
(B19) acadh MAL¹ (L DONVII) leo a néinfeacht E¹,
40 fhadugh ADD¹ MAL¹ fhada L DONVII fhadaghadh B19 fadughadh E¹
bfhada G⁴(G⁶) saoil MAL¹ saoghal G⁴G⁶ DONVII(L) leo é om G⁻
doibh da mo toil L (DONVII) leo dá mbudh G⁶ doibh ma thoil E¹
oma toil ADD¹ (MAL¹ B19),

Tá an ríoghraidh leanbaidh dár dtír ar fairge,
 'saoradh sealbha do Chlann/a/ Róigh,
 'shliocht íre is Fheargais, tá scríobhtha 'meamram,
 ag saoithe(adh) seanchais dár marthain fós.
 45 'S budh grisiúil armach a thaobh go meanmnach,
 don tsiol sin Chormaic, Eochaidh is Eoghain;
 is, mäs fíor don targaine 'tá síos dā dhearbhadh,
 beidh na mílte 'n arm le mac Dhomhnaill óig.

Níor chúis ar dearmad dhamh múir na hEamhna
 50 a mbíodh saoithe(adh) 'sealga 's a' pronnadh séad;
 go dtug Cú na Garma go Dún Dealgna
 ollaimh Banba ina chomairc féin.
 't-Ürmhac dearbhta 'chnū na sealbha
 'dhūchas Fheargais a chrcathnaigh an Ghréig;
 55 an curaidh calma chuaidh uainn ar fairge,
 chum clú is tairbne do mhaithibh Gaodhal.

41 ráoraigh ADD¹ MAL¹ ríoghraidh L E¹ (B19G⁴G⁶) an om
 raoghriugh DON^{VII} leanba L leanaba DON^{VII} leanbhaidh B19
 lenbach E¹ leanabaidh G⁴G⁶ de air DON^{VII} ttior L DON^{VII}
 fáirge ADD¹,
 42 saoiriugh ADD¹ MAL¹ saoradh L (DON^{VII}) shaoradh B19 ag
 saoradh E¹ a saothradh G⁶ a saorthughadh G⁴ chlann ADD¹
 chlannaibh E¹ ríog L,
 43 do shliocht E¹ shliocht G⁴G⁶ DON^{VII} B19 Fheargus MAL¹ L
 DON^{VII} ata MAL¹ G⁴G⁶ DON^{VII} sgriobha MAL¹ B19 mamnan L
 (MAL¹ DON^{VII}) meanmuin B19 meamradh E¹,
 44 aige ADD¹ MAL¹ suitheadh ADD¹ (DON^{VII}) spidhiugh MAL¹
 saoitibh E¹ (B19) slothuigh L a sítiugh G⁶ sírlucht G⁴
 seanachais G⁴ der E¹ dá maireann G⁴G⁶ mairtheann DON^{VII},
 45 's om L G⁴G⁶ DON^{VII} grisiúil ADD¹ is grísfhuil E¹
 grísfhuil MAL¹ (B19 G⁴) ghriosmhuil L DON^{VII} ghríseamhuil
 G⁶ thaobh ADD¹ theabh MAL¹ an chraebh E¹
 46 den E¹ Chorbhmuc mhic ADD¹ Chorbhmuc MAL¹ Chormac L
 DON^{VII} Eoghán ADD¹ G⁶,
 47 targaine ADD¹ MAL¹ a torgan L DON^{VII} tarngaire B19 E¹ G⁶
 an tarrngaireacht G⁴ do ADD¹ MAL¹ L B19 ga E¹ go dearbhta
 G⁴ dhearbhuighadh G⁶,
 48 biaidh ADD¹ biadh L bóid E¹ mílte armagh L DON^{VII}
 'n armaibh E¹ harm B19 céadtha armach G⁶ céadtha armtha
 G⁴ Dhomhnall L Domhnuill ADD¹ MAL¹,
 49 ní cúis E¹ DON^{VII} chum dearmad E¹ dhaoi E¹ múir MAL¹
 B19 mur L DON^{VII} mur fhleadh G⁴G⁶,
 50 mbiugh MAL¹ mbídhomh B19 a om bheadh G⁴G⁶ mur mbítheadh E¹
 a om bheitha L DON^{VII} suitheadh ADD¹ (DON^{VII}) suithiugh
 MAL¹ saoitibh G⁴G⁶ saoithe B19 E¹ a slotheadh L ag
 seilg E¹ 's om ag pronnadh G⁴ pronnadh L B19 G⁶
 51 'sgo G⁴G⁶ DON^{VII} Garman L DON^{VII} Dealgana MAL¹ Dealgain
 E¹G⁴G⁶ Dealgan L,
 52 ollamh L B19 G⁴ G⁶ DON^{VII} ollmhain E¹ na MAL¹ LB19 G⁴ G⁶
 DON^{VII} faoi E¹ chumairc L chuimirc B19 (E¹) chumairce
 DON^{VII} féinn L,
 53 a túrmhac MAL¹ L(G⁴) an B19 E¹ DON^{VII} an triúx mac G⁶
 dearbhta G⁴G⁶ E¹ dearbha ADD¹ MAL¹ a chnú G⁴G⁶ ón
 choin dó shealbaidh E¹,
 54 dhuchais MAL¹ dúthchais B19 dúthchas E¹G⁴ do dhúthchais
 G⁶ Fheargus L DON^{VII} Fearguis B19 a chreathnughadh B19
 'n E¹G⁴G⁶,
 55 a churaidh L G⁴G⁶ curadh E¹ churuigh B19 chalma L
 úain ADD¹ MAL¹,
 56 cliú B19 G⁴ G⁶ DON^{VII} cliuidh E¹ 'gus G⁴ G⁶ agus DON^{VII}
 mhaith MAL¹ maitibh B19 Gaodhail L (DON^{VII}) Gaodhail B19,

Go buadhach beo 'teacht le sluaighte, ā̄r gcoirneoil,
ar chuntaí Fōdhla do mhaith' Mhic Naos;
budh dual don leomhan-sa 'bheith uasal ōrgach,

60 'fuagra gleo chatha ar mhacaibh rí.

Go duasmhar ōrlasta ar chuntaí feo(1)rbhrasa,
ruaig ar bheoir bhlasta is scairt ar fhíon;
's le cuairt a' chródhfhír go bruaich na bóchna,
beidh cnuasa torthúla ar chrannaibh críon.

- 57 budh bhuadhach L DON^{VII} budh G⁴G⁶ buaidheach G⁴
g⁶ mó E¹ beodhach L beodha DON^{VII} sluaighte ADD¹
sluaithe MAL¹ sluagh E¹ ccoirneóil ADD¹ ccoirrneal G⁴G⁶
ccornail L ccornial DON^{VII} ccorneil E¹,
- 58 om ADD¹ go DON^{VII} fá chuntaibh E¹ de mhaith DON^{VII}
Fōdla an mac mheic 'ngúsa E¹ mhí Naos MAL¹ L mhí Naos
B19 mhic Naos G⁴G⁶ mí naosa DON^{VII},
- 59 badh ADD¹ go ma MAL¹ B19 go mo L (E¹ DON^{VII})
go mbudh G⁴G⁶ a bheith G⁴G⁶ ósal MAL¹ B19 órdha G⁴G⁶
(L E¹) órgaidh B19,
- 60 ag fúagrach L ag fuagra E¹ (G⁴G⁶) fuagrach DON^{VIII}
fhuagra B19 catha ADD¹ chath L G⁴ DON^{VII} (G⁶)
le macaibh E¹ mhacacaimh ADD¹ MAL¹ mhacaibh L B19
G⁴G⁶ DON^{VII} raigh ADD¹ róigh B19 E¹ riogh MAL¹ L
DON^{VII} (G⁴G⁶),
- 61 duaisiur ADD¹ duasair MAL¹ B19 (L DON^{VII}) duasmhar E¹
go sngadhamhuil G⁴ gach duais mar ōrlasta G⁶ fa L
DON^{VII} chuntaibh E¹ feoir fhras G⁴ feor bhriste G⁶
feorbhrasa L,
- 62 a's ruaig E¹ cuartughadh beoir G⁶ sé sgapthadh an G⁴
agus DON^{VII} (G⁶) is tuilte fíon G⁴,
- 63 an E¹ G⁴ G⁶ fa bhruach E¹ bóchana MAL¹ (ADD¹)
bóchna B19 G⁴ G⁶ (L DON^{VII}) Bóinne E¹,
- 64 beáidh ADD¹ MAL¹ biadh L cnuasa ADD¹ cnuasaibh MAL¹
B19 (G⁶) cnuasach DON^{VII} G⁴ (L) cngúsa E¹
tórthamhla MAL¹ B19 (E¹) tórrthamhuil G⁴G⁶ (L DON^{VII})
chranna MAL¹,

- 65 Sé chéad, dhá chearchad 's gan míle ar dearmad,
deich mbliadhna shealbhaigheam go beacht is aon,
ó tháinig ár dtighearna feardha go críoch na talmhan
-má fhiafraighir dearbhtha go ceart ar aois.
Ó thriall sé ar fairge an mílaidh oalma,
70 Érian mhac Domhnaill mhic Airt mhic Naos;
's mar ghríon a' tSamhraidh beidh a' fial go meanmnach
is é 'riarachd campaí 'na n-aice ar mhian.
-

- 65 chearachad G⁶ deármud ADD¹,
66 deith ADD¹ MAL¹ mbliaghana MAL¹ L E¹ (ADD¹ B19)
sealbhiom L (DON^{VII}) sealbhughim B19 lána E¹
sealbhuighiom G⁴G⁶ 'sa haon E¹,
67 thanac MAL¹ thanig L tháinig G⁴G⁶ dtiagharna ADD¹
MAL¹ L G⁴ DON^{VII} críoch B19 (L DON^{VII}) talmha ADD¹
talmhan L DON^{VII} G⁴ G⁶ (MAL¹) talmhuin B19 E¹,
68 fhiadhfraighior MAL¹ fhiafruighior G⁶ (E¹) fhiafrar L
fhiafraightear B19 dearbha MAL¹ DON^{VII}
dearbhuighadh G⁴G⁶ a n-aois DON^{VII},
69 nuar a thriall se DON^{VII},
70 Dhomhnaill L B19 mic Naos ADD¹ mhi Naos MAL¹
mhic Naos G⁶ (G⁴) mhi naois L (B19) mhic nguise E¹
mhi naosa DON^{VII},
71 ghréin E¹ an E¹G⁴ beáidh ADD¹ MAL¹ biadh L
bhiadh G⁴ an B19 E¹ G⁴ G⁶,
72 'sé E¹ G⁴ G⁶ is é om a riaradh L (DON^{VII}) campa E
a naice E¹ na measg L G⁴ G⁶ DON^{VII} mhion ADD¹
mhian MAL¹ B19 mur mhian L G⁴ G⁶ DON^{VII} a mhian E¹.

XXIV.

CRÉAD É AN GOL-SA.

1. Créad é/an gol-sa i Ros na Rí?

Créad é an caoineadh, créad é an cradh ?

Créad é an tuirse mhór nó'n ghruaim?

Créad é'n fuachas ban-sa ar ard?

5. Créad é'n greadán gáibhtheach géar?

Créad é méad an lioscreáin mhóir?

Créad é'n bheirt so 'gol leo féin? a

Éadbhoird is Éastar ar bhain sin dóibh.

Fána inghean bhán dob fhearr méin

bharrúil bhéasach mhaiseach mhín,

chéillí dhathúil gheanúil ghléal,

is tuirseach Éastar anois dhá dith.

Is tuirseach Éastar anois dhá dith,

fá bnás Bhríghid níl sí slán:

15. Níl spéis i saibhbhreas aici nó 'maoin,

acht mar aon gan chos, gan lámh.

Foinsí : BF^{xxx8} p 1, G² p 57, G³ p 37.

Cscrí : Neidigh Berril nó Tuirseach Ros na Rígh. Mac

Chúarta cct. BF^{xxx} (G²),

Tuireadh Ros na Rígh le Seamus Mac Cuarta G³.

1. créad G²

2. créad BF^{xxx8} G² et sic per cet.

4. aird G²

5. é an G² G³ guiltheach BF^{xxx8} guibhtheach G² G³,

6. loistreáin BF^{xxx8} loisgreain G² lon tréain(?) G³,

8. bhuaín G²,

9. inghíon BF^{xxx8} (G³),

12. chéilligh BF^{xxx8} G² (G³) dhaitheamhuil G² ghlegheal G³,

13- 14. om BF^{xxx8} 14. ní bhfuil G² G³,

16. chos G² lámh G²,

Truagh liom bean uasal as mo thír

'bheith 'got faoi chian 's gan tost ag Bóinn,

fan ríogain mhaiseach 's gan aici acht í,

20. 's gan a mnáibh gaoil anois dá cómhagair.

Faoi Chill Searrthan atá 'fféamh gaoil -

dá mothaigheadh Bríghid 'dot chun báis,

is iomdha bean, mac is inghean

nach mbeadh saor ó ghreadadh lámh.

25. Thiocfadh uaisle, Gaodhail is Gaill,

thiocfadh 'gclann, thiocfadh 'ngaol;

thiocfadh bantracht na mbrat sról

ag méadú bróin 's a' gol fá Bhríghid.

Thiocfadh chum Bhríghid ar uair a báis

30. Beilleogaigh, Tádhfhaigh 's a mbaineann dóibh;

Pluincéadaigh, Gearrlandaigh monuair!

agus Dúmhdaigh faoi ghruaim go leor.

Thiocfadh Clanna Néill ó stoc na Rí

is Clann mhac Naois ag teacht fon mbrón;

35. thiocfadh Clann Diarmad' aniar ó loch Gabhann,

's is iomdha cléir a thiocfadh leo.

18. fuigh lsí,

21. Cill G^2G^3 ata a G^2 ,

22. moitheadh BF^{xxx8} mbeidheadh BF^{xxx8N} mothaigheochadh G^3
Chum G^2

23. inghin G^2 ,

24. mbeidheadh G^2G^3 ,

25. Gall G^2 ,

26. is thiocfadh ngaol G^{3N} a ngaol G^2 ,

28. brón is bos fa G^2 , 29. Bhríghid Lsí,

30. Tádhfhaigh BF^{xxx8} Gearrlandaigh BF^{xxx8} Gearrlanaigh G^3
Gearrlandaigh G^2 ,

32. fuigh BF^{xxx8} G^2 ,

33. Niaill BF^{xxx8} ua G^2 ,

35. Gabhan G^3 Céibheann G^2 ,

36. do thiocfadh G^2 ,

Thiocfadh Mathghamhnaigh na séad,
is thiocfadh Raghailigh na n-each ard;
thiocfadh bandáil mhaith na nGaodhat -

40. budh leo budh géire gol fán boáirt.

Thiocfadh Clann Cháláin ó stoc na Niall,
marcaigh na sciath 's na mbeart óir;
thiocfadh Beirfnigh agus iad
ag lasú cian a gus 'méadú bróin.

Acht créad é 'n fáth níos nó dá gcuntas
fan bhfíorfhuil chuimseach dár ghabh a bpáirt?
a mb'fhearr a dhol i gcómhra na hóigmhna muirnich(e)
bharrúil, shoillseach, phronntach, ghrádach.

Thiocfadh Déisigh ann go leor;
thiocfadh na slóighte 'noir 'sa 'n mar;
ó Dhún Dealgain fá iomad bróin
le lorg na ndeor go Baile Áth Fhirdhia.

An fhuil ó thuaidh, an fhuil ó dheas,
fuil gan iarsma na ngaiscíd 'n mar;

55. fuil Uí Bhriain an Iarla ó Dheasnmhain -
a bhfuil gan amhras fan dá inghean.

39. bandál $G^2 G^3$,
40. is leo is geire G^2 ,
41. ua $BF^{xxx} G^2$,
42. sgiatha G^2 ,
44. is méadughádh $G^3(G^2)$
45. nías $BF^{xxx} B$ nis G^3 acunntas $BF^{xxx} B G^2$
46. faoin G^2 a om G^2 ,
47. mbfearr $BF^{xxx} B$ a om dhot G^2 ,
51. Dealgan G^3 ,
53. thuaigh $BF^{xxx} B G^2$ thuaigh G^3 ,
55. Dheasmhúin $BF^{xxx} B G^2$
56. a gul G^{3N} san dá G^2 ,

Fuill Sheonach uasal, uaibhreach, Bhreathnach,
fuair urraim is onóir i gcónóir a' rí;
síol lochlann ó thuaidh dar dhual a bheith 'dTeamhair -

60. a n-uaisle gan amhras san dá inghean.

Ó Dochartaigh an tsluaigh a d'fhuagair cogadh,
thug buaidh gan uaiseadh ón dá rí;
Ó Madaoin anuas ó uachtar an rolla -
a n-uaisle ag oibriú fán dá inghean.

65. Cé'n fáth 'bheith 'nois níos mó dá gcuntas
fan bhfíorfhuil phrionsúil a bhfuil fan boáirt?
ó chuadar i gcómhra na hóigmhnaí mhuirneach(e)
thrillseach chumpa bharrúil bhréa(gh)

Truagh liom Éadbhoird 's a dheaghchíann mhac

70. gan deirbhshiúr mhaith fós ná inghean,
's go mb'fhearr le hÉastar i gcré faoi fhód,
ag méadú bróin ná 'bheith gan Bhríghid.

Acht mar atáid na mic sin óg,
gheabhad clann go leor, más toil le Dia;

75. gídh stad an lánamhain mhaith gan inghean
go mbéid araon ag dot fan tsliabh.

57. Seonach $G^2 G^3$ bhreanthach BF^{xxxB} bhreannach G^2
58. gcoróin G^3 rígh Isí,
59. dual $G^2 G^3$, ua Isí,
61. dfuagar BF^{xxxB} dfhuagar $G^2 G^3$,
62. osadh G^3 uadh'n BF^{xxxB} ua'n G^2 ,
63. Maidín G^2 roladh G^2 rola $BF^{xxxB} G^3$,
64. oibreadh G^2 san G^3 dágh BF^{xxx} ,
65. cia'n G^2 nías BF^{xxxB}
66. fuighn G^2 phrionnsamhuil Isí,
67. chuaidh sí G^3 o ccómhra BF^{xxxB} an óigbhean mhuirneach G^3 ,
68. bhreagha G^3 ,
69. brúadh BF^{xxxB} dhéigh $BF^{xxxB} (G^2 G^3)_2$
70. dearbhshiúr G^2 no fós leis inghion G^2 no inghion G^3 ,
71. mfearr BF^{xxxB} mbhfearr $G^2 G^3$ fuigh $BF^{xxxB} (G^2)$,
75. inghin G^2 ,

Truagh liom Neddy fana dhá inghean;
 ní hiong(h)nadhán saoi so gan a bheith slán;
 fan ríogain Anna 's an mhaighdean Bríghid
 80. b'fhéarr nó mílte dá meastáí mhá

Beannacht ar chéadtaibh i n-uaighe leo,
 beannacht ón óige agus ón aois;
 beannacht na cléire agus gach ord,
 go leanfaidh 'bhfuil beo Anna 's Bríghid. Amen.

85. Aois mhic Dé dol i gcré go tabaigh don dís,
 níle gan bhréig seacht gcéad agus ocht mbliadhna fichead.
 'Sé chuaigh siad i gcré clann Éadbhoird, Anna 'gus
 Bríghid,
 agus beannacht shíol Éabha dhá réidheadh go cathair na naomh.

-
77. Neidigh G^2 Neddi G^3
 78. hionghnamh lsí tsaoi G^2 ,
 79. Bhríghid $BF^{xxx}B$
 80. ná G^3 no na G^2 meastaigh lsí mhna G^2G^3 ,
 81. an úaighe $BF^{xxx}B$ a n-uaighe G^2G^3 chéadaibh Lsí,
 82. úa nóige $BF^{xxx}B$
 83. cliaire $BF^{xxx}B$
 84. is G^2G^3
 85. tapaigh $BF^{xxx}B$
 86. fithchiod Lsí,
 87. ccriadh G^2 anna is G^3 ,
 88. shíl G^2G^3 reidheamh G^2 .

XXVCRÉAD FÁR THRÉIGIS.

(Mac Cuarta)

1. Créad far thréigis cumadh an cheoil,
a Thulaigh na gcorn le h-ais gcraobh?
Aithris dhúinn is coisc do dheor
adhbhar do bhróin, a chnoic chaoimh.

(An Tulach)

5. Ní cian damh-sa do bheith dall,
nuair nach dtuigir leann mo dheor:
adhbhar mo ghoil go dtí an bráth,
m'inghean bhláith ag dol dá róimh.

FOINSÍ: N , Eg³ p 159 , Mal^f ii. (k)
23 Q3p 30 , 24 E 26 p 53, G² p 28,
G³ p 167.

Ls EILE: 23 O 54 p 59.

Cscrí: Séamus Mac Cuarta cc. N (Eg³ Mal^f)
Séamus Mac Cuarta ag caoineadh báis a ingeana Q3,
James Courtney cecinit on the death of his daughter E26
Agallamh eadar Mhac Cúarta agus Niall Óig
mhic Murchadh ar bás inghin Uí Niall mar
leanas G²,
Agalladh Shéamuís Mhic Cúarta le Niall Óg Mhac
Murchaidh air bhás inghíon Uí Niall mar leanas G³.

-
- 1' cumadh ceol MAL^F fár G²G³
2 gcárn MAL^F craoibh MAL^F craobh Q³
3 dúinn Q³ is cúis da MAL^F cosg G²G³ dheoir EG3
4 bhrón G² caoimh EG3
5 dhamhsa EG3 thú bheith G³
6 ttuigtir N EG3 dtuigthear MAL^F Q3 ttuigir G³ dtuigthir G²
léan G²G³,
7 ghoil G²G³ ghul gídh tá lá an bhráigh MAL^F bhráith G²G³
dtígh an bhráth Q³
8 m'inghin N EG3 Q3 (MAL^F) m'inghíon G²(G³) dhla MAL^F
don Q3,

(Mac Cuarta)

Más é sin is dainhna dhuit,
 10 cia lerab iongnadh sruth co dheor?
 Acht, tar éis a chlainne, a mhaoín 's a spré,
 cuimhnigh an fhoighid do rinne Iob.

(An Tulach)

Screadaigh gach éan fona nead,
 's do rinne Iob greagnadh cruaidh
 15 Do ghoil Máire is Márta ar Íosa,
 fo Lasarus a bhí san uaigh.

(Mac Cuarta)

A thulaigh na gceaoibh nár thuill guth
 dár bhinn riogain, cruit is cuach,
 ná caoin aoinneach dá bhfuighidh bás
 20 óir is éigin do chách 'dhol san uaigh.

9 má sé Ls¹,
 10 ionadh MAL^F iongnadh N sruth EG³,
 11 spréidhe Q³ chloinne N MAL^F EG³ G²G³,
 12 foighid EG³ rinneach MAL^F rinnigh G² G³ cuimhnigh EG³
 rine N,
 13 sgrudaigh MAL^F sgreadann Q³ éon N fána G²G³ nedN
 14 rinnid MAL^F rinnigh G²(G³) gér-éugnach Q³,
 15 ghuil Ls¹,
 16 'sa Lasarus MAL^F do bhídh Q³ uaimh MAL^F,
 17 nach air G³,
 18 binn G³ riogan EG³ cuaich G³
 19 aoinneach N MAL^F EG³ einneach Q³ neach G²G³ bhfuighid
 EG³ bhfuair MAL^F bhfuigh G³ bhfaghaidh Q³,
 20 éigean Q³ dol EG³ (Q³) uaimh MAL^F,

(An Tulach)

Ort ní ghoilleann, 'fhir gan súil,
mo chiste, mo chrú, mo chnáimh gaol;
mo ríogain ouh shoirbhe do mhnáibh
'seilbh an bháis, ag dol re Dia.

(Mac Cuarta).

25 Caesar is Alasdhan do ghaibh neart
6 éirghe go stad don ghréin;
Solamh, Samson, fiafraignim dhíbh,
cia tháinig dhíobh a1 ais ón éag?

o

(On Tulach)

Mó an scéal Éilis dhamh, nó iad,
30 m'inghean chiallmhar, shoirbhír, ghrádhach:
a rosc mar oighre, a folt mar ór,
's gan agam dá seort acht 1 amháin.

- 21 ghuillfhinn MAL^F a fhir G³ fir EG³ fear Q súl N E³
22 mo chiste! mo stór G³ chnú G² chnáimh N MAL^F G² G³ (EG³),
23 ríogan EG³ Q³ soirbhe EG³ MAL^F Q³ G² G³ de Q³ MAL^F,
24 a seilbh Q³ G² G³ le Q³
25 Cesar N EG³ MAL^F agus G³ (MAL^F) ghabh Q³ G² G³,
26 éirghidh N EG³ Q³ staid EG³ ngríain G² ngréin Q³,
27 Sampson N EG³ Q³ G² agus Sampson G³ fiafruighiom G²
díbh Q³,
28 cia dhíobh thainic MAL^F díobh EG³ G² G³ thair ais Q³,
29 'S mo MAL^F Elis N(EG³) Ailís G³ dhamh MAL^F ná G³ (EG³)
30 a m'inghean N EG³ Q³ ciallmhar suilbheir MAL^F (G²)
ghráidh G² G³,
31 a (rosc) om N EG³ oighear Q³ fult N MAL^F a om
fult MAL^F,
32 dha EG³ sórd Q³,

(Mac Cuarta)

Ní raibh ag Abraham acht mac,
 's do thug dá dhóghadh é amach sa tsliabh,
 35 do choimhlíonadh thola rí na ndúl
 ar eagla cúl 'thabhairt le Dia.

(An Tulach)

Rugadh dhó Ismael ar dtús,
 'fhir gan súil is boirbe ciall:
 is cia go dtug Isaac leis dá iodhbairt,
 40 do tháinig saor ar ais ón tsliabh.

(Mac Cuarta)

A Thulaigh Ó Méith, ná té 'dtréas,
 ar a' rí thug é féin chun báis,
 fa do inghean shéimhidh shoilbhir shuairc,
 's go leanfair i suas ar ball.

-
- 34 'sdo dóghadh é G^3 'sdo do dhoghadh é mach G^2
 dhóigheadh Q3 mach don tsliabh MAL^F ,
 35 chomhlíonadh N EG^3 tholadh MAL^F toile Q3 ndúl MAL^F
 ndúl Q3 ndiúl N EG^3 G^2G^3 ,
 36 chul EG^3 cúl Q3 a thabhairt EG^3 G^2G^3 do thabhairt Q3
 MAL^F re MAL^F ,
 37 do geineadh dhó MAL^F do Q3 Ishmael G^2G^3 ,
 38 a fhir Q3 MAL^F ,
 39 gídh Q G^2G^3 iodbhairt EG^3 ,
 40 do om G^2G^3 tháinig sé saor G^3 tar nais
 MAL^F tar ais Q3,
 41 Eo Ls1. mheith Q3 ce meith EG^3 té N G^2 (EG^3) téidh i
 dtréas Q3 tiagh dtréighios MAL^F téigh G^3 ,
 42 an MAL^F Q3 chuir é féin G^2G^3 chum EG^3Q^3 $MAL^FG^2G^3$,
 43 d'inghean MAL^F (Q3) seimhidh suilbheir MAL^F shuilbheir N,
 44 bál N G^2 ,

(An Tulach)

mo scáthán, mo shaidhbhreas, mo cheol,
mo róghrách, mo bheo, mo bhiadh;
gan agam acht i anois dá seort, -
moch liom fós i 'dhol re Dia.

(Mac Cuarta)

Níl apstal nó fáidh, pápa, easpag nó naomh,
50 coinfeasóir dá chráibhthigh, gairdian, sagart nó rí,
banab nó bainrioghan, bráthair nó bochtán ar baois,
nach dteageomhaidh an bás, má fágтар, a thulaigh,
do inghean.

- 45 shaibhrios EG^3
46 róggh ghrádh G^3 (G^2) rioghraigh MAL^F bheódh Q3 bhiadh N,
47 anois acht i Q3 sórd Q3,
48 is moch MAL^F moc EG^3 a dhol MAL^F le Q3,
49 niel N EG^3 ní bhfuil MAL^F absdal N EG^3 ,
50 confesor N EG^3 G^2G^3 confeasóir Q3 (MAL^F) craobthigh EG^3
sagairt N gardain MAL^F ,
51 beanab G^2G^3 ban naomh MAL^F baos N baés Q3,
52 dteageomhaidh N dteogmheochaidh MAL^F dteigeómhadh Q3
dteagecmaidh (?) EG^3 dteannfeadh G^3 dteangbheodhadh G^2
fagtear N faghthear EG^3 fhagthear MAL^F
fháigthear G^3 fágthar Q3 fhaigthar G^2
don inghean G^2G^3 .

XXVI.CUIRIM SLÁN AGUS CÉAD.

- 1 Cuirim slán agus céad don áit úd aréir,
 ar chodail mé mo néall fuaidir
 Do b'ard a cuireadh mé, i ndún Chaiphtín Mhic Néill,
 's budh ghalanta mo réim suaimhnis.
- 5 Ar maidin do ghléasas umam, le bheith réidh
 chum imtheacht ar mo léim uatha.
 Siúd "Miss" Beitídh do sméid ar chailín 's do thug léith,
 ní chuir mearadh ar mo chéill uam-sa.

- A crobh lag maolth(e) meoir is éachtdha go mór
 10 ná criostal is ná ór Gréagach,
 a tharraingeadh í gcló i mbrataibh an tsróil
 gach ealta faoi roth' na gréine;
 an mhuc mara, an rón, sin 's an míol mór,
 an leopard is an leomhan éachtúil,
 15 an phoénics is féaróg is cearca fraoich leo,
 faoina scata de óigéanlaith.

FOINSÍ : G² p 376, G³ p 135.

CScrí : Beitídh Nuídh Néill Mac Cuarta cct. G²
 Beitídh n-í Néill Mac Cuarta cct. G³

-
1 cuiream G ² acas Lsí,	2 fúalghdir Lsí,
7 súd Lsí,	8 nídh Lsí.
9 máoithe meóir Lsí,	10 croistiol Lsí,
11 tharraingeadh Lsí a cclódh Lsí,	
12 fuigh rodh na griaine G ³ ródh na griaine G ² ,	
13 soin san G ²	
14 'gus an G ³ Léoghan Lsí, éachtamhail Lsí,	
15 Phoénix G ² fraoiche G ³	
16 éanlaithe G ³ éanlaidh G ²	

A mailidhíbh caola sámh, a rosca glasa bhí slán
 ón gcristal a thug oarr scéimhe:
 gurab ina brollach atá na mama maolthe 'fás,
 20 mar thortha beaga lághach éanlaith.

A caoinchom, mar ohláth san tsamhradh ag fás,
 ná mar eala ar snámh i Loch Eirne;
 ó sin go dtí a trácht ní aithne dhamh smál
 a bheith timcheall ar a bángheagaibh.

Ní fiosach dhamh leithéid "Mhass" Beitidh ní Néill
 ó theastaigh uaisle Gaodhal uainne,
 le macantas a méin, le carthannacht a céill,
 le n-aigheadh agus méad subháilce.
 Inghean Chaiphtín dár dhual céim, de phlúrscoith na nGaodhal
 30 a raibh a mbarúntacht an taobh tuaidh so:
 is nuna nglacfaí go réidh caismheart a mheithil,
 is deas a tharraingeochadh a chlaideamh cruaidhe.

17 glasa om G^3
 18 uath 'n éomra G^3 uath 'n gcristiol G^2 ,
 19 ann a Lsí,
 20 thorrtha G^3 thórtadh G^2 lághthach Lsí éunlaith Lsí,
 21 bhlágh G^2 ~~xxxxxx~~
 22 air snámha Lsí,
 23 uath sin Lsí dtígh G^3 dtig G^2 ,
 25 léithid Lsí nui Lsí,
 26 Gáodhail Lsí,
 27 carrthannacht céill G^2 , carrthannacht a céill G^3 is céill G^{3N}
 28 súbhailce Lsí,
 30 mbaronntacht Lsí túaigh Lsí,
 31 nglacaidh Lsí bhéil G^{3N}
 32 tháirngeochadh Lsí chlaidheadh Lsí.

DHÁ MHILLEAN DÉAG FÁILTE DHÍBH.

1. Dhá mhillean déag fáilte dhíbh,
ó áras Mhēadhbbha inghean Bochaídh,
go fearann Oirghiall ghlúnmhar ghrinn
ler bh'ionmhain ēachta Chon gCulainn.
5. Dá'maireadh Conchubhar i n-Eamhain Mhacha,
bhur dturas aniar níor bh'aithreach.
Ni rachadh an liag lóghmhar ar ais,
nó go gcréachtfáí Ulaidh fan maigneis.

FOINSÍ : A¹ p5, H 6 ll p 15b, EG p 33b, 23 L 7 p 221, F p42
ADD^I p 69b, Malⁿ P 96, G² p124, E¹ p147, C² p 242, G³p197

Lsi eile: UCC¹³⁰ p112, EG⁵ p 82b, UCG⁹ P134, 24 E 33 p 415,
Mor^{XIII}, McCabe §9, UCC⁶¹ p 429.

Cscrí : Dal Mac Cuart cc A¹
Fáilte Shéamuis Mhic Cúarta do Thoirrdhealbhach Ó
Cearbhallan iar dteacht do Thoirrdhealbhach ar
saorchúairt go hOighiállaibh .i. go Dúithidh Mheg
Mhathghamhna H 6 ll,
Fáilte Shemus Mhic Cuarta do Thoirrdhealbhach D
Cearbhallain .i. ard ollamh chóigídh Connacht iar
tteacht don Thoirrdhealbhach reamhráidhte go
hOirghiallaibh .i. dúithche Mhag Mhathghamhna EG,
Aig so fáilte Sheamuis Mic Cuarta do Thoirrdhealbhach
ó Cearbhallan ard ollamh chóigeadh Chóigeadh Chonnacht
iar tteacht do Thoirrdhealbhach go híorghialluibh .i. dúithche
agus Eighearnus mheicc Mhathghamhna L7,
Seamus Mac Cuarta cct F, etc.

-
4. mhillion A¹ H 6ll mhillian MAL¹ mhilliún E¹G³(C²)fáilte
fo naoi MAL^N dhaoibh E¹G²G³C²
 2. fharuis MAL^N Mhéidhbhe ADD¹ (L7) Mheidhbh inghin E¹, Mheibhe
MAL¹,
 3. Uirghiall A¹ Oirghiall L7 E¹ Oirial ADD¹ ghlúnmhór G²G³,
 4. Choinccolunn A¹ Chonccolunn H 6 ll EG C²G²(ADD¹G³)
chongulinn L Chuadhullán MAL^N.
 5. mairiugh ADD¹ mairfeadh a³
 6. aniar A¹ bh'alreach A¹ H6 ll EG L7 nír ba earach MAL^N,
 7. Liag A¹ H6ll EG liog ADD¹G²G³ ní leigfeadh MAL^N (ADD¹)
lamhair ADD¹ Longbur E¹ loghfart MAL^N
 8. no om ADD¹MAL^N Uladh C²G²ADD¹ máignes ADD¹magnis MAL^N,

Ceithre Néill Teamhra na dtreas,
 10 Conn agus Cormac coimhdheas,
 ní léigfeadh an Carbuncal ag aon
 do dh'fhuil Ádhaimh acht ag airdrí.

Carbuncal Teamhra na dttriath;
 maigneis Uladh na ndeargsciath,
 15 liag Lóghmhar Chaisil Chlainne Chuirce -
 Toirdhealbhadh i measc a dtáinic.

Apollo Chonnachta Shliocht Briain -
 Acht go n-adhrann Toirdhealbhadh an t-ardDhia:
 Orpheus Chlainne Chathaoir ó dheas,
 20 Agus meadhair na hEorpa gan choimhmeas.

Geall cheoil ón Asia 'nóir
 go Toirdhealbhadh anois do ráinic:
 prionsa na naoi muse fa mheas,
 do shealbhaigh ar dtús Parnassus.

9-12 om MAL^N 2 3
 9 Cheithre Néill Teamhra G G ttreas L7 ADD¹
 10 Corbmuc G²G³
 11 an liog Lóghmhar ADD¹ carmhogall G²G³C² (E¹) aoin L7,
 12 do om G²G³C²ADD¹ do fhuil E¹ a fuil ADD¹,
 13 Cearbuncal A¹H6ll Carbuncail L7 G²G³C² Carbuncle ADD¹MAL^N
 Teamhra G³,
 14 maignas Ulaith A¹ maignas ADD¹
 15 - 18 om EG E¹C²G²G³,
 15 liag A¹ MAL^N loghfuir MAL^N liog lamhair ADD¹
 Chaisioll L7 chloinn A¹ L7 chloinne ADD¹,
 16 a mheasg A¹ ttanic ADD¹ MAL^N,
 17 Bhriain ADD¹ L7 do shliocht ADD¹ (MAL^N) Apola ADD¹,
 18 madhraidh L7 nádhraighean ADD¹,
 19- 22 om MAL^N
 19 chloinn A¹ H6 ll clainne C² chloinne L7 ADD¹(G²G³E¹)
 Chaithecher ADD¹
 20 meadhar A¹ agus om ADD¹ cómh-meas C² caoimheas E¹
 cóimeas ADD¹
 21 ceoil ADD¹ C²G²G³,
 23 muse A¹ musae H6 ll músa C²G² miúsa G³ muses ADD¹
 MAL^N na mban tsighe E¹
 24 Pearnasus ADD¹ Parnas¹ C² ó thús Éire 'sa bánohnuio E¹,
 25 shinneas A¹ gach sinneann ceol fuil na ruitheann grían
 ADD¹ gach nduine C² fa a EG L7 G²G³ gach sionan ceol faoi
 a luighion grían MAL^N,

25 Gach duine sheinneas fa luigheann grian,
 is dá n-áirmhínn go Muir dToirrian,
 ó Thoir d'healbhach dogheibh ina láimh
 a n-aobhneas, a n-ór, 's a n-arán.

[AN t-AMHRÁN]

Tá an t-arán 'na láimh go bás má sheinnid le céill,
 30 gach siolla a dtug athair na ngrása dh'ollaímh na dtéad;
 an cumadóir ard-sa sháraigh an chruinne le céim
 's budh chuibhe dhō fáilte bharr ar dhā mhilleán dhéag.

26 ndearbhínn L7 ndearain ADD¹ (MAL^N) dToirrian L7 C G G
 EG ADD Darian MAL¹,

27 is o MAL¹ ADD¹ do ghabhaid L7 a gheibhid a láimh ADD¹
 a gheabhas MAL^N

28 a nól ADD¹,

29 shinneid A (E¹) shinnid H6 ll EG sheinnidh C² a láimh
 go bráth ADD¹ sa laimh MAL^N,

30 's gach ADD¹ dá dtug E C G G ngrás ADD¹ G² G³ (C²)
 d'ollaímh C² G³ (G²) dhollaímh ADD¹ EG ngrasda MAL^N,

32 's om ADD¹ 's 'ba EG cuibhe H6ll ADD¹ chubhaidh E¹ C² G²
 chuibhthe G³ dhéag A¹ failte dháil ar ADD¹ failte
 fhaghail ar MAL^N déucc C².

XXVII B.IMCHIAN FÁILTE DHUIT 'MO DHÁIL.

1 Imchian fáilte dhuit 'mo dháil,
a ghruaidh chorcair nach amhnáir;
cnis chumhra is áille dreacht
d'fhíorfhuil uasal Chearbhallánach^g.

5 Is mór a' scéimh tú ar leith Cuinn,
go ndéanaidh Dia do mharthain ;
eamhain éigse Éireann ort,
a thuile sléibhe na hintleacht.

FOINSÍ : UCG⁹ p 137, Cam 3085 §21, MAL^N(j), G² no 149.

Ls Eile: DON^{VIII} p. 119.

Cscrí : Semus Mc Cuarta cct. UCG⁹,
Seamus Mac Cuarta $\bar{c}\bar{c}$ Cam 3085,
Semus Mha Cuarta cct MAL^N,
Fáilte Phádrúic Mhic an Lionnduinn do
Cearbhallán G²

-
1. iomchian Cam, 3085
 2. ghruaigh chorchair UCG⁹ ghruadh chorcár CAM 3085 corcár LAJ,
 3. cnis UCG⁹ a chnis CAM 3085 MAL^NLAJ cneas G² dreacht G²,
dreacht UCG⁹ dreacht CAM 3085 MAL^N LAJ,
 4. daoirfhuil UCG⁹ d'fhíorfhuil CAM 3085 dh'fhíor G² do fhíor
fuil LAJ Carballanacht UCG⁹ Cearbhuillaidh CAM 3085
Cearbhallanach MAL^N Cearbhailleach G² Carolan LAJ,
 5. ea sgeimh UCG⁹ an sgeimh CAM 3085 LAJ a sgeimh MAL^NG²
thú CAM 3085 MAL^NG² LAJ Chuinn CAM 3085 MAL^N(LAJ),
 6. go nean UCG⁹ mharthann CAM 3085 mairtín LAJ,
 7. Eamhann UCG⁹ aighidh eigse, na hÉirinn CAM 3085 (LAJ)
aghaidh MAL^N amhan éigse Éirinn G²,
 8. o thuille sleimhe UCG⁹ shleibhe CAM 3085 LAJ sliabhe
G²,

Sruth Samhna an dá lámh

- 10 do thóicfeadh lucht easlaínt⁴ :
ceatha beaga na meor síth,
a dhatha ochta na n-airdrí.

Barr ciúil do rug go buan
síol Eibhir ón taoibh tuaidh :

- 15 go dtáinig an liag lóghmhar ann
d'fhíorfhúil uasal Éireamhon.

Níl preabán i n-ealadhan grinn
nach gcanann sé go fírbhinn,
nó port do n-ainglibh Dé anocht
20 nach seineann sé gan aonlocht.

- 9 an da lámh UCG⁹ (LAJ) ann do lámh CAM 3085 ann do lámh MAL^NG²
- 10 do toiseadh (?) UC G⁹ do leigheasfadh CAM 3085 do thóicfeadh MAL^N a d'oilfeadh G² do thogfadh LAJ easlaínte CAM 3085 LAJ easlán G²,
- 11 ccota (?) UCG⁹ ceatha CAM 3085 MAL^NG² LAJ beag CAM 3085 bíodhgamhuil G² meor maóith CAM 3085 (LAJ), 12 dhotha UCG⁹(?) dhalta CAM 3085 MAL^NLAJ a om datha G²,
- 13 Bareir (?) cuil UCG⁹ barr ceol CAM 3085 barr cheoil LAJ bhur cceól G² bhur ciuil MAL^N,
- 14 tuaith UCG⁹G² Eimhir UCG⁹ MAL^NG² on taobh budhathuagh CAM 3085 taobh G² tuadh MAL^N thuaigh LAJ,
- 15 - 16 om UCG⁹ G²
- 15 a leig longmhur ann CAM 3085 an leag lomhair ann MAL^N an liag loghmhur an LAJ,
- 16 Eiramhan CAM 3085 Eiremhon MAL^N Eireamhun LAJ,
- 17 ní bhfuil prabuin a nealadhan / UCG⁹ níl sruth a nealadhan grinn Cam 3085 ní bhfuil príomh dhuan ar ealaídean G² níl phrabhin a nealadhain ghrinn MAL^N níl preaban a nealadhun ghrin LAJ,
- 18 ccanfhuidheann se faorbim UCG⁹ gcanaidhann tu go fíor bhíonn CAM 3085 nach ccanfhuidheann sé go fírbhinn G² (MAL^N) gcanuidhean sé go fíorbhin LAJ,
- 19 do nainglibh de a nocht UCG⁹ da nainglibh de o nocht CAM 3085 ionná purt do aingle Dé anocht G² do nainglibh Dé MAL^N do nainglibh do onocht LAJ,
- 20 gan ion UCG⁹ sinean UCG⁹ síonman CAM 3085 sineann MAL^NG²,

Fáilte dhuit, a Thoirdealbhaigh,
 A ghnúis shoilbhir shubháilcigh,
 A thobar chiúil is fearr slighe
 do tháinig ar shliocht Mílídh.

[An t-Amhrán]

- 25 Is claidh brón síthcheol do mhéar beag binn,
 is do fhrasghlór bheir croidhe mór do [fhréamhshluagh
 Chuinn]:
- A liag óir is fíorchóir do chéadfaidh grinn,
 fuair príomhshead ón Rí mhór dhuit féin gan roinn.

- 21 Tordelbhaidh UCG⁹
 22 soilbir sholc UCG⁹ shoilbhear ro leanbaidh CAM 3085 (LAJ)
 shoilbheir s0 leanabaidh MAL^N shoilbheir shubháilcigh G²,
 23 chiul is fear shligh UCG⁹ ceol CAM 3085 ciúil G² MAL^N
 ceoil LAJ a dhobair MAL^N sliogh CAM 3085 sligh G² MAL^N slóg
 LAJ,
24. ttanig ar sluagh CAM 3085 Mhílídh G² MAL^N da dtainiog air
 shluagh LAJ, 25 cluthe bron UCG⁹ claidheamh G² claid
 CAM 3085 MAL^N LAJ broin CAM 3085 LAJ rith ceoil LAJ
 do meor bog binn CAM 3085 mheoir bog bin LAJ,
- 26 da fhros ghloir beir chróidh mor dona(?) eimhsluagh / UCG⁹
 do fhras-ghloir a bfearr clodh do phreamh sleacht Chuinn
 CAM 3085 do fhrasghlór [ghlóir MAL^N] bheir croidhe mór
 do na slúaghaibh ann G² (MAL^N) do fhras ghloir, cruidhe
 mhór do fhreamh shluaigh Chún, LAJ
- 27 leag UCG⁹ MAL^N liog CAM 3085 liag G² cóir G² (UCG⁹) leig
 LAJ fearr choir LAJ,
- 28 shead (?) CAM 3085 sheoid LAJ a fuair príomh sheoid G²
 (MAL^N) mór G² MAL^N duit G² MAL^N rún LAJ.

XXVIII.FAIGH MO CHIALL DHAMH.

1. Faigh mo chiall dhamh ó ghruaimín,
a shagairt uasail na parāiste :
is fínealta ghoid sé uaim í,
'cur "whiskey" suas in mo charāiste.

5. Le tógbháil na ngloiní in-airde,
ag slogadh sláinte gach féile,
níl fhios agam nach ag Máire
thuit pátrún mo chéille.

Cia be haca ghoid uaim í,

10 maighistear, gruaimín nó an mhaighdean;
a shagairt, ná léig leo í,
má tá 'luach a dh'ór aca 'nÉirinn.

FOINSÍ : A¹p 65 , MAL¹ (am) , BF^{XXVI} p 63

CSCRÍ : Seumas Mac Cuarta cc. MAL¹ (BF^{XXVI})

-
1. fagh A¹ na leig mo chiall uam le gruaimín BF^{XXVI} (MAL¹),
 2. porraisde A¹ uasail MAL¹ BF^{XXVI}, uasal A¹
 3. na finealta MAL¹ (BF^{XXVI})
 4. cuir Lsí choraisde A¹ charaisde BF^{XXVI} carraisde MAL¹,
 5. ngloinigh A¹ aige togbhail MAL¹ BF^{XXVI} ngloinige MAL¹ (BF^{XXVI});
a narde MAL¹,
 6. ag om MAL¹, BF^{XXVI} slanta MAL¹ slainnte BF^{XXVI}
 7. niel A¹ ní fmosach dhamh nach aige Maire MAL¹ (BF^{XXVI}),
 8. thuit MAL¹ BF^{XXVI}. patrun MAL¹ (BF^{XXVI}) cheile MAL¹,
BF^{XXVI}
 9. Gibe MAL¹ BF^{XXVI} fuair uam i MAL¹ BF^{XXVI}
 11. A om shagart BF^{XXVI} na léig úam í BF^{XXVI} (MAL¹)
 - 12 ma tá luach a dhór aca nÉirinn A¹ ma gheibh tu ar a luath
i nÉirinn MAL¹ (BF^{XXVI}).

(An t-AMHRÁN.)

A shagairt Uí Néill a shliocht Fhéidhlim is Chonaill

an áigh,

ná leig intleacht mo chéille uaim féin le 'nduine

'shíol Ádhaimh;

15 le seacht mbliadhna déag tá Séamas dá gold uaim

gach lá,

's níor chodail sé néall san ré sin gan cuid dhi

'na láimh.

-
13. A om MAL¹ BF^{XXVI} A om liocht MAL¹ a om sliocht
BF^{XXVI}. Conuill MAL¹ BF^{XXVI} Conuill nag BF^{XXVI}
14. patrún mo cheile MAL¹ phatrún mo cheile BF^{XXVI}
ceile le haon dar gcineadh o Adhamh MAL¹ (BF^{XXVI})
15. Semus BF^{XXVI} seamead MAL¹ uaim a ghnath MAL¹ (BF^{XXVI})
16. néill an méid sin BF^{XXVI} (MAL¹) rae A¹ di an a dhail MAL²
dhi an dháil BF^{XXVI}

FÁILTE DON ÉAN

- 1 Fáilte don éan is binne ar chraoibh,
labhras ar chaoim na dtor le gréin.
damh-sa is fada tuirse an tsaoghail,
nach bhfaiceann í le tiacht an fhéir.
- 5 Gach neach dá bhfaiceann cruth na n-éan,
amharc Éireann, dheas is tuaidh,
bláth na dtulaoh ar gach taoibh, -
is dóibh is aoibhne 'bheith dá luadh.

FÓINSÍ: LN127 p526, E p51, UCD⁸ p5, EG146 p29,
EG126 p 28, G² p30, G³ p173, Cam 4436.

Cscrí : Saoithar beg do rinnidh duine airid do Enraidh
B tearal LN127,
Trí Ran agus Aobhran Semus Mic Cuarta ar an ntein da
ngiorthar an chuoach E (UCD⁸),
Dall McCuirt ect. EG126,
Gearán Shéamais Mhic Cuarta uime a bheith dall
a mbliaghain ar tTíghearna 1707 G³ (G²).
Trí rainn is Abhran le Seamas Mac Cuarta Cam 4436,

- 1 éin LN127 Fáilte an ntein is binga ar an gcraobh E (UCD⁸)
gríobh UCD⁸ eun EG147 EG126 anéin G³ (G²)
Fáilte 'nein Cam 4436 ar craobh Cam 4436,
- 2 labhríos LN127 EG126 (EG146) labhras ar chaoimh na
ttur re grein E UCD⁸ a labhras air cheann G³ (G²)
is labharas Cam 4436,
- 3 damsa is fada tursa an tsaoghail UCD⁸ (E) damhsa fada G²G³
tursa G² is damhsa is tursa go deireamh an tsaoghail
Cam 4436,
- 4 tiacht an nféir LN127 EG146 EG126 bhfaicíon LN127
EG146 EG126 nach bhfiacham í re teacht an fheir E
(UCD⁸) bhfeiceam G³ (G²) re teacht G²G³
bhfaicim Cam 4436 le teacht Cam 4436,
- 5 bhfaicíon cruth na n-éan LN127 (EG146 EG126) da chíaifan
cruth an ntein E (UCD⁸) a bhfaigíonn G²
dá bhfaiceann G³ cruth an éin G²G³ oia ba ti cruth na
nean Cam 4436,
- 6 amhaire LN127 túaith LN127 díos is tuaigh E UCD⁸
thuaith EG146 EG126 air amharc Éirinn G²G³
dheas is túaigh G² 's thuaigh G³, deas is tuaidh
Cam 4436,
- 7 ttullaoh E UCD⁸ taobh UCD⁸ G²G³ Cam4436 ttulcha G²G³,
- 8 lúaidh LN127 EG146 EG126 is aoibhín bhe dha luagh
E UCD⁸ is om dóibh is aoibhinn G²G³ dhá lúath G²
a bheith dhá lúadh G³ aoibhne go la an luain Cam 4436,

- Cluinim, gé nach bhfaicim gné,
 10 seinm anéin dar bh'ainm cuach;
 amharc uirthi i mbarra géag,
 mo thuirse ghéar nach mise fuair.

[AN t-AMHRÁN]

- Mo thuirse nach bhfuairas buadh ar m'amharc a dháil,
 go bhfaicinn ar uaigneas uaisle an duillúir a' fás:
 15 cuid de mo bhuaidh nach gluaisim ag cruinniú le cách,
 le seinm na gcúach ar bhrúach na gcoilleadh go sáimh.

- 9 bfaicim LN127 Cluinim oe nach fhaicim a gne E UCD⁸
 bfaicim EG146 bfaicim EG126 cluisiom gidh nach
 bhfaicim a gné G² (G³) Cloineam oe nach bhfaiceam
 leursa Cam 4436,
 10 sinim LN127 EG146 EG126 slongam an ntein dar baithnim
 an chuoach E (UCD⁸) guth an éin, foghar beannuidh
 cuach G² guth an éin dar b'ainm cuach G³ guth an
 ean ar ab ainm cua Cam 4436,
 11 orthí mbarra₃geug E UCD⁸ orrthaidh a mbarraigh G²
 a mbarraibh G³ amarc chaich iorri marraibh geug
 Cam 4436,
 12 ghéar LN127 EG146 EG126 mo thursa ger nach mise E (UCD⁸)
 thursa géar G² géur G³ ma tursa gheur nach mise
 fuar Cam 4436,
 13 bhfuairis buadh LN127 EG146 EG126 Ma thursa nach
 fhuaireas uaibhtha amharc do dfaill E (UCD⁸) Mo thursa
 nach bhfuaras uatha amharc ad fhághail G² nach bhfuaras
 búaidhe air m'amharc a faghail G³ Se mo thursa nach
 bhfuair me buaigh ar m'amharc a dh'faghail Cam 4436,
 14 bfaicim LN127 bhfaicim EG146 EG126 duillúir LN127
 (EG146) duilliar EG126 go bhfiachian ar uaignis
 uaisle an duillúir a fás E go bhfiachian ar uaigneas
 uaisle an duillúir UCD⁸ ag fás G²G³ bhfaicim G²
 bhfaicim G³ go bhfaiceansa uam uaisle an duilleir a
 fás Cam 4436,
 15 gluaisiom ag cruinneadh LN127 EG126 (EG146) cuid de mo
 bhuadh ní gluasam chunn cruniedh re cách E cuid deith
 mo bhuadh ní ghluasam chunn cruniedh re cách UCD⁸
 cuid de mo bhúaidhe, ní ghluaisiom ionn cruinneadh G²
 cuid de mo ghrúaim nach lúaidhim le cruinneadh, ná cách G³
 cail do mo ghrúaim nach luagtar me a golon cruineidh
 measg chaich Cam 4436,
 16 sinim LN127 EG146 EG126 gcoilleamh LN127 EG146 EG126
 sáimh LN127 G³ ar amharc na gcúach ar bhrúach na
 chuilladh go sambh E (UCD⁸) samh EG146 EG126 G²
 air amharc na coúach G² fo amharc na coúach G³
 coilleadh G² coilleadh G³ teacht chilliur na
 coúach a mbrúaha na coilleamh g(o) small Cam 4436.

XXX

FÉACH CORÓIN NA NDEALG MAOL.

- 1 Féach coróin na ndealg maol.
 Féach mar chlaon A cheann san geroich.
 Féach fós áladh inA thaobh.
 Féach Longínus, féach an tsleagh.
- 5 Féach an dealg inA dhá chois.
 Féach olódh na mbas mín.
 Féach dúnadh na rosc.
 Féach an fhuil ag teacht ~~cn~~ **spin**.
- Féach ríoghadh an dá lámh.
- 10 Féach an beol do bhí 'na thoct.
 Féach mar ceangladh É go oruaidh.
 Féach an uaigh $\int n \int$ ar cuireadh A chorp.

Foinsí : Mor^{XI}, Liv^I pp.31-32, E p.73, Cill p34,
 23 I32 p.191

Sscrí : Seamus Mhaic Cúarta Liv¹,
 Seamus Maic Cuarte E,
 Ollamh éigin I32.

- 1 maol E,
 2 do chlaon Liv^I E I32 Cill sa Liv^I E I32,
 3 ádhladh Mor^{XI} anna Lsí, an taobh Cill,
 5 Féach dealg an dá chos Liv^I E I32, Cill
 9 ladh E lámh Liv¹
 10 thost Liv^I I32 beul E (I 32) thuot E,
 11 mur do ceangladh Liv^I E I32,
 12 uaithidh E an ar Liv^I E I32 Cill curadh E.
 an corp E,

Féach mar théacht an purpar mín
lenA chréachta don taoibh istigh.

- 15 Féach mar tairngeadh í go teann
ónA oheann go nuiqe A through.

Féach mar teannadh an chnáib.
Féach an fhoneid do rinneadh Faol.
Féach mar d'iomchair an chroich.
20 Féach an domlas do ibh an Rí.

Féach an tiomna do rinne Sé,
Féach mar ghoir Elí san gcroich,
Féach gadaí na láimhe olí,
mar nár adhair an Rí go maith.

- 13 do théacht Liv^I E I32, Cill
- 14 Lena thaobh don taobh as doigh Liv^I (E I32) asdigh
Mor^{XI}, chreachtaibh Cill,
- 15 tárrangeadh Mor^{XI}(E) í go teann Mor^{XI} '1 om Liv^I
E I32, tairuighneadh e Cill,
- 16 gur nuiqe Liv^I I32 an throith E,
- 17-20 om Mor^{XI}
- 17 tairrgeadh E onáimh I32 chnaibh E,
- 18 sic E fhanomhaid Liv^I fonomhoid I32 chnád Cill do
rinne Liv^I,
- 19 d'iomchar E,
- 20 domlas Liv^I domblas E I32 d'ibh E, Cill
- 21 tiomnadh E rinneadh E do rinne an righ Mor^{XI}, Cill
- 22 do ghoir Liv^I I32 (E) Cill éolaidh Mór ^{XI} sa gcroich
Liv^I E I32,
- 23 ohlí Liv^I,
- 24 admhígh, Liv^I (E) adháir Mor^{XI} admhaigh I32, (Cill)

- 25 Féach an colamhan fada fuar
le ar ceangladh suas corp an Rí.
Féach Peadar agus Eoin,
is iad gan treoir 'na dhiaidh sa tslighe.

[AN t-AMHRÁN]

- A dhuine nach léir dhuit oréacht A chroidhe ón dall,
30 's A cheangal le téadaibh, seirbhe na dighe sa gcrann.
Fíoghair A chéasta, féach, is ríoghadh na mball,
A chrochadh sa mbréig 'snár gēilleadh dlighe(adh) Dó
ann.

- 25 oholamhain fhada fhuar Liv^I (E) oolamhain fada fuair
I32,
26 ler Liv^I I32,
27 Eon E,
28 tslígh Mor^{XI}, Cill
29 oréachta chroidhe Liv^I oreuchta a chroidhe E,
30 téadra Liv^I I32 téadradha E chrann Liv^I,
31 ríogadh Mor^{XI},
32 chroicheadh E dligheadh Mor^{XI} (Cill)
dlígh Liv^I I32 (E) dhó Liv^I E.

XXXI.

IARRAIM DO BHEANNACHT GAN FHEIRG.

1 Iarraim do bheannacht gan fheirg,
 a chroidhe gan cheilg ūs ceann dhāich,
 1 n-onóir na goúig geroidhe gan mhairg
 do pianadh fá mheirg shíol Ádhamh.

5 Ar ghrādh do mhaighistir faoi dhó,
 Íosa na slógh d'fhulaing a' pháis,
 a mhic Mheleohisedeio is Eoin
 tóig ós ār gceann fós do láimh.

An láimh sin do hongadh le hola
 10 do réir thola Rí na ndúl,
 'n-onóir $\int t/h$ intleacht is doléighinn,
 beir sinn faoi do scéith go nua.

Foinsí : Liv^I p 30 , EG² p 36 , E p 71.

Cscrí : Semus Mó Cúarta Liv^I,
 Seamus Mac Cúarta óút. EG²,
 Seamus Mhac Cuarta do chum an duan
 so don easbog Síadhal E.

1 bhur beannocht EG²,
 2 caich EG²,
 3 oinoir Liv^I chroidh E,
 4 pianuibh EG² fo Liv^I Adaimh EG²,
 5 mhaighistair EG²,
 6 sloigh EG² d'fuillaing Liv^I d'fhulaing E
 d'fuillang páis EG²,
 7 Bheilsideio EG² 7 Eon E,
 8 sío E EG² A laimh Liv^I sío E hunchadh Liv^I
 hongadh EG² re holadh E le holla EG²,
 10 tholadh E ndiúil Liv^I ndiúil E núil EG²,
 rígh Lsí,
 11 th'intarracht EG² leighionn E $\int EG^2$,
 12 sgiath E,

A chéile Connair is Dún Mhóir;
a chosantóir na slógh i gceideamh Dé :
15 a cheannfóirt ar ansacht na n-ord;
a Mhagneis óir i measc na dtréad.

Mar ghreamaigheas a' t-iarann fuar
don magnés is uaisle cáil,
go gceanglaidh dhīb̄h-se bhur goléir,
20 ag míniú an léighinn sa gelais is fearr.

Libh dá s/e/inntí an buabhall binn,
'tá faoi bhur gcoim i bhfolach uainn,
ohluinfí ón tSionainn a ghlór
go Dún na Bó san taobh tuaidh.

25 Is binne bhur dtrumpeit sa Róimh,
's i Lobháin na n-ord idir an chléir,
nó i nÉirinn ag Lúter 's ag Seón,
mhúchas an chóir le slighe na mbréag.

13 Conaire EG^2 is Dún mhór E,
14 chosaintoir E a om coiseóntóir EG^2 sloigh E EG^2
coreidimh Liv^1 go gceideamh EG^2 ,
15 cheandfart E,
16 A Mhagnuis óir E (EG^2),
17 Mur do ghruimhuighios EG^2 an E EG^2 t-iaran Liv^I ,
18 don om Magneis EG^2 ,
19 dhaoibhsa mur EG^2 ,
20 mianuighadh leighion EG^2 leighionn E
san chlás is fear EG^2 ,
21 sinntidh E EG^2 sintidh Liv^I buadhball E
buaibhuil bhinn EG^2 ,
22 ata EG^2 ,
23 chluinfidh E ohluinnfidh Liv^I chluinnfhi EG^2
glór E ghlóir EG^2 ,
24 Dún E taoibh túath E,
25 troipéad EG^2 san EG^2 ,
26 sa Lsí Labháin EG^2 idair E (EG^2)
27 no nÉirinn E Luiteir EG^2 seag Liv^1 ,
28 mhúchadh EG^2 sic slighe E EG^2 sligh Liv^I ,

Colam Cille céillí caoimh,
 30 deaghmhac do rí Inse Fáil;
 ionann sinsir dhíbhse is dó -
 ag Niall an óir do scair bhur bpáirt.

Dhá mhac do Niall na naoi dtallta;
 Conall Gulban ghabh gach tír;
 35 is Maine óna dtáinig síol Siadhail;
 iomdha triath do lean dá ngaol.

Do thigeadh an t-aingeal Axal ard
 'chaint le Colam, grādh na naomh.
 Ionann stoc dhíbh-se is dó;
 40 lean dá nósairbh, a bhrāthair na rí.

Do fuair Colam ina ghlaic na grādh,
 's gach ní mar b'áil leis ó Dhia;
 fithche míle manach faoi na stiúir
 i n-Albain úr 's i n-Osraighe thiar.

29 sic E Coluim Liv^I Colluim EG² ceilluigh EG²,
 30 innsighe E innse Liv^I EG²,
 31 sinnsior EG² dháoibhsi EG²,
 32 'sag Níal EG²,
 33 Níal EG²,
 34 Connuill Golbunn EG² ghabh E do ghabh EG²,
 35 agus E EG² ó dtanaig E Seaighuill EG²,
 36 ls add E EG² a ngaol E da ngaoll EG²,
 37 do om thiguidh EG²,
 38 a chaint EG² Coluim Liv^I EG² naoimh E,
 39 ós ionann EG² dhaoibhse EG²,
 40 a om E ríogh Lsí,
 41 Coluim Liv^I EG² ó ghlac EG² gradh E,
 42 's om EG² b'aill E ab áil EG²,
 43 sdíur E,
 44 úr EG² shíar Liv^IE,

45 Tá dúil agam, a cheann na nord,
go leanfairse ród do bhráthar gaol.
Ní bhfuighe Bacus is ní bhfuair
ortsa buaidh, nó cathú an tsaoghail.

Leanfairse seirbhísdó rí
50 airdrí na naomh dhealbhaigheas grían.
Ó táir 'do stíobhard aca an triúr
go raibh do chlú mar is ait le Dia.

Gach uile pheacach bocht gan trooir,
is tagaid dá ndéoin faoi do stiúr.
55 Crúcaí Luofir nach cóir
ní heagal dóibh, nó Bēilsī-Bub.

Beannaicht ar mhíle don triath;
beannaicht Dhia 's na naoi n-ord.
Ansacht na naomh do shíol Siadhail,
60 ós ceann na gcliar le coróin óir.

45 aguin EG² chlann Liv¹ E cheann EG²,
46 leanfair san ród EG² bhrathair EG² (Liv¹),
47 bhfuadh Bacas E Bachus EG²,
48 cathadh Liv¹ caithaigh EG² tsaoighal E,
49 leanfarsí E leannfarsa seirbhísdó EG²,
50 athair EG² naoimh E EG² do dhealbhuigh EG²,
51 shtaoibhard E ag EG² age, É,
52 bur golú EG² chlú Liv¹ E re E,
54 a taguibh da ndéoin EG² sdúir Liv¹ sdiúr E,
55 Cruchaigh Liv¹ Crúcuigh EG² Crúcaigh E
Luicifear EG²,
56 Belsibub Liv¹ Beilsibob E EG²,
58 Dé E Dhia Liv¹ Día EG² nuird E,
59 naoimh E Saoighuil EG² annsacht E,
60 coléir E,

IDIR DHÁ THÍR.

- 1 Idir dhá thír má bnailltear mé a choidníhe,
 ón Chabraigh go taobh Dhún Léire,
 tiosfaidh Beartaman Fuignit, seabhao bharraidh na laoch,
 le corradh is trí mhíle tréanfhear.
- 5 Insa talamh má bhíom-sa seachtmhain nō mí
 tóigfidh 'n macnaidh-se arís as a' garé mé:
 beidh mar ealta 'na sgaoith 'dol faoi chorp an fhir chaoich,
 go n-adhlacthar ag gaol Uí Néill mé.
- Dá n-adhlacthaí uaibh-se an uair sin an seandall,
 10 a bhí stuacach cainteath crónbhuí,
 mar a bhfuil Brian slairc a chuallaí 's a chlan mhac,
 a bhí subhailceach grinn le comharsain,
 ar bhuir ndol suas díbh, a shluaighte na hamsacht,
 a thógbháil dhur seamsáin fóghmhair,
- 15 tugaidh síoh-se uairt ar m'uaighe san am sin,
 agus gabhaidh bhuir monabhar Domhnaigh.

FOINISÍ. G³ p271 , G⁴ p53 , G⁶ p317.

Cscrí': Mairgneadh eile an daill Mhio Cuarta é féin cct. G³,
 An Dara Mairgneadh don dall mhac Cuarta G⁴,
 Mairgneadh eile rinnidh Séamus mhac Cuarta dhó féin G⁶.

-
1	Eadar G ⁶ ,	2	Chabraidh G ⁶ ,
3	Bartaman G ⁴ ,	5	annsa Lsí mídih Lsí,
6	maicne G ⁶ macnaoi G ³ so Lsí ris G ⁶ an G ⁴ ,		
7	baidh G ³ G ⁴ (G ⁶) an alta mar sgaoith G ⁴ fuigh G ³ ,		
8	n-íodhalcar G ³ no go n-áodhlacthar G ⁴		
	naodhalcar G ⁶ ,		
9	níodhalcaidh G ³ n-áodhlacthaidh G ⁴ níolacaidh G ⁶		
	ann uair G ⁶ ,		
10	a om G ³ cróin- Lsí bhuidh G ⁶ bhuidhe G ³ G ⁴ ,		
11	Brian suailceach G ⁴ chuallaidhe G ³ (G ⁴ G ⁶),		
12	a om G ³ a bhí muirneach grinn G ⁴ comharsainn Lsí,		
13	díbh a shluaighte na hamsacht G ³ a luaitear na		
	hamsacht G ⁴ a measg na bhfearaibh G ⁶ ,		
14	thóigbheal G ⁴ G ⁶ ,		
16	bhuir bpaidir Domhnaigh G ⁶ manadhas G ³		
	manabhar G ⁴ ,		

Tá an abhainn-se dhá triall ó goineadh an Fear Dia

le Cúchulainn faoi phiantaí 'gus dhócamhail:

agus an sruth so atá shiar le h-imcall na sliabh -

20 'sé mo chumha-sa i mbliadhna an teoirint.

Uoh! m'anam-sa ag Dia agus bíodh sé faoina riaghail,

's mo chlainn faoi phian i geomhnaí:

tagaigídh 'gus iarraigídh cuideadh 'chur in m'adhleacadh,

'sé roille na nIarlaí mo lóistín.

25 Tá tuillte na Bóinne a' teacht chugainn 'na sróite -

's mar sin a thloefas foireheann agus bás dúinn:

gheabhaibh sibh m'iomchar ar mo chrócher agus cuideadh
in mo thórraídh

ó sheabhais rí cródha an Bháire.

Chífidh sibh na slóighte 'teacht mo choinne-sa, dár ndóigh,

30 go n-iomchraídh siad cual do mo ohnámha,

's go dtóigfidh mé mo lóistín i n-aice Néill Óig, -

's beidh Ruaidhrí 's a chóirbhean láimh liom.

17 Tá'n G⁶ abhainn so G³ a triall G⁴ an fear ría G⁶
fear riadhach G⁴ fear Dia G³,

18 phiantaigh G³ (G⁴G⁶) fuigh Lsí 'gus dhócarhuil G³
gach dócamhail G⁴G⁶,

19 is tá'n sruth so a' dol siar G⁶ is tá an sruth so
siar G⁴ agus an sruth so ate shiar G³ imcal Lsí,

20 chumasasa G³G⁴ chumhaídh-sa G⁶ teoirint G⁴,

21 acht m'anam go raibh ag Dia choidheo feasta faoi na
riaghail G⁶ uoh! m'anam ag Dia 7 m'anam ann a
riaghail G⁴ uoh! m'anamsa ag Dia 7 bíodh se fuigh na
riaghail G³,

22 's mo chlainn G³G⁴ tá mo chlainn bhocht faoi G⁶
fuigh G³G⁴ phian a geomhnaigh G³ phianaídh gach
dócaíl G⁴ phiantaídh geomhnaídh G⁶,

23 acht tagaigídh G⁶ acht om G³G⁴ gus G³G⁴ is G⁶
ann G⁴G⁶(G³) m'íolacadh G⁶ m'aodhaloadh G³
m'aodhleathadh G⁴,

24 sé roille ... mo lóistín G³ go Roille...air lóistín G⁴G⁶,

25 Tá tuillte...a teacht G³G⁴ Mar thuillte...tá teacht G⁶
shróite G⁴G⁶,

26 go dtugaidh an Rígh glórmhar spás damh G⁶ agus bhéirfidh
an rígh glórmhar bás dúinn G⁴ 's mar sin a thloefas
foireheann 7 bás dúinn G³,

27 m'iomchar Lsí ann mo Lsí,

28 ó sheabhac bharraidh chródha G⁴ 'n G⁶ ó sheabhais
rígh G³G⁶,

29 chífidh Lsí,

30 n-iomchraídh G³ n-iomchraídh G⁴ n-iomchraídh G⁶,

31 7 tóigfidh G⁶ 's go dtóigfidh G³G⁴,

32 bíaidh Lsí Ruaidhrígh G³(G⁶) Ruairígh G⁴,

Bhéarfaidh rí an chuairt so suas thríd ansaicht
 go brúach deas glas na Bóinne,
 35 mar a bhfuil na buscheallí a shuathfadh gan fhallsacht
 tuataigh bhur dteannfachais pónair.
 Tabhair na mílte bcannacht uaim-se mar 'bhfuil sluaighte
 a d'fhuasglachadh an dall as a dhócamhal,
 mar a bhfuil fuil Néill ar uaisle fá bhailte Teamhrach
 40 a fuair buaidh ar bhantracht na Fódhla. thuas,

Suas agus anuas bordh mo chuairt féin feasta
 ó buailcadh 'bhur measc mé, a chomharsain:
 ó cuireadh insa n-uaigne mo chuallaí i dtaiscíd
 tá mo throidhe bocht loiscthe leonta.
 45 ag osnaigh gech uair ar uaigne mo ghaiscíd,
 's nach truagh libhmé feasta a' deorfaigh?
 i dtuirse faoi ghruaim ó fuair mé an deascoidh,
 is tá Ruaidhrí ar m'easbhaidh i gcómhnaí.

33 bhearfaidhmé an G^3 bhéirfigh mé an G^4
 bheara mé'n G^6 ,
 34 go brúach deas glas G^3 brúach deas sgiámhach G^4
 brúachaibh glas G^6 ,
 35 a bhfuilid G^4 shuathfadh G^4 shuathadh G^3G^6 ,
 37 úemsa G^6 ,
 38 dfuasglachadh G^4G^6 dfuasgladh G^3 dhócamhal G^3G^6
 dhócal G^4 ,
 39 mar a bhfuil G^6 mar bhfuil G^3G^4 Teamhrach
 shuas G^4G^6 shuas om G^3 ,
 41 bialidh G^4 ,
 42 ó buailcadh bhur measc mé a chomharsainn G^3G^4
 7 buailthidh mé measc mo chomharsainn G^6 ,
 43 is ó cuireadh annsa nuaigh G^3G^4 ó cuireadh sa
 nuaigh G^6 ,
 44 loisge G^4 loisgthe G^3G^6 ,
 46 mé feasta a deórfaidh G^3 mé feasda a chomharsainn G^4
 mé nois mo dheoraidh G^6 ,
 47 fuigh G^3G^4 an tteasgaidh G^3 mé'n G^4G^6 ,
 48 sta G^4 m'easbhfuigh G^3G^6 m'easbhuidh G^4
 1 om G^6 gcómhnaidh G^6 (G^3G^4),

Tá mé lag claoite, caite ag an aois,

50 agus fearantaí mo chroidhe 'stoigh brónach,
gidh gur chaithmófa aoibh seal tamaill in bhur dtír

le gach duine dár mhan leis mo chōmhrādh.

Mo chairde gur nadhlacadh i bhfearta uaim thíos

faoi liagaibh le taobh na Bóinne;

55 anois táamé gan mhaoin is gan charaid insa tír,

acht ag feitheamh ar gach aon don geomharsein.

49 claoithe G^6 ,

50 7 fearanntaidh mo chroidhe stoigh G^3G^4 is mo
chroidhe 'stoigh tuirseach brónach G^6 ,

51 ge G^4G^6 gidh G^3 tamaill G^3 tamall G^4G^6 ,

52 duine úd dar G^4G^6 úd om G^3 chóradh G^4 ,

53 híolacadh G^6 náodhlacadh G^3G^4 a bhfeartaibh G^4G^6
shíos G^3 síos G^4G^6 ,

54 leacaibh G^4 ,

55 7 ta mé nois gan G^6 7 ta mé gan G^4 'sgan G^3 ,

56 acht ag feitheadh ar gach aon G^3 acht cuideadh gach
áon do'n G^4G^6 .

XXXIII

INNEOSAD DACIBH, A LUCHT A' TSUARCAIS.

(Brian Ó Ceallaigh)

1. Inneosad daoibh, a lucht a' tsuarcais,
suirghe na suaírcmhac a thriall [̄]ón Charraig,
's a n-imtheacht gan mhnaoi gan éadái1 -
is iad a stéada fuair a' scalladh.

(Séamas Dall Mac Cuarta)

5. Dá dtigeadh laochraídh 'déanamh réitigh,
ó thig nō-chéile go hannamh,
acht mar bhfuighdís mnaoi nó céile,
níor chóir a stéada do scalladh.

(Brian)

- Bearradh a n-iorbla, gearradh a gcluasa,
10. fa fhuachais ag na fearaibh.
Ní hamhlaidh bhí mná is páistí,
acht na gártha gáirí i mBaile an Bharúin.

(Séamas)

- Ge bé rinne an bearradh brúidiúil
agus ghearr go dúda na cluasa,
15. saoram-sa ar sin Baile an Bharúin,
cia go n-ithidís capaill i gcruatain.

FOINSE : LN 982 p2 , LN 127 p 302 (blogh).

Cscr : Brian Ó Ceallaigh [̄]ec. Seamus mha Cuarta [̄]cc.

-
2. Suirghidh Ls Charig Ls,
 4. sdéda Ls,
 6. thig no cheile Ls,
 9. niorbladh Ls cclúasadh Ls,
 11. páisdigh Ls,
 12. gárrtha gáirídh Ls,
 14. dúdu (?) Ls,
 16. ccruatainn Ls,

(Brian)

- Gidh bē do chífeadh a' dol dá stéadaibh
na laochraidh thréitheach tháinig ón Charraig -
samhail an eachraidh muca dóite
20. tar éis a stróice idir madraibh.

(Séamas)

Ba lór na cluasa do scathadh
ina gcruas catha dá stéadaibh,
's gan dol san oidhche dá ngearradh
sul fá deachaidh an marcshluagh i n-éideadh.

(Brian)

25. Bearradh na buid do bhí 'na mbrístibh -
fáth chaointe ag a gcéilibh folaigh.
A magairle uaim-se creid gur dóigheadh
mar nach raibh sópa i mBaile an Bharúin.

(Séamas)

- Buid is magairlí Tighthe Challainn
30. 's a boiteanna cabacha ciabhach;
gheabhthaí sópa i mBaile an Bharúin
do bhearrthadh a dtoman dá dtiarach.

(Brian)

- Athchlódh bhar n-eachraidh liom is truaighe
fá theacht le suarcas aníos ón Charraig.
35. Mo chomhairle go lá an Luain daoibh
gan teacht ar cuairt arís chum Nainní.

17. dol da Ls,	18. thréidhach thainic ón chairig Ls,
20. tair Ls,	24. suil fa tteachaidh Ls,
25. mbrístuibh Ls,	26. fa a(?) chaointe Ls folaidh Ls,
27. dóithigheadh Ls,	28. sopá Ls,
29. magairladh Ls,	32. bhearrthadh a ttuman Ls,
34. charrig Ls,	36. chom Ls,

(Séamas)

Ní hí an óigbhean do chuir geasa,
nó chlódh na heich-se gan chluasa.

'S dá bhfuighdís an ríoghán mar cheannach,
40. ní mhaoidhfinn aithreach a gcluasa.

(Brian)

Inneosad daoibh-se, i ngeall ar nuachair,
cia rinne fuairbheart ar bhar n-eachraidh -
Séamas dall Mac Cuarta,
creididh uaim-se ós mé dochannairc.

(Séamas)

46. Ní bhfuighir nuachair fá bhás Shéamais ,
óna liacht bréag a ní tú chumadh;
's go gcuirfeá, dá gcreidfí do scéala,
Paris fa chéile agus Londain.

(Brian)

Dochonnarc mise Séamas

50. a' siubhal go tréitheach ar bhar n-eachraidh,
's gan dá chomóradh do shíol Éabha
acht aon scian bhearraidh 'bhí in' aice.

(Séamas)

Atá 'fhiadhnaise ag Éamonn Corrgan,
croidhe gan dorchacht le saothibh,
55. nachar léar dhamh-sa an eachraidh 'bhearradh
le sceannaibh, ó thuiteas oidhche.

-
37. géasa Ls,	38. chl6 Ls,
40. aithreach Ls,	41. a ngeall Ls,
44. creidighe Ls,	48. 7 Loindoin Ls,
50. tréidhach Ls,	
52. sgían <u>bhéara</u> idh bhí an aice Ls,	
53. Eamuind Ls,	
54. dordhacht Ls,	

Cearthar eile don deichneabhar
do bhí fan choir-se do luaidhim;
Valentín agus an Gráinneach,

80. an Rághallach agus Ó Maoluaidhe.

(Brian)

Do rabhairt, a Phádraig, dár n-áinle ní thaithníonn
liom féin,
'teacht le grádh 's le paxa go h-ainnir na gcraobh:
na gártha gairí ag blacghardaí an bhaile 'do dhiaidh;
adubhairt a' stáidbhean liom, dár mo láimh-se, gur
bearradh do bhléin.

(Séamas)

85. Ní bhíonn Baile Shláin^{gh}e ach lán do mhacraidh gan
ghruaim,
do dh'ainniribh áille grádhacha agus lasadh 'na ngruaidh,
ní cóir blacghárd a rádh le scafaire suairc
níor bhearradar cách 's níl fáth dhaoibh eatorradh
a luadh.

(Brian)

Is deimhin scéal liom gur shaighde tobanna gráidh
90. thug Séamas don spéirmhnaoi, Nainní an fhoilt bháin,
ag a bhfuil na céadta i ngéibheann i ndoirsibh
an bháis -
aon fáth fár réab sé bhar stéada le huircinn i boáirc.

(Séamas)

Fiafraigh do scéala do Vénus is do Chupid an áigh
ós iad do bheir saighde géara gonta chum gráidh,
95. da bhannáil na nGréag 's don mhaighdin ghil-se
mar chách
's níor b'fhiú leo créachtadh stéada le h-uircinn i boáirc.

-
77. deichneamhar Ls,	81. Pháttruig Ls,
82. hinneir Ls,	83. gairidh ag blacghuardaigh Ls,
86. dh'ainneiribh Ls,	
87. blakgárd L N 127,	sc thfaire Ls
88. sniel Ls	eatarradh LN 127 eotorradh LN 982, lúath Ls,
89. shaighda Ls,	91. céda Ls,
92. aon fáth Ls,	93. ághaidh Ls,
94. bhéir saighda Ls	comgráidh LN982 chum ghraidh LN 127,
95. bhannaill Ls,	96. bh'fiú LN 982.

IS BRÚITE ATÁ MÚRTÚN AN UAIR-SE.

Is brúite atá Múrtún an uair-se,
 's a' t-ughdar go dúnta ins an uaighe,
 gan dúscadh go Luan bhreith na fuagra,
 gan dlúthcheasta an chúrsa dá bhfuascail,

FOINSÍ : N , 24C 28 p 78, EG 149 p 131b,
 23 D 16 p 197, EG 118 p 56 b, G^2 p 153,
 G^3 p 101.

Ls EILE: 23 O 54 p 41.

CSCRÍ: Tuireanh an Athair Philip Uí Raghallaigh $\overline{cc}$ N EG 149
 Tuireanh Dhochtúir Uí Raighilligh preibhidh na
 hEirionn C27,
 Tuireanh an athar Philip Uí Raghallaigh D16 (EG 118)

Tuireanh an Athair Philip Uí Raghallaigh. Séanus
 Mhac Cuarta cct. G^2 ,
 Tuireadh an Athair Philip Uí Raghallaigh. Séanus
 Mhac Cuarta, an cunadóir G^3 .

-
1. brúigte G^2G^3 m'furtún G^2G^3 m'intin C27. Muirtuin
 EG 118,
 2. sa nuaidhe EG 118,
 3. Luain EG 118 bhraith C27 fuagartha EG 118,
 4. dluith EG 118 dlúthcheiste G^2G^3 an chuireadh EG 118
 bhfuasgailt C27 D 16 G^2G^3 (EG 118),

5. gan nuaidheacht na n-úrleabhair i gcluasaibh,
nó dúil le lucht scrúdaithe dā gcuartú.
Na huain gan fear conganta chun fuachais,
'guidhe an Dúilinn, dā n-umhlaighid na sluaighthe,
ar a nglúine fo chúig, is gach uaisle,
10. 'cur snúid oheacaidh na hubhaille dār nguaillibh,
is bheir drúcht neala go cumhra ar na tuarthaibh,
is chuir scúid beach dā gcuasach i gcruachaibh.
D'fhan Lúcas fa chunhaidh 's a dhá ghuaillí,
's a' t-úrmhac do dhúthchas shliocht Ghuaire.
15. Tá an chiúinbhean do ohlúr ban go gruama,
's gach nuachlann dār dhiubhail planda uadha-san;
gan nuinteoir dā stiúradh le stuamacht,
le rún ceart tré dhúthracht i n-uaigneas.
Beidh úir Bhaile Nua feasta suainhneach,

-
5. sic EG 118 G^2G^3 nuadheacht N EG 149 D 16,
6. gan duil le C27 sgrúdaigh N D16 C27 EG 149 sgruadaigh
EG 118 sgrúdaghadh G^2 ccuartadh D16 G^3 do ccuairteadh C27,
7. conghanta N EG 118 coghanta EG 149 fúadhachais N D16 G^2G^3
fuathcais EG 118 fuadhacais C27 chym EG 118,
8. ghuidhfeadh G^2G^3 dúille G^3 dúilleann G^2 numhlughadh D16,
9. a ghlúine G^2G^3 ngluinibh D16,
10. cuir N EG118 chur D16 ag cur G^2G^3 hubhla EG 118
nguailleaibh N (EG 149) ngúailidhibh D16 ngúaille G^2G^3
nguallghubh EG 118 air guilidhibh C27,
11. driúcht N rheala EG 118 tuairthibh C27 (EG 149)
ttuarthaigh EG 118 gúarthaighibh G^2G^3 ,
12. is chur D16 sgaoidhe EG 118 scúd N sguidh C27 bheach D16
 G^2G^3 da ccnuasibh G^2G^3 da ccrúacaibh EG 118,
13. Lúcais EG 118 fuadh G^2G^3 fa na chúallaidhe $G^2(G^3)$
sa da ghuaillidhibh EG 118 ghúailidhi N D16 (EG 149),
14. 'sa om an G^2G^3 dhuthchais C27 EG 118 shliocht EG 149 C27
Guaire C27 G^3 ,
15. om C27 chaoinbhean EG 118 bhan EG 118,
16. dar dual EG 118 uathasan EG 118 uadhasan N EG 149
D 16 C27,
17-18. om C27,
17. nuintir G^2G^3 stiúbhradh G^2G^3 ,
18. cheart EG 117 EG 149 G^2G^3 ,
19. is bhíod C27 a núadh N EG 118 uir an bhaile EG 118 úir a'
Bhaile D16 (G^2G^3) uaigneach pbheachta C27,

20. 's a' t-úrfhlaith dā chumhdach san tuama.
Níor chluainteach 's níor lúbach a luadh-sean,
budh dúisceach, budh ságach 's budh subháilceach;
budh clúiteach don dúithche thart mar uachtrán
a ghnúisdhreach le humhlacht gan tuathbheart.
25. Atá Cnú feasta gan dúil lena chuairt ann,
Dugha 's gach dúnfona bhrúach-san;
ciúinmhná na Nuaghránsaigh/ē/ 'fuachas;
tuile ghārtha ag an uile oháiste is bhuachaill;
na fir ag ardú goil i gcás na truaighe,
30. ō ghoin a' bás uatha Philio, athair na sluaighte.
Dá mbeadh na dithleachtaí i gcríonnacht mar a dual dóibh,
ní chaoinfidís isle nō uaisle,
ní chaoinfidís síolchur nō cruacha,
'sní chaoinfidís a maoin do bhreith uatha;

-
20. sic EG 118 G²G³ da conhdach N EG 149 tuamba EG 118 G²G³
turfhlaith go dunta san uaighe D16/ gur tursaidh do
cceedfadh insa tuana C27,
21. sic EG 118 chlúinteach N G² chluinteach D 16 EG 149
cluinteach C27 luaithren EG 118 (EG 149) luaidrean D16
luadrann C27 lúadhra G²G³,
22. dusgach EG 118 'sba N,
23. chliúteach G²G³ cliúteach N (D16 EG 118) duighthe D16
uachtarain EG 118, duithce e mur uachtrann C27,
24. humhliacht C27 tuidhbheart C27 túathbhfheart G³,
25. Ta C27 EG 118 EG 149 gan dul re ann EG 118,
26. dughadh is gach EG 118 bhrúach asa an C27 faoi na brúach
sin EG 118,
27. cuinbhan C27 nua ghrainsighe EG 118 (D16) nuarannsaigh
G²G³ fuadhachas ND16 fuathchus EG 118,
28. thuile D16 na tuilte C27 na huile EG 118, phásda N EG 149
buaibhail EG 118 EG 149 C27 G²G³,
29. a gairdúghadh N C27 gardú EG 149 gárdadh G²G³ ccuil
N EG 149 'gol G²G³ gholla cois EG 118,
30. báis EG 118 sluaighte C27,
31. mbiadh N mbeith EG 118 dileachtaigh EG 118 dhual
EG 149 G²G³ budh EG 118 (C27), a dual N a dhual EG 149
G²G³,
32. chaoinfadaois EG 118 ná G³,
33. shíol chúr EG 118 na ccruacha EG 149 G²G³ cruachan D16
chruacha C27,
34. bhreath N EG 149 ní caoinfidís saolbhior do bhreith
uathfa C27 a on G²G³ uathfa EG 118,

35. ní chaoinfidís daoirse dhá chruaidhe,
acht a' tsaoi-se bheáradh dídean gach uair dhóibh,
stiobhard na fineamhna is uachtraigh/e7,
sípeir chuir Críost dá gcuartú,
chun miniú gach naomhthéxa anuas dóibh
40. as íinibh an Bhíobla budh stuana;
ar mhanach glan díreach na n-uachtrán,
le díseacht chun Íosa dá ngluasacht.
- Níor smuainigh an tAthair dílis ar ghruamacht,
níor smuaintigh sé an díomhaoineas nó an t-uabhar;
45. níor bhaoghalach dō an fíon do thabhairt buaidhe air,
acht a' smuainteadh ar an fhaoisidn dá cruadhchadh,
's a' smuainteadh ar a' tsíorraidheacht is buaine,
ar fhíorlorg na n-gh faoi gach ulach.
- Cā bhfuigheam nó cá mbíonn nó cá bhfuarthas?

-
35. saoirse no crúaidhe G^2G^3 ní caoinfidís da cruaidh C27 da EG118,
36. taoise N G27 EG149 (D16) tsaoidh so EG 118 tsaoi-se G^2G^3 bheirfeadh G^3 ,
37. sic D16 G^2G^3 stiobhbhaird N stiadbhart fineamna C27 da dtiofthard EG 118 uachtaraigh EG 118,
38. sídhpeir N EG 149 G^2 (C27) sreeadaigh EG 118 aodhaire G^3 a chuir G^2G^3 Críosta EG 118 (G^2G^3) ccuairt ughadh N;
39. chum EG 149 EG 118 G^2G^3 naoitheachta EG 118 nuas D16 EG 118 G^2 dhoibh EG 118 míneadh G^2 naomhteachta EG 149 naomthexta $G^2(G^3)$,
40. stuamdla EG 118,
42. chum EG 118 díse ann Iosa D16 a chuir Iosa $G^3(G^2)$ ngluaiseacht G^2G^3 gluasachtsa C27,
43. smúanaidh C27 smuaintidhe EG 118 díleas D16,
44. om C27 smúaintaidh N EG 149 smuainidh G^2G^3 smuaintidhe EG 118 (D16) ná air G^2G^3 an om G^2G^3 t-uadhbhar N EG 149,
45. bhaoghlach C27 D16 's níor baoghealach EG 118 do bhreith EG 118 C27 boidh C27,
46. smuaintiughadh EG 118 smuaineadh G^2G^3 chruaidhe EG 118 'sda C27 cruachadh EG 149 D 16 C 27
47. is smuainteadh C27 smúaineadh air G^2G^3 is bualadh C27,
48. fhaor C27 uallach N C27 EG 118 EG 149 (D16),
49. Caith bhfuigham N EG 149 cla bhfuighionn EG 118 caith D16 C27 ca G^2G^3 bhfuighim D16 bhfuighamh C27 ca ffuarais EG118 bhfuairas N(EG149 G^2G^3) bhfuáras D16 fuairas C27,

50. cá crích nó cá slighe nó cá gcualt/thas?
 cá tír nó cá taobh a bhfuil a ghuaillí?
 le dianghuidhe na n-aingeal ar gach uaigneas,
 's a' smuainteadh ar na piantaibh sin an Uainghil,
 'bhí ar taobh na Croiche naomhtha dár bhfuascail,
 55. 's gach aon 'teacht síos air dona sluaightibh,
 dona faolchoin le rídiobh dá bhualadh,
 dá soíonadh le díneas 's dá thruaillleadh;
 gach soíce dona maoltairngí cruaidhe
 da ndírgheadh ina ríogbhallaibh uaisle,
 60. 'sna trí Mhuire dá chaoineadh le truaighe.
 Níl Aoine nó saoire chun suaimhnis,
 nō oidhche dá shaoghal go bord uaighe,
 Nach mbíodh Philip fon Chríosta-so 'cruadhghol,
 dá scaoilleadh 's dá ghríosadh dona tuataighibh,

50. caith N EG 149 D 16 C27 cia EG 118 críoch D16 EG 118
 ccualas N D16 G^2G^3 EG 149 ccualais C27 EG 118,
 51. cia taobh no cia tír EG118 ghuaillidh N EG149 gualladh C27,
 52. ningail C27,
 53. smúaineadh G^2G^3 is smuainteadh C27 píantuidhe G^2 ,
 54. thaobh EG 118 G^2G^3 thaoibh D 16 ffuasgailt EG 118,
 55. a teacht D16 G^2G^3 slúaghte EG 118 slúaghthibh N,
 56. failchoinn C27 re D16 buaileadh EG 118,
 57. dithmeas G^2G^3 soínadh N EG 149 D16 dímeas da truaidhle EG 118
 thruaillúghadh G^2G^3 ,
 58. soeice dá naoil C27 maoltairnidh EG 118 tharnghidh EG149
 (C27 G^2G^3),
 59. ndíreadh G^2G^3 EG 118 ngearghad C27 ríogbhallaibh D16 EG118
 an ríghhasaid bo uaisle C27 ríghbhallaibh N EG149 G^2 ,
 60. Muire G^2G^3 caoineadh EG 118 dá om caineadh le truaidh C27,
 61. Niel N EG 149 neil C27 súaimhmeas G^2G^3 suamhnes C27
 suaibhnios EG 118,
 62. uaidte EG 118,
 63. fa Críosa cruadhghul C27 Chríosdase D16 Chríosa so a
 EG 118,
 64. sgaoladh is da C27 (EG 118) tuathtaigh EG 118 (D16),
 tuataidhibh N G^2G^3 (C27) tuaithaidhibh EG 149,

65. 'cur fīrinne na hīodhbartha ina gcluasaibh.
Cá hiongnadh fear na ngníomh-sa 'dhol suas leis?
Budh dílis do gach orílaid 's don uaisle é,
budh dílis do na tíortha 's don tuaith é,
budh dílis dá chaoirigh 's do na huain é,
70. budh dílis dá ghaolta an uile uair é,
budh dílis dona dithleachtaí gan uaill é -
chun crích dhóibh chuireadh maoin bhó 's a Luach leo:
budh díoltóir leis a' Tríonóid gan uaill é,
's lena mhnaoi phósta, an naomhóigh a fuair sé'
75. bhéaradh cíos deor 's a chroidhe dhóibh gan chruadhchadh.
Budh scríbhneoir i ndlighe Phóil thug buaidh é,

65. firine C27 (EG 118) hlobarttha EG 118 hiodhbarta D16 (C27)
gcluasadh EG 118,
66. caith hiongnamh N D16 (EG 149) carbh C27 is cia EG 118
ngníomharthasa G^2 ,
67. ba N príleid D16 príleoid C27 prealáid EG 118 G^2G^3 's om
EG 118 C27 é om C27,
68. dileas D 16 túath G^2G^3 'sdo na tuataighe EG 118 é om EG118
69. caoirighe EG 118 (C27) cháoraibh G^3 na tuan C27 huan EG 118
70. do EG 118 ghaoltaidh G^3 gaoiltidh C27,
71. dileachtáigh C27 EG 118,
72. críoch D16 EG 118 cunn chach C27 as chunn G^2G^3 doibh
EG 118 chuirfeadh G^3 cuireadh EG 118,
73. Ean díoltóir C27 an EG 118 G^2G^3 ttrionoid EG 149 gan
chlúain é G^2G^3 ,
74. phost D16 a naoimh oig EG 118 ar son mnaoi is
naomhacht fuar se C27,
75. bhéaradh G^2 cíos díon sa C27 deor fa EG 118 EG 149
doibh G^2G^3 chruachadh D 16 cruadhadh EG 118 gach
cruadhiadh C27,
76. sgriobhnor C27 Phól N C27 EG 149 buadh C27,

- an craobheir mar bhíodh Eoin ar an uaigneas -
 is chun luighe leo 'thug a' rí glórmhar mainn é.
 Acht ó d'imigh go tréad Mhic Dé mar chualaidh,
 80. tuigidh cia hé féin i gcré san tuama; -
 an tAthair Philip Ó Raghallaigh, fréimh don uaisle,
 do chorcairfhuil Gaodhal Milesius bhuaigh;
 Galamh fuair céim ins an Égiot uallaigh,
 do dh'fhearaibh Mhagh Séanair is Aonghas uaibhrigh,
 85. mar mbíodh rolla gach léighinn faoi an ghréin dá gcuartú;
 mac mic Fenius a' Gaodhal nár ghruama -
 is uadh dearthar Gaodhail lena méid 'tá nuas díobh.
 Acht bheir ~~E~~ad mo léim 's níl béim san uachtar
 go tálamh Uí Néill mar n-éistí an suarcas,
 90. go folaibh shliocht É ireamhoin eachtaigh uasail.

80. cia féin C27 tuamba EG 118,
 81. Raghalligh N EG 149 $G^2(G^3)$ fream dona EG 118,
 82. do om corcur C27 chorcar G^2G^3 Gaoidheal EG 118 EG 149
 Milesius EG 118 EG 149,
 83. cheim EG 149 san Egiot uachtaraigh EG 118,
 84. dfairabh C27 do om EG 118 do fhearaibh EG 149 G^2G^3 Magh
 Sé nar G^2G^3 Magh Senir C27 Sener EG 149 N is om C27
 úadhbhrigh N EG 149 uabhraighthe EG 118,
 85. rola Lsí ach mbíodh mholadh gach leighinn EG 118
 ccuairtughadh N cuairtadh C27,
 86. mhc EG 118 EG 149 Fenis Gaoidhail C27 an EG 118,
 87. uaidh EG 118 dearthair Gaoidhail nar ghruama C27
 mead N EG 118 leis an méid G^2 ata G^3 ,
 88. bheirad N G 149 (EG118) bheiraidh me mo C27
 nneil N EG 149 béidhm G^2G^3 (N EG 149 C27),
 89. néisdigh N EG 149 G^2G^3 (C27) ndeistidhthe EG 118
 suaircas N C27,
 90. shliocht C27 EG 149 G^2G^3 go tala sholaid shliocht
 EG 118 Ereamhon N G^2G^3 uasail C27 uasal G^2G^3
-
77. chráobheir N. craobheir EG 149 craobhoir EG 118 D16
 chraobh óir G^2G^3 (C 27),
 78. chum G^2G^3 luidhe N an EG 118 glórmhuir N D 16.
 79-152 om D16,
 79. ac EG 118 d'imdhigh EG 118 dimthigh G^2G^3 treadh G^2G^3
 mac De C 27 ccúalaidh G^2G^3 ,

Seisear is céad bhí 'nà réxaibh uadh-san

'gcoróin dá fhréimh nó gur héignigheadh Ruaidhrí.

Tá 'fhiadhnaise ag Cétinn céillí stuama,

'gcronic na nGaodhal cēbe léighfeadh suas í,

95. gurab ag Eochaidh na gcéimeann, a' tréanrí suaithnidh,

scaras síol Néill le Raghallaigh is Ruarcaigh,

is Ó Conchubhair a' tséin dá ngéilleadh Cruachan,

Connachta go léir is é 'dréim le Tuathmhumhain;

's gach cineadh dá léightear 'ndiaidh Mhaolruanaigh,

100. Ó Seacnasaigh, Ó Cléirigh do ghéagaibh Guaire,

rí 'thug an fhéile ón Ēurop an uair-sin.

Is planda don méid-se is céad nár luadhma,

an bile-se don chléir, mo léan, atá 'n uaighe.

Acht scuiream dá scēalaibh agus ēagnaigheam a' tuama,

105. gur dolaigh dona céadta an té atá uainn ann,

91. Sesear N C27, Seasar EG 118 rexibh EG 118 EG 149 G³ (N)uabh C2

92. a cconair da threibh EG 118 a ccoróin C27 G³ heigheadh C27
(EG 118) héigniughadh G³ N(EG 149) Ruadh raidh EG 118,

93. om EG 149 B'Feidnuise C27 fiadhnaise EG 118 fíoghnuise
G²G³ Céitinn G²G³ Cétin C27 EG 118,

94. om EG 149 a ccronic C27 G²G³ (EG 118) gibe leaghfadh EG 118
na nGail ca be C27,

95. an EG 118 tréanrígh N C27 EG 149 G²G³ treinrighe
suabhaidh EG 118,

96. 'sgur as G²G³ Reilligh C27 Ruaircaidh C27,

97. Agus EG 118 a tréin N EG 149 an treinfhear EG 118 as tréin
do C27 a tséin G²G³ Cruachain EG 118,

98. Tuathmhumhan EG 118,

99. 's om EG 118 cenemh C27 leightir N EG 149 leththeair C27 a
ndiaig EG 118,

100. om G²G³ Ghuaire C27 EG 118,

101. fiele C27 Eorp EG 118 uairsan C27,

102. mead sine C27 mheudsa EG 118 céadtha G²G³ luaidhiom EG 118
(C27) céada EG 118 EG 149 (N),

103. bile so EG 118 bhile N a bheith a nuaithe EG 118 Ta an
baile sa faoi lein o deag sé uainne C27,

104. acht om EG 149 sgurim EG 118 EG 149 G³ éagnaighim EG 118
éagnam G²G³ thuamba EG 118 is sgurfadh da sgealaigh 7 eagnair
a tuama C27,

105. doilligh EG 118 dolaidh G³ céada N céadtha G²G³ ta G²G³ EG 118
C27,

dolaigh don chléir, don treith is don uasal,
 dolaigh don phrélaid fhéachadh i n-uachtar,
 ar charraig a' léighinn is é féin dá fuascail, -
 maraí na dtréad fon droichead-sa ó thuaidh é.

110. Tá Lúcas Ó Raghallaigh 'na dhiaidh go gruama,
 scathfaire céillí an deaghchroidhe shuaimhnigh,
 nach maireann faoi an ghréin 's nár éag, fear fuath' dhó;
 Tomás faoi léan is chan a' laghdú an fhuachais,
 is Ambrós d'fhéad gach léighinn 'fhaghail uadh-san;

115. Barraigh na dtréan chuireadh "game" ar shluaightibh,
 agus Uilliam a' deagmhac séimhghlan stuama,
 a bhfuil fearamhlacht is scéimh is sean le subhailce ann,
 a' charthannacht 's an fhéile 's a' déirc ó Ghuaire.

Tá Maly 's a deaghlann 'dréim fon ghruaim-se
 120. agus toradh gach déise dá raibh a ngaol fon chruaich-se,
 'g osnaigh 's a' géarghol, 'réabadh a nuabhas,

106. gur C27 doiligh EG 118 uaisle C27 uasail EG 118,
 107. gur C27 phréalaid G^2G^3 do na perlaidh feacaidh C27
 féachaidh G^2G^3 (EG 118),
 108. ar om C27 fuasgailt EG 118 fhúasgail EG 149 G^2G^3 fuasghal C27,
 109. maraigh N C27 EG 149 (EG 118) mairigh G^2G^3 ttroiththead so
 EG 118 thuaithe EG 118,
 110. Tá om EG 149 Lucas EG 118 Raighailligh C27 (G^2G^3) dhiaidh
om C27 gruamdha EG 118,
 111. scafaire EG 118 shúaimhneach G^3 suamhnigh C27 EG 149 (G^2)
 suaibhneach EG 118,
 112. ní mhirionn C27 eig EG 118 dó G^2G^3 ,
 113. Tomás EG 118 chann N EG 149 'sní EG118 laghdadh $G^2(G^3)$
 fhuadhachais N EG 149 fhúachais G^3 (EG 118),
 114. om C27 a d'fhéad G^2G^3 (EG 118) leigheann EG 118 G^2G^3
 d'faghail EG 118, uath EG 118,
 115. ttread EG 118 a chuirfeadh G^2 gaimh EG 118 gáim NG^2 sluaighte
 EG 118,
 116. an mac C27 saormhac G^2G^3 séamh EG 118 seimh glan C27,
 117. a om C27 sgeimh is lein C27 re EG 118,
 118. 'bhfuil carthannacht na feile 'sa deirc o Guaire an C27 a
 carrthannacht 'sa fheile 'sa dheirc EG 118,
 119. Maluigh $G^2(G^3)$ dream EG118 gruamsa C27 ngruaim so EG 118,
 120. om G^2G^3 dheise EG 118 do raidh ngaol EG 118 a raibh C27
 cruachso EG 118,
 121. ag osnaigh EG 118 G^3 raebadh N rabadh C27 nuathbhas EG 118
 núathfáis G^3 nuadhbhass EG 149 N C27 G^2 ,

fo phearsa don chléir mo léan 'bheith i n-uaighe.
 Acht is móide dá bhfoighid má ghéillid an uair-se
 do scriptúiribh Dé a bhfuil a' céasadh cruaidh ann,
 125. mar a n-abair Sé féin nach bhfuil tréan nó truaghán,
 impire, rēx nó cléir dá chumhachtaighe,
 bochta nó saidhbhir nó rogha bhan uasal,
 leinibh, mic léighinn, nó aon dá gcualaidh,
 nach gcaithfidh 'dhol a mhéadú na cré 's dá fuaradh.

130. D'imigh Aserus is Nero an chruadhchroidhe,
 d'imigh Mordaceus is Éastar d'fhuascaill,
 Nebuchadnesar tar éis gach uabhair,
 Abednego is Sadrach is Mesach uasal,
 is Pharaoh gan chéill chuaidh i mbéal Mara Ruaidhe,
 135. agus Alastran tréitheach dár ghéill gach cuan dō.
 Acht ní hiad sin a chreachtghoin a' chléir nó na tuataigh,

-
122. fa an C27 a bheith EG 118 bheith ag an éag fo chuaisne G^2G^3
 mo lein ta nuaigh C27 uaithe EG 118,
 123. anuarsa C27,
 124. do om C27 scriptuibh EG 118 chéasadh EG 118 cruaidhe
 N C27 EG 149,
 125. truaghín N EG149 truaighan C27 truaghain EG 118 truaighghoin
 $G^3(G^2)$,
 126. Impeare N EG 149 réx N G^2G^3 rex EG 118,
 127. om C27 EG 149 bocht EG118 roghadh EG118 na rogh ban G^3 ban G^2
 bean uasaill EG 118,
 128. leinbh EG 118 mhic C27 EG 118 ccuallaigh C27 ccúallaigh N,
 129. ccaithfidhe dol EG 118 dol C27 mheadadh N méadamh G^2 ,
 130. Asuerus N EG 118 d'imigh EG 118 cruadhchroidhí C27
 chrúaidhchroidhe G^2G^3 ,
 131. Mardceus EG 118 Hordecels C27 Euster EG 118 Eastair N
 d'fuastaidh C27,
 132. Hebuchadneser EG 118 uathbhair EG 118 uadhbhair NG^2 ,
 133. om C27 d'imigh Abednego EG 118 Sedra EG 149 Seidreach
 EG 118 Mesant N EG 149 Meséac EG 118,
 134. pharoh EG 118 (C27) gach choill EG 149 gach chéill N i
 om EG 118 ruaidh C27,
 135. is EG 118 tréightheach G^2G^3 ,
 136. acht ní heid nach an cleir bhe beireadh is tuataidhí C27 acht
 om G^2G^3 chreachtghoin N EG 149 (EG 118) tuatridh N EG 149
 $G^3(G^2)$,

acht a' stiobhard a ghéill do Mhac Dé na n-uile
chumhachtaigh -

a' tAthair Philio Ó Raghallaigh thug céad anam suas leis,
nach bhfágbadh teach dá laghad ina réim gan a gcuartú,

140. 'teagasc briathra Dé do gach aon lag is luath dhíobh,
ar eagla dhol le Béilsí aon réalt dona huanaibh -

'cur Lucifer as feidhm lena bhéal beannaithe buadha.
Acht anois ó chuaidh a dh'éag 's gur léan linn a luadh-sin,
nó go gcruinnigheam chun a' tsleibhe 'na dhiadhl leis a'
mbuabhall,

145. beannacht ó shíol Éabha dá réiteach chun suaimhnis,
beannacht Eaglais Dé is na céire go Luan leis,
beannacht óna ghaol ar gach taobh, deas is tuaidh, leis,
go flaitheas rí na néall má tá feidhm aige ar fhuascail.

137. an EG 118 stiobhard N diobart a gaol do mac De uile
cuimhachtaigh C27 chumhachta G^3 ,
138. Is e maighister O Raghallaigh C27 an tAthair EG 118
thug ceada leis C27,
139. tac C27 bhfáigfeadh $G^3(G^2)$ laeghad II EG 149 da leagadh C27
ccúartadh G^2 cuirteadh C27,
140. ag teagasg G^3 briathar G^2G^3 brathra C27 lag luan doibh C27,
141. dol G^2G^3 ar dhol EG 118 air eagla dreis air mhac Dé
anuaisin C27 Belsí N EG 149 an réalt N EG 149,
142. sic EG 118 cuir N EG 149 ag cur G^2G^3 re na EG 118
bannaigh buidh C27 beannaigh Lsí,
143. a om deag EG 118 Luathsan EG 118 Luadhsan G^2G^3
laidhsin C27,
144. ccruinnioghíom N EG 149 ccruinnigh C27 ccruinnighim G^3
an a tsleibhe EG 118 mbuadhbhal EG 118,
145. raetach EG 118 réidhteach G^3 Ébha N EG 118 chum
suaibhneas EG 118,
146. na om C27 buan C27 G^3 ,
147. óna Gaodhail G^2G^3 ghael N ghail C27 ar thaobh EG 118
tuath EG 118 EG 149 C27 $G^2(G^3)$,
148. na ndúil EG 118 feithim EG 149 fhuasgailt G^2G^3 , Amen
add G^3 ,

Aois Mhic na Maighdine do créachtnaigheadh fo choirrthibh
shíol Ádhamh,

150. míle, seacht gcéad a sé is dhá hocht d'fhéarr barr,
go dol don Athair Raghallaigh i gcre is go dtagaidh
arís slán,
go cruinniú lá an tsleibhe 's a thréada 'na thimcheall le
grád.

-
149. aos EG 118 maighdeana G^2G^3 creanadh EG 118 créachtnadh G^2
creachtnughadh N EG 149 creachtnuigheadh G^3 fa
choirrthibh EG 118 G^2G^3 ,
150. a da hocht EG 118 dearbhair EG 118 a dh'fhearbáir G^2G^3 ,
151. ris slán EG 118,
152. cruinneadh G^2 cruinn N cruinn la EG 149 cruinn ean an
EG 118 ann a chruinnigh G^3 lá'n G^2G^3 . thimchiall
N EG 149,

- 148-152. Beanacht go Flaistheas mhac De gach hair leis.
Aos mhic De rethir na corthaidh do shíol Ebha
míle seacht gcéad se is hocht dhfearbair
dol don athair Raighallaigh i gcre is go digidh
slán go cruinneadh lá an tsleibhe sa thredaibh
na thimciol. §27.

IS CLAOIDHTE CHUIR ADHANH RENA CHLAINNAIBH.

1. Is claoidhte chuir Adhanh rena chlannaibh
fa bhriseadh na haithne i ngairdín Éadain,
nó go dtáinig mac an Athar bheannaithe
's gur fhuascail as ceannaid síol Éabha.
5. Fuascailt shíol Éabha tar éis na deamhain do chlaoi,
agus ionad na gcréacht le géaraírm gonta ina chlí;
cia d'fhuilleonadh an méid-se 's gan é 'bheith coirtheach
san ngíonh
acht an mac-sa leis féin ? - is féachaidh anacair íosa.

FOINSÍ : 23 D 13 p 60, LN 38 p 113, Liv^{II} p 8, EG 162 p 80,
CILL p 160, MUR 13 p 356, G³ p 233, G⁵ p 13.

Lsí EILE: LN 82 p 147, LN 227 p 51, 3 B 39 p 177,
COYLE S 30.

CSCRÍ : An fear céadna $\overline{cc}$ D13 MUR 13 (.1. Mac Cuarta)
Seumas Mac Cuarta $\overline{cct}$. An Dán Breac 7c. LN 38,
Seumas Mac Cuarta EG 162,
An Dán Breac Mac Cuarta $\overline{cct}$. G³,
An Dán Breac by James Courtney G⁵.

-
1. claoite Liv^{II} Cill claoidhte an fear Adhanha G³(G⁵) chur Cill
le na Liv^{II} G³G⁵ clannuibh D13 Liv^{II} Cill chláuuibh G³G⁵,
2. ag briseadh G³G⁵ haithne Cill ngardín D 13 Edain(?) D 13
Eadain Liv^{II} EG 162 Cill édon LN 38 éden G³G⁵,
3. ná go G³ ttannic Liv^{II} Cill athara G⁵G³ LN 38 Liv^{II}
bheannaighthe Lsí ach bheanuighe Cill,
4. a dfuasgail G³G⁵ peannaoid D 13 peanóid LN 38 G³G⁵
peanaid Liv^{II} Cill peannaoid EG 162 Eabha D 13 Cill Liv^{II},
5. a dfuasgail síol G³G⁵ Eabha Liv^{II} Cill Ébh D 13 chlaoidh Cill
G³G⁵,
6. as G³G⁵ re géur arn gointe ann a chlí G³G⁵ arm Liv^{II} X
gonnta ina clí D 13 na chlí Liv^{II},
7. dfuillanadh Cill Liv^{II} meadsa Liv^{II} Cill dfuilingeochadh G³
dfuilingfeadh G⁵ néid sin G³G⁵ coirtheach G⁵(G³) sa Liv^{II} Cill,
8. acht a Liv^{II} et feach ar Cill féuchanaois G³G⁵ anshocair D 13,

- Íosa 's a naomhmháthair Muire,
 10. díis a bheir sinne go Párrthas,
 do shaor sinn ó dhíantaibh na teineadh,
 is ón mír sin do hitheadh le hÁdhanh.

- An mír-se fuair Ádhamh, mo chrádh nár bh'abhaill gan ubhaill,
 far thuiteadar cách fá smál ins na beacaidhibh ar dtús,
 15. acht an inghean do shliocht Dháibhí, an ardrialt sholais
 gan smúid,
 bheir sinne 'leith slán ó ghárdaibh na ndeamhan dá dúthaigh.

- Dúthaigh ina bhfoillsighthear na naoi ngrádh,
 dúthaigh na fáilte ar neamh na naomh;
 dúthaigh gan ghorta, dúthaigh gan fhuacht;
 20 dúthaigh gan ghruain nó tocht ar aon.

-
9. Anacair Íosa sa G^3G^5 (MUR 13) matharLiv^{II} naomhmhaighdion MUR 13,
 10. dios do bheir Liv^{II} Cill an díis do bheir $G^3(G^5)$ Patharas Cill
 Párrthas slán MUR 13,
 11. agus shaor sin CILL 'sdo sháor sinne ó dhíantaibh G^3G^5 go
 saorugh sibh MUR 13 sinne Liv^{II} tineadh Liv^{II} tinne Cill,
 12. fon mhír sin $G^5(G^3)$ ngreidhm MUR 13 mírsí Liv^{II} (CILL)
 hiothadh Liv^{II} Cill re CILL Liv^{II} hÁdhanha G^3 hAdhamhe CILL,
 13. mhír D 13 fuair Liv^{II} an mír a d'úaidh G^3 an mír a d'ith G^5
 d'ith MUR 13 nachar bhabhal Liv^{II} (CILL) nach abhall G^3 mar
 blaiseadh an tuball MUR 13 gur abhall G^5 úil G^3G^5
 ubhall Liv^{II} uabhaill Cill,
 14. sul far G^3G^5 fath ar Liv^{II} CILL faoi LN 38 Liv^{II} G^3G^5 EG 162
 na bpeacaidh LN 38 ann sna beacaidhibh D 13 an pheacaidh CILL
 Liv^{II} G^3G^5 ttúis Cill,
 15. acht as LN 38 EG 162 MUR 13 a ingean D 13 an om ard réult
 G^3G^5 an ardfhlaith Liv^{II} CILL solas Liv^{II} shollas CILL,
 16. gheibh sinne Liv^{II} (CILL) le slán Liv^{II} lei EG 162 go
 garduibh Liv^{II} ghárdaibh D 13 gharda Cill do D 13
 dúithche Cill na dúin MUR 13 Go ttugaidh tú fáilte dhúinn
 measg ghárdaibh na naingiol ann do dhúithche $G^3(G^5)$,
 17. dúithche ' CILL MUR 13 G^3G^5 an bhfoillsighther Liv^{II}
 bhfoillseachar G^3G^5 ,
 19. fhúath LN 38 EG 162 G^3G^5 ,
 20. gan tocht ar G^3G^5 gan tocht gan ghruain MUR 13,

Gan tocht ar aon, gan cíos, gan cogadh nó fuath,
acht cōra ghlan aingeal gach taobh nach maireann a luach,
ag moladh an Rí le naomhthar neamh is gach tuaith,
is thug cabhair dár shiolaigh ó Naol len' astar anuas.

25. Anuas ó neamh do thug an Rí
an tslat do Mhaoise 's a' dá chlár,
ler tharraing an pobal collaí Críostann
trasna tríd an nhuir shleamhain slán.

Mar do thug slán ón lánmhuir an pobal-sa Dé,

30. 's gur leig sluagh Pháro 'bháthadh 'bhí ag imtheacht 'na ndiaidh
guidheamaoid athair na ngrás is ceann urra don ghréin,
's go dtuga sé fáilte i neasc ghárda na n-aingeal dúinn saor.

-
21. chíos LN 38 Liv^{II} CILL G³G⁵ chogadh CILL EG 162 G³G⁵ gan
fhúath G³G⁵ gan fuath CILL,
22. coradh D 13 cora LN 38 corra glan áol Liv^{II} corra glan aol
CILL cathraigh glan G³ (G⁵) ainghiol D 13 air gach tábh G³G⁵
taobh Liv^{II} EG 162 lúadh G³ lúath G⁵ 'sgo maireann G³G⁵
23. re G³ neach as gach tuaith D 13 LN 38 EG 162 (CILL) neach
os gach tuaigh Liv^{II} cuan MUR 13 neamh leis gach áair G³
neamh áadh gach túaith G³,
24. is om CILL Liv^{II} cabhar D 13 Liv^{II} 's do thug amharc do
Mháoise tráth tháinic air asdar anúas G³G⁵ do shiol
Ébha ag teacht an aisdear MUR 13,
25. ríogh Liv^{II} rígh Lsí eile,
26. Mhaois 7 a dá D 13 7 dhá chlár G³G⁵ tslacht Liv^{II},
27. le gur tharraing G³G⁵ poball Lsí collaidh Lsí Críost Liv^{II}
Críosta CILL poball tarsna tríd / G³(G⁵),
28. tarsna Liv^{II} thríd D 13 an muir sleamhuin slán D 13
CILL (Liv^{II}) an nhuir Liv^{II} fríd EG 162 / an muir
rúadh, sleamhain slán G³(G⁵) muir slím MUR 13,
29. chuir slán D 13 an om poball mhic Dé G³G⁵ a' CILL Liv^{II} poball
Lsí,
30. lig CILL Liv^{II} léig sé G³G⁵ Pháron D 13 a bháthamh G³G⁵
bhathughadh CILL Liv^{II} gimtheacht G³G⁵ dh'ineacht Liv^{II} ,
dhiaigh CILL,
31. guidhmuid Liv^{II} guidheamuid CILL guidhiomsa G³G⁵ athar Liv^{II}
ngrása os sé ceann G³(G⁵) urruid MUR 13 ngriain G³ ngréin G⁵,
32. 's om Liv^{II} G³G⁵ ttugaidh Liv^{II} G³G⁵ i om CILL G³G⁵ dhuinn
Liv^{II} dúinn féin G³G⁵,

- Go saora tú sinn ar na holcaibh,
a mhic a shíolaigh ón fhocal Dhiadha;
35 's nár leigídh tú dhúinn luighe sna lochtaibh,
ar eagla a bheith i ndochar ag diabhlaihb.

- Atá an diabhal i láthair gach lá ag tolladh mo chlí,
do mo tharraing do ghnáth as grása chum beacaidh 'na líbn;
is ó theagaimh na náimhde gránna bochta dár gclaoi,
40. agramaoid oáirt ar bhainríoghain chothaithe na naomh.

Cothú na naomh do ní Muire,
an ríoghan is glaine don mbantracht;
's nach deachaidh aoinneach go tigh nimhe
nó go rug síse an nac i n-am cheart.

-
33. saorad thú D13 saora Liv^{II} saoradh LN38 EG 162 Cill saoraidh
G³G⁵ MUR 13 sinne G³G⁵ ó na Liv^{II} G³G⁵
34. do síoladh MUR 13 a mhic a tháinig o'n bhfocal G³G⁵ diadha Cill
35. luidh D 13 duinne Cill dhuine Liv^{II} 's na léig dhúinn tuitior
ann sna lochtaibh G³G⁵ luigh rís ansna Liv^{II} (CILL)
36. a om CILL EG 162 G³G⁵ i om Liv^{II}G⁵ d'eagla G³G⁵ diabhaluibh
CILL na díabhaill G³G⁵,
37. Tá'n díabhal G³G⁵ Ta diabh³ Cill (Liv^{II}) diabhal gránna MUR 13
gach tráth G³G⁵ ar cclí CILL,
38. go no Liv^{II} dar tt. CILL MUR 13 dom' G³ a ngnáth Liv^{II} (CILL)
grásaibh G³G⁵ ann a líon LN 38,
39. theagaibh D 13 acht o theagmhaidh mo G³G⁵ thaigaimh Liv^{II} (CILL)
theagaimh LN38 EG 162 naimhdibh Liv^{II} CILL namhuid dana
MUR 13 grád na mbochtaibh dá ccláoidh G³G⁵
40. agramain Liv^{II} CILL agramuid G⁵ bhánruighean G³ part Liv^{II}
chothaigh Lsí ar Mhaire banaitra Dé Bhí MUR 13, naoimh G³,
41. cothadh Liv^{II} do ghnídh G³G⁵,
42. an om ríogan Liv^{II} ríogain Cill EG 162 G³G⁵,
43. 's om D 13 sna Cill ndeachaidh G³G⁵ einneach D 13 aon neach
Liv^{II} CILL (G³G⁵)
én neach EG162 teach LN38 EG162 G³G⁵
neimhe G⁵
44. no gur Cill G³G⁵ ach gur Liv^{II} an om G³G⁵ san am EG 162
CILL G³G⁵ ceart G³G⁵,

45. Budh cheart an t-am do bhainríoghan chathrach na ndúl,
 an mac-sa do shanntú anall gan oheacadh gan drúis,
 le dtug as geall gach dream a bhí ciontach san ubhail,
 's a bhfuascailt ó dheamhnaibh damnaidh taithleach an tnúth.

- Tnúth do rinne Lucifer le Dia,
 50. olc a chuaidh ariamh dár ghlac a sheilbh -
 'bheith i ndorchadas a' gol gan bhiadh,
 i nduinsion na bolan thíos fo fheirg.

I bhfeirg 's i bhfíoch, i bolantaidhíbh teas agus fuacht,
 an eagla 's an íota a' gríosadh gorta agus fuath;

55. fa chogadh go síorraí i n-íochtar Ifrinn ó thuaidh,
 gan amharc ar Chríost arís nó teachtaireacht uaidh.

45. rócheart G^3G^5 ceart EG 162 banríoghan fhlaithreas MUR13
 chathraigh G^3G^5 chathreach D13 ndúl Liv^{II} G^3G^5 ,
 46. mac sin G^3G^5 shantadh Liv^{II} CILL 'nall CILL G^3G^5 dar
 ccabhradh MUR 13,
 47. go ttug sé G^3G^5 a om Liv^{II} coirtheach fan úbhall G^3
 cuirtheach G^3 ,
 48. 'sa bhfuascailt Liv^{II} LN 38 EG 162 (CILL D13) dar sáoradh air
 G^3 dar sáorughadh air G^5 deamhnuibh damnaidh D 13 dheamhnuibh
 deamhnaidh LN^{II} CILL LN 38 EG 162 dheamhanaibh damanta $G^3(G^5)$
 dheamhnuibh deamhanda damanta MUR^{II} taithleach D13 toilthac
 Liv^{II} tailteach CILL bhí toilteach G^3G^5 ,
 49. An tnúth rinne G^3G^5 Luchifear Liv^{II},
 50. ariamh G^3 ,
 51. a bheith EG 162 G^3G^5 i om G^3G^5 ag gol G^3G^5 a om Liv^{II} guil CILL,
 52. shíos Lsí sa nduinnsiún G^5 dúinsiún LN 38 faoi LN 38
 EG 16 2 G^5 (G^3)
 53. bpíantaidhíbh D 13 bpíantaidh Liv^{II} (CILL) a bpríosun G^3G^5
 bpíantaibh EG 162 fúacht G^5 ,
 54. sa n-íot G^3 san íocht G^5 (CILL) a bolantaigh gorta $G^3(G^5)$
 a om Liv^{II} gort CILL,
 55. 's a ccogadh go síorrthuigh G^3G^5 síoraidh Liv^{II} Aifirinn Liv^{II}
 thuaidh Liv^{II} thúaidh G^5 ,
 56. Chríod a choidhche no $G^3(G^5)$ úadh EG 162 G^3G^5 (Liv^{II}),

Gan teachtaireacht ó chathraigh na n-ord

'teacht dá gcómhair le beannú Dia;

gan grása aithrí ar fagháil dóibh -

60. is mairg níos nó do leanfadh an rian. .

Mairg a thriallfadh an rian-sa, seasamh nach cóir,

's a bheith 'bpríosún na boian fo chian ag screadaigh
go deoidh,

acht imtheacht nar d'iarr an triar Marc, Matamh agus Eoin -
aitheanta Dia do riar is texannaibh Póil.

65. Texanna Póil agus na n-abstal,
fuaradar an Eaglais ón Phápa;
lean briathra na suibhisceal is Pheadair,
ós iad a fuair taisceánadh na páise.

-
57. teachtaire Liv^{II} CILL chathair G³G⁵,
58. ccóir Lsí ach a theacht 'nna ccómhair re beannacht Dé G³
a theacht na gcabhair re beannacht Dé G³ a teacht LN38
beannadh Dé CILL (Liv^{II})
59. aithrige Lsí 's gan ghrása G²G³ grasda na haithrige Liv^{II} (CILL
grasa CILL faghail Liv^{II},
60. mhó D 13 nís Liv^{II} mó nach leanfadh G³G⁵ nísá nó EG 162
ríaghail LN 38 Liv^{II} CILL G³G⁵,
61. As mairg LN 38 EG 162 Is mairg a thréigfeadh an ríaghailé sí
's nach seasadh don nídh a bheadh cóir G³G⁵ a thrialladh an
riaghuil-sa Liv^{II} (CILL) sheasamh EG 162,
62. 's gan a bheith bpríosún G³G⁵ fa Liv^{II} fuigh G³G⁵ sgreadfaigh
Liv^{II} CILL,
63. a d'iarr G⁵ ac imchias Liv^{II} Math Liv^{II} CILL Matha, Marcuis a's
Eoin G³G⁵,
64. aitheantadha Liv^{II} agus aitheanta Dé G³G⁵ texannuibh Póil D13
texannuibh Phóil LN 38 teaxanna Phóil Liv^{II} CILL agus
textaibh naomh Póil G³G⁵,
65. texanna Póil 7 D13 teaxannuibh Phóil is Liv^{II} CILL textaibh
Naomh Póil G⁵ textaibh Phóil G³ n-abstail G³G⁵ neasbul LN^{II},
CILL,
66. a fuair G³G⁵ bpápa G³G⁵,
67. léigh briathra Éoghain soisgealaidh 7 Pheadair G⁵(G³)
briathara CILL suibhsgeal D13 suibhisgheal LN38 suibhisgal
Liv^{II} seabhisgeal EG 162,
68. a om Liv^{II},

Taispeánadh na páise i láthair agus fochmaid an tsluaigh,
 70. is allas a' ghairdín a' cur frasaí fola dá ghruaidh,
 tarraing na lámh le cnáib ar cholamhna cruaidh,
 agus sparradh na dtairngí i gclár ghil 'ochta le fuath.

Le fuath cuireadh na tiarngí maola
 ina gcúig chroidhe caomhthúla an mhic-se;
 75. 's is amhlaidh cuireadh an coróin spíona,
 ar a raibh na mílte do dheilg nimhe.

Faobhar na ndealg agus fearg na sleighe ina thaobh
 cuireadh leis an dall go teann chum dochair 'na chlí;
 na mílte lucht marbhtha is arm chum gonta ó gach aon,
 80. 's na sciúrsaí garbha, dearg ón gcorcairfhuil Rí.

69. fochmad Liv^{II} fochmaoid LN38 EG 162 fachmuid G³G⁵,
 70. agus CILL (Liv^{II}) an G³G⁵ chur na G³G⁵ a om chuir frasa Liv^{II}
 CILL frasaigh Lsí eile,
 71. taraing D 13 a lámh re G³G⁵ lamhbh CILL cholamhnuibh LN38
 EG 162 Liv^{II}, cholumnaibh G³(G⁵) colamhain chruaigh CILL,
 72. ttairngidh D 13 Liv^{II} máolsgoith na dtáirngidh G³G⁵ gil CILL
 uchta EG 162 G³G⁵,
 73. Is le fuath Liv^{II} CILL tárngaidh G³,
 74. in om a ccúig EG 162 G³G⁵ cáola cáomhthala G⁵ cáola cáoitheamhla
 G³ caomhthúla on Liv^{II} CILL mhic sin Liv^{II} CILL,
 75. 's om G³G⁵ do cuireadh LN38 CILL Liv^{II} G³G⁵ cuireadh om EG162
 choróin EG 162 CILL Liv^{II} spíne EG162 Liv^{II} cuireadh air coróin
 G³G⁵,
 76. do om CILL Liv^{II} dealg CILL,
 77. sleadha D13 sleithe CILL sleighe Liv^{II} LN 38 EG162 sleagha
 G³ sleaghthe G⁵,
 78. a cuireadh LN 38 do cuireadh EG 162 G³G⁵ dochar Liv^{II} chle G³,
 79. chan gontha gach áon Liv^{II} a ghoirte ag gach áon G³G⁵
 marbha dearga on gcorcur fhuil ríogh CILL,
 80. deargh D13 dearg EG 162 dearga Liv^{II} LN38 CILL G³G⁵
 rígh G³G⁵,

Corcairfhuil uasal Rí nearnha
 ag tréatuir fan talamh dhá dórtadh;
 an t-Athair síorraí anuas dá n-amharc
 's ag éisteacht re hanaoibh na hóighe.

85. Anaoibh na hóighe, budh deorach tuirseach a díol,
 ag amharc a hóigmhic 'na spóлтаí ag deamhain dá chlaóí;
 's ag umhladh dá dheoin faoi ordú Phiolóid do bhí,
 agus Iúdas na póige ag treorú na feille le fíoch.

- Is le fíoch a fuair íosa gan toirneasc
 90. bhinegar is domlas i riocht fíona,
 ar chrann na croiche mar gach doirbheas -
 budh leor a sheirbhe chum cosc íota.

-
81. Gasail LN38 EG 162 Liv^{II} an rígh neamhdha G³G⁵ nimhe Liv^{II}
 néamha EG 162 neamhdha LN38,
 82. tréatúirigh G³G⁵ créatuir EG162 dá Liv^{II} LN38 EG162 G³G⁵,
 83. 's an t-athair síorrthuigh núas dá G³G⁵ núas EG 162,
 84. is aig LN 38 's om G³G⁵ le EG 162 Liv^{II} G³G⁵ 's ag om
 dh'easdeacht Liv^{II} hanaibh Liv^{II},
 85. budh treorach tuirsi a díol Liv^{II} CILL hóighe, is brónach
 tuirseach do bhí G³(G⁵) ba EG 162,
 86. mheic na sooltaidh D 13 ag om dh'amharc Liv^{II} soollaidh Liv^{II}
 (CILL) ag faicein a hóigmhac G³G⁵ chlaoidh Liv^{II} G³G⁵,
 87. umhladh D13 sa dumhladh Liv^{II} umhlughadh LN38 's om ag
 úmhaladh G³ ag úmhlughadh G⁵ órdaibh G³G⁵ ordadh Liv^{II} CILL
 a chlaoid Liv^{II} Phiolóid G³ do bhí G³G⁵,
 88. a om treoirleadh Liv^{II} (CILL) na om G³G⁵ 'gus fíoch G³G⁵,
 89. is om G³G⁵ a om Liv^{II} toirmiosg D 13 Liv^{II}
 90. vinegar Liv^{II} LN 38 EG 162 G³ domblas D13 domlas
 Liv^{II} G³G⁵,
 91. croithche chum a ghearr bháis G³G⁵ dairbhios Liv^{II} dárbhios
 CILL,
 92. is ba leor LN 38 EG 162 íotan D13 coisg Liv^{II} (CILL)
 a íota EG 162 íota G³G⁵ egl62,

B'olc an cosc íota do Chríosta deoch nimhe an bháis,
's a chuid fola leis síos gach taobh 'na tuiltibh go
trácht;

95. cia d'fhuileonadh na pianta-sa is aibhneas neamha aige
ar fagháil

ar son an chinidh daonna 'shaoradh ón dheacadh rinn
Ádhamh?

Míle is seacht gcéad gan bhréig 'réir aithris na naomh
ó thuirling mac Dé i n-ucht maighdine 'cheannach an
tsaoghail;

fiche 's a trí déag don méid sin go ceart do bhí 'aois
an uair a d'fhulaing gach céasadh air féin chun ár
bpeacadh do chlaoi.

-
93. Dob olc G^3G^5 a Liv^{II} CILL G^3 coisg CILL chríosa G^3G^5 ,
94. taoibh Liv^{II} air gach taobh G^3G^5 na thuilte G^3 na ttuilte
 Liv^{II} CILL G^5 ,
95. dfuilleana Liv^{II} dfuillingeadh CILL d'fulaingeachadh G^3
d'fulaingeadh G^5 an phiansa LN38 EG 162 G^3G^5 CILL nimhe ag
air Liv^{II} neimhe G^3G^5 ag é air G^5 ,
96. daonda D 13 an cheanna dáonndha $G^3(G^5)$ chine EG 162
cineadh Liv^{II} daona Liv^{II} daone CILL a shaoradh LN38
dá saoradh air an ccoir a rinn $G^3(G^5)$
97. Míle 7 D 13 is om Liv^{II} CILL G^3G^5 do réir úghdar G^3
do réir aithris G^5 ,
98. thurlaing G^3G^5 Dé nbruinn maighdean a cheannach a' G^3G^5
a mbroin maighdine aig ceannac a tsaoi CILL ceannach D13
cheannach Liv^{II} G^3G^5 maighdion Liv^{II} ,
99. an fithche G^3G^5 go om Liv^{II} CILL a aois CILL os ceart
a chur síos EG 162 is ceart a chur síos $G^3(G^5)$,
100. a om Liv^{II} chonn D13 chum Liv^{II} o d'fhulaing sé
céasadh air féin chum na peacadh do chláoigh G^3G^5
o gur fhulaing EG 162 chláoigh Liv^{II} ,

'SÉ IS LÉIR LIOM UAIM.

(Séanas Mac Cuarta)

- 1 'Sé is léir lion uaim gurab oidhre ar Ghuaire,
 ar fhéile, ar uaisle, ar eolas,
 Mac Daéid nach gruana ar éisteacht duain,
 le n-éirigheann cruas chum cródhacht
- 5 Géagfhear suaire ban scéimh' ó thuaidh,
 gach maighre ar uaisle ar Eoghain:
 Lucht toghaidh gach sluaigh Brian léimneach is Tuathal,
 is Ó Féagain Luath nac Leontar.

(Aodh Mac Oireachtaigh)

- Ó Néill budh dual 'bheith in' oidhre ar Ghuaire
- 10 bhéaradh buaidh gach comhraic:
 nó Gordun Rua da ngéillleadh sluagh,
 d'aimigh soir uainn ar bóchain.
- An cheatharn dhocht fhuar a mbionn ortha an ruaig,
 a chóir a bheith 'bualadh nó 'rómhar,
- 15 gā dtarraing anuas nar cheannphoirt sluaigh
 'n áitigh dhaoine uaisle Fódhla.

FOINSI : ADD¹ p 133b, MAL¹ L p.185

Cscri : Séamus Mhac Cuarta et Aodh Mhac

Gaoirreachtuige ee ADD¹, MAL¹

Séamus mac Cúarta agus Áodh mac

Giorachtaigh L.

-
- 1 UAIM ADD¹ MAL¹ áeidle ADD¹ (MAL¹) áodhaire L,₁
 3 Dáeighid₁ ADD¹ (MAL¹) Deaghao L, éisdacht L MAL¹ dúann L,
 4 sic MAL¹ n-éirighean ADD¹ n-eirghin L,
 5 suarc L bean sgeimhe L ban sgéimhphe MAL¹ thúath₁ L,
 6 maeire ADD¹ maoghre L maeidhre MAL¹ air Eogain ADD¹ MAL^F
 7 táeghaidh ADD¹ (MAL¹) traoghadh L slúagh L Túthal ADD¹
 8 Feagan ADD¹ L Féagan₁ MAL¹,₁
 9 badh ADD¹ áeidle ADD¹ (MAL¹) aoghaire L,
 10 búadh L camhraic MAL¹ (L)
 11 Górdun Rúadh ADD¹ (MAL¹) ngéilllugh MAL¹ sluaigh MAL¹ Gordon L
 12 d'aimaigh soir uan L ar om MAL¹ bochna L,
 13 chearnna ADD¹ an om ccarnn₁ L ar om cheirne MAL¹ fuair ADD¹
 orrann ruag L orthadh MAL¹
 15 ga ttarraing ADD¹ go dtaraing MAL¹ cheanpurt ADD¹ cheannpt
 MAL¹ cheannfurt L sluagh L,
 16 anait L naitigh MAL¹ (ADD¹)

(Mac C)

Nach cunasach dhóibh, 's gan cuidiú cá gcómhair,

'bheith 'gcogadh gach ló le ríghthe?

's gurab iomdha neart slóigh a cailleadh dár bpór,

20 's gan duine 'theacht beo as gach trí dhíobh.

Níl ach ceathrar ag Eoghan chum scaite sa ngleo,

's gurab ortha bhios tóir na dtiorthann;

fir Shacsan 'na ndeoidh 's gach aturnaigh 's mó

chum na haicme-se 'chlódh, 's nár chríochnaigh.

(Mac O)

25 Níl cumas ag Eoghan le Billy 's a snlóigh,

muna ngoide sé bó nó caora;

's beich a' cheathrar 'na bhfeoil ag Gallaibh go fóill,

'n áitigh a gceoil 's a n-éaoibhnis.

Ní raibh siad sa tóir a' bascadh go leor,

30 acht macnaidh na seod ri Séamas:

· cha stopann siad slóigh acht 'seachnadh na ród

'déanamh sladan ar chró gach iocai.

17 cuideamh da ccóir ADD¹ MAL¹ (L),

18 ríoghtha ADD¹,

19 iomgach MAL¹ a'om MAL¹ cailliugh ADD¹ MAL¹

20 tír MAL¹,

21 cearthar ADD¹ ceathrar MAL¹ age ADD¹ (MAL¹) sgate L
ghleo¹ L MAL¹

22 orra L (MAL¹) tór L,

23 Shaxon ADD¹ (MAL¹) Shagson L atuirnidh ADD¹ (MAL¹)

24 chlao L chlo MAL¹ chríochnaigh ADD¹ chríochnuidh MAL¹,

25 ag om ADD¹ aige MAL¹ le bpíle se sloigh ADD¹ (MAL¹) shloighe
MAL¹ sa shloighte L,

26 mar MAL¹ nguidise ADD¹ mur ngíodagh se L caothra MAL¹,

27 's om ADD¹ beaigh MAL¹ chearthar ADD¹ ceithrar L, aige ADD¹,
MAL¹

28 a naitidh MAL¹ L nibhnis ADD¹ MAL¹ cceol L,

29 síod ADD¹ sa ród ar basgadh L MAL¹,

30 macnaoidh MAL¹ ADD¹ macnaoi L Síomus ADD¹ (MAL¹) ríog Semus L,

31 sloighte ach a seachnadh na ríod L ach ADD¹,

32 tteanamh ADD¹ (MAL¹) sla ar chrodh L chré MAL¹
iocaidh MAL¹ ADD¹ (L),

(Mac C) /

- 'S a bhuachaillí an tsléibhe, cuicich le chéile,
 is coinnich mur ndaingneach uaignis;
 35 go dtiocfaidh na Gaodhail le guidhe na cléire
 ar thonnaibh i gcéin gár bhfuascailt.
 Leanaigíoch beasa ghaile Chlann Daéid
 is cluinfidh síol Néill mur dtuairisc:
 go mba cumasach tréitheach curaidhíbh a' tséin
 40 'theacht chugainn le céim go cuailgne.

(Mac O)

- Bodaigh gan chéill ag imeacht i utrēas,
 dá gcur i gcéim daoine uaisle;
 's an iomagaigh bréag dá chumadh 'na ndiaidh
 mar gheall ar mhéadú duaise.
 45 Is iongnadh liom féin is é tuigseach i gcéill
 nach dollamh é ar éigse 'n uachtar,
 nuair nár innis sé an chéim oudh cuibhe dá léithid -
 'bheith ag imirt a dtréathra ar /sh/ luaiste.

-
- 34 cuinidh mar naingneach ADD¹,
 35 go dtiocfaidh na Gaodhal le guidhe ADD¹,
 36 gur bhfuascailt ADD¹,
 37 leanaigidh ADD¹ Dtaéid ADD¹, ghoile ADD¹,
 38 mur ttuairéisc ADD¹,
 39 madh ADD¹ treigheach ADD¹ cuirraidhíbh ADD¹,
 40 Cumhaile ADD¹,
 41 boduighe ga ADD¹,
 42 ccuir ADD¹ daoine () ADD¹
 43 chumadh na ndeaigh ADD¹,
 44 mheadugh ADD¹,
 45 aonamh ADD¹,
 46 nach dollamh é ADD¹,
 47 do leithid ADD¹,
 48 aige ADD¹ ttreartha air Lúaisde ADD¹,

(Mac C)

- Tá ceathrar gan fhuath dár gabhadh fo dhruaidh
 50 do sheanacaibh suaitinnidh is áille :-
 Eóghan gasta, bheir cuairt na n-aturnach uainn,
 'tabhairt astair is duas ó nāimhde:
 Brian barrúil is Tuathal, lucht scapaithe gach sluaigh,
 nach dtilleann ó chruas gach gábhaidh:
 55 go mba caithréimeach buan bhainfid carthannacht chruaidh
 as Gallaibh ó thuaidh dár gcáirde.

(Mac O)

- Tá ceathrar gan stuaim nach léaghann litir nó cuan
 do ghrogairí gruama gránna:-
 Eóghan bacach gan snuach atá 'na p^hecach ar shluagh
 60 théid i bpollaibh, le luas na Galltacht:
 Brian bradach is Tuathal, lucht scapaithe gach sruain,
 nach dtig folláin ó shluagh na námhad:
 go mba fada is go mba buan a gheobhaid toirtíní cruaidhe
 idir chailleacha(dh) Chuailgne agus Chathairlinn.

-
- 49 fhuadh ADD¹ dar ghabhadh ADD¹,
 50 suainaigh ADD¹,
 53 sgapaidhdh ADD¹,
 54 gabhuidhe ADD¹,
 55 go ma ADD¹ bhainfid ADD¹ cruadh (?) ADD¹,
 57 cearthar ADD¹ léaghan ADD¹,
 58 da ghruagairridh ADD¹ grana ADD¹,
 59 snúath ADD¹,
 61 sruain ADD¹, sgapaidhdh ADD¹,
 62 fallainn ADD¹,
 63 go ma ADD¹ gheobhad tuirtighnuidh ADD¹,
 64 eadra cailleachach Chumhaile et chathairlinn ADD¹.

XXxVII

IS FADA MÉ 'MO LUIGHE.

- 1 Is fada mé 'mo luighe i Lughaidh
 'mo sraiste brúite, mo mhíle crádh.
 Dúiscighidh cruinnighidh na seabhaic lúthmhar',
 is iomcharaidh an t-úrmao i gcaol na gonámh.
 5 Dias is ochtar a theastaigh uaim-se,
 'tá 'na luighe go suaimhneach san mBaile Nua;
 mar a bhfuil Marghairéad is Ruaidhrí agus Brian,
 mo chuallaí -
 agus déantar uaigh dhamh ar ghar an triúir.

Foinsí : G² no 190

G³ p 249

Cscrí : Mairgneadh Shéamais Uí Cuarta é féin oot G³,

Here follows the very last song that
 ever James Courtney composed. The Earl
 of Louth had such a regard for him that,
 thro love and friendship, that he would
 not allow to have him interred amongst
 his ancestors in the graveyard of
 Newtown , near Slane, his proper burying
 place, but caused to have him buried
 in Louth Church yard just beside his
 own place of internment. G².

-
- 1 mo lugh G³ a lughadh G² a lúgha G³,
 2 brúighte Lsí,
 3 dúiscighidh Lsí lúthfar G³,
 4 iomcharaidh G³ iomraicidh G²,
 5 días Lsí Uaim G²,
 6 lugh Lsí,
 7 a om G³ Rúaidhrídh Lsí 7 Brian Lsí,
 8 uaighe Lsí,

Síntear síos mo thaobh le Ruaidhrí,
 10 mar a bhfuil mo chuallaí, Brian bán.
 Tá siad an díis ann, 'na luighe ar uaigneas,
 's cuir idir fuacht mé 'gus cor den gclár.
 Cha bhíonn Róis ann, nō'n dá Éadhmonn,
 agus ar son Mharghairéada, char chlaonaigh a páirt.
 15 Tá'n dá Bhríghid ann, le taobh a chéile,
 's cha bhíonn siad ag éad fá mo chur san áit.

 Is iomdha athchuinge a chuir mé scríobhtha
 , ō mo ghaoltaí go dtí do pháirt:
 's ar ghrádh na buime a d'oil thú, 'Chríost,
 20 ós leat-sa an díotáil, nā hagair cáin.
 'Íosa mhilis, nā lóig-se uait iad,
 ' mar dhream an uabhair a chuaidh ort i dtréas;
 nó le bunadh ifrinn na ndrithleann gruama
 acht tabhair m'anam suas leat go Flaithéas Dé.

9 Ruaignridh G^2 ,
 10 chúallaídh se sin Brían bán G^3 ,
 11 agus tá siad G^2 ,
 12 's om G^2 tuait G^3 fuacht G^2 ,
 13 bhidheann G^3 ,
 14 a om G^2 ,
 17 aohbhfuinne G^3 petition G^2 ,
 19 Chríosda G^3 ,
 20 heagair G^2 ,
 21 íad Isí,
 22 Gadhmhair G^3 uaibhir G^2 a chuaidh a dtréas G^3 ,
 23 Iffrinn G^2 ndroithleann G^3 ,
 24 Flaightheas G^3 ,

25 Is iomdha cúirt agus caisleán láidir
 'a raibh mé 'ráfladh 's ag déanamh spóirt.
 Acht má théighim go Flaitheas, a Rí na ngrása,
 oé'r bh'fearr 'mo thámh mé, ná 'déanamh ceoil?
 Cha ndearna mé aithreachas ariamh mar 'chóir damh,
 30 acht ag déanamh ceoltaí ar feadh mo shaoghail.
 Acht, anois, ó tá mise tréithlag breoite,
 a Dhia, déan trócaire ar Shéamas Caoch.

25 acas G^2 ,
 27 théigheam G^3 Flaighthios Lsí rígh Lsí,
 28 no cumadh ceoil G^{3N} ,
 30 canadh G^3 ,
 31 tréalag Lsí breoidhte G^2 .

XXXVIII.IS BUARThA CHUAIDH MO SHUANTAIDH.

Is buartha chuaidh no shuantaí(dh) 'réir dhamh,
 'nguaisbhroid 's gan fuascailt ó mo phéantaí;
 go dtáinig amhra fan am sin dom' fhéachain -
 an aisling chuir ceasnaí(dh) ar mo chéadfaidh,

5. 's do leag mise ar easbhaidh céille.

FOINSÍ : x_{MAL}^1 (d) , $x_{23 A 49 p 9}$, (L p 175)
 $x_{LN 200}$, $x_{CAM 3085 p 27}$, E^1 p 129, $x_{E^1}^1$ p 428,
 $x_{G^3}^3$ p 1 , G^5 p 49, G^7 p 40, $x_{QUB 16}$,
 $x_{LN 802}$, 3 c 4 i (b) pp 7,10, Cill A 49 p 106.

CSCRÍ : Easlinn Dhall Mhacuart no Gailénadh
 air na moladh leis dall macuart A 49,
 Air na chumudh le túata gan chéill L,
 Eslin a Doill Uí Cuarta LN 200,
 Aisling an Daill Mhic Cuarta air chnoc síghe
 Iorruis Dúin Dómhnaill air ar chodail se mur
 fuair an leanan síghe E^1 ,
 Easling Seamus Mac Cuarta Cam 3085
 Aisling Shéamuis Uí Cuarta G^3 ,
 Easlain Shéamuis Uí Neanta no Seamus Mhac Cúarta G^5 ,
 Easlinn Shéumais Uí Neanta King of the Ulster
 Fairies and sometimes called Easlinn Shéumais
 Mhic Cúarta G^7 ,
 Aislinn an Daoill Mhic Cuarta QUB 16,
 Aisling a Daill Mhic Cuarta LN 802.

-
1. Nach búaidheartha $G^3(G^7E^1)$ béarthuig A 49 fuoidh A 49 fo
 LN 200 shuan LN 200 E^1G^3 raeir MAL^1 aréar A 49 a reidhir
 LN 200 E^1 aréir G^3 Cam 3085,
 2. a nguaisbhroid A 49 a nguais - G^3QUB^{16} is mé nguais-
 bhruid E^1 nuadhbhruid LN 200 m'fuascailt ag aonneach E^1
 oma phantaídh MAL^1 pheantuigh a 49 (G^3) o pheir LN 200
 pheintidh (AM 3085 (LN 802) phiantaídh QUB^{16} ,
 3. tteannaig amhradh fon A 49 mur dtáinig amro san LN 200 mar
 dtáinig E^1 go om thanicc QUB^{16} ambhra G^3 fa namsa CAM³⁰⁸⁵
 dho mfheachaint A 49 fheachaint LN 200 E^1G^3 QUB^{16} LN 802
 (Cam 3085),
 4. ceasnaoi MAL^1 suigh neaslinn chur castadh ar mo chétadh
 A 49 an om eslin chur ceasnadh LN 200 easling a cur
 ceasnaidh Cam 3085 an om E^1
 5. 7 deaguigh me air asbhaidh ceiladh A 49 's do leig sí
 mise Cam 3085 G^3 agus d'fhaig né E^1 is d'fhaig sí mise
 QUB^{16} ,

Choidhch' feasta 'sé mheasaim nach éirghim;

's mór m'eagla gur theastaigh mo thréathra

le faicsin thaispeánta na scéimhe.

Ins an oidhche 'air a thig saoradh ó mo néaltaí,

10. thig ríoghan na maothchrobh dom fhéachain -

'naoi ghasa ar thaoibh leapa do mo bhréagnadh

Chuir a caoinhlacaibh go fiorthapaídh ar gach taoibh [díom]

6. caoi MAL^I Cam 3085 LN 802 chithe feastadh A 49 ach festa LN 200 a chaoidhche E¹ choidhche G³ a gaoiche QUB¹⁶ mheasam Cam 3085 QUB¹⁶ (LN 802) eirgheam MAL¹ neighrim A49 neirighim LN 200 G³ neirghim Cam 3085 LN 802 éirgiom E¹
7. 7 is mór no chastadh gur heastuigh dho mo threarthadh A 49 is mór mo cheasnadh LN 200 is mor mo eagla CAM 3085 QUB¹⁶ is bocht mo easbhadh oir do theastaidh mo threithe E¹ threathara MAL¹ shaoradh LN 200 threirtheadh CAM 3085 thréartha G³ QUB¹⁶ threathruighe LN 802,
8. falesaing theisbeannta MAL¹ anso bhfaicsun ag tuspanamh na sgeimhadh A 49 fescint tespanta LN 200 taisbeanadh CAM 3085 G³ faicsint LN 802 fecsin QUB¹⁶ teisbeanadh LN 802 QUB¹⁶ scéimhe om LN 200 ar fheuchaint da dtugas air dheas-Bhlánod na E¹,
9. aoidhche air a thig saoriugh MAL¹ anso nithe tainigh saoihtar o ma nealtadh A 49 aoidhche leirsibh mo LN 200 naoiche thig saoradh CAM 3085 aoidhche oir thig saoradh LN 802 naoighche thig saoidhfeadh QUB¹⁶ oirdhche thig saothrughadh G³ oir is ansa n-oidhche tháinic buaidhreamh air mo néaltaibh E¹,
10. rioghain na maothchruibh MAL¹ go dtainigh rigan na maoin rusc A 49 mur ttainic a rioguin na maochro LN 200 ríogan na maioithchruth do mo CAM 3085 (LN 802) righguin QUB¹⁶ ríoguin na maioithchruth G³ 'n uair tháinic ríogain E¹ 'gam E¹,
11. naoidh MAL¹ go níamhthapadh air taoibh lapadh dho mo bhregamh A 49 thaobh LN 200 CAM 3085 LN 802 G³ QUB¹⁶ an naoidh QUB¹⁶ lapa QUB¹⁶ dom a MAL¹ dom LN 200 da m'bhreugnughadh G³ do mo fheuchaint LN 802 caoimh-ghleacaidh air thaobh leaptha 'gam breugnadh E¹,
12. om QUB¹⁶ fiarthapaídh MAL¹ díom om MAL¹ chuar caonghlacaidh fo fiair theapuigh ar gach téam dhíom A 49 sgaol a caoin LN 200 dhim LN 200 dhíom CAM 3085 G³ caoimh LN 802 díom LN 802 a chur a min-ghleaca go caoin-tapa air gach taobh díom E¹,

- is thug frasa póg óna rócheart béil dhamh,
 ler chlisís, ler chreathnais, ler éirgheas,
 15 le faicsin thaispeánta na scéimhe.

- Do b'í b'uaisle, b'í stuama i ngach béasa,
 ceoltaí go leor ar gach taoibh dhí,
 scafta ógánach fon n-órarm gléasta,
 scaoi bhantracht bhreagh mhanla chíúin chéillí,
 20 ag naoi cheannsaí(dh) na ngannchloch glégeal
 Gruag fite 'na ndualaibh léithe,
 'na ngeagaibh dlúth go drúcht, go féar léith',
-

- 13 7 thug sí fras go robhleastuigh óna beul dham A 49
 frasaibh go sobhlasta óna béal dham LN 200 is om Cam
 3085 frasaídh am 3085 LN 802 sobhlasta óna béal dham
 LN 200 is om Cam 3085 frasaídh Cam 3085 LN 802
 G3 bheil Cam 3085 bheul LN 802 frasa robhlasta óna beul
 QUB16 (G3 E1),
- 14 Lear MAL¹ ler om chlisús chrínthís 7 deighrís A 49 ler om
 chlisús cnreathnadhís 7 deirighís LN 200 chlisús Cam 3085
 eirghís Cam 3085 LN 802 chlisús LN 802 chreathnadhís
 LN 802 chreathnadhís LN 802 ler om chlisús cranís 7
 deirís QUB16 ler chlisús, chreathnigheas 7 d'eirigheas G3
 do thiompadhas go hanbhíann 7 d'eirighís E1,
- 15 le faicsin thesbeannta na scéimhe MAL¹ tra mheóthuig me
 ainir na ccaemhfholt A 49 tra chonarcas infhir na
 ngreabhall LN 200 le faicsin taisbeanadh na scéimhe CAM 3085
 (LN 802 QUB16) le fhaicsin aindir na ndé-bhall G3 an tráth
 chonairceas infhir na ccaobh bhíolt E1,
- 16 do bídih MAL¹ sí budh stuamadh 7 budh suairce an gach beasadh
 A 49 budh uasal is budh uarar a héadach, budh suairc is
 budh stuama i ngach beus i LN 200, sí budh uaisle ói
 budh stuama bí bheasadh CAM 3085 G3 bí bo uaisle
 is bo stuama QUB16 is í bádh stuama 's budh suairce inn
 gach E1,
- 17 dhíth MAL¹ bhí ceoltaigh LN 802 lór QUB16 taobh G3 LN 802
 taomh dígh QUB16,
- 18 nór mar (?) MAL¹ sgaftha oimna fa na Cam 3085 fana nór-
 airm G3 aram LN 802 sgabhtha eogair QUB16
- 19 bhanla MAL¹ bhreagh om mhanla chíúin bheasach Cam 3085
 sgaoith G3 bhreagh om G3 LN 802 QUB16 chíúin bheúsach G3
 mhienmhanla QUB16
- 20 Aige naoidh cheannsaídh na ngannchloch MAL¹ aige CAM 3085
 (LN 802) ngeannchloch CAM 3085 aige an naoidh cnannfuidh
 na ngann ciodhach QUB16,
21. gruaig fichte na dualaibh leighe CAM 3085 dualaibh G3
 bhí a gruaig fite nuas na ndualaibh leighthe LN 802 a gruaig
 ana dualaibh fite leithe QUB16
22. driucht MAL¹ G3 leidh MAL¹ na geagabh CAM 3085 'sgo fear
 leiche CAM 3085 's go féar leith' G3 (QUB16) na ngeaga
 LN 802 is go fear leigh LN 802 ana ngeagaibh dlúe QUB 16,

- 'na gcanlan cornach, copach, craobhach,
 'na ndualaibh a' scuabadh 'na dhiaidh sin,
 25 's 'na bhfainní óir go brón ar gach taoibh di.
 D'fháig mé 'muigh fós go leor do treathra;
 pronnóir na seod í is rócheart Gaoidhlig,
 craobh gan locht í, thrustúil, mhéiniúil,
 dearcmhain mhall budh taitmheach léithe,
 30 stór na mbeach ar (a) dteacht ar gach taoibh dhi:
 géaga níne naothchrobh mearlag,
 éadan ciúin ar shnuadh na bhfaoilean,
 géad cam-chailce ar aiste na néanhan,
 gruaidh mar chorcair 's a mala mar eibhir,
 35 's dá ndéarfainn níos mó, dar ndóigh níor bhréag dhamh.

- 23 na gamlan cornn capach MAL¹ na gamlanaidh cornaidh
 coda craobha CAM 3085 'na gcamlan G³ cōpach G³ gcamlan
 cornnaigh LN802 ana gamhluidh QUB16,
 24 a sguabagh na dheagh MAL¹ dualaibh CAM 3085 LN802 dhiagh
 san CAM 3085 diaigh G³ dheigh LN802 deigh san QUB16,
 25 bróig MAL¹ is na fainnidh CAM 3085. taobh dith CAM 3085
 taobh dhi G³ is na fannaigh or LN802 san a bhfainnidh
 eoir go broige leithsan QUB16,
 26 muith MAL¹ do treartha MAL¹ dfag me CAM 3085 LN802 do treir-
 radh CAM 3085 dfag me a nuigh G³ d'a treartha G³ treithrigh
 LN802 do fhag me a muith QUB16 de threartha QUB16,
 27 Gaedhilg MAL¹ prontar na seod is CAM 3085 Gaoidhlig CAM
 3085 pronnair na seod an óig-bhean Ghaodhalach G³ seoid
 LN802 roigh-cheart Gaodhalach LN802 pronnair na seod is
 stor na heigse QUB16
 28 thrusduil MAL¹ thrusdal meinnhuil CAM 3085 croidhe gan
 locht dhi trosdamhuil G³ d'om thrusdul LN802 bhi trusdamh-
 uil QUB16,
 29 taitmheach leidnthe MAL¹ taitneamhach leighe CAM 3085
 dearcuint mhall budh taitneamhach G³ taitneamhach leighthe
 LN802 dearca mall bo tatbhuidh feansgur QUB16,
 30 air a ndeacht MAL¹ ar dteacht CAM 3085 G³ LN802 dith CAM
 3085 taobh G³ LN802 air tacht QUB16 dith QUB16
 31 maothchroibh MAL¹ maoth-chraobh CAM 3085 maolith-chrubh G³
 maoth-chroth LN802 a geaga minne maithchroibh QUB16
 32 snuadh na bhfaoilean MAL¹ shnuadh na bhfaoilein CAM 3085
 a heudan G³ (QUB16) shnuadh na bhfaoil-eun LN802 air shnu
 na bhfaillan QUB16,
 33 cam MAL¹ néamhuin MAL¹ (G³) chum cailce CAM 3085 G³ neamann
 CAM 3085 cham cailce LN802 neamhann LN802 a deide chailche
 air eiste na n-eamhuinn QUB16,
 34 aebhar MAL¹ gruagh mur chorcare is a mailidh mur aobhar
 CAM 3085 a gruaidh mur chorcra 's a malaigh mur ibhoir G³
 a malaigh mur eubhor LN802 a gruaidh mar chorcra sa
 maollich mar aibhair QUB16,
 35 ndearain ní sio MAL¹ dhamh om MAL¹ 'sdo ndearfach nis mo
 CAM 3085 is dá ndearainn níos mó tarndóidín níor phreag é QUB16

- Do thuit mé 'dtuirse, 'gcumhaidh 'na diaidh-se,
 mar mhac Cumhaill a bhi 'gcumhaidh fona chéile,
 nó mar Ghlas tréan mhac Cearda Bheáir(dh)a,
 nó mar Rí Ualach go rinne "murder" ar laochraidh -
 40 's mar sin dhamh-sa go brúite tréithlag
 acht duchmais agus thionscnais is d'éirgnis,
 is ghluais mé le ruaghaoth gach sléiphe,
 ó Chuan na mbradáin go bealach an Aodhaire,
 go Dún Pádraig, áit na cléire,
 45 go Carraig Fheargais, nana mbíodh arm ga dtreanáil,

- 36 déaighse M¹ L¹ cumhaidh na diaigh san CAM 3085 a dtuirse sa
 gcumhaidh 'na diaigh-san G³ Do thuit me LN802 cumhaidh
 LN802 a ttursa sa cumhaidh na deighsan QUB¹⁶,
 37 Cumhaill M¹ L¹ G³ Cumhaill CAM 3085 a om CAM 3085 G³
 Cumhaill LN802 a bhi 'gcumhaidh om QUB¹⁶,
 38 mhac Cearda Bhearda M¹ L¹ nó om CAM 3085 G³ mac Cearda
 Bhearda CAM 3085 mac Cheairde Béara G³ mhac Chearda
 Bhearda LN802 no Glas mhac an Chairde Beaira QUB¹⁶,
 39 rine M¹ L¹ do om CAM 3085 G³ LN802 rinne marbh G³
 rinne feall air na LN802 Ulleadh do mharbh na laochraidh
 QUB¹⁶,
 40 trealag M¹ L¹ CAM 3085 QUB¹⁶ damhsa G³ tre-lag G³ tre
 leag LN802 go om QUB¹⁶,
 41 duchmais 7 thionscnais is d'éirgnis M¹ L¹ acht dnuisgis
 et thionsgnais et eirgnis CAM 3085 acht dnuisgis, thionsgnas 7
 éirgneas G³ acht om dnuisgnais agus thionsgnas agus
 d'éirgnidhis LN802 acht om dnuisgis suas is d'eirnis QUB¹⁶,
 42 ghaoith G³ LN802 agus LN802 ghluais le ruaig ghaodh(?)
 QUB¹⁶,
 43 Éadhraigh M¹ L¹ Aodhraidh CAM 3085 G³ aerigh LN802 go
 cuan QUB¹⁶ 'sgo bealach an earidh QUB¹⁶,
 44 o Dhuin CAM 3085 ard na cléire G³ aiti LN802 Dunn QUB¹⁶,
 45 mana mbíodh mar (?) go dteanail (?) M¹ L¹ 'sgo Carrick-
 fergus mur mbiadh arm go dtéanail CAM 3085 'sgo Carruig
 Fergus mur mbeideadh airm da dtreanáil G³ Fheargus
 mur mbíodh arm go deunail LN802 Carrice faragus mur mbienn
 arm da dtreaneadh QUB¹⁶,

6.

- 's go hInis Boghain mar a dtuigfí an Ghaoidhlig,
 Thug mé cuairt go bbruach na hÉirne,
 go hEas Ruaidh 's go Cruachain Mhéichbhe,
 go Gaillimh na long 's na dtonn taoscach,
 50 's go Luimneach mana mbíodh contabhairt ar chéadta.
 ar ndol trasna ar a léimaidh bhí m'astar go Céardha,
 go Corcaigh na gCuan mar bualleach céadta,
 go Loch Garman a ngarg na scéala,
 is cnugaíon anuas go cuan Bhinn Éadair, -
 55 's ar (a) dteacht chun na sráide, co bhios fágtha faonlag.

- 46 a dtuigfadh an Gaothilg MAL¹ mur ttuicfadh an Ghaodhlig
 CAM 3085 mur dtuighfidh an Ghaodheilg G³ mur dtogfadh
 an Gaothilg LN802 mar lephartior Geilig QUB¹⁶,
 47 ruadh 's go Cruachan CAM 3085 Cruachan G³ ruaidhe LN802
 ana heiseruaidh is go Cruachchon mheadhbha QUB¹⁶
 49 Gaillbhe CAM 3085 teasgach QUB¹⁶,
 50 mana mbíodh cunntabhairt air cheada MAL¹ mur mbíodh
 contabhairt ar cheadaíon CAM 3085 (LN802) 's om G³ mur
 mbeididh contabhairt ar Ghaodhluibh G³ agus go LN802
 contuirt ar ghealibh QUB¹⁶,
 51 air a leamaidh bhí m'astar go Céardha MAL¹ tarsna ar a
 léim dhanh bhí m'astar go c'rdha CAM 3085 a leum dhanh bhí
 m'astar go faofadh G³ a dol LN802 air a leim dhanh bhí
 m'asdur go Ceartha LN802 a dol trasna na asdair go trelag
 QUB¹⁶,
 52 ceada MAL¹ bualadh ceadaibh CAM3085 bualadh na céudta G³
 bualadh ceada LN802 ccuan a moruach na hÉiran QUB¹⁶,
 53 go Loch MAL¹ is go Loch Garman a bharradh na sgéula G³
 Garman na ngarg sgeala QUB¹⁶,
 54 is tugaíon a máas (?) MAL¹ eadar CAM 3085 anuais LN802
 thugad anuas QUB¹⁶,
 55 a ndeacht ann a sráide MAL¹ (?) faga MAL¹ 's om ar
 dteacht chun na sráide dhanh CAM 3085 fágadh trelag
 CAM 3085 's om ar dteacht cum na sráide bhios fagthaidh
 tré-lag G³ air dteacht ann a sráide dhanh bhídhis fagthaidh
 tre-leag LN802 ar tacht ana sráide faidhche feafidh QUB¹⁶,

Theagaimh chamh stuaire na gcuachfholt craobhach,
 'naoibhean uasal, phuechach, bhéasach:
 do bheannaigh uaidh' go luath agus d'fhiafraigh
 "Goidé theastaigh uait-se, a stuacfhir Ghaodhlaigh
 60 tháinig ar bhrúach 'no shuain do mo bhuaichreadh?"
 "Theastaigh uaim-se, 'stuaire na gcuachfholt,
 an óigbhean mhaslach, pharrúil, bhéasach,
 ar chaill mé mo shnuach, mo luath agus m'éideach,
 mo cniste, mo stór, mo ór is airgead.
 65 Shiubhail mé 'na geoinn cuid mhór do dh'Éirinn,

-
- 56 theagaibh MAL¹ LN802 (CAM 3085) tneagadh G³ craobhach G³
 tharrluadh damh stuaire QUB¹⁶ creabhach QUB¹⁶,
 57 om QUB¹⁶ an naoi ohean G³,
 58 uaidh MAL¹ a d'fhiafraigh MAL¹ do om CAM 3085 G³
 bheannaigh damh CAM 3085 G³ 7 a d'fhiafraigh G³
 uadh go luath LN802 bheannidh damhsa is se diafridh QUB¹⁶,
 59 goda theasduighe MAL¹ stuac fhir ghaela ... MAL¹ go de
 CAM 3085 uad a CAM 3085 (LN802) gad é G³ uait a stuac fhir
 Ghaodhlaigh G³ go de LN802 QUB¹⁶ Ghaoidhlaigh LN802
 uat a fhier stuacidh Ghailigh QUB¹⁶,
 60 thanaic air brúach MAL¹ do na bhaera MAL¹ thanig fa bhrúch
 mo shuan do mo bhuaradh CAM 3085 a thainic fa bhrúach G³
 bhuaichreadh G³ bhaorach LN802 a thainic QUB¹⁶ shuan
 QUB¹⁶ bhaireadh QUB¹⁶
 61 uansa CAM 3085 G³ LN802 QUB¹⁶ stuaire G³ QUB¹⁶ fhoilt
 LN802 ccreabhfholt QUB¹⁶,
 62 a neoigbhean mhasgla CAM 3085 an naoiohean mhasgla G³
 naoi bhean LN802 a naoibhean masglach QUB¹⁶,
 63 ar MAL¹ snuath MAL¹ m'eidiughadh (?) MAL¹ ar chaill
 CAM 3085 G³ luth G³ QUB¹⁶ le ar chaill LN802
 luathas LN802 le ar chell me QUB¹⁶ is mo eistacht QUB¹⁶,
 64 óir et mo airgid CAM 3085 m'or 7 m'airgid G³ m'airgit
 LN802 ór 'sma eadal QUB¹⁶,
 65 shuibhal me do thoirighacht CAM 3085 do Éirinn CAM 3085 G³
 shuibhal me do thoirigheacht G³ do Éirinn LN802 QUB¹⁶,

- 's ní fiosach fós cia é an cóigeadh ina dtéann sí."
- 'Sé dubhairt síse ar chomhréach céilli +
- "Bill abhaile is codail má fhéadair,
- 's ní fhaca tú acht aisling bheag bheadaí 's ná géill dhí"
- 70 "Má's fiosach thusa sin, aithris thú féin dháimh,
- an co shiothbhruigheana thú, a dhrean Thuatha Dé Dan(ann)?
- an bhfuil tú ar iomlán dhantracht na scéimhe?
- an tú Gráinne na Mallrosc nó Seirdre,
- cnuaidh go h-íolain go meahlach óna céile,
- 75 ler bartraon, ler bascadh na céadta?
-
- 66 ann a ndéaghan síth MAL¹ fiosach me fos an choigeadh
- a mbionn síth CAM 3085 fiosach dain fós an cóigeadh a
- mbionn sí G³ fiosach me fos cia coigibh a dteid sí LN802
- fis dháimh fos an choigadh a mbeinn sí QUB¹⁶,
- 67 dubhairt sí liom triú chomhra cheillidh CAM 3085 (G³ LN802)
- sí liom de chomhra ceillidh QUB¹⁶,
- 68 phill MAL¹ codlaigh ma fheidir CAM 3085 LN802 till LN802
- pill sa abhaile 7 codail ma fheidir QUB¹⁶,
- 69 fhacaíd tú ach aisling bheag bheaduighe MAL¹ 's om ní
- bhfacaíd tu ach easling CAM3085 bheadigh CAM 3085 's om ní
- fhaca G³ dí G³ 's om ní bhfacaíd LN802 bheag om LN802 's
- om ní aca tu acht eislínn QUB¹⁶,
- 70 thu sin CAM 3085 G³ mas fisach thusa aithris thu QUB¹⁶
- 71 shaoithbhruigheana MAL¹ de Danain MAL¹ shiothbhraoghíbh tu
- do dhream tuatha D.D CAM 3085 shiothbhraoghíbh thu de dhream
- Thuatha Dé DAN' G³ an do shiadhobhraighíbh thu o dhream
- Tuatha Deadan LN802 shaoighbhreadh no de dhream Tuagadan
- QUB¹⁶,
- 72 umlan MAL¹ CAM 3085,
- 74 meobhlach MAL¹ halban CAM 3085 G³ a chuaidh G³ QUB¹⁶ uadh
- na ceile LN802 cheile QUB¹⁶,
- 75 lear MAL¹ ceada MAL¹ ceadaibh CAM 3085 LN802 bartrughadh
- 's ler basadh na ceudtaibh G³ is le ar basgadh LN802
- basadh na treanfhair QUB¹⁶,

No an Tameilian le huilliam ag éalodh

's gurab chun na Dreolainne chuaidh $\left[\begin{array}{c} \text{'tóir mhór (?)} \end{array} \right]$

'na diaidh- $\left[\begin{array}{c} \text{sin} \end{array} \right]$

go dtugadar leo i chun na Fódhla ar éigin,

's go mba croicne niodh teas dhóibh mar éadach."

80 Acht 'sé dubhairt sise 'n ainm a bhuair mé -

"Ná tracht-sa níos mó ar óigmhá péacach;

do léig tú scith, is mithid dhuit éirghe.

Taisteal go dian gach críoch do dh'Éirinn -

is deimhin má nionnir go bhfuighir mo scéala"

85 "A rioghan na maothobas péacach,

76 aig eolach MAL¹ chuaidh le Uilliam ar eolach CAM 3085
an "familiar" a chuaidh le William air éalógh G³ chuaidh le
huilliam air eolach LN802 non tu ainmlién le huilliam a
cealac QUB¹⁶,

77 ana dreolaine chuaidh tair mhór na ceig MAL¹ 's gurab om
chum na dreollan chuaidh morthorighacht na diaghse CAM 3085
's gurab om chum na dreolaine a chuaidh mor-thoiridheacht
na diaig-san G³ is gurab ann a dreollaine chuaidh toirigh-
eacht na ceighsin LN802 is gar ana dreolinn chuaidh tairacht
na deighsan QUB¹⁶,

78 ann a Fodhla MAL¹ i om chum na CAM 3085 G³ 's go G³ a om
ann a Fodhla i LN802 leobh i ana Fodhla tar eag dham QUB¹⁶

79 ma croicne MAL¹ 'sgur croicne do niod CAM 3085 's gur craicne
do gnídh G³ éideadh G³ agus craicne ghnídh LN802 is gar bo
creicne niodheamh teas domh QUB¹⁶

80 nainndhir a bhaéir me MAL¹ an ionghir a bhuair me CAM 3085
an aindir a bhuaidhair me G³ acubhairt LN802 an ainghir a
bhaothar me LN802 si an innar a bhaidhair me QUB¹⁶,

81 nis mo MAL¹ CAM 3085 G³ nach tracht CAM3085 peacach MAL¹
CAM 3085 LN802 QUB¹⁶ tracht nis G³ nach trachtsa LN802 na
tracht nies mo QUB¹⁶,

82 éirighe MAL¹ leig tu do sgith et is mithid dhut éirghe CAM
3085 leig tu do sgith 's is G³ éirigh G³ LN802 o leig tu da
sgiste is mithid dut LN802 do om leig tu do sgist sis miod
duitse / QUB¹⁶,

83 taisdiol go dian gach crídh MAL¹ et teasdal CAM 3085 (G³)
do Éirinn CAM 3085 LN802 (G³) is teasdail LN802 (QUB¹⁶)
gach taobh dean reaguin QUB¹⁶,

84 nithir go bfuigair MAL¹ mo nior go bhfuighear CAM 3085
ghnir go bhfuighir sgeula G³ ghnidhir do bhfuighir LN802
sis dimhin na nier gobhuich tu sgeula QUB¹⁶,

85 a rioghan na maothbhasg neucach MAL¹ a riogan na maoth-
bhasg CAM 3085 (LN802) o rioguin na maothbhasg G³ o
righuin na maothchrobh pearlach QUB¹⁶,

Nach deacair 'an aon 'tá caoch 's nach léir dhó,
siubhal insa tslighe gach taoobh ina ndéan tú.

Acht guidhim-sa an Rí dhealaigh dealra,

/áithris(?) / síos go mion do scéala.

90 ar gach taoibh dhíom a bhíos tú nó cia hé thú

chuir a' phian go daor ar no chéadfaidh?

Ó d'aonsearc 'sé shaoilim go n-éagfad;

ó m'aonsearc-sa choidhche ná héag-sa."

"Bíom seal i Sliabh gCullinn agus seal ins an Éirne

95 seal insa mBanna, codlam 'mBinn Éadair, -

86 a náon MAL¹ lear MAL¹ QUB¹⁶ deacar do aon CAM 3085 (G³ LN802)
do CAM 3085 G³ QUB¹⁶ nach deacair do an te ata dall sna QUB¹⁶,

87 siobhal annsa tsligh MAL¹ ana ndeant(?) MAL¹
taoibh a ndéan tu CAM 3085 taoibh a dteidh tu G³
gabhaill san tsligh an gach taoobh a ndeuntaigh LN802
taoibh de gheirm QUB¹⁶,

88 guidheamsa MAL¹ dhealaigh dealra MAL¹ acht om guidheamsa
CAM 3085 LN802 a dhealaigh dealradh CAM 3085 (G³ LN802)
as guidhamsa QUB¹⁶ a rialais nealtaidh QUB¹⁶,

89 nathardagh síos go mbion MAL¹ arís síos go mion CAM 3085
aithris síos go mion do sgeúl damh G³ aithris síos dhamh
go mion da sgeala LN802 mo sheoladh sa tsligh le bhfhuidh
me sgeul uaigh QUB¹⁶,

90 air gach taoibh MAL¹ LN802 cia an taoibh díom CAM 3085, G³
she thu CAM 3085 LN802 a bhidheas tu LN802 cadean taoibh a
mbionn tu no che thu QUB¹⁶,

91 ar om CAM 3085 a chuir G³ a' mo G³ a chur piantaigh LN802
chuir an phionn so go daoir QUB¹⁶,

92 o dtaon MAL¹ shaoileam go n-éadfaid (?) MAL¹ do aon shearc
se saollam CAM 3085 do aon searc 'sé saoilim go n-éugfaid
G³ d'aonshearc 'se shaolum go n-eugfaid LN802 se shailam
go neugfaid QUB¹⁶,

93 caoidhche MAL¹ mo aon shearcsa CAM 3085 shearc-sa a
chaoidhche nach LN802 ó om do mo aoin searcsa a caoidhche
QUB¹⁶,

94 Guilfhionn MAL¹ Gulann CAM 3085 biam G³ Guilean G³
bidheam seal air snliabh-Guileann LN802 Gulinn QUB¹⁶
is seal QUB¹⁶,

95 codhlam MAL¹ Bhanna codlam a mBionneadar CAM 3085
is codlam a G³ Bhanna is codlam a LN802
tamall sa mBanna 7 seal a minneair (?) QUB¹⁶,

- bhí mé seal fada ag Canann Cheann Sléibhe.
 Níl brugh nó bruidhean i gcríochaibh Éireann,
 ó Ghleann Diamhair go taoibh Shliabh Fheidhlim,
 go Doire dhá mhaol, go dtí Críthann Saobha,
 100 nach mbíom-sa ins an oidhche ar is mian liom féin ann.
 M'ainm-se scríobhtha síos Maleno,
 go bhfuil mé 'mo inghean le cian ag Séamas;
 is aithne dhamh ní chuireas daoine 'bpéinbhroid,
 is aithne dhamh grádh chuireadh ráthaill ar chéadta."
 105 Clisim anois le brigh na scéala.

- 96 aige Cannan MAL¹ is bhí me CAM 3085 LN802 aige Canann
 Chinn LN802 CAM 3085 (G³) is bíam seall fada G³ bíom
 seal fada a ccanam Chinn QUB¹⁶,
 97 bruighin MAL¹G³ bruigh no bruigean CAM 3085 Eirinn CAM
 3085 G³ LN802 bruigh G³ bruighain QUB¹⁶,
 98 taobh sliabh Feidhlim CAM 3085 G³ diámhar G³ LN802
 Feidhlim LN802 shliabh Feidhlim QUB¹⁶,
 99 dha mhaol do tti Eirinn (?) Saobha MAL¹ o Dhoire da mhaol
 go dtí Orthán Seidhbhe CAM 3085 G³ (LN 802) Saodhba LN802
 o dhuire na maol go dtí Carransaobha QUB¹⁶,
 100 mbíamsa ann sa naoidhche MAL¹ nach mbíam-sa G³ liom féin é
 G³ nach mbíodhamsa ann sa naoidhche LN802 nach mbíom san
 naoiche QUB¹⁶ ann om QUB¹⁶,
 101 siar (?) MAL¹ mo ainmsa CAM 3085 G³ QUB¹⁶ Malena
 CAM 3085 G³ gheahair m-ainmse LN802.
 102 aige Seumas MAL¹ LN802 inghin G³QUB¹⁶ nighean LN802,
 103 dhamh an righ churís CAM 3085 an righ cuireas G³ a bpéin-
 bhruid G³ an righ churthais LN802 an nigh chuirais daoine
 air baeiridh QUB¹⁶,
 104 rádhbhúill MAL¹ an grádh a churís raflaidh ar cheada
 CAM 3085 an grádh cuireas rafladh air chéadtaibh G³
 (LN 802) an grádh chuirais sabhuil air ceadfuigh QUB¹⁶,
 105 clisíom anois MAL¹ clisim a nis CAM 3085 clisim anois G³
 clisaidheam arís LN802 chlis me ansa aig cluisdion na
 sgeula QUB¹⁶,

Ní bhfuair mé agam acht leabaidh mar chéile:
 do thuit mé 'dtuirse, 'gcumhaidh 'na diaidh-se,
 'n innigh (?) bróin gach l6 dhamh ag éirghe;
 's mar dtigich níos mo, dar ndéigh, taim réidh [léith] -
 110 is buartha chuaigh mo shuantaí (dh) 'reir dhamh.

- 106 leabaidh MAL¹ is ní bhfuair CAM 3085 leabaidh gan
 eadach CAM 3085 G³ 's ní bhfuair G³ is ní bhfuair LN802
 QUB¹⁶ leabaidh gan chéile QUB¹⁶,
- 107 cumhaidh na diaighsan CAM 3085 a dtuirse 's a gcumhaidh
 na diaig-san G³ cumhaidh na deigh-se LN802 sa cumhaidh
 na deighsion QUB¹⁶,
- 108 nionaigh (?) bróin MAL¹ aige eirigh MAL¹ niomad bróin
 CAM 3085 eirighidh CAM 3085 an niomad brón G³ 'g éirigh G³
 nionadh brón LN802 aige eirighe LN802 aninnidh broan
 gach l6 domh aig eiridh QUB¹⁶,
- 109 ndigich ní smo MAL¹ LN802 raoidh MAL¹ léith om MAL¹ tá me
 reidh le CAM 3085 dtigeadh G³ reidh leith G³ QUB¹⁶
 taim raigh leighe LN802 is a mar digidh QUB¹⁶
- 110 raeir MAL¹ 'snach turseach chuaigh CAM 3085 G³ areir
 CAM 3085 G³ is nach turseach baothra chuaigh LN802 is
 na buartha fuaidh QUB¹⁶ areair QUB¹⁶.

XXXIX

IS UASAL, IS FEARÚIL

- 1 Is uasal, is fearúil, is buadhach, is barrúil,
is subhailceach an macaomh Brian mhac Eoghain;
mar Ghuaire ūs na fearaibh, 'fuascaillt na n-ealadhan,-
gruagach na flaithe is fial fan ól.
- 5 Níl gruamacht in' amharc, cruatan nō gangaid,
acht na sluaighthe, dā dtagadh, 'riar fara bhord;
mar chnuasach na mara is uasal do scabas
duais do gach aicme ar shiansaibh an cheoil.

FOINSI : EG² p34b, ADD¹ p118b, EG⁷ p21, G² p72,
G³ p153, LN802 p37.

LSÍ EILE: MAL^N (g), CAM4436, DON^{VIII} p37.

Cscrí : Seamas Mac Cuarta EG²,
Seamus Mhac Cuarta cct. ADD¹,
Brian mac Eóghan. Seamus mac Cuarta EG⁷,
Brian mac Eoghain. Mac Cuarta cct. G² (G³).
Padruig Mhac Alinden LN802,

-
- 1 sis fearamhuil G²G³(ADD¹) sas fear'mhuil EG⁷ agus is
fearamhuil LN802 feareamhuil EG² buaidhach EG²
is om búadhach ADD¹ búaidheach G²G³sis G²G³
(ADD¹ EG⁷) agus LN802 barramhuil EG² G²G³(LN802)
bar'mhuil EG⁷,
- 2 agus is subhailceach LN802 is om ADD¹ EG²
subhailceach EG² macaibh EG² a macamh ADD¹
Briaghan G² Mha ADD¹ Eoghan EG² EG⁷ LN802,
- 3 as na LN802 fhearaibh EG⁷ fuasgladh LN802
nealluighan EG² nealadhan ADD¹ (G³) n-aladhain EG⁷
nealunn LN802 nalaidhean G²,
- 4 flaitheadh EG² flatha ADD¹ LN802 fleadhtha EG⁷
flaithe G²G³ óil EG² ór ADD¹ LN802,
- 5 níl EG² amharc EG² LN802 cruatain EG² LN802
gannaíd EG² ganadh ADD¹ ganghoid LN802,
- 6 na om Add¹ sluaighthe EG² da ttaga EG²
a ttagamh ADD¹ da ttagadh EG⁷ G²G³ da dteagbhadh LN802
réir EG² a riar EG⁷ G²G³ siar LN802 fon ADD¹ EG⁷
LN802 fan G²G³ mbóird EG⁷,
- 7 'smur ADD¹ gnuaissuibh EG² is úadha ADD¹
uadhsan EG⁷ G²G³ LN802 sgabuis EG²,
sianaibh EG⁷ sianansuibh EG²,

Atá mianach na coilleadh ceadna dár baineadh

- 10 'líonadh san mbile, bráthair Uí Ruairc;
 fínealtas is gliocas, críonnacht is tuiose
 is daonnacht gan bhriseadh 'sásadh na sluagh.
 Síol nachar milleadh, is díreach do cuireadh,
 don fhíneamhain a shíl ón Spáinn ar cuan;
 15 's don díseacht a geineadh an croidhe atá ag an
 churaídh
 ríphlanda an oinigh, fás Eoghain Ruaidh.

- 9 Ata EG⁷ EG² mionach ADD¹ LN802 coilluidh EG²
 coilleadh G² G³(LN802) coillíugh ADD¹ ocellaigh EG⁷
 cíodhna ADD¹ ceadna EG⁷ ceadhna LN802
 bainíugh EG² beanadh EG⁷,
 10 a líonadh EG⁷ sa ADD¹ mbilladh EG² brathar EG²
 ADD¹,
 11 fínealtuis EG⁷ fínehaltas EG⁷(G²) críonnacht ADD¹
 fionaltus LN802 is om gliocas LN802 dáodhnacht ADD¹
 tuigsí EG² ADD¹ (LN802),
 12 is om ADD¹ LN802 7 G³ fínealtas ADD¹ dáonndhacht G³
 daonacht EG⁷ bhriosa EG² tuisle ADD¹ sásuigh EG²
 aige failtugh ADD¹ sasughad EG⁷ a sásughadh G²
 sasadh LN802 sluagh EG² EG⁷,
 13 an síol nar millíugh ADD¹ díreach EG² a ADD¹
 cuire EG² curthadh LN802,
 14 fhíneamhun LN802 shíleadh EG⁷ shíolaidh LN802
 Sbáin EG² cuairt LN802,
 15-16 om EG⁷ G² G³
 15 'sgur don díseacht a geineadh an croidh ta aig an
 ccuraídh ADD¹ ta gan ghuradh LN802 ata an
 churruídh EG², is gur de ghíseacht a gcíonaigh LN 802
 gcinnadh EG²,
 16 rígh ADD¹ ríogh LN802 oinnídh EG² níníng ADD¹
 chíonaigh LN802 fás EG² ADD¹ dfas LN802
 o Eoghan Ruadh LN802,

Is ag Brian bhíos fulaing cliar agus coinneamh,
 díol as gach foireann is fáilte 'na goomhair;
 mar an iascach a chuireas fialmhúir dá himeall,
 20 'biathadh gach cruinneadh is gnáth dá chomhair.
 Gan fiafraigh ortha uile acht fiontaí 'na goinne,
 ag riar flatha is file, cláirseach is ceoil;
 cé bē ler mianach an fuscaldh, ag iarraidh 'bheith ar
 meiste,
 má thriallaid cá thoirghe-sin, ardóidh dóibh.

-
- 17 aige ADD¹ LN802 a bhíos EG⁷G²G³ ata ADD¹
 a bhídhis LN802 foillaing EG² nfuilling ADD¹
 fulaing EG⁷G²G³ fuirliong LN802 chliair G² G³
 coinneadh EG² coinneamh ADD¹G²G³ coineamh LN802,
- 18 díolios gach EG² riaradh gach ADD¹ díol do
 gach G³ LN802 dial do gach EG⁷ (G²) fuirrionn EG²
 fuirrin ADD¹ aione EG⁷G²G³,
- 19 iasg ud LN802 cuireas ADD¹ EG⁷ churthas LN802
 fialbhoird LN802 thiomuill EG² thimioill ADD¹
 himiol EG⁷ do hionnall LN802,
- 20 biadhuidh EG² biadhthugh ADD¹ gach duine ADD¹
 gacha ohruinnighios EG⁷G²G³ gan chruinneadh LN802
 is om EG⁷G²G³ do ghnáth G³ gnathagh EG²
 coir EG² ADD¹ coir EG⁷ cooir G³ choir G²
 do choir LN802,
- 21 fhiafraidh LN802 orra EG² ADD¹ EG⁷ G³,
- 22 ag om ADD¹ LN802 riaradh G³ flath ADD¹
 flaithibh G³ fileadh G² filidhibh G³
 ceol ADD¹,
- 23 sgibe ADD¹ an te EG⁷ G³ (G²) is gidh be LN802
 le ar EG² ler om ADD¹ mianach e an fuilge ADD¹
 le om LN802 ar mianach leis whiskey LN802
 leir mian leis EG⁷G²G³ fuscadh EG² whiskey EG⁷G²
 an om fuiscigh G³ is deimhin bheith G² (G³)
 ag clardh a bhthar EG² misge EG² ADD¹ EG⁷,
- 24 madh thrialluidh EG² ma om triallaid do thoighsean
 ardabadh nglór ADD¹ mar thriallaid do thoighsan
 gheabha siad go leor EG⁷ ma thriallann sé don toigh
 sin Bhriain mhic Eoghain G³ (G²) ma thriallad do
 thuighsan ardachaidh a nglóir LN802 árdamha doib EG²,

- 25 'Dhia, gan dūthaigh is fearann, cúirt agus halla,
ag umhlú faoi ghar an ardfhlaith Brian,
mar budh dūthchas don abhaill chumhra do threibh
uí Dhubhthaigh ghníodh goradh gáibhtheach i ngliaidh.
Tús catha is caraid chlúiteach Mhio Mathghamhan
30 do chnuasadh na creacha as cathair Áth Cliath;
[Is] sùgach 's is fearúil, is úr le lucht ealadhan -
go dúbailta lean an sármhacaomh iad.

-
- 25 Dhia om ADD¹ EG⁷G²G³ Strúgagh ADD¹ truagh EG⁷
go raibh duithe agus fearann G²G³ Dia LN802
duithe ADD¹ duithe EG⁷ dughtha LN802
et fearan ADD¹ court LN802 7 halladh EG² hala ADD¹
hallaigh LN802 (G³),
- 26 gumhlugh ADD¹ umhladh LN802 fo ADD¹ fuidhe LN802
ghir(?) EG⁷ don ADD¹ EG⁷ LN802 G²G³ deaghchroidhe
mhóir EG⁷G²G³,
- 27 mar om ADD¹ ducha ADD¹ duchas LN802 amhuil EG²
abhail LN802 cumhra EG⁷ chumhthra LN802 da EG⁷
threabha G²G³ threabhaibh LN802,
- 28 Duthaigh ADD¹ dhuithche G³ Dughtha LN802 níomh EG²
níudh ADD¹ gcorradh EG² gartha (?) EG⁷
gárrtha G³(G²) garaidh LN802 gaimhtheach LN802
ngliath ADD¹ G²G³LN802 ngliadh EG⁷,
- 29 tuis LN802 carad G²G³ LN802 (EG⁷) chluiteach EG²
clúitach ADD¹ cluiteach EG⁷ G² LN802 chluíteach G³
mhac ADD¹ Mathgamhuin EG² Mhagamhan ADD¹
Mhathghamhna EG⁷G² Mhagamhna G³ Mathghamhna LN802,
- 30 do om dhuisgeabadh ADD¹ chrúisuibh EG²
chnuasughadh EG⁷G²G³ is chnusaídh LN802 na om
creach ADD¹ creachaibh LN802 os ADD¹
cathar EG⁷ G² LN802 Atha EG² ADD¹ Aith LN802
Cliadh EG⁷,
- 31 is sugach G²G³ LN802 (EG⁷) fearamhthuill EG²
sas ur LN802 allúighain EG² ealadhan ADD¹ LN802
ealuadhion EG⁷ ealaídhin G³ ealaídhion G²,
- 32 dubailta EG² EG⁷ go om ag dublúghadh gach aiteas do
ghnáth a bhíos Brian G²G³ leanas ADD¹ leanann EG⁷
leanfa LN802 a ADD¹ sarmhac ADD¹ LN802
sairmhac fhial EG⁷ sármachaoibh EG²,

Mar beith gur éagadar ollaimh Éireann 's nach mairid
 bhéaradaois a mholadh i láthair dhom Bhriain;
 35 gach féile is fá Nodlaig léighfí as rolla
 fréamha(dh) na fola ór fhás an fial.
 Bheadh téada dá mbroscadh, séada dá bpronnadh,
 stéada dá sporadh is fásadh srian;
 léigheann dá scoradh, scéimh ar na scolaibh,
 40 agus cléir as na leabhair 'sásadh an triath.

-
- 33 Nar beadh ADD¹ bheith EG⁷ G² muna beith G³
 muna be deagadar LN802 ollamh EG² EG⁷ G²G³ LN802
 Eirinn EG⁷ G² G³ LN802 mairaid EG² G² mairion ADD¹
 mairtheann LN802,
- 34 bhearadís ADD¹ (EG⁷ G² G³) bhearfudaís LN802
 mholadh EG² mholamh ADD¹ Moladh EG⁷ G³ LN802
 a om moladh G² a om láir ADD¹ a om lathar EG⁷
 cum ADD¹ Bhriain EG² G³ Brián ADD¹ Bhrian EG⁷
 LN802 Briain G²,
- 35 fo ADD¹ LN802 gach EG⁷ Nolug EG²
 Nodhlaig ADD¹ (G²G³) Nodhlug EG⁷ Nodlug LN802
 leithfuigh EG² léighfidh ADD¹ LN802 leighfigheas EG⁷
 do léighfeadh G³ (G²) róla ADD¹ (G²G³)
 as a roll EG⁷ rolaigh LN802,
- 36 fréimh ADD¹ EG⁷ LN802 fréamheart G²G³ folla EG²
 óir EG² oar ADD¹ dar LN802 e an fial ADD¹,
- 37 beithamh EG² bhiadh EG⁷ G² bheidh LN802 dha EG⁷
 do LN802 bhrosgadh EG² mbrógadh EG⁷
 mbrosnadh LN802 seudaibh do LN802
 bronnadh EG² LN802 bpronnadh ADD¹,
- 38 steudaibh LN802 spurradh EG² sporradh ADD¹ ga EG⁷
 agus G³ LN802 (G²) fásguidh EG² is om faisgadh ADD¹
 fásadh om LN802,
- 39 leighinn LN802 air na LN802 sgiathaibh G³
 sgollaimh EG² sgoilteadh G²G³,
- 40 agus om ADD¹ is cliar LN802 cliair G³
 na om ADD¹ leabhar EG⁷ G² sásuigh EG²
 a sasugh ADD¹ a sasughadh EG⁷ G² G³
 a sasamh na dtriath LN802,

Bheir Brian, ceann fine, a mhian do gach duine
 ó iarla go file, ársa agus óg;
 laoch Liathmhaine is glaine, griarán an oinigh,
 Dia dā chur chugtha is ansacht na n-ord.

- 45 Fialmhac a chine, is fēachtar go Doire,
 achan iarsma chualdh roimhe, dream nach bhfuil beo;
 go mba bliadhnach a roinneas tighearnas a chlainne,
 's a' diadhacht 'na choinne i n-am scaramhna leo.

-
- 41 cionn finne EG² a ceann ADD¹ a ceann EG⁷ G² G³
 a cheann LN802,
- 42 aoirrsuigh EG² arsuigh ADD¹ (EG⁷N) arsuighe G² LN802
 (G³) is ADD LN802 oig LN802 file gan
 sárughadh gan chian EG⁷,
- 43 líadhmhuine EG² líamhuin ADD¹ liathmhuine EG⁷
 fialmhúineadh G²G³ liathmhun LN802 gloinne EG²
 grián EG⁷ oinnidh EG² a nínigh ADD¹
 einigh EG⁷ a n-ineagh LN802,
- 44 do LN802 chuir EG² ADD¹ EG⁷ G² G³ chugtha EG²
 chuige ADD¹ EG⁷ G² G³ chugainn LN802,
- 45 fialmhach EG⁷ fiallach G² G³ einigh ADD¹
 chinigh EG⁷ a noinigh G²G³ ohionaigh LN802
 agus G³ feachtair EG² fiachtair ADD¹
 flochtair EG⁷ fiachthar G²G³ fialmhur LN802,
- 46 ach om ADD¹ ach an EG² EG⁷ G² G³ LN802
 iarsmadh EG² iarsmach EG⁷ iarsme LN802
 aroimhe EG² an dream ADD¹,
- 47 go madh EG² go ma ADD¹ is go madh EG⁷
 'sgo mbudh G³ is go mo G² is gur LN802
 bliaghanaoh EG⁷ G² LN802 bliaghaineamhuil G³
 roineas ADD¹ tiagharnas EG² EG⁷ tigheardus ADD¹,
- 48 agus Dia teacht EG⁷ agus Dia theacht G²G³
 is Dia theacht LN802 gooinne LN802
 'nam ADD¹ EG⁷ LN802 sgarmhuin ADD¹ EG⁷
 sgarmhant LN802 sgarmhuint G²G³,

Tabhair an féirín s[e/o] i dtaiscíd, bhéirsí dom aiste,
 50 do Chéit is do Pheigídh, grádh leo is riaghail;
 d'inghean Fheidhlim, an bhreasnaí dhéadgheal a dheasas
 fēasta f6 mheas ar ardnós triaith.

'S a' mhaighdean gan easbhaidh déanta nó deise
 méine nō maise, is fearr cló is ciall;
 55 go mba tréitheach i dtreise ar chéadta dā bhfreastal
 is bēid-se 'na measc-san gan anrō bliadhain.

Tabhair mo chéad bean gan athrach faobhthaidh san mbealach,
 gan éadaigh dá bhfolach, slán dóibh siar;
 cuirleadh Bērnabí coróin phéarlaí ar mo bhannáil
 60 an uair a léighfidh sé an bheannacht ársa chian.
 Deaghmhao gan fallás, fēasta lucht seachráin,
 an tréanfhear a leanas rása na Niall:
 is iomdha oléir agus bochtáin is éigse go folláin,
 's gach aon díobh ar mearú i bpárlas Bhrian.

49 Beir ADD¹ a feirinnse ADD¹ (LN802) i om ADD¹ LN802
 dteasgaídh LN802 bheirsuigh EG² bheirse ADD¹
 bheirsigh LN802 don LN802 do néisde ADD¹,
 50 Khate LN802 Pígidh EG² Pheigídh ADD¹ (LN802)
 gradh ADD¹ LN802 rial LN802,
 51 's do ingean ADD¹ Feilim EG² Fheidhlim ADD¹ LN802
 an om ADD¹ LN802 bhréisnuigh EG² bhean bhreasnuigh ADD¹
 bhreasnaigh LN802 dhéadcaillce ADD¹ deudgheal LN802
 dheasios EG² dheasaigheas ADD¹ dhearcadh LN802,
 52 fa LN802 ar om ADD¹ triath ADD¹ na dtriath LN802
 triaith EG²,
 53 sa om ADD¹ LN802 Maédean ADD¹ an LN802 easmhuigh EG²
 deanda no deisa EG² deanta no déise ADD¹ is deunta
 agus is deise LN802,
 54 méin et moise ADD¹ mein agus LN802 fear EG² (LN802)
 clódh ADD¹ (LN802) et ADD¹ cial EG²,
 55 madh EG² ma ADD¹ is go mo LN802 treighach EG²
 treightheach LN802 ceada EG² cheudaibh LN802 ga ADD¹
 do LN802 bhreadal ADD¹ bhfreastail EG² LN802,
 56 agus LN802 beidsa EG² beinnse ADD¹ beidse LN802
 meas ADD¹ san om LN802 anroth EG² ainreo LN802
 bliaghan EG² a mbliaghna LN802,
 57 céad EG² beannacht LN802 gan fholach ADD¹ go
 hairreach LN802 faighfuídh EG² faedhbhaigh ADD¹
 feabhthaidh LN802 sa ADD¹,
 58 eadach ADD¹ LN802 do ADD¹ fholach LN802 uam siar ADD¹
 LN802,
 59 is cuirigh ADD¹ is curthaidh LN802 Barnabí EG² (LN802)
 Bernaby ADD¹ folach éadaigh ar mo bhádhuil ADD¹
 phearligh EG² LN802 air beandhail LN802,
 60 trath leaighfe ADD¹ leighfuídh EG² a léighfidhis LN802
 áirsuigh EG² arsaigh cian ADD¹ LN802,
 61 deasmac(?) EG² De mhac ADD¹ an de mhac LN802
 faillas(?) EG² allas is ADD¹ fheallus LN802 seachrán EG²
 62 an om ADD¹ don chraobh ghlan a leanas LN802 nial EG²,
 63 a mBíon cléir et ADD¹ agus bochdaibh LN802 follainn ADD¹
 fallain LN802,
 64 is gach aon dhíobhtha LN802, sgach uile aon dhíobh ADD¹
 aoin EG² mearrugh EG² (ADD¹) mearadh LN802 bpárlus EG²
 i om bpárlus ADD¹ bpárlas LN802 Brian ADD¹.

- Ar dteacht anois ar sáile don óg-so, Barún Sláine,
 10 is ordú leis ón mbainríoghain chum sásaithe na nGaothail,
 beidh onó na coille a' fás leis is torraibh ar chrannaibh
 's a' Bhúinn ag briseadh cárrthach le bláth beannaithe an ^{gairdín,}
 éisc.
 Beidh ór dā chur 'na mhadhma as dorn bhan is páistí
 fá thóirinnibh Bhaile Shláine, dā chaitheamh re gréin:
 15 na slóightibh ag éirghe ar ardaibh ag ól is ag leigean
 fan leomhan-sa d'fhuil na hAustria, ag fáiltiú dā mhéin.
 'S anois atā cabhair i ndán díbh, ó Chríostóir óg mac
 ar athfhilleadh 'noir ón státa is ón mbainríoghain le céim.
 Gach neach dā raibh faoi sclābhaidheacht, ag Gallaibh tar
 20 tóigfe an barún smál díobh, bráthair ceart Uí Néill.

- 9 Slaighné LN127 (Gv1) Tá sé teacht air sáile an tóigfhear
 barún Shláinghe $G^2G^3G^5(E^1)$,
 10 ordugha LN127 Gv1 mbainríoghain LN127 mbainríoghain Gv1
 G^2G^5 sásuighe LN127 Gv1 nGaothail LN127 Gv1 (E^1) agus
 órdughadh $G^2G^3G^5E^1$ mbainríoghain E^1 sásaidh E^1
 an sásamh $G^2G^3G^5$ nGaothail $G^2G^3G^5$,
 11 biaidh LN127 Gv1 toiruibh LN127 toiruibh Gv1 ta onódh
 na coilleadh $G^2G^5(G^3E^1)$ a' om $G^2G^3G^5E^1$ a's tórrtha
 $G^2G^3G^5E^1$ gairlín $G^2G^3G^5E^1$
 12 a's tá'n G^2G^3 's an E^1 (G^5) a réubadh $G^2G^3G^5(E^1)$
 a cárrtha $G^2G^3G^5E^1$ bládh E^1 beannuigh $G^2G^3G^5$ an om E^1
 'n íaisg $G^2G^3G^5$,
 13 biaidh LN127 Gv1 mhadhma Gv1 as dorn LN127 (Gv1)
 páistighe LN127 Gv1 ($G^2G^3G^5E^1$) tá'n t-ór $G^2G^3G^5E^1$
 mhadhmaibh E^1 mhámuigh G^2G^5 mhámuibh G^3 agus tórradh
 ban $G^2G^3G^5(E^1)$,
 14 Baile Gv1 Shlaighpe LN127 Gv1 ag teoirinnibh G^3
 ag teoirinte E^1 (G^2G^5) Shláinghe G^2G^3 (E^1G^5)
 da chárnughadh le $G^2G^3G^5(E^1)$,
 15 lámhuídh LN127 Gv1 Tá na slóighte $G^2G^3G^5$ Táid na
 slóighte E^1 éirghidh 'n-áirde E^1 n-áirde ann $G^2G^3G^5$
 a léiginn lámhaich E^1 ag léiginn lámhaidh $G^2G^3G^5$,
 16 Fan leóghan a leiginn slán dóibh an bráthair ceart Uí
 Néill $G^2G^3G^5(E^1)$,
 17-20 om $G^2G^3G^5E^1$,
 17 cobhair LN127 Gv1 aam díb Gv1 Christóir LN127
 Christóir LN127mhac Gv1,
 18 mbainríoghain Gv1, 19 raibhe Ls1, sáruighthe Ls1,
 20 barún LN127,

- Beidh torthaibh is meas ar ghéagaibh le linn a theacht
san réagún, -
an leomhan do scoith na bPléimeannach, eifeachtach ard;
35 an t-óigfhear gaisciúil éachtach cródha taisiúil
tréathach,
eolgach tuigseach béasach le léigheann is le láimh.
Is iomdha fuil dá thréanail insa ríoghraidh shuiltmhear
dhéidgheal,
ón impireacht 's ón Éigipt, ó Ghaothalaibh is ón Spáinn.
Beidh míle macaibh míorach agus fíon as cascaibh
Gréagach
40 arís ar hallaibh an tréanbharúin ghléighil bharrúil bháin.

- Cia hlongnadh tíorraibh 'géilleadh don mbarún fíre
Fléimeann,
mās uasal fuil dá léighthear san réimrolla ón airc.
'S go raibh seisear rí is céadta go ceart i dtaobh Uí
Néill dhe
is Mac Domhnaill thríd na obáile gach céim dá raibh 'na
pháirt.
45 Síol Mórdha muigh na mbéimeann oheireadh ór is fíon do
dh'éigsibh
's a bhaineadh comhar do ríoghraidh Laigheaineach le
gearlannaibh lá.
Ba oóir don rí so Créamhthain 'bheith cródha croidhiúil
céillí
a bhfuil a rósa gaoil-se in' éadan agus céad d'fhearbarr.

- 33-40 om $G^2G^3G^5E^1$
33 Bíaibh torthaibh LN127 Gv1 teacht LN127 Gv1,
34 sgoith na bhFléimeannach Gv1 aird LN127,
35 treadhthach LN127 Gv1,
37 fhuil Gv1 tréanail Gv1 ríoghruigh shuiltmhear LN127
Gv1 ionnsa LN127 Gv1,
38 Gháodhuilluibh LN127 Spáinn LN127 Gv1,
39 bíla míle LN127 Gv1 míorach LN127 (Gv1) casgaibh Gv1,
41 hlongná LN127 (Gv1) géillé LN127 Gv1 Is fearde
an tír $G^2G^3G^5(E^1)$ da ngéilleann an barún $G^3(G^2)$
a gheilleann E^1 a ngéilleann G^5 fíor G^2
maiseach Fléimíonn G^3 máighisdir G^5 uasal E^1 ,
42 arc Gv1 'sgach uaisle fuil do leightear go réim rola
an áigh $G^2G^3(G^5E^1)$,
43 raibhe LN127 Gv1 seisear LN127 teada Gv1 ttaobh
Gv1 de Gv1 ta fuil seisear rígh agus céad $G^2G^3G^5(E^1)$
Néill ann $G^2G^3E^1(G^5)$,
44 oheille LN127 páirt LN127 Gv1 Clann nDómhnaill
 $G^2G^3G^5E^1$ 'sgach taobh $G^2G^3G^5E^1$ dhá ngeabhann a
bpáirt $G^2G^3G^5$ de ngabhann páirt E^1 ,
45 bheireamh LN127 Gv1 dheagisibh LN127 (Gv1) Mhóirdha
bhuaidh na $G^2G^3G^5(E^1)$ mbéidhmíonn E^1 bheiradh E^1
bhéirfeadh G^3 chéadaibh $G^2G^3G^5(E^1)$,
46 bhaineamh LN127 Gv1 da Gv1 Laigheanach Gv1 G^5
bhainfeadh chóir as ríchte Laighneach $G^3(G^2)$
bhainfeadh ceart as rígtibh leighineach E^1
geurlanna lámh $G^2G^3G^5E^1$,
47 Créimhthain LN127 Chríomhthain Gv1 céilligh LN127
Gv1 budh oóir don laoch sin Éibhidh bheith
sturramhuil croidheamhuil céilligh $G^2(G^3G^5E^1)$,
48 rosa LN127 Gv1 tara bharr Gv1 's go bhfuil rósa
gaoil an éadan agus céad $G^2G^3G^5(E^1)$ a dh'fhearras
bárr $G^2G^3G^5$ d'fhearras bárr E^1 ,

Sláinte is fiche gan dearmad 'do choinne anois ón fhairge,
50 macnaidh fearúil feargach 's do chabhlach ar cuan.

Is duit ba dual go dearbhta 'bheith barrúil uasal artha,
'glacadh buadha go meanmnach 'bhfeargneart an tsluaigh.

Fáilte is míle céad dhuit, 'leinibh chródha chēillí,
ag teacht le flaitheas féile go hÉirinn ar cuairt.

55 Tá míle milliún maighdean do bhannaidh bán na scéimhe,
'do bharca ón mbarra ag léimne go céibh Inis Fáil.

'Mhic théid gan dearmad 'glacadh aer na fairge,

'ceartú léigheann is leabhara gan amhras ar cuan,

cionnas 'tá maighdean Agnes ~~dá~~dtug na céad' an sásadh,

60 an ríoghan chēillí leanbaí gan antoil gan ghruaim?

49-60 om LN127 G²G³G⁵E¹,

49 fithce Gv1 choinge Gv1,

50 macnuigh Gv1,

51 ar tha Gv1,

52 glaca Gv1,

53 oóilidhe Gv1,

55 bhannuid Gv1,

56 mharca Gv1,

57 glaca Gv1,

58 leighean Gv1,

59 ann sása Gv1,

60 riaghan Gv1 lenbudh Gv1.

MO CHUAI RT GO TULAIGH Ó MÉITH

SÉAMAS MAC CUARTA

1. Mo chuairt go Tulaigh Ó Méith,
an turas gan chéill budh mhó -
ag éisteacht le h-abhógaí Néill,
a' borradh 's a' méadú ceoil.

NIALL ÓG MAC MURCHAIDH

5. B'fhuras do tharraing gan duals
go Tulaigh bheag shuairc Ó Méith:
is, 'fhir chaolch, ná ceasnaigh go luath
do abhógaí shuarcais Néill.

SÉAMAS

- Is gan d'abhógaí thlocfainn-se slán,
10. dá dteagmhaidh mé lámh le Bóinn,
mar 'dtiocfadh 'mo choinne sa tsráid
na h-ainniribh, lán don tsról.

FOINSÍ : UCG⁹ p 46, G² p 80, G³ p 115, 24 C 44 no 42 (blogh),
23N 33 (blogh)

Cscrí : Agalladh Shéamuis Mhic Cúarta agus Néill óig mhic
Murchadh no Abhogaidh Néill G²,
Abhog Uí Néill agus Mhic Cúarta mar leanas G³,
Seamus mc Cuarta agus Neall og a Murchaidh UCG⁹.

-
1. talamh o me UCG⁹ 2. an om UCG⁹
3. abbgaidh G²(UCG^{9N}) re h-abhog uí Néill G³ dol roimhe le
hangaidh Neil UCG⁹,
4. meadadh G² UCG^{9N} 5. b'urus UCG⁹ tharnn UCG⁹
6. talamh beag suairc Ó Meadh UCG⁹,
7. g uar UCG⁹ g luath UCG^{9N}, 8. amhogaidh UCG⁹ neul UCG⁹,
9. is ó G^{3N} thugfransa UCG⁹,
10. deaguidh UCG⁹ gastuidh UCG^{9N}
11. go G^{3N} go ttigud na cuine UCG⁹,
12. ainndhiribh G²G³ hanraibh UCG⁹ tsroal UCG⁹,

NIALL

Goidé thuigeas tú 'thaobh ban sróil,
's nach gcanann tú ceol gan duais?

15. is dá mbeitheá 'na gcumann go deoigh,
nach n-éireochadh d'ordlach suas.

SÉAMAS

B'ionmhain leo cumann is grádh,
is meadhair i n-áit na bpóg:
is an ní sin a dubhairt tú ar ball -

20. budh chuma leo a bhás ná 'bheo.

NIALL

Ná mealltar thusa thríd chluain,
le h-ainnir na gcuaich mar ór:
muna mothaigheadh siad spracadh in do chluais,
ní chothaighid do chuairt níos mó.

13. sróil G^2 go de mar thuilleann i bhau UCG^{9N} ,
14. gcanuigheann G^2G^3 le ganain tu ceoltaib UCG^9 ,
15. mbeitha G^2G^3 deóigh Lsí mbeithsa UCG^9 bfochair UCG^{9N} ,
16. néarabhudh UCG^9 dorlach UCG^9 ,
17. Budh ionmhain G^3 ,
18. meadhar UCG^{9N} mart (?) a le na boóg UCG^9 ,
19. nídh Lsí sin om UCG^9 ,
20. gur cuma leo bhas no bheo UCG^9 ,
22. hainndhir G^2G^3 hinar UCG^9 , mar an as(?) UCG^9 ,
23. ann do Lsí mur mothdhaeadh a spreacadh UCG^9 chluos UCG^9 ,
24. chothaid G^2 chocuid UCG^9 nías Lsí,

SÉAMAS

25. Is iomdha sin ainnir gan ghruaim,
nach bhfaca tú - thuas ag Bóinn -
nár mhaith leo an ní sin dá luadh,
's nach n-amhairceadh uatha dá chómhair.

NIALL

- Is deas a chuireas tú cluain
30. orm-sa, - lúb is meang;
is d'aimhdheoin daille do shúl,
go gcraithfea na h-ubhla ar crann.

SÉAMAS

- Dá gcraithfinn na h-ubhla ar crann,
a fhir do ní an rann fán mbord,
35. is iomdha sin cailín deas donn,
nach ndíúltfadh ar an dall-sa póg.

NIALL

- Is iomdha sin ainnir faoi shról,
dár bh'ionmhain do cheol 's do rann,
's gur mór leo anois do phóg,
40. nach maireann faoi phór do chrann.

-
25. ainndhir G^2G^3 inir UCG⁹ 26. bhfacaidh G^2G^3 shuas Lsí,
27. nídh G^2G^3 lúath Lsí do mareadh an gach(?) sin do UCG⁹,
28. uabh G^2 bfoife UCG⁹ chóir Lsí,
29. ró-dheas G^3 chuiras UCG⁹, 30. oramsa Lsí mang UCG⁹,
31. do naimhdeóin G^3 'sa dinan UCG⁹,
32. gcraithfa G^3 gcrathfa G^2 graifeadh UCG⁹ h-abhla Lsí,
33. húbhla Lsí is da grafaín(?) UCG⁹,
34. ghnídh Lsí an bhord UCG⁹,
35. 'sis iomdha UCG⁹,
36. ndíúltagh G^2 ndíúltadh G^3 dubaltu UCG⁹,
37. fuigh Lsí shroil G^3 sroil UCG⁹ inir UCG⁹,
38. bh'annbail UCG⁹,
39. innis Lsí,
40. fuigh G^2G^3 fith fau sa (?) chrann UCG⁹,

NIALL (AR LEAN)

1. Níl sin crann san gcaoinchoill is fearr toradh agus
tortha, ná an crann cearnach caramhnach camhogallach
céanna sin, de bhrígh nach bhfuil uair, uain ná aimsir
ins na cúig agus ocht bhfíthchid déag lá a bhíos ins a'
5 mbliadhain, nach bhfaghtar ubhla milis min-
mhogallach do thortha agus do thoiraidh an chrainn sin.
Mar, is fiadhnaise dhuit-se ag Aristotle nach bhfuil
ríogain óg uasal do mhnáibh na beatha do bhlaiseadh do
thortha an chrainn-se nach dtuit $\frac{1}{2}$ eadh i sruth seirce
10. agus síor ghrádh leis na cnoca corracha cuas-
dhearbtha a bhíos fá bhun an chrainn bhlasta mhilis
sin.

Óir is é 'deir Aris' san leabhar,
ós é do rinn meabhair ar mhná,
go m'ansa leo an crann sin 'na ngabhal,
ná teagasc is meabhair na dtráth.

-
- 1 ní bhfuil Lsí choilligh G^2 cillidh UCG^9 fearr tortha agus
tóra UCG^9 ,
2. tórtha G^2G^3 ,
3. camhogalach G^2G^3 comogalach UCG^9 céadna Lsí do bhrígh Lsí,
uaine G^2G^3 uathna UCG^9 aimsara UCG^9 ,
4 bhfíthchid G^3
5. mbliaghain G^2G^3 mblian UCG^9 bhfaghar UCG^9
6. bhogallach G^2G^3 mionbogalach UCG^9 do thórrtha agus do thoiriadh
 G^3 , dó thorradh agus do thortha G^2 do thorta agus do thoiraidh
a crionsa UCG^9 ,
7. fíoghnuise G^2G^3 , finase UCG^9 dutsa UCG^9
7. Aristotal G^2 ,
9. mhná UCG^9 bhlasuadh UCG^9 thórrtha G^3 ,
10. ttutu UCG^9 sthearc UCG^9
11. dharbha UCG^9 bios UCG^9 fa an crann UCG^9
-
41. is sé G^2
42. os sé Lsí do nī mobar UCG^9
43. go mbudh annsa G^3 'nn a G^3 ,
44. teagas UCG^9 ,

SÉAMAS

45. Is binne ná Aris sa leabhar,
teagasc is meabhair na dtráth:
's nach iongnadh nach dtuigeann fear bodhar
gurab anásta gabhal le rádh.

NIALL

- A fhir chaoich, má tá mise bodhar,
50. 's nach dtugam-sa cabhair do mhná,
is ort-sa bheirthear mo mheabhal; -
ní locht orm gabhal do rádh.

SÉAMAS

- Is locht ort-sa gabhal do rádh
ag milleadh cómhádadh an cheoil:
55. 's dá bhrígh nach raibh mise ag mhá
ní fhac[~]/th[~]/as mo pháiste ar bord.

NIALL

- A fhir chaoich, níl comhartha is fearr,
ná tuitim i ngrádh na bpóg;
budh líonmhar do chumaisc le mnáibh,
60. gídh nach bhfac[~]/th[~]/as do pháiste ar bord.

45. leabar UCG⁹
47. íongnamh G³ is inaídh nach UCG⁹ 49. chaoch Lsí,
50. dtugam comar UCG⁹ mhaimh UCG⁹,
51. bhearar UCG⁹ mhobail UCG⁹,
52. lot UCG⁹ oram G²G³,
54. milídh UCG⁹ comharda don UCG⁹ comhárdughadh G²
comhárdamh G³,
55. is om do bhrígh UCG⁹ dá bhrígh G²G³,
56. fhacas G³ bhfacais UCG⁹ G²,
57. chloch UCG⁹ cómharthadh G²G³,
58. tuitiom G²G³ tuitaim UCG⁹,
59. mnamh UCG⁹,
60. ce nach bhfacas UCG⁹, bhfacais G²G³,

SÉAMAS

B'ionmhain liom cumann is grádh
 ó na h-ainniribh, is frasaí póg;
 is dá luighid ina mbrataigh ar lár,
 a fhir bhodhair, char bh'fearr liom leo.

NIALL

65. Bíom-sa ag ainniribh uasal,
 is cha dtig ar mo chluasa cam,
 bráth bhíos tusa 'stamadh 's a' stuacadh,
 's ag imtheacht, 'do bhuabhall dall.

SÉAMAS

- A ghaota salach gan stuaim,
 70. nach cineálta thuas ná thall,
 chan damh-sa is doiligh gach uair,
 má cumadh ort cluasa cam.

NIALL

- Guidheam-sa fearta mhic Dé,
 ós As a ním féin mo rann,
 75. an fear a bhain éisteacht den mbodhar,
 go mbainidh sé 'labhairt den dall.

61. b'anmhuil UCG ⁹ ,	62. hainndhiribh Lsí,
63. inna Lsí Ca dean f oíd na mbrutaidh UCG ⁹	
64. leam G ² is fhir UCG ⁹ ,	
65. in-araibh UCG ⁹ ,	
66. chá Lsí is om UCG ⁹ chluasa a cam UCG ⁹ ,	
68. gimthiacht G ²	69. ghaodtha G ² G ³ ,
70. shúas ná hall G ² G ³ ceanalta G ² cinalta UCG ⁹ ,	
71. dúsa UCG ⁹ ,	73. guidhionsa Lsí,
74. ghnídhíom G ³ ghníodham G ² níom UCG ⁹ ,	
75. bhuaín G ² ,	
76. a labhairt G ³ meanaidh UCG ⁹ ,	

SÉAMAS

- Ní minic a d'fhreagair nac Dé
fear bodhar gan chéill ná a rann.
is olc do chuid mallacht, a Néill,
80. 's go dtuitfidh tú féin 'na ngeall.

NIALL

Agraim go cruaidh thú, a Dhaill,
ós agat atá 'n planda is fearr,
má fháigthear thú i móin ná 'ngleann,
fáig agam an crann sin, dóibh.

SÉAMAS

85. Is beag ar na h-ainníribh álainn,
bhar gconadhair nó rámhailí ceoil;
's gur seirbhe leo an crann úd dá dtráchtar,
ná'n caisearbhan is gránna gleo.

78. a om UCG⁹,
79. sdad do do chuid mallacht UCG^{9N},
80. ttutfi UCG⁹,
81. eagram G³ UCG⁹ eagra dhaim G² a om G² UCG⁹,
82. ata an crann UCG⁹
83. is ma fhaigar UCG⁹, 85. hainndhiribh G²G³ hineiruib UCG⁹,
86. econadhair G² econadair G³ mur acumar UCG⁹
na rádhmhuillidh G²G³, da rafla UCG⁹
87. crann do dratar UCG⁹,
88. easarbhan (?) UCG⁹ grána G³,

SÉAMAS

- Níl sin caor nó caisearbhán san muir Ghréagaigh
 is mó a tharraingeas fola agus fíoradhbhar mioscais idir
 sibh-se agus na h-ainniribh álainn, mara dtráchtar ar an
 gcrann crosta céasta coinnealbháite sin. Óir na hughdair
 5 bréagach bréan-shalach sin ag Aris, ní ionchreidthe iad;
 dá bhrígh nachar scríobh Aristotle aon fhocal go
 cródhúil, nó go caithréimeach ar mhnaoi nó ar
 bhandáil ariamh adeir go bhfaghtar measaibh agus mór-
 ubhla ar an gcrann sin gach am san mbliadhain: ní
 10. fíor dhó-san ná dhaoibh-se sin, dá bhrígh nachar
 bhain tú féin ariamh de do chrann acht dhá scréachán
 is dóighte agus is mí-mhaisighedár fhás ar chrann ná
 ar ghéagán ariamh, óir ní bhlaiseadh do mhuc ná do
 mhadadh féin dhíobhtha agus ní mó go dtuitfeadh na
 15 tortha céanna, gídh mór do shéidfeadh fíorghaoithe
 an bhráid. Is fiadhnaise dhamhsa ag na fáidhe
 fiornaomhtha Aaron agus Elias agus Maoise, gur tré
 choirthibh an chrainn so do tháinig an díle ar an domhan
 (i n-anallód) léir báthadh an cine daonna go h-aon ochtar
 20 amháin díobh : agus, mar an gcéanna, do loisceadh
 Sodom agus Gomoradh le teine as na flaithis dá
 cheannfháth.

-
1. cáora no caisthearbhan G^2G^3 caothra no caisearnhan UCG^9 ,
 2. thairringios G^3 thairnghios G^2 mo tarnas UCG^9 ,
 3. mioscais om UCG^9 eadra sibse UCG^9 ,
 4. a om dratar UCG^9 ,
 5. cinailbarte agus na hugdar UCG^9 húghdar G^3 ,
 6. sin aig a leighean Aristotil nar sgríobh anocal go.. UCG^9 ,
 8. bhandail G^2G^3 9. mes UCG^9 ,
 10. sin om UCG^9 mblian UCG^9 ,
 11. dhíbhse G^3 bhuain G^2 sin a.n. mur nach muinfar de do ach
 dha UCG^9 ,
 13. do ighte G^2 , dóithte G^3 ,
 14. geaganaibh UCG^9 ,
 16. tórrtha G^3 ,
 17. shéideadh G^2G^3 do shéideadh fíor om UCG^9 braigh UCG^9
 fíoghnuise G^2G^3 ,
 18. dho-sa UCG^9 19. Moses UCG^9 tré om UCG^9 ,
 20. díghle nar bataid caona daoine UCG^9 in-anallód om G^2UCG^9 ,
 21. báthamh G^2G^3 cinne dáonndha G^2G^3 ,
 22. daoibh UCG^9 do chusradh UCG^9 ,
 23. flaithios G^2 flaighthis G^3 as na flaighthis om UCG^9 ,
 24. chionfáth G^3 chionn G^2 ,

SÉAMAS

Amhlaidh deir file agus saoi,

90. gur bh'iomdha mac rí 'bhí boéin;
gurab é mian is antoil a' tsaoghail,
a d'fháig Solamh go fíor faoi léan.

NIALL

Bhí Solamh i bpór chlann Dé;

- ná bí 'd'ughdar le bréag, 'fhir chaoich;
95 ní dhamnaighthea a' nduine go héag
fá 'bheith i bpeacadh le maighdean chaoimh.

SÉAMAS

Ní hughdar mise le bréag,

- acht mar chluinim i ndiaidh na naomh -
gur damnaigheadh tuilleadh 's deich gcéad,
100. fá bheith 'gcathaigh gan chéill le rnaoi.

89. saothibh G^3 mar dear an file san UCG^9
90. gurab G^3 (UCG^9) rígh G^2G^3 raoigh UCG^9 ,
91. agus antoil G^3 ,
92. a om G^2 fuigh G^2G^3 Solamh shios faoi UCG^9 ,
94. d'údar UCG^9 ,
95. dhamnuighear a nduine G^2G^3 dhamantar an duine UCG^9 ,
97. mesí G^3
98. chluinim G^2 a ndiaigh G^2G^3 (UCG^{9N}) a nead UCG^9 ,
99. damnadh UCG^9 ,

NIALL

Dá ndamantaí tuilleadh 's deich gcóad,
as a dtáinig ó Éabha anall,
b'fhearr le gach mnaoi faoin ngréin,
go mblaisfeadh sí féin don gcrann.

NIALL

105. Níl riachtanas mealladh ná oléid,
ná do dhuine bheith dá mbréagnadh i n-alt,
acht iad-san thig chuca(dh) go réidh,
bheith dá stácadh ar éadan báin.

-
102. a's a dtáinig G^2G^3 is a dtanaic UCG^{9N} as a om
shiolaidh o UCG^9 ,
106. 'nált G^3 a nalt G^2 no duine UCG^9 ,
107. tugha ga réid UCG^9
108. bheith om UCG^9 banc G^2 ,

XLII.

NARCISSUS AR ÁILLE.

1 Narcissus ar áille Seán ua Raghallaigh,

Absolom a d'fhás as clár rí Bréifne;

a bhfuil tuilte gan tlás ó lár rí Néill ann, -

scáthán gach mná faoi rása na gréine.

5 Sé chluinim dá thrácht gach aird de Éirinn, -

"An bhfaca sibh áilleagán breágh na maighdean?"

Míl 'ud má chífir ar fraoch ná ar mónaidhe,

ar faithche, ná ar mhaoilinn aoibhinn fhódghlan,

macaoidh mhic Aoidh mhic mhaoithgheal Mhórdha,

10 tabharthar ualach uaim i gcló dó,

d'ainniribh stuama nuagheal ómra,

gan cabhair ón fhuacht acht a ngruaig go feor leo.

M'ansacht fo thrí ar mílidh méirgheal,

aon chraobh dhídean mar a bhí Theseus,

15 'thug an maoidhm don chrích sin Créta,

an "monster" gaoil le gclaoirdhí Gréagaigh,

d'imthigh lena shearc Ariadne agus Phaédra;

- mar sin a bhíonn gearn ó gach neach ar an Raghailleach.

FOINSI : G² p 65 G³ p 157.

Cscrí : Seághan Ó Raghailígh. Mac Cuarta oct.G³
Sea'an Ó Raghailígh. Mac Cuarta oct.G²

-
- 1 Narcisus Lsí Seáan Lsí. 2 rígh Lsí Absalom Lsí,
4 gríaine G³
5 chluinim G² de dh'Éirinn G³ do Éirinn G²,
6 áilleacán Lsí,
7 Míl 'ud (?) Lsí cífir G² chidhfir G² fraoch G²,
8 faithe G³ faiche G², mhaoilín Lsí,
9 macaoidh mhic G³ mac Aoidh mhic Aoidh mhic mhaoithgheal G²,
mhic Aoidh mhic mhaoithgheal G³, M(h)órdha Lsí,
10 tabhairthear G² dhó G³ gclódh Lsí,
11 d'aindioraibh G² d'ainndhiribh G³ éomra G³
12 comhar G² bhfúacht G³
13 m'ansacht Lsí méirgheal G³,
14 mar bhí Theseus G²
15 máoidhm G³ (G²?)
16 an monsthar G² gcláoirdhídh Lsí,
17 a d'imthigh G³ Phédra G²,
18 a mbídhionn Lsí,

- A churaidh na ruag bheireadh buaidh gach pátrún,
 20 ar litir, ar luathas, ar uaisle, ar áille;
 'bhí frithir i n-am buailte, ar chruas do láimhe,
 mar Achilles ag comhlann sluagh Phriamus;
 tusa 's do chruadhlann duaisiúil dána
 i dtaise le truaigh' agus /'n/gruaim le náimhde.
- 25 Go mba marthanach buadhach ar uain an fhódghlais
 an macnaidh ghluais uainne as uachtar Fódhla;
 sceallán a ghluais anuas ón trón sin,
 den treibh is uaisle i n-uachtar na fógrainn,
 a bhfuil Teamhair agus Cruachan go buan leo pósta; -
 30 chaill siad a gcuantaí 's a ndúithe le nuaghaill.

- 20 ar litir, ar lúathas G^2 , air fhúadach, air lúathas G^3
 22 slúagh Ls1 "Achilles" 7r1. Ls1,
 23 chruaidh Lann G^3 chruaidh Lainn G^2 , dúaiseamhuil G^2G^3
 24 trúaighe G^3 agus grúaim le Ls1,
 25 marthannach G^3 go ma G^2 go mbudh G^3 ain uain G^3
 a nfód-ghlais G^3 ,
 26 macnaidhe G^3 macnaidh G^2
 27 "Throne" G^3
 28 fóg rainn Ls1,
 29 a om G^2 as G^3 acas G^2 ,
 30 núadh Ls1,

'Sé Seán Ó Raghailigh an tréan-fhear armúil
 ealaídhneach, méiniúil, méirleabhar, meanmnach,
 'bhfuil rolla na réx in' éadan dhearg-ghruaidh .
 Samhail Chú na neacht ná mar rabhairt Mhéadhbha le
 Feargus,

35 ná mar Chonall, tráth d'éirigh, a mhéar ā dheargadh,
 i gcathaibh fir Éireann, tráth rinn a ngéarleanmhaint.

Nachar bh'aoibhinn an áit a bheith 'bpálás Rí Bréifne -
 gach líne den scárloit i n-almriot 'na phéarlaí, -
 'g ól fíontaí na Spáinne as lánchupaí Gréagach,
 40 ag an Mílidh a d'fhás as ealta na héigse,
 gan scíth ar an tsárfhear acht ag fáilteadh do
 Ghaodhlaibh, -
 mar Ghuaire na dtáinte, go raibh ádh agus séan air.

31 armamhail Lsí Seá'an Lsí,
 32 ealaídhíneach G^3 alaighneach G^2 méur-Leabhar Lsí
 méineamhail Lsí,
 33 ann éadan Lsí, rola Lsí,
 34 na -om mar rabhairt G^2 mar om G^3 re G^2 ,
 35 tra G^2
 36 i om G^2 oathaibh fir Éirinn G^2 tra G^2
 37 righ Lsí,
 38 a n-almriot Lsí,
 39 chupaidh Lsí,
 40 d'fás Lsí, állta Lsí,
 41 sárfhear G^2 ,

XLIII.

NÍ MAITH IS LÉIR DAMH.

- 1 Ní maith is léir damh na leabhair Ghaoidhlig',
 is ceart a léighim gídh go bhfuilim dall:
 is gur docht an scéal liom an treibh so Ghaodhalach
 gan osadh éigin faoi chosa Gall.
- 5 an curaidh réimiúil den fhuil is tréine,
 dá gcuirfeadh Éirinn as cumas Gall,
 's go bhfeice mó na céadt(h)a dá loingis gléasta
 le Mac Airt Uí Néill a' teacht le treise 'nall.

FOINSÍ : G_1^3 p125 , G^3 p81 , G^4 p175, G^5 p32,
 , E^1 p74 , M p8.

Cscrí : Mac Airt Uí Néill Séamas Mhac Cuarta cōt. $E^1 G^3 (G^2)$
 Na Leabhair Ghaoidheilge, G^4 (blogh)
 Na Leabhair Ghaoidheilge by Courtney G^5 (blogh),
 Mac Airt Uí Néill. Séamus (.i. Dall) Mac Cuarta
 ro chan M.

-
- 1 Ní maith $G^2 G^3 M$ Is maith E^1 Gídh nach léur G^5
 ($G^4 G^3 n$) dhamh E^1 (M) Ghaoidhlig $G^2 M$ Ghaodhailge G^3
 Ghaoidheilge $G^4 G^5$ Ghaodheilic E^1 ,
- 2 's is E^1 léighiom $G^2 G^3 E^1$ léighfinn $G^4 G^5$ ge E^1
 gídh $G^2 G^4$ cia M 's go bhfuilim G^5
 bhfuilim $G^2 G^4 (G^3)$,
- 3 Uadh is docht E^1 treibhsí E^1 Ghaodhlach $G^3 M$
 is nach mór an léan atá air threibh na nGaodhalsa G^5
 (G^4 - is nach mór an léim),
- 4 osamh G^2 fuigh $G^2 G^3$ chosaibh E^1 o chosa $G^4 G^5$,
- 5 curadh M don M bhfuil G^5 is tréightheach G^5
 tréigheach G^4 ,
- 6 do chuirfeadh E^1 chumas E^1 geall $G^2 G^3 (M^n)$ A
 fuair urraim áedhreach 7 bhainfeadh 'n geall $G^4 G^5$,
- 7 bhfeicidh E^1 bhfeicfead M na om M i luingheas
 do loingis M 's go ccluinion na céadtha dá lucht
 luingis déanta $G^4 G^5$ céadta M,
- 8 ag teacht M anall $E^1 M$ Go bhfuil mac $G^4 G^5$
 a ttreise nall $G^4 G^5$,

Tá mo churaídh cruadhghaite 'na cheann ar shluaighthe
 10 den gcineál uasal chuaídh soir 'ar sáil;
 den fhuil is uaisle 's is binne luaidhtear,
 a choinnigh suaimhneas i n-Inis Fáil.
 Acht anois is truagh sinn faoi chneas an chuain chaoín
 fan mílidh luathghasta 'filleadh slán;
 15 gur fá binn a luaidhtear an bile buadha,
 an buinne buanlasta 'noir ōn Spáinn.

Tiocfaídh an saoi, mac Airt mhic Aodh,
 fear freastail maoin' ina gceannsfáí béim,
 laoch lasta líomhtha 'fuair searc is síorghrádh,
 20 de stoc na ríghthe 's nár fhan 'na ndiaidh.
 Acht anois ós crích dhúinn re flaith na fírcheart,
 10 congnamh Chríost agus mhic Airt Uí Néill,
 's ar a theacht chun tíre go mbudh gearr go scaoilfidh
 do bhochta as príosún ina thalta féin.

9	churadh M	cruadh dhaithte G^2G^3	chruadh líomhtha E^1
	chean E^1	shluaighthe E^1 ,	
10	chíneal E^1	tar M	sáile E^1 ,
11	tréine a luaidhtear E^1	luaidhtir G^2	
	a luaidhtear G^3 ,		
12	chuingbhidh E^1 (M)	Innis Lsí,	
13	sin M	fuidh G^2	fa G^3E^1 chuan G^2 choin M,
15	buadhach E^1 ,	16	buinnean G^{3n} ,
17	an saoi díl E^1	an tsaoi mhac Art M	Aodha E^1M ,
18	freasdal maoin E^1M	ann a cceannsuigh G^2G^3 (M)	
	as ceansúghadh béidhm E^1 ,		
19	a fuair E^1	fíorghrádh M,	
20	ríghthe G^2G^3 M	righ mear E^1 ,	
21	críoch dúinn E^1	re G^2G^3M	acht tre flaithibh fírcheart' E^1 ,
22	congnadh G^2 (E^1G^3)	as mheic E^1	is mhic M,
23	theacht an tíre G^2G^3	chum tíre E^1M	go mo gearr G^2
	go mbudh G^3	go madh M	is gearr E^1 sgaoilfeadh M,
24	bhochtaibh E^1	príosún $E^1(G^3)$	príosún M dtallta G^3
	ttaltaibh E^1 ,		

25 Tíocfaidh Brian Mhac Airt go fialghasta,
 an dalta griánúil de scoith na leomhan;
 an mhíl gan íotacht a d'fhás ón diadhacht -
 is fras a d'iarrfadh 'bheith 'scapadh óir.
 Gē gur fada ó thriall sé 'cur a shearc i gcéill dhúinn
 30 's nachar stad a mhéin acht a' lasadh gleo,
 go bhfanaidh Dia sinn go teacht an tréanfhir
 le bheith 'glacadh riaghalach insna talta romhainn.

Muna dtagaidh an chlann sin le treise 'nall,
 'sé bheir mē 'n amhgar faoi dhochar clan;
 35 gur theastaigh an t-am ler chóir dhamh cuimhniú
 gur bhris mo leanta le racht 'na ndiaidh.
 Fan gcuraidh calma bheadh ar thoiseachampaí
 a' scoilteadh náimhde is a' cothú cliair;
 mo chroidhe 'gus m'ansacht an caiptín meanmnach
 40 bhí ar scoil na bhFrancach 's ina dtathaigh e 'ríamh.

25 fiail M, 26 sgoith M sgaith $G^2G^3 E^1$,
 27 mhíl G^2 ,
 28 d'iarrfadh M is fras é d'iarrfadh a E^1 ,
 29 gídh G^3M cuir G^3 chur se a shearc E^1 i gcéill E^1
 dúinn M,
 30 's níor stad E^1 a mhéin mhaith acht $G^3 E^1 M$
 a mhéin acht G^2 ,
 31 bhfanuigh $G^2G^3 (E^1 M)$ tréinfhir M fhiail fhir E^1 ,
 32 glaca M riaghala E^1 riaghlach M taltaibh E^1
 reómhainn G^2 ,
 33 ttigeadh E^1 anall E^1M Dá ttíucfadh an dream so le
 treise nall a choídhche G^4G^5 ,
 34 'n amhgar E^1 a d'fáig mesí namhgar sa nois a bpéin G^4
 (G^5 - sa mbochtaibh bpéin).
 35 is gur $E^1 (M)$ cuimhneadh G^3 Tá mé cinnte gur
 thuit mé a tiomsughadh G^4 is anois le cinnteacht gur
 thuit me tiomsughadh G^5 ,
 36 leannta G^3M rát E^1 agus bhris mo leantaigh $G^4(G^5)$,
 37 churaigh E bheiththeadh E^1 an curaidh calma don fhuil
 is teann teas $G^4 (G^5)$,
 38 a sgailteadh námhaid as choitnughadh cliar E^1 a sgailte M
 cothadh G^2M gus a G^3 cliar E cliarr M
 ag briseadh a náimhde 'saig cothughadh cliáir $G^4 (G^5)$,
 39 chraoidhe E^1 captaoin M meanmneach E^1 acht mo
 shearc is m'ansacht an coirneal meanmnach $G^4 (G^5)$,
 40 bhídh E^1 'sna dtathaigh E^1 'sann a G^3M 'sann
 dtathaigh G^2 fear fraoch na bhFrancach snar mheathaigh
 réim G^4 fear sgáoil na bhFrancach sna'r dtathuigh
 ríamh G^5 ,

Toirbhir cual bheannacht bhreasnaí uam-sa
 i bhfabhairt shnuadhdhaite ar lasadh óir,
 is ag a maireann uainne de threibh na huaisle
 do ghaiscíd bhuidheachta cheart Thír Eoghain.
 45 Nach dtig dár bhfuascailt fá imeal/1/ cuantaí
 neach dár ghluais ar a n-astar leo;
 is gan osadh uaire ag an ainneir stuama
 acht a' fliuchadh 'gruaidhe le frasa deor.

A chabhair díleacht, a mheabhair daonnacht,
 50 a sheabhaic dhaoineach ar mhaithéas Gaodhal,
 a bhfuil feabhas tíre dá raibh i gcríonnacht -
 an fear dob fhéile do chlanna Néill.
 Searc gach saormhná mac Airt ón daorsa,
 dā rachadh ríghthe ina dtalta d'éag;
 55 's gurab ar hallaí aola budh chóir don riaráí
 'bheith scapadh cíos' ar lucht tathaithe téad.

41 Toirbheir G² Toirphear G³M Tabhair E¹ breasnaidh E¹
 bhreasnaidh G² M (G³) uaimsi M,
 42 bhfádhbhairt M snuadhdhaighte E¹,
 43 's ag an maireann M,
 44 de ghaiscídibh E¹ buadhachta M,
 45 gar E¹ chuantaidh M,
 46 aon neach E¹ M deir ghluais E¹ n-aistior M,
 47 osughadh G² infhir E¹ aingir M ainndhir G²G³,
 48 acht aig E¹ gruaise M a gruaise E¹
 frasaibh E¹,
 49 díthleacht G³ M daonacht G²ME dhaonnacht G³,
 50 a sheabhaic faobhraich E¹ d'aoineach M dh'aoineach G³
 Gaodhail G²G³ sheabhac G²,
 51 feobhas E¹ de rabh E¹ rabh M,
 52 de chlannaibh E¹ do chlann Uí Néill M chlann a
 Néill G²,
 53 on tsaoirse E¹ daor so M,
 54 racfadh G³ do a rachfadh E¹ ríghthe M
 ríghthe E¹ (G²G³) ttaltaibh E¹ dh'éag G³
 ag éug E¹,
 55 hallaidh G² (G³M) hallaidhibh E¹ aolda M aoldha E¹
 aoldhaite G³n budh dual E¹ ba M ríaraighe E¹,
 56 a bheith E¹M a sgabadh chíosa E¹ a chíosa M
 tathaigh Isí,

- Nár thēigh mé 'n uabhfeart go bhfeicfead sluaigh
 ag teacht le buaidhneart go hÉirinn aill;
 slíocht Eoghain Ruaidh na longa suadhcheart
 60 a chuirfeadh nuabhroid ar chéadt(h) Gall.
 Bhéinn go subhailceach ag amharo uaim
 ar Bhreatain chluasach a' scéinrith uainn;
 's an curaidh buadhach 'na cheann ar shluaigh
 a' fuagra nuachatha ar éiríogh oróin.
- 65 Is fada an ré liom ó chogadh Shéamais,
 Dánair Éiriceach a bheith i bhFódhla Fáil;
 is treibh Mhilesius i dtursa 'géagcaoin
 'gceasnaighe faon is gan sócamhal fhagáil.
 Is measa an scéal liom nō 'bhfuil a léan
 70 ar Inis Ealga ag nuaGhaill lán,
 mo churaidh réimiúil a chur i gcéin uainn
 ar thonna tréana na bóchna táin.
-
- 57 Na'r theithim i nuaighfheart E^1 'núadhbhfeart G^2G^3
 nuaigh-bhfeart M bhfeicfid $G^2(E^1)$,
 58 buadhneart M uill G^2M Gail G^3 aill E^1 ,
 59 long lán suadhcheart E^1 ,
 60 cheathaibh Gall E^1 Gaill G^3 chéadta Gaill M,
 61 Bheidhinn E^1 uaimse E^1G^3 uaimi M,
 62 Bhriotain $G^2G^3E^1$ Bhreatainn M roith $G^2G^3E^1(M)$,
 63 curadh M shluaightibh E^1 ,
 64 aig fuagraidh E^1 éiricibh E^1 chróin M,
 65 rae Ls¹
 66 Dánair 's éiricidh G^3 éiriceach E^1 a om E^1G^3
 a bheith om M,
 67 agus G^3 a dtuirse $G^3(E^1)$ 'géagchaoin G^2
 ag éugcaoin $E^1(M)$,
 68 'gceasnáoidh G^2G^3 a cceasníomh E^1 ag ceasnaoi M
 socamhuil M,
 69 iona bhfuil E^1 ,
 70 Eilige G^3E^1M ,
 71 a chuir G^2M ,
 72 thonnaibh E^1 thona M.

NÍ MÉ FÉIN A CHUIR.

- 1 Ní mé féin a chuir a' chéad chloch i gcaiseal -
Dhroichead Ath;
's ní chuirfinn sé chōiste 'séideoig go malaídh an
tSliabh Báin.
Más Gréagach an phéaoōg nī phloothar a onámh:
is níl aocht oréafóg san léinteoig sin ort-sa,
'Sheon Tágh.
- 5 Tá bean a chois Bóinne 'ní cóta agus tuilleadh ar líon;
is tá feoil ar bord i nGaillimh dá dhíol.
Tá beoir go leor i Londain is fíon;
is iomdha fear óg a pōsadh 'nuraídh le mnaoi.
- Ní fhao/ṭh/as an Rí 'meilt snaoisín sa nGráinsigh riamh;
10 's ní hí Saedhbha nio na Midhe do shíneas ar a'
mbainríoghain bliadh.
Ní minic a bhí bean luighe ag Pápa ar sliabh,
is iomdha pota díghe a díoladh i nDroichead Áth le
bliadhain.
- FOINSÍ : LN869, A¹ p 61 (31), EG146 , EG p11b,
EG⁶ p37b, F p 177
- LSÍ ELLE : Don^{v11} p98, UCG⁵⁴ p2.
- Cscrí : An fear ceadna [1. Seamus Mac Cuarta] EG,
(EG146). Séamas Mo Cuarta oot. F.

-
- 1 do chuir LN869 an EG F goaisial EG
Dhroichead EG⁶,
2 cóiste EG⁶ shéideoig LN869 A¹ EG146 EG⁶ seideoig EG
shéideog F maluigh F (LN869) ann tsleibh bán EG⁶,
3 phiocar lsí onámh A¹ EG EG⁶ EG146 F,
4 oréfag EG⁶ leinnteoig EG⁶ Sheoin F EG146 EG⁶,
Tágha A¹ EG146 EG EG⁶ F.
6 bhord EG⁶ nGaillimh LN869 EG146 F nGaillimh A¹,
7 Lundoinn LN869 A¹ (F EG EG⁶ EG146),
8 iomghaidh EG⁶,
9 rígh lsí san EG⁶,
10 Sadhbh EG⁶ Séadhbha LN869 a mbainríogan F an A¹
a mbairighin EG⁶,
11 is minic F EG⁶ shlíabh EG146,
12 a om A¹ EG⁶ EG146 i om A¹ EG146 EG F
nDroichead LN869 nDroichead A¹ EG⁶,

Dhíol Seón mhac Cearnaigh carr do ghabaiste nua:
is thug Siubhan nio Ardghail cárta do dhuine le clú.

15 Is minic a dharn Brian Bearnach cailín i gclúid:
is iomdha fear Gallta ón tsráid sin Londain go Lugh'.

Is mór an tubaiste nár fhiosraigh mé 'Cháto riamh,
ná do Ovid file bhí go hullamh ohun mnáibh a riar.
Ar nós an leinibh nach ibheann, is nach áil gan biadh,
20 ní beo sibh gan fir is ní háil libh iad.

13 ghobaiste F EG⁶ EG146 EG núgh A¹,
14 Cathaill A¹ Árdail EG146 EG⁶ F do om EG⁶ EG146
clú A¹,
15 dharnn lsí,
16 tsráidsi A¹ sic A¹ Lugh EG F EG⁶ EG146 Lúghmha LN869,
17-20 om LN869 EG146 EG F,
17 dhatha EG⁶,
19 áill A¹,
20 sibhse EG⁶.

XLV.

Ó THUGAIS Ó UGHARAIBH.

1 Ó thugais ó ugharaibh Inse Fáil
do choimission uile go hiomlán,
ag Ros na Rí 's as Teamhair Chuinn,
ag do dhuit-se do chraobh chumainn.

8 Ó d'imigh Dallán Forgaill uainn,
Torna is Seanchán an athair,
níor goireadh ríoghollamh i n-Inis Fáil
acht tusa, 'Dhomhnaill Uí Maolriadhain.

Ó thugais buaidh thar gach tír
10 go fearann uasail an airdrí,
ag so do choróin ríogh(dh)achta dhuit
a Dhomhnaill geannmnaidh an Ghaoidhlig.

Beir uaim is aithris do Bhrian,
go dtugais oghainn as imchian,
15 ó laochraidh Chláir Chobhthaigh uile,
an chraobh ag Domhnall mar deirid.

Níl ar úir Éireann anois
ollamh nó saoi re seanchas,
nó ríoghraidh ar slíocht Míleadh anois
20 nár gheall dó-san gan imreas.

FOINSE : LN 127 p 295.

Cscr. : Seamas mac Cuartadh cō

1 innsi Ls,	2 co hiomlán Ls,
3 ag ross na ríogh sas Teamhar Ls,	
6 Torna et Ls,	7 ríoghollamh Ls,
8 Maolriagháin Ls,	
10 uasail an airdrígh Ls,	12 geannmnaidh an Ghaoidhlig Ls,
14 cugain Ls,	17 níel Ls,
18 saoi th Ls,	19 Míleadh Ls,
20 imres Ls,	

A Dhomhnaill Uí Maolriadhain 'fuair tigheardas ar

fhlaitheas na nGaodhal,

ó ollaimh is ó thriathaibh Chiarraí, Chonnacht' is Néill,
tabhair an ealadhain-se siar is cuireadh Brian Ó Ceallaigh

. 'na dhiaidh,

is fá choróin do ríoghachta bliadhain go mairidh tū

is céad.

21 tigheardas Ls,

22 Ciarraidh Ls,

23 cuireadh Ls,

24 céad Ls.

XLVI.MAIRG A THAOBHAS BEAN UM DHIAIDH.

1 Mairg a thaobhas bean um dhiaidh,
focal sin 's a chiall 'na ghar:
ní gnáth tuile nach dtéid i dtráighe -
ionann sin agus gradh na mban.

5 Mairg duine bhraitheas é féin,
mo bhreithbheart is dá heis do chím;
ní bhraithfidh neach, fir nó mná,
mo rún féin go brath arís.

A bhean chumainn chruthfhial,
10 do bhí agam ariamh i ngaoil,
mairg a leigeas a rún le mnaoi
fua(i)r agus cacach(?) ataoi fam chion.

Ní thiubhraidh orlach ar ór
don inghean is óigsnúadh:
15 cia gearr inniu agus inné,
do bhuaidhair an tuigse mé, mo nuair !

FOINSE : LN 82 p 167

Cscr : Pl68 - Seamus m Cuairtadh cē

3 ttaid a ttraighe Ls,
5 duine bhⁿ aitheas Ls,
6 mo bh^eith bheart as Ls,
7 ní bhⁿithfidh Ls,
10 an gaoil Ls,
11 a rún t mo (?) Ls,
12 fuair 7 cac^c ataoi fam chion Ls,
13 thiubhraidh Ls air ór Ls,
15 enoigh 7 ané Ls,
16 bhuaidhair Ls,

2.

Oram-sa féin fritheadh an locht,
 ní baeg nod dá chur i gcéill;
 rug ar gcumann céim tar ais -
 20 buailtear duine dhá shlaith féin.

Do chualas féin, faða ó shoin,
 cumann deise ar ndol a rainn;
 fear ó Mhumhain na múr ngeal,
 is fear eile do leith Cuinn.

25 Do bhādar dhā bhliadhain déag,
 an dis scoláir' sa scoil shuaírc;
 gan deaghail do cheachtar dhíobh,
 Ag taisteal Éireann dheas is thuaidh.

D'éis a múinte i mbailte scol,
 30 an chúpla ar nach gclos béim,
 do thionscain gach duine don dís,
 a dhol gan stad dá thír féin.

Do bhí freagra an fhir ó dheas,
 's na srotha deor ag teacht óna ghruaidh:
 35 "Is eagail liom, a ghrádh, 'bhfaicim
 gnúis a chéile go lá an Luain."

"Dá dtigeadh ", ar an fear ó thuaidh,
 "oic do cheachtar againn dá bhrígh,
 os ag deaghail dhúinn anois
 40 go mba duit-se ohias a dhíth."

18 chuir Ls,	19 air cumann Ls,	22 arainn(?) Ls,
23 múir Ls,	25 bhliadhain x Ls,	26 sgol Ls,
28 En dheas is thuaidh Ls,		33 fragra Ls,
34 sroth <u>ad</u> h dear (?) Ls,		
35 a ghrádh bhfaicim Ls,		
38 a gan Ls,		
39 deighuill Ls,		
40 go ma Ls,		

3.

Cosmhail gus anocht,
 A bhean na bhfolt slin,
 gur b'í freagar an fhir ó thuaidh
 fuaras 'n-áit an deaghail grinn.

45 Chugam féin - is bim gan fhear -
 A stuadhinghean na rosc mall
 A fear le nach beitheá réidh
 ní leigfinn féin, ar chéad mairg.

Gach ar leigeas riot dom rún,
 50 A ghéagan ur an aigne ní sháimh,
 aithnighim dhíot a cheilt ar chach
 's go bráth 's a cheilt ort.

Mairg dá ra adh (?) go lár an grádh;
 duine dá éis ní hiomlán :

55 ní bhíonn an croidhe slan mar sin,
 's gan grádh eile 'na aghaidh.

Dochonairc mé, miste damh,
 ri-gan chruthach threin 'mo chodladh
 Ag so an codladh do chealg mé
 60 mairg dar toghladh an t-abadh.

An ainnir is áille corp
 ós trem chodladh dochonairc,
 gan sinne ar suan choidhche -

truagh giorradh na geamhoidhche.

41 Cos <u>m</u> Ls,	42 bheann Ls,	43 fragur Ls thuth Ls
44 fúairras Ls,	46 mb <u>e</u> ll Ls,	47 beitheareidh Ls,
50 gheag Ls anaigh ná Ls,		
51 aithnighim Ls,	53 da <u>r</u> ab ga Ls,	54 hiomlán Ls,
56 aigh Ls,	5	
58 trein mo chodladh Ls,		
60 togl an tab <u>a</u> dh Ls,		
64 geamhoidhe Ls,		

65 Do shíneamar taoibh ar thaoibh
mise agus an ainnir fhoitchaoimh;
m' dhara lámh tair-se uall
Agus lámh na taibhse thoram.

Buach cumhain liom a laohra
70 choidheche d'ēis a hagallmha:
srotha is milse nō mil,
guth a cinn-se do chluinsint.

An chuid is deirge dā gruaidh glain
is re goradh cearta is cosmhaill;
75 stur (?) is bail ghile na ban,
mar thúis ainghlí a hanál.

Dar lá táir méad a maise
ag féachaint a deilbh-se
is ī an ghrian an ghartha ar ghloine,
80 fuaim aghaidh na hinghine.

Gach siubhal, gach seasadh, gach tarraing, gach triall do ním
gach lámh thoram, gach fala, gach fiair, gach fíor,
gach meabhail, gach gangaid, gach beacadh 'na diaidh do ním
an corp don talamh 's a' t-anam do Dhia na ndúl.

-
65 shineanair Ls,	66 innir Ls,	67 dhárre láimh tair si
68 laimh Ls taibhsi thoron Ls,		Ls,
70 choidhe Ls hagallanha Ls,		
71 srotadh as millse Ls,	72 chluinsinnt Ls,	
73 gl g Ls,	75 stur as Ls ghille na ban Ls,	
76 thus ainghlidhe Ls,	77. lá táir Ls,	
79 an ghairrtha Ls,	80. aigh Ls,	81 seasadh Ls,
82 gan fala Ls,		
83 gcanguid Ls,		
84 ndiúl Ls,		

5.

85 Naoi bhfichead toircheas gan bhréig
 Rug bean Ádhamh budh glan gníomh:
 rug a hinghean budh caoincneis
 naonbhar i ngach aon toircheas.

Naoi míle, nóchad, naoi gcéad,
 90 sé mhíle ní hiomar bhréag:
 ag sin scéala gan scáth,
 aois an domhain go hiomlán.

Ó rugadh rí na rí san nBeithle
 go bas rí Uilliam nár chan gó,
 95 do b'é an t-ochtmdhadh lá don ré
 muin dar dhá choll 's a' dó.

Deich n-uaire agus trí fichid
 mithid dhúinn doll, dhá choll 's a' dó;
 uaire fire na bliadhna,
 100 Seacht gcéad agus ocht míle.

Deich mbliadhna agus bliadhain ar leith,
 sé chéad go maith ar mhíle;
 aois Mhic Mhuire san tSamhradh the
 b'íodh a fhios agaibh a dhaoine.

85	tórrchios Ls	86	b	Adhamh Ls,
88	naonmhur Ls,			
92	domain Ls,			
93	righ na ríogh Ls,			
95	do = be Ls,			
97	7trí fithchid Ls,			
101	deith Ls,			
103	thei Ls,			

RACHAIDH MISE GO DROIMBILE.

- 1 Rachaidh mise go Droimbile is beidh bonn beag chun óil
liom,
mar 'bhfuil mac na muirne bhí pronnach len' óige:
Toirdhealbhach 's a' donndreach a mbíonn compōrt ina
cheoltaidhīb,
do mhianach na sonnfhlath chuireadh ollchath ar chōigeadha.
- 5 A dhuine théid go Droimbile, beir compāin rōmhór leat,
do mo ríoganaibh-s/ē/ lomnochtaigh ina bhfoirm shneachta
ar bōcnma;
gan do dhion umpadh acht a ndonnfhoilt, 's a mbonn
crochta ō nōblaí,
's ag Beití, bíodh mo chonlán-sa go hionlán ar a hōsta.

FOINSÍ : N , EG³ p50b, L p110,
23 F 22 p112, 23 H 32 p123, 24 E 26 p51
G³ p17, G⁶ p290. /aistriú7/

LSÍ EILE : BFxxxB p3, G⁴ no 39.

Cscrí : Drombile F22 H 32,
Comhairle Sheumais uí Cuarta do Bhetí ní
Mhaircíd, bean leanna. She kept a house of
ill fame: G³,
Comhairle Shéamais Mhíó Cuarta do Bheitígh ní
Marcaigh. Bean leanna, G⁶.

- 1 racha me L rachadh F22 rachfaidh mes1 H32 (G³-G⁶)
Dróimbile N biagh L chum EG³ L H32
len óil liom G³G⁶,
2 a bhfuil EG³ H32 G⁶ a bhí G⁶ pronnach Ls1
a dtús óige G⁶(L) an' óige G³,
3 sa donn dreach N (EG³) is do dhreach L an dondreac G³
is domdreach H32 's a' om G⁶ a bhfuil LG⁶
a mbeidheadh G³ mbídhéan H32 ceoltaidhīb N EG³
an a cceoltaigh L cheóltaibh H32 cheoltaigh G⁵(G⁶)
ceoltairīb F22,
4 sonfhlaith H32 seanlaoch L churfadh ollchattha L
a chuirfeadh G⁶ chóigibh G³G⁶(L),
5 'fhir a théid L théighid G⁶ bíodh compain L
cumpain N EG³,
6 do mo ríoganaibhs N EG³ do ríoghuinibhs L
ríoganaibh is H32 de ríoguinibh G³-G⁶ lomnocht L
sa ndonfhuilt gan chorughadh L in om a bhfoirm G³G⁶
sneachta EG³ (H32),
7 gan map dhíobh is rinbhlas na mbíonbheach ar a bpogaibh L
umpa G³G⁶ ndonnfholt H32 G³G⁶ crochte N (EG³)
crochta H32 anoblaigh H32 sa mbántroighthe ndóibe G³G⁶,
8 aige L Bety N Beitigh G⁶ bhi mo L
a bhíos an G⁶ (G³) choonlan L an conlann go G³(G⁶)
ar ósta L (G³G⁶),

A Bheití chuīn chéillí na séimhros is mórdha,
 10 taiscíd̃ do chuid maighdean nō beidh Rēamonn dā bpógadh,
 Toirdhealbhach lena bhéarsaí is na trēathra 'bhí ag Ovid,
 's a inghean Mharcaigh an deaghnchroidhe, ná léig éigniú
 na n-óigbhean.

Tiocfaidh Pádraig leo a shuirghe, mac Aodh, mhic Giolla
 Domhnaigh;
 is cúis bháis dō, gach inghean díobh 'theacht saor uadh
 's gan a bpógadh:
 15 beidh Orpheus agus Naos leis 'cur siansa ina mheóraigb,
 Erasmus agus Cicero, Terpsichore is Calliopea.

Tiocfaidh Samuel dā bhféachain, mac Eadbhaird, mhic Seoirse,
 pronnfaidh dhōibh féirín is beidh na maighdeanaidh-se 'g
 61 leis,
 acht coimhead nach dtiubhraidh éigin ar mo ghēagaibh gan
 phósadh,
 20 's a Bheití, na léig ēagoōir ar na deaghmhnā gan chōtaí.

9 Bhetha EG³ Bhety N ciuin EG³ F22 céillid̃ F22
 mórrdha N EG³,
 10 taigidh F22 H32 cumhdaigh G³G⁶ tabhair aire do mo
 chuid L mo EG³ F22 H32 G³G⁶ maidean no bídh L
 maighdin G³ no om do bhiadh EG³ biadh N Remonn N
 Réadhmonn G⁶ gá H32 bpóga EG³ F22,
 11 vérsigh N EG³ bhéirsigh F22 (H32 G³) re versaidh L
 treatna EG³ tréithe H32 tréarrtha G⁶(G³)
 teartha L aige L Obhid G³,
 12 Mhairiogh G³ reachroidhe L eigniomh L
 nóigbhan N EG³ (L),
 13-20 om L
 13 shuirigh G⁶ (G³ H32) Aoidh G³ Ghiolla G⁶ Dhomhnaigh N,
 14 cūbhais N EG³ báis G³G⁶ inghin G³ teacht H32
 a theacht G³G⁶ uadh om G³G⁶ uaidh H32
 ab padad H32 F22 sgach H32 's om G³G⁶,
 15 biadh N EG³ Naos EG³ Neos F22 H32 ag cur G³G⁶
 cuir EG³ F22 meoraibh F22 H32 mheoire G⁶ mhéora G³,
 16 Terpsiphore N EG³ Caliopeus F22 H32 Caliope G⁶
 Calipso G³,
 17 Somhairle G³G⁶ gá H32 bhfeachaint G³ Edbhaird N (EG³)
 Eduirt G³ Éadbhuirt G⁶ mac EG³ Sheórsa G³ (G⁶)
 Sheóirse H32 Seóirse N EG³,
 18 pronnaidh N EG³ pronnadh F22 H32 is pronnfaidh G³
 (G⁶) orrtha G⁶ maighdeans F22 H32 (EG³)
 maighdin G³G⁶ ag 61 H32 G³G⁶ a gol EG³ F22,
 19 comhead N EG³ dtiúbhradh H32 G⁶ (G³) ttiubraid F22
 air na géugaibh G³G⁶ pósadh H32,
 20 deaghmha N delgh mhnáibh G⁶ dé mhnáibh G³
 choituidh N (EG³) ohúitiughadh H32 chótaidh G³G⁶,

Tiocfaidh Sēamas nach gruama ann is beidh subhailce gach
 ceoil leis;
 is binne leo nū na cuacha gach fuaim shnasta óna bheol-san;
 beidh "pastime" gach uaisle aige, mar bhuachaillí
 "October",
 's mur seasmhair chun a bhualte, beidh a' sluanaí dá
 bpógadh.

- 25 Tiocfaidh Beirigh na Coille Cuachaigh [e] ann, ar a'
 chualt sin, 's beidh Pól leo,
 fir Oirthiar lena sluaighte is cuid d'uaisle Thír Eoghain:
 beidh oéad fear as Cuail[gn]e, is seabhaic uaibhreach na
 Bóinne ann,
 's mur gcoinnigh Beirtí uatha iad beidh na suairchmhá dá
 gcóradh.

- Tiocfaidh an Doctúir mhac Íubhair, 'tá ar dhísleacht na
 n-óigfhear,
 30 is bhéarfaidh balsam mar an íce do gach inghean díobh le
 solás:
 acht, a Bheirtí, ná taobh leis, ar mhíle punta óir iad,
 nó meallfaidh lena chaoineas gach naoi ghlan don cóib sin.

- 21-44 om F22 H32
 21 Siomas L Brian G³ nach bhfuil G⁶ ann om LG⁶
 suaimhneas L suairce gach G³G⁶ ceol G⁶ ris L,
 22 'sas L ná na G³ nó om G⁶ shnasta om LG³G⁶
 fuaim dena oheol san G³,
 23 beidh guideachta G³ gach uair leis mur LG⁶ uaisle
 leis G³ de bhuachaillidh óga G³ bhuachaill G⁶(L),
 24 muna seasaidh tú G⁶ seasa tu L is mur aisir G³
 dhum LG³G⁶ buailte L G⁶ biagh L na cluanaidhíbh G³G⁶
 cluanaidh N EG³ (L),
 25 Beirigh EG³ Barney G⁶ Brian G³ cuille cuachaig
 N EG³ cuilleamh L an chúil chluanaidh G⁶ (G³)
 ann om LG³G⁶ a om EG³L ar chúirt LG³G⁶ (EG³)
 sin om LG³G⁶ leis G³G⁶,
 26 Oirthir G³ Oirthior L le om L leis na G³G⁶
 is cuid om agus uaisle G³ Thír Eoghain leo L G⁶,
 27 beidh guideachta o G³ ó Chuaile ann G³G⁶ is an om
 seabhaic L an om seabhaic G⁶ uadhbhreach N (EG³)
 uachtraic G⁶ uaibhrigh G³ ann om L G⁶,
 28 acht muna gcoingbeaidh G⁶ ach mug gcoingbhuidh G³
 is ao mur gcuinabhaigh L uaibh G³ uaithfa L
 suairc mhna L (EG³) ecoradh N EG³ gcóireadh G³
 da bpógadh L,
 29 doctúir N doctair L dochtur G⁶ mac Aobhair G³
 Ciomhair L G⁶ 'tá ar om is disleacht L
 tar disleacht EG³,
 30 bhéaraidh N (G³) bhearaidh EG³L mar íce LG³G⁶
 dho EG³ mnaoi L inghin G³ dhiobh LG⁶
 dhum solais L solas EG³,
 31 acht om L thaobh EG³ taoibh thusa L
 ponta LG³G⁶ oir é L,
 32 meallthaidh N EG³ re LG³ oirbh sin EG³
 choibsin L den cóip sin G⁶ (G³),

Tíocfaidh tréanfhear dā bhfuascail, mac subnáilceach
 Airt óig ann,
 fréamhcheart dona huaislibh, dār dhual flaitheas
 Cóbhthaigh:
 35 cia go bpronnfadh dona sluaighte, dá mba leis fuarchlár
 fionn Fúdhla,
 aocht, a Bheirtí, nā léig uair leis iad i n-uaigneas dā
 bpógadh.

Is fada mise gan ghuaillí, 's níl fuascail níos mó dhamh,
 's go bhfuil tréise mo dhā ghualainn ina n-uaigne le
 oois Bóinne:
 L'fhuras damh 'dhol ar buailidh dá mbeadh Ruaidhrí is
 Brian óg liom,
 40 mo chéad crádh, mo cnruadhohás, mo luathbhás, mo dheara.

Acht is iad so ní mo bhuaireadh, is fuaradh Néill óig
 uaim,
 cuid mhór do mo shubháilce, bheanadh ualach don mbrón díom:
 is ó chuireas dúil dā gcuallacht, mo ghruaimgháir, mo
 dhócamaí,
 ár mbeannacht leo go Luan bhráith, go buanchathair na
 glóire.

53-45 om L.

33 bhfuasgailt G^3G^6 mac suaire atá éolach $G^6(G^3)$ art EG^3 ,
 34 de'n uaisle G^3G^6 dar'b dual G^3G^6 Chobhthaigh G^3 ,
 Cóbhthaigh G^6 Caibhthaigh EG^3 ,
 35 na go EG^3 gídh G^3G^6 bpronnadh N EG^3G^6
 da madh N EG^3 sluaighte maithreas fuar chlár G^3G^6
 fuair chlaire fionn N fuar clár EG^3 fionn om G^3G^6
 na Fúdhla G^6 ,
 36 'sa G^3G^6 na taobh i n-uaigneas leis uair oidhche no
 ló iad G^3G^6 ,
 37 mé G^3G^6 ghuaillidh N (EG^3) niel N fuasgal EG^3
 fuasgailt G^3G^6 mó agam G^3G^6 ,
 38 ghuaillann $G^6(G^3)$ ann uaigne $G^3(G^6)$ chois na
 Bóinne G^3G^6 ,
 39 dhamh dol EG^3 bualuidh G^3 mbiadh N EG^3
 Ruadrí N da mba G^3 Ruadhraigh $G^6(G^3)$,
 40 's mo dheora G^3G^6 ,
 41 aacht om $EG^3 G^3 G^6$ go do ghnídh G^6 bhúadhreadh N EG^3
 fúadagh G^6 fuadadh G^3 ,
 42 dem G^3G^6 bhainfeadh G^3G^6 uallach G^3 den G^3G^6 ,
 43 aacht ó G^3G^6 chuiris N EG^3 oíl da gcuaillgeacht G^3G^6
 ghar EG^3 ghéur is mo $G^3(G^6)$ dhócail G^3
 dhócamaíll EG^3 ,
 44 seacht mbeannacht G^3G^6 bhrath EG^3 cathar EG^3 .

PÁDRAIG ÍBHEARS.

- 1 Sagart óg ó chois na Bóinne,
 a bhfuil gear na gcomharsan le chéile air,
 a bhfuil gear na n-óg agus gear na n-ord,
 is gear le pósadh na oléire air;
- 5 'bhfuil gear is ró-shearo ag Anna 'gcomhnaí,
 an marthain mhómhar den éigse,
 's go mb'fhearr a' sódh leí 'bheith 'n-aice a ghlórrthai
 ná coróin órbhuidhe na Gréige.
- 9 Oá ndeachaidh an t-óigfhear a dhualdh san ord uainn
 i goeangal phósta le maighdean?
 bainríoghan eolach na bhflaitheas mórghil,
 le stadann cóistí na gréine.
- 13 Is dalta dhó féin mac na hóghe,
 ler gearradh slóighte na hÉigipt':
 's go mairidh dhó féin gear na Róimhe,
 is, 'dalta Ioseph, ná tréig é.

FOINSÍ: G² uimh 58, G³ p 93

Cscrí : Pádraig Íbhears. Séamas Mac Cuarta ógt. G³,
 Pádraig Íbhears. Mac Cuarta oct. G².

-
- 1 ua lsí,
 2 a om G² gcomharsann lsí,
 3 aas lsí,
 4 agus G³ fhair G²,
 5 Nainidh G² i gcómhnaidh G², 6 marthainn lsí,
 7 m'féarr lsí léith G³ ghlórrthaidh lsí,
 11 éolach G³ bhflaithe G²,
 12 stadan G² cóistidh lsí,
 13 dhó lsí,
 14 ngearrthar G²,
 15 agus G³ na lsí,

- 17 A Phádraig íbhears, is tú maó na ríogaine,
 'bhfuil gean is fínealtas is féile ann.
 Is gur tuirseach Peter agus Lúcas íbhears,
 is Malaigh an ríogain 'do dhiaidh-se.
- 21 Ná fan san tír sin, 's do bhuime 'síorghol;
 bí gasta 'críochnú do léighinn,
 's ar do philleadh arís insan astar céadna,
 leis an text a mhíniú ann, i nGaoidhlig.
- 25 Blocaire ábalta as Dún - áth - Pádraig,
 croidhe fearúil fáilteach na féile,
 a bhfuil guidhe ón Athair, a shíleas grása,
 is bhéaras dealra as na réalta,
- 29 le do philleadh, a Phádraig, anoir 'ar sáile,
 le congnamh an Phápa is na cléire;
 's nar bhainidh gábhadh ná briseadh báro dhuit,
 go seinnfidh an chláirseach i n-Éirinn.

-
- 17 ríogain G^2
 18 is (féile) om G^2 ,
 19 sgur G^2 Luky G^2 ,
 20 agus Mailigh G^3 ,
 22 críochnadh G^2 léighinne lsí,
 23 annsa n-astar lsí,
 24 a text G^3 ,
 25 Dún-ath-Phádraic G^2 ,
 28 agus G^3 bhearas G^3 is na lsí,
 29 a Phádraic G^3
 30 cúnghamh lsí,
 31 ná briseadh lsí,
 32 sinnfígh lsí,

- 33 Beannacht Dé leis, ó neamh na gréine,
ar lasadh léighinn insna grásaibh;
is beannacht maighdean, ar ceangladh lei-se é,
a bhfuil coróin réalt uirthi i bPárrthas.
- 37 Beannacht Mháire Mhagdaléne,
beannacht Iacób is Dháibhí,
is mo bheannacht féin agus beannacht Éireann,
a choimhead sean don Athair Pádraig.
- 41 Beannacht Mhaolise is na nAithreacha naomhtha,
's go leanaidh an tsaoi sin le chéile;
is beannacht fhirinneach ó Anna Baollá/1/n,
an leanbh is fínealta tréartha.
- 45 Beannacht na naodhnán, na mbocht 's na ndíthleacht,
is beannacht Íosa, dá n-éisteacht.
'S go mairidh an tsaoi sin ar oheanúil 'chríonnacht,
go ceart ar mhianach na cléire.

-
- 35 leithe se é G^3 ,
36 uirthi is',
38 agus G^3 ,
41 nAithreacha G^2 ,
43 Nanny G^2
44 tréarrtha G^2 ,
45 naodhnán isf,
46 ndéisteacht G^2 ,
47 chríonnacht G^2 , críonnacht G^3 cheanamhail isf,
48 céiligh lís,

- 49 Nach fada an oéillí don tseabhao tréanfhir,
lainneach léimneach na Bóinne;
is go bpillidh 'n spéirmharoach arís go hÉirinn,
ohuaidh a dh'fhoghlaím léigheann ó lucht éolais.
- 53 Is ádhbhar éagcaoin dá mhuintir féin é,
a bheith 'Lisbon aeraon i goomhnaí,
's gan foal scéala, aocht i bhfad ó chéile,
go gcaithidh sé a théarma insna hordaibh,

-
- 49 oéiligh L₁¹,
50 luinneach l₁¹,
52 dh'foghaim l₁¹ lucht l₁¹.
53 mhuintir l₁¹,
54 áedhearach G₂³ aidhreach G₂²
56 gcaithfidh G₂³

XLIX.'SÉ MO GHÉARDHEACHAIR CHLÍSE MAR D'ÉAG TREIBH NA DTIORTHA.

'Sé mo ghéardheacair chlí-se mar d'éag treibh na dtiortha,
's'na Gaodhail bhras' ar díbirt is ag osnaidh faoi ghruaim;
's gan aoinneach dár ndísle don taobh dheas nó chlí dhinn,
dár geraobhghaiscíd dhídin le (a) seastai ar gceart suas.

5. Ón nGaodhal ghlas an ghrísfhuil fuair éifeacht ar mhílte,
ghníodh tréanneart sna críochaibh 's do scaoadh gach sluagh,

FOINSÍ: DON¹ p 146, MAL¹ (e) UCG²⁰ pl, L^A p 11, L^B p 196,
G³ p 23, G⁴ p 65, G⁶ p 288, 23MN 33 p 425.

LSÍ EILE: DON^{VII} p 143, CAM 4436.

CSCRÍ: Seamas McCuarta^{cc}. DON¹,
Séamus Mhac Cuarta ^{cc} UCG²⁰ (L^B),
Tuíruidh Eachrim L^A
Tuireadh Eachraim, Semus mc Cuarta cct N33,
Tuireadh Achruim (or Each-Dhroma) le Seamas Dall
Mac Cuarta G³,
Tuireadh Achruim, Séamus mhac Cúarta cct. G⁶ (G⁴).

1. dochar N33 chlísa DON¹ L^A chlithsa L^B chlesi G⁴G⁶ gur sug
L^BG³G⁴ G⁶ dtiorthann UCG²⁰,
2. geidhil DON¹ Ghaeidhil MAL¹ Gaedhil UCG²⁰ Gaoidheal L^A
Is go bhfuil Gaedhil N33 sa cceasnaoi MAL¹ UCG²⁰ ag
ceasnaidh L^B a ceasnughadh N33 fuigh DON¹ MAL¹ (UCG²⁰)
ghruim MAL¹,
3. eneoche DON¹ (L^A) aeneach MAL¹ (UCG²⁰) ndioslacht L^B
san MAL¹ UCG²⁰ den L^BG⁴G⁶ teabh MAL¹ cli DON¹ chlith
L^B dhuinn L^B N33,
4. dear DON¹ L^A ghaisgeamhuil N33 (L^B) dhíodín DON¹L^A
dhighdean MAL¹ dhídean UCG²⁰ (G³G⁴G⁶) a om MAL¹ UCG²⁰
L^AL^BG³G⁴G⁶ le seasamh N33 sás MAL¹,
5. nGael DON¹ Gaodhal MAL¹ ghlas om MAL¹ on Gaodhal ghlas
UCG²⁰ glas G⁶ den chraerc ghlas N33 (L^B) air ghrís MAL¹
UCG²⁰ uir ghrís.. L^B N33 fuar DON¹ mhíltibh UCG²⁰ (N33),
6. níumh DON¹ L^A níodh UCG²⁰ (MAL¹) ghnídhheadh G³G⁶ (N33)
níothadh L^B treanart DON¹ treuneart UCG²⁰ críocha MAL¹
UCG²⁰ tíortha L^B (N33) scapfugh DON¹ (L^A) sgapthadh G⁶
sluaigh MAL¹ UCG²⁰,

an tsaormhacnaidh bhríomhar bhí bēimreachtmhar fíochmhar,
síol Néill Fhrasaigh ríoghúil do cheannchadh gach duan.

'Sé mb bhuaireadh 's mo bheoghoin gach cuaine tā ar fógra,

10. do uaisle Thír Eoghain gur theastaigh faraor;

dar dhual ceart ar shloighte, dá ngluaiseacht 's dá seoladh
go luath lasta chum comhraic, ag athscapadh laoch.

Ba bhuadhach ar bóchain treibh uachtrach na leomhan-sa;

ba suaimhneach le deoraí 's ba gaisciúil le rí;

15. lucht uasacht na hEorpa, a Dhia, is truagh a neart 's a nóige,

's gan buanacht na Fódhla 'bheith ag aon aicme don tsíol.

7. do tsaor... L^B den $G^3G^4G^6$ mhacnigh DON^1 mhacnaoidh MAL^1
(L^A) mhacnaoi UCG^{20} N33 bhrimhur DON^1 L^A bhrighmhar
 MAL^1 UCG^{20} ($G^3G^4G^6$ N33) beamrachtmhar DON^1 beidhmreachtach
 MAL^1 UCG^{20} béidhmneartmhar N33 (L^B).
8. dfrasaigh MAL^1 UCG^{20} ríghamhuil DON^1 ríoghmhail MAL^1 L^B
(UCG^{20}) fíochnar N33 do ceannchu DON^1 (L^A) cheannchadh
 MAL^1 UCG^{20} le ccanfidh L^B (N33) chanfadh G^4G^6 (G^3) dúann
 DON^1
9. mo gheur dheacair bhéoghain DON^1 ($L^AG^3G^4G^6$) mo bhuaradh
's mo MAL^1 (L^B) mo bhuaíriugh UCG^{20} sé om mo bhuaidhreamh
N33 bhréoghghuin $G^3G^4G^6$ bhreoguin N33 (L^AL^B) na cuainne
N33 (L^B) ata L^B fógradh $G^3G^4G^6$ N33.
10. doth DON^1 do dh'úaisle MAL^1 UCG^{20} de $G^3G^4G^6$ N33 (L^A)
thestaigh DON^1 le seastar gach críoch N33 (L^B)
fo raor MAL^1 L^A ,
11. ar MAL^1 UCG^{20} go mo dual L^B N33 cheart $L^BG^3G^4G^6$ a MAL^1
 UCG^{20} ar om na sloighte N33 shloite DON^1 MAL^1 gur MAL^1
 UCG^{20} ngluasacht L^B sga DON^1 L^A sgair MAL^1 sgar UCG^{20} ,
12. lua DON^1 da luathlasadh N33 (L^B) aige DON^1G^6 athscabeadh
 DON^1 easgabhadh MAL^1 (UCG^{20}) laoi ch G^3G^6 ,
13. Dhia budh MAL^1 UCG^{20} budh buadhach $G^3G^4G^6$ bhuaghach DON^1
bhuaidheach G^4 bóchna $G^3G^4G^6$ boghchainn L^A uatrach MAL^1
 UCG^{20} seabhach uabhrach L^B seabhaic uachtrach N33
leoghansa G^6 (L^B) sna leómhain N33,
14. budh MAL^1 L^BG^6 deoraigh DON^1 MAL^1 UCG^{20} L deoraidhte G^4G^6
deoraidhe G^3 deoraibh N33 'sbudh MAL^1 gaiscamhuil DON^1
gaisgeamhuil MAL^1 UCG^{20} G^4 ghaisgeamhuil G^3G^6 N33
ghaisgamhuil L rígh DON^1 MAL^1 UCG^{20} G^3G^6 (L) ríibh N33,
15. Thorpa L^A a om Dhia struagh MAL^1 a om Dhia is truath
 UCG^{20} a Dhia om nach truagh L^B N33 struagh $G^3G^4G^6$ a om
neart MAL^1 UCG^{20} L ,
16. bheith om MAL^1 UCG^{20} L^B N33 aige DON^1 MAL^1 UCG^{20} aicmeadh
 DON^1 aige naicne MAL^1 UCG^{20} do síol MAL^1 (UCG^{20}) den
 $G^3G^4G^6$ aicme díobh L^B N33.

- 'Sé mo ghleolasair éagain nach beo eachraidh 'néideadh,
 's na leomhain reachtmhar léimneach 'tá 'bhfeartaibh faoi dhion;
 's gach oigmharcach aerach i gcródhacht 's i n-éifeacht
 20 den phór ghasta Ghaothlach gur theastaigh faraor.
 Is bocht Fódhla gan aonrath faoi mhórsnacht na n-éirceach,
 gan eolas, gan éadail, gan tapach, dá ndith;
 go mba leor leat bheith ag éisteacht le brón ban dá n-éagnach,
 's a meoir laga créachtach ag bascarnaigh bhí.
 25 Gan aoi bh táim-se 'gCréamhain 's níl taobh slán de Éirinn,
 nachar ghrischrá/gh/ na tréanfhir 'tá 'nEachdhroim faoin fhód;
 's gach naoi mhánla bhéasach 's a gcroidhe láidir réapaithé,
 ag nighe lámh a chéile le frasa tais deor.

- 17 is e mo bheo lasair euguin DON¹ mo ghleo lá sá air MAL¹ UCG²⁰
 (N33 L^A) euga MAL¹ UCG²⁰ L^B N33 éug ghoin G³G⁴G⁶ eachraig DON¹
 air eachraidh L^B nach marcaigh an éidimh N33 nádugh DON¹ an
 eadaidh L^B néidiugh MAL¹ UCG²⁰ L^A,
 18 's om L G³G⁴G⁶ N33 sa MAL¹ UCG²⁰ leoin UCG²⁰ rachtmur DON¹ L^A
 rathmhur L^B N33 leimneacha MAL¹ UCG²⁰ bhfeartaibh DON¹ do
 bhfearta MAL¹ (UCG²⁰) do beartadh L^B N33.
 19 erach DON¹ aedhreach G⁶ éifeachtach MAL¹ UCG²⁰ eachtach L N33
 i om UCG²⁰ ccroidheacht L^A,
 20 gasta UCG²⁰ ghaigseamhuil G³G⁴G⁶ ghaeighleach DON¹ Ghaedhalach
 HYDE G³G⁴ N33 (G⁶) heasduighe MAL¹ fo raor UCG²⁰
 21 fóla DON¹ -fhodla N33 aeanrath DON¹ aensmid N33 gan Eabhraidh
 L^B fuidhe DON¹ (MAL¹ HYDE L^A) neiriceach L,
 22 ólus HYDE tapeadh DON¹ tapa N33 tapuidh L^A deth naigh DON¹ L^A
 da ndigh MAL¹ (HYDE) dar ndith N33,
 23 gu ma DON¹ a no MAL¹ da mo HYDE ga ma L^A 's go mbudh G³G⁴G⁶
 budh N33 leacht DON¹ géisteacht G³G⁴G⁶ aige L^A broinn L^A
 bandha N33 ag eagcaoin N33,
 24 leaga L^A meorlaga N33 creatach MAL¹ chréuchdach G³G⁴G⁶ creachta
 N33 aige DON¹ HYDE L^A baspurnaidh G³G⁴G⁶ bhigud DON¹ bhíod
 N33 bhiughuid L^A bhíod MAL¹ HYDE báoiht G³G⁴G⁶,
 25 aobh DON¹ L^A gach aon taobh G³G⁴G⁶ faoi iat ta mo ghnaoith fuinn
 N33 taimsa DON¹ G³ gcréimhuin DON¹ (L^A) ccréachmhuin HYDE ccreucht.
 ghoin MAL¹ créuchtach G³G⁴G⁶ sgan MAL¹ HYDE G³G⁴G⁶ gan N33 taoibh
 HYDE L^A deth DON¹ do dhÉirinn MAL¹ HYDE de dhÉirinn G³G⁴G⁶
 26 nach MAL¹ G³G⁴G⁶ nar HYDE N33 grischradh MAL¹ ghriscrádh HYDE
 ngriosadh G³G⁴G⁶ grisuidh L^A dhiosgradh N33 tréinfhir LAG²G³G⁴
 bheith MAL¹ HYDE atá N33 nEachrim DON¹ nEachraim HYDE N33 (MAL¹
 L^A) nAchruim G³G⁴G⁵ fuidhfhód MAL¹ HYDE (LAG³G⁴G⁶ N33) nfhóad
 DON¹,
 27 naogh DON¹ (L^A) naoidhe MAL¹ (HYDE) naoi G³G⁴G⁶ N33 mhanlach
 DON¹ mhéarlag MAL¹ HYDE N33 gcráo DON¹ ccráoidh MAL¹ HYDE cáir-
 deach N33 ladir DON¹ reupaigh DON¹ (L^A MAL¹) réabpuigh HYDE
 réubtha G³ N33 réubthaidh G⁴G⁶,
 28 aige DON¹ LAG³ nídh MAL¹ HYDE Laimh LAG³ teas DON¹ taois L^A
 déur DON¹,

Ó nach bhfuigh cách 'na n-éiric acht cianghártha is buaireadh,
30 ní mhaoídhim ortha an méad úd gur bascadh dā bpór;

gad is díonscāth do Ghaothlaibh acht laoch tláith gan tréithe
do fhíorscoith na fréimhe de ghaiscíd Thír Eoghain?

Fiafraighim ceist dhibhse, de iarsma na ndraoidhthe, -
an é iasacht na crích-se 'tá ag eachtarnaigh uainn?

35. Nó nach ndíolad a gcíos leis na tighearnaí ghlac díbirt
gan fhiatacht, nó an díthcheannach ghlacadar uaf'?

- 29 a na HYDE ní MAL¹ da ma N33 ach mur L^A bhfuim DON¹ bfuighaidh
MAL¹ (HYDE G³) bhfuighthidh G⁴G⁶ bhfagadh N33 néríe DON¹ ac
DON¹ ciangharrtha MAL¹ HYDE (G⁴G⁶) is béarugh DON¹ 7 géarghul
MAL¹ N33 (HYDE) bearuidh L^A buaidhreadh G³G⁶ (G⁴),
- 30 mhídhim DON¹ mhaoitheam MAL¹ mhaoim HYDE mhuidhim L^A mhaoithidh
N33 dhóibh MAL¹ HYDE orra N33 med sin MAL¹ (HYDE N33) far
básadh N33 deth DON¹ dar MAL¹ HYDE de L^A N33 da G³G⁴G⁶,
- 31 gud is DON¹ L^A go das MAL¹ HYDE cread is N33 díonscagh DON¹ L^A
Geaghlúib DON¹ Gháodhalaibh MAL¹ G³ (HYDE) ac DON¹ laoch tlaigh
DON¹ luidh tlaigh MAL¹ HYDE laoi tlaigh L^A laoi ch tláith G³G⁴G⁶
'na luidhe tláth N33 tréighe DON¹ MAL¹ HYDE G³L^A tréighthe
G⁴G⁶ (N33),
- 32 da DON¹ L^A de G³G⁴G⁶ ge N33 do dh'fíorsgaith MAL¹ fhíorscaith
DON¹ fréamha MAL¹ HYDE na treine N33 da MAL¹ do HYDE sin N33
ghaisgaigh DON¹ (L^A) gaisgidhe N33,
- 33 fiafrum G³G⁴G⁶ (DON¹ L^A) fiadhfraghim MAL¹ dise DON¹ dhíobha
MAL¹ HYDE díobhse L^A dhibhse N33 díobhtha G³G⁴G⁶ deth DON¹
diagain MAL¹ dfiaghain HYDE N33 íorsma G³,
- 34 'né HYDE L^A G³G⁴G⁶ (MAL¹) iadhseacht L^A crithse DON¹ L^A críche
G³G⁴G⁶ críochsa N33 aige MAL¹ HYDE L^A achtuirnaigh DON¹
eachtranaidh G³G⁴G⁶ (N33 L^A) nachturnnaidh MAL¹ naturnnuigh HYDE,
- 35 no a ndíolfa síod HYDE no ndíolfi síod MAL¹ no an ndíolfad N33
ndíoludh L^A ndíolfaidh G⁴G⁶ (G³) cciosa N33 tiarnaigh DON¹
tiagarnaigh MAL¹ (HYDE) tighearnaigh L^A G³G⁴G⁶ (N33) chuaigh
air MAL¹ HYDE díbart DON¹,
- 36 fhiatacht MAL¹ (L^A) fhiachtacht HYDE íota G⁴ an íota G³G⁶
non G³G⁴G⁶ ach a MAL¹ HYDE ndícheannadh MAL N33 mar do ghlaca-
dar N33 ghlacadh air G³G⁴G⁶ ghlacadh a L^A bhúaf DON¹ (L^A)
uaf HYDE úabh MAL¹ (G³G⁴G⁶) uatha N33,

An ar iarraidh 'tá laochraídh na bhfialbhratach scaoilte,
 ó nach dtriallaid 'bheith ag éirghe as a dtailtaibh ar cuan?
 'Sé mo dhiarchor gan chlaoinbheart deasiarlaí na dtiortha,
 40 an triath ceart den fhíorfhúil, 'bheith neachdhroim faoin
 fhuacht.

Is fada mé ag éisteacht 's a' chloistin na scēala-sa,
 'fuireach le céilí na clainne chuaídh ar cuan;
 'ndúil chumais as G(h)aodhlaídh, go dtiocfadh go héirinn,
 'pilleach ó fhéile na toinne fa bhuaídh.

-
- 37 nar MAL¹ HYDE no an air N33 iarraig DON¹ taid laochradh N33
 laochraigh DON¹ laochruídh MAL¹ G³G⁴G⁶ L^A (HYDE) bhfíor N33
 bhrachtach DON¹ bhfathach G⁴,
- 38 no an HYDE N33 no MAL¹ dtiallud DON¹ (L^A) dtiallad MAL¹ HYDE
 N33 dtialluid G³G⁴G⁶ a bheith MAL¹ L^A aige DON¹ L^A 'géirghe
 G⁴G⁶(G³) írigh MAL¹ éirghídh HYDE dtiallad do dtiortha N33
 ar talamh no air cuan? N33 na tailtaibh MAL¹ HYDE no air cuan
 HYDE (MAL¹) chuan G³,
- 39 dhíarchur DON¹ ghiarchor MAL¹ (HYDE) chianchor N33 gur N33 ~~xxxxxx~~
 chlaonadh MAL¹ HYDE N33 deisiarlaigh DON¹ deasiarlaídh L dteas-
 iarlaibh MAL¹ (HYDE) díis iarlaigh N33 dtiortha DON¹ ttiora MAL¹
 dtiorthann HYDE tíre N33,
- 40 don MAL¹ on N33 cheart MAL¹ HYDE L N33 on MAL¹ don HYDE (L)
 íorfhúil DON¹ a bheith MAL¹ bhí neachraim na sluagh N33 nachraim
 DON¹ neachruim HYDE MAL¹ fuigh DON¹ (MAL¹ HYDE),
- 41 Se mo thuirrsí is mo thréalugh gur fada me aig geilluigh MAL¹
 HYDE (L^A) mo thuirse is mo ghearghoim gur fada me a geilleach
 N33,
- 42 sa fuireach MAL¹ HYDE N33 ceiligh DON¹ L^A céilídh MAL¹ HYDE N33
 fuadh DON¹ ta air N33 cuain MAL¹ HYDE L^A,
- 43 mur a ndúil cumais MAL¹ (HYDE N) cumas L^A Ghaeiluibh DON¹
 Gaedhail N33 Gaedhalaibh MAL¹ (HYDE) Ghaoidhealaibh L^A
 dtiucfugh DON¹ le tréighe MAL² HYDE le ttréighte N33,
- 44 pillugh o DON¹ L^A gur bfurtach o fheile HYDE (MAL¹) ar
 bfurtacht ó eiliughadh N33 ch'eile L^A fo MAL¹ L^A,

- 45 Gé cur fulaing le saighde dhamh codlach do dhéanamh,
 's gan oiread na n-éanlaith nach ngoileann go cruaidh;
 fa na curaidhibh créachtach-sa 'goineadh 'na n-éadach,
 'stoigh nEachdhroim ar éanain na dtulach ga dtuar.

- Tá grianān Inis Banba gan triatha gan ceannfóirt,
 50 gan iarlaí na dtáinte le gcosantaí Gaodhaíl;
 gan fiafraigh/é/ ar a gcampaí, gan tighearnaí, gan bhantracht,
 gan chliartha chum cantála teistis a léighinn:

- 45 fulluin DON¹ gia gur fulaing HYDE gear fulann MAL¹ fhuilluin
 LA trer fhuilingmid N 33 seighide DON¹ saoidé MAL¹ saeidibh
 HYDE le om na seighide LA le om saeghide N33 dhamh MAL¹ LA
 'sgan N33 colla DON¹ colladh LA déunugh DON¹,
- 46 uraid DON¹ MAL¹ LA urad HYDE 'sníl uirrid N33 neanluigh DON¹
 (HYDE) nonlaidh MAL¹ neinlaidh LA neun N33 nguillinn DON¹
 (LA) nguilean MAL¹ HYDE faoi ghruaim MAL¹ (HYDE),
- 47 fona MAL¹ HYDE curaidhnaibh HYDE ouraidhe N33 creachtachacha
 MAL¹ créachtacha HYDE euchtach N33 goinneadh DON¹ a goineadh
 N33 ndeudach DON¹ LA a néideamh N33,
- 48 sluagh Eachram N33 stiogh LA eadainn DON¹ éadan MAL¹ HYDE
 N33 (LA) ttullaigh LA go dtuair DON¹ da N33,
- 49 trátha (?) DON¹ triathaibh N33 ceanfúirt DON¹ cheanfúirt L^A
 (N33) cneannpóirt MAL¹ (HYDE).
- 50 iarrlaibh MAL¹ iarlaigh DON¹ LA iarla HYDE N33 dtainta DON¹
 da ttanta LA dteanntaibh MAL¹ HYDE tteanta N33 ocoiseanntuigh
 MAL¹ (HYDE) Gaedhil DON¹ Gaoidhil MAL¹ HYDE Gaoidheal LA,
- 51 goampuidh DON¹ (MAL¹ HYDE LA) ar champaigh N33 tíarnigh
 DON¹ tiagharna HYDE (MAL¹) tigharnaigh LA tíghearnadhaibh
 N33 bantracht MAL¹ HYDE (LA N33),
- 52 oliartha MAL¹ HYDE LA ohliaraigh N33 chantalla DON¹
 canntala MAL¹ HYDE (LA) oim cantain N33 tasduil MAL¹
 tasduis HYDE teisidhtis LA a teasdaigheas N33 léighin
 DON¹ leighionn LA

7.

gan fialmhaonaidh 'n-armaibh le briathra shliocht Cormaio,
dá ngríosacht chum comhraic de aicme shíol Néill;

- 55 'sé mo chianlasair amhgair lucht riartha theach Teamhrach
'bheith ag tighearnaí dheamhnaí i dtuirse faoi léan.

Faoi liag [a]táid i n-uaighe gach laoch láidir luaimchliste
ler mhian oách a fhuascailt é'n' gceasnaí(dh) gach ló ;
nó an bhfuigh ár gcáirde suaroas nō cacinrāite uatha,

- 60 acht 'na luighe láimh an uaignis gan astar gan ól?
Níl aon slán dá gcualaidh, mar phríbheoir na sluaighthe,
leis a dlighidh Ghallda chlúaintigh fuair eascaoin é'n Róimh;
nár chianorāite gruama leo ár gclánāimhde 'n-uachtar
'na suí 'n-áit ár n-uaisle, a n-eachraidh 's a n-ór.

- 53 mhacnigh DON¹ mhacnaoidh MAL¹ HYDE mhacnuidh L^A (N33) narmhuibh
DON¹ a narmaibh N33 bríartha DON¹ MAL¹ HYDE briathara L^A
briathraibh N33 liocht MAL¹ Corbhmuc MAL¹ Chormuic L^A N33,
- 54 ngriseacht DON¹ L^A cum HYDE N33 comhrac DON¹ (L^A) do dh'aicme
MAL¹ HYDE le haicme N33 shíl N33 Neil DON¹,
- 55 is e DON¹ thríanlasa air MAL¹ HYDE lasar DON¹ ámhgar HYDE
ríaradh HYDE (MAL¹) riarthadh L^A riarthadh N33 thuigh MAL¹
HYDE tighe N33 Teamhra L^A,
- 56 bheith om MAL¹ HYDE N33 aige DON¹ MAL¹ HYDE L^A tiaranaidh
DON¹ (L^A N33) tíarranuidh MAL¹ tiaghranuidh HYDE gan taise
fuigh MAL¹ HYDE (N33) deamhnaidh DON¹(MAL¹) dheamhnaidh L^A,
- 57-64 om DON¹
- 57 fuigh lígh MAL¹ fuigh líg HYDE liog L^A lig N33 taid a nuaidhe
MAL¹ HYDE ataid nduaighe L^A ta san uaighe N33 ladir L^A luaim-
chlista L^A,
- 58 lear MAL¹ L^A dar HYDE bhion L^A catha dfuasgailt MAL¹ HYDE
each a L^A N33 dfuasgailt L fhuasgailt N33 cceasnaoi MAL¹
HYDE o nach cceasnaoi L^A uadh cceasnaidhean N33,
- 59 no bfuighaidh HYDE (MAL¹) bfuuidh L^A muna bhfagad N33 cion-
raidhte MAL¹ (HYDE) caomhraidhte N33 uaf... MAL¹ uadhfa HYDE
bhfuabhta L^A uatha N33,
- 60 ana luidh MAL¹ 'na luidh HYDE (N33) ach na luidh L loma
n'uaigheas N33 a nuaigheas MAL¹ HYDE a nduaighis L astair L
ór MAL¹ HYDE ól L oil N33.
- 61 ní bhfuil L^A ccualaidh MAL¹ HYDE L^A ccualadh N33 phríbheoir MAL¹
phrímbheoir HYDE phríothamh fhear L^A phríomhfhear N33 sluaite
HYDE,
- 62 tsligh MAL¹ HYDE dlighidh L^A dlíge N33 ghalta MAL¹ HYDE L^A
gallda N33 chlúaintidh MAL¹ HYDE ohluantaigh L^A cluantaoh N33
aisginn L^A,
- 63 na ar L^A craighthe L^A cráidhte N33 oclei L^A a nuaghtair L^A,
- 64 suidh MAL¹ HYDE (L^A N33) a neachraidh L^A neachraigh HYDE (MAL¹)
ndoír L^A nuaisle leis Eachraim an óir (i.e. áir) N33,

- 65 Crí agoin gach síle uairle Éireann gl'ac díoir
 'na g' eirí an' lachraidh a sheasfadh gach gl'ac;
 gan feile, gan fíontaí, gan braighde dá scaoilcadh,
 gan séda dá g' íobháil gan ceinnach ar cheol:
 gan éadaigh ar 'hrcoilathe é l'óag Clanna Mílidh,
 70 gan seabhais éiríce gach aonfhair 'tá nEachdhroim 'na bhfeoil,
 gan réndear ag 'agoin gach ch' éadaí(dh) dá gaoineadh,
 ' gan ceinneach cor 'stormhaicidh ghaiscigh theacht beo.

- 65 oru DON¹ LA ena MAL¹ enu HYDE oruth N33 éagoin MAL¹ (L^A)
 éigin N33 éigin DON¹ (HYDE) Éa oru MAL¹ Eiríona HYDE
 Eiríne L^A,
 66 oru DON¹ lachraigh DON¹ MAL¹ HYDE L lachraidh N33
 sheasraigh DO¹ LA a sheasamh MAL¹ (HYDE) chosnachadh N33
 chosnach L^A gl'ac DON¹ gan ghleo N33,
 67 fionntaigh MAL¹ fionta N33 bréighde DON¹ L braede MAL¹
 bréighde HYDE bhraighde N33 sefoiragh DON¹ ga MAL¹ scaoiligh
 MAL¹ HYDE,
 68 ngríobail DON¹ ga ngríobadh MAL¹ (HYDE) ngathail L^A ngríobhall
 N33 ngríobail L^A cheannach N33 cheoil DON¹ cheoil L^A,
 69 eadaigh MAL¹ HYDE nil éudach N33 'hrcoilathe MAL¹ HYDE dhraoidh-
 thabh N33 breibh na N33 nile dh N33, Míligh DON¹ (MAL¹)
 70 seabhais MAL¹ HYDE aonfhair (?) DON¹ seirge MAL¹ seirge HYDE
 eiríge L^A na g' nóireochaidh gach aonfhair N33 aonfir DON¹
 aonfhair MAL¹ HYDE, faoi fhód N33,
 71 réndear DON¹ L^A reannear MAL¹ rae nearc HYDE re nairc N33
 aige DON¹ LA MAL¹ HYDE eigin DON¹ reagan L^A chréuchtugh
 DON¹ chréucht N33 chréuchtadh MAL¹ L^A chreachtmhadh HYDE
 gaoineadh DON¹ (L^A),
 72 áineoch DON¹ (MAL¹) aoneoch HYDE N33 aoneoch L^A mhaognigh
 DON¹ mhaognadh MAL¹ HYDE mhaognadh N33 ghaisgidheacht beo
 MAL¹ L^A ghaisgidheacht beo L^A ghaisgearhail beo N33.

- 'Sé mo ghruaimléan na fir chalma ohleaoht féile n-aice Eamhna,
 fuil thrēan na seacht dtalmhan mar dhearbhas gach draoi;
 75 mio léighinn na n-each feargach, síol Néill ó theach Teamhrach,
 scéith Gaodhail ní beart 'dhearmad, gan deirbhíos le saoi:
 oiste éigse, teas cearrbhach, searc cléire is lucht armais,
 bhris béim sa chath Gabhra agus chabhraigh gach crích;
 ríghthe réimiúil dreach ndearga ar cheart gáilleadh
 neart Banba ; -
 80 creach cléibh na lag anbhann, éag an-mhoch na laoch.

- 73 mo leun leun na DON¹ se mo leun na L^A se om N33 calma N33
 naio MAL¹ HYDE Eamhna HYDE,
 74 thrén MAL¹ HYDE trean L^AN33 ttalmhuin L^A dearbhuis DON¹ (L^A)
 dhearbhuigheas MAL¹ N33 (HYDE) draoigh DON¹ L^A draoi MAL¹
 HYDE N33,
 75 leighin DON¹ MAL¹ HYDE neacht N33 feartha MAL¹ N33 (HYDE)
 fearghadh L^A Neil DON¹ ua DON¹ theigh N33,
 76 sceith DON¹ sgaith MAL¹ HYDE sgiadhth L^A sgoith N33 Gaedhail
 DON¹ Gaodhail MAL¹ Ghaeidhail HYDE Gaoidheal L na bhfeart N33
 dearmuid L^A dearmad N33 dairbhios MAL¹ daeirbhíos HYDE
 dearbhios L^A nídh dhearbhaigeas na N33 saoi gh DON¹ L^A saoi
 MAL¹ N33 saoidh HYDE,
 77 cearbhach MAL¹ HYDE L^A N33 cléir MAL¹ HYDE éigse Nss,
 78 beidhim DON¹ HYDE L^A beidhm MAL¹ N33 a chath MAL¹ san HYDE
 coath L^A a coath N33 'sdo chabhruis MAL¹ sdo chabhras N33
 oríoch HYDE N33 orith L^A sdo chabhairis HYDE,
 79 righde DON¹ (N33) raithe MAL¹ raoighthe HYDE ríoghthe L^A
 reimiul DON¹ raemiul HYDE reimhuil L^A reimeamhuil N33
 neargha MAL¹ nfearrdha HYDE fearda N33 ar om HYDE cheart MAL¹
 HYDE L^A N33 geillugh DON¹ (MAL¹) Gaedhail í N33 Gaodeligh L^A
 80 oríoch N33 cloibh DON¹ ohléibh N33 leag DON¹ leig L^A na mban
 lag ro shealbaidh na laoi ch N33 anban DON¹ anabhfúin MAL¹
 anamhan HYDE aenmhach MAL¹ HYDE.

- ciallmhar, scolardha, i dtógháil na hEorpa;
 an fiadhaí fearanntach ealadhnach ceolmhar
 fiafraightheach fiosach ar bhíseach a shlóighte;
 triath na mbratach 's a ndeatach ar n-órú,
 100. sciath na macnaidhe ag tanadh lucht geoine;
 curaidh gan chreathnú ag deabhadh le leomhain,
 tighearna le cleachtadh gach talamh is óige,
 iarla na mara nachar bh'annamh ar bóchna,
 fialmhar fuireachair fuilteach le hordú:
 105. ina ngliadh budh droithleach é, i ngoileach an chomhraic,
 ag iarraidh furtacht don chineál-sa Bhreoghain.
 Budh mian leis texa na n-easoal do chomhdach o
 gáir na hEaglaise i n-eagna na Rómha,
 gáir na sagart ag tagra san gcóraidh,
 110. gáir na n-Aifreann 's a bhfreagra as na leabhraibh,

96. an oideas G^6 ttoighbáil L7,
 97. fiadhaigh D^2N fiadha H1 an fáidh a bhí fearannta G^6
 fearainteach N farantach L7 farranta DON^1 fearanta L
 ealáonach D^2C^2 ealaídhantach N ealadhnach MUR^1 ealanta L,
 98. fiafraighach MUR^1 bhíseach MUR^1 ,
 99. triath om O'CUR sna ndeatach N neadach L sna néuchtach
 G^6 nóradh MUR^1 an órdughadh G^6 ,
 100. macnuidh N MUR^1 aige tteanudh L gónadh MUR^1 geonadh H
 geona L7 geointe G^6 ,
 101. chreathnadh N MUR^1 creachnadh L chreanadh L7
 deabhughadh N G^6 deab D^2 deabhaídh MUR^1 deabhadh C^2H 6
 re N leoghain D^2 (MUR^1) Eogainn L,
 102. an óige L,
 103. nachar D^2 LN458 nar N MUR^1 bhanamh N(MUR^1),
 104. fárachair MUR^1 fairrachair L soilbheir G^6 fuiltheach D^2
 LN 458 fuireach N I37 DON^1 failteach L fiosach air a
 shlóighte MUR^1 ag fuireach le hórdaibh G^6 fiosach le C,
 105. ina ngliadh D^2 LN 458 H6 a ngliadh N MUR^1 O'CUR a
 ngleo G^6 a ngliaibh L a nglíathibh H1 droilleach MUR^1
 droilleach MUR^1 ttreithlích N H1 a ngaileach H1
 ngaioileach DON^1 ngoilleach N MUR^1 ,
 106. giaraídh N chineilsa D^2 chineulsa N (MUR^1) ccinealsa L
 Bhreogain N,
 107. mian N I37 bu mian MUR^1 textibh G^6 treise DON^1
 nabsdal G^6 chumhdach N choimhead G^6 ,
 108. i om N MUR^1 ,
 109. tagradh N I37 ccóráig D^2 ccoraigh N (C^2) is an ccóradh
 MUR^1 ,
 110. da bhreagairt L leoghraibh N leobharaibh I37 ,

- gáir na bhfleadha 's gan coigilt ar chornaibh,
 gáir re greadhaibh, ar maghaibh dá seoladh,
 gáir ag gaiscidhíbh a' leasú na n-óigeach,
 gáir na ngadhar le meadhair chum spóirta,
 105. 1 lár an Fheadha 's an fheadhain dá dtreorú,
 na gártha solais fá dhóras a' longhoirt,
 gáir na scolta san mbaile dá chongar,
 gáir na n-ollamh is é a' bronnadh an óir dhóibh,
 gáir chláirseach ar fheabhas le meabhair 's le meoraibh,
 120. is baird gan chodladh ag labhairt, 'chur leotha;
 cearrbhaigh gabhtha le togha fear fóirne,
 na gártha cogaidh chum cosnadh na leomhantach,
 gáir na gclogad a' scoltadh na n-órlann,
 gáir na gcaithmhílidh a' lasadh na cródhacht,
 125. gáir na seacaidh 's a lea(th)caoinibh deontach,
-
111. bhfleadhan N (MUR¹L) bhfileadhe H1 cogailt I37 coigilt N
 MUR¹ (D'CUR),
 112. re D² na ngreadhaibh MUR¹ na ngeagaibh I7 greadadh G⁶
 mhaghaibh N H6 mhacaibh G⁶,
 113. aige MUR¹ gaisgidh N MUR¹ gaisgadhuibh LN 458 a om N
 leasadh MUR¹,
 114. meadhar D² chunn N sportadh H1 spóirte L7,
 115. 1 om N air lár L na Feadhal37 na magha fa neaghain L
 ttreorragh MUR¹ gáir na faithe 'sa neaghuin G⁶,
 116. garrtha D² (N MUR¹) fo N ag dorús I37 DON¹,
 117. chongar D² LN 458 H6 chonghar N MUR¹ F ccomhgar L dha
 gcomhgar H1 sgoltan L sa N MUR¹,
 118. is é om G⁶ a om N pronnadh N (MUR¹) bpronnadh C² dóibh MUR¹
 119. chlarsuigh N clairsigh I37 meadhair N I37 (MUR¹),
 120. 7 D² cholladh D² chodhladh N MUR¹ chuir D² leofa NI37
 leosan H1 G⁶,
 121. gáir chearbhaidh G⁶ ghábhtha MUR¹ gaibhteach G⁶ toghdha
 D² toghadh N toghtha MUR¹ togha L7 fhear N fhir MUR¹
 fir L fóirna D² H6 LN 458,
 122. garrtha N cosnadh N cosnamh MUR¹ cosnughadh G⁶
 chosanta L leontach D² O'CUR LN 458 F leoghantacht N MUR¹
 (G⁶ H1) leontacht H6,
 123. a om N sgoilteadh MUR¹ (H6),
 124. ccathmhílidh N ccaithmhílidh D² MUR¹ a om N MUR¹,
 225. om DON¹ seacaigh N seacuín air leacuín na deoinibh G⁶
 leathcaoinnuibh D² leacaoinibh N MUR¹ leacathibh H1
 seacaisith tteacht ar a neontaidh L,

- gáir na bhaigíní is astar na gcóistí,
 gáir an mharcshluaigh a' teachtadh na mbóithrí,
 gáir na macnaidhe le rabhart na hóige.
 Bantáil ar hallaidhíbh ag breacadh na srólta,
 130. 'tarraing gach ealtan i mbrataibh ar n-órú -
 an seabhac 's an eala, an torc alla 's a' dreollán,
 [an] dobharchú daite, an mhuc mhara 's a' rónach,
 is leabharchroibh gheala dá ngearradh san chló(dh) sin.
 Acht a bhaintighearna Anna, glac cara na hóighe,
 135. nachar bhris aithne dár cheangail an Coimhdhe;
 a ríoghan is beannaithe do leanas debhósion,
 ar lorg na mbannaomh, 's na haingil dá dtreorú,
 a ghéag don abhail ar a ngabhataí na tórtha,
 a phéarla gearadh do rath na liag lóghmhair,
 140. a réalt a rachas go Flaitheas chum glóire,
-
126. bhagínidh D^2 bhagín N (MUR^1) ccóisdigh D^2 (N MUR^1)
 ccoisdighíbh I37,
 127. om H1 gáir na L7 G^6 a om N teacht ansna G^6 mbóthrígh D^2 N
 sna bothairíbh DON^1 ,
 128. macnaidh N MUR^1 rabhairt H6 MUR^1 ,
 129. bannail $D^2 C^2$ bandhail N bandail MUR^1 hallaigh N (MUR^1)
 ag om N sroltuighi N sróltaidh MUR^1 sroltaighíbh I37,
 130. eallta N alfa H1 ealltain H6 ealta MUR^1 sa mbratach N MUR^1
 sa mbrata H1 nóradh D^2 MUR^1 C^2 a nordhath G^6 ,
 131. ala D^2 tarc D^2 MUR^1 ,
 132. an om D^2 LN 458 C^2 ron an DON^1 rónan I37 LG^6 ,
 133. meirchroibh L da ttaraing MUR^1 L sa ccló N so chlódh MUR^1 ,
 134. ghlac MUR^1 caraid MUR^1 H1 DON^1 (N),
 135. a riadhíbh nachar O'CUR nar N bhris ariamh aitha DON^1
 coimhdhia N MUR^1 ,
 136. riogain N an riogan MUR^1 beannaighthe D^2 (N) beannaigh MUR^1
 devotion MUR^1 ,
 137. ttreóradh N dheonadh MUR^1 chomharthadh L tréorughadh G^6 ,
 138. don abhallchrann apuighios na G^6 ngabhataidh D^2 ngabhataigh N
 ngabhthaidh MUR^1 H6 adhbhuil ar a bhfatheadh na tórradh H1
 tórrtha N,
 139. Pearla fearrfhuigh do threabh na liag lomhar L feartaigh
 a measg na liag G^6 fearadh dar fhan an liagh lóghmhur
 N(MUR^1) lóghmhur MUR^1 ,
 140. rialt $D^2 C^2$ chunn N chum comhnaidh L,

- a ghéis an chala, déan aithris ar Ioba,
 tabhair foighid ina bhfacais cē deacair a dheonú.
 Sir Séamas is Alastran do shleachtaibh Mhic Domhnaill,
 oidhre na dtalta ó Dhún Breatan go bóchna;
 145. leith Alban budh ceart dhóibh is baile tré chródhacht -
 dona tréinfhir thapaidh do dh'aicme na leomhan-sa.
 Acht 'sé éag an ghleacaí bhris asna na Fódhla,
 do thréadghoin athtuirse a Mhadam .l. Somhairle.
 Budh gaolmhar don mac-sa na flaithe don mórfhuil, -
 150. Ó Briain do threabhaigh do shleachta Bhrian Bhóirdha,
 rí ler scapadh sluagh Lochlann as ordú,
-
141. an cala D²(?) an chala C²FO'CUR h6 don chaladh N H1 (DON¹)
 don ccaladh MUR¹ ón tuile G⁶ dén N ar om LN 458 Iob N MUR¹
 Iob bocht G⁶,
 142. bfacas MUR¹ cia N cia gur MUR¹ dheónadh N (MUR¹),
 143. saoi Séamas DON¹ sémus N shleachta N MUR¹ leata L
 Dhomhnaill D² Domhnuill N MUR¹,
 144. oighre Lsí ttaltan N MUR¹ Breatan D² LN 458 Breatain N
 MUR¹ C² bóchnadh H1,
 145. Albain N cheart doibh MUR¹ is thuilleadh G⁶,
 146. tréanfhir N MUR¹,
 147. ghleacaidh D²N ghleacaid so MUR¹ ghalcaidh DON¹,
 asnacha Fódhla G⁶ Fodhladh I37,
 148. do thréad .l. athtuirse .l. Madam .l. Somhairle N an
 Madam fa Shomhairle MUR¹ a Mhadam .l. Somhairle H6 LN458
 (D²) do tneid se thú dtuirse DON¹ a ttuirs guirt me a
 H1 do thread se thu ttuirse a Mhadam fa Shomhairle I37,
 149. ba H6 MUR¹ mhacsa MUR¹ flatha N MUR¹,
 150. Bhriain MUR¹ a threabhaidh N (I37) shliochta N
 Bhriain N MUR¹ mhóirdha D² F Bhóirdha N (C²) Bhóroimh
 H6 Bórraimhe H1 Bhórraimh MUR¹ Bhorroimhe L;
 151. lear MUR¹,

- Is Mac Cárrthaigh an fhortún nach locadh san gcomhrac,
 Tarla Chorcaigh 's na bport a chois bóchna,
 agus pionsa na gcuradh ghabh urraim ar shlóightibh:
155. Mac Aongasa an mhullaigh na n-ollamh 's na n-óirfid,
 comairce is comaoín na bhfileadh i n-am dócamhail:
 craobh an oinigh chum cuidigh le deoraidhibh,
 agus crann ós feadhaibh chum cumais, Ó Mórdha -
 iarlaidheacht Laoighis is tuilleadh níor leor dhóibh.
160. Ó Fearghail a goirthe fo chean ins an Móta,
 iarla na n-imeall thart timchiall 's a' Longphoirt.
 Agus síol Néill Fhrasaigh mhilis dár síleadh na tórtha,
 na trí ceatha cuireadh tré ghuidhe na glóire,
 do thoilidheacht Rí nimhe 's na haingil dá dheonadh,
165. nachar fritheadh le finne san chruinne acht síocht Eoghain:

152. Mag Carrthaigh D² Mac Carrtha N(MUR¹) fhortún N
 lochtudh L an comhrac I 37,
153. bportaibh L a om N,
154. 7 D² H6 agus om N MUR¹ ccuraidh N a ghaibh MUR¹ ghaibh N
 gheabhadh G⁶ uirruim D² shloghtibh D² shlóghtí N
 shlóighte MUR¹,
155. Mac Aonghus N Mag Aongas MUR¹ Magnaosa L nórfid N
 norbhruid L,
156. cumairce D² MUR¹ cumairc N cumann MUR¹ (H1) bhfil: D²
 bhfilidhibh N bhfilibh DON¹ bhfilidh C² nam N MUR¹,
157. einigh D² on nfine L chunn cuidigh N cuitiugh D² deoruibh L,
158. is MUR¹ is ardcheann na faithe G⁶ chum cuidigh MUR¹
 Móirdha N,
159. iarlaigheat I37 7 tuilleadh N budh choir dho L leor leis H1,
160. gorthi D² H6 do gorthi N (C²) do ghoirtheidh MUR¹ cheann C²G⁶,
 an sa N MUR¹,
161. om G⁶ nimiol D²N timchioll MUR¹ sa longpuirt D² O'CUR
 a longphuirt N I 37 H1 an longphuirt MUR¹,
162. 7 D² 's MUR¹ shíolaigh DON¹ ór shíolraigh G⁶ tórtha MUR¹,
163. cuireadh om DON¹ cuireadh G⁶ guide D² ghuibhe MUR¹
 ghaibhe L chum na glóire MUR¹,
164. le toil G⁶ rí om DON¹ naingiol L dheánughadh H6
 choimharraidh L,
165. níor N MUR¹ fritheadh N fine Ls1 ccruine N (MUR¹) acht
 om L,

ní hí an t-inla-dheacht budh cuibhe leo, budh Uir̄iseal
dóibh í,

achí an t-íogafalaith ós ríghthibh gan traottheadh don
trón-sa

Agus an Fodh Buidhe an oinigh do chineadh na leomhan-sa
gabha larleadhacht ghoile chois toinne tré chródhacht.

170. Agus marla chleacht moladh gan ghoradh, Ó Domhnaill,
rí do shliocht Chonaill do bhí ar aon turas le hEoghan.
Is ó nAnbain na flatha, bile rathmhar, rí Oircheair,
ó Cholla an dá thalta chuireadh cath i ngach cóigeadh;
Mag Mnathghamhna is Maguidhir ar an tsliocht-sa don nórfhui.
175. rí Oirghiall go Doire 's go himeall na Éoinne.
níl í dár gcineadh ó Bhile mhac Breoghain,
prionsa nō curaidh dár hoileadh le fóghnamh,
marla nō marcas, gan teacht ar mhílordaibh,
nach raibh a b'fuil rachtmhar a' lasadh fá Shomhairle.

166. chaobhe L cuibhe dhóibh MUR¹(H1) b'urisioll leo í N H6
H 1 (MUR¹) chaobhe 'sdo cuireadh sioll dhosan L,
167. na on DON¹ ríghthlaith D²N an ríghthlaith I37 gach
ríghthlaith ar traottheadh L traottheadh N don ccomhrac I37 G⁶
168. is N MUR¹ 7 D² Bhuidh N einigh D²N oinidh MUR¹,
169. ghaibh N MUR¹ goile N,
170. 7 D² HC agus on N MUR¹ H1 O'CUF tighearna L moladh 's dar
goireadh G⁶ ghoireadh N,
171. go on bhí N MUR¹ H6 ar an turas NH1 hEogain N,
172. is o MUR¹N rathmhuil N MUR¹ H1 raitheamhuil G⁶
Oirthir MUR¹,
173. Colla D² Rí Cholla DON¹ do shliocht Cholla L an
gach N MUR¹ (H1 H6) thallta Lsí,
174. Mathghamhna N Mhághamhna MUR¹ Mabthanna L
Mac Guidhir N MUR¹ air a N MUR¹,
175. Oirghiallaigh N MUR¹ ní raibh réalt ó G⁶ himiol Lsí
Bócha MUR¹,
176. Ní o D²N ccineadh D² LN458 geineadh N H6 MUR¹(H1)
gineadh dár hoileadh re foghnámh H1 mhac N MUR¹,
177. curadh MUR¹ siolaidh DON¹ foghnadh D² foghlum G⁶,
178. on H1 marcuic H C² marquess MUR¹,
179. roac on MUR¹ H6 a on N.

180. Atá cuid dá bhráithribh gan aithris 'mo dheoidh-se -
Iarla Chill Dara, Fitzgerald nár leonadh.
Dá n-abrainn tuilleadh, tá 'n iomad gan chomhaireamh,
's gan braon 'na thimchiall acht sileadh na corōna.
Is mairg ler cleachtadh an macaoimh is óige,
185. 's nach bhfuigheadh an athtuirse foscadh mar
gcomhnaigheadh,
le súgaidh.. le tapadh, le gaisce, le h-eolas,
le lúth is le pearsain, le frasa(dh) na rōsa(dh),
le dúbú gach aitis i dteangthaibh na hEorpa,
agus cnuasmhil na mbeach ar gach focal dá labhradh.
190. Ar a shiubhaltaidhibh go Sacsain, go Paris, go Poland
go Venice, go Madrid, is thart chun na Rómha;
san Almaine i gcathaibh do ghlacadh le foghlaim,

-
180. Ta N MUR¹L tuilleadh da L bhraithre MUR¹ aithghios G⁶ go
foill díobh L7,
181. Firs Gearaid D² Fitzgerald N (MUR¹) Mac Gearailt H1
nachar I37 léonughadh D² H6 LN 458 C²,
182. da mairmhín H1 thuilleadh N ata N tá om DON¹
chómhráidh G⁶ mo dheóighse H1,
183. braon om DON¹ thimchioll MUR¹ sioladh MUR¹,
184. marg D² macsa is oige H1 ttus óige L,
185. om H1 atuirse D² fagadh N MUR¹ ccomhnioghadh N 'na
chomhnaidh G⁶ nuair nach bhfuair a n-atreibse fagadh no
comhnaidh L,
186. súgaidhil G⁶ tapaigh MUR¹ gaisgidh N MUR¹ sle heolas N MUR¹,
187. 7 le pearsain D²C² is le frasadh N(MUR¹) frasaigh H6 (MUR¹)
rōsa N MUR¹ 'sle fearamhlacht cródha G⁶,
188. dúbladh MUR¹ a dúbladh gach oideas G⁶ aithis N I37 áitis MUR¹
aithghis H6 (C²) tteangtha N tteangha MUR¹ teangthaibh I37
dteangaidh G⁶,
189. is MUR¹ is meala na H1 laibhreadh MUR¹,
190. shiubhaltaigh N (I37) shiubhaltaibh H6O'CUR eachtra MUR¹
do shiubhal sé G⁶ Saxain D² sacson N Saxan I37 Saxa MUR¹
Pairis D² 'sgo Poland MUR¹,
191. Bheinis D² Vienna N (MUR¹) Veinis H6 Bhiana H1 'sgo Madrid
N MUR¹ chum MUR¹,
192. om L Allmainne D² an sa nAlmaine N MUR¹ i om N MUR¹
da D² N MUR¹ H6 do ghlac sé DON¹ I37 San Eadaille ghlac sé
le beartaibh is foghlaim G⁶,

- go Flanders a' teacht dhó 's gó barcchuan na Fódhla,
 nó go dtáinig go hEachdhroim chum cascartha an Domhnaigh.
195. Ce b'iomdha triath tapaidh 'bhí in' aice san ló sin,
 fágghadh gan leachta, gan bhfearta, gan tórramh,
 ar son an dalta 'bhí i mbrataibh na hóighe,
 's a cosnadh rí Sacsan ar lochtaibh na comhairle
 chun seasamh na dtalta-sa ar eachtarnaigh i gcomhnaí.
200. Acht a mhná uaisle atá 'greadthaigh fan leagadh sin
 Shomhairle,
 stadaidh bhar mbasa agus coiscidh bhar ndeora,
 ó nach bhfuighthear aiseac mar mheasam san leomhan-sa -
 acht beannacht 'chur leisean atá ar dheisiúir na glóire.

193. do MUR¹ ba₂rc dhunn N barc dhúin MUR¹,
 194. hAachdhruim D hAchraim N MUR¹ chunn N
 chasgartha MUR¹ go casgairt DON¹ Domhnaoi MUR¹,
 195. cia gur biomdha N (MUR¹ DON¹) is iomdha G⁶ tháoadh MUR¹
 I37 sa ló N an ló MUR¹,
 196. faigeadh NG⁶ bFhearta N fhearta MUR¹ tórradh D²C²
 torromha N chomhraidh I37 G⁶,
 197. a ttalta bhí mbrataibh N (MUR¹) do bhí mbruinn G⁶,
 198. om L cosnamh N chosnamh MUR¹ Saxan D² Sacson N
 Saxaibh MUR¹ olotadh a chomhairle G⁶ an chomhairle N,
 199. om L G⁶ chum MUR¹ chun om H1 eachtranaigh N H6 (MUR¹)
 i om N MUR¹,
 200. ta gcreadthaidh MUR¹ greadadh L Somuirle D²,
 201. stadaighidh I37 mur N H1 H6 mbose H1 cosguidh N
 cosgaidh I37,
 202. om L bfaghthar H1 bhfathar DON¹ aicsiuc N
 mheasam N MUR¹,
 203. om D² a chur MUR¹ G⁶ tar dheisiubhar MUR¹
 leision air dheisiúir H6 dheisuir N
 ghlóire MUR¹,

- Beannacht na n-easpail is chonfeasóir na Rómha,
 205. beannacht gach Eaglaise is treise ins na hordaibh,
 beannacht a maireann dár gcreadeamh le Sonhairle, -
 go cathair na n-easpail dhá leasú chum glóire.

- Aois mhic na hóighe 6 thuirling a cheannach shíol Ádhaimh
 'réir Mharcais is Eoin lér seoladh an scriptúir do chách,
 210. ocht gcéad faoi dhó, le nochad is bliadhain a
 dh'fearbarr,
 go bás Shomhairle Mhic Dhomhnaill i nEachdhroim an áir.

-
204. om N MUR¹ H1 D¹ N¹ C²,
 205. eaglaisigh DON¹ eagluiseach G⁶ is na háirdaibh MUR¹,
 206. martthann L7,
 207. naostul DON¹ da N MUR¹ leasadh MUR¹ L,
 208. thóiriling D² (MURⁱ) thuirling N thuirlinn L do
 cheannach MUR¹ Adhamh N MUR¹,
 209. rear N do réir MUR¹ Mharcus MUR¹ scriptur N mur a
 sheolas G⁶,
 210. le om N DC N¹ MUR¹ bliadhan MUR¹ a om N a
 dhearrbárr D² dfhearrbharr N a dfearbarr MUR¹ a
 dhfearbarr H6 do dfearras bárr H1 nochad agus aon
 bliaghain amháin G⁶ da bharr DON¹,
 211. meic Dhomhnaill D² Mhic Domhnuill N MUR¹ mo bhrón a
 nEachruim MUR¹ (L) nAchdrum D² nAchraim N.

L.

'S i n-Eachdhroin an áir, atáid 'na gcomhnaí.

1. 'S i n-Eachdhroin an áir atáid 'na gcomhnaí,
taise na gcnámh ar lár gan chomhraidh,
bheir greadadh na lán ag mná na Fódhla,

Lsf: x_D^2 p 45 (1713), x_N §1(1724), H 5 7 p11(1727),
 x_H 1 14 p 171 (1750), x_C^2 p522 (1753) x_H 6 11 p126 (1754),
 x_{23} I 37 p1 (1762), x_{MUR}^I p 9 (1762-4), x_E ii 1 p109 (1764),
UCD⁸ (1772), DON¹ p 73 (1777), x_{DON}^1 p 185 ,
 x_{23} L 7 p203 (1782-3), x_F p138 (1788), O'CURRY 73(d)p4 (1787)
DON² p 72 (1792), UCG⁹ p1 (1793), CILL p399 (1793?),
UCG³⁴ p1 (1793), MOR^{X11} (1794-5), D¹ p75 (18⁶c), MAL^I (18⁶c),
 x_{LN} 458 p68 (18⁶c), 23 K 16 p38 (18⁶c.), LN 227 p24 (1800)
BF^{XXXV11} p22 (1805-9), 23 M13 p2 (1809), COYLE § 6(1812-23),
MOR^{V1} (1819) x_G^3 p161 (1821), ^ZL p26 (1820-3),
24 L 30 p1(c.1821), McCabe §6(1825), EG⁷p117b (1826)
G³ p 297 (1840^I), 3 B 39 p 163 (1848), 23 N 33 p2 (1851)
 x_G^6 p 260 (1853-4), DON^{V11} p 147 (1855-6), 3 C 4 11 p111(18⁶c)
LN 199 p 195 (18⁶c), MAL^G ii p89 (?) , CAM4436, QUB¹ (?)

Cscrí: Seamus Mac Cuarta. $\overline{cc}$. D² (MUR¹ F),
Tuireamh Shomhairle Mhac Domhnaill $\overline{cc}$ N,
Tuirreadh Shomhairle Mac Domhnaill H 1 14,
Marbhnaoidh Shomhairle Mhic Domhnuill Seamus $\overline{Mc}$ Cuarta
cct H 6 11,
Turaimh Shomhairle McDomhnaill E 111,
Tuire Shomhairle Míc Domhnuill Séamus mac Cuarta $\overline{cct}$ L7,
Tuirreadh hShomhairle Mhic Domhnaill air na chomadh le
Séamus mac Cuarta $\overline{cct}$. O'Curry 73,
Tuirreadh Shomhairle Mhic Domhnaill Séumas Mhac Cuarta $\overline{cct}$
G³G⁶.

1. 'S om E ii 1 Nachdhruim D² E 11 1 nAchraim NFC²(H 6 11)
nEachruim MUR¹ nAchthruim H 1 14,
2. taisibh O'Curry chomhangradh H 1 14,
3. greadughadh N lánh Lii 1 aige L7 mnáibh N H1 DON¹,

na leinibh gan aird 's na gártha ag deoraidhibh: -

5. tuilte ós aird gach tráth do dheoraibh,
'S a thulaigh nach náir dhuit bás na leomhan-sa!
Goineadh do dháil 's do pháirt-se leotha -
d'fholannaibh arda ó bharr na hEorpa,
na curadhna b'áille 's ní airmhím slóighte.
10. 'S a chnoic nachar thárrthaigh do cháirde an ló sin,
's marg atá do do chatú i geomhaí,
gidh gur mar sin a ghnáth atá an clár-sa Chóbhthaigh,
gan seanadh, gan ghrádh dá bráithre cródha,
acht a beathú na námhad 's a' bású comharsan:
15. Clann Chalbhin is Mháirtín lán dá tórrthaibh,
's na treabhanna d'fhás ón Spáinn ar fógra.

4. garrtha $D^2 N(MUR^1 F)$ deorughe H1 deoraibh L7,
5. gus aird N C^2 (E 11 1) comhas aird H1 gus ard L7 trá N,
6. a thuilleadh E 11 1 nár D^2 duit MUR^1 ,
7. or gineadh O'CUR tuitiom do E 11 1 dháil léophtha is do
oháirtse DON^1 leofa N leosan H 1 L7,
8. csolanaibh N le heachtrannaibh E 11 1 dshlánamh L7
d'ollamhnaibh G^6 ard N MUR^1 H 6 ua bhar L7,
9. churainna D^2 curaidhnaibh N curadhannaibh dob aille H 6
curadhna C^2 curaidhbh MUR^1 E11(C' CUR) curuinna LN 458
dob aille MUR^1 armhiom D^2 áirim N airbhiom H 6 LN 458,
10. 's om N MUR^1 nar N tharruigheadh H1 tháirtigh MUR^1
áithraigh L7(2) nach nair dhuit sábhail do DON^1 shábhail G^6
do ghárduigh L7 L,
11. is N MUR^1 marg D^2 dho do D^2 do da N dod MUR^1 chátadh
 MUR^1 chaithiomh L7 i om N,
12. cia N MUR^1 's gur E 11 1 ní mar G^6 sin om D^2 tá N don
chlársa MUR^1 Cóbhthaigh N,
13. seannughadh E11 gan ágh MUR^1 áird O'CUR oháirt G^6
brathribh N do bhráithribh MUR^1 (H6) bhraithre F,
14. brathadh D^2 MUR^1 basadh MUR^1 conharsainn MUR^1 ,
15. Chalbhin MUR^1 Mhartín N torrthaibh N thorrthaibh H1
(G^6 F C^2) ttórrtha MUR^1 dtórrthaibh E 11 1 tórrthuibh D^2 ,
16. treabhannaibh N I37 treabhanadh MUR^1 treibhibh G^6 ,

- Sliocht Ghalaime dá gcrádh, mhic Brath' mhic Bhreoghain
gan sonas, gan ágha, gan aird, gan fhóghnamh,
Síol Éimhir an áigh thug barr le foghlaim,
20. ar shinsireacht cháich, ar áille, ar eolas.
Sliocht Íre do shásaigheadh 's do shlánaigheadh na ceolta,
sciath dhíidin na ndámh i ngach gábhadh ar dhócamhal,
's do shíneadh ar sáile go háitibh an chomhnaic
do dhíbirt na n-aitheach 's do bhású na bhfoghmar.
25. Agus síol Éireamhóin ághmhar, an t-armhac a b'óige;
is é ríoghthadh do bhláth an fhir-se i státa na coróna,
ó Mhílidh na Soáinne go bás an rí Domhnall,
seacht bhfichid 's a' ceathair 's ní áirmhím ríghthe cóigid
Atá 'fhiadhnaise ar fagháil i leabhar Ardmhach na
nEoghanach,
30. gur don líne-se tairngeadh fuil arddhearg Shomhairle,

-
17. Ghalainh D² Galainh N Ghalainh H6 (MUR¹) Galainh C²
Bhratha N Brátha H6 MUR¹ Bile G⁶ Bréogain NC²
Breoghain MUR¹,
18. on DON¹ ágh MUR¹ fhoghnadh D²,
19. Eibhir D² Enhir N fuair barr H1,
20. shinsireacht NC² shinsearacht D²,
21. shasaidh N shásadh MUR¹ shásugadh H1 O'CUR shasaidh lan
da na L shlánaigh N shláineadh MUR¹ lánughadh E 11 1
ccéolta MUR¹ ceoltaigh I 37 shlánaigh is do shásaigh
DON¹,
22. dhíidin N na nbard gach áit a nbeadh dócamhal G⁶ gabha N
a mbiudh docamhail L7 dhocamhail MUR¹,
23. is do N shíneadh MUR¹,
24. do on N MUR¹ naithach D² naiteach N bpaganach L
bhfathaigh G⁶ sa básughadh N sa basadh MUR¹ bhfoghmur D²
bhfoghmhoir N(H6) comharsain MUR¹ bhfóghbhfear G⁶
bhfoghmur C²,
25. agus on H1 Ercanhan N tardmac D² taridmhac N dob N MUR¹,
26. a se ríoghthadh D² LN 458 C² a on N MUR¹ ríoghthe N (H 1)
re ríghthe I 37 sé fír do MUR¹ 'nfirse MUR¹ i on N MUR¹,
27. ó bhille E 11 1 Easpáinne MUR¹ (E 11 1 G⁶ L),
28. bhfichit D² H 6 bhfíthchid N MUR¹ is a ceathir N
armhin D² ríghthe D² ríghhe MUR¹ cóigidh D² H6 MUR¹
cóigeadh N chóigeadh E 11 1,
29. 'ta MUR¹ gheabhair L fiaghnaise N fhioghnuise L
fhiaghnuise MUR¹ leabhair N nothanach(?) D² nEoghanach
N H 6 ndomhnach H 1 E 11 1 noghanach F C² LN 458
neonach MUR¹ L7,
30. on O'CUR gur on MUR¹ (D²?) tairngeadh D² tarruingeadh G⁶
ard dearg D²

an ríoghraidh as clár ochta an airdfhlaith mhic
Domhnail.

Is ón ríCholla shnámhfadh gan bháthadh ar bóchna,
le mílte do bhárcuibh is iad lán ag an leomhan-sa, -
do laochraidhibh budh dána chum Pávanaigh a róloir.

35. Car bh'iongnadh an té tháinig ón athair-se 'bheith cródha,
's gur faoi-sean do gháireadh an Lia Fáil mar budh chóir dhí
ag fíoradh na fáidheacht do bhí i dtairngire dhó-san -
go líonfadh ina ngrádh leis gach cathair is gach cóigeadh.
Ní hé an laoch /mea/ -sa chrádh basa mhná deasa Fódhla,
40. acht an saothchoirneil sásta chuireadh an marcshluagh i
n-ordadh,
'cur bíodhbhaí as a n-áit 's a cháirde dá dtreorú,
ar son íodhbairt na páise agus fháscadh na gcóirde,
agus mhaolscoith na dtairgí chuaigh i lámhaibh an Choimhche,
Críosta do shlánaigh síol Ádhaimh as gach dōcamhal;

-
31. om DON¹ ríoghre D² ós N MUR¹ ucht N MUR¹ H1 H6 don
ardfhlaith N MUR¹ ' an airdfhlaith mac
Dhomhnail D² mhac N (H 6) mhic MUR¹ d'aird H1
Domhnail MUR¹ H6 (N),
32. om O'CUR rígh Cho'la Lsí shnamhthadh D² shnámhfeadh N
(E 11 1 L7) shnámh MUR¹ bóchain MUR¹ (L)
33. is na mílte O'CUR a mbíodh na mílte L míltigh E 11 1 an
leoghan, D²,
34. om O'CUR DON¹ do mhíleadhnaoi ba H1 láochraidh N MUR¹
ba N chunn N Paganach D² Pavanaigh H H 1 H6 (MUR¹) a om
N ro locht L E 11 1 chróshlad G⁶,
35. caith hiongnadh N(MUR¹) cia hiongnamh I37 arsa MUR¹ náir sin
L ádharsa L7,
36. sion D² MUR¹ san N a gháirfeadh MUR¹ gairfeadh N liagh
E 11 1 c'ir N MUR¹ LN 458 di MUR¹ dhaibh E 11 1,
37. fíorugadh N (E 11 1) aige fíoradh MUR¹ bhfáidhe E 11 1
bhfaidheach L do om N MUR¹ i om N MUR¹ ttairngaire N MUR¹
dhíobhsean L,
38. a ngrádh MUR¹ O'CUR coigídh MUR¹,
39. an laochsa D² F O'CUR laoch mearsa N H1 MUR¹ mna MUR¹
na Fódhla I37,
40. a saothchoirneil NH6 a saoi cholonal MUR¹ sgiathchoirneil G⁶
churfadh báirra ar órdughadh L na marcshluagh G⁶ ina
nordughadh N,
41. cuir N bíodhbhaidh D² bíodhbha C² bíodhga N bíodhbhadh MUR¹
a bhíodhabhíod E 11 1 a náitibh G⁶ as áitigh L sa
ghairdaigh H 1 ngarduíghe L ttrecirúghad D² ttreoradh
MUR¹(E 11 1),
43. mhaolsgoith D² maolsgoith N mairscath L7 ttarnghadh N Mur¹
(D²) laimhibh D² choimhdhí N Mur¹,
44. Críost N. Adhamh N MUR¹ docamhail MUR¹,

45. is Phitear do básaigheadh i n-áras na Rómha,
 's na boianta fuair Parthalon le rásúiribh dá ródadh,
 's gach naomh eile a^á tairngheadh le rácaí a gcuid feola,
 fá aonchreideamh Phadraig 's ar ghrádh mhic na hóighe,
 le fírinne dár náisiúh 's do shású na córa.
50. Chuaidh an laoch-sa 's a ghárda comh dána le leomhanaibh
 le díse tré dhásacht i boáirt a lucht eolais,
 i n-aghaidh iorghail na nāmhad a' lá sin dá leonadh,
 nō gur bhris sé an dā phártaigh do b'fhearr insna slóghaibh
 is le faobhar tré náire fo scanradh na gcóigeadh
55. chuaidh tríd an treas páartaigh dá n-ardghreadhaibh óga
 mar Shamson le Págānaigh nó mar Dhāibhí le Goliath,
 /^rmar/ Rolandus āigh nō mar Ragnall Bhontóbáin,

-
45. is Pheadar N(L7) is Peter MUR¹ is Pítir E 11 1 7 D²
 básughadh N DON¹ a básadh MUR¹ do bhásadh L7 da
 bhasughadh EG³. a bpálas MUR¹ (L),
46. boiantaigh N píantaigh MUR¹DON¹ oiantuibh L7 rásuiraidn E1
 rodughadh N H6 rodagh MUR¹,
47. om H1 L7 oile D² tairngneadh D² tairngheadh MUR¹ a om
 MUR¹,
48. Pattrig D² ghrádh om C'CUR,
49. nasion D² náisiun N MUR¹ sa shasamh N sa sásadh MUR¹ (L7)
 'córtha E 11 1 cortacht L7,
50. a N MUR¹ ghárdaigh G⁶ leonuibh D² H6 leóghanaibh N
 leomhainn MUR¹ leomhanaibh I37 L7,
51. a boairt a D²F(C²) a boairtigh lucht N C'CUR a bpáirtibh
 MUR¹ boártaigh G² (DON¹),
52. i om N andiagh H 1,
53. no gur briseadh H 1 gur bhris ar an L oheartaig D²
 ohairtigh N MUR¹ a b'fearr MUR¹ G⁶ is na slóighte MUR¹
 slóghuibh D² LN 458 slógthaibh N slóightibh H 6,
54. sle N MUR¹ fá MUR¹ ccoigeadha N,
55. thrid N oartaigh D² páirtigh N (MUR¹) ghreadaibh N
 ghróidhibh MUR¹,
56. Shamson D² Goliat D² Goliath N H1 H6 Goliath MUR¹,
57. ? rolanders D² á mur H1 Rolanders D² H 6 LN 458²
 Bhólandus an āigh G⁶ faidh L Rándhall G⁶, Bhun tóbain D²
 Bhonntóbáin N I 37 Bhontobain MUR¹ Duntóban G⁶,

mar Chú Chulainn san tánaidh ar ardghoil na cródhacht;
 nó mar chlú Chonail Chearnaigh fan mbás sin dá
 thóraigheacht;

60. mar Hercules an lá do thuit fáthaigh na Cremona,
 nó san Eadailt a' sárí Ching Cacus fón mbólach;
 mar trí mic Priamus - Hector, Paris nó Troilus -
 is mar sin bhí barr treise ar an lámh dheis ag an
 choirneil,
 nó gur briseadh ar a' náisiún 's gur fhágghadar a bpórtai,
 65. gidh gur bh'fhuras do bheith slán tar éis báire nó dhó chur,
 dá dtillfeadh mar chách lena ghardaibh na n-óigeach -
 acht fanamhain ag cernú na Galltacht san gcomhrac,
 's le líonmhaire na lámh-sa mo chrádh gur thuit Somhairle,
 's gach aon dá raibh i bpáirt leis san ár sin Dia Domhnaigh.

58. no mur chliu Chon Chucholuinn N no mur MUR¹ tanaigh D²N
 fa na ttáinig G⁶,
 59. chliu N MUR¹ thóirreadh MUR¹,
 60. no mur N MUR¹ an om N do om L7 faidh D²C² N H1 athaidh
 MUR¹ fathaigh O'CUR G⁶ fáidhthaibh L,
 61. nó om H1 do sarughadh N do sháruigh G⁶ (O'CUR) sháraidhe
 MUR¹ fagadh L7 Cong N King MUR¹ rígh G⁶ nbó eallach
 D²H 6 O'CUR C² mbóilacnt N (MUR¹) sa mbolach H 1
 morshlad G⁶,
 62. thrí N MUR¹ no mar MUR¹ thriúr G⁶ is Troilus MUR¹,
 63. ós L7 a bhí MUR¹ ar a N MUR¹ choloneill D² LN 458 (H6 C²)
 ccorneil N choirneill MUR¹ (G⁶) cheannfóirt D²N¹,
 64. nó om MUR¹ naslon D² (MUR¹) nasiún N air ar I37
 fhaigbhadur D²N fhágghadh MUR¹ fháigeadar G⁶ bpórtaidh D²
 bpórtai N (MUR¹),
 65. cia N ge MUR¹ bhurus N teacht MUR¹ (L) bairre N,
 66. dha D² a N ttfillfeadh N ttfilleadh MUR¹L ag filleadh G⁶
 ghardaibh D² C² F H 6 ghárda N (I 37) ghárdaigh MUR¹
 nóigfhear L7,
 67. fanamhoin D² fanbhoin N fuireach H1G⁶ fanmhuint MUR¹
 carnadh MUR¹,
 68. sis le D² sle N MUR¹ líonmhuireacht G⁶ na om lámhsan MUR¹
 mo chrasa gur H 1,
 69. raibh an a shairtadh L Domhnaoi MUR¹,

70. Is é no chian-sa mar fáigeadh a bháinchneas gan
chomhraidh,
's gan na mílte do bhráithribh 'bheith 'na ngárdaibh dhá
thórranh.
- An príomhfháidh ó Ardhach 's a lán dona hordaibh,
gach diadhaire do b'áille 's do b'airde san eolas
'bheith ag adhradh don ardrí atá 'bPárrthas 'na chomhnaí
75. 's a míniú na náise ag an mbás sin Mhic Domhnaill,
's a cantáil na saln rinne Dáibhí don Chomhdhe ,
feadh míosa agus ráithe gach áit ins na cóigidh;
'bheith líonta ar na sráidibh le tapair le tóirsidhíbh,
gach "green" is gach teampall ar aon bharrlasair lóchrann,
80. is fíontaí na Spáinne le fánaidh dá ndórtadh:
gach ríoghan 's a bánbhasa 'crádhghreadthaigh i gcomhnaí,
gan díosc ag a stánroisc 's a dtláthfhoilt gan chórú;

70. Se N MUR¹ gur fágbadh MUR¹ faighbhadh N bháinchneis D²N
bháinchneas MUR¹ chónhra G⁶,
71. gharrdíbh D²C³ thorradh D² 'sgan na míliti bheith na ngarda
do bhrathribh ina thorromha N (MUR¹DON¹) 'na gháiribh H⁶
bheith na gharda da bhráithre lena thórradh G⁶,
72. Ardmach D² 7 a lán N,
73 an sa neolus N MUR¹,
74. gadhradh N aodhradh I37 bheith guidhe ar an H1 dhon MUR¹
ta N MUR¹,
75. míneadh MUR¹ fan mbás LG⁶ meic Dhomhnaill D² mhic
Domhnaill N MUR¹.
76. om MUR¹L7 cantuinn H1 sálm D² psalmaibh NI37
salmaibh H⁶ O'CUR psalna L rine Dabhi N Coimhdhe N
ccoimhdhia L (G⁶),
77. air feadh N MUR¹ an gach áit L7 is na cóigeadaibh MUR¹
cóigidh D² coigeada N I37,
78. bheith om líontar na L bh² Lsí taphor D² taour N
taour MUR¹ Ean tapar is L'SleC² 'sle tóirrsibh MUR¹
tórsaidh G⁶ toirsithe H1,
79. grianán H1 (L) aon om N H1 MUR¹ G⁶L barr MUR¹ lasadh
I37G⁶ lochrainne N MUR¹,
80. 7 D²,
81. ríogain N ríogan MUR¹ cradhghreadtha D² H⁶ C²
cradhghreadthaigh N crádhghreadthaigh MUR¹ crádhghreadadh
G⁶ (L) i om N,
82. gan cosg L chóireadh MUR¹,

- na tíortha ins na gártha 's gan dáil cosc ó dheoraibh,
 ó Aontraim go hArdmhach 's go hÁrainn Uí Dhomhnaill,
 85. ó íle go Cáirlinn 's go barr Breagh' is Bóinne,
 thart timchiall an Chláir 's go Blatharna thoighe Cormaic,
 a' caoineadh ar mearbhall um an deargfhuil-se a dóirteadh
 fan mílidh armach ainmneach eolghach,
 dhéidgheal dhealbhach mheanmnach threorach,
 90. thréitheach mharthannach charthannach mhórdha,
 ghaolmhar chaithréimeach acmhainneach bheodha,
 ghrisdhearg dhathannach ar aiste na rósa.
 an féinní flaithiúil gaisciúil cródha,
 éachtach ar fáithchibh, le gaeithibh dá leonadh,
 95. méiniúil taitneamhach taisiúil le deiraidhibh,

83. is na MUR¹ gártha D²N (MUR¹) dal D² chosg N LN458
 dheora G⁶,
 84. 's go fearainn Uí L7 sgo hádhrus mhic G⁶,
 85. Cairilinn D² Cathairilinn MUR¹ G⁶ Breag is Boinne D²LN458
 bhreas Boinne N bhreagha Bóinne H6 Brigh de H1
 breasa bóinne MUR¹ Breis Bóinne DON¹ Briste Bóinne G⁶,
 86. teacht N MUR¹ timchioll MUR¹ a NMUR¹ Blathairne N MUR¹
 Bláirne G⁶ thoigh D²C² thigh N H 6 thoighe om MUR¹
 Cormic D²N Caormaic MUR¹,
 87. a om N MUR¹ chaoinfeadh O'CUR fon N MUR¹ H1 fon mbás uime
 Shamhairle H1 a om dórtadh N(MUR¹) a dhórtadh G⁶,
 88. fon MUR¹ ainmneach armach eolach MUR¹ ainmneach eolghach N,
 89. dhéudgheal D² H6 LN 458 déadgheal L7 G⁶,
 90. om MUR¹ thréighach D² threitheach N charantach
 marthanach L mhorrdha N,
 91. Ghaedhalmhur N (I37) gaolmhar G⁶ beul re caithreimidh L
 chaithreimeach D² acfuingeach N acfuinneach MUR¹,
 92. om DON¹ a ghrís G⁶ grisfhuil dhachan L rósaídh G⁶,
 93. feinnidh D²C³ féinigh N femamhuil L flaithamhail D²,
 94. faithe G⁶ gaithibh D²C³ H6 gaethibh N gaeithibh MUR¹
 gaeithe L7,
 95. méiniúil om O'CUR méinamhuil D²,

STÓR NA MBEACH.

- 1 'Stór na mbeach 's a bhalsam na n-óigfhear gasta
greannmhar
a dtug a' t-óg 's a' sean dhuit ansacht ar bhantracht
na mbláth,
a mbíonn rósa sneachta 'cantáil 'meadhoin do leaca
dheargghartha
cló do dhearca mallghlasa mheall searc a lán.
- 5 'Mhaighdean mhilis chumhra fár buaidhreachd fíor gach cūrte
le saighdibh tineadh dūbalta ō Chupid an ghráidh,
a inghean deas na n-úill fras, na ndlaoi thais go glún
leat,
a Jenny beir-se an cló leat ar mhūinteacht ó mhnáibh.

FOINSÍ: LN82 pl66, MAL^G p87, G² pl4, G³ pl43.

Csorfí: Séamus Mac Cuartadh cō LN82,
Seamus Mac Cuarta cc. do Seanad Hadla 7c. MAL^G,
Moladh Shineid Halla. Séumas Mhac Cúarta cōt. G²,
Moladh Sheinéid Halla dá ngoirtheas go coitcheann
Jenny bláth na sgéimhe. mac Cúarta cōt. G⁵.

-
- 1 A stór G²G³ bhallsam LN82 MAL^G nea nóigfur MAL^G
greannmhuir LN82,
- 2 an tóg(?) MAL^G thair G²G³,
- 3 rosa sneachta LN82 MAL^G mbaonn MAL^G a mbídhionn a
rosa 's G² a mbídhionn a rós 'sa G³ meadom LN82
a meadhoin MAL^G a méodhain G²G³ dearg G²G³
gharrtha LN82 G²G³,
- 4 chló LN82 mhallghlasa G² mheall siad a G²G³ lann LN82,
- 5 Maighdion LN82 a mhaighdion G²G³ chunradh LN82 MAL^G
fáir LN82 buadhaireadh LN82 búadhareadh MAL^G
búaireadh G²G³,
- 6 soighidibh G³ (G²) tineadh LN82 (MAL^G) teine G³
dhūbalta G³ Chupit LN82 ghradhaigh LN82 (MAL^G),
- 7 an inghean LN82 dheas G²G³ na lúb fras MAL^G
na lúbfras G²G³ sna G²G³ ndlaoitheas tais MAL^G
ndlaoithibh tais G²G³,
- 8 Jeny LN82 sa Jeney MAL^G beirsa MAL^G bheir tú'n
G²G³ cliu LN82 ohlu MAL^G G²G³,

- Beir scríobhtha leat mar fhéirín mo mhílte beannacht 1
 don ríogan bhlasta bhéalbhinn, a mar n-éagar dá grádh.
 'S gan laoch do mhaoraidh Éireann nach léinfadh 1 ngean
 gach aon dá bhfaicadh 'tréartha 's a méin mhaith ar mhnáibh.
 Atá an sneacht' anois go nuagheal gach ball 'na cneas ar
 an mealltóir milis cluainteach 'cur cúirteoirí chun báis.
 A naoi chailce chluinteach a mbíodh na gaiscidh 1 ndúil
 a Jenny ná léig do rúinsearo le búr nó le tráill.
 Atá an t-ór a' síleadh 'nuas léith 1 goornaibh fite gruaige,
 teora 's caogad cuach ar gach dual díobh go barr.
 Óige agus glaine is uaisle mar chóir don fhine ór ghluais sí
 's go bhfóir/freadh 'siolla suanghártha suas duine ón mbás.
 Budh socamhal dona sluaithe gach comhrádh milis stuama
 dá gcanann sise an stuaidhgheal le subhailce is le grádh.
 Níl beo don chruinne cluaintigh nach ndórtfadh 'ghean
 's ní mór thuill sí uabhsán fuath, goin ná gráin.

- 9 mhíle G^3 Gaoídhleag LN82 Goídhlig MAL^G an éinfheacht
 10 ríoguin G^2 ghuig an ríoguin G^3 bhéilbhinn $G^2G^3(MAL^G)$
 amur LN82 MAL^G d'fhaig me 'nn éagcruth dá grádh $G^3(G^2)$
 do LN82 da MAL^G ,
 11 mhaoroidhe Erionn LN82 mhaoroidhe MAL^G Eirinn G^2G^3
 'ngean G^2G^3 ngéigse MAL^G ngéise G^2G^3 ,
 12 dár G^2G^3 bhreathnuigh G^3 maith MAL^G ,
 13 tá'n G^2G^3 sneachta $MAL^G G^2G^3$ nois G^2G^3 núathgeal LN82
 ann gach ball G^2G^3 cneis LN82 (MAL^G),
 14 ag an G^2G^3 mhilis chluinteach G^2G^3 cluinteach LN82
 cluinteach MAL^G ohur MAL^G ohuir G^2G^3
 curteoiridh LN82 curteoiridh MAL^G ohum G^2G^3 bás MAL^G ,
 15 a náobhean chailce G^2G^3 chluinteach LN82
 clúandeagh MAL^G chlúidheamhuil $G^2(G^3)$ mbí G^2G^3
 1 om G^2G^3 ,
 16 sa G^3 Jeney LN82 rúinsearo $MAL^G G^3$ ná G^2G^3 ,
 17 Tá'n $G^2G^3(MAL^G)$ fití LN82 fighte G^2G^3 gruaidhe LN82
 ghruaide MAL^G ,
 18 's caogad G^2G^3 7 LN82 MAL^G dúail LN82 dúal $MAL^G G^2G^3$,
 19 's gloine G^2G^3 úasle LN82 fhinne LN82 ar ghluais
 LN82 MAL^G ,
 20 bhfóirfeadh LN82 $MAL^G G^2$ bhfóirfeadh G^3 sílleadh G^2G^3
 sungháirrrtha LN82 súais LN82,
 21 Is G^2G^3 sogamhuil LN82 sígaití LN82 (MAL^G)
 sígaithe G^2G^3 ,
 22 gcannion LN82 gcanidhionn MAL^G ccanuigheann G^2G^3
 subhailce LN82,
 23 cruinne MAL^G gluinte LN82 chluinteach MAL^G
 chlúainteach G^2G^3 gheann LN82 geann $MAL^G G^2G^3$
 ndortad LN82 (MAL^G) ndoirtfeadh G^3 di $G^2 G^3$,
 24 an ríghhean nár thuill uabhsán G^2G^3 thuill síth LN82
 sí om MAL^G ,

- 25 Atá fíorfhúil cheart na huaisle gach taobh ar lasadh
gruaidhe,
's gan braon 'teacht go tuatúil anuas inti ó Ádhamh;
bheir grís 'na leacaibh Gíorghil mar chaorthaibh dait' 'n
uaigneas,
an t-aol 's a' sneachta 'gcruaachaibh gach uair trithe
'fás.
Atá cíocha cruinne cruaidhe aice, ar lí na lile is buaine,
30 nár smuain clont' 'n uaigneas 's nár truailleadh le láimh.
Cia díomhaoin dúinne 'luadh léith atá mílte 'dtinneas
uath-se,
is mar bhfuighid ó Jenny fuascailt atá an uaghe aca
'láimh.
Is cráibhtheach críonna céillí 's nach dtáinig aois dá
réir dhí,
is gur fearrde tíortha an mhaighdean lemní mhaith 's le
grádh.
35 Is é is gnáth don inghean sin Edbhairt 'bheith lán do
mhian na cléire,
gan bharr, gan bhaois 'na céadfaidhocht mar ghéis ghil
gan smál.
Níí fáth do ríogain Éireann 'bheith 'gártha caointe 'g éad
léith;
atá áille agus brígh na scéimhe aice, 'freamhadh 's a' fás.
Níor náir do laoch sa réagún nó dh'ábhar rí mar chéile
40 an mhánla mhíonla mheardha 'our séimhghaiscíd chun báis.

- 25 Tá G²G³ fhíorfhúil MAL^G lasamh MAL^G G²G³,
26 'sgach MAL^G G²G³ a teacht go tuathamhúil G²G³,
27 bheir om G²G³ uairghil LN82 (MAL^G) chaorrthaibh LN82
(MAL^G) chāoraibh G²G³ dait núagnus LN82 daití MAL^G
(G²) daithte G³,
28 ccrúaghaibh LN82 cruachaibh MAL^G cruachadh G²G³
trithí G²G³,
29 cíocha LN82 (MAL^G) tá G²G³MAL^G aice G²G³ lith G²
lúaine LN82,
30 caonta MAL^G clont LN82 air chionpta nualgneas G² (G³),
31 gídh G³ duine MAL^G luath LN82 MAL^G a luadh G³
leithí MAL^G tá na G³ (G²) a dtinnios G²G³
uathse om LN82 uaithe G²G³,
32 bhfuighead MAL^G 's muna bhfuigh G²G³ fúasgcailt LN82
tá'n G²G³ gagh G³ a láimh MAL^G a láthair G³ (G²),
33 ciallíd G³ ceillidh snach LN82 MAL^G G² ttáinnios LN82
MAL^G aos MAL^G dí G²G³,
34 is sgar fearde LN82 tíorrtha LN82 (MAL^G) sle cáil G³,
35 'sé G²G³ ngáth LN82 gnáthach G³ ningheain LN82 (MAL^G)
sinn Edbhairt LN82 sin 7 bhar MAL^G inghíon bheasach
G²G³ mhíon G² mhíon cléire MAL^G,
36 inna MAL^G as mur LN82 bhaos MAL^G,
37 Niel LN82 fád G² ríoguibh G³ ríogain LN82 MAL^G G²
beith LN82 a bheith G²G³ gairrtha LN82 gártha MAL^G
38 gairrtha G²G³ a's brígh G²G³ a sgéimhe G³ sgeimhe a freamhadh MAL^G
G²G³ gus a G³,
39 líoch MAL^G san MAL^G G²G³ regún LN82 réaguin G²G³MAL^G
dh'a bhair LN82 MAL^G ná d'ádhbhar G²G³ cheilí LN82
ceile í MAL^G chéile G²G³,
40 mhearrdha LN82 MAL^G chuir G³ féidhmghaisgídh G³ (G²)
an G² (G³) bás MAL^G,

Angelica is Filéna, Diana agus bean Orpheus,
 Helena agus Venus ó mhaighdean go mnáibh;
 uatha as cathair na Gréige le Jenny blāth na scéimhe,
 le cumhdach aitheanta Dé is mar lēighfeadh sí an pháis.

- 45 Tá rōsa 'bruithneadh 'gruaidhe faoi dhū don fhuil is
 do phór na rídirí uaisle chuaidh uainn soir ar sáil. ^{uachtraigh}
 Is cé bé óigfhear oliste sūgach le bpōstaí an mhilis
 ní dóigh go luighfeadh gruaim air go Luan bhrúinne an ^{chumhra}
 bhrāith.

- 41 'gus Hébe G^2G^3 a's bean G^2G^3 7 bean LN82 MAL^G ,
 42 Bhénus G^2G^3 mhaighdioñ LN82,
 43 uathfha LN82 (MAL^G) ac cathair LN82 as cathair MAL^G
 úatha a's ón nGréig bhéireadh Jenny G^2G^3 sgeimh LN82,
 44 mar a G^2G^3 leigfead LN82 leighfid MAL^G ,
 45 Tá'n G^2G^3 rós a G^3 breathnughadh G^2
 mbreathnughadh G^3 den G^2G^3 MAL^G uachtaraidh MAL^G ,
 46 de G^2G^3 rídeiridh LN82 (MAL^G) ríodhrugh G^2G^3 ,
 47 acht G^2G^3 ^{31a} G^2 oigfír MAL^G subhgach LN82 MAL^G
 leadh LN82 le a G^2G^3 bpósfaidh G^3 bpostaidh LN82
 (MAL^G) chúnradh LN82 MAL^G chiúin so G^3
 chiúin sin G^2 ,
 48 ní do LN82 bhrúinne LN82 MAL^G bhrúithne G^2G^3 .

TÁ AM FÓGHMHAR.

1 Tá an fóghmhár dár dtréigbheáil, cúl feasta le féile,

's gan againn in' éiric acht fearthainn is fuacht;

's a' geimnreach maol faobhthaigh a' teacht chugainn

'na dhaidh sin -

'sé lomas na géagaibh agus ghnídh an raithneach ruadh.

5 Chualaidh mé aréir iad 's mo chluais leo ag éisteacht

ceithre ráithche na bliadhna i n-iomarbháigh chruidh;

bhí an urraim dá hiarraidh lena tabhairt don té b'fhéile

's char umhlaigh aon aca an 'gift' a tha'hairt uaidh.

Ars' an Geimhreadh go teann leis an Barrach go fann -

10 Eis tú an seargánach seang a lomas gach aon,

's nach bhfuil tréithlag nó fann ar an tsaoghal so gan roinn

nach gceasnaigheann an fheall atá i gceartlár do chroidhe.

Lucht múchta is consensiom cuirfidh an Márta insa gcill iad,

FOINSÍ : G^1 p 105, G^2 p 420, G^4 p 3.

Cscrí : Ceithre Ráithche na bliadhna or the 4 Quarters
of the year contending for a competition G^1 ,

Ceithre Ráithche na Bliaghana G^2 ,

Ceithre Ráithche na Bliadhna Mac Cúarta cct. G^4 .

- 1 tá'n G^2 ghar G^1 dtréigbheal Ls1,
 2 a's gan G^2 G^4 againn na dhiaigh sin G^2 G^4 ,
 3 lom fáethbhígh G^2 feafuidh G^1 faethfuigh G^4 a om G^2 G^4 tiacht
 4 'sé fheannas na céadthuibh is mhasluigheas le fáacht G^2 géaga G^4 ,
 5 chuala G^4 mé féin iad G^2 me réir G^4 's bhídh mo aná chlúais
 6 le ceithre G^2 bliadhana G^1 iomarbhaidh G^1 iomrascáil G^2
 7 bhídh 'n G^2 dhá G^1 G^2 dá G^4 ohféile G^1 G^2 bféile G^4 ,
 8 ach chá númhlachadh G^2 's níor umhlaigh sé aon G^4 uadh Ls1,
 9 Barrach a bhídh fann G^4 ,
 10 'stú an G^4 lomas G^1 a lagaíos G^2 gach éan G^4 ,
 11 tréleag G^1 tréalag G^4 bhfuil créatúr air bith tinn air an
 12 gceasnaoin G^1 ann nfeall G^1 (G^2 G^4) lom G^2 G^4 do chléibh G^2 ,
 13 plúchaidh G^2 múichte G^4 coinnsinsium G^2 coinnsinsium G^4 cuiridh
 G^1 is an cill G^2 cill G^4
 (ar lean)

's an t-eallach a bhíos fannlag go bhfeannann sé iad;

15 's a chréatúir nach teann thú 's gan a thréartha agat lena
innse

aoht an chré bhíos tú a thiontó 's a' síorchur an tsíl."

"A chraosaire bréagach a bhfuil casadh in d'éadan,

le feannadh, le faobhar, le sioc is le fuacht,

's tú mhaslaigheas gach aon ní dá bhfuil ar a tsaoghal so

20 's ar áille na gréine go gcuirfeá drochshnuadh.

Cha n-umhlaighim go héag le mur ngaiscíd 's cha n-éistim

's mé saothróir an tsaoghail-se, 's a chuireas go luath;

níl sé faoi an ngréin ar bocht leis mé féin a theacht,

's gur i mbarraibh mo ghéaga a ghoireas an chuach."

25 "Más tú chuireas i n-am chan tú a chairthigheas an planda,

bheir bláth ar na habhlaibh ná meas ar an geraoibh,

toradh na talamhna a líonas an t-arbhar,

bheir onó ar na coillte nó an dadaidh mar ghním.

Bí dealra na gréine gach aon lá in m'éadan,

30 an lile 's a' séircín 's a' rós in mo ghruaidh;

's gur i mbarraibh mo ghéaga bhíos áras ag éanlaith,

's le mo linn a thig féar agus bainne chuig na buaibh."

-
- 14 a om G^2G^4 bhí G^1 fannleag G^1 bhfeannuigheann G^2 ,
 15 chrechtúir G^1 chreuchtúir G^2 chréatúir G^4 sgan do dhéucht agad
 len innsigh G^4 do thréartha agad len innsigh G^2 ,
 16 a chré G^2 bhí G^1 bhídhíos G^2 a om G^2G^4 thionnto G^2 iompúgh G^4
 tsíol G^1G^2 ,
 17 chraóisire G^1G^4 casadh cclár d'éadain G^2 ,
 19 nídh Ls_1 ar an G^2G^4
 20 is air G^2 aile G^1 , ccuirfá Ls_1 ,
 21 númhlaím $G^1(G^4)$ númhlaigheam G^2 le do G^2 bhur G^4
 ghaísgidhibh G^2 néisteam G^2G^4
 22 saothreóir G^1G^4 saorthoir G^4 tsaoghalsa G^1 ,
 23 fuigh G^1G^2 ngráin G^2 , darb bocht G^4 ,
 24 marraibh G^1 mo ghéagasa a ghuireann sí an chuach G^2
 25 a om G^2G^4 charthas G^1 chairthigheas G^2 chairthios G^4 plannda
 26 bládh G^1 bláth air chrainn úbhlaibh G^4 G^2G^4 ,
 27 chuireas tórrtha sa talamh nó líonas.. G^2 tórrtha G^4 ,
 28 cnádh G^1 cnú G^2 cnodh G^4 nó'n G^2G^4 dadaig G^1 dadaigh G^2G^4
 ghnidheam G^2G^4 ,
 29 bí dealra G^1 tá dealradh G^2 bíonn dealradh G^4 gach la teacht G^4
 ionn G^1 ann G^2G^4 ,
 30 lilly G^1
 31 ghéugaibh G^2 bhí arús G^1 bhíos árus G^2 áchrus G^4
 éunlaigh G^1G^2 éunlaith G^4
 32 aig na buaibh G^1G^2 chuig G^4 ,

"Nach cumasach stráiciúil thusa as an mbláth sin

a sheargas gan spás agus imthigheas le gaoth;

35 's dá nbeach ocras ar chách ana déanfadh sé sásamh

pousa don mbláth sin 'chur chuca 'nait oídh.

do sholá/tha7r le ráithche ní oneatnfaon sé páiste,

muna n-íosfach sé cráig do bhiolar ón díog:

's a choidhche feasta ná trácht-sa ar urraim do fhághail

40 agus peici na sráide go bhfágann tú oar."

Ar an Geimhreadh le hachmhaínn 's mé is féile dá bhfaothas,

's liom an urraim ó cheart agus umhlaighidh i n-am;

a ndearn sibh do thacar le bliadhain is do sholá/tha7r

le féile 's le fairsingeacht go scabfainn gan mhoill.

45 Cha bhíom-sa mar an Earrach ag ithe neantóg nó praisigh,

fear dhaorsadh na bpeicí 'dtig scairt air gach am,

fear faobharach a' leagan, thig i dtír ar na measa,

ag ithe sméar 's min ghreadáin 's gach trais dá mbíonn ann."

33 stráiceamhuil lsí a mbláth G^2 mbládh G^1 ,

34 a chríonuighios G^2 a chríonas G^4 imthios G^1 imthíghios G^2G^4
gaoith G^1 ,

35 mbídh G^1 déanadh G^1 dtíubhradh G^2 nach ndéanfadh G^4
sásamh dóibh G^2

36 pousín G^2 pousin G^4 den G^2G^4 chuir G^1G^2 a chuir G^4 chuoadh
 G^1 bí G^2 ,

37 shálar G^1 sholár G^2G^4 bheathaimh G^1 bheathaíghheadh G^2
bheatheamh G^4

38 cárnadh na bliolair ón díg G^2 do G^4 don díg G^4 ,

39 sa chaof G^1 a choídhche G^2 'sa choidhche G^4 tráchduigh G^2
urraim go bráich G^2

40 peicidh G^1 (G^4) peicídhe G^2 bhfaígeann G^2 bhfagan G^1

41 Air san G^2 re G^1 hacbhúinn G^1 hacbhúinn G^2 bhfacas Lsí,

42 umhlaighidh G^1 umhalaighidh G^2 umhlaighidh G^4 'n am G^2G^4 ,

43 'sa ndearna G^2G^4 sibh a thacar G^4 shclar G^1G^4 sholár G^2 ,

44 fairsneacht G^1G^4 farsuingeacht G^2 go scabain G^1 mhaill G^2G^4

45 bhímsa G^1 bhídhamsa G^2 'githe G^2G^4 nantog G^1 neanntóg G^2G^4
na G^2G^4 praisích G^2 praisigh G^4 ,

46 nó fear G^2 dhíorsadh G^1 dhaorsadh G^2G^4 bpeicídhe G^2G^4 (G^1)
bpeicídhe bhídhneas gortaoh 'nuil am G^2 ,

47 nó fear G^2 faobhrach G^4 a thig G^2 tig G^4 measaibh G^2 ,

48 'githe G^4 sméara G^2 is G^4 trash G^2 sgach ailp G^4
mbíon G^1 mbídhneann G^2 ,

"Molaim do gach aon agaibh umhlú dhamh féin,
 50 's é mo urra-sa is féile 's is fearúla gníomh;
 's mé apaigheas gach aon rud dhá otig insna réagúin,
 a bnaíneas 'na dhiaidh sin 's a chruinnigheas go dian.
 Bhur mbeatha 'lig go léir is agam atá a réidheadh,
 ā shábháil do chréatúir ná ā leigean le gaoth;
 55 's mé eochair a' tsaoghail-se 's in mo chiste tá an saidhbhreas-
 urraim ní fhéadam a thabhairt do aon."

Tá an t-Earrach a' saothrú 's a' síorchur an tsíl
 agus síleann sé féin turab aige tá'n bhuaidh:
 an Samhradh mar an gcéadna a' cartadh 's a' líonadh,
 60 's a' Fómhar go faohrach a' leagan le luas.
 Tá an Geimhreadh lom craosach a' scapadh 's a' scaoileadh
 's gur i gceartlár a chroidhe 'stoigh a thagas an tuacht.
 Siúd ceist ar gach aon dá gcualaidh mo scéal 0-
 ceathrar i moruinean, 's cia haca thug buaidh?

49 umhlamh $G^1 G^2$
 50 urro G^1 m'urradh-sa G^2 ,
 51 ríod G^1 réad G^2 read G^4 réaguin G^4 ,
 52 go mian G^1 go dian $G^2 G^4$,
 53 líc $G^2 G^4$ is agamsa tá réidheabha G^2 aom réidheadh G^4
 a réibhe G^1 ,
 54 a sabhail do chréatúir G^4 chreuchtúir $G^1 G^2$ no G^4 léigean $G^2 G^4$
 re $G^1 G^2$ gaoith G^2 ,
 55 ochair G^1 a tsaoghalsa G^1 (G^4) an G^2 tá'n $G^2 G^4$,
 56 agus urraim ní fhéadam G^2 fheadam G^4 ,
 57 Tá'n $G^2 G^4$ sáotharamh $G^1 G^2$ sáothramh G^4 tsíoil G^1 ,
 58 shé G^1 buaidh G^4 ,
 59 Tá'n G^2 carthugh G^1 cairthiúghadh G^4 cathrugadh G^4 ,
 60 go luas $G^1 G^4$ go lúath G^2 ,
 61 Tá'n G^2 scaoladh G^1 ,
 62 'stoigh om G^4 ,
 63 súd $G^1 G^4$ sin ceisd G^2 aon díbh d'á G^4 sgéula G^2
 64 a mbruighin 's ca haca G^4 Ceithre ráithche na bliaghana is
 cia haca fuair búaidh? G^2 .

LII.TABHAIR MO BHEANNACHT.

Tabhair mo bheannacht tré dhúthracht
do Riostard clúiteach Mac Con Mhíde;
is buidheachas tré dhísleacht a gcomhnaí
ar son an chóir a chur 'na suidhe.

- 5 Is dó-san a dligtheas mo bheannacht
maraon agus onóir na héigse;
's go luigheadh dá shinsiribh faoi cheannach
ríghthe ceannard na hÉireann.

- Dá maireadh uaisle shíol Eoghain,
10 mic Néill chródha 'na suidhe,
ní choimheadfaí aon reacht i n-Éirinn
gan dol faoi léigheann Mhic Con Mhíde.

- Is é 'bhíodh ag Psaltair na Teamhrach,
a' fromhadh an tseanchais dona huaislibh.
15 Is leis do líonadh an leabhar Eoghanach
dhorchaigh an t-eolas ar na tuataibh.

- Re linn seisear ós ceann céada,
ar shliocht Éireamhoin do fritheadh,
ní rachadh fíodóir sna trí réagúin
20 a cheartú léighinn ar Mhac Con Mhíde.

FOINSE : LN 127 p 298.

CSCR : Seamus mha Chuarta.

1 bheannocht Ls,	2 Riostard clutheach Ls,
3 buidheachais Ls a ccomnaidh Ls,	
6 7 onóir Ls,	10 meic Ls,
11 coimheadfuigh Ls,	12 leighion mhic Ls,
13 psaltair Ls,	14 huaislibh Ls,
15 leabhair Ls,	17 céda Ls,
19 fíodóir Ls, réagúin Ls,	

Níor scríobhadh cairt i n-Éirinn

nach iad a ghéaga 'chur 'na suidhe

'Bhfochair an rí do bhíodh 'na dhiaidh-sin,

is tugthar a chéim do Mhac Con Mhíde.

25 Mar ndéanadh Mac Con Mhíde do thréide

acht gan an dá réagún a léiginn i gcogadh,

's é do rinne na rainn chum réitigh

idir shíol Néill is síocht na gColla(dh).

Na bannaí-se a ndeachaigh Colum

30 do threibh na n-ollamh ar íosa,

go gcearrbhabhadh faoi cheann bliadhna

gach neach dá n-iarradh a ndaoirse.

Ní fada léig íosa bannaí Choluim

gan díoghailt go díreach ón ollamh.

35 Tá Brian do mhianach na gColla(dh)

is asna 'na thaoibh briste ar bogadh.

Mo chúig chéad déag maighdean mhilis 'na dháil,

is gan fiú an tsnáithe chaoin éadaigh 'na dtimcheall
mar scáth.

Fána choghnamh liom féin bēid-se go bruinne 'na pháirt,

40 ag dúscadh na séad saidhbhris i dtuilltíoh a ghráidh.

22	chuir Ls,	23	rígh Ls,
24	tugthair Ls,	26	regún Ls,
27	réitigh Ls,	28	eidear Ls,
29	bannaidsi Ls, Coluim Ls,	32	niaradh a ndaoirsí Ls,
33	bannaídh Ls,	35	mhianach Ls,
37	Mo chuig .c. .x. Ls,	38	edaigh Ls,
39	choghnamh Ls, féim Ls,		
40	dtuilltíbh Ls,		

Ollaimh na crích-se do bhíodh go gortach f6 bhiadh,
 acht Mac Con Mhíde 'bhí ag rioghraídh sleachta na Níall.
 Ní fhacadar scríobhaithe taom dá olcas 'ríamh,
 acht 'ceannach an íhíona ar mhian 's dá scapadh go dian.

- 45 Bagair na ndéor ar shaoi budh danartha an chiall,
 ar ollamh na rí ná/rí/ chlaon le Danair, a Bhrian;
 tobar na h-ice ler mian do rolla-sa a riar -
 is ag Mac Con Mhíde do bhíodh an leabhar ariamh.

-
- 43 ní facadair sgríobhaidh Ls,
 45 dannairtha Ls, shaoith Ls,
 46 ríogh na chlaon Ls,
 47 lear mian Ls, rola Ls,
 48 leabhair Ls.

LIV.UAIGNEACH SIN.

1. Uaigneach sin tighthe Chorr a' Chait,
 is uaigneach a bhfir is a mná:
 's dá bhfaighdís ór agus fíon
 cha dtig aon díobh a goeann cháich.

5. I goeann cháich cha dtig siad,
 ar dár cruthaigheadh thiar is thoir;
 ar ar cruthaigheadh ó neamh go lár -
 ionann sin is béasa an bhroic.

10. Béasa an bhroic 'bheith ag tochailt faoi
 i ndorchadas oidhche is lae:
 ar ar cruthaigheadh ó neamh go lár,
 i goeann cháich cha dtig sé.

RANN CEANGAIL.

Ní hionmhuin leis an ríoghbhroc aoihbneas, aiteas ná spórt;
 ní hionmhuin leotha saoi, draoi ná cumadóir ceoil;
 15. ní hionmhuin leo Séamas caoch ná cuideadh Néill éig;
 is fanadh gach aon mar a mbiad ag tochailt an phóir.

FOINSÍ G^2 p 380, G^3 p 141

CSCRÍ : Toigh Chorra G^2 G^3

1 toigh uí Chorr Lsí,
 2 a bhfir 7 a mná Lsí,
 6 ar dár cruthaigheadh shíar 7 shoír Lsí, 8 7 béusa Lsí,
 9 fuigh Lsí,
 10 a ndorchadas Lsí, 7 lae Lsí,
 13 aitiós Lsí ríoghbhroc Lsí,
 14 leo G^3 sáoth, dráoidh Lsí,
 15 cuideadh Lsí,
 16 mbéid G^2 phór G^2 .

N Ó T A Í.

N Ó T A Í.

I.

I gcló cheana : DDU pp 103 - 115.
An t-Ultach.

Nóta ar na Lsí: Is leagán truaillithe MUR¹ agus ní thugim na vll as lasmuigh de chupla ceann a léiríós an difríocht idir é agus na Lsí eile. Tá L 30-63 i n-easnamh i EG 175, MUR¹ agus MUR¹¹ agus an t-ord bunóscionn i MUR¹ agus MUR¹¹ - L 1-30, 79 - 95½, 63 - 78, 95½ - 176 an seicheamh atá iontu. Níl Mor I Mor XIII Mor XIV scrúdaithe agan. Níl L 161 - 176 in-aon cheann díobh sin. Nuair nach bhfuil an téacs ag cur le eagrán Uí Mhuirgheasa tugaim a léamh-san sna nótaí.

Dán cráifeach ar 'na Féilte Muire' - ag moladh na maighdine. Tá sé i bhfoirm thrí rainn agus amhrán fá h-aon déag - ach is aonad ann féin gach 3 R + V. Mar atá sé sna Lsí léimeann an file ó fhéile go féile, gan aon ord - ach is minice é ag trácht ar lá breithe Mhuire ná ar aon fhéile eile. Seo an leagán amach.

L 1-32 : Moladh na Maighdine. L33-48 Tógáil na Maighdine Muire suas ar neamh. L. 49-64 : Breith na Maighdine. L.65-80 : Cumhacht Mhuire. L81-96 : Teachtaireacht an Aingil. L97-112 : Moladh Mhuire (An Deastógáil ?) L113-128 Breith na Maighdine. L129-144 : An Toirbheart sa teampall. L145-160 : Teachtaireacht an Aingil, L 161-176 : Breith na Maighdine.

1. A bhláth na bpatríarc: Is ioma ainm a ghlaonn an file ar Mhuire sa dán seo. Tá a lán acu le fáil i bhfilíocht dhiaga na Gaeilge roimhe seo (cf. Dán De : Philip Bocht: Aonghus Ó Dálaigh). 'Sfáid na tidil is coitianta - máthair (na naomh, na naingeal, Mhic Dé, na hurnaighthe), maighdean (is airde nuirneach, mhúinte, órdha, bheannaithe), bainríoghan (mhilis na naomh, na mbrugh, neamha, eolais fhlaithis Dé, ar éanlaithibh &rl, neamh na néall, na humhlachta), buime (na n-aingeal, rialt, inghean, ríoghan, siúr : lena gcois sin tá bláth, gairdín, loinnir, doras, soillse, scáthán, abhaill, banaltra, lóchrann, áille.

inghean : Is dóiche gur neascán idir an fhoirm scríofa 'inghean' agus 'nighean' na foghraíochta atá i 'ninghean' an bhonn-Ls.

2. nach geallann : Bíonn urú indiaidh 'nach' de ghnáth i gCúige Uladh : cf. L112. Cf. Réamhrá.

3. dod thaobhsa : 'ó do thaobh' (DDV)

4. do dhá ghréin : 'do gach gréin' (DDU)

5. a inghean Iachim: Cf. Dán Dé v.

6. a ghéirdín fíona a' plandú Dé : 'o vineyard that plants God'. (?) Tagairt do Ioncholuín 'agus a phlannda Dé' (DDU) cf. PB 2 34 'gárdha gan ghlas'.
'Mary is also very commonly called by the names of trees and fruits, a class of metaphor almost exclusively peculiar to Irish'. (AÓD. Preface).

10 acu bhíos : 'is ortha a bhíos' (DDU)

11. 'sgach inghean óg : 'is gach aon aca' (DDU)
dh'oidhche : Is dóiche go raibh an 'd' séimhithe
 sa chanúint .i. 'dh' oidhche'.
- 14 agus moladh do bhláth go bráth : 'Moladh go bráth do
 bhláth' (DDU).
 'And the world never understands the praise of your
 bloom'(?). 'And praise to a flower whom the world will
 never comprehend' (?).
- 15 bhuime na n-aingeal: Cf. PB I, 40; 2, 10, 7rl. 'Sé
 'ríol' an fhoghraíocht atá ag
 'n-aingeal'; cf. Réamhrá.
- 17 Fáilte do phátrún : 'Fáilte dhuit, a phatrún' (DDU).
 Níl sé soiléir cén lá atá i gceist
 anseo.
- 18 na mbrugh : 'na mbrat' (DDU).
- 19 mhuirneach: 'Mhuire' (DDU).
- 22 nó gach rialt : 'Sé 'Rialt' a éilíós an mheadarach anseo;
 cf. L 46. : 'ná an ghrian' (DDU)
- 23 ar neamh : 'neimhe' (DDU)
na naoi ngrádh : .i. 'naoi ngrád n-aingeal':
 cf RIA Cont. S.V. i grád.
- 27 cumhnigh an mhaighdean gurab í : Tá an 'í'
 analeipteach ag tagairt do 'mhaighdean'.
bláith : 'beautiful' : 'bhán' (DDU).
- 28 gurab : ' 's gurab' (DDU).
- 39 A Mhuire thug fuascailt chruaidh as aithribh na naomh.....
 'A Mhuire, thug fuascailt cúbhair (= cabhair) is
 aithríche do naoimh' (DDU)
 Is cosúil gur L 30 ainmní 'thug' .i. go lit. 'the fact
 that your son went from you.... gained a hard-won
 freedom, from the abode of the saints' (?).
- 30 chuaisne : 'investigation' jury'. Cf. IV L 104.
- 31 'abhaill : 'apple tree'; cf. L6. Cf. PB 2,9: 4,41 7rl.
 Cf 'A bhaill'.
- 32 beir m'anamsa suas : 'beir sinne leat suas' (DDU)
- 33 an athar dhuit : 'an athara romhat' (DDU) : cf. RIA
 Contrib. S.V. 'fáilte'.
- 34 oidhre : Cf. PB 4, 36; 13, 21 7rl.
- 35 óna naoi noird : 'na naoi n-órd' (DDU): cf. L.23. cf.
 Ériv. 11.162.
- 36 ós inniu atá ar neamh : 's gur indiu ar neamh atá'.(DDU)
 .i. Fáile na Deastógála.
- 39 bean : 'neach' (DDU).
- 40 idir corp is anam : 'Eadar anam is chorp' (DDU).
- 41 cár beag : 'Is it not enough ?' : 'is beag' (DDU).

43. gur di : '(that) it was for her'. ' 's gur cí-se' (DDU).
doras, : 'geataí' (DDU).
44. fuair : 'that (.i. doras Ph. nó foscádh doras Ph.)
 found' (?), - 'she found' (?) : 'is fuair' (DDU)
45. a bhanaltra: Cf. PE 9,39: 19,14 7rl. AÓD VIII 7rl.
46. dealraigheas : 'Cé gur coibhneasta é níl aon séimhiú air
 sna lúí. Tá i DDU - 'who resembles'.
47. guidh thusa ar an athair : 'you invoke the father' :
 cf. RIA Contrib. s.v. 'guidid' 111.
 Feic thíos L73. 'guidh thusa an t-Athair' (DDU).
pálás: 'Parthas' (DDU).
48. gan mise bheith gártha: 'that I be not burnt'(?): cf.
 RIA Contrib.s.v. 'gairthe'.
 Níl an 'a' fada ansin 7. 'shouting' (?). 'Gan sinne
 bheith ag gártha' (DDU).
49. Cuinim : ? leg 'cuirm' (DDU): cf. Gaeilge Theilinn §141 -
 'cuirm an dóú lá fichead de mhí na Nodhlag' -
 'anniversary'. 'Cuinim' - 'Cuirm' - 'cothrom' (?)
 : cf. Scéalta Mh. L p.200.
an lae 'niu : .i. Lá breithe Mhuire (8ú Meán Fóir inniu).
51. Anna ... Iachim : Cf. Dán Dé. (Réamhrá, V.)
52. samhaltar : 'she is compared' (?) ; 'let her be compared' ?)
53. mar do ní : 'as it does' : 'mar is í' (DDU)
56. i gcoinne : 'for, to get': 'fá chuimrighe' (DDU)
maighdin : ? leg 'maighdean'.
57. ceannaí : 'ceannach' (DDU).
na dtrí saoghal : Neamh, talamh is Ifreann (?). Cf. Dán Dé.
58. breitheamh, Rí : 'breitheamhain ríogh' (DDU)
cruthaightheoir cáich : Níl an 'c' de 'cáich' séimhithe
 sa Ghinide anseo.
- 59- 60. 'Ag seo an Mhaighdean ag a bhfuil déagmhac 's is
 mairg a shamhóladh Muire le mnáibh'. (DDU). Tá analút n
 anseo: 'whatever virgin has Him for her son - i.e. to
 him who likened Mary to women.'
61. na gnáthaightheor a samhail níos mó : .i. 'let her not
 be compared any more' : cf. AÓD II. 'go bráth ná samhail
 níos mó (DDU).
62. 's go ngoilleann.. uirre an Pápa : 'and (seeing that) the
 Pope invokes her'.
 Tá brí ar leith le 'goillim ar' anseo iach ionann agus
 'goillim' ná 'guillim ar' 'grieves': feic fosta L 74, L 78.
63. dá guidhe : 'dá guidhe gach lá' (DDU).
grása ón athair : 'grása na haithrighe!' (DDU)
do sheachadadh dhóibh: 'fhágháil dóibh' (DDU). Níl an 'c'
 i 'seachadadh' séimhithe sna lúí.
 Seasann 'dhóibh' don Phápa.

- 64 dhúinn : (dhóibh' (DDU)
- 65 lóchran : Cf. PB 2,30.
Soillse : ? leg 'shoillse'; ach cf. L 58 'cruthaio, 'heo cáicn.'
- 67 scaoil : 'destroyed, undid .
- 71 i neamh is talamh : 'Neamh is talamh' (DDU agus a lán lsí). B'fhéidir go leanann L 70 isteach sa líne seo 'do theacht le síth i neamh is talamh'. ? leg 'rí neamh' is tala/í/mh'.
- 73 - 76. Tá ord na línte difriúil i DDU. Cf. Muire Mhór P. 72. 'Bean ar a bean....bean... '
- 76 le mbiam slán Dia Luain : 'a mbíonn sláinte bhuan i na dáil' (DDU).
biam : lú Pearsa Iolra Fáisteannach den Bhriathar Substainteach.
- 77 bhainríoghan : 'mhaighdeán' (DDU)
 'thuas' (DDU).
- 79 déana : 'dean' (DDU). Foirm chanúnach den Ordaitheach 2ú Pearsa Uathu : cf. Scéalta Mh.L.pxxx. Cf. V. P.2.
- 80 glac bille : 'taonnair bille' (DDU).
uainn : 'dúinn' (DDU).
- 81 déanamaoid gáirdeachas : 'we rejoice' ? leg 'Déanamaois' (DDU) - 'let us rejoice'.
ar mhian : 'ar mian' (DDU) ?leg 'ar 'mhian' - 'at his will' : ar mhian - 'with delight'(?)
- 83 cuirim an lae 'niu tháinig : .i. Féile Theachtaireacht an Aingil (25ú Márta anois):
 Cf. L. 49 : 'cuirm an lae fá'r tháinig..' (DDU).
- 86 an riaghail : 'rule' (.i. line of conduct).
87. ceannai : 'a cheannuigh' (DEU).
- 88 dhóirt ó Dhia : 'that soiled from'; 'dóirthe ó Dhia' (DEU)
89. meirg : 'envy, ill-will' (?) : cf. RIA Contrib.: 'mairg' (DDU)
- 92 mar fuair an réalt glan tar mhnáibh : 'mar fuair in -a Réalt í glan thar mhnáibh' (DDU).
 'Because he found the star to be pure above women' (?);
 '(Because of) the way in which he found...!(?) ?leg 'ghlan'. 'because he found the pure star above women'(?)
- 95 dár chóirigh Dia : 'that God arranged (.i. created)';
 'da'r órdugh Dia' (DDU).
- 97 - 98 Is mar seo atá na línte seo i DDU.
 'A Mhaighdean Mhuire, fuair cré dár ngaoil,
 le go ndéantar dúinn éalódh ó phéin'.

do fuair cré dár ngaol leat go naomhtha ar neamh na néall - ag tagairt don Deastógáil - go lit. 'who got (managed to get) a body of our kindred with you to heaven...'
 ? leg 'chuaidh cré dár ngaol' /Cf. Scéalta Mh.L. p xlii/

- 102 moladh ..leo : 'dóibh' (DDU)
- 104 is doiligh : 'it is sad' (?); 'it is difficult' (?);
 'is doilgheas' (DDU)
- 107 is neamhnár : 'it is no shame' (?); 'Shameless' an chaill
 a bhíos ag 'neamhnár' de ghnáth agus
 b'fhéidir gurb é anseo fosta .i. is dána an mhaise dúinn é. 'Neamh-náireach' (DDU).
- 110 réalta : Ginide iolra: 'na réalt' (DDU).
gealaighe gach taobh : 'na gealaighe san oidhch' (DDU)
- 112 agus máthair mhic Dé nach féadann na Sasanaigh a claoi :
 'whom the English cannot conquer'. 'Is a mháthair Mhic
 Dé nach bhféadann tú na Sacsain do chlaoidhe?'. (DDU)
- 113 fan am-sa : .i. Lá breithe Mhuire (8ú Meán Fóir anois).
- 117 Aonduine riamh dá leanmhantaigh : 'anyone ever of her
 followers'. 'Aon duine dá leanmhantaigh' (DDU).
- 118 dhearnaidh : 'dhéan sí' (DDU).
- 119 níor leig a nEanam : 'is ní leigeann sí a nEanamanna' (DDU)
 Tá 'anam' iolra ina lán lsí.
- 120 i n-íochtar : ?leg 'an íochta/1/r'.
- 122 níor bh'fiú a samhla dh don inghinsi : 'they are not
 worthy to be compared to.....; ?leg 'samhlú' : 'le'
 an gnáthréamhfocal le 'samhlaim'
- 126 'na buime : 'as a nurse'.
- 127 dá mbeadh dalta... urudh chéirseach amaideach : 'dá
 mbíodh mac... a chéirseach aindeiseach'. (DDU).
urudh : Cf. XVIII 99.
chéirseach : Cf. Dinn.s.v. cialrseach - 'fair lady',
 ach ní sin a bhrí anseo ach 'óinseach'.
- 128 'Níor charaid duit an té a dhéanfadh éagcóir 'n-a láthair'
 (DDU) 'caraid' - Canúnachas.
- 129 Ag so ceann an dá fhichead lá : .i. Féile na Toirbhearta
 sa Teampall (2ú Feabhra anois). 'Here is the end of the
 forty days'. 'Is i gcionn dá fhichead lá' (DDU).
- 130 chuaidh .. na néall : 'tháinig..na naomh' (DDU)
- 133 gan treoir : 'without guidance' (?); 'inactive' (?)
- 134 'na sheandúine phrómhí : 'tried, tested, proven' (?)
 (RIA Contrib. s.v. 'promthae'.
 Cf. 'corpulent grave, serious' (?) (Dinn s.v. promhaidhe).
 Cf. Lucas 11. 25 - Ag DDU tá 'I n-a dhuine chóir lán
 d'aois.'

- 135 'Is é 'n-a fháidh is foillsigheadh dhó'. (DDU)
136. go bhfaicfeadh : Coiméadann Mac Cuarta an seanghuta 'a' i dtús an fhocail. Cf. IV L 9, XXIX 7rl.
- 137 Beireas : 3ú P. Uatha Láithreach: leithliseach. 'Beiridh' (DDU).
- 138 ucht bhanríoghan neamh na naomh : C^r. Coimhréir Gh. an T. § 60. 'Bhanríoghna neimhe na néal' (DDU).
- 141 agus Dia : 'do Dhia' (DDU).
- 142 A ríoghan is cuimsighe shoillsighe amharc nó an ghrian:
go lit. 'O lady of vision more powerful, more shining than the sun. (?)
- 144 culmrich : 'protection' (?) cf. Gaeilge Theibinn § 129; 'protect'-(?)leg 'm'anam'
iarr 'ask' (?); ? leg 'as iar' - 'from dark' (?)
- 145 lae-se : 'lae indiu' (DDU) .i. Féile Theachtaireacht an Aingil.
- 146 cheannach cháich : 'a cheannuigh cáich' (DDU).
- 148 go bhfacaidh : .i. go bhfaca. Tá an fhoghraíocht 'bhfacaidh' air fós sa Tuaisceart.
- 150 rug : ' 's do rug' (DDU).
- 152 lér sásaigheadh : 'through whom satisfaction was made for....' (?)
- 154 ós díot do ním dóigh : 'since it is in thee I trust'; 'os asat' (DDU).
a shiúr : 'sister' Cf. PB 2,5; 4,41; 5,38 7rl. A Ó D II, VI, XIV 7rl. Cf. L 176.
- 157 Le sochar : 'h-osadh' (DDU).
- 158 gan chabhair ón mbás : 'Ní bheidh an bás fein ann le faoiseamh a thabhairt dúinn' (?)
'Ní shaorfaidh aon rud sinn ó stáid seo an bháis' (?)
- 159 mbrostadh : ?leg 'mbrostú': 'stimulating, arousing, goading.'
- 160 na humhlachta : Dhí beim mhór ar 'umhlacht' Mhuire i litríocht dhiaga na Gaeilge. Cf. PB 9 7rl.
ón ngáir ; 'from the outcry': 'slán' atá ag DDU.
- 161 an lae-se : .i. lá breithe na Maighdeana.
- 162 Iachim : 'Iacob' atá ag cuid mhór Lsí Botún ?
- 165 Óiginean : ''Óigh-ríoghan' (DDU).

167 dhiadha : 'ghriannach' (DDU)

gheibh carthannacht Dhia dár n-anmainn: Féach 'Dhia' mar Ghinide. Cf. Réamhra.

'Fágh carthannas, Dia d'ár n-anamnaibh' (DDU).

170 cuidiú ár muscladh: 'to help to wake us : 'help, awakening us...'

171 go ndéanaid umhlacht : 'a dhéanamh umhlacht' (DDU).

172 dúla : 'thuigte' (DDU).

173 a gcogadh : Cf. Dán Dé, III, XV - PB. Introduction p XVIII.

174 abhaiil : 'apple tree' ní 'apple'.

176 'Is gur iomchair an ghrian thart fear gan seacadh gan smál' (DDU).

MEADARACHT.

$$11 \left\{ \begin{array}{l} 3 R + V \\ \end{array} \right\}$$

Amhrán féin atá sna vaí. uilig - gan aon dhá cheann acu mar a chéile, e.g.

L 29-32. 4/ u X u u ua u ua u A u u í /

Laoithe Fiannaíochta - beagach - sna ra. Focal aontsiollach ar deireadh gach líne, beagach. Aicill i ngach leathcheathrú. An guta céanna meadarachta ag deireadh á agus é, b agus d i gcónaí.

I gcló cheana : An tUitach Nollaig 1934
 Filíocht na nGael pp. 162-3
 Irisleabhar na Gaedhilge Samhain 1901 (as Ls a
 scríobh Pádraig Ó Faircheallaigh i gCo. an
 Chábháin sa bhliain 1811 agus nach bhfuil
 feicthe agam).

Labhrann Mac Cuarta leis an Bhóinn i bhfoirm liodáin.
 Cuimhníonn sé ar a stair, ar a saibhreas, ar áithreachbóirí
 a cuid bruach, (go héirithe ar Bhartley Wheet) agus ar a
 gheolta féin a d'fhág sé sínte lena taobh.

- 4 Ar chuir tú a bhláth : Is dóiche gurb é an reamfhocal 'de'
 atá san 'a' agus nach an fhoirm
 shealbhach 3ú Pearsa Uatha .i. 'in view of all the bloom
 you have cast'.
 - 5 slíocht Éibhir Fhinn : Bhí Éibhear Fionn ina mhac ag Mílídh
 agus bhí sé i nInbhear Colpa, deir
 Céitinn (Cf. Keat. iv. p. 277).
 - 7 Liath linnghlas : 'grey (old) and of blue water'. Cf. 'ar bruach
 an locha Lindglais' (RIA Contrib). Ina áit
 seo sna heagráin eile tá 'ba ghlinn glas'.
 - 8 cá ndeachaidh : 'Cá deachaidh' a deirtear i dTír Chonaill 'nuair
 cé go ndeir Ó Searcaigh go mbíonn urú
 indiaidh 'cá'. (Coimhréir Gh. an T. S400 (d))
 - 9 ír : Mac Mhílídh : cf. Keat iv. p. 336.
 - 11 Mílídh : Bhí 'Mílídh' agus 'Míleadh' mar Ghiníde..
 - 12 ealt' : .i. 'ealta' - 'a flock of birds'.
 - 13 Bodhdha dearg : 'Bodhbh' a bhí ag na heagráin roimhe seo.
 agus 'sé an fhoirm cheart stairiúil.
 - 14 fá néirghidh : : 'about which there arises' (?) ? leg 'fár' -
 bheadh an Caite níos oiriúnaí.
 - na bhfian(n) : 'of the bands of warriors' (?) ; 'of the Fianna' ,
 - 18 na mbarc : 'of the ships': 'na marc' - 'of the horses' atá i
 n-Irisleabhar na Gaeilge.
 - 20 ó d'fháigcas mo lóin le do thaobh : 'ó d'fhágas' atá sna
 heagráin eile.
 An tré 'sandhí' atá 'lóin' ann ? - lón - 'food'.
 Cf. 'luán' - 'son' : 'lubhán' 'lamb' (RIA Contrib) : 'lon' -
 'blackbird'.
 - 22 Maerer : 'Sé 'Brighid' atá ag na Ls uilig ach amháin i C4.
 Ní dóiche gur 'Brighid' an rud ceart, áfach, mar
 tá 'Brighid nó dhó' luaite i L24 Má chuireann muid an liosta
 seo i gcomórtas leis an liosta den chineál céanna i XXXVII
 chifimid go bhfuil 'Marghairéad' i n-easbhaidh anseo. Tá
 'Maerer' ag freagairt do 'Mharghairéad, is dóiche.
 Foghraíocht 'Mrér' (?)
 - 23 Shadhbha : 'Sé 'Sadhbha' an fhoghraíocht ar 'Sadhbh' i gCúige
 Uladh : cf. Fogh. Gh. an T. S9 Cf. XXXVII L.5
- mo ló truaighe : 'my day of misery' (?) ; ? leg 'mo róthruaigh'.

A DHAOINE NACH TRUAGH LIBH MÉ.

I gcló cheanna : Amhráin Sh. Mn. C pp.69-70

Nóta ar na Lsí : I Don ^{viii} (atá 'caillte' anois) tá dán
difriúl le Mac Cuarta - 'A Chairde nach truagh libh
mise faoi ghruaim' (I gcló ⁸ An t-Ultach Aibreán 1930).
Cuireann an file mallacht chreathnach ar an té a ghoid
ocht nginí déag uaidh.

1 truaille : 'a wretch' (Dinn).

6 Lios Caomhan : (?) Tá 'Liskevin' i gCo. ra Gaillimhe,
'Liskeeven' i gCo. Thiobrad Árann
ach níl aon ainm mar é i gceantar Mhac Cuarta - go bhfios
dom.

Dia dílis 'na dhiaidh air : Cf. 'cuirim Dia 'na dhiaidh
ort - I hold you responsible before God
for it' (Dinn) Cf. L 19.

13 léars : 'amharc'. Cf. Dinn. s.v. 'léar.'

14 sa Retreat : 'sa tóir' (?)

16 air a dhúblaigh : Is dóiche gur 'srios is léan'
réamhtheachtaí 'a dhúblaigh' .i.
'double' srios is léan air". (?)

17 planaidh : 'pianadh' - 'affliction' (Dinn)(?); nó
'planaighe' - 'pain' (Dinn)(?)

18 siapach : (?) 'a bounder' (Dinn): 'weakness, wandering'
(ó Muireadhaigh).

21 múchadh : 'suffocation, asthma'.

24 phleancáil : Cf. 'plannadh' - 'beating, bombarding'.

MEADARACHT.

Amhrán. Línte cheithirchéimeanna. Níl i gcónaí cruinn.
e.g. 1/4-8

4 / (u) A uu (u) í uu(u) í u u É u /

- 24 uaim : Tá 'truaighe' ag déanamh Aicill le 'uaim' ach ní gá 'uaim-se' a dhéanamh de nó is dóicthe go bhfuil 'truaighe' aontsiollach.
- 27 mo chroidhe, mo chrú, mo chná(1)nh gaoil : Sna heagráin eile, tá 'mo chroidhe, mo chnáimh, mo chraobh ghaoil'. Tá an comhartha idir 'thoil' agus 'ghaoil' neamhrialta.
- 29 - 32 L, 29, 31, 32, 30 an t-ord atá ag Eg. 175.
- 30 dá 'do' atá sa bhonn - Ls. cí. 'don'.
- 33 Cheanannas na gCos : Tá a lán crosanna fá Cheanannas.
- 34 go srathnaigh bláth mo pheannacht siar : 'may the blossom of my blessing spread westward' (?) : cf. s.v. 'srathuighim' Dinn.
- 35 an qhráidh : Cf. 'an grádh' (mar atá sna heagráin eile)
- 37 Bartley Wheet : Ní fios cé hé. Cf. XXXII 1 3 - , XIX L 31 -
- 38 plúr : 'the pick' (?) : ?leg 'pur' (pór (?)).
dona treabhaibh ard : Aidiacht uatha le ainm iolra. Cf. Réamhrá ; 'do na threibh aird' atá in n-Irisleabhar na Gaedh.
- 39 saoithiúil : 'learned'.
- 40 is féile láimh : 'whose hand is most generous 'X(?)
 'and generosity of hand(s) (?)
- 43 nó go dtillfead fo thír ó shíol Néill : ? Leg 'fo ghirr ó shíol Néill' (mar atá ag Irisleabhar na G. l. 'until I return shortly...!)
fó thír : 'to the land' (?)
- 45 i nDugha na gcrann : 'indiu na gcion' atá ag na neagráin eile. Cf. Hog. Onom. sv. 'Dubad'. 'Dovth' ar bhruach na Bóinne.
- 46 Lúcás : Ní fios cé hé. Cf. XIX.

M E A D A R A C H T.

Laol Fiannaíocht. Ceithre focail aiceanta i bhformhór na línte ach trí cinn ar uairibh (e.g. 1.29-31). Aicill i ngach leathcheathrú, beagnach. Ceann deiridh a agus c, b agus d ag iompar an ghuta céanna meadarachta, e.g. 121 - 24.

uaighe - Ruaidhrí	truaighe - uaim
uaighe - truaighe	Róis - dhó.

IV.

I gcló cheana : Amhráin Sh.Mh.C pp.40-46 (as L agus G⁴)

NÓTA AR NA LSI: Tá na sean Lsí, Mor^{XI} agus MAL^K, an-chosúil le chéile - ón fhóinse chéanna dóibh, munar cóip MALK de MOR^{XI}. Tá difríochta idir an dá cheann seo agus na Lsí eile. Tá siad-san fosta an-chosúil le chéile agus b'fhéidir go raibh DON^I ag scríobhaí L agus DON^I nó L ag Ó Gealacáin. Glactar ar ndóigh leis na sean Lsí ach amháin i bhfíor chor chás.

Caoineann Mac Cuarta a dhís deartháir, Brian agus Ruairí.

1. A dhearbhráthair ...: Is cosúil gur lena dheartháir Ruairí atá Mac Cuarta ag caint ar tús agus go bhfuil Ruairí tar éis bháis.
- an gcluín : Foirm cheisteach an Láithrigh 2ú Pearsa Uatha.
2. h-athbhuaín : 'ath + bhuaín' (?) [cf. Dinn s.v. 'báinim' - 'buaínim clog' - cī ring a bell']
Cf. Amh.Sh.Mh.C. p 102 - 'ath dhuan' (?);
cf. 'tafann' (?)
3. chródhfhir : 'o brave one' (?). Cf. 'chrófhfir' - 'death' -
4. ní dóigh gur : 'it cannot be that.'
6. nā sugh soilleach : 'or the juice of willows' (?) leg 'na soilleach' - 'of the willows'. (ní oireann sé seo comh maith don mheadarachta cé go bhfuil sé ag na seanlsí.)
9. Brian : deartháir Mhac Cuarta
tar éis bháis : ? leg 'tar éis 'bháis'
10. ó ghonaibh triamhain do thromghrádh : go lit - 'from the weary wounds of great love for you.'
14. 's ní furas : 'it is not easy' (?); 'it is an easy thing' (?)
15. ndíleachta mur : ? leg 'ndíleacht i mur' 'summon your orphan towards you?'
16. bhur ndá bhochtóg : Sin mar atá ag na seanlsí. Ní léir aon chiall leis, muna léifí 'ndagh-', nó muna raibh duine eile fágtha le cois Shéamais. Cf. 'uaibh-se bochtóg.'
18. nathbhuaín : Cf. 1.2: Le aon chiall a bhaint as caithfear glacadh go bhfuil 'éimhtheach' iolra.

19. ar an bhfeart : Is fearr 'feart' ná 'páirt' (atá ag gach Ls. ach MAL^K) don mheadarach. Bótún cóipeálaí? (bfeart)
21. na sé Niall : Cf. X 1 53. Seacht Néill a bhíonn i gceist de ghnáth.
22. gur dhearg mo chumhaidh-se : 'that my sorrow kindled' (?)
30. shadharcán : 'primrose' (?); cf. RIA Contrib.s.v. 'sobaircín.' Cf. 'shearcrún.'
32. óm thinneas : ? leg 'i n-am tinnis' (na mall Lsí uilig) - atá beagáinín níos fearr ó thaobh meadarachta.
33. shúgaidh : 'cheerful ones' (?): cf 'súgaire' - 'merry andrew' (Dinn)
- go toigh : ? leg 'dtough' - a bheadh níos fearr ó thaobh meadarachta agus céille.
44. mo ghrádh : 'Mo ghrádh' atá ag na seanLsí anseo agus i L 48, L52, L 56 ach i ngach cás athraíonn ó Gealacháin 'mo ghrádh' is cuirteann ornáid éigin leis.
45. Ní mar a chéile ord na línte ó L45 go L56 sna Lsí. Anseo tá sé mar atá ag MAL^K. (L45-56). I MOR^{XI} seo mar atá 41-44, 49-50 47-48 45-48, 49-52, 53-56. Sna Lsí eile tá sé mar seo 41-44, 53-56, 48-52, 45-48.
47. thríartha : Níl an uimhir iolra le 'dhá' ach amháin anseo, d'réir deallraimh. 'tréith' 'characteristic' (?) Cf. 'thríreach' - 'lyric': (cf. RIA Contrib.).
- dá chlár : .i. an dá chonáir; cf XXXVII 1.12.
49. dhootúir : Níl an 'o' séimhithe.
54. dhá lonnailt : 'handmaids' (?) (RIA Contrib. s.v. 'lnailt').
- rúm : 'room' an Bhéarla: sna Cruacha fós.
57. béid-se : lú Pearsa Uatha Fáisteanach. ? leg 'biad-sa' sheargán : 'a shrivelled person' (Dinn). Cf. VI.27.

59. Tá difríocht idir an dá shean Ls. agus an Lsí eile anseo.
60. 's is fada liom an lá gan tuitim: 'Lá a' bháis' (?);
'bíonn an lá fada' (?)
- 63-65. muna bhfuil tréas domh in /a/ iarraidh ort, cuir mise
'na ndiaidh gan fhuireach: 'If it be not treason in
 requesting it of you, send me after them without delay.'
 i.e. anaiarraidh > amarraidh > a niarraidh.
66. somplóir : 'one suffering from some striking disfigurement'
 (Dinn).
66. crochbheo : 'hanging alive' (?)
69. ní rabhas dall : Ag saint go meafarach atá sé, is dóiche.
71. foinn : 'pleasure' (?); 'melody, song' (?)
73. chompar : 'chest, body' (Dinn).; 'in its place' (?)
77. Róis : Cf. II L 22.
79. mar trí : ? leg 'na trí'
80. 's gan linnte mo chinn dhá bhfolach : .i. tá sé ag
 silt na ndeor.
81. Conall nó Laoghaire : Laochra Eamhna. Ba cheart go
 mbeadh focal aontsiollach ag ceann deiridh
 an líne.
82. na con(a) : An chú ar ghlac Cúchulainn a háit. (?)
 Cúchulainn féin (?) Bhí Conall Cearnach,
 Laoghaire Buadhach is Cúchulainn i gcóimhlínt
 le chéile. B'fhéidir gur Gínde neamhghnáth
 'cona'.
84. fá Naoise : Is léir gur fearr léamh seo na Lsí malla
 ná 'Aongus' na Luath Lsí. Cosúlacht foghraíochta,
 b'fhéidir ab chúis le 'Aongus' - 'eníos'
 'a Naois' (?) ? leg 'a Naois(e).'
85. Nuala : .i. Nuala Ní Dhomhnaill, deirfiúr Aoidh Rua
 'an bhean fuair faill ar an bhfeart.'
86. na dtrí seanóir : Cathbharr Ó Dómhnaill Ruairí Ó
 Dómhnaill agus Aodh Ruadh Mac Aodha Uí Néill,
 is dóiche. Cf. L.88.

88. oé caoineadh a brón i Labhán : Tagairt, is dóiche, don dán 'A bhean fuair faill ar an bhfeart' (cf. Duanta E.R.Mh.a Bh. p.136 -), a chum Eoghan Rua Mac a Bhaird 'do chumha Rudhre 7 Cathbhair Uí Domnll 7 Aodha Ruadh mac Aodha Uí Néill an 1608' mar adeir Ls. amháin. (Dunta E.R. p.424)' B'i Nuala (cf. 1.85) an bhean a bhí i gceist ach nííl aon chrúthú go dtí seo gur i Labhán (Louvain) a cumadh é. Féach nach bhfuil 'gur' ar bith leis an 'oé.'
- 90 Fhiachra Ghuinn is Aodh : .l. clann Lir.
- 91 Nuala : .l. Fionnuala, iníon Lir.
- 92 's níor léig a' fuachas ar athlá : .l. 'she did not postpone her (the?) outcry'
93. Déanamh smuaineadh : ?leg 'a anam smuainigh? Is dóiche gur doiléire scríbhneoireachta is cúis leis an mheascán idir 'deanamh' agus 'a (a)nam'. Cheapfá go mbeadh. 'smuaineadh' sa Ghinide' ach is féidir leis an Ainm Briathra a bheith san Ainmneach i gcás mar seo.
- urnaí na gcréacht : Urnaí an Tiarna sa ghairdín (?) B'fhéidir, afách, nach bhfuil i gceist ach 'urnaí' amháin agus nach bhfuil i 'na gcréacht' ach mír cáilithe.
94. is é thurnas mo sheandéar: 'it is that (.l. 'deanamh smuaineadh' nó 'urnaí na gcréacht') which crushes my old tears'
104. bí ar chuaisne m'anama mar charaid : 'be as a friend on the jury of my soul'. cf. 1130.
105. ná haithfir oram-sa: 'do not blame me', 'do not reproach me.' Eif RIA Contrib s.v. 'aithber', Lochlainn 11. p 214.
106. m'ainbhfeas a' caoineadh marbháin: 'my ignorance, lamenting a dead person'.
110. ná léig na diabhaíl fa m'anamsa: 'do not let the devils at (tō) my soul'
- 112 ag ofráil .l. 'ag urnaí' (?) Claonbhí sa chiall 'urnaí' (?)
114. dom thógbháil 'nurturing me' (?) Cf. 'theagmháil'.
115. chineadh Chuinn : na Gaeil (?) Féach an comhréir 'Muna bhfuighead ... is i m'aonar atáin?
130. fhoirinn 'group' .l. an dís, Brian agus Ruairí.

Meadarachta.

Óglachas ar Dheibhidhe. Tá cuid de docht go leor
(e.g. l 25-36) Tá an comharda idir deireadh na
líní ceart go han-mhinic. Níl uaim ar bith ann,
beagnach. Cé nach bhfuil comharda inmheánach le
fáil go minic is minic a bhíos na gataí
meadarachta ag freagairt do chéile sa leathrann.

- - - -

V.

Agallan^h idir Mac Cuarta agus Miall Óg Mac Murchaidh
(Cf. XViii etc.). ar an bhás, an breithi^has agus Ifreann.

2. dēana : .1. 'déan' Cf. I 179.
an maor 'the steward' (?) Cf. 1.12 1.13 L.22 1.68 1.69.
mhargán : 'bargain'. Cf. Scéalta Mhointir Luinigh
 op. 12, 25, 51.
4. a chrú chroidhe na ndámh : 'o darling of the poets'.
truaighe : 'wretch' (= truagh).
5. ba teann : Níl an 't' séimhithe taréis 'ba'. Cf.
 Réamhrá.
6. nach sin : Tá sé anhrasach an 'sin' atá sa ls ar chor ar
 bith - b'fhéidir gur 'fir' atá ann. 'Nach
 sin' - 'isn't it that' / is it not a fact that /
 (?).
10. is dearbhfhogse : 'truly nearest ...'
13. téarma : Cf. RIA Contrib : 'cíos' (?) Cf. XI L.8
 XVI 1.4,
16. garbhehlúasa : ag tagairt do bhodhaire Néill óig (?).
gclár : 'coffin'.
18. tormán : Foghraíocht 'tarmán'; 'confused noise'
 (RIA Contrib).
20. searbhteacht : 'harshly discussing'.
22. mhaoir : 'a mhaoir' (?) - 'o steward': 'wear(y)' (?).
24. armáil : 'blame, censure'. Cf. Roinn agus Amh. XVI 1.46.
26. searbacht : Ní dóiche gur 'searbhteacht' atá i
 gceist anseo Cf. 1.20.
28. ngarbhuais-se : Cf. Dinn 'storm, tumult, confusion'.
 Cf. Coimhréir Gh § 11. Eisceacht é seo .1.
 an t-alt roimhe ainmfhocal a bhfuil aidiacht
 thaispeantach agus Ginde ina dhiaidh.
32. ag creinnchrith : 'biting at and shaking' (?).
33. creimchrith : 'biting and gnawing' / creim + creadhbh
 (?) / Cf 'creimchrinn' (?).
34. morc - 'rotten, stenchy'
gheabhadh toirneasc i n-ár : 'he would obtain a
 respite (?) in /the/ slaughter' (?).

36. -cheirt : Cf. Dinn. 1. a rag, a piece of cloth'.
2. 'an apple tree' Imirt focal (in
sensu obsceno) (?) Cf. XL1.
43. síorbhrosnadh : Arís, tá dabht an 'f' nó 's' - 'fíor'
nó 'síor' atá sa bhonn-ls. Cf. Dinn
'brosnughadh' - 'incite, arouse, stimulate,
accelerate'.
44. chrích lae : 'the last day' (?); 'the vicinity of the
day' (?).
45. a bhias : .i. 'a bheidh mé' (?).
48. gríschortha : 'burnt with heat'.
i gcáin : 'in punishment'.
49. beidh : 'Biaidh' atá sa ls - 'beidh tú' (?)
51. bairechreatha : 'with the extremities shivering' ..(?)
?leg 'bairrchreathadh'.
55. ar cóir gola gan aoiobh : dar cóir .i. ag tagairt don a
'leomhan sogoraid' (?) ? leg 'ar cómhair
gola, gan aoiobh'.
58. ní ar bhrietheamhnas fhir chaolch bhias síorraidheacht an
ghráidh : 'Eternity of love shall not depend
on the judgement of a blind man' (?).
62. bheireas : 'bheirg' atá sa ls, cheapfá; tá an siolla
deiridh doiléir; 'that brings the angry
nobility of the King to conquer....'
64. aitheanta an dá chlár : ll. na h-aitheanta a thug Dia do
Mhaoise.
'na ndorn 'into their fists (hands)'.
66. óirchiste 'treasury'.
68. cead forbhfháilte don maor : 'permission to welcome the
'maor'. Diamharchiall le 'maor' - cf. 1.2.
69. meanmnach ag Dia : 'pleasing to God'. Cf. RIA Cont.
'spirited, bold, glad, in good spirits'.
71. Aindeolas agus Eoin : Aspail an Tiarna: bhí Eoin ina
mhaighdean cibé fá Aindrias,
73. léirghníomh : 'atonement', penitential satisfaction',
74. urbhrataibh : Níl sé soiléir an 'o' 'a' nó 'u' atá sa
ls; Cf. RIA Contrib. S.v. 2 'or' -
hair, mane'. (?)
- cróileacaibh : 'blood-stained stones' (?) Cf. Dinn, S.V.
'cró leacht' - 'death bed, grave'.
81. Aq mórmholadh : Cuirtear an véarsa seo i leith Mhac
Cuarta sa ls. ach is dóiche gur dearmad é
nó sé seal Néill atá ann.
ó chrích choscradh an Pháis : 'from the time of the
slaughtering of the Passion' (?).

83. le cealgaibh fir chaoich : 'by the tricks of a blind man'.
85. mhe/irg/airm : Ní féidir cibé atá idir an 'e' agus an 'a' sa bhonn is a léamh Cf. 'mhear'.
86. foirf nínhe : 'a kind of poison' (?); cf. s.v. foirb (foirm) Di. ; ? leg 'foirbhinnhe' - 'complete poison'.
95. ithe reamhar : 'large eating' (?).
98. mar nósaighim : 'as (which) I practice' (?). Cf. 'neósaím' 'I say'.
100. allbhroic : 'all + bhroic' - 'strange badgers' (?) : 'oll + ohroic' (?)
'chuirfeadh as crích : 'Who would destroy'
ghrbhchnoic : Iméartas focal ar 'chnoic' - 'choc' /in sensu obsceno (?)_ agus 'thrick' (.l. chleas, Ach b'fhéidir nach bhfuil ann ach litríú foghraíochta ar 'garbhthric'.
107. bhocht : 'terrible'. Cf. 'Tá lá bocht ann' sa chaint nUladh inniu.
108. dúil : 'súil'.
112. is leo ghiorra : is ro-ghiorra (?).
i bpéin : 'leg 'a bpéin'.
118. finealta : 'subtle' (?) Cf. Dinn. s.v. 'fineálta'.
123. asairchrig : 'contention' (?); 'Easair' (profusion) + 'chrig' (trick) (?).
124. ar Thulaigh Ó Méith : 'Tullyomeath' i gco Lú. Cf. XVIII, XXV, XL1,

MEADARACHT.

Amhráin. Línite Chéithirchéimeannacha. 'Siad an dá ghuta meadarachta céanna (agus na focail chéanna) a bhíos i ndeireadh dhá líne a bhíos ag tús an chéad dá líne eile.

e.g. 11-8 u í u y í u A u u u Á
 u' 't t u u í u u A u u Á
 u u Á u u Á u A u u í
 u Ú u u Á u A u uu í
 u A u u í u u A u u Á
 u I u u í u A u u Á
 u A u u Á u A u u Í
 u A u u Á u A u u í.

VI.

I gcloí cheana : Amhráin Sh. Mh. C. pp34-37 $\overline{A}s G^5$
 Duanaire na Midhe pp68-71 $\overline{G}^5 E^I$
 Filíocht na nGael op163-'4 $\overline{E}^I 2(?)$
 Fíom na Filíochta. pp 94-'6 (As
 Amhráin Sh. Mh. C.).

Nóta ar na Lsí: Glacaim le Mur 105 mar bhonn-ls. cé gur minic na ceathre cinn eile ag aontú ina éadan. Ach ba Ó Gealacháin a scríobh trí cinn acu sin agus bhí scríobhaí an chinn eile - Ó Cearnaigh - ag brath ar cheann acu nó ar an bhonn ls céanna. Tá difríochta idir Lsí Uí Ghealacháin féin - is minic G^3 éagcosúil le $G^2 G^5$. Bíonn E^I cosúil le G^2 is G^5 de ghnáth. Níl v. 10 (l 73-80) i Mur 105. Deir Ó Cearnaigh i dtaobh an véarsa céanna - 'I found the following stanza in a copy of this fine song but I believe it does not belong to it'. 'Sé ord Mur 105 atá ar na véarsaí agam. Insna Lsí eile tá an t-ord difriúil - $E^I G^2 G^5$ - N. 1 3 2 8 4 5 9 6 7 10: G^3 - v. 1 4 10 3 9 5 2 8 6 7. Is ionann l.23-24 MUR 105 agus l.39-40 na Lsí eile agus vice versa. 'Sé an t-ord atá ar l.41-48 sna Lsí eile ná 41 44 45 ? 46 47 48 - agus l.42 ar lár. Is minic difríocht anmhór idir an téacs agus na vlí.

Fágann an file slán ag Dúithche Chréamhain agus molann sé go nór é.

1. gleo : 'settling, adjusting' (RIA Contrib s.v. 'gleod')
2. Chréamhainn : Tá ceist Chréamhainn pléite ag Laoide (Duanaire na Midhe pp 119-120) agus Ó Muireadhaigh (Amhráin Sh. Mh. C. p5-). Ar tús, dúirt O'Reilly (Irish Writers) go raibh 'Crimhthuin' i gCo. Lú. Dúirt Laoide go raibh 'Créamhaoin' i gCo. na Mí, gurbh ionann é is paróiste Dhrom Conrach. Dúirt Ó Muireadhaigh gurbh réagún níos mó é ina raibh cuid den Mhí, cuid de Lú, fiú cuid de Mhuineachán. Mheas Niall Ó Dónaill gur i gCo. na Mí a bhí sé (An t-Ultach): Cf. Hog. Ohom. s.v. 'Crimthann' (p302), 'Crimthann' (p 307). Is ó 'Uí Crimhthann' a thagann an t-ainm agus limistéar mór a bhí ann ar dtús (ó Iarthar Lú go Fear Monach). Ach sa 17ú céad bhí cúngú mór tagtha ar an réagún; ní raibh ann ach dúiche bheag i gCo. na Mí, is dóiche, agus sin an bhrí atá ag Mac Cuarta leis.
3. an bharún leoin : An Fléimeannach, Barún Sláine, is dóiche.

4. i n-aice an oird Ghaothlaigh : .l. beagáinín lastaigh den 'pháil',
6. Réamonn : Ní fios cé hé. Tá Réamonn luaite freisin i XLVII.
9. suas : 'southwards'. Cf. l. 29, XIX 186, XXXII 133, XI 126,
10. chéadfaigh : 'troubled' (?).
15. rabhairt : Cf. 'rabharta' (Dinn). Cf. XXXIII 1.81, LI 128, XL II 1.34,
20. támhaill : 'táth + mhaill'. (?).
21. ón Éirn' : Is dóiche gur ráiteas aiféalach é seo. Bhíodh cuid de pharóiste Dhrom Conrách faoi uisce sa Gheimhreadh.
25. Ath 'n Uisce Fhuar : 'near Drumcondra, Co. Meath'. (Laoide)(?) Ní bhfuair mé aon áit den ainm sin.
partaigh : .l. 'party' an Bhéarla.
27. luath : 'luadh' (?) - 'act of moving' 7rl 'act of mentioning, discussing'. (R.I.A. Contrib).
33. A inbhear íesc : Ag caint leis an Bhóinn. (?).
34. Loch na Séad : I Hog. Onon. o 503 tá 'Loch na séad; Loughnashade, nr. Navan Fort, 2n W. of Arn., Fn. ii. 1193.' Mheasfá go bhfuil seo rófhada ó thuaidh don tagairt seo. Ach deir Laoide 'Loch na Séad, a lake or ornamental pond near Drumcondra, Co. Meath'.
atá siad Ag réamhthagairt do l. 35 et seq. (?).
46. fiabhrán : Cf. Dinn. s.v. 'fiarán' - 'rage, anger' 7rl. Cf. 156.
48. An Grianán : Tá 'greenan' i bparóiste Dhrom Conrách, - is dóiche gur é atá i gceist anseo. Cf. l. 52.
49. le coin : 'late' (?).
53. Fhiadh Bhóth : Níl seo ach sa bhonn- ls. Tá 'Feahoe' sa chúinne ó thuaidh, nó b'fhéidir lastuaidh, de pharóiste Chréamhainn.
57. g Cloch Nua : Tá 'Newstone' i bparóiste Dhrom Conráchl
chóir : nó 'chómhair'.
59. Ní lia ná ceol... Téacs lochtach (?) 'Not more numerous (the jewels) than (the) music...' díomdha 'a circuit of ...' (Dinn) (?).
63. ghabhaid : Meascán idir 'gabhair' agus 'gheibhim'.
73. Gardha Nua : Níor tháinig mé ar aon áit den ainm seo sa cheantar.

76. cuisseogáí : 'stalks, blades of grass' (Dinn s.v.
'coiseog').
79. Alt na nUan : 'The lambs' ravine' near Drumcondra,
Co. Meath'. (Laoide).

MEADARACHT.

AMHRÁN. OCHTFHOCLACH.

e.g. 1 1-8.

2 { A u Ó u A u Ó }
 { u A u u Ó É u O }
 Á u Ó Á u Ó
 Á u Ó É u
 E u Ó u É u Ó
 u U u u Ó É u .

- - - - -

VII.

Fuair mé an dán seo i gCill Iníon Léinn le gairid agus ní raibh caoi agam nótaí a chur leis fós. Níl an téacs cinntíoch ach an oiread. Molann an file an Glantunach, Criostóir Óg.

VIII.

Iqcló cheana : Cláíomh Solais Aib. 8 1916 (ó Tuathail) Roinn agus Amh. 55. (as 23 N33 Lloyd) 200 de Ch. Ul. p 346. (as ls. dá chuid féin deir Ó Muirgheasa) Filíocht na nGael P129 (bunaithe ar 200 de Ch. Ul).

Nóta ar na Lsí : Níl i 23 N 33 ach 6 l.5 go l.16. Cóip Uí Thuathail de DonVil a chonaic mé. 'Sé atá i Lloyd ná cóip a rinn Lloyd ó ls. dá chuid féin. Cóip Uí Thuathail de chóip Lloyd a chonaic mise. Níl aon eolas fá ls. Lloyd ach tá a chóip di an-chosúil le DonVil (atá mall go breá). Níl. ls. Uí Mhuirgheasa feicthe agam.

Labhrann an file le iníon Chuinn Uí Néill i dtaobh bás a londaibh.

1. Chuinn Uí Néill : Ní fios cé é féin. Tá 'Ballymascanlon' (cf. cscrí) ar an taobh thoir thuaidh de Dhún Dealgain, trasna an chuain.

2. do áir : 'your slaughter, your misery'. Cf. 'do fháir' - 'a hen's nest or laying place' (Dinn).

304 is nach gcluinn uaisle do chineadh féin a caoineadh..
'and (that) you do not hear the nobles of your own race lamenting(?) Más 'uaisle' an t-ainmní, rud a mbéifeá ag súil leis, ní mór 'tú' a chur isteach áit éigin.
Cf. 200 de Ch. Ul. 'Is ná cluin uaisle do chinidh féin Thú 'caoineadh do spré ...'

5. na n-éan : 'an éin' atá sna h-eagrán eile.

lúthmhar luath : 'bhí lúthmhar indé' atá ag Ó Muirgheasa, ach níl an léamh sin mórán níor fearr ná 'luath'. Tá comharda idir 'inné' (aontsiollach?) agus 'spré', ceart go leor : ach i r3 níl aon chomharda idir a agus c. Lena chois sin tá aicill aicill idir 'luath' agus an dara béimfhocal i b. l. uait, /cé i r 1 l.1-2 nach bhfuil an aicill amhlaidh, tá ingach leathrann eile/.

6. theastaigh uait : 'there is wanting to you',
fhaoileann : 'a graceful woman' (Dinn): {iolan'
 atá sna lsi go léir.
7. muna mbíonn : Cf. 'acht mur mbí!': muna mbíonn -
 'if there be not' : acht mur mbí - 'except
 where there is'
14. tá : Cf. 'táir'.
15. gáire : 'laugh' (?) . nó Gníde de 'gáir'-'cry,
 shout' (?).
16. chan ceist dhuit . .l. chan ceist ort .l. 'it were no
 cause of anxiety for you'.

MEADARACHT.

3r. + v. Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. Focal
 aontsiollach i gcónaí ag deireadh. Comharda idir b agus d
 sna trí ra; idir a agus c i r.l. Aicill i ngach
 leathrann.

An t-Amhráin: 4/ (v) x u u Á u Á u (u) (u) U u u í }

IX.

I gcló cheana : An t-Ultach. Féil Míchil 1925.

Nóta ar na Lsí : Cóip do EG is ea F. Chonaic mé EG ar mhionscannán; bhí sé doiléir ach beagnach mar a chéile le F. 'Sé atá i Lloyd ná cóip a rinne Éamonn Ó Clathair de chóip a rinne Laoide as is 'dá chuid féin'. B'fhéidir gur as MOR^{xx} rinne sé an cóip nó is ionann an dá leagán. Is dóiche gur i 1792 a scríobhadh Donn^{II} agus glacaim le EG-F mar bhonn- is cé go mbíonn na lsí eile neamhchosúil leis ar uairibh.

Trí Rainn agus Anhrán ag moladh Phádraig Mhac a Líondainn. Sna lsí bíonn trí rainn agus amhrán eile roimhe an cheann seo ina molann Mac a Líondainn Mac Cuarta. Agus i gcuid dena lsí bíonn trí rainn agus amhrán ina ndiaidh ina gcáineann Ó Doirnín an péire eile. Seo iad 76 eagrán an Ath. Mag Uidhir 7 Mac a Líondainn:

'A leannáin síre na suadh
annsaicht gach ríoghain dreachshnuadh,
a fhoclóir fhircheart ár bhfuinn
le ndúisgtear díseacht gach léighinn.

Ort níor cheil, más dual a rádh,
an dá mhac Alloid a dtromghrádh,
Go bhfuairis eolas i n-am tarta
go sreabha sídhthe na hinntleachta.

Léigheann súl. gídh nach léir dhíbh,
a ghnúis chéililidh gan anaoibh,
Dar liom ní tearc fá do chuinn
gach téaghna is daoire don fhoghluim.

Ó na trí triar sin tobair niamhghlain Chastalia d'ibh
an file grianach an deoch do riar tart ar baíl do
ghaibh

's gach tuille thriallas ón tiorbuid chéadna uadh ag
fás nar mhl
ag fritheadh siansa an eagna diamhara ón mbántsruth
shoir.'

Agus seo mar a chan Ó Doirnín :

'Más libh amháin is le mic Dághdha
blasadh tiorbuid na niamh n-áille
a Dhia cá bhfuaradar fá seach
saorthe Romhanda na hinntleachta.

Nó Inis Fáil dá macaibh dí(e)
srotha taobhmhara saorghlain,
Na heagna (a)nailód do radh(adh) linn, -
aon brugh éoil an domhain.

Nó iatha iomdha an bheatha bhuain
's gach tír ionnta gan ath-uain,
ag cothughadh éigse, fileadh is fáidhibh,
i dtuille tréana trom-dháimhe.

Nach buile an chiall so a mheas gur diamhair dhaoibh féin
a chin,
Sruth na niamh nuadh go huile d'fhéachaint is é i ngreis
a shil(te):
Ó thiobruid Dhiagha ghlain na Trionóide is léir go dtig,
Na tuilte grian ghlana úd, a ruithniugh fial-mhacnaidh
Eabh(a) ó shoin'.

(Tá dán Uí Dhoirnín i Donn^I, ADD^I, BF^{XXVI} agus MOR^{XX})

1. A leannáin gráidh : 'o lover'. Cf. O'R. Poems 233.
- 1-2. na dtí dtriúir do mhaighribh áille: 'of the nine beautiful ladies' .i. na 'Muses'.
2. ainiúl : 'ignorance' (?).
- 3-4. acht mac an Daghdha agus Sheara shoir, ní bhfuair clann Adhaimh dhá dtiobraid : 'with the exception of the son(s) of Daghdha and Seara in the east, Adam's race did not receive anything from their fountain'(?). ? leg 'mic an Daghdha'. 'Siad na Tuatha Dé Danann 'mic an Daghdha' agus d'féir Keat iv p 441 'the Firbolg, the T.D.D. and the sons of Milidh separate in pedigree at Seara'. Is dóiche mar sin gur duine dena Tuatha Dé Danann atá i gceist. D'oirfeadh an 'tú' atá ag gach ls. ach an dá cheann aosta go maith, go h-áirithe ó tá codarsnacht i r 2 idir Mac an Daghdha agus 'tú'. Ach bheadh 'shoir' gan mhíniú ansin.
- 5-6. Ar dhraoidheacht Thuatha Dé Danann draoi fuair mac an Daghdha dá gcathraoi : 'by the magic of Tuatha Dé Danann, the druid the son of the Daghdha got to their city(?)'. (?). Caithfidh go bhfuil 'draoi' i gcomhaisnéis le 'Danann' féin.
gcathraoi : 'city' (?). ? leg 'gcaraidh' - 'friendship'.
7. mhea(1)r mbarrghlan mbinn : ? leg 'mheoir bharrghlan bhinn'.
8. Cheangladar báidhe do chumainn : 'nascadar cairdeas leat-sa'.
10. Thoirdealbhaigh : Deir Ó Cearnaigh (N33 o 45) gur seo garathair mór Mhic a Liondainn.
11. do thabhaigh dhuit : 'earned for you' cf. 200 Ch U1 uimh. 138.
12. 's a' naonbhar músa : ? leg 'muses' : cf. XVlll 1.85. XXVll 1.23.
14. 'na bhun : ? leg 'na bun'.

MEADARACHT.

3r + v.

Oglachas ar Dheibhidhe sna ra. Uaim i dtuairim is leath na línte.

An t-Amhrán : (u) u x u í u u X u í u u Á u U

X.

I gcló cheana: An tUltach, Márta 1930.

LAJ 9² 1938. (An t-Ath Ó Muireadhaigh).

Amhrán ag moladh Thoirdealbhaigh Uí Néill agus ag
impí air pilleadh go hÉirinn, áit a bhfuil sé a dhíth.
Fear do Niallaigh an Fheadha an Toirdhealbhach seo -
mac Aodh Buidhe mhic Airt Óig mhic Aodh Buidhe. Tá
sé luaite ag Mac Cubhthaigh i Marbhna Airt Óig Uí
Néill (Amhrán Airt Mhic Cubhthaigh p.19)

* 'Chuaidh an t-omad de Ghaedhilibh, faraoir, as Éirinn
chum na Spáinne ag árdughadh a gcéime,
Toirdhealbhach mac Aodh Buidhe, croidhe na féile
Féidhlimidh Óg, is Boghan 'na dhéidh sin'

Is dóiche gurb é an fear céanna é. Ba dheartháir dó
an tAth. Feidhlim Ó Néill O.F.M. Tá níos mó ná
Toirdhealbhach Ó Néill amháin luaite i 'King James's
Irish Army List' (Alton) ach bheadh a lán den ainm
sin ann agus b'fhéidir nach bhfuil an fear s'againne
i gceist in aon chor. Tá 'Turlogh O'Neale' ina
chaptaen i gcoisithe an Choirnéil Gordún Ó Néill
(D'Altóiní 627): 'Terence' O'Neill' ina leiftenant
i gcoisithe an Choirnéil Feidhlim Ó Néill (ii 760):
'Terence O'Neill of Aghnagrahan, Co. Armagh' sna
'Inquisitions on Attainders of 1691' (ii 635):
'Turlough O'Neill, Paul O'Neill, Hugh buy O'Neill'
ar na daoine a d'ainmnigh Séamas II le maoin a mheasúnú
le haghaidh cánach sa bhliain 1690. B'fhéidir gur
ionann an fear deircannach agus ár bhfear-na (agus gur
'Hugh Buy' a athair).

Seo mar atá sé ag 3 c 4 i.

Toiryealwac O Neill

A wacaow a heid a lasaw do leighion
Go Baltic no taobh suas di
's ylacuis a ndiagh do haxa veih reiy
fuiy bratuighe x gead buachuill
Ta seath mliayna deag, a hoiryleay ui Neil,
o chahais do leim uaihne
sair feartaiv vic de agas vercy na naomh
go gastar leat sean buaiye.

A yrinnfhlaish na muaiy vi chuimsiac dol uainn
hintleath a gruas leigne
Buy binnceart gan fhuah hlointith leat suas
peannvlasda an ogham gaoylig.
Ansath na sluagh heang warcaly huairc
a chum sneasta dar yual feile
scur chinnte do cuairt a vilscath na duann
a geannweart da uaisle Erion.

2. Baltic : go fileata = 'thar lear'
- taobh suas: Níl séimhiú ar an 's'. Tá an dul fós
i dtír Chonaili 'As an taobh soir eisean'.
Cf. XVIIJ, 60.
4. bhrataigh : Tá an litriú canúnach ag LIV^{III}.

7. mhercy : Foghraíocht 'ar' ar an 'er' mar atá i mDéarla an Tuaiscirt. Cf. XVIII 1.112.
néall ? leg 'naomh'.
10. laoghce : Ginide baininscne de 'laoghic' - 'logic'.
12. 'n uaim . Cf. RIA Contrib! 'uaim' - 'act of composing.' Cf. 'i n-uaim' : cf 'an fhuaim.'
15. Níl mórán céille le 'cuairt mhilseacht-sa' na lsí is sine, mheasfá. ? leg "'mhilseacht 's a uain." Tá a lán vll déanacha ann a thugas ciall mhaith ach is dóiche gur "eagarthóireacht" iad.
17. Bhí Aodh Buidhe is Art (óg) ina dtaoisigh ar an Fheadha.
ríoghraidh : Is dóiche nach 'dynasty' a chiallaíonn sé anseo ach 'king.' Cf. XXI¹ L 41.
20. Fhenius : Ba é Feinius Farsaidh rí Scitia agus sinsear na nGaodhal. (Keat iv p.297).
Cf. xxxiv L 86. Bhí Scitia fá cheantar na Mara Duibhe. 'Sé foghraíocht 'stac' atá ar 'stoc'.
21. = 'Your relations are forgotten in the country...'
Cf. RIA Contrib. s.v. 'téit tar'.
22. acht : Cf. ' 'stá' (E^I)
spraic : 'power, dominion' (RIA Contrib.).
27. coradh : 'choir' (?). Cf. IGT DECL. §7. Cf. DINN. 'cór'. Cf. 'cómhrá'.
30. 'ndaor : Foghraíocht 'é' atá ar 'daor' anseo ach féach 'gaol' (1.21) le foghraíocht 'i': cf. fosta 'caor' (1.38) - 'é' - ach 'caor' (1.74) - 'i'.
31. tusa réim : Cf. 'tú sa réim.'
- 33-34. 'Sé an t-Ath. Feidhlim Ó Néill D.F.M. a ndéanann Mac Cubhthaigh, ina dhiaidh seo, a lán tagairtí dó, atá i gceist anseo: cf. Amhrán Airt Mhic Cubhthaigh pp.12, 14, 19, 33, 46. Chum an Cearbhallánach dán fá dtaobh dó fosta - Amhrán Chearbhalláin pp.113-114. Tá ceist na bhFeidhlim Ó Néill pléite i Seanchas Ardmhacha I² pp.38-71 agus tagairtí eile do i Seanchas Ardmhacha I² pp.79-80, p.88; IV¹ p.65; II² pp.262-268. Meastar gur dó a scríobhadh an cóip de 'Trí Biorghaoithe an Bháis,' a scríobh Cormac mac Cuan sa bhliain 1724; gurb é a scríobh an Ls. Gaeilge atá i Chicago (S.A. II²) : go raibh sé ina gháirdian sa tSráth Bán (1733) agus i ndún Geanainn (1735). Bhí an t-Ath. Ó Muireadhaigh mí-cheart nuair a dúirt sé gur seo an Feidhlim Ó Néill a mhair le linn Oilibhéir Seannaithe Fluincéad.
37. Caty : deirfiúr do Thoirdealbhadh is do Fheidhlim: cf Amhrán A Mhic C. p.19.
'Caitrín, inbhéan Aodh Buidhe'

39. araon : Is fearr liom é ná 'a roghain' an bhonn Ls. Mar sin féin tá 'a (de) roghain' sásúil.
42. Brigansia : comhgarach do Chorunna. Ba é Breoghan - sinsear Mhílídh Éaspáinne - a thóg Brigansia agus túr Bhreoghain i gCorunna. [Cf. Keat. iv. 188). ? leg 'gcathair Bhreoghain'. (.1. 'nó' om)
- 'gcathair : 'Sé 'gcáir' an fhoghraíocht: cf. Fogh Gh. § 325; Scéalta Mhuintir Luinigh p. xxvi; Réamhrá.
46. Domhnall : Ní fios cé hé. Ba 'Domhnall' a bhí ar athair Airt Óig Uí Néill (bás 1769): cf. Amhrán Airt Mhic Cubhthaigh. pp. 17-27.
47. binnbheach : Cf. Hessen s.v. 'binnech' - 'melodious'.
51. dísle : Cf. ix. 1.13.
53. Cf. Amhrán Airt. Mhic. Cubhthaigh p 24 e 'Go dtáinig Art Ó Néill do léin cheart tríotha' 'Siad na seacht Néill ná Niall Naoighiallach, Niall Frasach, Niall Caille, Niall Glúndubh, Niall Ruadh, Niall Mór is Niall Óg. [Keat iv. pp 27-28]
54. liag lóghmar : 'jewel, precious stone'. Cf. RIA Contrib sv 'Lia Lógnar' Foghraíocht 'é' atá ar 'liag'. Cf. XXVII 1.7.
55. scaoilfeas dár : Cf. RIA Contrib. 'scaoilim de' - releases'.
60. leodh : 'leodhaim' - 'hacking off'.
- 61-64. Coinhréir éigcinnte. B'fhéidir go bhfuil 1.61-62 i gconhaisnéis, go próileipteach, le 'na srotha gaoil-se'.
63. Ní dóigh: Cf. Dinn 'ní dóigh dhuit mé' - I am not intended for you'.
65. Éireamhach : mac Mhílídh: Rí Éireann; rugadh é i nGalicia na Soáinne. [Keat. iv. pp 280-281] Cf. xxxiv 1.90.
70. daingneach : cf. RIA Dict. Foghraíocht 'é' sa chéad shiolla - féach 'daighneach' A^I. Cf. Seanmóna Chúige Uladh p xix, Scéalta Mh. L. pxxvi, Réamhrá. Cf. XVII 1.22. XXXVI 1.34.
71. geimfidh : Tá 'geimhídh' ag A^I; tré thionchar 'éimhfidh' (?).

- láin : 'na láin mhara' 'lanh' atá sna luath-lsí:
- gcéibh . Tabharthach Iolra - 'gcuanta'.
73. do dh'oirbriugh : 'do sha thraigh' (which produced) (?).
Cf. XVI 1.40. Cf. Ó Nuireadhaigh.
'do bhárr a dá shíol'.
75. Helicon . Sliabh Gréagach. I ngar dá bharr tá
fuarán Hippocrene as a bhfaigheadh
na filí spreagadh.
77. dár ndíth : 'destroying us' , ní 'wanting to us'
an dá rí Lughaidh XIV agus Philip V.
81. cnonsol : 'Constable'.
82. tonnghoil : Cf. s.v. 'tonngal' (RIA Contrib) -
'breaking in waves'. ? leg 't'ionghabháil'
Cf. XIV. 1 58.
- tuar tréithe 'bagairt laige' (ar nánhaid) ;
Cf. Dinn. 'tuar suilt is tréithe'.
83. corhscar : 'coscair' (?).
dual : 'dubháil' (?). Cf. 'duohghall'.
84. danhgaire : 'a herd of stags or deer, a
bellowing or roaring of a stag' (RIA
Contrib).
ruathair . Tá an 'th' cailte san fhoghraíocht.
85. gluais : D'fhéadfadh sé bheith aistreach
('tronthuile' mar Chuspóir) nó
neanhaistreach ('tronthuile' mar
Thabharthach Coinhdeachta).
86. le teann Philip : 'belonging to Philip(?)':
'with Philip' (?).
86. gabháil : Foghraíocht 'ua' atá ar an 'abhá'.
87. chonsaighir ; 'observe' (cf. Dinn). Tá 'an chuain'
ag na sean lsí ach ní féidir ciall a
bhaint as.
88. léana : ? leg Léana - caolsheans go bhfuil sé
ag tagairt do Chath Mhagh Léana.

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. An-ealaíonta.

e.g. ÷ 1 1-8 -

Sna reidhlínte níl aon ghuta neamhaiceanta idir an dara agus an triú guta meadarachta. Soréidheann sé go dtí lár na gcorrlínte ar uairibh.

e.g. 53-54 u í u u É Í u u É
 u í u u É Ó u

Athraíonn na gutaí aiceanta ó cheathrú go chéile. Is minic a fágthar an guta neamhaiceanta tosaigh ar lár.

Tá neamhrialtacht le sonnrú i l. 3-16,
l. 31 - 32 is l. 41 - 48.

XII.

I gcló cheann : Roinn agus Amh. Ó Tuathail p. 66.

Dán ag tabhairt comhairle a leasa d'eaglaiseach óg. E-do 'airtur Cliarcan a gCialbharraidh'. Mheas E. Ó Tuathail gur 'Kilberry' lastuaidh don Uaimh atá i gceist. Mheasfá gur sloinneadh 'Cliarcan': ach níl aon tsagart i ngar don tsloinneadh sin le fáil i liosta 1704, cibéir bith. B'fhéidir go gciallaíonn sé 'cleric' nfách, .i. Artur, an cléireach ag 'Kilberry'. Cf. 'Report on the State of Popery 1704' [I.E.R. 1876].

Paróistí	Ainm	Oirníodh	Cá h-áit?
Donaghpatrick Teltown and Kilberry	Andrew Matthews	27 Sept. 1691	Lisbon.

3. seachain ort : 'coinnigh anach uait'; 'bí ar do choinhead'.

péist : Cf. Apoc. xli 3.

4. Babilon : Cf. Apoc. xviii.

5. Máirtín, Séon is Beilsí-Bub : .i. Luther, 'John Bull' is an diabhal. Cf. XXXI 1.27, L 1.25, XIX, XXXI, XXXIV.

10. 's anall ón Spáinn . Ag tagairt do na Gaothail, is dóiche nó an áit a bhfuair an cléireach Artuir a chuid oideachais(?).

11. Charon : Tagairtí dó ag Virgil, Aeschylus is Aristophanes. An farantóir sean i Hades ar ghnáth leis scáthanna na marbh a bhrieth trasna an Styx.

12. bás : Féach 'baad' ag E, ag cur leis an tagairt do Charon.

14. Óigfhir : Ag E, UCD⁸ anháin atá 'Artuir' a fhóireann níos fearr don mheadarach. I liosta 1704 níl Artuir ar bith le fáil agam i gContae na Mí, munar 'Andrew' é, rud a d'fhóirfeadh go h-iontach do Andrew Matthews (féach thuas).

14-15 : Féach gan aon tséimhrú ar 'buan', 'tréin'.

16. so thuas : Neamh.

MEADARACHT

Trí rann agus amhrán.

Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. Seacht siollaí i dtuairim is leath na línte: níos mó ná seacht gcinn sa chuid eile. I 1.5 ní mór dhá fhocal a dhéanamh do 'Beilsibub' le deire aontsiollach d'fháil. -

.i. Beilsí-Bub. Comhfhuaim go minic idir dheirí na línte cuí comharda uair amháin : beagáinín uaimhe.

Amhrán:- 4 { u A u UA u (u) UA u A u É (u) }
An-chruinn. }

I gcló cheana : Roinn agus Amh. pp 17-18.

Amhrán molta do Inghean Oilibhéir Pluincéad. Níl sé cannte gur Mac Cuarta a chum. Is léir go dtéadh Mac Cuarta thart timoall ar thithe na n-uasal. 'Siad Pluincéadaigh Ráth Mhóir i gCo. na Mí atá i gceist sa dán seo - tá an t-amhrán ag nóladh inghean Oilibhéir Óg Mhic Anraí. Bhí 'Oliver Plunkett' ina chaptáen i ndragúnanna an Tiarna Dongan. /King James's Irish Army List. D'Alton. I p. 289/ Sa bhliain 1691 ciontaíodh 'Oliver Plunkett of Onganstown and Oldcastle'. Bheadh, ar ndóigh, a lán den ainm sin ann.

1. an Uadhan : = An Uaimh - 'Navan' (?). Ach cf. Hog. Onom p 659. 'An Uaimh, the Cave .l. Drogheada: 'Uaimh Cnodba - Knowth': 'Uaimh firt boadan - Dowth'.
2. stuairebhean : Cf. Dinne s.v. 'stuaire'.
5. an ní úd : Ní abran sé caidé'n 'ní' - ag tagairt do chúrsaí suirí(?). Is dóiche go dtagrann sé ar ais go 'sé d'fhág' i l. 3.
6. Paris : Chuaigh Paris go Sparta agus d'fhuadaigh Helen indiaidh eachtra an 'úill imreasa'. Cf. XXXIII.
9. mhalaídh : 'brae'.
10. séad : 'eallach' (?); cf. Dinne.
11. soéir : 'spéirbhean '
16. bunadh : 'muintir'
20. Ráth Mhóir : 'Rathmore, Athboy'. Cf. Hog. Onom. p. 575 - 'nr Tlachta, or Hill of Ward, in Meath Fir. 644; Pluincéad Tighearna Rátha Móire'.
23. flora : Baindia Iodálach a bhí i Flora, baindia na mbláth. Ní thuigim an tagairt do 'inghean Eochaidh'.

MEADARACHT.

Amhrán. Ocht líne sa cheathrú. Ceithre céumeanna sa líne. Deilbh dhifriúl ag gach ceathrú. e.g.

9-16 { (u) X u (u) (u) É u (u) X u u É u }
 4 { (u) (u)X u u (u) É u X u (u) Á u }

XIV.

Igc16 cheana : Amhráin Sh. Mh. C. pp.87-95.

Amhráin Airt Mhic Chubhthaigh, Ó
Muirgheasa pp.65-70.

Cf. Maighistri san Fhilíocht.
pp.251-2.

Agallamh idir Mac Cuarta agus Caisleán na Glasdromainn atá anseo. B'sheo é an caisleán a bhí ag Niallaigh an Fheadha - dún daingean i measc phortach is choillte, trí nó ceathair de mhílte lastuaidh de Dhún Dealgan. Is dóiche gur sa chúigiú céad déag a tháinig na Niallaigh chun an Fheadha is fuair a sean-taoiseach mór deiridh bás sa bhliain 1639 - Toirdhealbhadh Mac Enrí. Scriosadh an caisleán sa bhliain 1642: dhibir Cromail na Niallaigh siar is roinneadh an Fheadha. Caithfidh sé gur athtógadh an caisleán, afách, agus gur scrios Pádraig Mac Murchaidh arís é in am Mhac Cuarta. Níos moille scríobh Mac Cubhthaigh faoi - féach Amhráin Airt Mhic Cubhthaigh pp.14-16, pp.28-30.

/Ar Na Niallaigh na Caisleán 7rl. féach Amhráin Sh.Mh.C. pp.87-89: Amhráin Airt Mhic Chubhthaigh pp.191-198. LAJ 8 p.117, 9, p.135 - : The O'Neills of Ulster. 3 IML.]

Tá píosaí próis measctha fríd an fhilíocht anseo: 20 líne filíochta - próis - 20 l. filíochta - próis - 18 líne filíochta (20 ab cheart a bheith ann, is dóiche). Tá an stíl seo anchosúil le dán le Ragnall Dall Mac Domhnaill 'A Chreagáin uaiohraigh fá n-a mbíodh sluaighthe d'uaisle ríoghraidhe', a cumadh i 1715 (cf. LAJ. 92).

2. nachar ghoir fuachas fa do bhrat uachtair, scáth do dhíidín:
'that they did not raise an outcry about your roof, the shield of your defence.'
8. gáir gan íotain : 'laughter without thirst.'
Féach deire an Tabharthaigh ar 'íota' - i 'in' Cf. Réamhrá.
10. 's gan fuagra d'fhagháil do thíorthaibh :
'the country (round about) not having been warned.'
11. ríogain : Cf. RIA CONTRIB. s.u. 'rígán' - 'chief'
12. mo bhrat uachtair d'fhágail fo m'íochtar :
'finding my roof beneath me.'
Féach 'íotar' ag ADD¹ - meascán idir 't' agus 'cht': Cf. Réamhrá.
15. Cuid do mo thuairgnibh catha, dá gnuastaí d'fhearaibh mo ghaolta :
'some of my battle smiters - who used to be gathered from my male relatives - stripped....'
Ní féidir liom aon chiall a bhaint as 'dearbh' na Lsí.

16. fuacht : 'cold' Cf. 'turbulence' (?):
(RIA DICT. s.v. 'fúachda').
18. Ler Luaitheadh: 'by which it was instigated' (?);
Cf. RIA CONTRIB. 'Luaidid.'

7. Seo mar tá geinealach Uí Néill le fáil i gCéitinn.
(Keat iv p.27) "mic Eoghain. Ag
an Eoghan so scarus sliocht
1 Fheidhlimídh Ruaidh le hÓ Néill.
mic Néill Óig.
1
mic Néill Mhóir
1
mic Aodha
1
mic Domhnaill
1
mic Briain Chatha Dúin"

Sin mar atá ag mac Cuarta. Tá an geinealach
criochnaithe ag an Ath. Ó Muireadhaigh. [LAJ. VIII 11.]
"Eoghan

1
Anraí Thír Eoghain Aodh an Fheardha
1 (bás 1475)
Art (bás 1513)
1
Feidhlimídh Rua
1 (bás 1561/2)
Anraí (bás roimh 1572) Domhnall Conn
1
Toirdhealbhach Mac Enraí (bás 1640)".

11. Ler tóigeadh mise : Cheanfá gur do Bhrian atá seo
ag tagairt : ach is dóiche go raibh an
ceart ag an Ath. Ó Muireadhaigh nuair
a deir sé gur Toirdhealbhach (1.8) atá
i gceist. Ní raibh na hUí Néill san
Fheadha i n-am Chatha Dúin.

15. dionscáth : 'protecting roof.'

1. níor lámh : 'did not dare.'

3. fineamhna : go meafarach - ag tagairt do dhaoine.

5. Pádraig Ó Murchaídh : Deir an t-Ath. Ó Muireadhaigh
go maireann an duine seo sa bhéaloidas
mar 'Patsey Murphy,' scríostóir an
Chaisleáin. Tá na tagairtí seo dó
(LAJ VIII 11, IX 11) :-

"The Lands of the Fews : Lease, Nov.21
1712, Sir Henry Tichburne of Beaulieu
and his son William of the one part to
Patrick Murphy of Ballcotton of the other
part - in consideration of £40 and the
surrender of a former lease - the lands
of Glasdrummor, Kiltabane, Lisletrim,
Camolly, Lurgancolenby, Cregganduffe,
the Tichburne's portion of Skermakillea,
Drumloghry, Carnally, Tullydonnell,
Dunravy, Ballynagleragh - 2000 acres

in all - to hold from Nov 1st 1711 -
during the lives of Patrick Murphy,
Francis Murphy (his brother) and
Elizabeth Murphy (his sister)
with clause providing for renewal -
at £50 p.a.

Lands of Camolly Co. Armagh. 5783 Lease -
Dec.10, 1714, from Patrick Murphy of
Ballcotton, Co. Louth to John Johnston,
Gent, of Camilly, Co. Armagh - all that
part of Camilly belonging to Sir Henry
Tichborne, Bart, in barony of Fewes -
for lives of James, John junior and
William Johnston (3 sons) - £13 p.a.
with fine for renewal on fall of life.
Witnesses: Owen McArdell and Arthur
Fleming of Drogheda.

Tithes of Roach and Bellurgan. Lease and
release - 8/9 June 1716 - George Hoy
of Dublin to Patrick Murphy of Balcotton,
Co. Louth - £150 - the tythes of Roach
and Bellurgan free from all incumbrance
except a demise or contract by Hoy to
Murphy for term of 21 years at £45 p.a.
which demise or contract has been
assigned to Edward Murphy of Drogheda,
innkeeper (a mortgage which it is
intended to cancel.)

Is cinnte, beagnach, gur seo an fear a leag
an dún le bóthar a dhéanamh, más fíor
an béaloideas.

6. slíocht Beirn : B'iad na Beirigh (.i. Na Mac Murchaídh)
céad taoisigh an Fheadha, deirtear.
Shíolraigh siad ó Bheirn mhic Fearghail
- deartháir Niall Fhrasaigh. Tá an
geinealach ceart ag Mac Cuarta arís.

11. bhlodhaibh : 'fragments, pieces.' Cf. Dinns.v.
'blogh.'

4. chionaidheacht : 'tribute' < cion. Cf. Dinns.v.
'clontíre'.

5. mhartaídeacht : 'bees, oxen'

21. dhamh : 'in store for me'

's truagh mo dhíol-sa : 'sad is my plight'

22. ag so : 'Behold'

25-26. 'na gcuala críona : 'worn heaps.'

Tá líne 26 i gcomhfháisnéis le líne 25
.i. 'Behold their bones ... the men...'
Tá sé ag tagairt don 'a' i l.25.

28. is iomdha ár ler fanadh suas thú :

'many a slaughter through which you
remained (standing)' (?) /más 'fanaím'
'I remain' an briathar /: 'by which
you were subdued' (?) /fannaim'
'I weaken' / Ach is fearr a d'oirfeadh

'feannaun' 'I flay, strip' -
'by which you were laid bare.' (?).

a' gaotháil na gaoithe : 'receiving (facing, catching)
the wind.'

29. modh-sa : modh an Fheadha mac Eoghain mhic Néill
Óig (?) , (feic thuas).

31. Éaghmha sáraithe ní tú uait ar uaisle ríoghraich :
"You utter vain cries, for royal
nobles." (?).

34. i nguais mo scaoilte : 'in this peril of my
destruction.' (?)

38. mur beith : 'only for' .

Feidhlime Ruaidh : feic thuas 1.7. (prós).

40. gruaidh : 'facet'.

3. dolán : 'grief' (?).
- /Cf. 'do lán', 'd'olán', 'do gholán.' /

7-14. B'iad muintir Choinne, clann tScain agus clann
Ardghail na teaghlaigh a ba thabhairtair indiaidh
na Niellach san Fheadha. (IAJ 8²).

1. coimhdeacht : 'protecting' : cf. Dian 'coimhdeacht'

4. da n-íadhainibh : 'of their battle-lines' (?). Cf.
R.I.A. Contrib. s.v. i. 'idna'.
Cf. Dinu s.v. 'íodha' - 'pain' 7rl.
'of their pains.' (?).

1. tuinniula : ? 'fruitful' (?).

41. dioghladh : 'inflicted' anseo.

45. Acht mar dtcastaighceadh uait acht sliocht Cholla Uais
on gceann sin shíos dhíot:

'Were there wanting from you none but the offspring
of Colla Uais, for that reason alone you would be
down and out (prostrate)' (?)

46. clann Domhnaill : Shíolraigh Clann Domhnaill o
Cholla Uais (Keat. II. p.382).

47. Oirthior : 'Orier.' Cf. Hog Onom. p.26 s.v.
'airthir' - 'East Oriel, the
baronies Orier, Armagh' 7rl. Cf.
XVIII 1.129. XLVII 1.26.

i n-aimsir bruidhne 'in time of strife.' Ciall
dheanach ag 'bruidhean' anseo.

50. Eas Craoibhe : Taispeánann an comhardadh go bhfuil
dha fhocal ansco is nach focal
amháin é. Cf. Hog. Onom. s.v. Es
craibe 'on the Barn, near Cell
Santain, s. of Colcraige' 7rl.

51. lón : Cf. 'lonn.'
52. Maoile : .l. Sruth na Maoile.
56. na dTuath : Tá 'na Tuatha' i dTír Chonaill.
- slann Uí Bhaoilte : 'O'Boyle's' (?).
58. tonaghail : 'tonn ghail' - 'most valorous' (?) :
 ach cf. RIA Contrib. 'breaking in
 waves.' Cf. X 1.82.

MEADARACHT

L1-20 / 20 / (u) X u (u) ua U (u) X u (u) ua u (u)
 a/a u i u / L.21-40 20 / (u) X u (u) á u (u) X u
 ua u ua u í u / L.41-58 18 / (u) X u (u)
 ua u X u (u) ua u (u) X u i u //

Crosántacht atá sa chéad sliocht agus sa tríú sliocht
 Tá trí chuid sa líne (sé sin, sa leathcheathrúin).
 Tá an chéad chuid agus an dara cuid ag dul le cheile
 i dtomhas - agus an tríú cuid Leí féin. Ní bhíonn-
 mar is gnáth sa Chrosántacht - malartú gutaí meadar-
 achta ó leathcheathrú go cheile. Tá an deilbh céanna,
 beagnach, ag L.1-20 agus L.41-58.

Ach, o L.21-40 ní Crosántacht atá againn.
 Tá só difriúil, o L.1-20 sa mhéid go malartaítear an
 dara agus an cúigiú guta meadarachta.

XV.

I gcló cheana: Amhrán Sh. Mh. C. pp. 71-74. (A chaoineóis).
 Irisleabhar na Gaeilge. LV. Uimh 47.
 (SÍ MÓ FÓIS BHÁN DHÉAS).

Ní raibh caoi agan nótaí a chur leis an dán seo go fóill.

XVI.

Níl i

Nóta ar na Lsí : /E ach trí véarsa - ocht gcinn i
 G^2 is G^3 .

Amhrán molta d'Ailidh. Ní Chearbhaill. Tá na nótaí seo
 indiaidh an amhrán ag Ó Gealacháin-'Sin agad a
 léightheoir, ceol comh maith agus thiucfadh leat
 iarraigh agus tuig gur a bhí Ailis Ní Cearbhaill,
 máthair Phaidigh agus Shínéid Halla, agus do rinnidh an
 Dall Mhac Cúarta ceol do gach duine ach, amhail agus mar
 a cích tú annsa da cheol réimhráidhte'. (G^3) 'Tuig a
 leightheoir gur bhí Ally nui Cearbhuaill mathair
 Phaidigh agus Shínéid Halla agus do rinnidh an Dall Mhac
 Cuarta ceol do gach duine aca' (G^2). 'Sé 'Stór na
 mbeach 's a bhalsam' an t-amhrán a rinne sé do Shínéid
 Halla.

1. luighe : Ní hé sin atá ag G^2G^3 agus ní réitíonn
 se le 'dtús' ó thaobh meadarachta (más
 'í' a fhoghraíocht). Foghraíocht
 'lú' (?).

4. ar tearma : 'on loan' (?). Cf. XI 1.8.

9. Angelica : Is deacair a rá cén 'Angelica' atá i
 gceist. Cf. LI 1.41.

11. buinne : 'lock'.

15. léigse : Cf. 'léacsa' - 'a lease, contract,
 guarantee' (Dinn).

dúithche Éile : Féach gur 'dubh Éile' atá ag G^2G^3 a
 gcónaí. Cf. 'Ele', 'Ele hui Cherbuaill'
 (Hog. Onom pp. 395-6).

22. Chlochair... Droichead na Cairge : Tá go leor
 'Clochair' fríd an tír: ní fios cén
 ceann atá i gceist. Níor aimsíos
 'droichead na Cairge', ach arís is iomaí
 'Carraig' sa tír.

24. fairge : Tá seo oiriúnach don mheadarachta ach
 níl mórán brí leis.

28. Chearbhall Ní thuigim an tagairt. Bhí Cearbhall
 ina Rí ar Osraí.

XVIII.

I gcló cheana : An t-Ultach. Beal-Meith 1930.
(Ó Muireadhaigh.)

Caoine ar bhás Mhurchaidh Crúis. Ar na Crúisigh féach 'King James's Irish Army List' (D'Alton) ii. pp 217-222 agus 'The Diocese of Meath' (Cogan) ii. 330-332. Tá Baile Chrúis comhgarach don Obair agus ba do Chrúisigh an bhaile sin Murchadh. Níl aon eolas eile faoi fós, taobh amuigh den dán seo.

a-c Níl na línte seo ach ag é Gealacháin agus ní dóiche go raibh siad ag Mac Cuarta. Féach, afách, go bhfuil ainm áite i dtús na dTuireadh eile - 'In Eachdhuin..' 'A Thulaigh Eo Méith.' 'Is brúite atá Múrtún'.

1. theampaill : Ag tagairt don roille i ngar an teampaill (Phrodastúnaigh(?) (?).
4. is mire : 'it is madness',
6. bhuaidhreadh : foghraíocht 'bhaéradh': cf. Réamhra
7. sileadh : Níl aon 'ag' roimhe - faoi réim fós ag d'fhulaing (?).
12. coinneadh : 'quarterage' . Cf. Dinn. s.v. 'coinneamh'. Cf. XXXIX l. 17.
19. feadha : 'wood': Cf. 'Feadha' - 'the Few's'.
22. seasamh 'ndaingean : 'standing their ground'. (?). Foghraíocht 'daighean' mar atá ag L. Cf. X l. 70.
23. leibheireacht : 'livery' (?).
ag eiteallaidh 'a éirghe : 'starting towards flight'.
24. tréidhe : 'characteristics, accomplishments'. (RIA Contrib). D'fhóirfeadh 'tréine' go maith, fosta.
25. 'tagra : 'shouting' (?), Cf. XVIII l. 75; L l. 109. Cf. Dinn s.v. 'tagraim'.
26. Ghailionnach : 'Gailloin' (?) 'the name of a pre-Goidelic tribe of N. Leinster' (RIA Contrib).
28. cosain : 'costas'.
29. macnaidh ar leabhair : 'óganaigh i nbun leabhar'.
30. broscaidh : 'softening up'.
31. táipleisc : 'backgammon board'. Foirn inspéise.
35. 'cur somplaí i gcrích : = 'ag déanamh pictiúirí ornáideacha'.

- 37-38 aon... aon : 'Tá foghraíocht dhifriúil ar 'aon' sa dá líne - 'é' agus 'í', fá seach.
40. dá réiteach : 'attending to them'.
41. airgead rí : 'coins' (?).
42. ar 'mhian : 'ar a mhian' - 'at his desire' (?). Cf. XXIII 1.72.
43. 'n Eaglais a' goidhe mar a ndioghalt gach lae leis:
'the clergy praying, as their daily requital, for him' (?).
diaghalt : 'satisfaction' Cf. 'mar aingeal'.
53. 'dtoiseach : 'in the beginning of, 'at the start of'.
dhúithche : 'natural qualities' (?); cf. Dinn s.v. 'duthcha'. Ach b'fhéidir gur 'region' érl. is brí leis, mar is gnáth.
55. dúbladh a cheille : 'When his wit was being twice multiplied' (?).
62. a' measc' ar: (ag meascadh ar. Indiaidh an líne seo tá líne eile ag G²G³. 'A Bhean uasal thuigseanach ghriongalach ghléigeal'. Is fearr á fhágáil ar lár.
70. ndearnaidh : 'Sé 'ndearaidh' - 'he drew, designed' atá ag N botún palaegrafaíochta?
'leasaigh : Cf. 'leasaidh' (mar ainmfhocail).
71. Tá seo faoi réir l. 67 go fóill.
74. 'lig : (' uilig'.
79. America : Níor fritheadh í go dtí i bhfad indiaidh Alasdán, ar ndóigh.
81. Narcissus is Absolon : Cf. XLII 1. 1,2.
aodhardha : 'pastoral' - i bhfarras 'aerach'.
84. foircheann an : 'foircheanta an' (N) (foircheant an
 foircheann an(?)
86. le gaiscidh : 'through great exploits' (?). 'with the warriors (of the Fianna)'. (?). Cf. XVIII 1. 81.
89. ór thogair síol Éimhir : 'from which síol Éimhir descended'. Cf. R.I.A. Contrib. s.v. 'tograim'.
- 86-87. Samplaí iad seo uilig, fós, do dhaoine nár shaor a ngaisce ón bhás iad.
97. is measa : 'she prefers' (?) : nó 'she thinks he (.d. a bhás) is worse'. (?).
103. God ma : cad imma [cumá (Mumha)] - 'why'.
106. fearantaí : Iolra neamhghnáth do 'fearann'. Cf. XXXII 1. 50.

109. mar beith nach: 'were it not for the fact that you don't...'
- nach glacair: Níl aon urú indiaidh 'nach' aige anseo. Cf. Irish Dialects Past and Present (O'Rahilly). pp 40-42; Réamhrá.
112. tacaí : 'nails'.
113. b'ait linn : 'we like'. Foghraíocht 'aith' air d'éir Dinn : 'mhaith' sna vll.
115. nár imthigh an teach-sa : 'that this household did not carry on' (?)
117. Joe : Níl aon eolas faoi.
118. spalpaire : 'a strong, well-formed man.' Cf. XXII 1. b.
123. a bpórsain : 'portion'.
125. ro-chreach : 'the great loss' . Cf. 'rúireach' - chief'.
127. Mheas an t-Ath. Ó Muireadhaigh gur líne maslathach é seo ach is líne molta é, is léir.
128. seolta : 'skilled'.
132. a' nduine : 'anyone'.
coirneil : Ní fios cé hé.
133. A giúistís Talbóid : Glacann an tAth. Ó Muireadhaigh gur 'Augustus Talbóid' atá anseo is go bhfuil sé ag tagairt do 'Fighting Dick' .l. Tyrconnell. Ní thugann na luath-lsí é, afách.
136. ródú in' éadan : 'ag dul tríd'.
137. sceallán : 'oip, seed'. Cf. XVIII 1. 143, XXIII 1. 3, XLII 1. 27,
145. an bír : Oireann sé níos fearr don mheadarach ná 'anoir'.
151. geilteail : Bunaithe ar an Bhéarla 'gilt'.
153. Bearnolaigh : 'Barnwells'.
154. Níl fáth dhanh leo dá m'eol damh féin iad: =
'ní theastaíonn uaim caidreamh a bheith agam leo fiú dá mbeadh aithne agam orthu'. (?). 'Ní gá domh leanstan ar aghaidh fiú dá mbéinn ábalta' (?).
159. níor leor liom féin sin : 'I did not deem that sufficient'.

162. fana bhord : go lit. 'about his table' .i. 'about him'.
167. cóib : 'copes' (?).
168. ronaigh : Cf. 'rond' - 'a (woven or plaited) chain', 'a dribble' ... (RIA Contrib). Cf. Dinn s.v. 'rón', 'ruainne'.

177-180 1702 an bhliain.

MEADARACHT.

Caoine, Ceithre céimeanna sa líne. An guta céanna meadarachta sa chéim dheireannach i ngach líne (é). Sa chuide eile dena línte tá malaírt gutaí meadarachta - ag athrú go mírialta. Comhfhuaím i lár mórchuid na línte.

Féach rialtacht l. 35-53:

19 | u (u) X u (u) I u (u) í u (u) é u |

agus l. 95-120:

24 | u X u (u) (u) A u u (U) A u u É u |

XVIII.

I gcló cheana : Amhráin Sh. Ith. C. pp 50-60.

Caoine ar Niall Óg Mac Murchaídh.

File agus dlúthchara do Mhac Cuarta ab ea Mac Murchaídh. Tá dhá agallamh eatorra tagtha anuas chugainn - 'Mo chuairt go Tulaigh Ó Méith' (XLI) agus 'A fhíorghrádh na naonh'(v). Ba i dTulaigh Ó Méith a bhí cónaí ar Niall Óg Sna 'Hearth Money Polls' tá -

'Bellentskin Neale McIluredye
Aghonloghan Neall Murohy' [LAJ Vol. VII⁴]

Tá an dá áit seo cóngarach do Thulaigh Ó Méith.

Scríobh Niall Óg 'Bhí sé feara déag de scafairí Ó Méith' [RIA General Index 11], 'Admhuighim ós áird 's mé lán dom fheirg uile' agus a lán eile, deirtear Cf. V XXV, LXI, XLVII l. 41, LIV l. 15.

1. A Thulaigh Ó Méith : Tá 'Tullyomeath' isteach ón chósta, beagáinín, ó Ó Méith i gCo. Lú. Cf. V, XXV, XLI. l. 1.

goidé an ghruaimse : Cf. XIV l.1.

3. reabhradh : 'sport, diversion'. Cf. RIA Contrib s.v. 'rebrad'.

4. meabhradh : 'feeling' (?); 'memorising' (?).

5. cuacha : 'of cuckoos'. An t-Ainmneach Iolra mar Ghinide Iolra (?), ? leg. 'cuach'.

7. th'abhlaichaibh : 'your apple trees' < 'abhall'. Cf. XXXV. b. 13, LII l. 26.

8. callchoill : 'hazel wood' - 'coll + coill'.

9. gan feidhm luachra art : .l. 'gan luachair ag teastáil uait' (?).

Ní foláir nó bhíodh cruinníú mór éigin ar Thulaigh Ó Méith sa tSamhradh le linn Néill Óig. Is dóiche gur fá choinne leapthacha a bhí an luachair a dhith. Scoil filíochta - ina mbíodh daoine as gach cearn - a bhíodh ann, is cosúil d'fhéadfadh duine a thuiscint ó l. 12-13 go mbíodh seandóigh na mbard ag na filí - ag cumadh sa leaba.

10. dá bhuan : ag tagairt don Luachair.

11. dá méadú 'na sluaighthe : leg 'dá méadaigheadh na sluaighthe' - 'if the hosts increased'.

17. acor : 'compositions'.

19. Tonn Tuaithe : amach ó 'Ballintoy', sráidbhaile ar chósta Aondroma cóngarach do Bhaile an Chaisléáin. (Keat. iv. s.v. Tonn Tuaidhe).

21. na bhfial : 'of the generous ones' (?).

37. an méid go gqualas : 'from what I have heard'.
38. más é fuairis : 'if that is what you have suffered'.
40. don éag sin uaim-se : 'gone to that death, away from me'.
42. lód qualaigh : 'a load of coals' (?).
45. chumhdach : 'Sé foghraíocht 'chómh' atá ar 'chumh - '.
48. fuachas : 'an outcry'. ? leg 'fuachas' - 'shouting' Cf. 1V l. 92.
49. le díis : Cf. XL1 Prós 11 12-13.
50. aon : Foghraíocht 'í' atá anseo air. Cf. l. 28 - foghraíocht 'é' ansiúd. Cf. Réamhrá.
51. 'fhuasaoid : 'to unfold, set forth' - ag tagairt do chumas filíochta Néill Óig?
52. finíalta : 'wandering, aimless' : ('RIA Contrib s.v. 'foindelta') : Cf. 'fine, exquisite' (RIA Contrib s.v. 'finíalta').
53. ródgruaidhíbh : 'red cheeks'. Cf. 'tear-tracked cheeks' (?).
54. róimh : 'graveyard' (RIA Contrib). Cf. XXV l. 8.
55. uainne : 'from us'. Cf. 'uaine' - 'green'.
56. cuachá : 'goblets' Ainmneach Iolra mar Ghinide Iolra.
57. ríogain na rós : Cf. XXV.
59. Is a chó cnuasaigh : 'and his loved one'.
60. tír suas : Cf. X l. 2.
61. 'mo dhóigh : 'in my opinion'.
64. lán óir : 'fullness of gold' (?) Cf. 'lann óir' (cf. RIA Contrib.): Cf. 'lán fhoghar.'
70. thug barr ar Homer : ag tagairt do Niall Óg, ní do Virgil.
75. 'tagra gach nua-ghuidhe : ag tagairt dona sagairt. Cf. XVII l. 25.
82. gach treas fhile : 'every poet who took part in contentions' (?).
83. ro dheasmir : Foghraíocht 'dheasmir' atá aige anseo.
85. ar eiteal : 'disturbed' (?): 'flying' (?).

- naonbhar deirbhshiúr : Na Déithe (nó na Muses). Bhí a cheird ar leith féin ag gach duine acu. Calliope - an epic laochdha: Clio - stair: Eterpe - fliúiteanna: Terpsichore - filíocht liriciúil (damhsa): Erato - filíocht liriciúil (iomanna): Meloomene - tragóid: Thalia - coméide: Polyhymnia - ceird na haithriseoireachta: Urania - réalteolaíocht. Cf. IX l. 12.
89. bascarnaigh : 'crying with clapping of hands'.
90. foluaimneadh : 'moving rapidly and erratically, fluttering', s.v. folúaimneach RIA Contrib. Níl 'fothluaimneadh' na lsí. ceart.
92. 'gceasnaighe : 'i gceasnaighe'. Cf. '(a)g ceasnaighe'.
94. mo ghrianán : 'my loved one'. Cf. IV l. 47.
mo chaismeart: 'my battle signal'. (?) Cf. XXVI l. 31.
97. aiste : 'metre'.
98. 's dá thriamhain : 'and to lament him'.
ní leasc liom 'bheith dreas ar gach uaigneas : 'I do not mind spending a while in loneliness'.
99. urudh 'bháis : 'o, death'. 'Arú' atá i dTír Chonaill inniu. Cf. s.v. 'ara'. (Dinn).
Cf. I l. 127.
107. eascaoin : 'curse'.
gach truaighe : 'of every wretch' (?): cf. 'trú'.
? leg 'gan truaighe' - 'without pity'.
110. heachraidh : 'steeds', 'horses'. 'Heacraidh' atá ag N ach ní dóiche gur 'acres, land' é.
111. Leis a' mhiannach chuir Marcus ar mearú : 'by the stuff that baffled Mark Antony' (?) Cleopatra?
112. mhercy : Foghraíocht - 'mharcy': cf. X l. 7.
- 114-121. Seo an geinealach (Keat IV).
- Tuathal Teachtmhar
Feidhlíw¹ Reachtmhar
Conn² Céadcathach
Art¹ Aoinfhír
Cormac¹ Ulfhada
Cairbre¹ Leifeachair
Fiachaidh Sraibhthine
Muireadhach Míreach

Eochaidh¹ Muighmheadhain
 Niall¹ Naoighiallach
 Eoghan.¹

Rithe ar Éirenn a bhí iontu uilig.

116. chuir cath : .l. Cath Gabhra.
121. is Eoghan do ghlac . Cf. Keat 111. p 20.
122. rath : 'stock'.
- Ath Niall : .l. Niall Frasach, den ochtú glún indiaidh an Eoghain thuasluaite.
- 125-6 B'iad Niall Frasach, Beirn agus Conchubhar tríur mac Fhearghaile.
129. Oirthir : 'Orrier': cf. XIV l. 47.
Bhí leath dhíobh : 'behind them', Cf. Dinn.
131. Niall Glúndubh .Rí ar Éirinn le linn na Lochlannach.
134. Cholla uaibhrigh : Tá léamh inséise ag N33 -
 'Cholla Uaise - ' ba ó dheartháir
 Cholla Uais a shíolraigh iac
 Mathghamhna.
136. duasmhór : 'prize-giving' (?) (duais + mór);
 'of great labours' (?) [duadhas + mór].
137. Cathaoir : sinsir shíol mBráin. Cf. XXVII l. 19.
138. dá luadh leo : 'being attributed to them' (?).
139. nár bh'annamh ina gcuallacht : 'in whose company he
 used to be very often'.
142. a bhí gan seachrán 'nallod fár nuaisle : ll.
 geineálaithe maíthe a bhí iontu.
143. mo scealláin-se : 'my hero'. Téarma molta é.
 Cf. XVII l. 137.
145. 's dá gcraobhaibh d'fhan cinéal na n-ollamhain stuama ann:
 'it is from their ancestry that he
 retained the characteristics of
 ollamhs..' (?).
147. ní leanfaim do sheanchas : 'We shall not continue (your)
 oedigrees'...
153. cia gur beacht do thoigh buaileadh . 'even though your
 dwelling place is round' (?).
 ? leg. 'cia gur b'fheart do thoigh
 buaileadh' - 'even though your dwelling
 place is a grave'.
 [Tá seans gon' ionann foghraíocht do
 'beacht' agus 'b'fheart'.]
- buaileadh : 'booley, enclosure' (?). Cf.
 'buaileach' - 'end'.

154. Níl an líne seo ach ag G³. Oireann sé go maith, afách.
155. 's go bhfuaraís : 'and that you have become cold'.
156. pasaoid : 'passage, place'.
158. ar an aiste a nbíodh Nuala : 'like Nuala'.
Nuala : An bhean a fuair faill ar an bhfeart agus a chaoin na hIarlaí ('na hAoidh') sa Róimh. Cf. IV. l. 85.
160. suidhean leo : 'I sit along with them'.
'sní fós do níom, stad mo chlí gruama : Cf.
 'sní fós do níom stad 'mo chlí gruama'.
164. suas : Tá gluaiseacht i gceist - 'suas', ní 'thuas' mar sin.
170. 'Sé 1714 an bhliain.

MEADARACHT,

168 l. Caoine + iv.

Ceithre céimeanna sa líne de ghnáth ach trí cinn ar uairibh m.sh. l. 67-70. 'Sé "ua" an guta meadarachta sa chéim dheireannach i ngach líne. Bíonn comhfhuaim i gcónaí beagnach idir an dara agus an tríú guta meadarachta agus sé "a" is minice a bhíos ann - ach freisin tá "é", "ó", "í". Bíonn an deilbh céanna ar roinnt línte indiaidh a chéile m.sh. l. 72-84.

13 Á u (u) A u u A u u UA u

Ach, de ghnáth, athraíonn an chéad guta meadarachta ó líne go chéile.

An Ceangal : Amhrán

4 x u (u) É u É u x u (u) Á .

XIX.

I gcló cheana: Irisleabhar na Gaedhilge Iúil 1900
(Laoide - as E^I). Filíocht na nGael
pp. 48-49.

Nóta ar na Lsí : Tá G458 agus Fv5 mar a chéile beagnach.
Leagán foghraíochta atá i DON^{II} agus níl
sé tugtha sna vll. Tá cuid de thíos
anseo. Níl ach l. 1-56 agus l. 58 i
O'Cur / bhí an dán i n-eagar agam sula
bhfuair eas O'Cur⁷.

Molann an file buachaillí na Bóinne a bhuail buachaillí
na h-Anaighe i gcluiche iomána. Deir Séamas Ua Ceallaigh
[Irisl. na Gaedh. Meith 1900] gur 'football' agus nach
'hurling' a bhí siad a imirt. Tá dhá dhán cosúil leis an
cheann seo i gcló i 200 de Cheoltaibh Uladh pp 362-368 .
(Cf. O'Sullivan No 98b).

1. Ba haigeantach croidhiúil mo mhacnaidh : Cf. 200 Ch. Ul.
p. 362 Uimh 179. l. 3. - 'na macraidhe
bhí croidheamhail aigeanta líomtha'.
I measc na bhfocal eile atá anseo agus i
n-uimhir 179 - 'Iomáin Ionnas Caoin' -
tá 'buachaillí', 'partaigh', 'námhaid',
'prácás', 'lúthmhar', 'Samson', 'Hector'.
Tá cosúlachtaí idir uimhir 180 ibid.-
'Iomáin Óméith' agus an ceann seo
freisin - na focail 'iomáin', 'léanaidh',
'báire', 'balla', 'leathróid',
'páisdí', 'gruagach', 'partaigh',
'buachaill', 'tréitheach', 'd'fíorfhuil'.
teacht ; Níl sa bhonn-ls, - 'se aníos' atá
ansiúd. Botún cóigealaí(?).
2. an t-ochtmdhadh: ? leg 'ochtmdhadh'. Tugtar an dáta
sa chéad líne d'Iomáin Ionnas Caoin'
fosta.
5. na hAnaighe : Tá An Anach [Nanny River] laistear den
Bhóinn agus ag rith beagnach comhthreormhar
léi. Téann sí i bhfarraige ag 'Laytown'.
Is cosúil gur idir cheantair na
n'abhann a bhíodh an choimhlint.
6. pónar : 'beans'(?). Deir Laoide 'here used as a
term of contempt for the Nanny men,
who were probably, as compared with the
natives of Lower Meath, more affected by
English customs'. Cf. xxxii l. 36.
7. balla : 'ball'. Cf. 'léathróid' l. 14, 19.
le gaoithe : = 'le gaoith' (?); 'leg 'lá gaoithe'.
8. seabhaic ghilana: An 'g' gan seimhiú taréis 'c' -
Sandhí - sa ls.
9. Barr buaidhe : 'supremacy': cf. Dinn.
11. dhá fhear dhéag : foghraíocht 'dhá'reág'.
12. a raibh anuas : 'all that were resting on'.
léanaidh : 'an pháirc ineartha'.
neolas : 'skill in the game' (Laoide).

13. mo ghruagaigh do shéideas : 'it is my champions who sweep'.
16. phéiceallaigh : 'conceited persons' (?); 'huge fellows' (?); cf. Dinn. Feic Ó Máille. An béal Beo o 188 - 'bean nó duine nó rud nóx, millteach'.
20. chur suas ortha: ā chur (?) - 'preventing them from it'.
i ndéidheanach: 'in late Autumn'. Cf. 81 ndéanadh'.
21. suaimhneas : 'réiteach' (?).
22. rí Seoirse : Cheap Laoide go mb'ionann an rí Seoirse seo agus 'rí' (l. 4), 'Seoirse' (l. 47) agus b'fhéidir 'Mac Cléireach' (l. 41) ; agus gur captaen na Bóinne a bhí i gceist. Ach b'fhéidir gur Rí na Sasana / Seoirse i 1714-'27, Seoirse II 1727-'60 atá i gceist anseo.
23. Venice : ? leg 'Venus' (mar atá sa bhonn-ls.)
27. ar cúl aca : 'behind them'; 'goalkeeping' (?).
29. Lúcás : Ní fios cé hé; ach cf. II.
39. an bháire : 'the game' (?). Cf. l. 36.
32. búta : 'boot' (?).
prácáis : 'hotch potch' (Dinn). Cf. Cora Cainte as T. Ch. Cf. l. 40.
35. Raghailleach: foghraíocht 'réilleach'. Cf. Réamhrá.
36. saoithe : 'experts'.
sa mbáire : 'at the goal' (Laoide) (?); 'in the play' (?).
37. Faoiteach : Ní fios cé hé ach cf. II, XXXII.
mianach : 'breed', 'blood' (Laoide)
na nGaedhal ann ; 'na Gaedhaltacht' atá sa bhonn-ls. Botún cóipealaí (?).
39. Séamas ó hAonaigh : Ní fios cé hé. Deir G⁵ 'Mr. James Flemming, a most distinguished man on that memorable day'.
41. Mac Cléireach : ? leg Mac Cléirigh.
43. Hercules : Laoch Gréagach. Mharaigh sé an fathach Alcyoneus agus tuilleadh fathach. Cf. XVII, XVIII, L, fathaigh na Cremona : Níl fios agam cén ceangal a bhí ag na fathaigh le Cremona. Déarmad? 'Sé 'fáidh' atá sa bhonn-ls. Cf. L l. 60.
44. Hector, no Troilus : mic Phríam, Laochra na Traoi.

45. Chadmus : Ba é Cadmus mac Agenor, rí na Tíre sa mhiotaseolaíocht. Bhí sé i gcomhrac le dragúin.
46. Atlas : Titanach a choinnigh suas an spéir.
i n-eolas an uaignis : 'in the knowledge of secret things'. (?).
47. Seoirse : Caotaen na foirne (?). Cf. l. 22.
48. oróbaidh : 'filth' Cf. Dinn s.v. 'práib'; cf. Laoide: 'orób' - 'disgrace, reosach, indecorum'. (?).
uathbháis : 'terror' (?); cf. Laoide 'lamentation'. D'fhéadfadh sé 'bheith fá réim ag 'a' cur' nó ag 'lucht'.
51. táinis : ? leg 'teannas'. Ach cf. RIA Contrib. s.v. 'táin' - 'driving out, off'.
52. gródh : 'crowbars' (?): ? leg 'groidh' - 'a stud of horses...' (Dinn).
66. Bhaile Shláine : 'Slane', ar an Bhóinn. Cf. XXXIII l. 85., XL.
57. na foraois' : 'of the region...' (?); 'of the forest...' (?). Tá foraois (coill) lastuaidh de Bhaile Shláine.
61. Budh aibhinn : Cf. 200 Ch. Ul. p 365, l. 15-16.
bhFionnmhuir : Tá Fionnmhuir ar an taobh eile den Bhóinn ós coinne Bhaile Shláine. Cf. Hog. Onom. s.v. 'Finnabair' p 419-'20. Ba ansin a bhí an cluiche, 'Fennor' an Béarla atá air.
62. rása : Uatha. Cf. XLII l. 4.
63. Ádhamhchlainn : Deir Laoide 'this word appears to be peculiar to the poetry of the district to which the song belongs: it is frequently pronounced as if spelt 'áfloinn' .. ' Cf. Amhráin Airt Mhic Cubhthaigh II o 1, 12 7rl.
65. an tAilíneach : 'Allen'. Caithfidh sé gur cheart dó a bheith ar thaobh na Bóinne ach gur imir sé do lucht na hAonaighe.
66. a' cur gill as : 'betting on' (?).
gípis : 'entrails, giblets' (Dinn). Cf. Laoide, (giblets) gíois).
68. líonta : 'numbers' (?); 'nets' (?). Cf. Laoide 'in y ur vicinity' (?).
69. acreadall : 'shackle, fetter'.
70. acht mar beith : 'were it not for the fact that ...'
Galltacht : 'Englishry'; cf. l. 6.

72. bhíos : ? leg 'bhias'.
77. bhrúidibh : 'brutes'; cf. 200 Ch. Ul. uinh. 130.
Lutérius : .d. Máirtín Luther.
78. Lucifer, Bhéilsi nó Charóin : Cf. XII.
79. rinne an nua litir : ag tagairt don 'amadán bocht
 bréan' (l. 73). Deir Laoide: 'the
 person who sent the letter of challenge
 on the part of the Nanny men'.
scléioe : 'ostentation, 'quarrelling'.
80. Tá ceithre céimeanna sa líne seo - ceann de
 bharraíocht. Ó cheart 'sé an 'u' i n-'umhlú' an
 chéad ghuta aiceanta.
81. Más beag leo : 'if they think it little'.
84. Bhaile Í Mhórnáim : 'Mornington', lastoir de
 Dhroichead Átha. Cf. Hog. Onom. p 83.
 s.v. 'Baile m' Ernáin'; cf. Laoide
 'from Tara to the haven of Mornington
 describes accurately enough the extent
 of the territory through which the
 Nanny flows... '
85. an bualadh : 'the football-match'. (Laoide).
86. suas leo : Cf. 'leo suas' (sna 5 lsí malla)
 suas - up, to the south' (Laoide).
 Cf. VI l. 9.
88. Muilleann : .d. Muilleann na Róistighe; cf. Hog.
 Onom. 'the Mill of the Roche in the
 Vale of the Naul, on the Meath side of
 R. Delvin'.

Cf. Laoide 'Na Róistighe is gen. of An Róisteach - The Roche,
 the ordinary name of the valley of the Naul.. chum an
 Róistighe ... an error that arose through his (.l. Ó Cearnaigh)
 mistaking 'un na' for 'un a' .. 'Deir EG7, afách, 'Tuig gurab
 ag fear dena Roistigh a bhí an muillionn a nuair sin'.
 Chun Laoide véarsa eile i gcló a fuair sé ó 'Shéamas
 Ó Dubhdáil i bhFearnmhuigh'.

"Freagra ón Anaigh (?)

XII.

Má chuir sibh an báire go Fionnabhair an lá-sin
 Níl sgannail nó náire nach bhfuair sibh;
 Bhí bhar mbrístí in bhar láimh libh i mbuinneán dul' i
 gcnáimh,
 Ag dul i bhfolach ar sgáth i dtor luachra.
 An mhuc a bheidheadh an lá-sin ar fhaithche ghlais
 an phátrúin
 Nár thruimide go bráthach a hualach
 A bhfuigheadh sí de ohrácás, de fhraochógaibh, de
 phrátaibh
 Ag imtheacht insna háltáin ar uaigneas".

Seo mar atá sé ag Donn^{III}.

"Na onara is na creful(?) ma macnaidh teacht anios
 ar hothathu la fieath dan octobar
 a meinsa le na ttaoibh boigus dhobhe fein
 agus cascu an righ tranona
 Bheimh cuimhne age an sceithe na hAnaigh go seirigh (?)
 air na corighna na nglifigh le ponair
 is go mbeimh an bola dol frieidiadh mur alta le geigh
 aige suioguidh ghlan lifo na Boina.

Bhi Apolo agus Juno is Mars gur guada
 is Mercury suil le na dhaistidh
 Iupiter ar ttuis agus Venus ar luidh
 is na 6 pleanats cuim chuim Satturn.
 Beidh meisnadh is clue lofa tilibh o Lucas
 a ttosa is a ttois a Bhara
 ma gceiscaidh bo lofra a heisaidh go cluita
 a legan loth bota agus pracas.

Bhi siol Emhir seanuil de laoirigh loach Erine
 a clise (?) na ceatha da danic
 is na ttri mice reigh de eirfhuil na Reilugh
 a heisigh go speiril (?) a bhare
 An Farta na Feile a bhil meana na nGeal an
 a righ mharca speiril na boatrín.
 6Mus a treanar a heanigh le héafath
 a sceilidh is a reapaigh loth pracas.

A beilgidh ma teigh sibh an talaina go seirigh
 cuir gall as luit ie pis no ponair
 cruinidh gan sceiste an a hanaigh mur nbeinseidh
 is na beidh sibh a leintigh mur naide
 is dcair lom a taid cuir a grapal na bprisun
 o hantaigh se riest leis a ngaltat
 o crom se mur gee ta gaimhne eile a stir
 de goibriugh a nír ceana se laimh lion.

Mas beig libh a fhoir sibh a Fhinir a noir sin
 de gimardas boilidh boine
 cruinidhgidh na sloite fir a nuidh le bobhal
 o hamhar go coan Bholidh Bhornan.
 Mas toil libh anoir sin tuighdih tesinigh bfoibh
 as biedh a talanidh sois libh a gil Joseph
 beidh ma mhacnidh sa naotar da ttamant na ghroca
 an a bfuilin ar coirt han a roistidh." ETC.

Deir G⁵ fán rud go léir - 'This was a most famous
 football play - and never was equalled since or before,
 in any part of the world.'

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. An-chruinn beagnach i gcónaí.
 m.sh.

1. 9-16. ⁴ u UA u u É u u UA u u É u
 u UA u u É u u Ó u

I LN 458 agus F v 3 tá an nóta seo ag deireadh an dáin:-
 'A sé fonn na nabhrán so .1. Cia bé ohógadh a béilin ar
 maidin do aig éirghidh.'

XX.

I ocló cheana : Filíocht na nGael p 193 (Ó Canainn).
 Duanaire na Midhe p 4 (Laoide). An
 Gaodhal Deich-Mí 1894.
 Amhráin Sh. Mh. C o 76 [Ó Muireadhaigh
 as 'Murphy Iis' i Há Nuad]

Dán ólacháin ina bhfuil imeartas focal ar 'Punch' -
 ainm an chaoill agus ainm na dí.

Deir an tAth. Ó Muireadhaigh go mb'fhéidir gur
 iníon don Bhrian Ó Beirn seo an bhean dár chum Peadar Ó
 Doirnín an dán 'Peggidh inghean Bhriain Uí Bheirne'
 (Amhráin Sh. Mh. C o 76). Sna 'Hearth Money Rolls'
 (1665-'8) luaitear Bryan Birne' cupla uair. (Cf. LAJ. 7th
 faoi 'Parish of Castletowne Bellew'.)

5. b fhiúntaigh : leg 'b'fhiúntaighe'.

7. eagán : Cf. P.I.A. Contrib. s.v. 'ecán' -
 'craw, croo': 'contents of dishes' (?).

10-11. Áth : Tá 'Áth' i ngach ls. ach E^I i ngach cás
 'Átha' go h-oifigiúil inniu i ngach
 cás.

11. racán : 'noise, revelry, riot, bustle row'.
 (Dinn). Cf. Cora Cainte as T. Ch.
 p. 239.

13. psalm : Foghraíocht 'psálm'.

16... iarraidh codaidhe dhe Ghaill' atá i Amhráin Sh. Mh. C.

NEADARACHT : : 3 r + lv.
 Óglachas ar Rannaíocht Mhór.

Amhrán: 4 (u) X u (u) ia u ia u (ü) X u (u) Á

XXI.

I gc16 cheana : Anhráin Sh. Mhic. C. pp 37-40.
Roinn agus Amhráin pp 6-9.

Nóta ar na Ls1 : Leantar an ls. is sine, MAL^F, de ghnáth ach amháin i gcorr chás nuair a meastar gur fearr G² is G³ e.g.
l. 14, l. 19-20, l. 52, l. 58,
l. 63, l. 69.

Agallamh idir Mac Cuarta agus Cúirt na Féile fá réimeas na nGall is sclábhaíocht na nGael. Ba áras Gaelach Cúirt na Féile tráth ach is dún Gallda anois í, rud a chuireas isteach ar an fhile. Deir Ó Cearnaigh gur ionann Cúirt na Féile agus 'Kilkerley House' agus deir an tAth. Ó. Muireadhaigh gur caitheadh amach muintir Mhic Diarmada is go dtáinig 'Smiths' isteach ina n-áit i gCill Chiarlaigh, áit a bhfaigheadh an chléir dídean roimhe seo (Cf. l. 19. Amhráin Sh. Mh. C. p 37). Deir Ó Gealacháin gur ionann Cúirt na Féile agus Cúirt Bhaile Shláine agus gur caitheadh amach na Fléimeannaigh agus go dtáinig an Burtúnach isteach. Ní dheán sé aon difríocht don dán féin cén chúirt atá i gceist ach meastar go bhfuil tábhacht leis ó thaobh áit breithe Mhic Cuarta (Cf. l. 3-4). Maidir le Cúirt Bhaile Shláine féach 'King James's Irish Army List.' II, pp 342-13. áit a ndeirtear go bhfuair Conyngham (Cf. cscrí G²G³) caisleán is talta Bhaile Shláine sa bhliain 1703.

3. í n-aois gan chéill : 'ina óige' (?) : 'i ré tré-chéile' (?),

4. shráide : 'the space round a house'. Cf. 'ráille'.

5. staidhire : Cf. Dinm. s.v. 'staighre'.

11. fianaibh : 'fighting men'. An Tabharthach Iolra á úsáid mar Ainmneach Iolra.

dod tháithighe : 'frequenting you'. Foghraíocht 'té-í' a d'oirfeadh. Cf. 'riar' (G²G³).

15. aos : Cf. 'chaoin' (G²G³).

16. spréidheadh : ? leg 'sredhmadh' (= sreamadh (?)). (MAL^F).

19. do thigidís cléir : Tosnaíonn sé ar phointe úr anois. Tá an seicheamh 'Cia nach fiú pighinn leat ... do thigidís cléir...' neamhrialta. Cf. 'do bheairidís cléir ...' MAL^F).

33. Naomh Séam : Cf. Litir Shéamais V. 13-15.

38. ná ar 'athrú : 'nor on anything else'.

47. íochtar Éireann : sa Tuaisceart,
 52. a thábhacht : 'its value'.
 56. Galltacht : 'Englishry'.
 67. saor : Foghraíocht 'é' atá air.
 75. an aois : 'the space of time', ? leg 'i n-aois'
 ? leg 'aois'.

MEADARACHT.

Dalta an agallaimh eile le caisleán (XIV), is crosántacht an mheadaracht anseo. Ach níl sí cruinn agus go minic tá rialacha na crosántachta briste. Tá trí chuid i ngach leathcheathrúin. Ba cheart go mbeadh an chéad cuid agus an dara cuid mar a chéile i dtomhas. Go minic, níl, sa dán seo. Ba cheart go mbeadh an tríú cuid de gach leathcheathrúin ag freagairt dá chéile (malartú ansin ó cheathrúin go chéile, más gá é) - agus tá minic go leor anseo, 'Sé an deilbh ghinéaralta:

38. (u)(u) X u (u) X u (ū) í u (u) É u (u) X u (u) Á u

Fiú ansin tá eisceachtaí ann i gcás an tríú agus an ceathrú guta meadarachta: ach tá an guta deiridh i gcónaí mar a chéile. Tá l. 20-24 agus l. 49-52 beagnach foirfe.

XXII

Nóta ar na Lsí : Níl sé ach ag Ó Gealaicín agus ní mór a bheith an-amhrasach an raibh aon bhaint ag an Dall lena chumadh. I G³ tá vll. nó 'ceartaithe' ós ceann fhocail áirithe agus tugtar thíos iad.

Agallamh idir Mac Cuarta agus 'an Spalpaire', a bhfuil cúl tugtha aige le bochtanas agus atá anois ar 'fhaisiún an Iarla'.

1. Spalpaire: 'a strong well formed man' (Dinn): 'duine lúth láidir. a mbeadh fonn air a bheith "a" spalpadh na mionn' '. (An Béal Beo p.187) Cf. XVII L118.
7. scafánta: 'fine' (?). Cf. Dinn, Gaeilge Theilinn p.347. Sna 'ceartúcháin' i G³ tá 'mo bhroga sgafanta arda' anseo. Cf. XVI L45.
8. sármhaith: 'robhreach' sna 'ceartúcháin'. (I G³⁰ é seo amach).
9. Mholfainn: 'A fhearr' (G³⁰): hlochtraoh: 'cinnte' (G³⁰).
10. ón altóir: 'a naíoe' (G³⁰).
12. do ghaideán: 'your daddy'. ? leg 'dhaideán'.
15. raitín: 'ratteen, a sort of Irish coarse cloth' (Dinn).
18. 'sgan ar do ghaideán: mur nar chleachtadh' (G³⁰).
19. shúisín: 'a little rug or coverlet.... a settle bed' (Dinn).
20. heasair: 'asail' (G³⁰).
bhí na heasair ariamh san mbarrach: 'who, was always a useless thing in the 'barrach'.
22. giostaire: 'a strong old man: a gabbler. a term of contempt' (Dinn). Deir Dinn fosta go bhfuil 'an giostaire agus an tseanchailleach' ina ainm ar 'chluiche páistí i n-Ó Méith: Cf. Amhráin A. Mhic Chubh II p.7.
25. sughógaí barraigh: 'bits of hemp' (?): Cf. Dinn.
26. ribeaoha: 'bruibheacha' (G³⁰).
mbuaraigh: 'maohar' (G³⁰).
27. anallód: 'anuaisi' (G³⁰).
28. chluibhreach: 'tsúanaoh' (G³⁰).
30. ramán: 'nonsense' (Dinn): Cf. Cora Cainte as T, Ch. p.241, Gaeilge Theilinn p.345.
31. cumloohaidh mé: 'I shall have to do with' (Dinn).
32. mobhallóg: 'a spot or speck' (Dinn): 'a bald spot' (?).
34. Lúiste: 'a lazy person' (Dinn), Cf. G³ 'liúdaí' - 'a good for nothing'. Cf. 'slúiste'. Cora Cainte as T Ch p 270.
36. ar inneall: 1. 'ar inneall' - 8 'in good order, prepared'. Cf. L47.
37. beadaí: 'bold' (?) Cf. Clogher Record 1965 p.342 (áit a luaitear DDU p.389; 200 de Ch. VI. p.18: SSA 691). Cf. Cora Cainte as T.Ch. p.29.

40. gaiste: 'tricks' (Dinn) Cf. XXIII L62
52. na dhualaibh pillte: 'in folded loops' (?): 'na chruacha
tillte' (G³⁰).
53. iasaacht salainn: .l. rathúnas.
54. starthaacha: 'histories': 'poems' (?).
breagaoh: 'breige' (G³⁰).
57. ní mó liomsa: 'I wouldn't mind' (?).
62. gan adhbhail: 'without exaggeration'.

Meadarach

Níl an mheadarach cruinn ar chor ar bith.

XXIII

I goló cheana: An t-Ultach, Lúnasa 1930. Ó Muireadhaigh
/As B19. E¹ Mal¹ agus ls. do chuid Mhic Bhinéid (Don
VII (?)_/

Nóta ar na Lsí: Tá an nóta seo le E¹ 'Colonel Mageniz was representative of one of the branches of the princely family of Iveagh. A short sketch of his life may appear in the second vol. as the materials are not now come to hand. Though the song is usually attributed to the genius of Courtney it is more likely to be the production of Randall Dall Mac Donald.' Deir G⁶ 'This is for Colonel Bryan MacGinness of Rathfriland, County Down; when he went to France with Sarsfield in 1691 it was composed.'

Dán ag moladh an Choirneoil Brian Mac Naois a chuaidh
' ar sáile indiaidh chogadh an dá Rí: tá an file ag
súil lena philleadh. Féach 'King James's Irish Army
List' Vol. 11. pp 729 - 733. Tá dhá 'Bryan Magennis'
luaithe ansin.

1. cumhdaigh: 'protecting'. Cf. 'cumhdaithe' - 'covered'.
2. Chlanna Rudhraigh: .l. 'de Chlanna Rudhraigh' .l. dena hUltagh.
4. shleacht: 'shliocht' atá ag formhór na lsí - 'seed'.
7. 'n úrfhlaith: Bhí 'flaith' baininscne i dtús báire - b'fhéidir gur sin an fáth nach bhfuil aon urú ann.
8. aca ortha: Níl 'aca' ag cuid dena lsí ach is féidir ciall a bhaint as - 'people would have' Seansmaoineamh bunúsach Ceilteach agus Ind Eorpach é seo - gur cúis torthúlachta dá dhúithche an flaith maith. Cf. XL L11.
10. chlanna Róigh: Deir D'Alton 'The Magennises were from very ancient time the territorial Lords of Iveagh and ranking as head of the Clanna Rory.' (King James's Irish Army List II p. 730): Cf. Keat IV p. 24-25.
11. corcfhuil: 'corcair + fuil' (?). Cf. 'Corcfhuil' < 'Corc + fuil'.
- chraorac: 'purple', 'scarlet'. Níl 'chraorac' sna Lsí ach 'chrao(dha)cra'.
15. ráithe: Iolra de 'ráth' (?).
17. Gaidé'n ní: 'What avails it'.
20. A thoradh: .l. 'de thoradh' - 'in reward for'.
21. 'mhaonaidh: Tá 'maonaidh' baininscne .l. 'the warriors'.
- chum scrios na n-éirceach: Tá seo ag gach ls. ach an bonn-ls. ag a bhfuil 'i gcumas líreann.'
23. a' t-éisteachtsa: 'this delay' (?).
- 25 -26. Nach cian a' t-éisteacht-sa ar ollaih Gaodhaltacht' le flaithe féile... 'Is not this silence of the ollaves of Gaeldom as regards the generous princes long?'
- Róigh: 'Royal' (?) ? leg 'Róigh'.
31. dá thréine: ? leg 'dá tréine'; 'dá thréine' - of his

31. dá thréine: ? leg 'dá tréine'; 'dá thréine' - 'of his strength' (?).
32. i dtaithe an leoin: 'as happens with the lion' (?); 'i gcaithidh' atá sa bhonn-ls.
- 33 - 40. Cheapfá go raibh an duine dá dtagrann an file sa véarsa seo marbh. (L33, 36, 39) B'fhéidir gur 'choirneoil Brian' éigin eile atá i gceist anseo. Cf. King James's Irish Army List II pp 16-19 - tá tagairt ansin do 'Bryan O' Fegan of Drumgagh, County of Down.'
- 36 - 37. Ghlac na tréanfhir... 'na dhalta cléibh é: Ní mar sin atá sé sa bhonnls, ach is fearr é seo. Níl 'é' sa bhonnls agus tá sé ag teastáil ón mheadaracht. Níor mhór gach líne a ghlacadh leis féin dá gelaofí leis an bhonnls .l.
- 'ghlac na dtréanfhear bhí eachmhail éachtach;
'na dhalta cléibh as ucht a sciath:'
39. saorchlann: Ag tagairt don choirneoil Brian féin, go díreach.
41. rioghraidh: Arís ag tagairt don choirneoil féin, is cosúil.
42. saoradh: 'freeing' (?); Cf. 'saothrú' (?).
44. dár marthain: 'of our living ones' . Cf. XLVIII L6 .
45. grísiúil: < gríos: - 'glowing, painful'.
46. Chormaio Eochaidh: Tá 'mic' idir 'Chormaio' agus 'Eochaidh' sa bhonnls. : ó thaobh meadarachta b'fhéarr é fhágáil ann ach níl sé oiriúnach ó thaobh céille.
47. targaine: Foirm chanúnach de 'tarngaire'.
50. 'sealga: 'hunting' .
- 51 -52. Ní thuigim an tagairt .
- Chomairo: Ní dóiche gur 'chomairce' atá ann (is an 'e' báite) - foirm chanúnach.
53. chnú: .l. 'de chnú'.
58. do mhaith: .l. 'sluaighte... do mhaith' Mhic Naois' - 'with hosts of the nobles of the Magenises' (?). D'fhéadfadh L58 seasadh leis féin 'The Magenís nobleman is on the bays....' Ord neamhghnáth.
60. mhacaibh: 'mhacaoimh' atá sa bhonnls (Iolra (?)).
61. feoirbhrasa: 'of strong streams' (?) .
62. ruaig ar: 'demand for....'
64. onuasa: Iolra de 'cnúas' - 'heap hoard' (Dinn).
- 65 - 66. 1691 an bhliain. Foirm chanúnach is ea 'chearchad'
- sealbhaigheam: Foghraíocht 'sealbheam'.

72. mhian: 'a mhian' - 'at his pleasure' (?): Cf. XVII L42
Cf. 'ar mhín' ; 'ar bhuidhín'.

Meadarach

Amhrán. Ceithre céimeanna sa líne: ocht líne sa
véarsa. An-chruinn. e.g.

L 57 - 64

4		u	u	UA	u	O	u	u	UA	u	Ó	u	
		u	u	UA	u	O	u	u	A	u	f		

XXIV

I gcló cheana: An t-Ultaoh Aibreán 1954 (Ó Tuathail).
Níl sé seo ach ag Ó Gealacáin & tá amhras ina thaobh, mar sin. Cainte ar bheirt iníon Éadbhoird is Éastair .l. Bríd agus Anna. Níl á caoineadh ach iníon amháin go dtí líne 52 - Bríd; ansin tosaítear a chaoineadh na beirte. Is dóiche go bhfuil an téacs lochtaoh.

1. Ros na Rí: Ar bhruach na Bóinne, ‡ n-aice Bhaile Sláine
5. gáibhtheach: Cf. 'goimhtheach' (An t-Ultaoh).
6. loiscreáin: 'conflagration, burning, destruction' (Dinn)
8. Éadbhoird is Éastar: Tuismitheoirí na beirte a fuair bás. Níl aon eolas ina dtaobh ach go dtugann Ó Gealacáin 'Bereil' mar shloinneadh orthu. (Cf. King James's Irish Army List I p.123) Tá 'Berrillstown' i bhfad níos faide ó dheas ná Ros na Rí - soir ó dheas ó Theamhair. 16.Béarlachas.
19. 's gan aoi acht í: Ach tráchtar thíos ar an dá inghean. B'fhéidir - má tá an téacs ceart - go raibh Anna marbh roimh Bhríd.
21. Chill Searrthan: Tá Cill Searrthan i n-oir Cho. Lú lámh le 'Castlebellingham'. (Hog Onom s.v. 'Cell Saráin') Tá 'Kilsharan' i gCo. na Mí.
35. Loch Gabhann: (?) Cf. loch Gabhar (.l. 'Lagore' lámh le Dún Seachlainn) 'Loch Cé' atá i 'An t-Ultaoh'.
40. bpáirt: 'party' [= 'cara'] (?) Cf. L66. Cf. IV L51.
41. Cháláin: Tá an 'th' báite i lár an fhocail. Cf. Réamhrá.
47. a mb'fhearr a dhol i gcómhra: 'who would rather go into the coffin....' (.l. teaghlaigh a raibh sé á gcuntas).
55. an Iarla: .l. fuil an iarla.
58. gconóir: .l. 'gcoróin'. Cf. Réamhrá. Tá an fhoghraíocht sin go fóill ar 'coróin' i n-áiteacha i gCúige Uladh.
62. uaiseadh: 'difficulty' [Nóta i BF XXXB] 'uais' - difficult'
67. hóigmhnaoi: = 'hóigmhna' (?).
68. chumpa: .l. 'chumtha' ; Cf. Dinn - 'handsome'.
73. mar atáid: 'since they are'.
75. gidh stad: 'Stad' a úsáid go neamhghnáth.
78. saoi: Tá 'saoi' baininscne i ndán XXXIV L 36.
84. go leanfaidh bhfuil beo: 'until all who live follow....'

Meadaraocht

2C R - V

Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra.
Amhrán

4 | (u) (u) X u (u) É u (u) É uu X u (u) í (u) |

XXV

I gclo cheana: Amhráin Sh.Mh.C. pp 60-62.
Roinn agus Amhráin pp 11-13.

Dán i bhfoirm agallamh fá bhás na hógmhnaí

Ceapadh go minic gur agallamh an dán seo idir Mac Cuarta agus Niall Óg Mac Murchaigh fá bhás inghion Néill. (Cf. Roinn Amhráin pp 11-13, pp 73-74; P.Ó Conaire agus aistí eile pp 88-89. Maighistirí san Philidheacht p 262. Ach Cf. Amhráin Sh. Mh. C. pp 50-51, pp 60-62). Dúirt Ó Gealaacán gur agallamh a bhí ann idir Mac Cuarta agus Niall Óg 'ar bhás inghion Uí Niall'. Is dóiche - cé nach cinnte - gur inghean Néill óig a bhí i gceist aige. (Cf. XLI).

I dTuireamh Néill Óig (XVIII) tá cur síos ar an dís atá ag 'cruadhghol' ina dhiaidh - 'an t-aonmhac cá phór' agus 'ríogain na rós... aon inghean Néill Óig' Dá bhrí sin, bhí Niall Óg marbh roimh a inghean. Ní dóiche go raibh aon bhairent ag Niall Óg leis an dán - nó ní bheadh sé ag caint fána 'inghean bhláith' 7 rl. munarb í a inghean féin a bhí i gceist.

Cé leis, mar sin, a bhfuil Mac Cuarta ag agallamh? Measann an t-Ath. Ó Muireadhaigh gur le deartháir Néill Óig, Seán, ach ní thugann sé aon fhianaise (Amhráin Sh. Mh. C pp 50-51). Is dóice gur le Tulach Ó Méith atá sé ag caint mar a bhí i XVIII. Cé 'bhí sé a chaoineadh? B'fhéidir gur inghean Néill Óig - nó inghean éigin eile sa réagún. Dúir Ls.Hardiman gur a inghean féin; ach is léir ón dán nach amhlaidh (agus bheir dán XLI le tuiscint nach raibh inghean ar bith ag Mac Cuarta).

1. Créad fár thréigis cumadh an cheoil: Cf. XVIII L.26 Áit a dtugtar 'cnoc na héigse' ar Thulaigh Ó Méith. Bhí dúirt ró ar a laghad 'scoil' filíochta ansin, ní foláir.
5. Ní cian damhsa do bheith dall: 'Your being blind grieves me not'.
6. Leann mo dhear: 'my teardrops' (?) : 'the melancholy of my tears' (?)
8. róimh: 'burial ground'. Cf. XVIII L.54.
13. screadaigh: 'shrieks' 3^ú Pearsa Uatha láithreach Tásoach.
14. greagnadh: Cf. Dinne s.v. 'greagnuighim', 'griogadh',
RIA Contrib s.v. 'grednach', 'gréchadh',
? leg. 'gér-éagnach'.
15. do ghoil Máire is Márta ar Íosa: 'Mary and Martha implored Jesus weeping' (?). Meascán idir 'guillim ar' agus 'golaid' (?). Cf. Eoin xi - xii.
32. 's gan agam dá seortocht í amháin: Ós rud é go raibh dlúithcheangal idir Niall Óg agus an Tulach agus nach raibh ag Niall Óg ach inghean amháin tá seans gur do inghean Néill Óig atá an file ag tagairt.
34. dá dhóghadh: 'to burn him' (go lit 'to his burning')
Cf. Gen. xxii.
- 37 Ismael: Cf. Gen xvi 7rl.

52. má fágтар, a thulaigh, do inghean: Wheasfá ón líne seo (agus freisin ó 1 8, (?) 1 24, 1 32 1 47-8) nach raibh an inghean ach 1 mbéal báis, 1 geruth is go mb'fhéidir gur Niall Óg an comhchumadóir indiaidh an iomláin. Ach is dóiche go bhfuil sí marbh. 'if your daughter is left' (mar atá sí .l. marbh).(?); ? leg ' 's ná fágтар'.

Meadarachta

12 R. - IV.

Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. To minic níos mó ná seacht siollaí sa líne. Focal aontsiollach ag deireadh gaoh líne. An guta meadarachta céanna ag ceann deiridh an dara líne agus ceann deiridh an ceathrú líne i goónaí. Uaim is Aicill le fáil fríd.

Deilbh an amhráin:

4 ((u) A ũ u (u) Á u Á u (u) A u u í).

XXVI

Amhrán ag moladh Bheithí Ní Néill

Níl sé aoh ag Ó gealaóáin, mar sin, ní féidir a bheith cinnte an Mac Cuarta a chum é. Ní fíós cé hí an bhean seo. Bhí a lán Niallaigh i ndúithche Mhac Cuarta agus níos mó ná aon 'chaipín' amháin ina measc.

2. mo néall fuaidir: 'my hurried sleep' (?),
7. do sméid: 'winked', 'made a private sign'. (Dinn).
7 - 8. do thug léith ní chuir mearadh ar mo chéill uamsa:
'she took a thing from me that (had) baffled my sense'
(?): 'she went off, a thing that baffled my sense
(from me)' (?): ? leg 'léith' - 'affection' .l. 'she
gave affection, a thing that baffled my sense (from me)'
(?).
9. A crobh lag maithmeoir: 'her soft hand of tender finger(s)'.
is éacht dha go mór: 'that is much more wonderful'.
11. a tharraingeadh i goló: 'that used to embroider'.
Cf. 'a goló'.
20. lágach: 'neat, pretty'.
22. ar snámh i loch Éirne: Cf. 'ar snámha loch Éirne. (Lsí).
27. macántas: 'gentleness' (?). Cf. RIA Contrib.
28. aigheadh: 'gaiety'.
31. caismheart a mheithil: 'the signal of his party' (?):
leg 'a bhéil' Cf. XVIII L.94.

Meadaraacht.

Amhrán Oohtfhooleach. Gan é róchruinn i gcónaí.

L 1-8 : 4 { (u) u X u u (u) é u (u) X uu (u) é
(u) u X u u u é UA }

XXVII

I gcló cheana: LAJ ii p.68 (Donnellan).
Amhráin Chearbhalláin p.9.
HARD i p.4

Nóta ar na Lsá: Níl aon difríocht idir A¹ agus F.

Bhí Toirdhealbhach Ó Cearbhalláin, an ceoltóir clúiteach ar cuairt chuig Mag Uidhir ag an Iompó Deisíl i gContae Fhearmonach. Thug an coirnéal Mag Uidhir leis go Contae Lú é, mar ar chuir Séamas Dall Mac Cuarta faoi. Tugadh an péire - Séamas Dall agus an Cearbhallánach - ar aonláthair i nganfios dá chéile. Thosaíodar a sheirm dara achan phort ar an chlárseach. Indiaidh tamaill dúirt an Cearbhallánach :

"Is binn bog bréagach a sheinneas tú"
D'fhreagair an Dall:

"Is minic a bhíos an fhírinne féin searbh".
Nuair a fuair an Dall amach cé 'bhí ina chuideachta d'fháiltigh sé roimh Thoirdealbhach Ó Cearbhalláin i mbriathra an dáin seo.

(Feic Amhráin Chearbhalláin pp 8 - 9:

LAJ. Donnellan p.67 Tá 'Fáilte do Chearbhallán' eile ann ann comh maith - 'Imchian fáilte dhuit 'mo dháil'. Tá sé curtha i leith Mhac Cuarta i gcuid dena lsá agus i leith Mhac a' Linnduinn comh maith.

3. ghlúnmhar: 'big-kneed' (RIA Contrib). Cf. Donnellan - 'waving'.
An féar ag fás go dtí na glúine ann (?).
 3. Oirghiall: Cé gur athraigh teorainn an limistéir ar a nglaoitear Oirghiall go minic, ciallaíonn sé go coitianta
'Contae nó fearann Mhí: Mhathghamhna' .1.
Co. Mhuineachán agus cuid de Chontae Lú.
Cf. XVIII L.134 I L.175
 7. liag Lóghmhar: Cf. R.I.A. Contrib s.v. 'lógmar' Cf. X L.54
/14/15)
 8. .1. 'go dtí go ndéanfadh an laoch seo Uladh a chur faoi chois' (?).
 11. Carbuncal: Cf. Dinn s.v. 'carmhogal'.
Féach go bhfuil 'carmhogall' mar vl. sa líne seo ach nach bhfuil i L.13.
 15. Chloinne Chuire: Ba é Corc a bhunaigh Caiseal.
Tugtar Clann Chuire ar na Muimhnigh.
 19. Orpheus: Tá cáil ar Orpheus i miotaseolaíocht na Gréige mar gheall ar a chumas oeil, lenar chuir sé crainn is clocha is beathigh allta faoi dhraíocht.
Cf. XLVII, Ll.
- Chloinne Chathaoir: Na laighnigh. Cf. XVIII L.137.
23. muse: an focal Béarla áit a mbeadh 'bé' ag filí na Mumhan Cf. IX L.12.
 25. fá luigheann grian: 'san iarthar' (?); nó 'under the sun' (mar atá i LAJ).

Meadarach

7 R + 1 v

Óglachas ar Dheibhidhe sna ra. Is minic níos mó ná seacht

siollaí sa líne. Bíonn an comharda deiridh briste. Uaim agus comharda inmheánach anseo is ansiúd.

An t-Amhrán :

4 (u x u (u) Á u Á u (u) x u u É.)

XXVIII

I gcló cheana: An tUlaoh, Bealtaine 1926

Nóta ar na Lsí: Ní hionann an t-ord atá ar na ranna i Al agus sna lsí eile. Tagann R 3 roimh R 2 iontusan.

Impíonn an file ar shagart na paróiste gan a chiall a leigean uaidh d'ainneoin é bheith tugtha don ól (?).
"A tippler's appeal to his parish priest, Father O'Neill to strengthen him against the seductions of James Grummin and his girl Mary in their pothouse". (O'Grady Cat. p. 615).

1. gruaimín: 'a sullen little fellow' (Dinn).? leg
Ghruaimín - 'Grummin' (O'Grady).
3. fínealta: 'subtly' (?).
4. charáiste: 'deportment', 'gait' (?).
7. Máire: .l. 'an Mhaighdean' a luaitear i L.10.
8. pátrún: 'framework' (?).
11. leo í: Tá 'uaim í' na lsí malla níos fóirstíní don mheadarach anseo.
12. Níl sé soiléir cad is brí leis an líne seo. Arís tá
'Má gheibh tú ar a luach í 'nÉirín(n)' na lsí malla ionmholta.
a : .l. 'de' (?).
13. A shagairt Uí Néill: I liosta 1704 níl ach dhá 'O'Neale' (i n-Aonbraim agus i dTír Eoghain) agus 'Neill' amháin (i nArd Mhacha). Tá trácht ag Mac Cuarta ar an Ath. Feidhlim Ó Néill O.F.M. i X. Ní féidir a rá
c cé atá i gceist anseo.

a shliocht: .l. 'de shliocht'.

Meadarach

3 R - V.

Óglachas ar Rannaíocht Bheag i R1 agus R 2. Comharda, aicill agus beagainín uaine. Óglachas ar Dheibhidhe i R 3 - comharda is aicill.

An t-AMHRÁN :

4 (u (u) X u u É u (u) É u u Ü u u Á).

XXIX

- I goló cheana: Amhráin Sh.Mh.C. pp.74-75 (as E).
 Roinn agus Amh. p.1 (as UCD⁸ EG146
 $G^2 G^3$ (?)).
 Filíocht na nGael p.198 .
 Fáinne an lae. 6 Meith 1925 (Finnbheara).
 An Stoc Samhain 1925 (Tadhg Ó
 Ceallaigh).
 Poblacht 12 Jan 1929 (Ó Muireadhaigh).

Nóta ar na Lsí: Scríobhadh cuid de LN 127 i 1713 ach
 nílim deimhníoch ar fad an sa bhliain sin a
 scríobhadh an dán seo ann. Tá an dán ar leithead
 an leathanaigh sa ls. seo; agus níltear cinnte an bhfuil
 bhfuil aon bhaint ag an cheanntideal (atá ar fhad
 an leathanaigh agus i lámh dhifriúil) leis an dán.
 'Sé ord LN 127, EG 146, EG 126 (atá mar a gcéanna,
 focal ar fhocal) atá ar an dán agam. I E, UCD⁸ is
 G^2 'sé an t-ord :- 1 - 4, 9 - 12, 5 - 8, 13 - 16:
 i Cam 4436: 9 - 12, 5 - 8, 1 - 4, 13 - 16; i G^3
 1 - 4, 9 - 12, 2 rann úra, 5 - 8, 13 - 16. Seo iad
 na ranna breise atá ag G^3 .

"Éin bhig, bluagaidh, cheolmhar, bhinn,
 fáiltim do cheann idir Éadhaill
 ná bhfuil shéul na bhfear leat ó'n bhFrainc?
 air do theacht air tuinn go hinnis néill.

Air éra, ar úaisle, air ghoil, air ghníomh,
 ar chródhacht na láoch 7 air a n-éucht
 gaisgícheacht Ghórdúin 7 Bhríain
 7 Dún Uí Néill fuigh thursa na ndiaigh."

Ní Mac Cuarta a chum na línte sin
 Is minic a easaontaíonn na lsí le chéile.

Dán ar an chuach agus ar dhaille an fhile féin.

2. chaoín: 'external surface, rind'. (Dinn).
3. tuirse: 'sorrow, affliction' .
9. gné: ? leg " 'gné'".
15. nach gluaisim: Níl aon urú ar lorg 'nach' anseo. Cf.
 Réamhrá.

Meadarach

- 3 R + V. Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. Níl uaim ar
 bith ann.

An t-Amhrán :

4((u) X u u UA u UA u (u) Ū u u Á)

XXX

I goló choana: DDU p.71 /as Mor XI agus E, deir an t-Eagarthóir/.

Dán cráifeach ar an chéasadh - an t-ábhar beagainín scaptha.

Níl sé cinnte an Mac Cuarta a chum é seo. Níl sé curtha ina leith ag Mor^{XI}. Tá a ainm ós ceann an leathanaigh, gan é 'beith ós ceann an dáin féin i Liv E. Is cosúil go raibh Liv I faoina bhráid ag scríobhaí E. Níl L.17 - 20i Mor XI.

4. Longínus: Luaitear é go minic i litríocht na Gaeilge.
6. clódh: 'appearance, shape' : nó 'destruction' (?).
8. ag teacht ón spín: Tá seo ag na lsí uilig ach is 'a' dórtadh ón spín' atá i DDU. Tarlaíonn an rud céanna i L.2 'sain) gceolch (Lsí) - 'gan sgith' (DDU) agus i L.4 'féach an tsleagh' (Lsí) 'rinne goin ina ohlí (DDU).
9. ríoghadh: 'binding'. Cf. 'wrist(s)' (?) ; Cf. L.31.
13. mar théacht an purpar mín: 'how the smooth purple (cloak) thickened'.
16. go nuige: 'Go dtí' an gnáth-rud i gCúige Uladh.
21. an tiomna: (?) 'Mulier, ecce filius tuus... Ecce mater tua'. Eoin xix L. 26 - 27.
24. mar nár adhair: 'how (because ?) he did not worship...'
- 29 - 32. Tá an tAmhrán ar bharr leathanaigh i L IV^I agus níl sé soiléir gur véarsa deiridh an dáin é. Mar sin ghlac scríobhaí E (agus Mal^G agus A. Mac Lochlainn i Celtica IV gur tús dáin eile é. Ach is cuid den dán seo é i Mor^{XI} agus sin mar is ceart dó 'bheith.
29. créacht A ohroidhe ón dall: 'His heart's wound (inflicted) by the blind man'. ? leg 'créacht' '.
30. seirbhe na dighe: Is foghraíocht 'é' atá ag an chéad ghuta de 'seirbhe'. Seasann an phrása seo leis féin - tá sé neamhspléach ó 'téadaibh'.
32. 's nár géilleadh dlighe dó ann: .l. níor tugadh seans dó é féin a chosaint ós coinne an dlighe (?).

Meadaracht.

7 R + IV Óglachas ar Rannaíocht Mhór sna ra. Is minic níos mó nó níos lú ná seacht siollaí sa líne: ach tá focal aontsiollach i gcónaí ag deire an líne. Tá an comharda deiridh ann i gcónaí beagnach. Aicill rialta go leor. Gan mórán uaimhe ann.

An t-Amhrán :

4 (u ū u u É u É u í u (u) A).

XXXI

I gcló cheana: Éigse I /Ó Tuathail - as EG²⁷.
Dán ag moladh an Easpag Ó Siadhail. /Sé Liv[±] mo bhonn
Ls. Níor thuigear i n-am go bhfuil EG² 40 bl. ríos sine/.

'Sé an Dochtúir Séamas Ó Siadhail, easpag Dhún agus Conaire, abhar an dáin seo. Tá cuntas air ag O'Laverty. Diocese of Down and Connor, Ancient and Modern, The Bishops pp 511-8 agus Iml III pp.398 -.Rugadh é i gCo Antrama: ba dhaoine fiúntacha a mhuintir: chuaigh sé isteach sna Prionsiasaigh /Ó Lav.7. Sa bhliain 1668 tá Antoin Ó Gearnaín O.F.M. ag gearán fá shagairt airithe i gCo. Lú nár dhíol a síntiús le costaisí an Bhiocáire Aspalda a íoc. Molann sé go ndéanfaí cosc a chur ar na sagairt seo. Ina measc tá Reverendus Jaco. Shiell /Collectanea Hib. 6 - 7 p.1237. Ní féidir a rá arbh é seo an t-easpag. Fuair an t-easpag ardoideachas sa Róimh, agus ina dhiaidh sin, bhí sé ag teagasc i bPrág. /Moran, Spicil Ossor II p.485; O'Lav; Mooney, Irish Franciscans and France p.116/. Fuair sé údarás le faoistin a éisteacht sa bhliain 1687. /Seanchas Ardmhacha IV p.657: bhí sé ina ghairdian i nEirinn go dtí 1698 /O'Lav; Moran/. Tá easaontas sna tuairiscí ina thaobh anois. Deir tuairisc amháin gur chuir na Péindlithe an tóir air chun na Fraince óna deachaidh sé go hAlbain /Moran; O'Lav; Mooney/. Deir tuairisc eile go bhfuair sé údarás arís le faoistin a éisteacht sa bhliain 1697, agus go ndearnadh Gairdian i nDún Dealgan dó sa bhliain chéanna, mar a raibh sé go dtí 1700 /S.A. IV p.65/. Pé soéal é, scríobh sé 'A reply to Dr. Jennings Challenge', a foilsíodh sa bhliain 1699. Scríobh sé fosta 'A Treatise which clearly sheweth the only religion that is truly conformable to the express word of God'. Bhí sé ina ghairdian ar Chlochar Phrionsiasach Dún Pádraig ó 1703 go 1708, agus arís sna blianta 1714 agus 1717. Bhí sé ina ghairdian i nDrom Mór 1708-9. Ansin bhí sé ina Bhiocáire Ginéarálta ar Dhún agus Conaire. Rinneadh easpag ar Dhún agus Conaire dó i ndeire na bliana 1717. /Brady, Episcopal Succession I o.273; Ritzler and Seifrin, Hierarchia Catholica V p.188/. Meastar gur chuir sé faoi i n-Ahoghill i gCo. Antrama agus go bhfuair sé bás i Mí Lúnasa 1724 (O'Lav.). Ainmníodh a chomharba i Mí Lúnasa 1726. Cuirtear an dán i leith Mhac Cuarta i ngach Ls agus tá sé cosúil le dán XII. Cén fáth a gounfadh Mac Cuarta dán don Easpag Ó Siadhail? Bhí baint éigin ag an Easpag le Co. Lú agus lena chois sin b'fhéidir go raibh iomrá air mar shagart le comhacht mhicriúilteach. /Cf. O'Lav. III p.398/.

3. na goúig geroidhe: 'the five wounds'. Cf. Aongus Ó Dálaigh XXIV, Filib Bocht Ó hUiginn VI 7rl.
4. fá mheirg: 'under the banner of' (?) /l. meirge/ :
'because of the reproach of' (?)
13. a chéile Conaire: An smaoineamb go bhfuil an t-Easpag pósta ar a dhíoise /óúis an fháinne/ anseo.
15. a cheannfoirt ar ansacht na n-ord: 'a cheannaire ar na hoird ansa' (?); 'a cheannaire a bhfuil grá ag na hoird ort' (?); 'a cheannaire na nord siocar tú a bheith comh grámhar' (?).
16. a Mhagnéis óir: 'O golden Magnet' (?) : 'O Prince of Gold' (?) : 'Monsignor' (?). Cf. XXVII L.8.
18. magnés: 'magnet'. Cf. XXVII L.8.

24. Dún na Bó: Dún Bó, inniu 'Dunboe', paróiste i gCo. Dhoire. (Ó Tuathail).
27. Seán: 'John Bull' (?). Cf. XII L.5.
30. deaghmhac do rí Inse Fáil: 'Óir is follus gurab Éireannach do thaoibh a athar é, do bhrígh go léaghtar i naoimhsheanchus Éireann gurab é Feidhlímídh mac Fearghusa Ceannfhoda mic Conaill Ghulban mic Néill Naoighiallaigh do ba airdrí ar Éirinn fá hathair do Cholum Chille'. (Keat iii p.102).
- 32 - 35. ag Niall an óir do scair bhur bpáirt: Bhí seachtar mac ag Niall Naoighiallach Orthusan bhí Maine agus Conall Gulban. Ar shliocht Maine tá na Ó Siadhail agus ar shliocht Chonaill Gulban tá ÓDomhnaill agus 'gach aon dár chin uaidh'. (Keat iv pp. 28-29).
33. Niall na naoi dtalla: Cf. XVIII L. 128. Niall Naoighiallach atá i gceist (ÓTuathail).
37. Axal: Tá an focal seo mínithe i Ériú XVIII p.164 'apostle'. Is dóiche gur cheap Mac Cuarta gur airm dílis a bhí ann, rud a thaispeánann go raibh eolas aige ar an traidisiún - a chuaigh amú i mbrí an fhocail.
41. na grádha: 'ecclesiastical orders'. Cf. Comhairle Mhic Clamha L.235.
44. i nAlbain úr: .l. i nOileán I.
's i nOsraighe thiar: .l. Durmhagh.
45. tá dúil agam: .l. tá súil agam. Cf. XXXIV L.6.
a cheann na n-ord: gairdian Proinsiasach (?); nó easpag(?).
46. go leanfair-se ród: ? leg 'go leanfair sa ród'.
51. 'do stíobhard aca an triúr: Tá 'aca' neamhghnáth anseo. Cf. 'ag' EG².
55. crúcaí: 'grasping persons' (?) (Dinn s.v. 'crúca' 'crúcach') Cf. XII L. 7. ? leg 'orúcaigh'.
58. na naoi n-ord: .l. naoi nórd n-aingeal. Cf. XXXV L.17
[RIA Contrib s.v. 1 (o) ord(d)]/.
61. chumhachtaigh: Foghraíocht 'chóchtaigh'.

MEADARACHT.

15 R + 1 V

Óglachas ar Rannaíocht Mhór. Go h-an-mhinic bíonn níos mó ná seacht siollaí sa líne. Gan mórán ornáidíochta uaim is Aicill is coitianta.

An t-Amhrán :

4 ((u) A (u) Ó u A u u í).

XXXII.

I gclo cheana : Amhrán Sh.Mh.C. pp.46-50 [G⁴ G⁶]

NÓTA AR NA LSÍ: Níl sé ach ag Ó Gealacáin agus ní réitíonn trí Lsí Uí Ghealacáin le chéile ar uairibh. 'Sé G⁶ an ceann is maille agus is dóiche gur G³ is luaithe ach ní fios an Lsí úra nó 'eagarthóireacht' is cúis leis na hathruithe. Is dóigh le Ó Muir-eadhaigh (pp.46-47) go ndearna Ó Gealacáin cuid mhór athruithe agus, gan dabht, tá bun lena thuairim.

Tá an file ina sheandúine is an bás ina ghar: smaoinneann sé ar a ghaolta atá marbh agus molann sé an Bhóinn.

2. ón Chabraigh go raobh Dhún Léire : Tá Dun Léire soir ó dheas ó Ath Fhirdia i gCo. Lú. Ghlac an tath Ó Muireadhaigh gur 'Kingscourt' a bhí i gceist le 'Cabhrach.' Tá 'Cabhrach' i n-aice 'Kingscourt' ach tá ar a laghad dhá 'Cnabrach' eile i gCo. na Mí - ceann acu thiar ar theorainn Cho. an Chabháin beagnach, i ngar do Mhagh nealta agus an ceann eile ag Teamhair (cf. Hog.Onom.) Ní féidir a rá ciacu ceann atá i gceist.

3. Beartaman Fuight : Tá tagairt dó i ndán II agus b'fhéidir i ndán XIX. Is cosúil gurbh ó 'bhruachaibh na Bóine' é.

seabhad : Cf. XIX. Tá sé inspéise go bhfuil a lán focail sa dán seo atá le fáil fosta i XIX e.g. 'seabhad', 'macnaidh', 'scaoith', 'pónar', 'ealta', 'buachaillí', 'fóghmhar', 'báire' (?), 'teannas' (?) agus an Fóit-each.

bharraidh : 'excellent' (?). ? leg 'bharraithe.'

4. corradh is : 'odds and'

7. 'na scaoith : Is fearr 'na' ná 'ná'

8. gaol Uí Néill : Ní léir cén 'Ó Néill' atá i gceist nó cén áit atá i gceist.

9. uaiohse : 'away from you' (?); 'by you' (?).

11. a chuallai : 'his supporter' ; < 'cuaille' (?).

12. grinn : 'pleasant'.

13. a shluaighte na hansacht : Is fearr é seo ó thaobh céille ná G⁴ agus ó thaobh neadarachta ná G⁶.

14. seamsáin : Cf. Dinn s.v. 'seamsánacht' - 'droning muttering.' [s.v. 'seamsán' - 'nail, wood sorel.']

17. an abhainn-se : An Bhóinn.

dhá triall : ?leg 'a' triall'

20. an teoirint : 'the territory' (?); 'the torrent' (?)
- 21-24. Is insna línte seo atá an easaontacht is mó i measc na Lsi agus níl réiteach deimhníoch ar an scéal. Tugaim G³ sa téacs.
23. m'adhliacadh : Foghraíocht 'ia' ar 'adh' anseo.
24. roillic na nIarlaí : Deir Ó Cuireadhaigh 'probably Louth.'
28. Bháire : ? leg 'bháire' (= 'game'). Más ainm dilis é ní fios domh cá dó a dtagrann sé, ach cf. Hog. Onom. s.v. 'Bairche'. (pp.93-94)
- 31-32. Is dóiche gur i dTulaigh Ó Méith nó sa cheantar sin a cuireadh Niall Ó Mac Murchaigh, file agus cara Mhic Cuarta. (Cf. XVIII). D'éir II is 'chois Bóinne a cuireadh Ruairí, deartháir Mhic Cuarta. Caithfidh go bhfuil an téacs truaillithe.
- 35-36 mar a bhfuil na buachaillí a shuathfadh gan fhallsacht tuataigh bhuir dteannfachais pónair : 'where there are the lads who would shake without sloth your bean-fed boors'. Cf. XIX 16. teannfachais: < 'teann' Cf. XIX 1 51 (?).
39. Tá an líne seo lochtach ó thaobh na meadarachta de: ní 'bhailte' an focal ceart don mheacaracht ? leg 'bhualte' Teamhrach.
50. fearantaí : 'fields, domains' Cf. XVII 1.106.

MEADARACHT/

Amhrán. Ochtfhoclach, - cruinn de ghnáth
e.g. L 1-8.

4		(uu)	Xuu	i	u	(u)	a	u	u	i		
		u	A	u	u	(u)	i	u	(u)	é	u	

XXXIII.

NÓTA AR NA LSI: Níl i LN 127 ach L.85-88, L.93-96. Níl an dán i bhfoirm agallamh sa Ls. Ar p.2 den Ls. tá an tideal 'Brián Ó Cell cc' agus 5 ra. (.1. L 1-4, 9-12, 17-20, 25-28, 33-36). Ar p.3 (ós coinne p.2) tá an tideal 'Seamas mha Cuarta cct' agus 5 ra. [.1. 5-8, 13-16, 21-24, 29-32, 37-40] Ar p.4 leanann cuid Uí Cheallaigh ar aghaidh, ar p.5 cuid Mhic Cuarta. Is léir, afách, gur agallamh atá ann - nó go dhfuil Mac Cuarta a' freagairt gach rann do chuid Uí Cheallaigh, pé scéal é.

Tá an t-ábhar pas doiléir. Is léir gur tugadh drochbhail ar na capaill ar chuma ar bith. D'réir deallraimh tháinig muintir na Carraige lena stéada le Nainní a bhuachaint. Theip orthu is tugadh drochíde dá stéada. Fágann Ó Ceallaigh an locht ar Mhac Cuarta adeir gur Ó Ceallaigh is a chárde a rinne an scrios.

2. Charraig : Ainm áite is dóiche. Tá 'Carrick' i gceantar Cheanannas Mór.
5. 'déanamh réitigh : 'to solve a dispute' (?);
'to fix a marriage' (?).
6. ó thigh nō chéile : (i) 'ó thigh 'na chéile' -
'from each other's house' (?).
(ii) 'ó thigh chun a chéile' (?):
(iii) 'ó thigh nōchéile' - 'since a
new partner comes' (?).
10. fhuachais : 'a fissure, pit, den' (Dinn s.v.
'fuachais'). Cf. 'an outcry'
(Dinn s.v. 'fuachas').
12. igártha gáirí : 'cries of laughter'.
Baile an Bharúin : Tá dhá 'Baronstown' i gceantar
Dhúin Seachlainn d'réir 'Census 1851.'
Tá ceann acu díreach laistear do
Theamhair agus an ceann eile níos faide
ó dheas arís.
- 17-20. Comhréir beagáinín neamhrialta.
26. fáth : 'fa' atá sa Ls. Is fearr 'fáth',
dar liom.
gcéilibh folaigh : 'their secret spouses' (?).
29. Tighthe Challainn : Paróiste i gCo. na Midhe.
Cf. XLV (Nótaí).
36. Nainní : Tá aoha an 'Nanny' giota beag lastuaidh
de Baile an Bharúin agus cheapfa gur
í atá i gceist anseo. Cheapfa, ámh,
ó rann Mhic Cuarta gur Nainní an
'óigohean', agus is cinnte go mba í
ó L.90.
40. ní mhaoidhfinn aithreach : 'I would not mine the
transformation.' (?).

45. fá bnás : 'by the death of'... (brí uirlise, ní ama is dóicne).
52. bhearraidh : ? leg 'bhearraithe'
55. nachar léar dhanh-sa : 'that I could not...' (go lit. 'that I could not see to cut.').
56. ó thuiteas oidhche : 'from nightfall on!' Cf. 'since I fell one night.' (?).
62. gaisti : 'tricks' (Dinn). Cf. XXII L.40.
81. rabhairt : 'outburst of desire' (?). Cf. VI L.15. (?) Cf. 'áinle' - 'swallow' (Dinn): 'áinle' - 'hero, warrior' (RIA Contrib.).
83. blacghardai : 'blackguards.'
85. Ní bhionn acht i. 'there is nothing in Slane out
92. aon fáth : ? leg 'é'n fáth' < 'sin é an fáth'. Más 'aon' - 'one' é ba cheart go mbeadh séimhiú ar 'fáth.'
96. huircinn : 'a cleaver or bulhook' (RIA Contrib.) Taoharthach Uatha atá anseo, ní Iolra.

MEADARÁCHT.

20 r. + 4v. Laoi Fiannaíocht sna ra.

Amhrán - L.81-84 : 4 | (u) X u (u) á u u á u u A
u u é |

I gcló cheana : An t-ULTACH EANAIR-FEABHRA 1955

(C Tuathail)

NÓRA AR NA LSI : Fágтар sínte fada ar lár beagnach
i gcónaí i LG.118.

Níl an Tuireadh seo curtha i Leith mhac Cuarta
ag éinne ach ag Ó Gealacháin. Ach tá sé i
gcnuasach 'hic mhuircheartaigh: agus ar chúis-
eanna stíle, áphair agus 'tíreolais' is léir gur
mac Cuarta a chun é.

Caoineadh ar onás an Athar Philip Ó Raghallaigh.
Rugadh Philip Ó Raghallaigh sa bhliain 1649.
Rinne Oilionéar Fluincéad, Príomháidh teidealach
Ard mhacha, sagart dó i n-Ard Pádraig i gContae
Dú sa bhliain 1674; cf. I.E.R. (1876) XII p.480-1.
Sa bhliain 1690 bhronn an Rí, Séamas II, reachtair-
eachtaí 'Grangegeith and Mountnewtown' air.
(cf. Cogan. The Diocese of Meath i. p.407).
Cláraíodh é i 1704 mar 'Popish Priest of Mounknew-
towne and Grangegeeth' agus dúradh go raibh cónaí
air ag 'Mooretown in the Barony of Slane.' D'uill-
mhaigh sé a uaigh féin agus thóg croich cloiche ós
a cionn ar a raibh an scríbhinn 'This cross was
erected by the Reverend Philip Reilly, Anno Domini
1711.' (cf. Cogan. Vol.ii p.308). Ní bhfuair
sé bás go dtí 1722, d'réir an dáin seo.

1. Múrtún : An 'Mooretown' a bhfuil tagairt déanta
de thuas. Inniu tá 'Mooretown House'
roinnt míle lastuaidh de Bhaile Sláine;
ach tá 'Mooretown' eile tuairim is míle
ó Bhaile Sláine agus sin an ceann seo.
- 2-3. Dhéanann 'dúnta' is 'Luan' comharda le chéile.
Foghraíocht 'ú' ar an 'ua' i 'Luan' mar atá fós
sa tuaisceart; cf. L5. 'nuaidneacht' L.7. 'huain'
L.21 'cnluainteach.' ach cf. L.53 'uainghil.'
6. nó dúil le : .i. nó súil le. Cf. XXXI L.45.
7. conganta : foghraíocht 'cúnta'
8. dá n-umhlaighid na sluaighthe : 'whom the hosts obey.'
11. drúcht : An 'R' caol, mar tá fós i gCúige Uladh.
12. scúid : 'swarn' (?); cf. Dinn s.v. 'scúd.'
13. Lúcas : Cf. L.110. Lúcas Ó Raghallaigh. Gaol
dó, is dóiche, cé nach dóiche gur a
dheartháir é.
19. Bhaile Nua : Tá 'Newtown' tuairim 's leathmhíle ó
'Mooretown House' inniu. Ach ní hé
sin ach 'Monknewtown' atá i gceist anseo.
21. Luadh ; 'speech' anseo.
25. Cnú : 'Knowth' (?), 'Crqud' (?).
26. dugha : 'mourning in every fort' (?) : nó
aimnáite - Dowth (?). Cf. 'dubhadh.'

27. Nuaghránsaighe : Tá 'Newgrange' ar ohruach na Lóinne.
28. Athraíonn an mheadaracht anseo.
36. a' tsaoi-se : 'this noble'. Cf. 'taoiseach'
37. stíobhard : foghraíocht 'í' ar 'íodh'.
38. sipeir : 'sheeper'.
43. smuainigh : foghraíocht "i" ar "uai".
46. dá cruadhchadh : 'of its hardness'.
52. aingeal : 'Sé foghraíocht 'iol' atá ar aingeal anseo. Cf. Scéalta Mhuintir Luinnigh pxxvii ; Fogh.Gh. § 293: Réamhrá.
56. aon : Anseo sé 'ion' an fhoghraíocht atá ag 'aon' ach féach L.128 nuair is 'éan' an fhoghraíocht. Cf. Réamhrá.
56. ridibh : 'reeds'.
64. scaoilleadh : 'broadcasting, preaching'.
66. dhól suas leis : 'to go up with him (i.e. 'Críosta-so') (?)'.
67. príláid : Anseo 'sé 'í' an fhoghraíocht atá ar a' chéad ghuta ach i L.107 thíos 'sé 'é' an fhoghraíocht.
72. maoin bhó : 'cattle wealth'.
Is cosúil go bhfuil an 'a' sealphach i.e. 's a luach' - 'and their value' (price).
75. cíos deor : go Lit. 'tribute of tears.' ? leg. 'ciste ó(1)r.'
- 's a chroidhe : 'and his heart' (?) : 'from his heart' (?)
77. craobheir : 'cryer'.
79. Athraíonn an mheadaracht anseo. Go dtí seo ní raibh sa líne ach trí céimeanna ach tá ceithre cinn ann ó seo go deireadh. Ní athraíonn an mheadaracht anois go dtí an ceangal.
- mar chualaidh : 'as you heard' ? leg 'chuallaí'
83. Galamh : .i. Mílídh Easpáinne, mac Bhile mhic Breoghain. Chuaigh sé ar fheachtas chun na hÉigipte. (Keat iv).
Cf. L. L.17.
84. Magh Séanair : Sa Bhabilóin. Bhunaigh Fenius scoil teangan ansiúd. (Keat iv).

96. Raghallaigh : 'Sé 'réil' an fhoghraíocht atá ag tús an fhocail seo.
101. Europ : Caithfidh gur foghraíocht 'é' atá ag tús an fhocail 'Europ.'
104. éaghaigheam : 'let me accuse.' Cf. RIA. Contrib. 'éacdaigidir'. 2. 'accuses, complains of'.
105. dolaigh : 'injurious, hurtful, detrimental' (cf. Dinn.) Cf. 'doiligh' - 'sad, difficult.'
108. é féin : Ní thagrann 'é féin' don 'phrélaid' i L.107 ach don Athair Philip .i. 'himself.'
109. marai : 'mariner, navigator' (RIA. Contrib.).
110. Gaol don Athair Philip an Lucas seo, ní foláir. Cf.L.13.
112. fear fuath dho : 'a man who hated him' (?).
Ta an dul neamhghnáth, más sin a chiall.
115. Barraigh : Is cosúil gur ainm dílis 'Barraigh' - 'Barry' - anseo agus nach bhfuil aon bhaint aige le 'barr' nó 'barrach.'
119. 'dréim : 'contending, vying with' (Dinn).Cf. 'téighim i dtréim le' - 'I concern myself with' (Dinn).
- chruaichse : 'Champion'. Is cosúil gur 'cruach' - 'heap, stack' an focal atá i gceist.
121. a nuabhas : ? leg 'i nuathbhás'.
125. sé féin : cf. L.108. Dia atá i gceist anseo.
- truaghán : 'miserable person.' Cf. 'truagh ann.'
127. rogha : foghraíocht 'é' atá ar an 'ogh.'
128. dá gcuallaídh : '..... of whom one has heard'
Cf. 'gcuallaíthe.'
129. méadadh : ? leg, 'méadú'
130. Aserus : Féach Leabhar Dhainéil. Compánach do Daniel a bhí ann. Ba Abednego a ainm Babilóineach (L.133) Tugadh é féin is Daniel isteach go cúirt Nebuchadnesar, Rí na Babilóine (L.132). D'éirigh leis triail an troscaidh a sheasamh. Teilgeadh é féin, Sadrach is Mesach isteach san fhoirnéis a bhí ag spréacharnach le Lasair, ach cha dearnadh aon díobháil dóibh. (Dn. Caib.3).

131. Mordaceus : Ba é Mordecai uncail Eastair agus
an fíor Laoch i leabhar Eastair.
139. Féach go mbíodh na saoirt ag cuartaíocht.
147. gaol : 'é' an fhoghraíocht sna focail
'gaol' agus 'taobh.'
150. 1722 an bhliain.

MEADARACHT.

- 148 L. de Chaoine + 1 v. Amhrán. Sa Chaoine 'sé
'ua' an guta meadarachta deiridh. Ó L.1-78 tá trí
céimeanna sa líne:-

L.1-27. 'Siad ú ú, ua na gutaí meadarachta.

L.28-30. a á ua

L.31-78. í í ua

Ansin ó L.78-148 tá ceithre céimeanna sa líne

(u)(u) x u u é u é u ua.

An tAmhrán: 4 { (u) x u u é u (u) é u (u) x u u á }

XXXV.

I gcló cheana: DDU (Eirí Ó Muirgheasa.) oo 195-202.
Duanaire na Midhe. Seosamh Laoide
op. 109-114.

Dán cráifeach.

Deir Ó Gealacháin go dtugtar 'An Dán Breac' air siocair gach re ceathrú a bheith gairid (rannaíocht) agus fada (amhrán). Deir sé fosta 'It is the best piece of composition that ever came from the lips of Courtney'. Tá scéilín ina thaobh '... An Dall Mhac Cuarta a rinne é. Dubhairt sagart é 'nteacht leis i ndeireadh a laethe gur phronn Dia buaidh na filidheachta air, agus gur dhona an fhéidhm a bhain sé as, mar nach dteárn sé dán maith diadha ariamh. Thug an Dall isteach do'n tsagart agus thosuigh sé agus chum an dán seo... ' (DDU o 201). Níl ann ach scéal, is dóiche: chum an Dall dánta maith diadha eile (e.g. I XXX) agus ní dóiche gur i ndeireadh a shaoil a chum sé an ceann seo.

1. Is claoirdhte chuir Ádhamh rena chlannaibh : .1. 'is mífhearúil do chlis Ádhamh ar a chlannaibh'. cf. Dinn s.v. 'cuirim le' ;
7. coirtheach : 'ciantach'.
- 12-13. mír : 'morsel; portion of food'. Tá sé baininscne i D 13 ach firinscne sna lsí eile uilig. Bhí sé Neodrach fadó.
13. fuair : Cf. 'a d'uaidh' (G³). Ní dóiche go raibh an fhoirm liteardha 'd'uaidh' ag Mac Cuarta.
mo chrádh nár bh'abhaill gan ubhaill : 'a city that it was not an apple tree without an apple'.
Cf. 'nachar bhabhal (a bowl?) gan ubhaill' (Liv^{II}. Cf. XVIII L. 7.
- 14-15. fár thuiteadar cách ... acht an inghean... : 'by which all fell ... except the virgin ...'
16. 'leith : 'forward'. ? leg 'Leith(e)'.
17. naoi ngrádh : 'the nine orders (of angels)': cf. RIA Contrib. s.v. i 'grád'.
21. aon : Foghraíocht 'ín' anseo air. Cf. Fogh. Gh. § 59; Réamhrá.
22. córa : 'choir(s)'.
nach maireann a luach : 'priceless' (?).
23. neamh is : ? leg 'neach as' (Lsí is sine).
24. Naoi : 'ibah'.
ástar : 'expedition'. Cf. XLVIII. L. 23, mar a bhfuil sé leathan fosta. 'Aistear' an gnáth fhoirm.

27. Críostann : 'Christian' .i. 'fidelis', duine den phobal tofa - níorbh Chríostaithe iad ar ndóigh. Cf. Philip Bocht 16.6.
28. shleamhain : 'slippery' (?) ? leg 'sleamhain'. (Faisnéiseach).
29. an pobal-sa Dé : Féach 'pobal Dé' luaite go minic aige.
33. go saora tú : Cf. D 13. 'go saorad tú' < 'go saora tú'.
39. ó theagaimh na náimhde : 'since the enemy happened to be ...' Cf. Roinn agus Amh. p. 93. s.v. 'theagaimh' - 3ú Pearsa Uatha Caite de 'teagmhaim'.
40. agramaoid páirt ar bhainríoghain chothaithe na naomh : 'we pray to the queen who nourishes the saints for her friendship (intercession?)'.
46. do shanntú : 'to desire (to have the Messiah)'.
47. as geall : 'from bondage'.
48. taithleach an tnúth : 'olacating (making up for) the envious action' (?) Cf. RIA Contrib. ? leg 'táithlaigh'. ? leg 'd'aithle'.
- tnúth : = tnúth' (?) ? leg 'tnúith'.
Caithfidh sé 'bheith sa Ghinide.
54. an eagla 's an íota a' gríosadh gorta agus fuath : '(their) fear and thirst causing (encouraging) hunger and hate' (?). Cf. 'fear and thirst, burning, hunger and hate': ? leg 1 neagla 's 1 n-íota'.
58. beannú Dia : Tá 'Dia' mar Ghinide. Cf. Réamhrá.
64. do riar : 'to obey' (?); 'to maintain' (?).
- 64-65. texannaibh Póil : ? leg 'texa naomh Póil'.
66. fuadarar an Eaglais ón Phápa : 'the Church received the (.i. the texts) from the Pope' (?)
'they (Pól is na hapstail) received the Church (an creideamh?) from the Pope (?)'.
67. lean briathra : 'they (Pól agus na hApostail?) followed the words...' (?). 'Follow the words...' (?)
suibhisceal & 'evangelists'. Cf. Gadelica I.
72. 1 gclár ghil 'ochta : 'in his fair chest' .
74. ina gcúig : Cf. XXXI l. 3. Cf. L l. 38.
caomhthúda : 'soft' (?)
79. ó gach aon : 'ag teastáil ó gach aon' (?) : 'ag gach aon' (?). Cf. G3G⁵.

80. dearg ón gcorcairfhúil : 'red with the crimson blood'.
82. tréatúir : 'traitors'. Caithfidh gur iolra atá ann.
85. a díol : 'her portion, her lot'.
86. ag amháit : 'at the sight of' (?): 'beholding' (?)-
gan 'ar'.
92. 's budh leor a sheirbhe chum cosc íota : .l. Bhí sé
conh searbh is go n-imeodh an tart
duit i bhfarras é a ól.
97. 'Sé 17 00 bliain chumtha an dáin - ní raibh Mac
Clarta indeireadh a Laethe an t-am sin. (Cf. thuas).
98. maighdine : Sé 'máedine' an fínoghtaíocht! Cf.
Réamhrá.

MEADARACHT.

12 r. + 12 v., gach re ceann + 1 v. Ceangail.
Óglachas ar Rannaíocht Bheag [1-4, 9-12, 33-36, 41-44, 65-68,
73-76, 81-84, 89-92] agus ar Rannaíocht Mhór [17-20,
25-28, 49-52, 57-60] sna ra. Comharda, uaim,
aicill ann. An t-Amhrán - véarsaí cheithre líne. Cúig
chéim sa líne. fhuaim i lár báire. Deilbh dhifriúil
ag gach véarsa.

e.g. 21-24

4 u o u í u í u A u u UA

93-96 4 o uuí u í uux u u Á .

XXXVI.

I gcló cheana : Roinn agus Amh. pp 2-4 (as ADD^I agus L).

Agallamh i bhfoirm amhráin idir Mac Cuarta agus Aodh Mac Oireachtaigh. Cúrsaí ceannasaíochta atá a bplé -Mac Cuarta ag moladh ceithearnaigh coille na linne (na Tóraithe) agus Mac Oireachtaigh á masladh agus ag moladh na sean Niallach.

Níl eolas ar bith fá chéile comhraic Mhac Cuarta. Cuireadh an dlí ar 28 Tóraithe i nDún Dealgan sa bhliain 1714 agus ar sheachtar eile sa bhliain 1718 (fear dar bh'ainm 'Bryan Byrne' ina measc). [LAJ IV] Níl ach 32 líne den dán i L agus MAL^I.

2. ar fhéile : 'on the count of hospitality'.
3. Mac Daéid : Ceithearnach coille. Níl aon eolas faoi. Deir Éamonn Ó Tuathail gur 'Brian' a ainm baiste ach ní féidir sin a chrúthú - ó fhianaise inmheánach, ar scor ar bith.
4. le n-éirigheann cruas chum cródhacht: 'with whom hardiness rises to meet valour'. (?).
5. ban scéimh : ? leg 'barr scéimh'.
6. gach maighre ar uaisle ar Eoghain : (?) Téacs éiginnte.
7. lucht toghaidh: 'the choice'.
- 7-8. Brian léimneach is Tuathal is Ó Féagain Luath : Tóraithe iad seo.
9. Ó Néill : 'The O'Neill', .i. ceann an teaghlaigh, - Ó Néill Thír Eoghain (?).
11. Gordun Rua : Is dóiche gur seo an Coirneil Gordun Ó Néill, mac Sir Phelim. Bhí sé ina fhear ionaid ag an Rí Séamas i dtír Eoghain. Throid sé i nDoire, ag an Bhóinn is i nEachdhroim. Chuaigh sé 'ná mór roinne ina dhiaidh sin. Fuair sé bás sa bhliain 1704. [King James's Irish Army List ii. pp 634-5.] Bhí sé ina cheann ar Ua Néill Cheann Ard.
13. an cheatharn : 'the band of fighting men, kerne' (Dinn). Cf. 'chearna' (ADD^I).
14. 'bualadh : 'threshing'.
15. gá dtarraing anuas : 'being mentioned' (?).
16. 'n áitigh : 'in the place of, instead of'. Cf. Dinn.
23. aturnaigh : 'attorney'.

24. 's nár chríochnaigh : 'and they did not finish (succeed)' (?).
25. Billy : an Rí Liam (?).
29. a' bascadh go leor : 'destroying many' (?) : 'in which many were destroyed' (?).
30. acht macnaidh na seod rí Séamas : 'rather it was King James' bejewelled youths who were in the rout' (?) : go lit. 'except King James' bejewelled youths' (?).
32. sladan : 'plunder'. Ginide de 'slad'. Cf. 'slad ann'.
34. mar ndaingneach uaignis : 'your lonely strongholds'. Foghraíocht 'déghneach'. Cf. Réamhra. Cf. X, l. 70.
39. a' tséin : 'of prosperity'. ? leg 'a' tSéin' - ainm áite?
40. Cuailgne : 'Cocley', Co. Lú.
43. an iomadaigh : .l. an iomad. Cf. Dinn.
44. mar gheall ar mhéadú duaise : Masla do Mhac Cuarta. B'fhéidir go raibh duais le fáil ag 'buaiteoir' an agallaimh nó go raibh duais le fáil ó na ceithearnaigh dá molfái iad.
45. is é tuigseach i gcéill : 'and it is indeed understandable' (?) : 'in view of the fact that he is intelligent' (?)
46. nach dollamh é ar éigse 'n uachtar : Téarma 'filíochta' (?) .l. 'that he was not expelled from the noble poets' (?). - 'is not that the business of a poet...' (?)
- 45-46. '... seeing that it is understood that it is not the business of a noble poet...' (?).
48. shluaiste : 'shovels' - ar aon fhoghraíocht le 'luaiste' na 'lsí.
49. dár gabhadh fo bhuaidh : 'born (conceived) lucky'. (?)
50. suaithnidh : Cf 'suaimhnigh', 'suanaidhé'.
52. astair : ? leg 'astar'. [Cf. Dinn s.v. 'fast' - seizure']
53. barrúil : 'gay, genteel'. Canúnachas Ultach. Cf. XXXVIII l. 62, XXXIX l. 1, XL.
54. nach dtilleann : 'who do not flee'.

55. go mba : 'May it be...'
61. sruain : 'pancake'. Cf. 'srubhán' (Dinn).
Cf. Roinn agus Amh. p 93.
64. Chathairlinn : 'Carlingford' gCo. Lú.

MEADARACHT.

Amhrán. Oethfhoclach. Agallamh é agus freagraítear gach véarsa le véarsa ar aoindeilbh leis.

e.g. 1. 1-8. 4 (u) É u (u) UA u (u) É u (u) UA (u)
v É u (u) UA u (h) Ó u

Tá sé neamhrailta i n-áiteacha síos fríd.

XXXVII.

I ccló cheana : Roinn agus Amh. pp 18-19.
Filíocht na nGael.

Tá an bás i ngar don Dall. Cuimhníonn sé ar a ghaolta atá san uaigh roimhe. Iarrann sé trócaire ar Dhia.

Ag Ó Gealacháin amháin atá an dán. Taispeánann an fhianaise innheánach gur Mac Cuarta a chum.

1. Lugha : 'Louth'. Is dóiche gur an baile agus nach an chontae atá i gceist. Tá sé déshiollach.
2. scraiste ; 'tramp'. Cf. Comhairle Mhic Clamha p. 51. Gadelica o 81.
mo mhíle crádh : Is dóiche gur cheville é, agus nach 'mo mhíle crádh'.
4. acaol : .l. an chónair. Cf. Dinn. Tá 'gcual' curtha isteach i bhFilíocht na nGael. Tugann sé ciall oiriúnach a ch ní oireann sé don nheadaracht.
5. dias : Cf. 'dís'. Cf. L. 11. Cf. Dinn s.v. dias. Ainmníonn sé octar - Marghairéad. Ruaidhrí, Brian, Róis, an dá Éadhmonn agus an dá Bhríd. Is dóiche nach bhfuil i gceist ach Marghairéad Ruaidhrí is Brian amháin cé go bhfuilid luaite dhá uair. Fágann sin go bhfuil duine ('dias') nó dhó ('dís') nach bhfuil ainmnithe aige. Tá tagairtí do Bhrian agus Ruaidhrí i ndánta V, XXXII agus XLVII, do Róis i ndán V, agus don scaifte uilig i ndán II, áit a ndeir sé gur fhág sé octar i 'dtaiscúdh' ag an Bhóinn - Ruaidhrí, Brian, Róis, Marghairéad, an dá Bhríd agus an dá Shadhbha. An amhlaidh, mar sin, go bhfuair an dá Éadhmonn bás idir an cumtha an dá dhán agus gur fhág Mac Cuarta an dá Shadhbha ar lár sa dara dán, ins an liodán? Is cinnte, beagnach, nach h-amhlaidh : is dóiche gur ionann an 'dá Shadhbha' agus 'an dá Éadhmonn', gur meascadh suas 'an dá Shadhbha' ann agus 'an dá Éadhmonn'. Tá seans gur anseo thíos i l. 13 a tharla sé. Ach ní réitíonn sin an 'dias'.
? leg 'Dhia sis.'
6. san mBaile Nua : Tá tuairim is dosaen áit i gCo. na Mí ar a nglaoitear nó ar a nglaoití 'Newtown'. Agus ní dóiche gur seo aon cheann acu ach 'Monknewtown', lastuaidh den Bhóinn. (Cf. Cogan o 305). Tá 'Newtowns' eile ag béal na Bóinne, lasteas den Bhóinn ó 'Monknewtown' agus ar fho-abha den Bhóinn i ngar do Mhagh nEalta.

8. ar ghar : 'near'.
12. cúir idir fuacht né 'gus cor den gclár : Téacs
lochtach (?), clár - 'cónair' (?),
cor - ? leg 'corr';
13. cha bhíonn : Fáisteanach.
14. ar son : 'as regards' (?) ; 'for the sake of' (?)
ghar chlaonaigh a páirt : 'her love did not turn
away' (?).
21. iad : ? leg 'mé'.
26. 'ráfladh : 'gossiping' (?).

MEADARACHT.

Tá sé cosúil le Laoi Fiannaíochta. Ceithre céimeanna sa líne : an guta deiridh meadarachta i'ngach dara líne ag réiteach le chéile (sa rann). Aicill dhúbailte ó dheireadh a.c. go tús b.d. anois is arís ach an guta deiridh meadarachta i a.c. ag cur i gcónaí leis an dara guta meadarachta i b.d. In amanna é beagáinín níos ealaíonta ná sin e.g. 1. 9 agus L. 11 ag réiteach go hiomlán lena chéile.

e.g. L. 1-4.

u	A	u	É	u	í	u	Ú	u
u	A	u	Ú	u	u	í	u	Á
	ó	u	u	U	u	u	ó	u
u	U	u	u	ó	u	u	í	u

Á.

XXXVIII.

I gcló cheana : Éigse III po. 186-192.

NÓTA AR NA LSÍ : Glacaim le MAL^I mar bhonn-ls. Is ionann ord na líne ansin agus i CAM 3085, G³, LN 802, QUB¹⁶, ach amháin go bhfuil líne breise idir l. 45 agus l. 46 ag G³ agus go bhfágann QUB¹⁶ ar lár l. 12 agus l. 57. Cé go dtosnaíonn sé 'Is túrsach búarthe chúadh mo shúan aréir domh', is dán eile ar fad atá i L. Tá an t-ord sna lsí eile difriúil ó MAL^I. Seo mar atá A 49 (Seasann 'x' do líne nach bhfuil i MAL^I):-

1-16 x 17-21 25 23 24 x 22 x x 32 x x x x 35 26
x 27 x 28 x x x x x x x 72-74 x 75 77 78 x 79 x
81-82 x 83-88 x 106 x x 37 x 39 38 40-44 46 45 49 52 50 x 51
53 48 54-56 x x 58-59 x x 62 x 63-66 x 68-70 x 95 84 97-99 x
100-102 109 x 110.

E^I: 1-16 x 18-19 17 20-21 23 x 22 26 x x x 35 63-64 x
27 30 x x x x 90-92 71 73-74 x x 76 79 67 81-87 x x x
37 39 38 40 41-44 46 45 53-54 48-49 50 52 54 55-57 x x 58-59
61-62 60 63 65-70 95 94 97 98 99 100 101 102 x x.

LN 200: 1-16 x 17-20 x x x 21 x 30 32 x 34 (?) 26 x x x x 73
x x 77-79 40 37 39 x 82 (?) 84-87 x 106 41-45 48 54 x 49 52
46 50 53 x 54-56 x 57-59 61 -62 60 63-64 66 81 104 95-97
99 100-102 68-69 109.

Tá G⁵G⁷ neamhrialta fosta. Le c is an t-ord a bheith bunóscionn is minic difríocht mhór sa téacs idir na 5 Lsí "cosúla" agus an chuid eile. Tá na vii. as mórchuid na lsí tugtha sa chéad 16 líne ach ina dhiaidh sin ní bheadh sé ciallmhar bacaint lena lsí 'neamhrialta'.

Aisling an Daill Mhic Cuarta.

XXXIX.

I qcló cheana : AH tUltach, Feabhra 1953. (Ó Tuathail).

NÓTA AR NA LSÍ: : Sé ord EG² atá ar na línte anseo. Tá ord difriúil sna Lsí eile. Ag ADD^I - 1-16, 25-40, 17-24, 41-64. Ag LN 802 ÷ 1-48, 57-64, 49-56. Ag EG⁷ - 1-14, 17-48, + 2 líne úra. Ag G²G³ - 1-14, 17-32, 2 líne úra, 33-48.

'Siad na línte úra (ag deireadh an dán) i EG⁷;

'Tabhar no chead beannacht feasda chum an crann seasta an mhaithios do mheasta fialmhar gan bhród'.

I G²G³ siad na línte nua:-

'A ccliú 'gus a ccaithréim, gan úmhlúghadh do eachtrain go bráth (a) bhíodh an daltán gan sárughadh gan chian'.

Dán molta do Bhrian Mac Eoghain (Ó Dubhthaigh).

1. barrúil : Cf. XXXIV. 1. 53.

2. Brian mhac Eoghain : Ní fios cé hé féin. Ins an dán 'An bhfuil tú do chodladh..' is 'Pádraig Mac Eoghain' a thugann Mac Cuarta ar Mhac á' Liodainn. Deir Ó Tuathail gur Brian mac Eoghain Ó Dubhthaigh atá á mholadh (Cf. L. 28).

15. /aq/ an churaidh. ? leg 'san churaidh'.

17. fulaing : 'support'.
coinneamh : 'guests' (?); 'quartering, upkeep' (?). Cf. xvii. L 12.

18. díol as : 'díolios' atá sa bhonn-ls agus 'díol do' ag formhór na Lsí eile: ? leg 'díl leis'.

20. cruinneadh ? leg 'cruinnithe'.
chomhair : Níos fearr ná 'cómhair' na lsí.

23. cē bē ler mianach : 'whoever cares for' (?).

24. ardóidh : Tá leagán na bonn ls. - árdamha' - inséise.

25. Bhia : D'oirfeadh '(S) truagh' atá ag cuid dena lsí go maith anseo fosta.

26. faci ghar : 'at the convenience of' (?).
an : = 'don' (?).

27-28. Tá an dá líne seo mar bheadh aon líne amháin ann - 'do threibh Uí Dhubhthaigh'... Luaitear dhá 'Duffy' i 'King James's Irish Army List' ii. p 593.

32. iad : .d, muintir Mhic Mhathghamhain.

35. léighfí : Nó 'léighfeadh'.

37. téada dá mbroscadh : 'strings being tuned' (?).

38. dá scoradh : 'being analysed' (?).

41. ceann fine : 'the head of the family'.
43. Liathmhaine : 'in Ultaibh, name of the plain now covered by L. Neagh'. (Hog Onom s.v. 'liath muine').
45. féachtar : Foghraíocht 'fiachtar'. 'Let it be tried from this to Derry' (G³).
46. achan : 'every' . 'Ach an' atá sna Lsí.
47. go mba bliadhnach a roinneas.. : 'May it be for a long time he shall divide...'
48. 'sa diadhacht : 'and may piety...' (?) ? leg 'agus Dia teacht.'
50. Chéit.. Fheirgidh : Ní fios cé hiad.
52. an bhreasnaí : 'the affable one'.
53. gan easbhaidh déanta nó deise : Tá 'déanta' (Ginide de 'déanamh') 'deise', 'méine', 'maise', faoi réim 'easbhaidh'.
- 57-58. Seo imirt focal ar 'beannacht'. Cf. XLII 1. 10.
51. gan athrach : 'without change, certainly' (?);
'without clothes' (?).
faobhthaidh : 'naked'. Cf. Rainn 7 Amh. XV 1. 14, XVIII 1. 33. Cf. VI 1. 26, XII 1. 3.
59. cuireadh : ? leg 'cuirfidh'.
Béirnabí : Ní fios cé hé.
61. deaghmhac : Níl sé soiléir caidé tá i EG² - 'deas', b'fhéidir. Éilíonn an mheadarach 'é'.
fallás : 'deceit, falsehood' (RIA Contrib).
63. bochtáin : ? leg 'bochtán'.

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. Ceithre céineanna i ngach líne.
Cruinn. n. sh. L. 1-8.

4 u UA u u A u (u) UA u u A u
(u u) UA u u A u (u) IA u (u) Ó

XL.

I gcló cheana : Duanaire na Midhe pp.86-88 (as G² agus E^I).
An t-Ultach, Feabhra 1950 (Ó Tuathail).

Nóta ar na Lsí · Níl i LN 127, ar a bhfuil Gvi bunaithe, ach 48 líne. Is dóiche go raibh foinse éigin eile ag Gvi don 12 líne eile. Seo mar atá na línte sna Lsí eile.

G² - 9-12, 13-16, 1-4, 21-24, 41-44, 25-28, 45-48.

G³ - 9-12, 13-16, 21-24, 41-44, 25-28, 45-48, 1-4.

E^IG⁵ - 9-12, 13-16, 21-24, 41-44, 25-28, 45-48.

Is minic difríocht mhór idir na Lsí malla agus an dá cheann eile.

Dán ag moladh Chríostóir, Barún Sláine, agus ag feitheamh lena philleadh go hÉirinn. Tá sé amhrasach an Mac Cuarta a chum é in aon chor. Níl sé curtha ina leith sa bonn-ls.

1. fir na hAustria · Caithfidh sé gur cheap an file gur shíolraigh na Fléimeannaigh ón Austria. Níl aon fhianaise agam a dhearbódh é sin.

3. Barún Sláine : Tá an cuntas seo ag O'Callaghan, History of the Irish Brigades, p 87 air.

'At the Revolution Christopher Fleming ... was the 22nd Lord Baron of Slane. He sat in the House of Peers of the Irish Parliament under King James II in 1689; was Colonel of a Regiment of Infantry in the Irish army: and was taken prisoner in the battle of Aughrim, or Kilconnell, July 22nd 1691. After following his exiled Sovereign to France, his Lordship was restored, by an English Act of Parliament, under Queen Anne, to his peerage, though not to his estates, and died in July, 1726, without male issue, in his 45th year. He had a pension of £500 per annum allowed him ...' Lena chois sin tá cúpla rud eile ag D'Alton. King James's Irish Army List ii p. 342. '... He fought at the battle of the Boyne... He was attainted in 1691... in 1703 the manor, castle and lands of Slane were purchased by Brigadier Henry Conyngham. The landless lord followed the monarch of his adoption to France, where he remained until, in 1708, he had a pension of £500 per annum allowed to him. In 1713 he was advanced in the peerage to be Viscount Longford, but no patent issued, and he died in France in 1726, leaving a daughter, Helen Fleming...' I 'Hayes, Manuscript Sources'. tá 5 thagairt do Christopher Fleming, 17th Lord agus 17th Baron Slane - is dóiche gur seo ár bhfear-inne cé go ndeirtear thuas gurbh 22nd Lord Baron é. 'Siad na tagairtí (1) 17th Lord

(a) Letter of Christopher, Lord Slane, to R. Harley setting forth his services in Ireland before the Revolution and later in Portugal and desiring to be sent to Ireland to raise a corps for service in Spain which will enable him to break all the Irish troops that are in the enemy's service. 1706. (b) Memorial of Christopher Lord Slane proposing to raise men in England or Ireland for service in Spain to bring

- deserters over from the enemy 1706. (c) Letter of Lord Slane to R. Harley in which he encloses a note of a proclamation of April 3rd 1704 pardoning all Irish and other subjects of the Queen who are willing to leave the service of the French king for that of her Majesty. Dublin 1708.
- (2) 17th Baron (a) Appointment of Richard St. George to be a major in the regiment of foot in which Christopher Fleming esq., late Lord Slane is appointed colonel 1708 and to be a Lt. Col. of the same 1711. (b) Draft of an act to reverse the outlawry and attainer. Christopher Lord Baron Slane 1709.
5. Raghnaill : Athair Chríostóir.
7. is lámhacha : ? leg 'as lámhacha' - 'from hands' (?).
- 8 cuinge : Cf. Dinn s.v. 'cuing' - 'zone'. Cf. freisin Hog. Onom. n 317 s.v. 'Cuince' 'prob. Cuinche a mt. or moor, "sliab" in Cooley, N. Louth'.
- 11-12. Tá an snaoineamh go dtéann torthúlacht le dearraltóir anseo agus i línte 31, 33. Cf. XXIII l. 8.
11. torraibh : Foirm an Tabharthaigh mar Ainmneach. - fosta i línte 15, 33, 41 7rl. Cf. Réamhrá.
12. ag briseadh cárrthach : 'burgeoning, bursting with issue'. Cf. Dinn. s.v. 'caithriughadh'.
13. mhadhma : ? leg 'mháma'.
- 13-14. Tá ord difriúil ag na Lsí malla (G^2 , G^3 , G^5 , E^1). G^2 - 'Ta'n t-ór dá chur na mhámuigh ag teorinnte Bhaile Shláinghe Agus tórradh ban a's páistigh ga chárnuighadh le gréin'.
24. le leibhit : 'levy' (?): Cf. 'light'. (?).
25. níor chruthaigh... ? leg 'níor cruthaighheadh':- 'there was not created any blood, however noble..'
- 25-28. Tá gach fuil uasal ag coimeadh ina chuisleanna
28. 'ná : nó 'na'.
31. gheallamh : 'promise' (?) : cf. 'gealadh' - 'coming'.
- buaibhíbh : Ar son na meadarachta atá an fhoirm seo ann - is léir uaidh go bhfuaimníte an 'bh'.
37. fuil dá thréanail : 'blood which is being exercised' (?) & 'train'. Bíonn 'fuil' baininscne de ghnáth - dearmad é seo b'fhéidir. ? leg 'tréanail': Cf. 'training him' (?).

39. macaibh míorach : Ó tharla go bhfuil a lán
Ainmneach Iolra ag críochnú ar 'aibh'
is dóiche go bhfuil 'macaibh'
ceart - i bhfarras 'macaoimh'.
míorach < neadhrach (?). Cf. 'méarach'.
45. muigh : 'great, mighty'; cf. R.I.A. Contrío.
s.v. 'maige'.
46. comhar : 'companionship' (?). ? leg 'cabhair'.
lá : Cf. 'lámh' sna lsí malla.
47. Créanhtain : An dúiche timpeall Bhaile Sláine. Cf.
VI 1. 2.
48. a rōsa (?) gaol-se : 'their (.l. Ó Néill, Ó Mórdha
etc.) 'roses' of relationships';
nó, le 'rosa', 'their seeds of
relationships'.
51. artha : ('athartha' - 'paternal'.
55. bannaídh : 'women' (?).
56. barra : 'a sand bar running into the sea' (Dinn).
58. leabhara : Ainmneach Iolra i n-ionad an Ghinide
Iolra.
60. Seo an líne deiridh i Cvi - deire an-thabaidh.

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. Níl sé uilig conh cruinn leis
na línte L. 25-32 -

4 (u) u X u X u (u) UA u u X u (u) A u UA u
(u) u A u (u) A u UA u u (u) UA u u Ó

XLI.

I gcló cheana : 12 línte i 'Amhráin Sh. mh. C. p 16.

Nóta ar na Lsí: Glacaim le lsí Uí Ghealacháin - G^2, G^3 - mar bhonn - Lsí, cé gur sine UCG⁹. Ach tá $G^2 G^3$ níos rialta ná UCG⁹. I 23 N 33 tá beagáinín den agallamh. "On another occasion Mac Cuairt opened his battery on his deaf friend in the humorous colloquial verses called Talamh beag suairc Áthmeith.

'Is é mo thuras go talamh Áthmeith
an turas gan chéill budh mhó:
ag dol roimhe re athmhogadh Neill
's gach earraid a mheaduigheas ceol'.

Murphy: 'Budh fhuras do tharraing gan duals
go talamh beag suairc Áthmeith,
's a fhir chaeich, na ceasnaidh aen uair,
ria athmhogadh shuarcas Néill'.

The remainder of this witty and sarcastic dialogue would have been given were it not that Murphy indulged in some smutty expressions to torment his abler opponent who was a man of the greatest piety and most strict morality..."

Tá blúire don dán i 24 c 44 freisin - leagán an-choimrithe é,

"Mo thuras go tallamh a mbé do bbaithríghídh liom féin
a thabhairt
fa bheith 'geisdeacht le ábhógaidh néul ta air
fhaitíghas a méadadh gléo.
Ma fúaidh tú gó tallamh a mbé 'geisdeacht ré guth
bann sróil
budh bhinne liom bríathra a mbéil na sinntear lé
meabhair na dtrá.
Sé dúbhairt Harry Stottle na leabhthar sé bñéarr
meabhair ar mhna
go mfear léithe steac iona gabhal na sinntear
lé meabhair na dtrá.
Thug Harry Stottle eitheach nídh mar sin dhéanfamsa
dán
nach gártha nach dtuigíonn fear bobhair gur gráosta
gobhal le radh.
Is gráosta ann nídh sin ré radh go millidh
glór ard an céol
is an nídh sin mar ta tusa rádh nach fearr leó a
bhas na bhéo.
Iarraim ar ghrásta mhic Dé o is do nídhim féin
mo rann
os rinne sé díomsa fear bobhar go ndéanaigh sé
lobhar don daill".

Tá 27 r + 2 shliocht próis i UCG⁹, G^2 , G^3 . I DON^{VIII}
Ard Mhacha, nach bhfuil fáil uirthi anois, bhí 39 r. + 4
shliocht próis. Tá seans gur idir L. 104 agus L. 105
a bhí an chuid atá caillte orainn.

Agallamh idir Mac Cuarta agus Niall 'Bodhar' Mac
Murchaídh (Cfxviii) i bhfriotal meafarach fá chúrsaí suirí.

1. Tulaigh Ó Méith : in oir-Thuaisceart Cho. Lú. Áit
dhúchais Néill óig. Cf. XVIII L. 1.

31. abhógaí : 'humorous controversies. As between poets' (Dinn). An t-aiolra 'abhógaí' atá anseo agus ní 'abhóg uí Néill' mar atá ag Ó Gealacháin i ls. amháin: thugtaí 'Seán Ó Néill' ar dheartháir Néill Óig (tá seo mínithe i n-Amhráin Sh. Mhic C. op 17-18) agus ní hiontas an léamh seo Uí Ghealacháin. G. 'havoc' (?).
10. dá dteagmhaidh mé : 'If I should chance (to be)' ...
16. ordlach : in sensu obsceno. Úsáideann sé na focail seo leanas mar a gcéanna - 'spracadh' (L. 16); 'crann' (L. 32, 33, 40, 84, 104, agus sa dá shliocht próis); 'cluasa' (L. 23, 66, 72); 'planda' (L. 82); 'ubhla' (L. 33 7rl.); 'buabhall' (L. 68).
19. ar ball : Ag tagairt don Fháisteanach de ghnáth sa Tuaisceart: cf. Dinn - 'A short time ago (Inishmaan)'.
24. chothaighid : 'cherish in their mind' (?); 'keep up' (?).
26. thuas : Cf. VI, L. 9.
27. mhaith : ? leg 'bh'ait(h)'.
32. Tá an meafar fan chrann agus na hubhla ann fríd an dán agus é pas doiléir i n-áiteacha mar gheall ar dhícheall na bhfilí a choinnéail ar an dá leibhéal.
34. fán mbord : 'secretly'.
39. 's gur mór leo anois do dhóg .. 'they think your kiss is too much now seeing that your tree has no seed' (?): 'innis' atá ag na Lsí ach is léir gur 'anois' atá i gceist.

1. níl sin crann: 'there is not indeed a tree'.
2. cearnach : 'square, pointed' (?); 'victorious' (?).
caramhnach : (?) Cf. 'corránach' - 'pointed, barbed'; 'ceathrúnach' - 'cubical'.
3. camhogalach : (?) Cf. 'camógach' - 'crooked, twisted': 'mogallach' - 'meshy'.
12. cuasdhearbhtha : 'cuas' - 'hollow', cavity' + 'dearbhtha' - 'genuine, excellent'.

42. meabhair : i.e. 'staidéar'.
48. anásta : 'vulgar'. Cf. s.v. 'anfhásta' (Dinn).

54. cómhardadh : 'the harmony in music'. Tá an chaint shamhaltach scriosta ag Niall.
56. ní fhacthas : 'it was not seen' ? leg 'ní fhacaís' 'you did not see'.
ar bord : 'publicly exhibited'.
59. do chumaisc le . 'your sexual intercourse with'.
66. cha dtig ar no chluasa cam : 'my crooked ears are not afflicted' (?); 'There comes not upon my ears crookedness' (?)
 .1. 'I am not led astray'. cf. L. 16.
67. 'stamadh : (?) Cf. 'stompaighin' - I stamó':
 'do ghním stambán de dhuine' - 'I lay one low'.
stuacadh : 'bends, bows, arches' : cf. RIA Contrib s.v. 'stuagaid'.
69. salach : Á úsáid go meafarach - ní 'shalaigh' atá mar Ghairmeach dá bhrí sin.
ghaota : 'fool' (Dinn). Níos láidre fós anseo: Cf. 'gaoidín' (?) (Comhairle Mhic Clamha. L. 29.).
84. dóibh : 'of them' (?); 'for them' (?).
85. is beag ar : 'they despise'.
álainn : Aidiacht Uatha ag dul le Ainm fhocal iolra.
86. gconadhair : (?) Cf. 'congháir' - 'clamour' (Dinn).
rámhaillí : ? leg 'raflaí: Cf. XXI L. 29.
88. caisearbhán : 'dandelion'. Is beag ciall a thugas 'gleo' anseo.

2. fola : 'resentment, cause of enmity'; cf. RIA. Contrib.
5. ughdair : 'opinions' (?). (Dinn).
13. scréachán : 'a screecher, a child' (Dinn).
15. ní mó : 'hardly'.
17. an bhráid : 'that pass by' (?).
24. cheanfháth : 'chief cause, original reason'.
-
100. 'gcathaigh : 'in temptation, in sin'. Is mar sin a fuaimnítear 'i gcathú' fós san 'Ár nAthair' an-áiteacha i dtír Chonail.
102. as : ? leg 'is'.

105. Níl riachtanas mealladh : 'it is not necessary
to deceive ...'
pléid : 'diversion, drollery'.

108, bheith dá stacadh ar éadan báin : 'oiling them up
on the face of the plain'.

MEADARACHT.

Amhrán. Ceithre líne sa cheathrúin. Trí chéim sa líne. Tarlaíonn sé minic go maith go mbíonn ceathrú ag cur leis an gceathrúin atá sé a fhreagairt ach ní tharlaíonn i gcónaí. Tarlaíonn sé i gcás L. 21-28, L. 29-36, L. 37-52, L. 57-64, L. 65-72, L. 73-80, L. 81-88, L. 93-100, L. 101-108. Is sort 'Rócán' an mheadaracht sna línte sin. Réitíonn gach re líne le chéile ó thaobh deilbhe. De ghnáth, ní bhíonn na trí gutaí meadarachta ag réiteach le chéile go minic bíonn an bheirt dheireannach : i gcónaí, bíonn an ceann dheireannach. I gcónaí, beagnach, 'sé an guta meadarachta céanna a bhíos ag deire an chorrlíne a bhíos i lár an réidh-líne. Go hannamh bíonn aicill dhúbalta ó dheire an chorrlíne go tús an réidhlíne:

m. sh. L. 21-28 [an chéad sampla de 'Rócán' mar go dtí sin seasann gach ceathrú leis féin].

21	u	A	u		U	u	u	UA
	u	A	u	u	UA	u		Ó
	u	Ó	u	u	u	A	u	uu UA
	u	O	u	u	UA	u		Ó
25.	u	O	u	u	A	u	u	UA
	u	A	u	u	UA	u		Ó
	u	A	u	u	Í	u	u	UA
	u	A	u	u	UA	u	u	Ó.

XLII.

Dán molta. Ag Ó Gealacháin amháin. Téacs agus údar neamhchinnte. Níl sé róshlachtmhar.

Tá dán d'Aodh, mac Sheáin Uí Rághailligh, a fuair bás sa bhliain 1715, i gcló i 'Poems on the 'Reillys' p.147. Arbh fhéidir gur Seán féin atá i gceist anseo - rud a d'fhágfaí gur ina óige a chun mac Cuarta an dan? I L.9 tráchtann ceann dena Lsa ar 'macaídh mhic Aoidh mhic mhaoithgheal mhórrdha.' Tá geinealach na dtaoiseach tugtha i O'R Poems. p.viii.

Pilib (+ 1596)

1

Maol Mórdha

1

Aodh

1

Pilib Óg (+ 1703).

An ionann 'maoithgheal', i ndairíre, is 'maoil' (agus é ina dhéfhoghar)? An mac (nó deartháir) do Philip Óg Seán? Is cosúil gur thaoiseach é, pé scéal é. I gcoisithe chomplacht 'Edmund O'Reilly' i 'King James's Irish Army List' tá 6 'John Reilly.' Bhí 'John Reyley of Garryroobuck' i bParliament 1689.

1. Narcissus : Ógánach álainn sa mhiotaseolaíocht. Ar fheiceáil a scáile féin san uisce, thug sé grá dó: mneath sé is fuair bás. Cf. XVII L.81, XVIII L.102.

Raghailligh : Foghraíocht 'Réilligh' atá air: cf. L.18. Cf. Réanhrá.

2. Absolom : Ógánach uallach eile a d'éirigh amach i n-éadan Dháibhí: cf. 2 Samuel. Cf. XVII L.81, XVIII L.102.

3. Lár ri Néill : ? leg 'lár Uí Néill'.

4. scáthán : 'an object of attention or regard' (Dinn).

faoi rása na gréine: 'under the sun.' Uimhir Uatha 'rása.' Cf. XIX L.62.

6. áilleagán : 'handsome man', 'darling.'

7. mónaidhe : 'bog'.

9. mhaoithgheal : ? leg 'maoil' : is dóiche gur défhoghar de 'maoil' é, metri gratia.

- 10-12. Imirt focal ar 'bheannacht' [beannacht / beanocht] atá anseo, rud atá iontach coitianta i bhFilíocht na Mumhan. Cf. XXXIX L.57, XLVII (?) LIII L.37.

- 10 i gcló : .l. 'portraits'

- 12 cabhair : Cf. O'R Poems 3387. 'help' (?) : 'cover' (?). [.l. an focal Béarla a úsáid i nGaeilge leis an fhoghraíocht 'cabh-ar'].

- 2.
14. Theseus : Laoch na hÁtaene. Bhi ar na hÁtaenigh cain bhliantúil a thabhairt don Minotaur - leath-tharbh, leathdhuine - ar oileán na Créite. Mharaigh Theseus an Minotaur agus le cuidiú Ariadne, a thug grá dó, d'éalaigh sé as an chathair ghriobháin. Rinne sé dearmad d'Ariadne ina dhiaidh sin agus phós Phaedra: ansin tosaíonn scéal tragóideach Hippolytus.
16. an : = 'don' (?) .
monster gaoll : .1. 'An Minotaur'
gaoll : 'relative' (?) [.1. leathdhuine ab ea é] : 'of injury' (?). Cf. RIA CONTRIB. s.v. 'gáel.'
19. pátrún : 'pattern' : cf. XIX ; Cf. 'patron'.
22. comhlann : Foghraíocht 'cualann'.
23. duaisiúil : 'painful' (?); 'prize-winning' (?).
24. 'ngruaim : ? leg 'gruama' - 'surly'.
25. uain an fhódghlais : 'the hour of the fray (battle-field)' (?); 'the hour of death' (?).
27. sceallán : 'scion'. Cf. XVII L.137.
28. den treibh is uaisle i n-uachtair na fógrainn: 'Of the tribe most noble at the head of the genealogical subdivisions' (?). ? leg 'fó-rainn.'
34. samhail : Cf. O'R. Poems 3378 - .
Chú na nÉacht : .1. Cúchulainn. Tá na tagairtí seo uilig don Táin.
rabhairt : 'an impetuous course' / s.v. 'robarta' RIA CONTRIB/ CF. VI. 1.15.
35. a mhéar a dheargadh: ? leg 'ohear': cf. 'ag deargadh beara ar' - 'attacking, abusing.' (Dinn).
36. scárloit : 'scarlet' (i.e. the cloth).
i n-aimriot : ? leg 'i n-aim/h/riocht': cf. 'aimhriocht' - 'disguise, concealment.' Tá an t-éadach folaithe ag na péarlaí.

MEADARACHT.

Amhrán. Véarsaí shé line.

Véarsaí 1 (1-6), 4 (19-24), 5 (25-30)

6 (31-36), 7 (37-42) cruinn go breá. e.g.

1.1-6 : 6 | (u) x u u (u) á u (u) á u é u |

XLIII.

NÓTA AR NA LSI : Lsi nalla iad uilig - agus táid uilig bunaithe ar an aon fhoinsé. Níl i G⁴ agus G⁵ ach 3v. - L 1-8, L 33-40 agus na linte seo leanas. 'Ceathrar déagmhac, do (de G⁵) shliocht shíol Néill agus is Brian an cheac Guine is ainm díobh. Roibeart (Raibíort G⁵) réim-eamhuil, dá'r gealladh 'n séun dó, 's le toil mhic Dé cha dhíonn air easbhfuigh choídhche. Caipitín áechreach a cshiúghail (shiúghail G⁵) na réaguin, 's le feachas a léighinn a fuair na cheannfoirt slóigh, acht da mairtheach (mairfeach G⁵) an méic sin don charaid Gháodh(a)lach. oudh tapaich tréightheach mé a n-aice cShéon.' Tá nótaí agus ceartúcháin i G³ agus tugaim cupla vll. as na ceartúcháin sin - G³ⁿ.

Dán ag moladh Bhriain únic Airt Uí Néill agus súil lena dhilleach ahaile.

1. Ní maith : Tá seo ag na bonn-LSi ach ní théann sé go rómhaith le L.2. ? leg 'Gidh nach léur .. .'
2. a léighim : 'I interpret' (?).
7. dá : nó 'do'.
8. Mac Airt Uí Néill : .1. Brian Ó Néill (L.25). Tá a lán Niallaigh i 'King James's Irish Army List.' I 'Colonel Cornmuck O'Neill's Regiments of Infantry' tá dhá chaipitín den ainm 'Brian Ó Néill.'
13. chneas : 'surface' (?). Cf. 'creas' - 'narrowness, a close' (Dinn).
- 20-24. Comhréir neamhrialta - b'fhéidir go bhfuil an téacs truaillithe.
- 23-24. scaoilfidh do : 'scaoilim de' - 'set at liberty' (Dinn).
31. go bhfanaidh Dia sinn : 'may God preserve us' - an briathar á úsáid go maistreach.
32. riaghalach : 'jurisdiction' (?) : 'a religious rule' (?).
36. leanta : 'inclinations' (Dinn s.v. 'leanadh') Cf. 'linnte.'
42. i bhfabhairt : < 'faghairt' 'blade, sword' (Dinn) (?). Cf. 'fabhar' - 'favour' etc. 'fobhairt' - 'salve' (RIA. CONTRIC.)
46. a n-astar : nó 'an astar'.
53. daorsa : = daoirse.

57. 'n-uabhfeart : = 'n uaighbhfeart. Cf. 'nuabhfeart'
58. aill : 'oll' - 'great' (?). Cf. 'aill' - 'strange, alien' (Dinn s.v. 'aill').
62. scéin - : 'sceinnim' (?) .l. 'quickly' Cf. 'sceon- '.
69. a : = de.
72. bóchna táin : = táinobóchna. (Cf. Dinn. s.v. 'táin').

σ MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. Neamhrialta i n-áiteacha :
L 1-8.

4		u	x	u	(u)	(u)	é	u	u	x	u	é	u	
		u	x	u			é	u	u	x	u	a		

I gcló cheana: AN tULTACH, L EITHEAMH 1930. [as F agus BENNETT].

Glaíonn O'Grady (Cat.1. p 606 n3) measora (medley) ar an sórt seo dáin. Deir sé '... this term is applied to a set of verses consisting in a number of independent and utterly irrelevant propositions strung together like loose beads of many diverse colours and shades....' Is cosúil gur chuir duine éigin [Seon Tágha, deir Mac Binéad] geall gini le Mac Cuarta nach bhféadfadh sé véarsa a cheol gan bréag a inse. Bhuaidh Mac Cuarta a ghini.

Tá na 20 líne seo i A¹ - gan ainm údair. Cuirtear an chéad 16 líne i leith Mhac Cuarta i F. Tá 1.1-16 i LN869 agus dhá véarsa eile rompu - gan aon údar luaite. Seo iad na véarsaí tosaigh atá i LN869:

"Bímse lá a mbíonn mo sháith agam de phíosaigh hocht
is bím lá eile sa lán leanna sdigh ann mo chorp,
bíom lá eile gan dhá phinginn le nolfainn deoch
is deo grásias ní bhféagthar súd saoi gan locht.

Mo sgeóith mhor mallacht a ttacar gach doid d'shior
chuir braon a ngloine ina bhfaicear gao deor dha mbíonn
mo mhían smó thaitneamh an maide air an mbord fan fhion
'smo mhíle beannacht led hanam a mornán mhaoil."

Seo leagán Mhic Binéad:

"Chan me a chur a chead chloch a gcaisleán Dhroichead Aith,
cha chuirfíghinn se choisde sheadog go malaídh an tsrath bain,
mas Greagach a pheacog cha phiocaighir a cnaimh
is níl ach cre ansa sgeimh ata gceisceann Sheoin Faith.
Níor bhfiosach damh an ríogh bheith meilt snaisin sa Ghransaigh
riamh

cha ní Saodhabh ní na Midhe a shionus air a bheanríoghun
biadh

is oile an ait do mhnaoi bheith na luighe le Papa air sliabh
agus is iomdha pota dighe a dioladh nDroichead Aith le
bliaghan.

Ta bean a chos Boinne rinne cota agus corradh air lion,
mhothaidh me feoil air bord a nGaillibh da diol,
ta uisge beatha agus beoir go leoir a Lungduin is fíon,
agus is aithne dhamh oigfhear a posamh anuraigh le mnaoi.
Ní dual searrach air machaire cruadh gan ríoth,
ní dual cailín gan airthe air a roghradh fir,
se is dual don dailtín bheith na sheasam 'nam rosamh bíodh
air an aisde se mheasam ta an t-abhran fíor."

2. séideoig : 'shéideoig' atá sa bhonn-ls.
tSliabh Bán: Níl 'Sliabh Bán' ar bith sa chomharsanacht seo,
go bhfios domh. Tá 'Sliabh Badhna' i n-oir-
Cho. Ros Comáin.
3. Cf. Dinn. s.v. 'Gréagach'.
4. Sna 'Hearth Money Rolls' tá 'John Taafe' i nDún Dealgán,
'Nicholas Taafe' i 'Dunmoghán', 'Garrett Taafe' i gCáirlinn
agus 'Thomas Taafe' i 'Castletown Bellew'.
6. feoil...dá dhíol: ? leg 'dá díol'. 'Feoil' fírinse (?).

11. bean luighe : 'Mistress'. Tá sé inspéise go bnfuil
'is minic' ag cuid dena lsí!
11. cárta : 'quart'.
17. 'Cháto : = do Chato.
19. nach ibheann : Níl aon urú indialdh 'nach' anseo.
Cf. Réamhrá.
20. is léir gur le bean is nach le Seon Tagha a bhí Mac Cuarta
ag caint - má bhí sé ag caint le héinne.

MEADARACHT.

Amhrán - véarsa de línte cheithirchhéimeannacha (1.1-4) agus
trí véarsaí d'Amhrán féin (1.9-20).

e.g. 1.1-4 4 (u) u é u u é u u x u u á)

1.9-12 4 u x u u í u í u (u) á u (u) í)

XLV

I gcloí cheana: AN t-ULTACH, AIBREÁN 1950 (Ó TUATHAIL).

Seo ceann de thrí dánta [XXXIII, XLV na cinn eile] na bhfuil ach ag Risteard Tuibéar agus a léiríos go raibh scoil filíochta - ina raibh Mac Cuarta (ar cuairt b'fhéidir) - i ndeisceart Oho. na Mí. Molann Mac Cuarta Domhnall Ó Maolriadhain, ollamh a thug 'buaidh thar gach tír'. Tá tagairt do Dhomhnall i ls. 24 o 55 [R.I.A. Cat p 3189] 'ar na sgríobhadh le Seón Mac Solaidh a mBaile Hardaman a bpóraiste Thighthe Callainn a oCondae na Midhe do Dhomhnall ghreannmhar O Maoliridhein 1713'. Tá tagairt eile i ls. i gColáiste Ollscoile Choroaigh. 'Fínis ar na sgríobhadh le Seón mac Solaidh i mBaile Hardaman ... dá charaid ionmhoin Domhnall Ó Maolriain .i. Ardollamh Eireann de réir mar thaisbeánas sé faoi láimh gach aois inna leabhair eile atá aige...'

Indiaidh an dán seo sa ls. tá dhá dhán molta eile do Dhomhnall - 3r+ v. le Brian Ó Ceallaigh 'Geall Gaothail ar ghaistidh ghloinn' agus 4 líne le Seamus Mha Guidhir 'Ó fogradh gach eolais os Eirinn áin'.

12. geanmnaidh an Ghaoidhlig: ? leg 'geanmnaidh i nGaoithlig'.

13. beir uaim : 'go away from me' (Dinn).

Bhrian : Ní fios cé hé; ach b'fhéidir gur seo an 'Brian Ó Ceallaigh' dá bhfuil tagairt i l.23, agus sa dán 'Inneosad daoibh a lucht a' tsuarcais', (XXXIII) q.v.

20. gheall : ? leg 'ghéill'. (Mar atá ag Ó Tuathail).

21. tigheardas : 'dominion'.

23. cuireadh ... 'ná dhiaidh: Cf. Dinn. 'cuirim 'na dhiaidh' - 'I add to it, send a message regarding it'.

MEADARACHT.

5 ra + v.

Óglachas ar Deibhidhe sna ra.

Án t-Amhrán - 4 (v) v o u u (v) ra u (v) ia u (u)a
u u é.

XLVI

Fuair mé an dán seo le gairid i ls. neamhchláraithe sa leabharlann Náisiúnta. Ní raibh caoi agam eagair ceart a chur air nó nótaí a chur leis. Tosaíonn sé i lár p 167 - gan aon tideal. Ar bharr p 168 tá 'Seamus m Cuairtadh cō' scríofa agus na línte 'Oram-sa féin fritheadh an locht.....'. Cheapas ar dtús go mba sin tús an dán ach chan é. Déarfainn nach mbaineann 1.85-104 leis an dán cé nach measfá sin ón ls.

XLVII

I goló cheana: Amhráin Sh. mh O. pp 64-68.
Duanaire na Midhe. pp78-81.

Nóta ar na lsí: Tá na llv. le fáil i N, EG³, G³, G⁶.
Níl le fáil ach 5v. (20 líne) i F22 agus H32 (Hardiman); agus i L tá 6v. le fáil - 1.1-12 agus 1.21-32 + nílid san ord céanna ag L le na lsí eile.

Comhairle do Bheirtí ní Mharcaigh, "bean leanna".

Tá cuid mhór deacrachtaí leis an dán seo. Ar dtús, níor cuireadh i leith Mhac Cuarta é go dtáinig Ó Gealacháin : ach tá sé i ls. N ina bhfuil onuasach de dhánta Mhac Cuarta. Tá fianaise sa dá véarsa deireannaoh gur Mac Cuarta a chum; ach sin an dara deacracht. Dúirt an tAth. Ó Muireadhaigh go raibh amhras air ar cuid den dán seo ar chor ar bith ó 1.37 go 1.44. Méadaíonn N ár n-amhras mar go dtosaíonn 1.37 ar leathanach nua: cé nach léir é, d'fhéadfadh leathanach a bheith caillte. Mar sin b'fhéidir gur as dán eile ar fad 1.37-44 nó b'fhéidir gur deireadh an dán seo iad agus lár an dán caillte. Ach go fóill, caithfear glacadh leo mar chuid den dán seo. Ní léir aon strócadh i N (cé go m'fhéidir gur ar thoinse N an locht): níl 1.37-44 faighte agam i n-aon dán eile : tá an deilbh céanna meadarachta ar 1.37-44 le 1.33-36 rompu. Ní mór adhráil go bhfuil an t-athrú téamúil neamhghnáth - ach éifeachtach, mar sin féin. Ní féidir a bheith cinnte caidé go díreach atá i gceist sa dán. Tá teach leanna ag Beirtí ní Mharcaigh. D'réir deallraimh, tá soata ban faoina cúraí agus tá na fir maguaird i bhfathach go mór lena bpógadh. Is dóiche gur teach cuideachtan, óil is oeil a bhí ann. Ach tá seans gurb é atá sa dán go príomhúil ná imirt focal ar 'bean nocht' - 'beannacht' (cf. XLII): ó sin leanann an magadh fá rhná nochtá nó tá sé nádúrtha go mbéifí a bpógadh-san agus a suirí leo.

1. Droimbile: 'Drumbilla' i ngar do Dhún Dealgan den taobh ó thuaidh: lámh le Glasdromainn.
2. muirne : 'galeaty, mirth' (?); cf. 'muirearn' - 'a woman' (Dinn).
3. 's a' donndreach a mbíonn compórt ina cheoltaidhíbh: Sa bhonn-ls. 'sé 'ceoltaidhíbh' atá ann .i. 'Toirdhealbhadh and the dark-faced one whose songs give comfort'. D'athraigh scríobhaí Hardiman agus Ó Gealacháin sin i gcruith is go bhfuil an dara cuid den líne ag tagairt do Thoirdealbhadh - rud atá ciallmhar. Ba shásúla - cé nach riachtanach - ' 's a' donndreach'. ? leg ' 'sa donn dreach' - 'whose features are dark'. Ach d'fhéadfadh an 'donndreach' 'bheith ag tagairt don 'mhuirearn' (? 1.2) nó do bhean éigin eile.

6. ríoganaibn-se: ? leg 'ríoganaibh is': ? leg 'ríoganaibhs' (.l. Iolra).
ar bóchna : 'across the sea'. /ag dul le 'beir(?)'7.
7. a mbonn crochta ō nōblaí: 'and their (donnfhoilt) ends bejewelled': 'with bejewelled feet' (?);
 Is dóiche nár thuig L seo agus gur athraigh é.
 B'fhéidir go raibh N (nó foinse N) ag
 Ó Gealacáin agus go ndearna sé eagarthóireacht
 ohliste air (rud atá cinnte má tá 1.37-44 as
 a gcomhthéacs). Má bhí foinse eile ag
 Ó Gealacáin, afách, tá a léamh inspéise.
11. Toirdhealbhaoh: Deir an tAth. Ó Muireadhaigh gur Toirdhealbhaoh Mac Ardghail, uncail Phádraig Mhac a' Liondainn atá i gceist anseo, fear a raibh talamh aige i 'Drombill, Keane, Lurgankeelee agus Anaguacky' d'réir na Hearth Money Rolls (1664). Ní dóiche é. Más leis an dán 1.37-44 cumadh é idir 1717 agus 1724 - idir 50 agus 60 bliain indialdh na Hearth Money Rolls. Ba fhir fásta a bheadh ainmnithe ansiúd i gcóir is go mbeadh Toirdhealbhaoh 70 nó 80 bliain d'aois, ar a laghad. 'Sé an scéal céanna é ag an Doctúir Mac Iubhair (Naos Mac Iubhair as Droimbile, deir Ó Muireadhaigh) agus Pádraig Mac Giolla Domhnaigh. (Patrick Downey as Killyne deir Ó Muireadhaigh). Fiú más dán magaidh é, ní bhéifí ag dúil go mbeadh seandaoine liatha á lua le cailíní óga.
16. Erasmus 7r1. : Cf. XVIII 1.64-65, 1.88-89.
20. gan chōtaí : 'without coats' (?): ? leg 'gan chotaidhe' (N) - 'without bashfulness'.
23. bhuachaillí October: B'fhéidir go bhfuil sé ag tagairt d'aontaí fostaithe agus don spóirt a bhíodh ag na spailpíní orthu.
24. 's mur seasmhair chun a bhualte: 'if you do not stand by to strike him'. Féach léamh Uí Ghealacáin 'is mur aisir' agus an míniú tugtha aige féin:- 'aisir' - 'a layer of grain (or flax) laid on a barn floor for threshing'.
25. Beirnigh na Coille Cuachaighe: Deir Ó Muireadhaigh 'Beirnigh na Coilleadh Cuachaighe is a frequent epithet for the Murphys in many of the old songs (lit. the Murphys of the cuckoo-wood i.e., Dunréimhe)' (Amhráin Sh. Mh. C p 65). Ritheann abha an 'Cull' thart le Droimbile.
26. Orthiar : 'Orler'. Cf. XIV 1.47.
27. seabhailc uaibhreach: Aidiacht uatha le ainm Iolra.
 Cf. Réamhrá .
28. goōradh : Éilíonn an mheadarasacht foghraíocht 'ó';
 cf. 'oóiriú' - 'an abusive attack' (Dinn).
 ? leg 'gooradh' 'L'coraim' - 'I tire out, weary, twist'.
29. Iubhair: : 'íbh' an fhoghraíocht.

32. naoi : 'person'; 'woman' (?). Cf. LI 1.15.
Cf. s v 'naoidhe' Dinn: cf. 'noe' RIA
Contrib.
- cóib sin : 'band, company' (?); cf. Dinn s v 'cóip'.
Níl seimhiú ná urú air sa bhonn-ls.
34. Cóbhthaigh : Bhí Cóbhthaigh ina Rí ar Éirinn. (Cf. Keat
iv. p 221).
35. dá mba leis fuarchlár: Féach léamh difriúil Uí Ghealacáin.
'fuar' - 'cold, uninviting': Cf. 'fuair',
'féin uair' (fuair).
- 39-40. Ruaidhrí is Brian Óg: Cf. II, IV, XXXII, XXXVII.
Fuair siad seo bás sa bhliain 1717.
ar buailidh : 'booley' .i. a bhuachailleacht.
41. fuairadh : 'becoming cold, death': cf. 'fuadach' G⁶
(G³).
Néill Óig : Cf. XVIII.
43. is ó chuireas dúil dá gcuallaigh: 'since I liked their
company'. ? leg 'ohuiris' (N) - ag caint
le Dia.

MEADARACHT.

Amhrán. Línte cheithrohéimeanna. 1.1-8 ar aon deilbh:
1.9-12 agus 1.17-20: 1.13-16 agus 1.29-32: 1.21-28 agus
1.33-44.

An guta meadarachta céanna 'ó' i ndeireadh gach líne.
e.g.

1.1-4 4 (u) (u) x u (u) O u u (u) O u u ó u)

XLVIII.

Amhrán molta don Athair Pádraig Íbhears; ag tnúth lena philleadh go hÉirinn ó Lisbon, áit a bhfuil sé 'insna hordaibh'. Níor éirigh liom aon eolas a fháil faoi. Bhí - agus tá, fós - coláiste ag na Doimíniceigh Éireannacha ag Corpo Santo i Lisbon. Is dóiche gur ansin a bhí sé. Níl an t-amhrán ach ag Ó Gealacháin.

4. gean le pósadh: 'gean an-mhór' (?); 'gean gan bhriseadh'(?).
5. Anna : Ní fios cé hí. Cf. 1.43 'Anna Baolláin', 1.17 'mac na ríogaine'. B'fhéidir gur a mháthair atá i gceist anseo cé nach dóiche é i 1.43.
gcomhnaí : 'gcomhnaí air' (?).
6. an mharthain : 'the living one, 'the remaining one' (?): of. RIA Contrib. Cf. Dinn. 'm. na slógh' - 'those that survive of the hosts'. Cf. XXIII 1.44.
8. coróin : Foghraíocht 'car-', mar atá fós sa Tuaisceart.
9. cá ndeachaidh : Níl an t-urú sa tuaisceart inniu.
10. B'fhéidir gur freagra an líne seo ar 1.9 ach b'fhéidir, fosta, nár cheart an comhartha ceiste a chur isteach go dtí deireadh 1.12.
13. dalta : 'friend' (?); 'disciple' (?).
16. dalta Joseph : 'o fosterson of Joseph' (?); cf. 'seo anois, gasúr maith, tabhair domh é' - gan 'a' nó séimhiú ach é ina Ghairmeach. Cf. 'as Joseph did' (?).
- 19-20. Peter.Lúcas..Malaigh: Gaolta iad seo, is dóiche.
- 23-24. 's ar do philleadh..: Faoi réir fós ag 'bí gasta' d'réir deallraimh. Ba cheart 'a' nó 'ea' a bheith i n-ionad 'philleadh' d'réir na meadarachta.
astar : Cf. XXXV 1.24.
céadna : foghraíocht 'í'. Cf. Réamhrá.
25. Biocaire : 'vicar'.
Dún-áth-Pádraig. Tá 'Donaghpatrick' (Domhnach Pádraig?) i gCo. na Mí i n-aice an Uaimh, chois Bóinne.
28. dealra : .i. 'dealradh'.
as : Cf. 'is' (mar atá sna lsí).
29. le do philleadh. Faoi réir ag 'guidhe ón Athair..'
32. go seinnfidh an chláirseach i nÉirinn: .i. beidh áthas i nÉirinn (?). Is dóiche gur 'an chláirseach' an t-Ainmní cé go bhféadfadh 'tú' a bheith intuigthe indialdh 'seinnfidh'.
34. ar lasadhleighbhinn. ag tagairt do 'leis' (1.23). Cf. X.1.
40. a choimhead sean. 'that preserved prosperity' (?) [ag tagairt do 'Éireann'.].
? leg 'a choimhmhead sean'. .i. go raibh a shéan ag cur leis an lón beannaicht.

41. nAithreacha naomhtha: .i. Aithreacha an Bhíobla, ní 'friars'.
42. 's go leanaidh an tsaoi sin le chéile: 'May the master follow that together (.i. beannacht Mhaoise agus na nAithreacha naomtha)'(?). 'May that together cling to the master' (?).
47. ar cheanúil 'chríonnaoht: 'whose wisdom was gentle' (?) ? leg 'chríonna é'. ? leg 'go ceanúil críonna'. Tá seo doiléir.
49. céillí : 'stay'. Cf. Dinn. XLIX 1.42.
50. lainneach : 'the eager one' (?); nó aidiacht 'armed, eager' ag dul le 'seabhao'.
51. go bpillidh : 'May he return' (?): nó 'until he return..... his being in Lisbon is a cause of moaning'.
52. léigheann lucht : ? leg 'léighinn'. : 'locht' sna lsi. Tá an claonadh céanna fós sa tuaisceart - 'locht' i n-ionad 'lucht'.
55. gan focal scéala : 'not a word of news'.
56. go gcaithidh : 'until he spend' (?) 'until he shall have spent' (?).

MEADARACHT.

Amhrán. Ocht fhoclach, atá cruinn go leor. Beagán uaimhe, e.g.

1.1-168		(u)	a	u	ó	u	(u)	a	u	o	(u)	
		u	a	u	ó	u	u	é	u			

XLIX.

I gcló cheana: An tUltach, Iúil 1930. [Ó Muireadhaigh].

Nóta ar na lsí: Níl v.8 (1.57-64) i Don¹. Tá formhór na sínte fada ar lár i Don¹ agus táid curtha isteach agam gan racron ach amháin nuair atá dabht ann (agus sa chéad v.). 'Sé cóip Enrí Uí rhuirgheasa de Mall¹ agus Hyde a chonala má. Níl i L^b ach 1.1-22; i G³ G⁴ G⁶ ach 1.1-34. Bhain Ó Muireadhaigh úsáid as na lsí seo - Mall¹, Hyde, L, N33, ls. de chuid Airt Mhic Bhineid (Don^{VII}(?)) agus ls. a scríobh Aodh Ó Néill (nach bhfuair mise).

Cuireann an file síos ar anró na hÉireann i ndiaidh Bhriseadh Eachdhroime, 1691.

2. ag osnaidh: ? leg 'i gceasnaighe', atá beagán níos fearr ó thaobh meadarachta de. Ó thaobh géille níl duifear ar bith eatorra.
3. ndíse: 'nobility' (?).
5. Ón nGaoth ghlas an ghrísfhuil..: 'From the Gael Glas came the red blood that..'
8. oheannchadh: Cf. 'chanadh'.
9. 'Sé mo bhuaireadh: Níl seo ag an bhonn ls. ach is fearr é don mheadaracht nó 'sé mo ghéardheacair'.
bheoghoin: 'wound to the quick'.
ar fógra: 'banned' (?); 'hunted' (?). Cf. L 1.16.
14. deoraigh: Ní féidir 'bheith cinnte an 'deoraí' nó 'deoraithe' atá i gceist.
15. lucht uasaacht': 'the nobility, the superior ones'.
16. don tsíol: 'dar dhíobh' (An tUltach).
17. éagain: Cf. Dinn s.v. 'éagan' - 'one bereft of his senses'. Cf. 'éagcaoin'.
21. gan aon rath: 'gan oighre' (An tUltach).
25. Gréamhain: Tá seo sa bhonn ls. agus i L ach níl i n-aon ls. eile. Cf. VI 1.2.
26. nachar ghríscrádh na tréanfhir: 'that did not mourn the valiant men' (?).
'inEachdhroim: 'in Aghrim'. Cf. s.v. Eachdruim. Hog Onom. Tá cuntas ar Chath Eachdhroma i 'The Irish at war', pp 59-70.
27. réapaithe: foghraíocht 'réapthaigh'.
29. bhfuigh: Tá seo níos fearr ná 'bhfuím' an bhonn ls.
buaireadh: Foghraíocht 'baéradh'.
30. ní mhaoidhim ortha: 'I do not grudge them'... 'Ní maoidehte orra' (An tUltach).
31. cad is: .i. cad is .i. 'what is'.
acht laoch: 'a luighe' (An tUltach).
33. de iarsma: 'dhiadhairí' (An tUltach).
35. nó nach ndíolad:(?) = 'nuair nach ndíola/í/d'. (?); ? leg 'ndíolfad'.

36. gan fhiatacht: Is cosúil go dtéann sé le 'tighearnaí ghlae díbirt'.
- Cf. An tUltach 'gan iatacht a ndíthcheana mar do ghlaeacadar uatha'.
38. ó nach dtriallaid: 'since they do not attempt:.' (?)
39. dhíaronor: = 'ghéarchor' (?).
deasiarlaí: 'dis iarllaigh' (An tUltach).
40. an triath ceart: 'don triath cheart' (An tUltach).
41. 'Mo thuirse 's mo thréadamh gur fada mé ag éilleamh' atá i 'An tUltach' - ag leanúint na lsí Mal¹ Hyde.
42. céllí: 'call, visit'. Cf. Dinn; XLVII 1.49. Amhráin A Mhic Chubh I p.13.
43. do hÉirinn: 'le tréithe' (An tUltach).
44. oilleadh ó fhéile: 'd'ar bhfurtacht ó éiliughadh' (An tUltach).
fhéile. 'liberality' (?). Cf. 'fheille'.
45. 'Tré'r fhuiling-mid saighde 'sgan codladh do dhéanamh' (An tUltach).
48. ga dtuar: Cf. Dinn.
50. dtáinte. Cf. 'dteannta'.
52. teistis. 'testimony' (?) .
57. luaimchliste: 'active and clever'.
59. nó an. 'muna (An tUltach).
61. dá gcuallaí/the: Cf. 'dá gcuala(ídh) ?'
pnríoneoir: 'príomhfhear' (?): 'prior' (?).
68. ngríobháil: 'ngríosadh' (An tUltach). 'gríobh' - 'a claw, talon or nail' (Dinn) - 'being fingered' (?)
'grieving (mourning) them' (?).
70. 'Seal aige éirghidh gach aonfhir bhí nEachdhrum an óir' (An tUltach).
gan seabhaic érice gach aonfhir: Doiléir. 'without hawks (.i. laochra) who would gain restitution on behalf of every man...'
71. réndearc: .i. 'radharc' (?).
72. ghaisoidh theacht beo: 'ghaisceamhail leo' (An tUltach).
75. feargach: 'feardha'. (An tUltach).
76. sceith. 'scoith'. (An tUltach); = 'sciath' (?).
77. teas: 'comfort' (?).
80. creach: 'croidhthe' (An tUltach).

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoclach. Ceithre céimeanna i ngach líne. Cruinn.
m.sh. 1.33-40.

(u' (u)ia u u í u u ia u u í u)
4 (u) u ia u u í u u (u)a u u ua)

L.

I gcló cheana. Duanaire na Midhe. pp 38-95. (as H.I.14, F, G^o).

Nóta ar na lsí: Tá sé seo i 44 lsí - ar a laghad. Tá siad seo a bhreithnigh mar marcáilte mar seo agam - .

Caoineadh ar Shomhairle Mac Domhnaill a fuair bás i gCath Eachdhroma 1691. Tá dán eile ag Mac Cuarta ar an chath - XLIX. B'fhéidir go raibh Somhairle pósta ar dhuine de Fhléimeannaigh Bhaile Sláine, nuair atá Mac Cuarta á chaoineadh.

1. i n-Eachdhroim: Troideadh Cath Eachdhroma ar an 12^ú Iúil 1691. Tá cuntas air i 'The Irish at War', pp 59-69.
8. d'fholannaibh : .i. d'Ollannaibh (?)
11. chátú : 'act of befriending' (Meath-Dinn).
12. a : = de.
13. seanadh . 'regard for old-time friends' (Dinn).
17. Brath' . Ba Bile is ní Brath/a athair Ghalaímh; cf. Keat.iv. p180, cf.1.176.
24. bhfogamar : Cf. RIA Contrib. s.v. 'fomóir':- 'giants' (?)
25. Éireamhóin : Ba mhio de Mhílídh Éireamhón, Eibhear, Galamh is Íre.
26. is é ríoghtnadh: Is fearr 'is é' nó 'a sé' na lsí. Cf. 'ríoghradh' - 'line of kings'.
28. seacht bhíleoid 's a' ceathair: Is bordaí ar 144 rí a bhí ar Éirinn idir Éireamhón agus Domhnall mhac Murchadha (742).
29. leabhar Ardmhach na nEoghanach: Leabhar Ard Mhacha (?) - 'one of the chief books of the Seanhus of Ireland' (Keat. iv. p345). Ní léir cad is brí le 'na nEoghanach'. ? leg 'n-othanaon' - 'candles, torches' (?)
31. an airdfhlaith: Is dóiche gur Gnídeach é seo.
36. an Lia Fáil : Cloch a thug na Tuatha Dé Danann go hÉirinn; 'agus fá cloch í ar a rabhadar geasa óir do ghéiseadh sí fa an neach d'ár chóra flaitheas Éireann d'fhaghbháil re linn bhí fear n-Éireann do bheith i mórdháil i dTeamhraigh re togha rígh orra'. (Keat.1.p100). Cf. Keat. 11. p206.
38. ina : ag réamh thagairt do 'gach cathair is gach cóigeadh'. Cf. 1.105, 1.66: XXV 1.74.
40. n-ordadh : ? leg 'n-ordú'.
44. Críosta : Foirm chanúnach de 'Críost' a mhaireann go fóill i dTír Chonaill.

51. i bpáirt a : Cf. 'i bpáirtigh' atá le fáil sa dara ls. is sine.
52. iorghail : 'battle line' (Dinn).
55. gnreadhaibh : 'champions'. Cf. R.I.A. Cont. s.v. 'greit'.
57. Rolandus : .i. Roland.
Raghnaill Bhontóbáin : Níl fhios agam cé atá i gceist nó cá háit a bhfuil Bontóbáin.
58. ardghoil : 'ard + gal'. Cf. 'árd-ghoil' - 'loud weeping' (Dinn).
60. fátnaigh na Cremona : Ní thuigim an tagairt ach bhí Hercules ag troid le fatnaigh ceart go leor. Cf. 'fáidh' (bonn-lsí). Cf. XIX 1.43.
61. mbólach : 'cattle, kine' (Dinn): 'mbó-eallach' atá ag an ls. is luaithe, 'mbólacht' ag an dara ceann.
64. bpórtai : 'positions' (?).
66. lena ghardaibh na n-óigeach: Dul neamhghnáth - an Sealbhach agus an t-alt roimh an Ghinide Iolra. (Cf. 1.38).
69. Dia Domhnaigh : Ba ar an Domhnach a troideadh an cath. Cf. The Irish at War p.64 7r1: cf.1.194.
71. do : ? leg 'dá'.
'na ngárdaibh : Is fearr seo ná 'na ghardaibh' an bhonn-ls.
78. tapair : 'tapers'. Tá sé uatha sa bhonn-ls.
82. díosc : 'dryness'.
83. dáil : 'opportunity' (?).
84. Árainn Uí Dhómhnaill: 'Aran Island in Co. Donegal'. (Hog. Onom. p34).
85. íle : 'Islay'. Cf. Hog. Onom p454.
Breath' is : Cf. Hog. Onom. p123. ? leg 'breasa Bóinne' (Mur^l).
86. Blatharna thoirge Cormaic: 'Blarney', is dóiche. Ní thuigim an tagairt 'thoirge Cormaic', anseo. Bhí 'teoh Cormaic' i dTeamhair ach ní léir aon bhaint a bheith aige sin le Blárna. Cormac Mac Cárthaigh (?).
88. Tarlaíonn athrú stíle anseo - tosaíonn sé ar liodán maorga.
100. tanadh : ? leg 'tanú'.
105. ina nglíadh : Ba chiallmhaire, mheasfa, 'i nglíadh' - atá ag an dara ls. is sine. 'ina nglíadh' - 'in their battle' (?). Cf. 1.38.
droithleach : .i. 'drithleach'.
nóilleach : ? 'galach' - 'hot fighting': nó 'goille' - 'stomach, middle (?)'.
109. gcóraidh : .i. 'gcómhra'.

112. greadhaibh : < 'groigh' - 'a stud of horses or brood mares' (Dinn) (?). Cf. 1.55.
121. gabhtha le : 'engaged, taken up with'.
125. seacaidh : 'jockeys'.
leacainnabh : 'cheeks'. Cf. R.I.A. Contrib. s.v. 'leaca'.
127. teachtadh : 'possessing' (Dinn).
128. rabhart : 'fury' 7r1. Cf. VI 1.15.
- 129-133. Tá an 'téama' céanna i XVI 1.53-56.
132. rónach : 'seals' (Dinn): cf. 'ronnach' - 'a mackerel'.
134. Anna : Ní fios cé hí.
cara : 'friendship' (?): nó 'friend' sa ghnáthchiall.
136. a ríoghán : Ag caint léi atá an file: ní 'a' atá ann.
139. rath : 'goodness' (?).
141. chala : 'harbour, haven' (Dinn).
Ioba : Tá an 'a' ar son na meadarachta.
143. Sir Séamas is Alastran: Tá cuntas ar na mic Domhnaill le fáil i 'King James's Irish Army Lists', ii. pp161-176; tá trácht ar Sir Séamas agus Alastran ansin. Cf. The McDonnells of Antrim.
144. Dhún Breatan : 'Dumbarton'. Cf. Hog. Onom p.378.
145. baile : 'a town'(?). ? leg 'Baile'; cf. Hog. Onom p73.
148. .i. : ag tagairt don gneacaí (?). Cf. 'fá' (Murl).
160. Móta : Tá a lán áiteacha sa tír ar a nglacítear 'Móta'. I gCo.Laoise (?).
161. 's a' Longphoirt : Is dóiche gur ainm dílis 'Longphoirt'. ? leg 'sa'.
184. ler cleachtadh : 'who was accustomed to, befriended'.
191. Venice : Tá 'Vienna' i goid dena tsí.
192. Almaine : 'Germany'.
196. gan bhfearta : Tá sé neamhghnáthach urú 'bheith ar lorg 'gan'.
199. seasamh : 'defending'.
203. dheisiúir : 'the sunny side'; 'ar dheiseabhar na gréine' - 'exposed to the sun'.

MEADARACHT.

Caoine 1.1-20.	Gutaí meadarachta -	x	á	á	ó
1.21-55.		í	á	á	ó
1.56-88.		x	á	á	ó 7r1.

LI.

I gcló cheana: An t-Ultach, Samhain 1930. /Le cois G² agus Mal^G bhí leaganacha béil as Rann na Feiste agus Cloich Cheann Fhaolaidh ag an Ath. Ó Muireadhaigh⁷.

Dán molta do Shinéad (Jenny) Hadla. Ní luaitear a sloinneadh sa bhonn-ls. Hanly? Tá sé inspéise go raibh 'Edward Hanly' i nDún Dealgan le linn na 'Hearth Money Rolls'. 'Edhard' a bhí ar athair Jenny fosta, ach deir Ó Muireadhaigh gur Sinéad Ní Chearbhaill' a bhí uirthi sular gádh í. Deir Ó Gealacháin gur dá máthair, Ailís Ní Chearbhaill, a chum Mao Cuarta 'Atá lile gan smúid..' q.v.

2. ar : 'above (?)'; 'amidst (?)'.
 3. rósa : ? leg 'rós is'.
cantáil :: 'outbidding' (Dinn) .i. 'competing'(?).
meadhoin : ? leg 'meadhoin'.
 7. n-úill : ag tagairt dá gruag. Cf. R.I.A. Contrib. s.v. 'uball II (n) 'as an ornament to confine the hair'.
 10. a mar n-éagar : 'unless you die' (?), (mar(a) n-éagair). ? leg 'n-éagair'.
 14. cúirteoirí : 'wooers' (Dinn).
 15. naoi : 'woman'. (?). Cf. XLVII 1.32.
 24. uabh-san : .i. uathu-san.
 25. gruaidhe : ? leg 'gruaidhe'.
 27. bheir grís : 'Sé 'fíorfhuil dheart na huaisle...' an réamhtheachtaí.
 32. 'láimh : 'i láimh' - 'captive'; 'near' (?).
 36. bharr : 'superiority, arrogance'.
 37. 'gártha caointe : 'uttering forth lamentation' (?).
 43. as cathair : ? leg 'i gcathair'.
 45. Tá rósa 'bruithneadh 'gruaidhe: ? leg 'rós a'.' 'Rose(s) boil (redden) her cheeks'. (?).

MEADARACHT.

Amhrán Ochtfhoclaoh. Neamhrialta i n-áiteacha.

1.1-8 : É u I ú Ú u u UA u I u Ó u
 u É u I u Ú u u u Ú u u Á
 u í u u Ú u u í u u Ó u
 u É u É u Ú u u Ú u u Á

LII

I gcló cheana: Amhráin Sh. Mh. C. pp95-101.
Filíocht na nGael pl95.
100 de Cheoltaibh Uladh.

Nóta ar na Lsí: Níl sé ach ag Ó Gealacháin - ach deir an tAth. Ó Muireadhaigh go gcuireann an béaloideas i leith Mhac Cuarta é fosta. Níl sé sna lsí san ord céanna ina bhfuil sé anseo. I G¹ G⁴ 'sé ord na véarsaí - 1, 2, 4, 5, 6, 3, 7, 8; i G² - 1, 2, 3, 4, 5, 7, 6, 8.

I G¹ tá cinntiúil ós ceann na véarsaí
2. Winter speaks to Spring: 3 - Spring speaks to Winter.
4. Summer speaks to Spring. 5 - Spring speaks against Summer.
6. Winter speaks. 7. Harvest speaks. 8. Spoken indiscriminately.

Iomarbhá idir Cheithre Ráithe na Bliana.

3. faobhthaidh : 'bare'. Cf. XXXIX 1.57.
12. nach gceasnaigheann an feall: 'who does not grumble about the treachery' (?); 'whom the treachery does not trouble' (?)
13. múchta : 'múchadh' - 'asthma'.
consensiom : 'consumption' (?)
cuirfidh : Is fearr é ná 'cuiridh' an bhonn-ls.
15. chréatúir : 'Chrechtúir' atá sa bhonn-ls.
Cf. 'oreachtóir' - 'plunderer, ravager' (Dinn).
a : .i. 'de'.
17. bréagaoh : Bhéifeá ag súil le 'bhréagaigh' sa Gha rmeaoh.
25. chairthigheas : 'caithrighim' (?) - 'I grow ripe, develop' (Dinn).
Cf. 'cartaim', 'caraim'.
26. abhlaibh : 'apple-trees'. Cf. XVIII 1.7.
28. an dādaidh : 'nothing'; cf. Dinn. s.v. 'dadamh'.
'Sé 'dādaidh' a fhoghraíocht, fós, i dTír Chonaill.
29. bí : .i. bíonn. Gnáthláithreach 3^u Pearsa - sna Cruacha fós.
30. séircín : 'sobhaircín' - 'primrose' (?) .
35. ona déanfadh : Féach nach bhfuil aon urú indiaidh 'cha'.
36. pousa : Cf. Dinn s.v. 'pabhsae'.
37. sholáthar : Foirm chanúnach 'sholár' sna lsí.
Cf. Réamhrá.
46. dhaorsadh : 'daorsighim' - 'I enhance, increase the price of, condemn' (Dinn).
48. min ghreadáin : 'parched corn'. Cf. Dinn. s.v.
trais : 'trash'.

52. go dian : 'go mían' atá sa bhonn-ls. ? leg 'go mín'.
55. eochair : 'ochair' atá sa bhonn-ls. Cf. Dinn s.v. 'ooróir'. - 'ooróir an tsaoghail an fóghmhar'.

MEADARACHT.

Amhrán. Ochtfhoolach. Gan é róchruinn i n-áiteacha.
e.g. 1.1-8.

u ó u u é u u a u u é u
u á u u é u u a u u ua
u i u u é u u a u u u é u
u o u u é u u u a u ua. 7rl.

LIII

I gcloí cheana: An tUltach Meitheamh 1951. (Ó Tuathail).

Molann Mac Cuarta an saol, Ríostard Mao Con Mhíde. Bhí Egerton 191 (a scríobh Mac Solaidh sa bhliain 1724) i seilbh Ríostard Mao Con Mhíde uair amháin. (Flower Cat. p 594). D'fhéadfa a rá gur sórt 'Triad' an dán seo 'Inneosaí daoibh, a lucht a' tsuarcais' (XXXIII) agus 'Ó thugais ó ughdaraibh Inse Fáil' (XLV).

4. a chur 'na suidhe : 'setting up'. Cf. 1.22.
6. maraon agus.. : 'Maraon le..' an gnáthrud. Cf. 'mar aon is Niall' etc. (RIA Contrib s.v. 'immaróen').
7. dá : 'for his', is dóiche, ní 'of his'.
8. ceannard : ? leg 'Ceann Ard' [áit cónaithe na Niallach].
13. Psaltair na Teamhrach : Tá seo caillte anois. Cf. Keat. iv p 423.
15. Leabhar Eoghanach : ..'or Book of. Genealogies etc. of the descendants of Eoghan, son of Niall of the Nine Hostages'. (T.C.D. Cat p 53).
17. seisear ós ceann céada. Cf. XL 1.43.
25. thréide . 'accomplishments'.
- 25-28 Ní h-eol domh an t-eachtra (stairiúil nó liteardha) dá bhfuil sé ag tagairt anseo.
- 29-36 Ní thuigim an tagairt seo ach an oiread.
31. go gcearrbhabhadh : 'ciorrbhaim' - 'out, destroy, overlook, mortify' (Dinn).(?).
32. gach neach dá n-iarradh a ndaoirse. Ní féidir bheith cinnte cad is ciall leis. Ar dtús níltear cinnte an 'i ndaoirse' (.i. go gcearrbhabhadh .. i ndaoirse) nó 'a ndaoirse' (.i. fá n-iarradh a ndaoirse). Ansin le 'dá n-iarradh a.' tá tuilleadh deacrachtaí - 'for whom he would ask' (?); nó 'who would ask' (?); nó 'if he (nó they) should ask for their slavery'.
34. díoghailt : 'satisfaction'.
36. ar bogadh : 'loose'.
- 37-38 An t-imeartas focal ar 'beannaicht' / 'bean noch' arís. Cf. XLII 1.10-12.

MEADARACHT.

9 ra 3v.

Óglachas ar Rannaíocht Bheag sna ra.

Véarsaí -

1.37-40 4 u U u (u) é (u) (u) é u (u) x u u á

1.41-48 8 (u)(u)x u u í u (u) í u x u (u) ua

LIV.

I gcló cheana: Roinn agus Amh. p 10.
Amhráin Sh. Mh. C. pp 63-4.
Filíocht na nGael p 170.

Ag Ó Gealacháin amháin. Aor ar dhaoine dúra.

1-2. Maraon leis an dán seo sna lsi tá an réamhrá seo:

'Ann uair amháin dá raibh an Dall Mhac Cúarta
ag siubhal, chas sé 'steach go toigh óglaigh dár
bh'ainm Corr, agus an uair a mhothaidh an t-óglaigh
an dall ag teacht do chúaidh sé féin agus a
mhuinntir a bhfolach ar eagla go ccuirfeadh an
dall costas ar bith orra, agus ní bhfuair an Dall
astoigh roimhe acht oar agus do labhair mur so mar
leanas.

Uaigneach sin toigh Uí Chorr, a chait,
is uaigneach a bhfir 7 a mná 7rl. ($\sqrt[3]{G^3(G^2)}7$)

Is cosúil ón dá líne sin gur 'Ó Corr' ainm an
óglaigh. Níl de dheacracht iontu ach go bhfuil
'a bhfir' 'a mná' ag tagairt do rud iolra is go
bhfuil 'toigh' uatha i gCúige Uladh. Má ghlactar
gur 'i bhfir', 'i mná' atá ann tá dul oainte an-
neamhghnáth againn - 'is uaigneach i bhfir'.. 'it is
lonely (nó 'and lonely') in men'..

Deir an t-Ath. Ó muireadhaigh, áfach, go ndeir
béaloideas Ó Méith nach 'cat Chorr' atá i gceist ach
oalle fearainn Chorr a' Chait. Tá an baile seo i
bParóiste Cháirlinne ag taobh Thulaigh Ó Méith.
/Cf. Alphabetical Index to the Townlands and Towns,
Parishes and Baronies of Ireland/. Bheadh eolas ag Mac
Cuarta air. Ba rómhór do cnomhtharlú é a léitheid a
bheith fóirstineach don chéad líne anseo is gan é 'bheith
i gceist. Dá bhrí sin - is le tacaíocht bhéaloideas
Ó Méith - is dóiche gur Corr a' Chait /Corrakit/ atá i
gceist sa chéad líne agus nach bhfuil i scéilín na lsi
ach cumadóireacht (nó cuid de ar chuma ar bith). Nar
sin, ní mór an 'Uí' a fhágáil ar lár. (ní mó ná go
rbeadh sé le cloisint, ar chuma ar bith). 'Sé ár gcéad
líne anois

'Uaigneach sin toigh Chorr a' Chait'.

Ní chuidíonn sin an dara líne a réiteach. Réitigh
Samon Ó Tuathail é (R 7 A p 10) tré 'a fhir', 'a mhná'
a chur ann - ach níl sin rósgháil. Tá réiteach níos
fearr i bhFilíocht na nGael

- 'Uaigneach sin tighthe Chorr a' Chait'.

Réitíonn sin an dara líne agus tá 'tighthe' ar aon
fhoghraíocht, beagnach, le 'toigh Uí'.

1. uaigneach : 'lonely, unfrequented, remote'.
- uaigneach sin: 'lonely indeed'.
7. lár : 'earth'.
11. ar ar oruthaigheadh ó neamh go lár: An líne céanna thuas
(1.7). Botún?
15. Séamas : Foghraíocht 'Síomas'.
- Néill Óig : Cf. XVIII.
16. mbiad : 3^u Pearsa Iolra Gnáthláithreach ('i' an
fhoghraíocht). (?)

MEADARACHT.

3r + 1v.

Óglacas ar Rannaíocht Mhór. Rl rialta ó thaobh uimhir
siollaí is deireadh aontsiollach de. Níl an dá cneann
eile ach rialta ó thaobh an deiridh. Gan ornáidíocht ar
bith, beagnach ach Conchlann síos tríd.

Amhrán:

4 (u a u (u) í (u) í u u u u ó).

5. INDEX

(a) DAOINE

- Aaron xxi, xli.
 Abednogo xxxiv.
 Abraham xxv.
 Absolom xvii, xviii, xlii.
 Achilles xlii.
 Adhamh ix, xxvii, xxxi, xxxv,
 1, li.
 Agnes xl.
 Ailíneach, ant- xix.
 Aindrias v.
 Alastran xvii, xviii, xxv,
 xxxiv.
 Ambrós xxxiv.
 Angelica xvi, li.
 Anna, máthair Mhuire. I.
 Anna (Baolláin?) xlviii.
 Anna (Bercil) xxiv.
 Anna l.
 Aedh Buidhe l.
 Aedh, mac Lir iv.
 Aonghas iv, xxxiv.
 Apollo xxvii.
 Ardghail xiv, xviii.
 Ariadne xlii.
 Aristotle xli.
 Art Óg xlvii.
 Art Aoinfiur xvii, (xviii).
 Ascrus xxxiv.
 Atlas xix.

 Bacus xxxi.
 Baolláin. Anna, xliii.
 Barraigh(?) xxxiv.
 Bearnolaigh xvii.
 Beilloogaigh xxiv.
 Beilzebub xii, xix, xxxi (xxxiv).
 Beirn xiv.
 Bercil xxiv (xlvii).
 Bercil xxxix.
 Bile l.
 Billy xxxvi.
 Boghdha Dearg ii.
 Brath l.
 Broghain x, l.
 Brian (mac Cuarta) ii, iv, xxxii,
 xxxvii, xlvii.
 Brian Boarnach xlv.
 Brian Berrdha l.
 Brian xlv. (liii).
 Brian, sliocht xxvii, (xvii).
 Brian Léimreach xxxvi.
 Brighid (Bercil?) xxiv.
 Brighid (deirfiur an fhil) ii,
 xxxvii.
 Broin xviii.
 Builtearaigh xvii.
 Burcaigh xvii.

 Cacus l.
 Caesar xvii, xxv.
 Cailbhin l.
 Cain xix.
 Caipha, xvii, xix.
 Cairbro xviii.
 Calain xviv.
 Caliope xviii, xlvii.
 Calprainn xviii.
 Cathaoir xviii, xxvii.
 Cato xlv.
 Catv x.
 Cearbhall xvi.
 Cearbhaill xvii.
 Ceit xxxix.
 Céitinn x, xxxiv.
 Chadmus xix.
 Charon xii, xix.
 Cicero xviii, xlvii.
 Clio xviii.
 Cóbhthach xlv, l, xlvii, xviii.
 Coinne xiv.
 Colla xvi, xviii, l, liii.
 Colla Uais xiv.
 Colum liii.
 Columcille xxxi.
 Coraire x.
 Conall iv, x, xlii.
 Conall Cearnach xlv, l.
 Conall Gulban xxxi.
 Conchubhair xviii, xxvii.
 Corn ii, iv, xviii(?), xxvii(?)
 Cor, mac Lir, iv.
 Connlaon xli.
 Corc xxvii.
 Cormac xvii, xviii(?), xxii,
 xxvii, xlix.
 Corrgan Eamonn xxxii.
 Críost i, v, xvii, xxxvii, xliii,
 xliii, l, xli.
 Cruis, Murchadh xvii.
 Cú Chulainn x, xvii, xviii,
 xxvii, xxxii, l.
 Cú na Garma xxiii.
 Cú na nEacht xlii.
 Cupid xxxii, l, li.
 Cúrí xviii.

 Dá(1)bhí xviii, xxi, xxxv,
 xlviii, l.
 Daghdha ix.
 Dallán Forgaill xlv.
 Deirdre iv, xii, xvi, xxxviii.
 Deisigh xxiv.
 Dia i, iii, etc.
 Diana li.
 Diarmad xxi, v.
 Diogenes xviii.
 Donnell, Rí, l, (?).
 Donnell, clann xiv.
 Duhdaraigh xxiv.

 Éabha i, xvii, xxxii, xxxv,
 xli.
 Eadwona(?) xxxvii.
 Eatar xiv, xxxiv.
 Edbaird li.
 Edbaird (Bercil) xxiv.
 Eibhir Flonn ii.
 Eibhir xvii, l.

Ellis xxv.
Eireamhon x, xlii, xvii, xxxiv,
l, liii.

Eli xxx.
Elias xli.
Eochaidh xlii, xviii, xxlii,
xxvii, xxxiv.
Eoghan xxxvi.
Eoghan xviii, xxlii, xxxiv, l,
liii.

Eoghan Rua xxxix, xliii.
Eoin, soiscéalaí v, xxx, xxxv, l.
Eoin xxxi.
Eoin (Baisto) xxxiv.
Erasmus xviii, xlvii.
Eurata xviii.
Eutirpe xviii.

Faoiteach xix.
Fear Dia xxxii.
Feargas (mac Róigh) x, xxiii,
xlii.

Fearghal xviii.
Feidhlim xxxix.
Feidhlim xviii.
Feidhlime Rua xiv.
Fenius x, xxxiv, .
Fiacha Sraibhthinne xviii.
Fiachra iv.
Filéna li.
Fionn xvii.
Fitzgerald l.
Fléimeannaigh xvii, xl.
Flora xiii.
Fuahit (cf Wheet) xxxii.

Galamh xxxiv, l.
Gaodhal Clas xlix.
Gearaltaigh xxiv.
Glantun Criostóir vii.
Glas Mac Cearda Béara xxxviii.
Goliath l.
Goll xvii, xviii.
Gordun Rua xxxvi.
Gráinne xxxviii.
Gráinneach xxxiii.
Guairé xviii, xxxiv, xxxvi,
xxxix, xlii.

Hector xvii, xix, l, .
Helen xiii, xvi.
Helena li.
Hercules xvii, xviii, xix,
l.
Herod xvii.
Homer xviii.
Horace xviii.

Iachim l.
Iacob l, ?xxi, xlviii.
Ibhears, Pádraig, Lúcas, Lúcas,
xlviii.
Ioba (cf. Iob) l.
Iosa ii, iv, xxv, xxxi.
Ire ii, iv, x, xvi, xvii, xviii,
xxiii, l.
Isaac xxv.
Ismael xxv.
Iua

Iúdas iii, xix, xxxv.
Iupiter xix.

Jenny li.
Jesse xviii.
Job xviii, xxv.
Joe xvii.
Joseph xlviii.

Laoghairé iv.
Lazarus xxv.
Lir iv.
Longinus xxx.
Lúcas ii, xix.
Lucas (cf. Ibhears xlviii).
Lucifer i, xii, xix, xxv,
xxxiv, xxxi, xxxv.

Luna xix.
Luter xxxi.
Luterius xix.

Mac a Bhaird xviii.
Mac Airt ii.
Mac a Liondainn, Pádraig xi.
Mac Aongasa l.
Mac Ardghall Pádraig xxxiii.
Mac Artain xviii.
Mac Cárthaigh xvii, l.
Mac Coarnaigh, Sean xlv.
Mac Cléireach xix.
Mac Con Mhídhe, Riostard liii.
Mac Cuarta, Seamus Dall xxxiii.
Mac Cumhaill xxxviii.
Mac Daéid xxxvi.
Mac Domhnaill xvii, xl.
Mac Domhnaill, Somhairle, Sir
Seamas, Alastran l.
Mac Giollá Domhnaigh, Pádraig
xlviii.
Mac Iúbar Doctúir xlvii.
Mac Mathghamhna xiv, xviii,
(xxiv), xxxix, l.
Mac Naois, Brian mhac Domhnaill
mhic Airt xliii.
Mac Néill xxvi.
Mac Naois xxiv.
Mac Oirreachtaigh xxxvi.
Mac Raghnaill, Criostóir Og xl.
Mac Ruaidhrí xviii.
Mac Suibhne xiv.
Maguidair xiv, xviii, xix, l.
Mailigh xlviii.
Máine xviii, xxxi.
Máire (Muire) l.
Máire (Bethany) xxv.
Máire Magdoléna xlviii.
Máire xviii.
Máirtín xii, l.
Valera xxxviii.
Máire xxxiv.
Máire xxxi, xxxv, xli,
xlviii.
Máiremhagh xxxiv.
Máire xxxv.
Máire xxxviii, l.
Máiremhagh xxxviii.
Máire xix
Máire xxv.

Seara ix.
 Séarlas Rí, xvii.
 Seolise xix.
 Seoirse Rí, xix.
 Seón xii, xxi.
 Seánach xxi.
 Siadhail Easpag xxi.
 Simion i.
 Sir Henry xiv.
 Sol xix.
 Solamh xviii, xxv, xli.
 Strongbo xvii.

Tádhaigh xxiv.
 Tágha Seon, xlv.
 Talia xviii.
 Talbóid xvii.
 Tameliam xxxviii.
 Terpsichore xvii, xviii, xlv.
 Theseus xlii.
 Toirdhealbhach ix.
 Toirdhealbhach xlv.
 Tomás xxxiv.
 Torna xlv.
 Troilus xix, l.
 Tuathal xviii.
 Tuathal xxxvi.
 Tuatha Dé Danana ix, xxviii.

Uilliam xxxiv.
 Uilliam xxxviii.
 Uilliam xlv.
 Urania xviii.

Valentin xxxiii.
 Venus xix, xxxiii, li.
 Virgil xviii.

Wheet, Bartloy ii.

(b) ÁITEACHA

Aifric xiv, xvii.
 Albain xvi, xxxi, xxxviii. 1.
 Almaine 1.
 Alt na nUan vi.
 America xiv, xvii.
 Anaigh xix.
 Aontrom 1.
 Árann Uí Dhomhnaill 1.
 Ard Mhacha 1.
 Asia xiv, xvii, xxvii.
 Áth an Uisce Fhuair vi.
 Áth Cliath xxxix.
 Austria xl.

Babilon xii.
 Baile(?) 1.
 Baile an Bharúin xxxxi.
 Baile an Lóda vii.
 Baile Áth Cliath xx.
 Baile Áth Fhirdia xx, xxiv.
 Baile Áth Truin xx.
 Baile Í Phurnain xix.
 Baile Nua. xxxiv, xxxvii.
 Baile Sláine xix, xxxi, 1.
 Bailtic x.
 Baire xxxiii.
 Banba xlii.
 Banna xviii, xxxviii.
 Bealach an Aodhair xxv. 1.
 Binn Eadair xxxviii.
 Blataarna 1.
 Boina 1, vi, xiv, xix, xx,
 xxxii, xxxvii, xl, xli.
 xlvii, xlv, xlviii, 1.
 Bontóbáin 1.
 Breagh 1.
 Breifne xlii.
 Brigansia x.

Cabracn xxvii.
 Caiséal xxvii.
 Canano Chéann Sléibhe xxxviii.
 Carraig xxxiii.
 Carraig Fheargais xxxviii.
 Cathairlián xxxvi, 1.
 Coanannas ii.
 Céardha xxxviii.
 Ciarraí xviii, xlv.
 Cill Dara 1.
 Cill Searthan xxiv.
 Clár 1.
 Clochar xvi.
 Cloch Nua vi.
 Cruí xxxiv.
 Corll Churachach xlvii.
 Conaire xxii.
 Connachta xviii, xxvii, xxxiv,
 xlv.
 Corcaigh xxxviii, 1.
 Corr a Chait lii.
 Créamhthín vi, xl, xlii.
 Cremona xix, 1.
 Cróta xlii.

Cruachan xviii, xxx, xxxiv,
 xlii.
 Cuailgne xviii, xxxvi, xlvii.
 Cuan na mBradaí xxxviii.

Dealgain xvi.
 Deasrhumhair xiv.
 Doire xviii, xxxix, 1.
 Doire de mnaol xxxviii.
 Dreolainn, xxxviii.
 Droichead Áth ii, xlv.
 Droichead na Caege xvi.
 Droimile vii.
 Dugha ii, xxxiv.
 Dun Áth Padraig xlviii.
 Dún Breatan 1.
 Dún Dealgan xxii, xxiv.
 Dún Geacainn xviii.
 Dún Léire xxxii.
 Dún Mór xxxi.
 Dún na Bó xxxi.
 Dún Padraig xxxviii.

Eachdhroim xlix, 1.
 Eadailc 1.
 Eadain xxxv.
 Eadain xiv, xxii, xxvii,
 xlix.
 Easa Rua xiv, xxxviii.
 Eas Craobhe xiv.
 Égypt xvii, xxi, xxxiv, xl,
 xlviii.

Éile xvi.
 Euro ii, xlviii, etc.
 Éire vi, xviii, xix, xxvi,
 xxxviii.
 Eorais xvii, xxxiv, xlix, 1.

Feadha 1.
 Fiadh Bhóth vi.
 Fionnmhuir xix.
 Flanders 1.
 Fódhla vii, x, xxxii, xxxviii,
 xliii, xlix, 1.

Gachra xlix.
 Gaillibh xxxviii, xlv.
 Gardha Nua vi.
 Gomoradh xli.
 Gleann Diachair xxxviii.
 Gráinsceach xlv.
 Gréin vii, xvii, xxxii,
 xlviii, li.
 Griánán vi.

Helicon x.

Íle 1.
 Iadireacht xl.

Inis Banba xlix.
 Inis Ealga xliii.
 Inis Eognain xxxviii.
 Inis Fáil iv, x, xxxi, xl,
 xliii, xlv.
 Israel xxi.

Laighin xviii.
 Laoighis l.
 Leith Cathail xviii.
 Leith Cuinn xlv.
 Liathmhaine xxxix.
 Lios Caomhán iii.
 Lisbon xlviii.
 Lobnain xxxi(iv-Labhán).
 Loch Gabhann xxiv.
 Loch Garman xxxviii.
 Lochlann xxiv, l.
 Loch na Sóad vi.
 Loch nEachach xviii.
 Londain xxxiii, xlv.
 Longfort (?) l.
 Lughaidh vi, xxxvii, xlv.
 Luimneach xxxviii.

Madrid l.
 Magh Séanair xxxiv.
 Maoile xiv.
 Midhe xviii.
 Mornán xlv.
 Móta l.
 Muileann xix.
 Muineachán xviii.
 Mughha xvi, xlv.
 Murtún xxxiv.

Nuaghránsach xxxiv.

Oirchear l.
 Oirghiall xviii, xxvii, l.
 Oirthior xiv, xviii, xlvii.
 Orthann Saobha xxxviii.
 Osraigne xxxi.

Paris xxxiii, l.
 Parnassus xxvii.
 Parrthas i, iv, xiv, xxxv,
 xlviii, l.
 Poland l.

Ráth Mór xlii.
 Roille na nIarlaí xxxii.
 Róimh i, vii, xvii, xxxi,
 xlviii, xlix, l.
 Ros na Rí xxiv, xlv.

Sacsan l.
 Scitia x.
 Séin xxxvi.
 Sionainn xxxi.

Sláine xl.
 Sliabh Bán xlv.
 Sliabh Feidhlim xxxviii.
 Sliabh gCuilinn xxxviii.
 Sliabh Guaire xviii.
 Sliabh Luachra xviii.
 Sliabh Mis xvii.
 Sodóm xli.
 Spáinn x, xxxix, xl, xlii,
 xliii, l.
 Sráid (?) xxxviii.

Teamhair xxi, xlii, xlv, xxiii,
 xxvii, xxxii, xlv,
 xlii, liii.

Tighthe Challaigh xxxiii.
 Tír an Óir xl.
 Tír Chonaill xviii, xxxiii.
 Tír Eoghain xviii xliii,
 xlvii, xlix.

Tóiríar xxvii.
 Tóir Tuaithe xviii.
 Traoithe xiv.
 Tróich xlii.
 Teacha xiv.
 Tuathastuathán xviii, xl, xxxiv.
 Tulach O Méith v, xviii, xxv,
 xli.

Uadhan xlii.
 Uladh viii, xxvii, xxxviii.

Venice xix, l.
 Venus xix(? -vii)

abadh xlví.
abhall xviii,xxxv.
abho^gaí xli.
Adhamhlann xix.
ádhbhar xxi.
agair xxxv, xxxvii, (xli).
ágha xvii,l.
aigneadh xi, xxvi.
aill xliii.
aileagan xlii.
aimríot xlii.
ainiúl ix.
ainle xxxiii.
airní vi.
aiseac xvii, xviii, l.
aiste xviii,xxxix.
aiste ix, xv, xviii, xxxviii, l.
aiteas l, liv.
aitheach l.
aithfir iv.
áladh xxx.
alarm xxi.
alt xli.
amhgar iii, xliii, xlix.
anacair xxxv.
anacal xiv.
anaoibh xxxv.
anasta xli.
anfhorlann xiv.
aortha xxi.
arc xv.
ardghoil l.
argain x, xiv.
armáil v.
armart vii.
artha xl.
asairchrigh v.
astar xxv, xxvi, xxxviii,xliii,
xlviii, xlix, l.
athbhuaín iv.
athrach xxxix, xl.
aturnaigh xxxvi.
axaircis xix.
axal xxxi.

oádhbhún xxi.
báire xix, l.
bairrchreatha v.
balla xix.
ballog xxi.
balsam xlvii, li, xviii.
bannaí liii.
bannaídh xl.
barc ii, x, xl, l, xlviii.
barra xl.
barrach xxi.
barrúil xxiv, xxxvi, xxxviii,
xxxix, xl.
bartradh xxxviii.
bascarnaigh xxxiv, xviii, xlix.
beadaí xxxviii, xlii.

bearad xxi.
bearaibh i, xvii.
beim xxxiv, xliii, xlv.
beithir x.
beoghoin xlix.
bhaigíní l.
chéisií xxi, xxxix, xlvii.
bhaggar xxxv.
biatach xx, (vii).
oile xxxix, xliii, xxxiv.
bille i.
binnbheacn x.
biocaire xlviii.
bíodhbha x, xiv, l.
biolar lii.
blacghardaí xxxiii.
bléin xxxiii.
blodhaibh xiv.
bochain xxxvi, xliii, xlix.
bochtán xxxix, xxv.
bochtóg iv.
bodach xxxvi.
bogadh,ar, lii.
bólach l.
bradach iii, xxxvi.
bráid xli.
bras x, xlix.
brat uachtair xviii, xiv.
breachtnaídh xvi.
bréan xix.
breasnaí xi, xxxix, xliii.
breoghadh xvi.
brístibh xxxiii.
broc xvii, liv.
broid iv, xxi, xxxviii.
broinneall xlii.
brosaibh xv.
broscadh xvii, xxxix.
brocnadh v.
brostadh i.
brúidiúil xxi, xxxiii.
brúidibh xix.
buabhall xix, xxxi, xxxiv, xli.
buaibhibh xl.
buaillidh xlvii, xviii.
bualadh xxxvi.
buanacht xlix.
buarach xxi.
buclaf xxi.
buid xxxiii.
buime i, xxxvii, xlviii.
bunne xvi, (xliii).
bunadh xxxvii.
bur vi, li.
buta xix.

cabach xxxiii.
cabhair xlii.
cac xxi.
cáin v.
cairt x, liii, xviii.

- cairthigheas lli.
 caisearbhan xli.
 caismheart xviii, xxvi.
 cala l.
 callaí vii.
 callchoill xviii.
 camhogallach xli.
 camlan xxxviii.
 canart vii.
 canran xxii.
 cantáil l, (li).
 caoin xxix.
 caol xxxvii.
 caomhthuíl xxxv.
 caraiste xxviii.
 caramhnach xli.
 carbhata xxii.
 carbuncal xxvii.
 caírrthach xl.
 carta xlii.
 casaoid xvii.
 casc (ceasc) xl, xvii xix.
 cascradh xviii, (l).
 cátu l.
 céadfach vi.
 ceannfhath xli.
 ceap vii.
 cearnach xli.
 cearta xlvii.
 cearrbhaim liii.
 ceasnaigh(im) xviii, xli, xliii.
 xlix, xxxviii.
 ceatharn xxxvi.
 ceibh xl, x.
 céibh xvi.
 céili xlviii, xlix.
 céirseach l.
 ceirt v.
 ciabh(ach) xv, xxxiii.
 cionaidheacht xiv.
 clais xxxi.
 clampar lii.
 clar v, (xxxvii).
 clar ochta xxxv.
 clisim xviii.
 clodh xxx.
 cloithreaghadh xvi.
 cluain (cluanaí, cluainteach) v,
 xli, xvi, xli, xxxiv, xlvii
 xlix, li, liii.
 cluasach xliii.
 cluiohreach xxi.
 cluid xlii.
 cnáib xxxv.
 cneas xliii, li.
 coc xxii.
 cogal xvii.
 colb xvii, (xlvii).
 coimhdhe xviii, l.
 coimhead xlviii.
 coimission xlv.
 coinneamh xvii, xxxix.
 coirtheach xxxv.
 coistí vii, xlii, xlviii, l.
 colamhan xxx, xxxv.
 collaí xxxv.
 collatain x.
 comaire xxiii, l.
 comaoín l.
 comhar xl.
 comhardaí xli.
 comhlann xlii.
 compan xlvii.
 compar iv.
 comport iv, xi, xlvii.
 conach xiv.
 conadhair xli.
 confeasoír xxv.
 conlan xlvii.
 conoir xxiv.
 consaighir x.
 consensiom lli.
 conspal x.
 copach xxxviii.
 cor xxxvii.
 cora(dh) x, xxxv, xlvii, l.
 cordaí l.
 cornach xxxviii.
 corradh xxxii.
 cosain xvii.
 cotai xlvii.
 craig lii.
 crann xli.
 craobheoir xxxiv.
 craosach (-aire) lii.
 creacha xxxix.
 creagaibh xvii.
 creapall xix.
 créarc xv, (xxiii).
 creatur lii.
 crinn v.
 criostal i, xv, xxvi.
 criostann xxxv.
 crobh ix.
 crochar xxxii.
 crochbheo iv.
 croileacaibh v.
 croin xliii.
 cronic xxxiv.
 cruatan xviii, xxxiii, xxxiv.
 crucaí xli, xxxi.
 cuacha xiv.
 cuaine xlix, xiv.
 cuaisne i, iv.
 cuallaí iv, xxxii.
 cuasdhearbhntha xli.
 cuimrigh i(vii).
 cuinge xl.
 cuinim i.
 cuirim le xxxv.
 cuirim 'na shuidhe liii.
 cuirteoiri li.
 cuisceogai vi.
 cumasc xli.
 cumlochaídh xxii.
 curpa xxiv.
 dadaídh lli.
 dail l.
 daimh xiv, (l).
 daingneach x, xvii, xxxvi.
 dalta i, xliii, xlviii.
 damhgairí x.
 damhna xxv.
 damnaídh xxxv.

danartha llii.
 daoi xli.
 daoineach xliii.
 daol v, (vii).
 daorsa xliii.
 daorsadh li.
 dathannach l.
 dealra(dh), - aghaidh l, xxxviii,
 llii.
 dearcmhain xxxviii.
 deargan xi.
 deascadh xxxii.
 debhosiun l.
 deirbhfiós xlix.
 deisuiir l.
 deismir xviii.
 deo gracias xlii.
 deontach l.
 deoraigheadh xvi.
 deorfaidh xxxii.
 díbhfeirg v.
 díoghalt xvii, llii.
 díol xxxix.
 díomdha vi.
 díomdha xiv, (xvii).
 díonscáth xiv.
 díosc l.
 diotáil xxxvii.
 díslé ix, x, xviii, xxxiv, xlix,
 l.
 dísléacht iv, xviii, xxxix,
 xlvii, llii.
 diubhairt xxxiv.
 dópharchú l.
 dócamhal xiv, xxxii, xlvii, l.
 do-eadrana xiv.
 doid xlii.
 dóigh i.
 doirbh i, (xxxv).
 dolán xiv.
 dollamh (?) xxxv.
 domlas xxx, xxxv.
 donan iv.
 draguin lix.
 dreim xlii, xli.
 dreolaí xvi, l.
 drithle (-leach -leann) xlii,
 (xxxvii, l.).
 duaisiúil xlii.
 dual x.
 duasmhar xlii.
 dual xxii, xxxviii, li.
 duchmais xxxviii.
 dúda xxxii.
 dúilimh xxxiv.
 dúnsiun xxxv.
 dula l.
 éachtdha xxvi.
 eagan xx.
 eagain xxxiv, xlix.
 éagnach xiv, xlix.
 eagnaighim xxxiv.
 ealt' i, xvi, xviii, xix, xxvi,
 xxxii, xlii.
 easair xxii.

eascaoin xviii, xlix.
 eibhir xxxviii.
 eigniu xlvii (xxxiv).
 eimtnoach iv, (xiv, l).
 eiric xlix, llii.
 cisteacht xlii.
 fabhairt xliii.
 faisiu xviii, xlii.
 fala xlii.
 fallas xxxix.
 fanadh xiv.
 fañaidh l.
 faobhthaidh vi, xxxix, lii.
 failean viii, xxxviii.
 faolchoin xxxiv.
 faon xxxviii, xlii.
 feadha l.
 feadhain l.
 fearantaí xvii, xxxii.
 fearantach l.
 fearbarr i, xviii, xxxiv, xl.
 féarog xxvi.
 féinni l.
 fiabhrian vi.
 fiadhaí l.
 fiair xlii.
 fian(aibh) vii, xxi.
 fiatacht xlix.
 finealta(s) xxviii, xlviii,
 (xviii).
 fineolta v.
 fíoch xvii, xxxv.
 fíodóir llii.
 fionnadh xxxii.
 fleadh l.
 fleet x, xl.
 fochmaid xxxv.
 foghmar l.
 fógra, ar xlix.
 fógrainn xlii.
 fóirf v.
 fóirint iv, (xiv).
 fola xli.
 folannaibh l.
 forbhfháilte v.
 fórcadh xvi.
 fortaí xvii.
 fothluaimidh xviii.
 frithir xlii.
 fromhadh llii.
 fuachas xxxii.
 fuachas iv, xiv, xviii, xxiv,
 xxxiv.
 fuasaid xvii.
 fuireach xlix.
 fuireachair l.
 fulaing xxxix.
 furtacht xiv, l.
 fuscaidh xxxix.
 gabáiste xlii.
 gabhadh xlviii, l, xxxvi.
 gabhal xli.
 gaibhtheach xxiv, xxxix.
 gaidean xxii.
 gallionnach xvii.
 gair l.
 gairdian xxv.

- gaiste xxii, xxxiii,.
 galanta xxvi.
 galltacht xix.
 game xxxiv.
 gangaid xxxix, xlv.
 gaol xlii.
 gaota xli.
 gar, ar gh., faoigh, 'na gh. xxxvii,
 xxxix, xlv.
 garbhuaic v.
 garg xxxviii.
 goall xxvii.
 geall xxxv.
 geallamh xl.
 geamhoidneche xli.
 geannaidh xl.
 geasa xxxiii.
 geibheann xxxiii.
 geilleail xvii.
 geis xvi, l.
 gift lii.
 giostaire xxii.
 gipis xix.
 giustis xvii.
 gleacaí xvii, l.
 gleo vi.
 gleo, gliadh, ii, xvii, xlii,
 xxxix, l.
 glúnmhar xxvii.
 gné xxix.
 goile l.
 goilleach l.
 goradh xxxix, xlv, l.
 grádh, naoi n. xxxv.
 greadan xxiv.
 greadhaibh l.
 greadthaigh xviii.
 greagnadh xxv.
 greannmhar li.
 green l.
 grianan xiv, (xlix).
 griánán iv, xviii, xxxix, xlix,.
 grinn xxvii, xxxii.
 grinneall xiv.
 griobhail xlix.
 grisiúil xlii.
 grodh xix.
 grogaire xxxvi.
 gruagach xix, xxxix.
 gruaimín xxviii.
 guaillí iv, xlvii.
 guais(eacne) xiv, xix, (xlviii).
 guth i, xxv.
 halla xxxix, xlii.
 iadhainibh xiv.
 ibheann xlv.
 íce xlvii, lii.
 imdheargadh xiv.
 imreas xlv.
 inghreim xiv.
 innealt xxi, (xii).
 inneoin xix.
 innleadh xvi.
 íocaí xvii, (xxxvi).
 iomadaigh xxxvi.
 iomarbhaigh lii.
 ionnailt iv.
 iorbla xxxiii.
 iorghail l.
 íota xiv, xxxv.
 iotacht xlii.
 laghach xxvi.
 lámh, Br. xiv.
 lámhach xl.
 laoighic x.
 leacaoinibh l.
 leadradh v.
 leanmhantaigh i.
 leann xxv.
 leanta xliii.
 léa(r)s iii, iv, xxi.
 leataoibh iv.
 léathroid xix.
 leibheireacht (leibhit) xvii, xl
 leice xix.
 leigse xvi.
 léith(?) xxvi.
 leodh x.
 leopard xxvi.
 lionndubh xi.
 liudaí xxii.
 liag loghmhar x, xxvii, l.
 loirgníomh v.
 loiscreán xxiv.
 lochrann i, l.
 lubach xii, xxxiv.
 luaimchliste xlix.
 luaimneach x.
 luinneach xlviii.
 madam xviii.
 madhma xl.
 magairle xxxiii.
 magnois xxvii, xxxi.
 maighe xvii, xl.
 maighre ix, xi, xxxvi.
 mairg i, xxxi.
 malaidh xii, xlii.
 mama xxvi.
 mánla xlix, li.
 maoidhm xlii.
 maolinn xlii.
 maolscoith l.
 naor v.
 maraí xxxiv, .
 marbhán iv.
 marcas l.
 margan v.
 martaideacht xiv.
 marthain xxiii, xlviii.
 maslach xxxviii.
 mcabhal xli, xlv.
 meabhlach xxxviii.
 meamran xxiii.
 meang xli.
 meardha li.
 meardhanta v.
 mearú (-adh) xxxix, (xxvi).
 meiniúil xvi, xxxviii, xlii, l.
 meirg i.
 meirg xxxi.
 moitheal xxvi.

mercy x, xviii.
 mianach xxxix, xlviii.
 míl(idh) xlii, xxiii.
 mílord(aibh) xvii, l.
 ministear xx.
 min ghraobain lli.
 minmhogallach xli.
 míol xvii, xxvi.
 míonla xvii, li.
 míonlach vii.
 miorach xl.
 mioscais xli.
 mór xxxv.
 mómhar xvii, xlviii.
 monabhar xxxii.
 monaidhe xlii.
 monster xlii.
 morg- v.
 múchadh iii, lli. ~
 muc mhara xvi, xxvi.
 muigh xvii, xl.
 muirn li, (xlvi).
 muirnbheach xi.
 mur xlvi, xxiii.
 murder xxxviii.
 muse (musa) ix, xxvii.

naoi xxxviii, xlvii, xlix, li.
 néamhan xxxviii.
 ncamhdha xl.
 neantóg lli.
 niadhachas xiv.
 noblaí xvi, xlvii.
 nosaighim v.
 nuachair xxxiii.

october xix, xlvii.
 ofráil iv.
 oibriu xxiv.
 óirchiste v.
 oirfid xiv, l.
 ola xxi.
 ómra xv, xxvi, xlii.
 onghadh xxxi.
 ordlach xli.
 orgainibh xl.
 osadh xvii, xliii.
 osránach xvi.

páirt iv, x, xxiv, xxxi, xxxv,
 xxxvii, xl, l.
 partigh (partaigh) vi, xix, l.
 palsy iiii.
 parlas xxxix.
 pasaid xviii.
 pastime xlvii.
 patriarc i, xxxi.
 pátrún i, xiv.
 pátrún xix, xlii.
 patrún xxviii.
 paxa xxxiii.
 peacach xxxviii.
 peacog xlv.
 peannaid xxxv.
 pearla xvii, xxxix, l.
 pearsain l.
 peiceallaigh xix.
 peicí lii.

periwig xxii.
 phoenix xxvi.
 pioloid iv.
 piteanna xxxiii.
 pleancail lli.
 pleid xli.
 poit v.
 pomgreneta xi.
 ponar xix, xxxii.
 porsain xvii.
 portaí. l.
 portus xvii.
 poussa lli.
 prácaí xix.
 praiseach lli.
 prayers xxi.
 príbheoir xlix.
 prilaid xxxiv.
 priompallan xxii.
 próbaidh xix.
 proimhi l.
 (p)salm xvii, xviii, xx, l.
 psaltaraibh xviii.
 purpar xxx.

rabhairt vi, xxxiii, xlii, l.
 rabadh(?) xlv.

racaí l.
 racán xx.
 rafladh xxxvii.
 ráflaí xxi.
 raithne xxiii.
 raitin xxii.
 raithneach lli.
 ramas xxii.
 ramhaill xxxviii, xli.
 rasa xix, xlii.
 rasuiribh l.
 rath xviii.
 reabhradh xviii.
 reimiúil xxiii, xliii, xlix.
 reiteach xxxiii.
 réndearc xlix.
 réx x, xxxiv.
 riaghalach xliii.
 riaráí xliii.
 rídibh xxxiv.
 rioganaibhse xlvii.
 róadh l, (xvii).
 róimh xviii, xxv.
 rólla x, xxxiv, xl.
 romhar xxxvi.
 ronach l.
 ronaigh xvii.
 rum iv.

sac vi.
 sadharcán iv.
 saitin xvii.
 sanntú xxxv.
 saobhadh xvii.
 saoihiúil ii.
 saothróir lli.
 scafaire xvii, xxxiv, xxxiii.
 scafanta xvi, xxii.
 scáinte xiv.
 scála xx.
 scallta lli, (xxxiii).

scaoi xxxviii, xix, xxxii, xlii.
 scarloit xlii.
 scathadh xxxiii.
 scathan i, xxiii, xlii, xvi.
 sceachaorai vi.
 sceallan xvii, xviii, xxiii, xlii.
 scoinrith xliii.
 sciúrsai xxxv.
 sclóip xix.
 scologaí vi.
 scoradh xxxix.
 scraiste xxxvii.
 screíchan xli.
 scuid xxxiv.
 seabhad xxxii, xxxvi, xxxvii,
 xliii, xlvii.
 seacaidh i.
 seachadadh i.
 sead vii, xiii, xvii, xxxix,
 liii.
 seamsan xxiii.
 seanadh i.
 seapal xvii.
 scargán iv, v.
 searganach lii.
 seideoir xlii.
 seircín lii.
 seisiun xxxiii.
 seolta xvii.
 siansa xxxix, xlvii.
 siapach lii.
 silleadh xlii.
 siogaí xviii.
 sípoir xxxiv.
 síth i, (-xxxviii).
 siur i.
 sladaire xvii.
 sladan xxxvi.
 slainteacha xl.
 slat xlii.
 slim xlii.
 sluaiste xxxvi.
 smalcarís iv.
 sméid xxvi.
 smuid i, xxxiv.
 sneoisín xlii.
 snuadh xvi, xxxviii.
 sochaidh xxiii.
 soilbhir ii, xxv.
 soileach iv.
 soineanta xvi.
 soirbh xxv.
 solathar lii.
 somplaí xvii.
 somplóir iv.
 sonn- xlii.
 sopa xxxiii.
 spalpaire xvii, xxii.
 sparradh xvii, xxxv.
 spíonadh xiv, xxxiv.
 spoltaí xxxv.
 sporadh xxxix.
 spracadh xli.
 spraic x.
 spre lii, viii.
 sraid xxi.
 srathnaigh ii.
 sredhmadh xxi(?).
 sroite xxxiii.
 srol x, xli.

srudain xxxvi.
 stacadh xli.
 staidhire xxi.
 stamadh xli.
 starthacha xxii.
 stead xxiii, xxxiii, xxxix.
 stíobhard ii, xxxi, xxxiv.
 straicíúil lii.
 stuacach xxxii.
 stuacadh xli.
 stuaire xxxviii, (xlii).
 suaimhneas xix.
 suantaí xxxviii.
 suathaim xxxii.
 sugaidh iv, .
 sugogaí xxii.
 suibhiscéal xxxv.
 suirghe xxxiii, xlvii.
 sulsín xxi.
 suiste i, lii.
 sumscail xi.
 tábnacht xxi.
 tabhagha ix.
 tacaí xvii.
 tacar xlii, lii.
 tagra xvii, xviii, i.
 tain xliii.
 tainis xix.
 tairploisc xvii.
 tairngire i, (i).
 tairpeach xl.
 taise i.
 taithighe xxi, xxiii, (xliii).
 taithleach xxxv.
 taitneach xxxviii.
 tann xxxvii.
 tannhaill vi.
 tanú(-adh) xiv, i.
 taom lii.
 taoscach xxxviii.
 tapair i.
 tar xiv.
 targaine xxiii.
 tasc x.
 teacht xxx.
 teachtadh i.
 teada xxxix.
 teagaimh xxxv, xxxviii.
 teampall xvii, i.
 teannfachas xxxii.
 tearma v, xi, xvi, (xlviii)
 teascadh xiv.
 teastamint xvii, xviii.
 teaxaíoh (texa, toxannaibh) xvii
 xxxv, xlviii, i.
 teistis xlix.
 teoirín xiv, xxxii.
 tigrach xxxiii.
 tigncardas xlv.
 tiobraid ix.
 tiodhlacadh i.
 tiomna xi, xxx.
 tionto lii.
 tíoraígh xiv.
 tlaith, tlas xlii, xlix.
 tnuth i, xxv.
 tocharb lii.
 tocht xxxv.
 toghaidh xxxvi.

toghla:dh	xlvi.	urra	xi.
tograim	xvii.	ursanaí	vii.
toibhéim	iv.	urudh	i, xviii.
toirmeasc	v, xxxv.	vaginabh	xl.
toirneamh	xiv.	viscount	xx.
toirinnibh	xl.		
toirsidhíbh	l.		
toirtíní	xxxvi.	whiskey	xxviii (f. s.v. fuscaidh).
toman	xxxiii.		
tonnghail	x, xiv.		
torc alla	xvi, l.		
tormán	v.		
traíll	li.		
trais	lii.		
traoitheadh	xiv, l.		
tréadghoin	l.		
tréad ^í	xvii.		
treaghdadh	xiv.		
tréanáil	xvii, xl, l.		
troas	v, xxvii.		
tréas	iv, xxv, xxxvi, xxxvi.		
tréatuir	xxxv.		
tréido	liii.		
tréitho	xlx.		
tréithlag	vi, xxxvii, xxxviii, lii.		
triamhain	iv, vi.		
triarta	iv.		
triath	i, v, xii, xiii, xxxix, xlv.		
triatnmhaoín	xviii.		
trick	v.		
tromdháimh	v.		
tromghail	xiv.		
trón	xlii, xvii, l.		
truaghan	xxxiv.		
truail	iii.		
trumpoit (troimpeid)	xxxi, xl.		
trúpaí	xl.		
trustúil	xxxviii.		
tuaicgnibh	xiv.		
tuaith	xxxvii.		
tuar	x.		
tuar	xlx.		
tuarthaibh	xxxiv.		
tuataigh(ibh)	xviii, xxxii.		
tuatúil	li.		
tubaisto	viii.		
tuinníúil	xiv.		
tuirse	xxix.		
túis	xlvi.		
tulach	xxix, xlix.		
turnas	iv.		
uaiseadh	xxiv.		
uall-	xxv.		
uasacht	xlx.		
ubhail	i, xxxiv, xxxv, xli.		
ucsaí	vii.		
udhachta	iv.		
ughdar	xli.		
úill	li.		
uirceinn	xxxiii.		
uirthimhcóall	xiv.		
urbhrataibh	v.		
urfhlaithe	xxiii.		
urla	xi.		

6. CLÁR LEABHAR.

ABBOTT and GWYNN : Catalogue of Irish Manuscripts in Trinity College, Dublin, 1931.

Alphabetical Index to the Townlands and Towns, Parishes and Baronies of Ireland.

An Gaodhal.

An Stoc.

An tUltach.

BÉASLAÍ, Piaras : Éigse Nua-Ghaedhilge, II.

BERGIN, Osborn, : Trí Bior-Ghaoithe an Bháis.
Séathrún Kéitinn do sgríobh.
Baile Áth Cliath, 1931.

BEST, BERGIN, O'BRIEN: The Book of Leinster. B. Á. C., 1954.

BÍOBLA, An

BRADY, W. Maziere : The Episcopal Succession in England, Scotland and Ireland A.D. 1400 to 1875.
3 IML. Rome 1876.

CARNEY, James : Poems on the O'Reillys. B. Á. C. 1950.

CELTICA, IV.

CLAIDHEAMH SOLAIS.

CLOGHER RECORD, 1965.

COGAN, Rev. A. : The Diocese of Meath. Ancient and Modern, I, II, III.

COLLECTANEA HIBERNICA, 6-7.

COUNTY LOUTH ARCHAEOLOGICAL JOURNAL. [LAJ]

CURTIS, Edmund : A History of Ireland, London.

D'ALTON, C. : King James's Irish Army Lists, I, II.

DE HAE, R. : Clár Litríocht na Nua Ghaeilge - Filíocht i dTnéimhseacháin.

De HÍDE, Dubhglas: Abhráin Ghrádha Chúige Chonnacht, B.Á.C.1931,

DINNEEN, P.S. : Foclóir Gaedhilge agus Béarla. [Dinn] B. Á. C. 1927.

DINNEEN, P.S. : The History of Ireland by Geoffrey Keating, D.D., VOLUME IV, London, 1914.

ÉIGSE, I, III.

ERIÚ XVIII, XVI.

FÁINNE AN LAE.

FÍON NA FILÍOCHTA.

FLOWER, Robin. : Catalogue of Irish Manuscripts in the British Museum, II, III. London, 1926, 1953.

GADHELICA I.

HARDIMANZ, JAMES. : Irish Minstrelry, 1831.

HAYES, Richard. : Manuscript Sources for the History of Irish Civilization.

HAYES-MCCOY, G.A. : The Irish at War Cork 1964.

HESSENS : Irishes Lexikon, Halle 1933.

HOGAN, Edmund. : Onomasticon Goedelicum, London 1910.
/Hog Onom_7

IRISH ECCLESIASTICAL RECORD, 1876.

IRISLEABHAR NA GAEDHILGE (GAELIC JOURNAL) IV, X, XI.

JOURNAL OF THE IRISH FOLK SONG SOCIETY, VI, XXVII.

LAOIDE, Seosamh. : Dunnaire na Midhe, B.Á. C.

LOCHLAINN II.

MacGRIANNA, Seosamh : Pádraig Ó Conaire agus Aistí Eile, B.Á. C. 1936.

MacLYSAGHT, Edward : A Guide to Irish Surnames. 1964.

MacLYSAGHT, Edward : Supplement to Irish Families, B.Á.C. 1964.

MacMAOLÁIN, Seán. : Cora Cainnte as Tír Chonaill, B.Á.C. 1950.

McKENNA, Lambert. : Philip Bocht Ó hUiginn, B.Á.C. 1931.

McKENNA, Lambert. : Dán Dé, 1922.

Aonghus Flonn Ó Dálaigh, 1919.

McKENZIE, John L. : Dictionary of the Bible.

MOONEY, Canice. : Irish Franciscans and France, B.Á.C. 1964

MORAN, Patrick Francis; Spicilegium Ossoriense, Dublin 1874.

MUIRE MHÓR : : B.Á.C. 1959.

MULCHRONE, K. : (le FITZPATRICK and PEARSON):
Catalogue of Irish Manuscripts in the
R.I.A. INDEX I and General Index II.
 B.Á.C. London, 1948, 1958.

NÍ CHEALLACHÁIN, Máire: Filíocht Phádraigín Haicéad, B.Á.C. 1962.

NÍ SHÉAGHDHA, Nessa. : Catalogue of Irish Manuscripts in the
National Library of Ireland, B.Á.C. 1961.

Ó EUACHALLA, Breandán: Clár na Lámhscríbhinní Gaeilge i
Leabharlainn Phoiblí Bhéal Feirste,
 B.Á.C. 1962.

O'CALLAGHAN, John Cornelius :

: History of the Irish Brigades in the
Service of France. Glasgow, 1885.

Ó CANAINN, Pádraig. : Filíocht na nGael. B.Á.C. 1940, etc.

Ó CUÍV, Brian. : The Irish of West Muskerry, Dublin, 1944.

Ó DONNCHADHA, Tadhg : Prosóid Gaedhilge, B.Á.C., 1925.

Ó DUFAIGH, Seosamh. : Comhairle Mhic Clámha.

Ó FIANNACHTA, Pádraig: Lámhscríbhinní Gaeilge Choláiste Phádraig,
Má Nuad, II, III, IV. Má Nuad 1965-6-7

O'GRADY, Standish Hayes: Catalogue of Irish Manuscripts in the
British Museum, I. London, 1926

Ó hEOCHAIDH, SEÁN. : Sean-Chainnt Theilinn, B.Á.C. 1955.

O'LAVERTY, Rev. J. : Diocese of Down and Connor. Ancient
and Modern.

Ó MÁILLE, Tomás. : Amhráin Chearbhalláin, 1916.

Ó MÁILLE, Tomás. : An Béal Beo. B.Á.C. 1937.

Ó MACNAIGH, Cainneach: Seanmónta Chúige Uladh, B.Á.C. 1965.

Ó Muireadhaigh, Lorcán: Amhráin Shéumais Mhic Cuarta,
 Dún Dealgan, 1925. (Amhráin Sh.Mh.C).

: Amhráin Chúige Uladh, I, II.

: Ceolta Óméith, I. Dún Dealgan, 1920.

: Pota Cnuasaigh, I, II. Dún Dealgan, 1923-'4.

4. Ó MUIRGHEASA, Enrí : Amhráin Airt Mhic Chubhthaigh, I,II.
Dún Dealgan, 1926.
- : Amhráin na Midhe, I.
- : Danta Diadha Uladh. B.Á.C. 1936.
- : Dha Chéad de Cheoltaibh Uladh, B.Á.C. 1934.
- : Céad de Cheoltaibh Uladh, B.Á.C. 1915.
- : Seánfhocla Uladh, B.Á.C. 1931.
- Ó'RAHILLY, Thomas F. : Irish Dialects Past and Present.
B.Á.C. 1932.
- Ó'RAHILLY, Thomas F. : Desiderius, B.Á. C. 1955.
- Ó RAITHBHEARTAIGH, T. : Maighistrí san Fhilidheacht, B.Á.C. 1939.
- Ó SEARCAIGH, Séamus : Foghraigheacht Ghaedhilge an Tuaiscirt,
B.Á. C. 1925.
- Ó SEARCAIGH, Séamus, : Coimhréir Ghaedhilg an Tuaiscirt,
B. Á. C. 1939.
- Ó TUATHAIL, Éamonn : Roinn agus Amhráin.
- Ó TUATHAIL, Éamonn : Sgéalta Mhuintir Luinigh, B.Á.C. 1933.

OXFORD CLASSICAL DICTIONARY.

POBLAcht.

- RITZLER and SEFRIN : Hierarchia Catholica Media Et
Recentioris Aevi, Roma 1958.
- ROYAL IRISH ACADEMY : Contributions towards a Dictionary of
the Irish Language (RIA Contrib).
- : Dictionary of the Irish Language.
- : Catalogue of Manuscripts.

SEANCHAS ARDMHACHA /SA_7. II, IV.

- SIMMS, J.G. : The Treaty of Limerick, Dundalk 1961.
- SIMMS, J.G. : The Jacobite Parliament of 1689
Dundalk, 1966.
- WAGNER, Heinrich : Gaeilge Theilinn, B. Á. C. 1959.
- WOULFE : Sloinnnte Gaedhilge is Gall.

